

Ray Bradbury

KALEIDOSKOP

VÍTR

Telefon ten večer zazvonil o půl šesté. Byl prosinec, a když Thompson zdvihl sluchátko, byla už dávno tma.

„Haló.“

„Haló, Herbe?“

„Á, to jsi ty, Alline.“

„Tvá žena je doma, Herbe?“

„Je. Proč se ptáš?“

„K sakru!“

Herb Thompson tiše držel sluchátko. „Co se děje? Co tak divně mluvíš?“

„Chtěl bych, abys ke mně večer přijel.“

„Čekáme návštěvu.“

„Chtěl bych, abys tu zůstal přes noc. Kdy pojede tvá žena pryč?“

„Příští týden,“ řekl Thompson. „Pojede do Ohia, asi na devět dní. Má tam nemocnou matku. Pak za tebou přijedu.“

„Škoda, že nemůžeš přijet dneska.“

„Škoda. Ale máme ty hosty, manželka by mě zabila.“

„Škoda, že nemůžeš přijet.“

„Co se děje? Zas ten vítr?“

„Ne, to ne.“ „Je to ten vítr, vid’?“ naléhal Thompson.

Hlas v telefonu znejistěl. „Ano. Ano, je to ten vítr.“

„Vždyť je jasná noc, vítr nestojí za řeč.“

„Ale je tu. Vlétne oknem dovnitř a zlehounka vzdouvá záclony. Jen aby se mi připomněl.“

„Tak víš co, přijed’ k nám a přespi u nás,“ řekl Herb Thompson a rozhlédl se po osvětlené hale.

„Ne. Na to už je moc pozdě. Mohl by mě chytit cestou. Je to hrozně daleko. Děkuju ti za pozvání, ale to bych se neodvážil. Padesát kilometrů — ne, děkuju.“

„Vem si prášek pro spaní.“

„Stojím už hodinu u dveří, Herbe. Vidím, jak se od západu zdvihá. Je tam pár mráčeků a všiml jsem si, že jeden jako kdyby se roztrhl. Určitě bude vítr.“

„Vem si pořádně silný prášek pro spaní. A můžeš mi kdykoli zavolat. I hodně pozdě večer, jestli chceš.“

„Kdykoli?“ řekl hlas v telefonu.

„Samozřejmě.“

„Zavolám tě, ale škoda, že nemůžeš přijet. Rozhodně bych nechtěl, aby se ti něco stalo. Jsi můj nejlepší přítel a to bych rozhodně nechtěl. Možná že je lepší, když jsem s tím sám. Promiň, že jsem tě obtěžoval.“

„Co blbneš — k čemu teda máš přítele? Já ti povím, co máš dělat. Sedni si k psaní a večer ještě něco dělej,“ řekl Herb Thompson a přešlápl v hale z nohy na nohu. „Zapomeneš na Himálaj a na Údolí větrů a přestaneš na chvíli myslet na ty své bouře a hurikány. Napiš celou kapitolu toho nového cestopisu.“

„To by šlo. Možná že to udělám, nevím. Možná že ano. Děkuju ti ještě jednou, že jsem tě s tím vůbec směl otravovat.“

„Neblázni. Už toho musím nechat, žena mé volá k večeři.“

Herb Thompson zavěsil.

Posadil se ke stolu a žena si sedla proti němu. „To byl Allin?“ zeptala se. Přikývl. „Ten s tím větrem nadělá, jeden mu fouká moc rychle, druhý pomalu, třetí je moc teplý a čtvrtý moc studený,“ řekla a podala mu talíř s jídlem.

„Za války to v Himalájí neměl lehké,“ řekl Herb Thompson.

„Snad mu prosím tě nevěříš, co vykládá o tom údolí?“ „Pěkně se to poslouchá.“

„Šplhají po těch horách jak blázni. Proč lidi lezou po horách, když z toho mají takový strach?“

„Tenkrát sněžilo,“ řekl Herb Thompson.

„Vážně?“

„A přšelo a padaly kroupy a zuřila vichřice, bylo to v tom údolí všechno najednou. Slyšel jsem to od Allina už dvacetkrát. Umí báječně vyprávět. Byl hodně vysoko. Všude kolem mraky a v tom údolí to pekelně hřmělo.“

„To bych prosila,“ poznamenala žena.

„Jako kdyby tam nebyl jeden vítr, ale celá smečka. Vichry z celého světa.“ Spolkl sousto. „Aspoň Allin to tvrdí.“

„Tak tam především neměl chodit a neměl se dívat,“ řekla. „Když člověk do všeho strká nos, má pak všelijaké nápady. Větry se na něj rozzlobí, že je ruší, a jdou po něm.“

„Nedělej si z toho legraci, je to můj nejlepší přítel,“ vyjel na ni Herb Thompson.

„Vždyť je to taková hloupost!“

„Na něj už je toho ale trochu moc. Nedávno ta vichřice v Bombaji, před dvěma měsíci tajfun u Nové Guineje. A pak v Cornwallu.“

„Proč mám litovat člověka, který každou chvíli padne na nějakou vichřici nebo hurikán a dostane z toho komplex, že ho pronásledují?“

V tu chvíli zazvonil telefon.

„Neber to,“ řekla.

„Co když je to něco důležitého?“

„To je Allin.“

Zůstali sedět, telefon zazvonil devětkrát, ale nešli k němu. Pak přestal zvonit. Dojedli. V kuchyni u pootevřeného okna si vánek pohrával se záclonami.

Telefon zazvonil znova.

„Nemůžu to nechat zvonit,“ řekl a zvedl sluchátko. „Á, tě bůh, to jsi ty, Alline?“

„Herbe! Jetu! Už je tu!“

„Mluvíš do toho moc zblízka, dej si ten telefon trochu dál.“

„Stál jsem u otevřených dveří a čekal jsem na něj. Viděl jsem, jak se žene po silnici, ohýbal stromy jeden po druhém. Když dorazil ke stromům před domem a stočil se směrem ke dveřím, zabouchl jsem mu před nose.“

Thompson mlčel. Nevěděl, co říci, protože jeho žena stála ve dveřích haly a pozorovala ho.

„To je zajímavé,“ řekl konečně.

„Je tu všude kolem domu, Herbe. Už nemohu vyjít ven, nemohu nic dělat, ale vyšplouchl jsem ho, myslel si už, že mě má, a když byl na dosah, přibouchl jsem a zamkl dveře. Byl jsem připravený, připravuju se na něj už pár neděl.“

„Tak vidíš! Pověz mi o tom něco, AJline,“ Herb Thompson konverzoval do telefonu docela žoviálně, ale pod upřeným pohledem ženy se už začínal potit.

„Začalo to před šesti týdny ...“

„Vážně? No vidíš!“

„... už jsem si myslel, že jsem ho utahal. Myslel jsem si, že už se vzdal pronásledování a že už se mě nesnaží dostat. Ale on jen vyčkával. Před šesti týdny jsem slyšel, jak se vítr směje a šeptá si ve všech koutech — tady u mě doma. Jen asi hodinku, netrvalo to dlouho a nebylo to silné. Pak odletěl.“

Thompson do telefonu přikývl. „To jsem rád, že mi to říkáš, to jsem opravdu rád.“ Žena na něj vyjeveně koukala.

„Jenže příští noc se vrátil. Přibouchl okenice a vyfoukl jiskry z komína. Pak se vracel pět nocí za sebou a pokaždé o něco silnější. Když jsem otevřel domovní dveře, vletěl dovnitř a snažil se mě vytáhnout, ale nebyl na to dost silný. Dneska je.“

„To jsem rád, že je ti lip,“ řekl Thompson.

„Není mi lip — co je s tebou? Tvá žena nás poslouchá?“

„Ano.“

„Aha. Já vím, že mluvím jako blázen.“

„Vůbec ne. Jen pokračuj.“

Thompsonova žena se vrátila do kuchyně. Herb si oddychl. Posadil se u telefonu na židličku. „Pokračuj, Alline, jen se vypovídej, bude se ti lip spát.“

„Brousí všude kolem domu jak obrovský vysavač, přísává se do všech škvír. Poráží stromy všude kolem.“

„To je divné, u nás se nic ani nehne, Alline.“

„Samozřejmě, protože co je mu po vás, když jde po mně.“

„Řekněme, že by se to tak dalo vysvětlit.“

„Herbe, je to zabiják, největší a nejodpornější prehistorický zabiják, jaký se kdy vydal za kořistí. Je to obrovský vycvičený ohař, který se mě pokouší vyčenichat a dostat. Vrazí ten svůj ohromný studený nos do domu, vtáhne vzduch, a když mě najde v salóne, napře sílu tam, když jsem v kuchyni, dere se do kuchyně. Teď se snaží dostat dovnitř oknem, ale dal jsem je všechna utěsnit, na dveře jsem dal nové panty a zástrčky. Dům je pevný. Dřív se stavěly pevné domy. Rozsvítil jsem všude světlo. Celý dům je plný světla, září. Když jsem rozsvěcel, vítr mé sledoval od místnosti k místnosti a nahlížel do všech oken. Ach!“

„Co se děje?“

„Právě urval verandu před hlavním vchodem.“

„Alline, prosím tě, přijed' k nám a zůstaň tu přes noc.“

„Nemohu! Bože, já z toho domu nemohu vyjit. Nemohu udělat vůbec nic. *Znám* ten vítr. Panebože, je tak silný a tak mazaný! Před chvilkou jsem si chtěl zapálit cigaretu. Najednou se udělal průvan a sirku mi zhasl. On si ten vítr rád hraje, rád mě popichuje a dává si se mnou na čas, má na mě celou noc. A teď! Bože můj, tady před mýma očima! V knihovně na stole leží jeden můj starší cestopis, škoda, že to nevidíš. A takový lehounký vánek, který se sem dostal pánbůh ví kudy, tenhle lehounký vánek — obrací v knize listy jeden po druhém. Škoda, že to nevidíš. Teď je u úvodu. Pamatuješ se ještě na můj úvod ke knize o Tibetu, Herbe?“

„Pamatuju.“

„*Tato knížka je věnována všem, kdo padli v souboji se živly, které její autor videi, ale pokaždé jim unikl.*“

„Ano, vzpomínám si.“

„Zhaslo světlo!“

V telefonu to zachrastilo.

„Spadlo elektrické vedení. Jsi tam, Herbe?“

„Ještě tě slyším.“

„Větru se nelíbilo to moje osvětlení, strhal všechny dráty. Za chvíli asi přijde na řadu telefon. Já a vítr, to je zábavy, to ti řeknu! Počkej vteřinku.“

„Alline?“ Ticho. Herb se sklonil nad mluvítko. Žena vykoukla z kuchyně. Herb Thompson čekal. „Alline?“ „Už jsem tu,“ řekl hlas v telefonu. „Ode dveří strašně táhlo, něco jsem tam nacpal, aby mi tak netáhlo na nohy. Nakonec jsem rád, že tu nejsi, Herbe, nechtěl bych tě do téhle šlamastiky tahat. Podívej! Teď rozbil okna v obývacím pokoji a v domě je opravdovská smržť, shazuje i obrazy ze stěn! Slyšíš to?“

Herb Thompson poslouchal. Z telefonu se ozývalo divoké skučení, pískot a rány. Allin se je pokoušel překřičet. „Slyšíš to?“

Herb Thompson polkl nasucho. „Slyším.“

„Chce mě dostat živého, Herbe. Neodvažuje se zbořit dům jediným nárazem. To by mě zabilo. Chce mě dostat živého, aby si mě mohl rozcupovat, prst po prstíčku. Chce i to, co je uvnitř. Chce můj mozek. Mé myšlenky. Chce mou životní energii, mou duševní kapacitu, mé ego. Chce intelekt.“

„Žena mě volá, Alline. Musím jít utřít nádobí.“

„Je to obrovský mrak páry, mítink větrů z celého světa. Týž vítr, který loni zničil Celebes, týž pampero, který zabíjel v Argentině, tajfun, který se ukájel na Havaji, hurikán, který počátkem letošního roku zpustošil africké pobřeží. Je tu část všech těch bouří, kterým jsem unikl. Sledoval mě už z Himaláje, protože se mu nelíbilo, co vím o Údolí větrů, kde se rodí a plánuje své ničivé dílo. Kdysi dávno, hrozně dávno, mu něco dalo počáteční impuls k životu. Vím, odkud pochází, vím, kde se rodí a kde někdy zčásti umírá. Proto mě nenávidí. A nenávidí mé knihy, které hovoří o tom, jak ho zdolat. Nechce, abych to šířil. Chce mě pojमत do svého obrovského těla a vzít si mé znalosti. Chce, abych byl při něm!“

„Musím zavěsit, Alline, manželka . . .“

„Cože?“ Odmlka, jen vzdálený hukot větru v telefonu. „Co jsi říkal?“

„Zavolej mi asi za hodinu, Alline.“

Zavěsil.

Šel utřít nádobí. Žena se dívala na něj a on se díval na nádobí a utíral je utěrkou.

„Jak je dneska venku?“ řekl.

„Hezky. Není tam moc zima. Svítí hvězdy,“ řekla. „Proč se ptáš?“

„Jen tak.“

Během příští hodiny zazvonil telefon třikrát. V osm hodin přišla návštěva, pan Stoddard s manželkou. Do půl deváté seděli a povídali, pak vstali, přitáhli si karetní stůl a pustili se do žolíků.

Herb Thompson míchal karty pořád dokola, karty šustily a pleskaly o sebe a pak je ještě sklepal před každým ze tří hráčů zvlášť. Hovor se rozproudil a zase ustal. Zapálil si doutník, počkal, až se na konci udělala pěkná čepička z popela, srovnal si karty v ruce. Chvilími zvedl hlavu a naslouchal. Zvenčí se nic neozývalo. Jeho žena si toho ale všimla, a tak s tím okamžitě přestal a vyložil. Pomalu pokuřoval doutník, všichni si klidně povídali, občas se zasmáli a hodiny v hale líbezně odbily devět.

„Tak si tu sedíme,“ řekl Herb Thompson, vyndal doutník z úst a zamyšleně se na něj díval. „A život je vlastně divná záležitost.“

„Hm?“ řekl pan Stoddard.

„Nic, jen tak, že jsme tu, žijeme si svůj život a někde jinde na zemi si miliardy jiných lidí žijí taky svůj život.“

„To je zvláštní poznámka.“

„Život,“ dal si zas doutník do úst, „je osamělá záležitost. I když lidé žijí v manželstvu. Někdy můžete ležet jeden druhému v náručí, a přesto cítíte, že jste od sebe milióny mil.“

„To tedy ráda slyším,“ řekla jeho žena.

„Takhle jsem to nemyslel,“ vysvětloval beze spěchu; dával si na čas, poněvadž neměl pocit viny. „Chtěl jsem říct, že každý věří v to, več věří, a že každý z nás žije svůj vlastní nepatrný život, zatímco jiní lidé žijí docela jiné životy. Chtěl jsem říct, že my si tu sedíme v pokoji, a tisíce lidí umírají. Někteří na rakovinu, někteří na zápal plic, někteří na tuberkulózu. Umím si představit, že ve Spojených státech právě teď někdo umírá v nabouraném autě.“

„Co to vedeš za pohřební řeči,“ řekla jeho žena.

„Chci říct, že žijeme a nemyslíme na to, jak myslí nebo žijí a umírají ostatní lidé. Čekáme, až smrt přijde k nám. Chci říct, že my tu sedíme na těch svých sebejistých zadcích a zatím padesát kilometrů odtud ve velkém starém domě, obklopen nocí a bůhví čím, jeden z nejlepších lidí, který žil, je ...“

„Herbe!“ Zatáhl z doutníku, zahryzl se do něj a nevidoucima očima civěl na karty. „Promiňte.“ Prudce zamrkal a stiskl doutník rty. „Vynáším já?“

„Ty.“

Hra šla kolem, karty šustily, něco se povídalo. Herb Thompson se zabořil hlouběji do křesla a začal vypadat nemocně.

Zazvonil telefon. Thompson vyskočil, vrhl se k němu a vytrhl sluchátko z vidlice.

„Herbe! Volal jsem tě už strašně mockrát. Jak to vypadá u vás, Herbe?“

„Jak to myslíš — jak to tu vypadá?“

„Přišla už návštěva?“

„Ale k sakru, to víš, že jo, co ...“

„Povídáte si, smějete se a hrajete karty?“

„To se rozumí. Co to ale má prokristapána společného ..“

„Kouříte doutníky po deseti centech?“

„Hergot — no jo, ale ...“

„Skvělé,“ řekl hlas v telefonu. „To je opravdu skvělé. Škoda, že tam nejsem. Škoda, že vím, co vím. Přál bych si spoustu věcí.“

„Jsi v pořádku?“

„Zatím to jde. Jsem zamčený v kuchyni. Část přední stěny se už vevalila dovnitř. Ale já jsem si naplánoval ústup. Až povolí kuchyňské dveře, vyrazím do sklepa. Když budu mít štěstí, vydržím to tam do rána. Bude muset strhnout celý dům, než se na mě dostane, a strop ve sklepě je zatraceně pevný. Mám rýč a můžu se zakopat — hloub ..“

V telefonu jako by bylo slyšet ještě spoustu jiných hlasů.

„Co to je?“ zeptal se Herb Thompson a mráz mu přeběhl po zádech.

„To?“ zeptal se hlas v telefonu. „To jsou hlasy dvanácti tisíc obětí tajfunu, sedmi tisíc obětí hurikánu, tří tisíc obětí smetených cyklonem. Nenudím tě? To je ten vítr. Je to spousta mrtvých lidí. Vítr je zabil a vzal si jejich myšlenky; opatřil si inteligenci. Sebral jim všechny jejich hlasy a slil je v jeden hlas. Miliónové zástupy lidí zabitých za posledních deset tisíc let leží zmučené od kontinentu ke kontinentu na hřbetech

a v útrobách monzunů a větrných smrští. Ach Bože, o tom by se dala napsat báseň!“

Telefon se ozýval a zněl hlasy, výkřiky, kvílením.

„Pojď hrát, Herbe,“ volala na něj manželka od karetního stolu.

„Proto je ten vítr rok od roku inteligentnější, roste a sílí, tělo po těle, život k životu, smrt k smrti.“

„Čekáme na tebe, Herbe,“ volala žena.

„Sakra!“ otočil se otráveně. „Copak nemůžete chvilku počkat?“ A do telefonu. „Alline, jestli chceš, abych teď za tebou přijel, tak já přijedu! Měl jsem se rozjet už dávno ...“

„Ať tě to ani nenapadne! Tohle je boj na život a na smrt, nemá smysl, abys tu byl. Už to radši zavěsím. Kuchyňské dveře dlouho nevydrží. Budu se muset odsunout do sklepa.“

„Zavoláš mi ještě za chvilku?“

„Možná, jestli budu mít štěstí. Myslím, že se mi to ale nepovede. Mockrát se mi podařilo vyklouznout a uprchnout, ale tentokrát mě myslím dostal. Doufám, že jsem tě moc neotravoval, Herbe.“

„Co bys otravoval. Zavolej ještě.“

„Zkusím to ...“

Herb Thompson se vrátil ke kartám. Žena se na něj pátravě podívala. „Tak copak je s tím tvým přítelem?“ zeptala se. „Nemá v hlavě?“

„V životě se nedotkl alkoholu,“ řekl Thompson dopáleně a posadil se. „Že já jsem k němu nejel!“

„Ale vždyť už volá šest neděl každý večer, aspoň desetkrát jsi u něj zůstal přes noc a nic se nedělo.“ „Potřebuje pomoc. Mohl by si něco udělat.“ „Vždyť jsi u něj byl naposled přede dvěma dny. Nemůžeš tam věčně lítat.“ „Hned zítra ráno ho dám odvézt do sanatoria. Nemohl jsem se k tomu odhodlat. Vypadá jinak docela rozumně.“ V půl jedenácté se podávala káva. Herb Thompson pomalu upíjel a díval se na telefon. Jestlipak už je ve sklepě, myslel si.

Herb Thompson přistoupil k telefonu, zavolal ústřednu a oznámil číslo.

„Bohužel,“ řekl telefonista. „V té oblasti je celé vedení strhané. Můžeme vás spojit, až to opraví.“ „Tak telefonní vedení je strhané!“ vykřikl Thompson. Telefon mu vypadl z ruky. Otočil se, otevřel skříň a vytáhl kabát. „Ach Bože,“ řekl. „Panebože,“ obrátil se k překvapeným hostům a k manželce, která držela v ruce konvici s kávou. „Herbe!“ vykřikla. „Musím tam jet!“ řekl a vklouzl do kabátu.

U dveří se něco tiše a lehce pozachvělo.

V místnosti se všichni napřímili a ztuhli.

„Kdo to byl?“ zeptala se Herbova žena.

Tichý záchvěv se velmi tiše opakoval.

Thompson přeběhl halou a napjatě zůstal stát.

Zvenčí zaslechl tichý smích.

„Ať se na místě propadnu,“ řekl Thompson. Radostně ho to překvapilo a s úlevou vzal za kliku. „Ten smích bych poznal mezi tisíci. Je to Allin. Nakonec přece přijel. Nemohl se asi dočkat rána, chce mi vyprávět ty své zamotané historie hned.“ Pokusil se o úsměv. „Možná že s sebou vzal pár přátel. Vypadá to, jako by jich tam bylo ještě víc ...“

Otevřel domovní dveře.

Veranda byla prázdná.

Thompson na sobě nedal znát překvapení. V obličeji se mu objevil pot'ouchle pobavený výraz. Zasmál se. „Alline? Nech už těch hloupostí! Pojď dál.“ Rozsvítil před domem a rozhlížel se kolem. „Kde jsi, Alline? Tak pojď dál!“

Vánek mu foukl přímo do obličeje.

Thompson chvíli čekal a náhle ho zamrazilo do morku kostí. Vyšel na verandu a s tísnivým pocitem se opatrně rozhlížel po okolí.

Náhly poryv větru mu zvedl šosy kabátu, zamával jimi a rozcuchal mu vlasy. Zdálo se mu, že znova zaslechl smích. Vítr obletí dům — na všechno pojednou padla tíha — dobrou minutu burácel kolem a pak letěl dál.

Vítr se utišil, zesmutněl, a než odlétl pryč, okamžik ještě truchlil ve vrcholcích stromů. Vracel se k moři, k Celebesu, k Pobřeží slonoviny, na Sumatru, k Hornovu mysu, do Corn-wallu a k Filipínám. Slábl, slábl a slábl.

Thompson stál na prahu celý ztuhlý. Pak vešel dovnitř, zabouchl dveře, opřel se o ně, zavřel oči a nehýbal se.

„Co zas je . . .?“ zeptala se jeho žena.

ZÁSTUP

Spallner přitiskl ruce na obličej.

Měl pocit, jako by se pohyboval prostorem, nádherně mučivý výkřik, vůz naráží na zeď, proráží ji, převrací se a padá jako hračka, náraz ho vymrštil ven. Potom — ticho.

Zástup se sbíhal. Z místa, kde ležel, je matně slyšel přibíhat. Podle dupotu četných nohou po letní trávě a dlážděném chodníku a asfaltové vozovce a podle toho, jak se prodírali rozházenými cihlami k místu, kde jeho auto trčelo napůl do nočního nebe, s koly stále se ještě otáčejícími jako naprázdno se točící odstředivka, rozpoznával jejich stáří a velikost jejich postav.

Nevěděl, odkud zástup přichází. Snažil se zůstat při vědomí a vtom se nad ním sevřely obličej zástupu a visely nad ním jako velké třpytné listy k zemi nachýlených stromů. Vytvářely nad ním kruh, pohybovaly se, tlačily se a měnily, dívaly a dívaly se dolů, odměřovaly mu z obličej čas života nebo smrti, přeměňovaly mu obličej, kam měsíc vrhal stín od nosu na tvář, v měsíční ciferník, aby zjistily, kolik dechu mu ještě zbývá nebo zda už nikdy dýchat nebude.

Jak rychle se takový zástup seběhne, pomyslně si, jako oční duhovka, která se z něčeho nic zúží.

Sirána. Hlas strážníka. Pohyb. Ze rtů mu kape krev, odnášejí ho do sanitky. Někdo řekl: „Je mrtev?“ A někdo jiný řekl: „Ne, není mrtev.“ A kdosi třetí řekl: „Nezemře, určitě nezemře.“ A v noci nad sebou uviděl obličej zástupu a z jejich výrazů pochopil, že nezemře. A to bylo divné. Zahlédl obličej jednoho muže, úzký, s planoucíma očima, bledý; muž polkl a kousl se do rtů, velmi zklamán. Byla tu také jakási malá žena s rudými vlasy a přesprášenými tvářemi a rty. A malý chlapec s pihovatým obličejem. Další obličej. Starý muž se svažetým horním rtem, stará žena s mateřským znaménkem na tváři. Všichni přiběhli — odkud? Z domů, aut, uliček, z blízkého a nehodami otřeseného světa. Přibíhali z uliček až hotelů a tramvajů a zdánlivě odnikud.

Zástup se na něj díval a on se zase díval na ně a vůbec se mu nezamlouvali. Vyzařovalo z nich jakési mocné zlo. Nedovedl to přesně vystihnout. Byli mnohem horší než ta věc zaviněná strojem, která se mu právě stala.

Bouchly dveře sanitky. Okny viděl zástup, jak se dívá a dívá dovnitř. Ten zástup, který se vždycky tak rychle sbíhá, tak záhadně rychle, aby člověka obklopil, aby pohlížel dolů, aby zkoumal, aby svou bezostyšnou zvědavostí rušil soukromí lidské agónie.

Sanitka vyjela. Spallner sklesl zpět a jejich obličej mu dál zíraly do tváře, třebaže měl oči zavřené.

Kola auta se mu mnoho dní točila v mysli. Jedno kolo, čtyři kola, otáčející se, otáčející se a drnčící kolem dokola.

Věděl, že to není v pořádku. Něco není v pořádku s koly a s celou nehodou a s běžícíma nohama a se zvědavostí. Obličej zástupu se prolínaly a rozvířily se v divoké otáčky kol.

Probudil se.

Sluneční světlo, nemocniční pokoj, ruka měřící tep.

„Jak se cítíte?“ zeptal se lékař.

Kola zvolna mizela. Spallner se rozhlédl.

„Dobře — 'myslím.“

Pokoušel se najít slova. O nehodě. „Pane doktore?“

„Prosím?“

„Ten zástup — bylo to včera večer?“

„Přede dvěma dny. Jste tu od čtvrtka. Ale všechno je v pořádku. Váš stav se lepší. Nepokoušejte se vstávat.“

„Ten zástup. A také ta kola. Může nehoda člověka, no — tak trochu poplést?“

„Někdy ano, dočasně.“

Ležel a upřeně hleděl na lékaře. „A můžou porušit smysl pro odhad času?“

„Úlek to někdy může způsobit.“

„Že minuta připadá jako hodina anebo třeba hodina připadá jako minuta?“

„Ano.“

„Tak já vám to povím.“ Cítil lůžko pod sebou, sluneční paprsky na obličeji. „Budete si myslit, že jsem se zbláznil. Jel jsem příliš rychle, to teď vím. Taký mě to mrzí. Vyletěl jsem ze zatáčky a narazil do té zdi. Byl jsem zraněn a omráčen, vím, ale přesto si leccos pamatuji. Nejvíc — ten zástup.“ Chvilí čekal a pak se rozhodl pokračovat, protože náhle pochopil, že právě tohle ho trápí. „Ten zástup se tam seběhl při-

liš rychle. Třicet vteřin po nehodě stáli všichni nade mnou a zírali na mě . . . Nemohou přece tak rychle běžet, tak pozdě v noci. . .“

„To vám jen tak připadá, že to bylo třicet vteřin,“ řekl lékař. „Nejspíš to byly tři nebo čtyři minuty. Vaše smysly . . .“

„Ano, já vím — mé smysly, nehoda. Jenže já byl při vědomí! Pamatuji si jednu věc, a ta to všechno potvrzuje a mě přesvědčuje, že to je podivné, panebože, tak ztraceně podivné! Ta kola mého auta, vzhůru nohama. Ta kola se ještě točila, když se tam ten zástup seběhl.“

Lékař se usmál.

Muž na lůžku pokračoval. „Určitě! Kola se točila a točila se rychle — přední kola. Kola se moc dlouho netočí, zpomaluje je tření. A tahle se opravdu točila!“

„To se mýlíte,“ pravil lékař.

„Nemýlím. Ulice byla prázdná. V dohledu ani živáček. A potom nehoda a kola se dosud otáčejí a v mžiku byly nade mnou všechny ty tváře. A podle toho, jak na mé shlížely, jsem poznal, že neumřu ...“

„Jasný šok,“ prohlásil lékař a vyšel do slunečního světla.

Za čtrnáct dní ho propustili z nemocnice. Domů jel taxíkem. Po ty dva týdny, co strávil na lůžku, ho navštěvovali přátelé a všem vyprávěl svůj příběh, nehodu,

točící se kola, zástup. Všichni se mu vysmáli, že si s tím dělá starosti, a odbyli ho mávnutím ruky.

Naklonil se kupředu a zaklepal na skleněnou přepážku.

„Copak se stalo?“

Taxikář se ohlédl: „Je mi líto, šéfe. V tomhle městě jezdit autem je hotový peklo. Před náma se něco stalo. Mám to vzít objížd'kou?“

„Ano. Ale ne! Počkejte. Jeďte dál. Mrknem se na to!“

Taxík se s troubením prodíral dopředu.

„Setsakramentská věc!“ prohodil taxikář. „Hej, vy tam! Jděte mi z cesty!“ Klidněji: „To je divný — taková spousta zatracených lidí. Čumilové jedny!“

Spallner sklopil oči a nespouštěl je z třesoucích se prstů. „Také jste si toho všiml, že?“

„Bodejť,“ řekl taxikář. „Pokaždý. Vždycky je tam plno lidu. Jako by to zabilo jejich vlastní mámu.“ „Seběhnou se strašně rychle,“ řekl muž na zadním sedadle taxíku.

„Stejně jako když někde hoří nebo něco vybuchne. Nejdřív nikdo. Bum! Pak spousta lidu. Mně to nejde na mozek.“

„Viděl jste někdy nějakou nehodu — v noci?“

Taxikář přikývl. „To víte, že jo. Je to úplně stejný. Pokaždý se tam seběhne zástup.“

A už spatřili rozbité auto. V jízdni dráze někdo ležel. Spallner poznal, že tam někdo leží, i když ho nebylo vidět. Vždyť tam byl zástup. Zástup zády k taxíku, v němž vzadu seděl. Zády k němu. Spallner spustil okno a málem začal křičet. Neměl však odvahu. Kdyby vykřikl, mohli by se otočit.

A on se bál vidět jejich obličeje.

„Mně to připadá, jako by mě nehody přitahovaly,“ prohlásil v kanceláři. Sklánělo se k večeru. Jeho přítel seděl na druhé straně psacího stolu a poslouchal ho. „Dnes ráno mě pustili z nemocnice a první, co jsem cestou domů spatřil, bylo nabourané auto!“

„Věci se opakují,“ poznamenal Morgan.

„Můžu ti povědět o své nehodě?“

„Už jsem to slyšel. Všechno jsem slyšel.“

„Ale bylo to podivné, to musíš uznat.“

„To tedy ano. Co kdybychom se napili?“

Rozprávěli ještě půl hodiny nebo snad ještě déle. A po celou tu dobu hluboko ve Spallnerově mozku tikaly malé hodinky, hodinky, které nikdy nebylo třeba natahovat. Byly to vzpomínky na několik drobností. Kola a obličej.

Asi v půl šesté zaslechli z ulice tvrdý kovový náraz. Morgan kývl hlavou a vyhlédl ven a dolů. „Co jsem ti říkal? Všecko se opakuje. Nákladák a bezový cadillac. Jo, jo.“

Spallner přistoupil k oknu. Bylo mu velmi chladno a jak tam stál, pohlédl na své hodinky, na vteřinovou ručičku. Jedna dvě tři čtyři pět vteřin — lidé přibíhají — osm devět deset jedenáct dvanáct — lidé se sbíhají odevšad — patnáct šestnáct sedmnáct osmnáct vteřin — víc lidí, víc aut, víc troubících klaksonů. S podivnou otažitostí se díval na tento výjev jako na obrácený výbuch, jako by úlomky detonace byly vsakovány zpět do bodu vznětu. Devatenáct, dvacet, jednadvacet vteřin, a zástup byl zde. Spallner na něj ukázal bez jediného slova.

Jak rychle se ten zástup seběhl!

Spallner zahlédl ženské tělo ještě okamžik před tím, než je zástup pohltil.

Morgan řekl: „Vypadáš mizerně. Tu máš! Dopij to!“

„Nic mi není, nic mi není. Dej mi pokoj. Nic mi není. Vidíš tam ty lidi? Vidíš někoho z nich? Pojď, rád bych je viděl víc zblízka!“

Morgan vykřikl: „Kam to k čertu uháníš?“

Spallner už byl ze dveří, Morgan za ním a dolů po schodech, jak nejrychleji mohl. „Poběž se mnou, a pospěš si!“

„Nezen se tak, nejsi ještě zdravý!“

Vyšli na ulici. Spallner si razil cestu vpřed. Připadlo mu, že zahlédl ženu s rudými vlasy a s přesprýlíši nalíčenými tvářemi a rty.

„Podívej se!“ otočil se prudce k Morganovi. „Viděls ji?“

„Koho jsem měl vidět?“

„Hrome, je pryč! Zástup ji pohltil.“

Zástup byl kolem dokola, oddychoval a díval se a přešlapoval a prolínal se a mumlal a stál mu v cestě, jakmile se jím chtěl prodrat. Ta žena s rudými vlasy ho zřejmě spatřila přicházet a utekla.

Zahlédl další známý obličej! Toho malého pihovatého chlapce. Jenže na světě je plno pihovatých chlapců. A stejně to nemělo smysl, než se k němu mohl dostat, malý chlapec odběhl a zmizel v davu.

„Je mrtvá?“ zeptal se někdo. „Je mrtvá?“

„Umírá,“ odpověděl někdo jiný. „Zemře dřív, než přijede sanitka. Neměli s ní hýbat. Neměli s ní hýbat.“

Všechny obličeje zástupu — ty známé i ty dosud neznámé se nakláněly a dívaly se dolů, dívaly se dolů.

„Hej, pane, přestaňte se cpát!“

„Do koho to vrážíte, kamaráde?“

Spallner se prodral zpět a Morgan ho zachytil, aby neupadl. „Ty zatracený blázne! Vždyť jsi ještě marod! Proč jsi k čertu musel seběhnout sem dolů?“ zeptal se ho.

„Nevím, opravdu nevím. Pohnuli s ní, Morgane, někdo s ní pohnul. Nikdy se nemá hýbat s oběťmi dopravní nehody. To je zabije. To je zabije.“

„Ano. Lidé už jsou takoví. Pitomci!“

Spallner pečlivě rovnal novinové výstřižky. Morgan na ně pohlédl. „Co tím sleduješ? Od té své nehody si namlouváš, že se každá týká tebe. Co to tady vlastně máš?“ „Výstřižky o automobilových nehodách a fotky. Podívej se na tyhle. Ne na vozy,“ upozornil ho Spallner, „ale na ty zástupy kolem vozů.“ Ukázal: „Tady. Srovnej fotku téhle bouračky ve wilshireském okrese s touhle ve Westwoodu. Žádná podobnost. Jenže teď si vezmi tenhle westwoodský obrázek a polož si ho vedle fotky, která byla pořízena ve westwoodském okrese před deseti lety.“ A znovu ukázal. „Tahle žena je na obou fotkách.“

„Náhodná shoda. Ta ženská tam prostě byla jednou v roce 1936, podruhé v roce 1946.“

„Jednou to snad může být náhodná shoda. Ale ne dvanáctkrát za deset let, když místa jednotlivých nehod jsou od sebe vzdálena až pět kilometrů! Podívej se!“ Položil před něj dvanáct fotografií. „Je na každé z nich!“ „Třeba je zvrhlá?“

„Je to s ní ještě horší. Jak to dokáže, že je po každé nehodě tak rychle na místě? A proč má na fotkách pořízených během deseti let na sobě pořád jedny a tytéž šaty?“ „Hrome, to je pravda!“

„A konečně proč stála při mé nehodě před dvěma týdny nade mnou?“

Napili se. Morgan si prohlížel výstřižky. „Jak jsi to vlastně sehnal? To sis objednal u výstřižkové služby, aby pro tebe, zatímco jsi v nemocnici, prohledali staré noviny?“ Spallner přikývl. Morgan srkal ze sklenice. Připozdívalo se. Dole na ulicích se začaly rozsvěcovat pouliční lampy. „A co z toho všeho vyplývá?“

„Nevím,“ odpověděl Spallner. „Snad jen to, že existuje jakýsi obecný zákon nehod. *Seběhne se zástup*. Vždycky se seběhne. A lidé se stejně jako my dva už celé roky diví, proč a jak se tak rychle seběhnou. Známa to odpověď. Tady je!“ Hodil výstřižky na stůl. „Děsí mě to.“

„Nemohli by to být lidé hledající vzrušení nebo zvrácení, morbidní hledači senzací, chtějí krve?“

Spallner pokrčil rameny. „Lze tím vysvětlit, že jsou při všech nehodách? Všimni si, oni se omezují na určité oblasti. Nehoda v Brentwoodu přiláká jednu skupinu. Nehoda v Huntingtonském parku jinou. Ale přitom všem existuje jakýsi řád — při každé bouře se vyskytuje jen určitý počet obličejů.“

„Jistě to ale nejsou všechno stejné obličeje, či ano?“ zeptal se Morgan.

„Ovšemže ne. Nehody přilákají za chvíli i normální lidi. Jenže jak jsem zjistil, tihle tam jsou vždycky první.“

„A co je to za lidi? Co chtějí? Neustále něco naznačuješ, a nikdy nic neřekneš. Panebože, jistě máš nějakou představu. Vyděsil jsi už sám sebe a teď z toho naskočila husí kůže i mně!“

„Už jsem se pokusil k nim proniknout, ale vždycky mě někdo zadrží a je pozdě. Oni se vmísí do zástupu a zmizí. Jako by ten zástup skýtal některým svým členům ochranu. Oni si všimnou, že přicházím.“

„Vypadá to na nějakou partu.“

„Jedna věc je pro ně charakteristická, vždycky se vyskytují společně. Při požáru nebo výbuchu nebo ať je to cokoli, co souvisí se zabíjením, prostě při každém veřejném úkazu toho, co se nazývá smrt. Nevím, jestli to jsou supi, hyeny nebo světci, prostě to nevím. Ale dnes večer s tím zajdu na policii. Už to trvá příliš dlouho. Dneska jeden z nich pohnul tělem té ženy. Neměli se jí ani dotknout. To ji zabilo.“

Vložil výstřížky do aktovky. Morgan vstal a vklouzl do pláště. Spallner zaklapl aktovku. „Anebo, zrovna mě to napadlo ...“

„Co?“

„Snad *chtěli*, aby zemřela.“

„Proč?“

„Co já vím? Půjdeš se mnou?“

„Bohužel ne. Je už pozdě. Přijdu k tobě zítra. Zlom vaz!“

Vyšli spolu ven. „Pozdravuj ode mě policajty. Myslíš, že ti uvěří?“

„Ovšem, určitě mi uvěří. Dobrou noc.“ Spallner jel pomalu dolů do města.

„Chci se tam dostat živý,“ řekl si v duchu.

Vlastně ho ani nepřekvapilo, když z postranní ulice vyjelo rovnou proti němu nákladní auto, spíš jím to otřásl. A právě v okamžiku, kdy si v duchu blahopřál, jaký má bystrý pozorovací talent, a kdy si opakoval, co všechno řekne policii, vrazil nákladák do jeho auta. Vlastně to ani jeho auto nebylo a to bylo na celé

věci nepříjemné. Hodilo ho to nejprve na jednu stranu, pak na druhou, a přitom mu roztržitě vytanulo na mysli, jaká je to hanba, Morgan je pryč a půjčil mi na několik dní svůj druhý vůz, dokud mi neopraví můj, a teď v tom lítám znovu. Přední sklo se mu rozstříklo do obličeje. Několikrát jím to bleskově smýklo sem a tam. Pak ustal všechny pohyb a ustal všechny hluk a jenom bolest ho naplnila.

Zaslechl jejich nohy, jak běží a běží a běží. Zacloumal klikou u dvířek. Cvakla. Vypadl v mrákotách ven na jízdní dráhu a tam ležel, ucho přitisknuté k asfaltu, a poslouchal, jak se sbíhají. Bylo to, jako když prudký liják bičuje zem mnoha kapkami, těžkými a lehkými a středně velkými. Několik vteřin čekal a poslouchal, jak běží a přibíhají. Pak zvědavě malinko pootočil hlavu a rozhlédl se.

Zástup byl zde.

Cítil jejich dech, tu směsici pachů mnoha lidí vdechujících a vdechujících vzduch, který člověk potřebuje k životu. Tlačili se a odstrkovali se a vdechovali a vdechovali všechny vzduch kolem jeho vytřeštěného obličeje, až je chtěl vyzvat, aby poodstoupili, vždyť k němu nemůže proniknout žádný vzduch. Ošklivě krvácel z hlavy. Pokusil se pohnout a uvědomil si, že se mu něco stalo s páteří. Při srážce celkem nic necítil, ale páteř měl poraněnou. Neodvážil se pohnout.

Nemohl promluvit. Když otevřel ústa, vyšlo z nich jen slabé zachroptění.

Někdo řekl: „Pomozte mi. Otočíme ho a uložíme ho pohodlněji.“

Ve Spallnerovi se všechno vzbouřilo.

Ne! Nehýbejte se mnou!

„Přemístíme ho,“ navrhl někdo jakoby mimochodem.

Vy blbci, zabijete mě, nedělejte to!

Jenže nic z toho nedokázal říci nahlas. Mohl si to jen myslet.

Chopily se ho ruce. Začaly ho zdvihát. Vykřikl a závrať mu zacpala ústa. Uložili ho na skřípec agónie. Dva muži to udělali. Jeden z nich byl hubený, bledý, čilý mladý muž s planoucím očima. Druhý muž byl velmi starý a měl svraštělý horní ret.

Jich obličeje už jednou viděl.

Povědomý hlas se zeptal: „Je — je mrtev?“

Jiný hlas, také zapamatovaný, odpověděl: „Ne. Ještě ne. Ale zemře dřív, než přijede sanitka.“

To všechno byl velmi pošetilý, šílený úklad. Jako každá nehoda. Hystericky zaječel na neprostupnou hradbu obličejů. Byli všichni kolem něj, ti soudci a porotci s obličejí, které už jednou viděl. V bolestech přehlížel jejich tváře jednu po druhé.

Pihovatý chlapec. Starý muž se svrašťelým horním rtem.

Žena s rudými vlasy a přespříliš nalíčenými tvářemi. Stará žena s mateřským znaménkem na tváři.

Vím, proč tady jste, pomyslel si. Jste tady stejně jako u všech nehod. Abyste se ujistili, že ti, kdo mají žít, budou žít, a ti, kdo nemají, zemřou. Proto jste mě nadzdvihli. Věděli jste, že to znamená smrt. Věděli jste, že bych zůstal naživu, kdybyste mě nechali v klidu.

A takové to je od pradávna, pokaždé, když se seběhne zástup. Takhle můžete snadněji vraždit. Vaše alibi je velmi prosté; copak jste mohli předpokládat, že je nebezpečné pohnout zraněným člověkem? Přece jste mu nechtěli ublížit! Pohlédl na ně, na ty nad sebou, a byl zvědav jako člověk hluboko pod vodou, dívající se nahoru na lidi na mostě. Kdo jste? Odkud jste přišli a jak jste se sem tak rychle dostali? Vy jste ten zástup, který vždycky překáží, který spotřebovává vzduch, tak nezbytný pro plíce umírajícího člověka, a který zabírá místo, na němž by měl ležet sám. Dupáte na lidi, abyste se ujistili, že zemřou, takoví jste! Všechny vás znám.

Bylo to jako zdvořilý monolog. Oni neříkali nic. Obličeje. Starý muž. Žena s rudými vlasy.

Někdo zvedl jeho aktovku. „Čí je to?“

Moje! Jsou to důkazy proti vám všem!

Nad ním do sebe obrácené oči. Lesknoucí se oči pod rozčuchanými vlasy nebo pod klobouky. Obličeje.

Někde — siréna. Přijížděla sanitka.

Jenže Spallner při pohledu na obličeje, na výraz, rysy a podobu obličejů pochopil, že už je pozdě. Četl to v jejich obličejích. Oni to vědí.

Pokusil se promluvit. Vypravil ze sebe několik málo slov:

„Tak — se mi zdá —, že se k vám — přidám. — Myslím —, že teď budu — patřit — k vám.“

Potom zavřel oči a čekal na ohledávače mrtvol.

KOSTRA

Pan Harris šel už zas k doktorovi. Bledý v obličeji vklouzl na schodiště, a když vystupoval nahoru, všiml si šipky, na níž stálo zlatými písmeny jméno Dr. Burleigh. Jestlipak dr. Burleigh zase vzdychne, až k němu vejde do ordinace? Je

tu letos teprve podesáté, a co si vlastně dr. Burleigh stěžuje, vždyť mu za návštěvy platí!

Když pana Harrise uviděla sestra, přejel jí po tváři úsměv, po špičkách došla ke dveřím z mléčného skla, otevřela je a strčila dovnitř hlavu. Harris měl dojem, zeji zaslechl říkat: „Hádejte, kdo tu je, pane doktore,“ a že doktor potichu odpověděl: „Proboha, už zas?“ Harris polkl rozčilením.

Když vešel do ordinace, dr. Burleigh přezíravě spustil: „Máte bolesti v kostech, já vím!“ Nevrlé se zamračil a posunul si na nose brýle. „Milý pane Harris, už jsme na vás vyzkoušeli úplně všechno, dokonce i autovakcíny, jaké věda zná. Vy jste jen nervózní. Podívejte se na své prsty. Moc kouříte. Dýchněte na mě! Jíte moc proteinů. Podívejte se, jaké máte oči. Málo spíte. Co vám můžu poradit? Spěte pořádně, nechte proteinů a přestaňte kouřit. Učet dělá deset dolarů.“

Harris rozmrzele stál a nehýbal se.

Doktor vzhlédl od svých papírů. „Vy jste tu ještě? Říkám vám, že jste hypochondr. Tak, a už to dělá jedenáct dolarů.“

„Ale jak to, že mě ty kosti tak bolejí?“ ptal se Harris.

Dr. Burleigh se k němu obrátil jako k dítěti: „Podívejte se, když máte namožený sval, pořád si na něj saháte, děláte si

hlavu, co s ním máte, a třete si ho. Čím víc se o něj staráte, tím je to horší. Jakmile necháte sval svalem, bolest zmizí. Uvědomíte si, že většinu těch bolestí jste si přivodil sám. S vámi je to zrovna tak, můj milý. Nepozorujte se tolik. Hled'te si víc života. Vypadněte odtud a jed'te si vyřídit svoje záležitosti do Phoenixu, nosíte to v hlavě už kolik měsíců. Cestování vám prospěje!“

O pět minut později pan Harris zuřivě listoval v telefonním seznamu v malé kavárničce na rohu. Od takových zaslepených bláznů, jako je Burleigh, se člověk nedočká pochopení, kdyby k nim chodil sto let! Jel prstem po sloupci s nadpisem SPECIALISTÉ PRO CHOROBY KOSTÍ a tam objevil M. Muniganta. Munigant neměl u svého jména ani MUDr., ani jiný akademický titul, zato jeho ordinace byla odtud jen pár kroků. Třetí ulicí zahnout doleva ...

M. Munigant byl malý a tmavý jako jeho ordinace. A stejně jako jeho ordinace byl i on načichlý jodoformem, jódem a podobnými pachy. Ale byl trpělivý posluchač, naslouchal Harrisovi a v dychtivých očích mu jen hrálo, a když pak odpovídal, zdálo se, jako by při každém slově lehce sykl: zřejmě neměl docela v pořádku chrup.

Harris mu všechno vypověděl.

M. Munigant souhlasně kýval. S takovými případy se už setkal. Kosti v těle. Člověk si normálně kosti neuvědomuje. No ovšem, kosti. Kostra. Velmi komplikovaná záležitost. Je tu něco, co způsobuje disharmonii, nepřátelské vztahy mezi duší, svaly a kostrou. Obtížný problém, sykl M. Munigant. Harris poslouchal jako očarovaný. Konečně našel doktora, který rozumí jeho nemoci. Psychologický problém, řekl M. Munigant. Jako rtuť přeběhl k omšelé stěně, trhnutím uvolnil svazky Roentgenových paprsků a místnost prostoupil jejich pohled na věci, které na vlnách starodávného přílivu vyplavaly na povrch. Dívejte se, dívejte! Zaskočili jsme kostru! Předvádíme světelné portréty dlouhých, krátkých, silných i tenkých kostí. Pan Harris se musí obeznámit se svou situací, musí znát svůj problém! M. Munigant rukou ohmatával, přejížděl, škrábal a poklepával na lehkou mlhovinu svalů, v níž visely stíny lebky, páteře, pánve, tohle je samé vápno, vápník, tady mozek, vidíte tady, tamhle, tohle, tamto, tyhle, tamty a další! Dívejte se!

Harris se oťrásl hrůzou. Vidiny Roentgenových paprsků přinášely zelený světélkující vítr ze země zalidněné příšerami z Dalího a Fiissliho obrazů.

M. Munigant tiše sykl. Přeje si pan Harris, aby se jeho kostmi — zabýval?

„Dalo by se o tom uvažovat.“

V tom případě ovšem M. Munigant nemůže panu Harrisovi pomoci dříve, než bude pan Harris ve správném rozpoložení. Z hlediska psychologie si člověk musí být jist, že pomoc potřebuje, jinak je lékař zbytečný. Nicméně (M. Munigant pokrčil rameny) zkusit se to může.

Harris ležel na stole a ústa měl otevřená. V místnosti zhasla světla a stíny ustoupily. M. Munigant se blížil k pacientovi.

Něco se dotklo Harrisova jazyka.

Cítil, že se mu čelisti vyvracejí z kloubů. Skřípaly a praskalo v nich. Na omšelé zdi jako by se zachvěl jeden z názorných obrazů a kostra z něho vyskočila. Harrise zachvátil náhlý děs. Proti své vůli sklapl ústa.

M. Munigant zařval. Harris mu málem ukousl nos. Nemá to cenu. Teď není vhodná chvíle! M. Munigant zase přivolal stíny a bylo na něm vidět, jak strašně je zklamán. Až se bude panu Harrisovi zdát, že dokáže psychologicky spolupracovat, až bude skutečně potřebovat pomoc a bude M. Munigantovi věřit, že mu pomůže, pak se snad dá něco dělat. M. Munigant natáhl drobnou ruku. Zatím dělá honorář jen dva dolary. Pan Harris si to musí pořádně rozmyslet. Tady má schéma, které si vezme domů a bude ho studovat. Tak se seznámí se svým tělem. Musí se znát do nejmenších podrobností. Musí být stále ve střehu. Kostry

jsou nevyzpytatelné a hrozně neskladné. M. Munigantovi se leskly oči. Přeje panu Harrisovi dobrý den. A aby nezapomněl! Nechtěl by si pan Harris vzít na cestu slanou tyčinku? M. Munigant nabízel nádobku s dlouhými tvrdými slanými tyčinkami Harrisovi a jednu si vzal sám s podotknutím, že chroupání tyčinek ho udržuje v — tedy -v kondici. Přeje panu Harrisovi dobrý den, dobrý den! Pan Harris šel domů.

Druhý den byla neděle a pan Harris zjistil, že ho tělo bolí dále-ko víc než dříve. Celé dopoledne nespustil oči z malého anatomicky dokonalého náčrtu kostry, který mu daroval M. Munigant.

Při obědě ho vyděsila jeho žena Clarisse, která si prolamovala své jemné a křehké klouby prstů jeden po druhém. Připlácí si dlaně na uši a vykřikl: „Přestaň!“

Na zbytek odpoledne se stáhl do svého pokoje. Clarisse hrála v salónu bridž se třemi přítelkyněmi, povídaly si a smály se a Harris zatím v ústraní s rostoucí zvědavostí ohmatával své končetiny a uvažoval o nich. Za hodinu náhle vyskočil a zavolal: „Clarisso!“

Měla zvláštní způsob chůze. Do pokoje vždycky přitančila a vlnila tělem tak měkce a příjemně, že se její nohy sotva dotýkaly koberce. Omluvila se přítelkyním a zvesela k němu vešla. Našla ho až v nejvzdálenějším koutě pokoje a hned viděla, že si dosud prohlíží anatomický náčrt. „Ty o tom pořád ještě hloubáš, miláčku?“ zeptala se. „Prosím tě, nech toho.“ Posadila se mu na klín.

Ani její krása ho nedokázala vytrhnout ze soustředěných úvah. Potěžkal ji a podezíravě se dotkl její česky. Bylo zřejmé, že se pod její bledou a svěží kůží pohybuje. „Má to takhle být?“ zeptal se a téměř se zalykal.

„Co by mělo takhle být?“ zasmála se. „Myslíš moje česka?“

„Myslíš, že ti má takhle jezdit po koleně?“

Zkusila ji sama. „Vážně jezdí,“ podivila se.

„Jsem rád, že ta tvoje se taky posunuje,“ oddechl si. „Už jsem si dělal starosti.“

„S čím?“

Poklepal si na žebra. „Moje žebra nejdou až dolů, tadyhle končí. A našel jsem jich taky pár, co jen tak plandají ve vzduchu!“

Clarisse sepjala ruce pod křivkou malých ňader.

„To je samozřejmé, hlupáčku, všem lidem tady někde žebra končí. A těmhle legračním krátkým se říká volná žebra.“

„Doufám, že nejsou uvolněná až moc.“ Ten vtip mu nešel ze srdce. Nechtěl se bavit. Chtěl už zas být sám. Na dosah jeho třesoucích se rukou ležely další objevy, novější a podivnější než archeologické vykopávky, a nechtěl, aby to někdo nebral vážně.

„Děkuji ti, že jsi přišla,“ řekl jí.

„Jen mě zavolej, když budeš potřebovat.“ Malým nosíkem se něžně otřela o jeho.

„Počkej! Tadyhle . . .“ Natáhl prst a omakal svůj nos a pak její. „Uvědomila sis to někdy? Nosní kost roste jen *takhle* daleko. Zbytek vyplňuje chrupavka.“

Nakrčila nosík. „Máš pravdu, miláčku!“ A vyšla z pokoje.

Seděl v pokoji sám a cítil, jak mu v pórech na obličejí vyráží pot a v tenkých pramíncích stéká po tvářích. Olízl si rty a zavřel oči. A teď . . . teď ... co to máme na pořadu? Áá, páteř! Tady. Pomalu ji přejížděl týmž způsobem, jakým obsluhoval škálu knoflíků ve své kanceláři, jimiž přivolával sekretářky a poslíčky. Ale když stiskl výstupek na páteři, odpověděl mu strach a hrůza, vyřítily se na něj z miliónů dveří jeho mysli, dorážely na něj a otřásaly jeho sebevědomím! Jeho vlastní páteř mu přišla strašně — cizí. Jako křehké zbytky právě dojedené ryby, jejíž kosti leží poházené na studené porcelánové míse. Chytil se za malé zakulacené výstupky. „Proboha! Proboha!“

Zuby se mu rozjehtaly. Všemohoucí Bože! pomyslel si, jak je možné, že už jsem si to neuvědomil dříve? Po celá léta chodím jakoby nic a přitom mám v těle — KOSTRU! Jak je možné, že všechno na sobě považujeme za samozřejmé? Jak to, že nikdy nepřemýšlíme o svém těle a své existenci?

Kostra! Sněhobílá, článkovaná a bezcitná; odporný, vyschlý, křehký a chřestící přízrak s vydloubanýma očima, lebkou místo obličeje a roztřesenými prsty, který se klátí na oprátce v zapomenuté komůrce opředené pavučinami; kostra rozhozená kdekoli na poušti jako kostky.

Postavil se zpříma, protože nevydržel sedět. Já v sobě mám — chytil se za žaludek, pak za hlavu, já mám v hlavě — lebku! Zprohýbaný krunýř, který svírá můj mozek podobný elektrickému želé, rozpukanou skořápku, v níž vpředu zejí dvě díry jakoby prostřelené z dvouhlavňové pušky! Její kostní dutiny a jeskyně jsou ochranou a místem spočinutí pro můj hmat, čich, zrak, sluch i mysl! Lebka obklopuje můj mozek a ona mu povoluje vyhlížet ze svých křehkých oken na okolní svět!

Chtělo se mu vyrazit do vedlejší místnosti a rozehnat bridžovou společnost, jako když liška vtrhne do kurníku, aby se karty rozlétly na všechny strany a

vznesly se do vzduchu v chomáči jako peří. Potlačil v sobě ten impuls s největším úsilím a chvěl se po celém těle. Měj rozum, člověče, ovládej se. Učinil jsi určité odhalení, ale nedělej z toho víc, než je třeba, snaž se to pochopit a vyrovnat se s tím. ALE CO TA KOSTRA! křičelo jeho podvědomí. Tu nemůžu hájit. Něco tak sprostého, tak děsného, čeho se každý bojí. Kostlivci každého děsí. Klapou, chřestí a cinkají ve starých zámcích, kde visí z dubových trámů a šelestí ve větru jako kyvadla, jimž na čase nezáleží.

„Miláčku, půjdeš se rozloučit s dámami?“ zavolal na něj z veliké dálky jasný a melodický hlas jeho ženy.

Pan Harris stál. Jeho KOSTRA ho drží zpříma! Ta věc v jeho těle, ten vetřelec, ta hrůza podepírá jeho nohy, paže i hlavu! Zdálo se mu, jako by těsně za ním stál někdo, kdo tam nemá být. Při každém kroku si uvědomil, jak je na té Věci v sobě závislý.

„Hned jsem tam, miláčku,“ zavolal slabým hlasem. A sobě poroučel: Tak dost, vzpamatuj se! Zítra musíš zase do práce. V pátek musíš zajet do Phoenixu. Je to hodně daleko. Stovky kilometrů. A musíš tam vypadat trochu k světu, nebo se ti nepodaří přimět pana Creldona, aby do tvé keramiky něco investoval. Vzpohle se, hlavu vzhůru!

Za okamžik už stál ve společnosti dam a jeho žena ho představovala paní Withersové, paní Abblemattové a slečně Kirthyové. Všechny měly v těle kostru, ale snášely to s naprostým klidem, protože příroda pečlivě skryla nahotu klíční kosti, holeně a stehenní kosti nadry, stehny, lýtky, ďábelským účesem a obočím, rty — BOŽE! vykřikl pan Harris v duchu — když mluví nebo jedí, kostlivec v nich ukazuje své — zuby! To mě nikdy nenapadlo. „Promiňte,“ zamumlal a vyběhl z pokoje včas, aby stačil zanechat svůj oběd mezi petúniemi v květinovém truhlíku.

Večer, když se jeho žena svlékala, seděl na posteli a s úzkostlivou péčí si stříhal nehty na nohou i na rukou. V těchhle partiích se kostra také tlačí navrch a rozzlobeně prorůstá ven. Něco z téhle teorie zřejmě šeptal polohlasem, protože vzápětí si uvědomil, že jeho žena je v negligé na posteli, objímá ho koleni krku a ospale mu vysvětluje: „Ale miláčku, nehty přece nejsou kosti, je to zrohovatělá pokožka!“

Odhodil nůžky. „Víš to určitě? Kéž bys měla pravdu. Hned by mi bylo líp.“ Obdivně hleděl na křivku jejího těla. „Doufám, že všichni lidé to mají stejné.“

„Ty jsi ten největší hypochondr na světě!“ přidržela si ho na délku paže od sebe. „Pojď sem. Co ti je? Pověz mamince.“

„Mám něco v sobě,“ odpověděl. „Něco, co jsem — snědl.“

Druhý den celé dopoledne i odpoledne pan Harris ve své kanceláři ve městě s nelibostí třídl kosti svého těla podle délky, tvaru a seskupení. V deset hodin požádal pana Smithe, zda si může omakat jeho loket. Pan Smith mu vyhověl, ale zatvářil se podezřívavě. Po obědě pan Harris požádal slečnu Laurelovou, zda si může sáhnout na její lopatku, a ona se k němu bez váhání přitiskla, zavřela oči a předla jako kotě.

„Slečno Laurelová!“ okřikl ji. „Co si to dovoluujete!“

Když osaměl, přemítal o svém duševním stavu. Právě skončila válka, v zaměstnání je přetažen, jeho budoucnost je nejistá — tyhle okolnosti zřejmě hodně ovlivňují jeho duševní rozpoložení. Měl v úmyslu zanechat zaměstnání a zařídit se pro sebe. Je bez nadsázky nadaný keramik a sochař. Musí se co nejdříve vypravit do Arizony, vypůjčit si od pana Crelzona peníze, postavit si hrnčířskou pec a zařídit si ateliér. Je s tím spousta starostí. A k tomu ty jeho stavy! Ale naštěstí padl na M. Muniganta, který je zřejmě ochoten mu porozumět a pomoci mu. Ale pokusí se vyhnat ty představy ze sebe sám a nepůjde ani k Munigantovi, ani k dr. Burleighovi, pokud to nebude opravdu nutné. Ten zvláštní neznámý pocit ho opustí. Seděl a nepřítomně se díval do prázdna.

Zvláštní neznámý pocit ho neopouštěl. Naopak sílil.

V úterý a ve středu mu připravila pravé peklo myšlenka, že jeho pokožka, vlasy a podobné přívazky jsou naprosto náhodně nakupeny, zatímco kostra, kterou obalují, je dokonalá stavba, výtečně uspořádaná. Čas od času mu v určitých momentech, kdy měl nabručeně rty stažené melancholií, dokonce připadalo, že vidí, jak se na něj skrze svaly a pokožku šklebí lebka.

Jdi! křičel. Jdi ode mě! Mé plíce! Nech toho!

Křečovitě lapal po dechu, jako by mu všechen vzduch z plic vymáčkla žebra.

Můj mozek — nemačkej ho!

Strašlivé bolesti hlavy mu spalovaly mozek na necitlivý po-pel.

Proboha, nech mé vnitřnosti! Nepřibližuj se mi k srdci!

Jeho srdce se krčilo před rytmickými pohyby žeber, jako se nahrbí pavouci, když si pohrávají se svou kořistí.

Když jednou večer Clarisse odešla na schůzi Červeného kříže, ležel na posteli zalit potem. Snažil se uvažovat rozumně, ale dosáhl jen toho, že mu v mysli ještě zřetelněji vystoupil rozpor mezi jeho ohavným zevnějškem a krásnou, chladnou, bezvadnou, zvápenatělou Věcí, kterou má uvnitř.

Jeho kůže je mastná a samá starostlivá vráska.

A všimni si, jak dokonalá, bez poskvrny a sněhobílá je lebka.

Nos: trochu moc široký.

Ale všimni si drobných kostí, které tvoří nos lebky, než se k nim připojí nestvůrná nosní chrupavka, na níž z obou stran visí rozplácly frňák.

Tělo: trochu obtloustlé.

No, a podívej se na kostru: štíhlá, pružná, účelně řešená v detailu i celku. Orientální slonovina vyřezávaná s vybraným vkusem. Dokonalá a tenká jak bílá kudlanka nábožná.

Oči: vypouklé, obyčejné a bez výrazu.

A teď si laskavě povšimni očních důlků v lebce — hluboké, zaokrouhlené, chmurné a tiché ostrůvky, vševědoucí a věčné. Zahleď se do nich co nejhlouběji a stejně nepronikneš na dno jejich tajemné moudrosti. V těch temných jamkách se soustřeďuje ironie, život, vše.

Srovnávej. Srovnávej. Srovnávej.

Hodiny se zmítal v křečích. A kostra, křehký a rozvážný filozof, klidně vžela uvnitř, neřekla ani slovo, obalená jako choulostivý hmyz v kukle, čekala a čekala.

Harris se pomalu posadil.

„Počkej! Teď jsem na něco přišel!“ vykřikl. „Vždyť ty jsi taky bezmocná. Já tě taky mám ve svých rukou. Můžu tě přimět, abys dělala, co já chci! Nemůžeš tomu zabránit. Řeknu: Pohni zápěstím, dlaní a prsty a — šup — kosti jsou v pozoru a já někomu mávám!“ Dal se do smíchu. „Poručím kosti lýtkové a stehenní, aby se daly do pohybu, a ráz dva tři čtyři, ráz dva tři čtyři — už si to šlapeme kolem dokola. To koukáš!“

Harris se ušklíbl.

„Je to rovný boj. Jsme si kvít. Vybojujeme si ho mezi sebou, my dva! Když se to tak vezme, já jsem ta myslící složka! No ovšem, samozřejmě! I kdybych tě neměl, pořád ještě bych mohl myslet!“

V tom okamžiku sklapla jakási tygří tlama a překousla mu mozek vedví. Harris vykřikl. Kosti jeho lebky ovládly situaci a vyvolaly mu v mozku děsivé vidiny. A zatímco neustával v jekotu, kosti pomalu vidiny zatlačovaly a jednu po druhé strávily, až zmizela i poslední a světlo zhaslo ...

Koncem týdne ze zdravotních důvodů odložil cestu do Phoenixu. Vážil se na automatické váze a její červená ručička zvolna dojela k číslu 75.

Zasténal. Jak je to možné! Po léta váží 79. Nemohl přece zhubnout tak najednou! Prohlížel si tváře v zrcátku podoba-ném mušinci. Po zádech mu běhal mráz ledového primitivního strachu. Ty, ty! Však já vím, co ty máš za lubem, ty!

Ty stvůro, ty si myslíš, že kvůli tobě zhubnu, že mě necháš vyhladovět, co? Chtěla bys ze mě dostat všechno maso a nechat jen kosti potažené kůží. Chceš mě odbourat, aby ses sama mohla naparovat, co? Ale to se ti nepovede!

Úprkem se hnál do restaurace.

Dal si krocana s oblohou, brambory s tatarskou omáčkou, čtyři druhy zeleniny a tři kousky moučníku, ale ničeho se ani nedotkl, udělalo se mu špatně od žaludku. Nutil se do jídla silou vůle. Začaly ho bolet zuby. To jsou zoubky, co? pomyslel si zlostně. Ale jíst budu, i kdyby se mi měly všechny rozví-klat a napadat do omáčky.

Hlava mu třeštila, dech se mu stěží dral ze staženého hrudníku, zuby ho mučily bolesti, ale cítil, že vyhrál. Už se sahal po sklenici mléka, aby se napil, ale včas se zarazil a mléko vylil do vázy s řeřichami. Kdepak vápno, kočička, to tak, abych ti dával vápno! Víckrát nevezmu do úst jídlo, ve kterém je vápník anebo jiný nerost důležitý pro stavbu kostí. Budu krmit jen jednoho z nás, ne oba, má milá.

„Vážím sedmdesát pět kilo,“ řekl Harris příští týden ženě.

šimla sis, jak jsem se změnil?“

„K lepšímu,“ odpověděla Clarisse. „Na svoji výšku jsi byl vždycky trochu moc baculatý, miláčku.“ Pohládila ho po bradě. „Líbíš se mi. Jsi teď mnohem hezčí. Máš pevné a výrazné rysy.“

„Ale to k čertu nejsou moje rysy! Chceš snad říct, že se ti líbí víc než já?“

„Koho tím myslíš?“

Za Clarissinými zády zahlédl v zrcadle, že za staženou grimasou jeho normálního obličeje, rozrytého nenávistí a zoufalstvím, se na něj usmála jeho lebka.

Dopáleně si nasypal plnou pusou sladových tabletek. Takhle se dá taky ztloustnout, když jinak tělo potravu nepřijímá. Clarisse si sladových pilulek všimla.

„Ale miláčku, já to myslím vážně, pro mě bys ztloustnout nemusel,“ řekla.

Nejraději by na ni byl křikl: Drž hubu!

Položila si jeho hlavu do klína. „Miláčku,“ začala, „už delší čas tě pozoruju. Vypadáš — špatně. Nestěžuješ si, ale vypadáš — ustrašeně. V noci sebou házíš na posteli. Měl bys snad zajít k psychiatrovi. Ale myslím, že to mohu říct předem, co se u něj dovíš. Dala jsem si leccos dohromady z nárážek, které ti občas uklouznou. Sama ti mohu říct, že ty a tvá kostra jste jedno a totéž — jeden národ, nerozdělitelný, v němž svoboda a spravedlnost platí pro všechny. Společně stojíte, rozdělení padáte. Jestli vy dva nebudete schopni spolu v budoucnu vycházet jako

dobří manželé, zajdi znovu k dr. Burleighovi. Ale nejdřív se snaž od všeho se oprostit. Pohybuješ se v bludném kruhu: čím víc se soužíš, tím víc se ti kosti obnažují a ty se tím víc soužíš. A kdo vlastně vyvolal tenhle spor — ty, anebo to neznámé cosi, o čemž tvrdíš, že cíhá někde ve tvém zaživačím traktu?“

Zavřel oči. „Já jsem ho vyvolal. Myslím, že jsem to byl já. Pokračuj, Clarisso, povídej dál.“

„Musíš si odpočinout,“ řekla tiše. „Odpočinout a zapomenout na to.“ Půl dne se pan Harris cítil svěží, ale pak zase začal ochabovat. Ono se dá leccos svádět na chorobnou představivost, ale vždyť, Bože můj, ta jeho kostra proti němu podniká výpady!

K večeru se Harris vypravil do ordinace M. Muniganta. Trvalo mu asi půl hodiny, než ji našel. Zahlédl jméno „M. Munigant“ napsané starodávným zlatým písmem, které se už olupovalo, na skleněné tabulce zvenčí na domě. V tu chvíli se mu zdálo, že všechny jeho kosti se vytrhly z kloubů, vybuchly a rozskočí se bolestí. Oslepen klopýtal odtud. Když znovu otevřel oči, byl už za rohem. Ordinaci M. Muniganta neviděl.

Bolesti přestaly.

M. Munigant je člověk, který mu pomůže. Jestliže pouhý pohled na jeho jméno může vyvolat tak obrovskou reakci, pak M. Munigant prostě musí být ten pravý.

Ale dnes to ještě odloží. Pokaždé, když se pokouší vrátit se do té ordinace, chytí ho strašlivé bolesti. Zalit potem vzdal se svého úmyslu a vklouzl do blízkého výčepu.

Když šel přes šerý sál, na chvílku zauvažoval, jestli by se velká část viny nedala svrhnout na M. Muniganta. Protože když se to tak vezme, první, kdo obrátil jeho zvýšenou pozornost ke kostře, byl právě Munigant a nechal v něm ten psychologický náraz pěkně zahnížit! Že by ho M. Munigant zneužíval pro nějaké nekalé cíle? Ale jaké? Proč ho tak hloupě podezírám! Je to bezvýznamný doktůrek, který dělá co může. Munigant se svými slanými tyčinkami! Vždyť je to k smíchu. M. Munigant je v pořádku, naprosto v pořádku . . .

Ve výčepu opět pookřál. U nálevního pultu spatřil rozložitého tloušťíka, kulatého jako máselnice, který pil jedno pivo za druhým. Konečně potkává člověka, který v životě vyhrál. Harris v sobě potlačil touhu k tloušťíkovi přistoupit, poklepat mu na rameno a vyptat se ho, jak se mu podařilo takhle si kosti obalit. Jeho kostra byla zachumlaná jako v bavlnce. Po těle se mu střídaly polštáře tuku s tučnými bublinami a na krku mu viselo v poschodích několik

kulatých brad. Chudák kostra se v tom úplně ztrácela. Ta se z té hromady tuku nikdy nevydrápe na povrch. Snad se o to kdysi pokoušela, ale teď už byla načisto zdolaná. Na tloušťíkovi nezůstala ani stopa po jeho kostnaté opoře.

Nikoli bez závisti se Harris blížil k tloušťíkovi, asi jako by člověk najížděl k přídi zaoceánského parníku. Objednal si něco silného, vypil to a pak se odvážil tloušťíka oslovit:

„Jsou to žlázy?“

„To se jako ptáte mě?“ řekl tloušťík.

„Anebo udržujete zvláštní životosprávu?“ vyptával se Harris dál. „Promiňte, ale jak sám vidíte, jsem na tom mizerně. Nepřiberu ani za nic. Chtěl bych mít vaše břicho. Vypěstoval jste si je proto, že jste se něčeho bál?“

„Máš v hlavě,“ prohlásil tloušťík, „ale já mám opilé lidi rád.“ Objednal další pití. „Poslouchej pořádně a já ti povím, jak to bylo. Vrstvičku po vrstvičce,“ pokračoval, „střádám si to už dvacet let, od dětství.“ Držel obrovské břicho jako glóbus a na něm svého posluchače vyučoval labužnickému zeměpisu. „Není to žádný cirkus, který vyroste přes noc. Jeho stan jsem nevztýčil před svítáním nad divy světa umístěnými uvnitř. Vzdělával jsem své vnitřní orgány, jako by to byli čistokrevní psi, kočky a jiná zvířata. Můj žaludek je tlustý růžový angorský kocour, který podřimuje, ale každou chvíli se vzbudí a přede, mňouká, vrčí a pláče, dokud mu nedám kus čokolády na zub. Krmím ho dobře, je kvůli mně málem pořád vzhůru. A moje střeva, kamaráde, to jsou nejvzácnější čistokrevné indické krajty, jaké jsi v životě viděl, hladké, svinuté, úhledné a sršící zdravím. Všechny své miláčky chovám jako v bavlince. Protože se něčeho bojím? Snad.“

Poručil ještě jednu rundu.

„Chceš přibrat na váze?“ Tloušťík se s těmi slovy mazlil na jazyku. „Dám ti recept: ožeň se s hádavou ženskou, která zobák nezavře, a poříd' si kopu příbuzných, kteří dokážou vyplašit hejno nepříjemností i za tou nejobyčejnější krtinou. Tu a tam k tomu přidej obchodního partnera, kterému jde jen o to, jak z tebe vytáhnout poslední krejcar, a jsi na nejlepší cestě ztloustnout. Proč? Protože co nevidět začneš podvědomě mezi sebe a je ukládat tuk. Nárazník z pokožky a hradba z buněk. Brzy přijdeš na to, že jídlo je jediná zábava, kterou člověk na zemi má. Ale člověk k tomu potřebuje, aby ho někdo zvenčí otravoval. Na tomhle světě spousta lidí nemá žádné starosti, a tak se soustředí na sebe a hubnou. Setkávej se s těmi nejhoršími a nejzlotřilejšími lidmi, co můžeš, a to budeš koukat, jak brzo se obalíš špičkem!“ Po té radě tloušťík vyšel do temné noci, kymácel mohutným tělem ze strany na stranu a sípavě dýchal.

V trochu jiném podání je to přesně totéž, co mi říkal dr. Burleigh, uvažoval Harris. Možná že ta cesta do Phoenixu, teď, za těchto okolností...

Cesta z Los Angeles do Phoenixu byla neobyčejně úmorná, protože to znamenalo v dusném žhnoucím dnu projet Moravskou pouští.

Dopravní ruch byl nepatrný a náhodný, takže po celé dlouhé úseky nebylo na míle cesty vpředu ani vzadu vidět jediné vozidlo. Harris kroutil prsty po volant. Ať už mu Creldona ve Phoenixu ty peníze do začátku půjčí nebo ne, dobře že se vypravil na cestu, že se trochu odpoutal.

Vůz jel žhavým tokem pouštního větru. Jeden pan H. seděl ve druhém. Možná že se potili oba a oba byli zmožení.

V jedné zatáčce vnitřní pan H. náhle stiskl svůj vnější obal. Ten sebou trhl a narazil na rozpálený volant.

Vůz sjel ze silnice do žhavého písku a položil se na bok.

Snesla se noc a zvedl se vítr, silnice byla opuštěná a tichá. Těch pár vozů, které prolétly kolem, mělo zastřený rozhled. Pan Harris ležel v bezvědomí až do pozdních nočních hodin, kdy uslyšel, jak se pouští honí vítr, ucítil jehličky písku na tvářích a otevřel oči.

Ráno ho zastihlo, jak s očima plnými písku bloudí v nesmyslných kruzích, protože v pomatení sešel ze silnice. V poledne zalezl do nedostatečného stínu jakéhosi keříku. Slunce ho bodalo rezavým ostrím meče a pronikalo až k jeho - kostem. Nad hlavou mu zakroužil sup.

Harris násilím od sebe odtrhl okoralé rty. „Tak takhle to je?“ zašeptal, oči zarudlé a tváře zarostlé. „Tak ty mě chceš skřípnout, nechat mě hladovět, umírat žízni a zabít.“ Polkl suchý povlak prachu. „Myslíš, že slunce mě vysmaží tak, abys ty vylezla navrch. Supi mě ožerou a ty si tu pak budeš ležet a šklebit se. Šklebit se nad vyhranou bitvou. Jako vybělený rozházený xylofon, na kterém supové vyluzují podivnou hudbu. To bys chtěla. Dostat se na svobodu.“

Šel krajinou, která se tetelivě vlnila v přímém vodopádu slunečních paprsků. Klopýtal, padal, ležel na zemi, krmil se doušky ohně. Vzduch byl modrým alkoholickým oparem a supi, kteří plachtili v kruzích kolem, se leskli a opékali se, až z nich stoupala pára. Phoenix. Silnice. Vůz. Voda. Bezpečí.

„Hej!“

Někdo volal z dálky z toho modrého alkoholického oparu.

Pan Harris se napřímil.

„Hej!“

Volání se opakovalo.

Skřípot rychlých kročejů.

S výkřikem nevýslovné úlevy Harris vstal, aby se vzápětí zhroutil do náruče kohosi v uniformě s nějakým odznakem.

Vůz se s námahou podařilo vytáhnout, opravit a dojet s ním do Phoenixu. Harris byl v tak strašném duševním stavu, že mu celé obchodní jednání připadalo jako pantomima, na níž mu *nezáleželo*. I když půjčka už byla sjednaná a peníze držel v rukou, nic to pro něj neznamenal. Ta Věc, kterou nosí uvnitř jako tvrdý bílý meč v pochvě, mu otrávila zaměstnání, vzala chuť k jídlu, dala nepříjemný nádech jeho lásce ke Clarisse a oloupila ho o klid při jízdě automobilem. Nedá se nic dělat, ta Věc se musí dostat, kam patří. Nehoda v poušti už zašla moc daleko. Až na kost, dalo by se říci s ironickým úšklebkem. Harris se slyšel, jak nezúčastněně děkuje panu Creldonovi za peníze. Pak otočil vůz a ujížděl stovky kilometrů zpátky, ale tentokrát si to namířil na San Diego, aby se vyhnul poušti mezi El Centrem a Beaumontem. Jel na sever po pobřeží. Poušti už nevěří. Ale pozor! Slané vlny se vzdouvají a syčivě dorážejí na břeh u moře. Písek, ryby a korýši by vyčistili jeho kosti stejně rychle jako supové. V zatáčkách nad pěnivým příbojem musí zvolnit!

Je mu zle! Je mu strašně zle!

Ke komu se má obrátit? Ke Clarisse? K Burleighovi? K Munigantovi? Ke kostnímu specialistovi. K Munigantovi. K tomu?

„Miláčku!“ Clarisse ho políbila. Bolestně ucukl, když při polibku ucítil její pevné zuby a čelisti.

„Miláčku,“ opakoval jako ve snách, otíral si rty zápěstím a celý se chvěl.

„Jsi tak přepadlý. Pověz mi, jednání se ...“, „Myslím, že jsem dosáhl, co jsem chtěl. Ano, dosáhl.“

Znovu ho políbila. Obědvali spolu. Jídlo se vleklo v předstírané dobré pohodě. Clarisse se smála a snažila se ho rozptýlit. Harris se soustředil na telefon. Několikrát nerozhodně zdvihl sluchátko a zas je položil.

Jeho žena vešla do pokoje, oblékala si kabát a nasazovala si klobouk. „Nezlob se, ale musím někam jít.“ Štípla ho do tváře. „Netvař se jako bubák. Jdu do Červeného kříže a vrátím se za tři hodiny. Lehni si a trochu se vyspi. Já bohužel musím jít.“

Když Clarisse odešla, Harris nervózně vytočil číslo.

„M. Munigant?“

Jakmile položil telefon, celé tělo mu protínaly šípy nesnesitelné bolesti. Mučily jeho kosti škálou utrpení, o němž se mu nezdálo ani v nejděsivějších

snech. Spolykal všechny aspiriny, které našel, aby odrazil jejich hromadný útok. Ale když konečně po hodinovém čekání zazvonil zvonek, nemohl se pohnout. Ležel bezmocně slabý a vyčerpaný a po tvářích mu tekly slzy.

„Pojďte dál! Proboha, pojd'te dál!“

M. Munigant vešel. Díky Bohu, že bylo otevřeno.

Ale, ale, cože pan Harris tak špatně vypadá? M. Munigant zůstal uprostřed obývacího pokoje a stál tam malý a temný. Harris přikývl. Bolesti jím zmítaly, jako by do něj bušila železná kladiva a trhaly ho ocelové háky. Když M. Munigant spatřil vysedlé kosti pana Harrise, oči se mu rozzářily. Výborně, pan Harris je dnes psychologicky připraven na jeho zásah. Nebo se snad mýlí? Harris opět sotva zřetelně přikývl a vzlykal. M. Munigant pořád tak sykal při mluvení. To sykání nějak souvisí s jeho jazykem. Ale to nic. Harris měl oči plné slz a v jejich závoji se mu zdálo, že se M. Munigant scvrkává a zmenšuje. Samozřejmě, že to je výplod fantazie. Mezi vzlyky mu Harris vylíčil cestu do Phoenixu. M. Munigant měl plné pochopení. Ta kostra je — je zrádce! Skončují s ní jednou provždy!

„Pane Munigante,“ vydechl Harris ochable. „Toho — toho jsem si ještě nikdy nevšiml. Váš jazyk je kulatý jako trubička. A je dutý? Moje oči! Co to vidím? Co to dělám?“

M. Munigant tiše sykl a přistoupil blíž. Mohl by se pan Harris v židli docela uvolnit a otevřít ústa? Světlo v pokoji zhaslo. M. Munigant nahlédl do Harrisových otevřených čelistí. Šlo by to ještě o kousek víc? Při první návštěvě nemohl panu Harrisovi pomoci, protože svaly i kosti se bouřily. Ted' s ním spolupracují alespoň svaly, třebaže kostra protestuje. V temném pokoji hlas M. Muniganta slábl, ztrácel se a zanikal. Sykot sílil a byl čím dál tím pronikavější. No tak. Uvolněte se, pane Harris. TEĎ!

Harris ucítil ze všech stran obrovský tlak na čelisti, jazyk jako by mu někdo tlačil lžící a ucpával mu hrdlo. Zoufale lapal po dechu. Zasyknutí. Nemůže dýchat! Něco mu vývrtko-vitým pohybem překroutilo tváře a přelámalo čelisti. Jako horká sprcha se cosi rozstříklo do všech jeho dutin a v uších mu začalo znít! „Ááá!“ zaječel Harris přidušeně. Hlava, jejíž pevný krunýř byl vyrván a rozdrčen, mu bezvládně klesla. Mučivá bolest mu vystřelovala do plic. V jedné chvíli mohl Harris znovu nabrat dech. Uslazené oči cítil daleko od sebe. Zařval. *Žebra* v něm volně visela jako svazky tyček. Ta bolest! Svezl se na podlahu a sápal horkým dechem.

Před znecitlivělýma očima se mu míhaly mžítiky. Cítil, jak se jeho končetiny překotně odpoutávají a osvobozují. Plovoucíma očima viděl salón.

Místnost byla prázdná.

„M. Munigante? Proboha, kde jste, pane Munigante? Pojd'te mi pomoci!“

M. Munigant byl pryč.

„Pomoc!“

Pak to uslyšel.

Hluboko z útrob jeho těla vycházely sotva slyšitelné a neuvěřitelné zvuky. Mlaskání, kroucení, drolení, broušení a čmuchání — jako by tam dole v krvavém příšeří malá hladová myška vážně a odborně hlodala, co mohlo být, ale nebylo, zasutým lodním žebrem .. !

Clarisse šla se vzpřímenou hlavou po chodníku a mířila přímo ke svému domu na Svatojakubském náměstí. Když ponořena v myšlenkách na Červený kříž zahýbala za roh, téměř se srazila s tím malým temným mužíčkem, který páchl jódem. Clarisse by si ho patrně nijak blíž nebyla všimla, nebýt toho, že v okamžiku, kdy ji míjel, vytáhl z kabátu něco dlouhého a podivně známého a začal to ukusovat jako cukrový špalek. Když zhltl konec, zajel svým podivuhodným jazykem do bílé pochoutky, sál její obsah a spokojeně při tom pomlaskával. Clarisse došla po chodníku až k domu, vzala za kliku, vešla dovnitř a mužík pořád ještě chroupal své cukroví.

„Miláčku?“ zvolala s úsměvem. „Miláčku, kde jsi?“ Zavřela za sebou dveře a halou prošla do obývacího pokoje. Dvacet vteřin vytřeštěně zírala na podlahu a snažila se pochopit, co se stalo.

Vykřikla.

Venku ve stínu platanů prorazil mužík do dlouhé bílé hůlky pár otvorů. Pak s povzdechem sešpulil rty a na svůj improvizovaný nástroj tiše zahrál smutnou melodii jako doprovod k zpěvavému a děsuplnému jeku Clarissy, která stála v obývacím pokoji.

Když byla Clarisse malá holčička a běhávala po pobřeží, často šlápla na medúzu a vykřikla. Proto nebylo tak strašné nalézt neporušenou želatinovou medúzu v obývacím pokoji. Té se dalo vyhnout.

Ale když ji ta medúza *oslovila jménem* . . .

MALÝ VRAH

Ani vlastně nevěděla, kdy ji poprvé napadlo, že ji něco vraždí. Celý minulý měsíc se už ukazovaly nepatrné, nenápadné náznaky a slabá podezření; něco v ní, něco hlubokého jako mořské proudy, něco jako když se člověk dívá na úplně nehybnou hladinu tropických vod, touží se v nich vykoupat a v okamžiku, kdy mu tělo splyne s vlnami, zjistí, že přímo pod hladinou číhají obludy, neviditelní a vypasení zhoubní netvoří s četnými chapadly a ostrými ploutvemi, jimž nelze uniknout.

Kolem ní vířila místnost v oblaku hysterie. Nad ní visely ostré nástroje a byly tu hlasy a byli tu lidé v sterilních bílých maskách.

Jak se vlastně jmenuji, přemítala.

Alice Leiberová. Už si vzpomněla. Manželka Davida Leibera. Nijak ji to však neuklidnilo. Byla sama s těmi tichými, šeptajícími bílými lidmi a v sobě nesla velkou bolest a nevolnost a strach ze smrti.

Vraždí mě to přímo před jejich očima. Tihle lékaři, tyhle ošetřovatelky si neuvědomují, jaká neviditelná věc mě postihla. Nikdo to neví kromě mě a — toho zabijáka, toho malého vraha.

Umírám a ani jim to teď nemohu říct. Vysmáli by se mi a řekli by, že blouzním. Uvidí vraha a budou ho držet v rukou, a nikdy jim nepřijde na mysl, že je vinen mou smrtí. A přitom já tady umírám, před tváří boží i lidu, a nikdo nevěří mým slovům, nikdo mě nebere vážně, všichni mě konejší lžemi, pohrbí mě v nevědomosti, budou mě oplakávat a mého ničitele zachrání.

Kde je David? Divila se. Že by v čekárně, kde kouří cigaretu za cigaretou a naslouchá dlouhému tikání velmi pomalých hodin?

Najednou jí na celém těle vyrazil pot a s ním mučivý výkřik. Teď. Teď! Zkus to a žab mě! vykřikla. Zkus to, zkus to, jenže já nezemřu! Nezemřu!

Pak nastala prázdnota. Vakuum. Bolest náhle zmizela. Dostavila se vyčerpanost, mdloba. Bylo po všem. Ach bože! Závratně se řítila dolů a ponořila se do černé nicoty a ta ustoupila další nicotě a další a ještě další...

Kroky. Tiché, blížící se kroky.

Zdálí se ozval hlas: „Spí. Nerušte ji.“

Pach vlněné látky, lulky, vůně známého holicího krému. Nad ní stojí David. A za ním nemocniční vůně doktora Jefferse.

Neotevřela oči. „Nespím,“ řekla klidně. Bylo pro ni překvapením, úlevou, že může mluvit, že není mrtvá.

„Alice,“ oslovil ji někdo a před jejíma zavřenýma očima stál David a uchopil ji za znavené ruce.

Chtěl bys uvidět vraha, že Davide? pomyslíla si. Slyším tvůj hlas, jak se po něm ptá, a tak mi nezbyvá nic jiného než ti ho ukázat. David stanul nad ní. Otevřela oči. Objevil se jí pokoj. Natáhla zesláblou ruku a odhrnula pokrývku.

Vrah vzhlédl k Davidovi s lhostejným modrookým klidem v zarudlém obličejí. Oči měl hluboké a jiskrné.

„Podívejme se!“ zvolal David Leiber s úsměvem. „To je ale pěkný kluk!“

Toho dne, kdy si David Leiber přijel pro ženu a novoroze-ňátko, aby je odvezl domů, čekal na něj doktor Jeffers. Vyzval Leibera, aby s ním zašel do kanceláře, nabídl mu židli, dal mu doutník, sám si jeden zapálil, sedl si na kraj svého psacího stolu a dlouhou chvíli rozvážně bafal. Pak si odkašlal, pohlédl zpřímá na Davida Leibera a řekl:

„Davide, vaše žena nemá své dítě ráda!“

„Cože?“

„Měla to velmi těžké. Tenhle rok bude potřebovat moc lásky. Já jsem vám tehdy toho příliš neřekl, ale na porodním sále byla hysterická. Ani nebudu opakovat ty divné věci, které říkala. Řeknu vám jen jedno — to dítě jí je úplně cizí. Možná že si to nakonec vyjasníme jednou nebo dvěma otázkami.“ Opět chvilku bafal z doutníku a potom se zeptal: „Chtěli jste to dítě, Davide?“

„Proč se ptáte?“

„Je to důležité.“

„Ano. Ano, chtěli jsme to dítě. Dohodli jsme se na něm společně. Alice byla tak šťastná, minulý rok, když ...“

„Hm ... Tím je to horší. Kdyby si totiž dítě nebyla přála, šlo by tu prostě o případ ženy, která nenávidí myšlenku, že se stala matkou. Tohle se ovšem na Alici nehodí.“ Dr. Jeffers vyňal doutník z úst a rukou si třel čelist. „Pak tedy za tím vězí cosi jiného. Snad teď vychází na povrch něco, co bylo zasuto hluboko v jejím dětství. Anebo to snad je pouze dočasná nejistota a nedůvěra, jakou má každá matka, která prodělala jako Alice tak neobvyklou bolest a byla tak blízko smrti. V tom případě to pak čas brzy zahojí. Stejně jsem vám to musel říct, Davide. Alespoň se k ní budete chovat klidně a snášenlivě, jestli snad řekne něco o tom — no — o tom, že by byla raději, kdyby se dítě bylo narodilo mrtvé. A kdyby to neklapalo, pak mě všichni tři navštivte. Vždycky rád uvidím staré přátele,

ne? A tady si vezměte s sebou ještě jeden doutník — hm — pro dítě.“

Bylo zářivé jarní odpoledne. Vůz šuměl po širokých ulicích, lemovaných stromy. Modrá obloha, květiny, teplý vítr. David se rozpovídal, zapálil si doutník a stále mluvil. Alice na všechno klidně odpovídala a cestou se postupně uklidňovala. Nedržela ovšem dítě natolik pevně nebo vřele nebo mateřsky, aby utišila podivnou bolest v Davidově mysli. Připadala mu, jako by nesla pouze porcelánovou figurku.

„Tak co,“ zeptal se nakonec s úsměvem. „Jak ho pojmenujeme?“

Alice Leiberová se dívala, jak se kolem míhají zelené stromy. „Musíme to rozhodnout teď? Raději bych počkala, dokud si pro něj nevymyslíme nějaké neobvyklé jméno. A nefoukej mu kouř do obličeje.“ Věty jí plynuly z úst, aniž změnila tón hlasu. Poslední poznámka neobsahovala ani mateřskou výtku, ani zájem, ani podráždění. Prostě ji vyřkla a tím to skončilo.

Manžel znepokojeně vyhodil doutník oknem. „Promiň,“ řekl.

Dítě leželo na matčině paži, stíny slunce a stromů mu měnily tvář. Blankytné oči se otvíraly jako svěží modré jarní květiny. Z drobných, růžových pružných úst vycházely mlaskavé zvuky.

Alice vrhla na dítě rychlý pohled. Manžel ucítil, jak se vedle něj zachvěla.

„Zima?“ zeptal se.

„Zamrazilo mě. Snad bys měl zavřít okno, Davide.“

Bylo to víc než zamrazení. Pomalu vytočil okno vzhůru.

Večeře.

David přinesl dítě z dětského pokoje, posadil je do nově koupené vysoké židličky a nechal je tam tak trochu sesutě sedět na mnoha polštářích.

Alice hleděla dolů na svůj pohybuující se nůž a vidličku.

„Ještě není dost velký na židličku,“ prohlásila.

„Stejně je to prima mít ho tady,“ liboval si David. „Všechno je prima. Také v podniku. Objednávek až nad hlavu. Jestli nepřibrzdíme, tak tenhle rok vydělám takových patnáct tisíc navíc. Hele, dej pozor na mladého pána, ano? Všechno mu to teče dolů po bradě!“ Naklonil se a ubrouskem utíral dítěti ústa. Koutkem oka postřehl, že Alice ani nezvedla oči. A tak to dokončil sám.

„No, moc zajímavé to nejspíš nebylo,“ prohlásil, když se opět pustil do jídla. „Jenže člověk by řekl, že se matka bude alespoň trochu zajímat o své vlastní dítě!“ Alice vysunula útočně bradu. „Takhle nemluv! Ne před ním! Později, když už musíš!“

„Později?“ vykřikl. „Před ním, za ním, co je v tom za rozdíl?“ Hned nato se uklidnil, polkl, zamrzelo ho to.

„No dobrá. Nic se nestalo. Já vím, jaké to je.“

Po večeri ho nechala odnést dítě nahoru. Nepožádala ho; prostě ho nechala.

Když se vrátil dolů, našel ji, jak stojí před rádiem a naslouchá hudbě, kterou vůbec nevnímá. Oči měla zavřené, její výraz vyjadřoval údiv, sebezpytování. Při jeho příchodu sebou trhla.

A vtom byla u něj, tiskla se k němu, vláčně, prudce; tak jako dřív. Její rty ho našly, nepouštěly ho. Byl ohromen. Teď, když dítě bylo pryč, nahoře, venku z pokoje, začala opět dýchat, opět žít. Byla volná. Šeptala, rychle, bez ustání.

„Děkuji ti, děkuji ti, miláčku. Za to, že ses vůbec nezměnil. Za to, že je na tebe spolehnutí, takové spolehnutí!“

Musel se zasmát. „Otec mi říkal: ‚Synu, postarej se o rodinu!‘,

Tmavé, lesklé vlasy mu unaveně položila na šíji. „Jenže tys to přehnal. Občas si přeju, aby to bylo mezi námi takové jako na začátku manželství. *Žádná* odpovědnost, nic kromě nás dvou. *Žádné* — žádné děti.“

Drtila mu ruku ve svých dlaních, v obličejí nepřirozeně bledá.

„Ach Davide, kdysi jsme byli jen ty a já. Navzájem jsme se chránili a teď chráníme dítě, jenže nic nás nechrání před ním. Chápeš? Když jsem ležela v porodnici, měla jsem čas přemýšlet o spoustě věcí. Svět je špatný . . .“

„Opravdu?“

„Ano. Je špatný. Ale před jeho špatností nás chrání zákony. A tam, kde nejsou zákony, tam poskytuje ochranu láska. Před tím, abych ti ublížila, tě chrání má láska. Ze všech lidí jsi pro mě ten nejzranitelnější, ale láska tě ochraňuje. Nemám před tebou strach, protože láska zachycuje všechny tvé hněvy, nepřirozené popudy, nenávisti a nerozvážnosti. Jenže - jak je tomu u našeho dítěte? Je příliš malé na to, aby znalo lásku nebo zákon lásky nebo cokoli jiného, dokud je to ne-naučíme. A do té doby jsme proti němu bezbranní.“

„Bezbranní proti dítěti?“ Mírně ji od sebe odtáhl a jemně se pousmál.

„Zná snad dítě rozdíl mezi dobrem a zlem?“ zeptala se.

„Ne. Ale naučí se to.“

„Ale dítě je něco úplně nového, úplně bez morálky a bez svědomí.“ Alice se zarazila. Paže jí sklesly a ona se rychle otočila. „Neslyšels něco? Co to bylo za šumot?“

Leiber se rozhlédl po pokoji. „Já jsem nic neslyšel ...“

Alice upřeně hleděla na dveře knihovny. „Tam vevnitř,“ řekla pomalu.

Leiber přešel místností, otevřel dveře a v knihovně rozsvítil a hned nato zhasl. „Vůbec nic.“ Vrátil se k ní. „Jsi utahaná. Do postele s tebou!“

Spolu vypnuli světla a mlčky vystupovali po ztichlém schodišti. Nahoře se Alice omlouvala: „Unáhlila jsem se, miláčku. Odpušť mi to. Jsem vyčerpaná.“

Chápal to a také to řekl.

U dveří dětského pokoje se Alice váhavě zarazila. Pak pevně sevřela mosazný knoflík a vešla. David sledoval pohledem, jak až příliš opatrně přistoupila k dětské postýlce, pohlédla dolů a ztuhla, jako by ji někdo uhodil do obličeje. „Davide!“

Leiber vykročil a zastavil se u postýlky.

Obličej dítěte byl jasně rudý a úplně mokrý; malá růžová ústa se otvírala a zavírala, otvírala a zavírala. Ručkama máchal ve vzduchu.

„To nic,“ řekl David. „Jen plakal.“

„Myslíš?“ Alice Leiberová se zachytila zábradlí postýlky, aby udržela rovnováhu. „Já ho neslyšela.“

„Dveře byly zavřené.“

„Proto tak rychle oddychuje, proto má tak rudý obličej?“ „Ovšem. Chudák kluk. Plakal tu sám ve tmě. Dnes může spát u nás v pokoji, pro případ, že by se třeba zase rozplakal.“

„Ty ho rozmazlíš,“ řekla jeho žena.

Jak Leiber vezl postýlku do ložnice, cítil v zádech její pohled. Mlčky se svlékal a usedl na okraj lůžka. Najednou hodil hlavou, tiše zaklel a luskl prsty. „Hrome! Úplně jsem na to zapomněl! V pátek musím letět do Chicaga.“

„Ach, Davide!“ Zachvěl se její hlas místností.

„Už dva měsíce tu cestu odkládám, ale teď je to tak kritické, že prostě *musím* jet.“

„Mám strach zůstat tu sama.“

„V pátek už budeme mít novou kuchařku. Celou dobu zůstane s tebou. Budu pryč jen několik dní.“

„Mám strach. Nevím z čeho. Kdybych ti to řekla, stejně bys mi nevěřil. Asi jsem blázen.“

Leiber už ležel. Alice zatáhla záclony; slyšel, jak obešla lůžko, odhrnula přikrývku a vklouzla pod ni. Blízko sebe ucítil teplou ženskou vůni. Řekl: „Jestli chceš, abych to o několik dní odložil, tak bych snad mohl..“

„Ne,“ řekla nepřesvědčeně. „Jen leť. Je to přece důležité. Já prostě pořád přemýšlím o tom, co jsem ti řekla. O zákonech a ochraňování. Láska tě chrání přede mnou. Ale to dítě ...“ Nadechla se. „Jenže co tě chrání před ním, Davide?“

Než mohl odpovědět, než jí mohl říci, jak je hloupé takhle mluvit o nemluvňatech, rozsvítila náhle lampičku nad postelí.

„Podívej se!“ řekla a ukázala.

Dítě leželo v postýlce, úplně bdělé, a hlubokýma, ostře modrýma očima pohlíželo přímo na něj.

Světlo opět zhaslo. Když se k němu přitiskla, cítil, jak se chvěje.

„Je to smutné, když se člověk bojí dítěte, které přivedl na svět.“ Šeptala ještě tišeji, trpce, prudce, rychle. „Pokusil se mě zabít. Leží tady, poslouchá, co mluvíme, a čeká, až odcestuješ, aby se o to mohl pokusit znovu! Přísahám ti to!“ Rozvzlykala se.

„Prosím tě přestaň, přestaň, prosím tě,“ opakoval a konejšivě ji hladil.

Dlouho plakala do tmy. Teprve velmi pozdě se uklidnila, přimknuta k němu a celá se chvějíc. Začala měkce, teple, pravidelně oddychovat, tělem jí prochvívaly reflexy vysílení a pak usnula. Leiber dřímал.

A těsně před tím, než mu víčka znaveně sklesla, aby ho ponořila do hlubších a ještě hlubších vln, zaslechl divný slabý zvuk, důkaz toho, že v pokoji něco bdí a vnímá. Zvuk drobných, vlhkých, růžových pružných rtů. Dítě. A pak — spánek.

Ráno zářilo slunce. Alice se usmívala.

David Leiber houpal hodinkami nad postýlkou. „Vidíš, maličký? Něco se tu trpytí. Hezké, vid’?“

Alice se usmívala. Řekla mu, aby se nezdržoval, aby odletěl do Chicaga, že bude velmi statečná, že si nemusí dělat starosti. O dítě se postará. Ovšem, postará se o ně.

Letadlo letělo k východu. Obloha, slunce, mraky a už mu nad obzorem spěchalo vstříc Chicago. David byl vyvržen do shonu objednávání, plánování, obědů a večeří, telefonování, vyjednávání. Ale každý den psal Alici a dítěti dopisy a posílal jim telegramy.

Když už byl šestý den pryč z domova, volalo ho večer meziměsto. Los Angeles.

„Alice?“

„Ne, Davide. Tady je Jeffers.“

„Odvalu, chlapče. Alice je nemocná. Raději se vraťte příštím letadlem domů. Je to zápal plic. Udělám vše, co je v mých silách, chlapče. Kdyby to jen nebylo tak brzy po porodu. Není ještě moc silná.“

Leiber upustil sluchátko do vidlice. Vstal, jako by pod sebou neměl nohy, jako by byl bez rukou a bez těla. Hotelový pokoj se mu před očima zamžil a rozpadl.

„Alice,“ řekl omámeně a zamířil ke dveřím.

Vrtule se otáčely, vířily, chvěly se a zastavily; čas a prostor zůstaly za ním. David cítil, jak mu pod rukou povoluje klika dveří; pod nohama se mu zhmotnila podlaha, kolem něj se rozplývaly zdi ložnice a v pozdně odpoledním slunečním světle tu stál doktor Jeffers, odvraceje se od okna, zatímco ho Alice čekala ležíc na lůžku, jakoby vytesána ze závějí zimního sněhu. Potom promluvil doktor Jeffers, mluvil bez přestání, laskavě, zvuk stoupal a klesal ve světle lampy, jemný šepot, bílý šum hlasu.

„Vaše žena je až příliš obětavá matka, Davide. Měla o dítě větší strach než o sebe . . .“

Alicinou bledou tváří se mihla křeč, ale zmizela ještě dřív, než si jí mohl povšimnout. Pak se Alice s nejistým úsměvem pomalu rozhovořila a jako pravá matka mluvila o tom i o onom; její zpráva byla podrobná a zahrnovala každou minutu a hodinu strávenou ve světě dětského pokojíčku s jeho miniaturním životem. Vůbec se nemohla *zarazit*; pružina byla natažena k prasknutí a její hlas se řinul k hněvu, strachu a nepatrnému nádechu odporu, který nezměnil výraz doktora Jefferse, ale přiměl Davidovo srdce, aby se vyrovnalo rytmu jejích slov, jenž se zrychloval a nedal zastavit:

„Dítě nechtělo spát. Myslila jsem, že je nemocné. Prostě leželo v postýlce, dívalo se a pozdě v noci plakalo. Plakalo tak hlasitě a plakalo celou noc, celou noc. Nemohla jsem je utišit a nemohla jsem si odpočinout.“

„Pomalů, pomalů,“ pokynul doktor Jeffers hlavou. „Tak se vyčerpala, až dostala zápal plic. Jenže teď je plná sulfona-midů a už tu celou zatracenou věc šťastně překonala.“ Davidovi se zatočila hlava. „A dítě, co je s dítětem?“ „Zdravé jako hřib; nafukuje se jako páv!“ „Díky, pane doktore!“

Lékař vyšel z pokoje, sešel po schodech dolů, otevřel tiše hlavní dveře a odešel. „Davide!“

David Leiber se soustředil na její vyděšený šepot. „Zase za to může dítě.“ Sevřela mu ruku. „Nejraději bych si nalhávala a namlouvala si, že jsem blázen, ale dítě vědělo, že jsem po porodu zesláblá, a proto každou noc proplakalo, a když neplakalo, tak bylo až nepřírozeně tiché. Věděla jsem, že jakmile rozsvítím, bude tam ležet a dívat se na mě.“

David cítil, jak se mu celé tělo stahuje do sebe jako pěst. Vzpomněl si, jak viděl a cítil to dítě bdít ve tmě, bdít hluboko

v noci, kdy děti mají spát. Jak tam leželo, bdělo, tiché jako myšlenka; neplakalo, ale dívalo se ze své postýlky. Odvrhl tu myšlenku. Byla šílená.

Alice pokračovala. „Chtěla jsem to dítě zabít. Ano, chtěla jsem. Byl jsi první den pryč a já jsem šla k němu do pokoje a položila mu ruce kolem krku; a tak jsem tam stála, dlouho, zamyšlená a plná strachu. Potom jsem mu přetáhla přikrývku přes hlavu a otočila ho na břicho a přitiskla ho obličejem dolů a nechala ho tak a vyběhla z pokoje.“

David se ji pokoušel zarazit.

„Ne, nech mě domluvit,“ namítla chraptivě a hleděla na zed'. „Když jsem odešla z pokoje, pomyslela jsem si: je to tak prosté. Každým dnem se nějaké dítě udusí, to se nikdo nedozví. Jenže když jsem se vrátila, přesvědčena, že je mrtvé, bylo naživu, Davide! Ano, naživu, otočené na záda, živé, usmívalo se a dýchalo. A po tomhle jsem se ho už nemohla ani dotknout. Nechala jsem ho tam a už jsem se k němu nevrátila ho nakrmit nebo se na něj podívat nebo cokoli jiného udělat. Snad se o něj postarala kuchařka. Nevím. Vím jenom to, že jsem pro jeho pláč nemohla spát a že jsem celou noc přemýšlela a prochodila po pokojích a teď jsem nemocná.“ Byla už téměř u konce. „Dítě tam leží a uvažuje o způsobech, jakými mě zabít. O jednoduchých způsobech. Protože ví, že toho o něm tolik vím. Nechovám k němu žádnou lásku; nic mé nechrání před ním a naopak — a nikdy to už jiné nebude!“

Skončila. Pohroužila se do sebe a pak usnula. David Leiber stál dlouho nad ní, neschopen pohybu. Krev mu v těle ztuhla, nikde se nezachvěl ani nerv, vůbec nikde.

Příští ráno se dalo udělat pouze jedno. Udělal to. Vešel do ordinace doktora Jefferse, všechno mu vypověděl a vyslechl Jeffersovu odpověď:

„Tady se nesmíme ukvapovat, chlapče. Někdy je zcela obvyklé, že matka své dítě nenávidí. Máme pro to škatulku -ambivalence. Schopnost milovat a současně nenávidět. Milenci se často navzájem nenávidí. Děti nesnášejí své matky ...“

Leiber ho přerušil: „Já jsem k své matce nikdy nechoval nenávist!“ „Nepřiznáte to, pochopitelně. Lidé se neradi přiznávají, že nenávidí toho, koho mají milovat.“

„Takže Alice nenávidí své dítě.“

„Řekněme raději, že má utkvělou představu. Zašla o krok dál než při prosté, obvyklé ambivalenci. Dítě přišlo na svět císařským řezem a málem připravilo Alici o život. Alice to dítě obviňuje, že jí kvůli němu hrozila smrt a že kvůli němu dostala zápal plic. Dává svému soužení volný průchod a svaluje vinu za ně na nejpráhodnější objekt, který jí může sloužit jako příčina soužení. To děláme všichni. Vrazíme do židle a viníme nábytek, ne vlastní neohrabanost. Zkazíme úder při golfu a proklínáme trávník nebo svou hůl nebo typ míčku. Když nám

nevyjde nějaký obchod, viníme z toho bohy, počasí nebo vlastní smůlu. Nemohu vám poradit nic jiného, než co už jsem vám radil předtím. Milujte ji. To je ten nejlepší lék na světě. Dokazujte jí svou náklonnost nejrůznějšími maličkostmi, dodávejte jí pocit bezpečí. Dokažte jí, jak neškodné a nevinné to dítě je. Přesvědčte ji, že dítě za to nebezpečí stálo. Za nějakou dobu se uklidní, zapomene na smrt a začne dítě milovat. Jestli se tak za měsíc nezotaví, zavolejte mě. Doporučím vám dobrého psychiatra. A teď běžte a přestaňte se takhle tvářit.“

Když nastalo léto, všechno jako by se usadilo, uklidnilo. David pracoval, nořil se do obchodních záležitostí, ale pro manželku nalézal mnoho času. Ta zase chodila na dlouhé procházky, nabírala sílu, občas si trochu zahrála badminton. Málodky už vybuchla. Snad se už opravdu zbavila svých obav.

Jen jednou o půlnoci, když letní vítr se znenadání měkce a teple přehnal kolem domu a stromy se rozechvěly jako třpytivé rolničky, se Alice probudila. Celá se chvěla, vklouzla manželovi do náruče a nechala ho, aby ji chlácholil a aby se jí zeptal, co jí je.

„Něco je tady v pokoji a dívá se na nás,“ odpověděla. Rozsvítil. „Zase se ti něco zdálo,“ řekl. „Ale stejně už ti je líp. Už dlouho té nic netrápilo.“

Když zhasl, povzdychla a vzápětí usnula. Svíral ji v náručí asi půl hodiny a říkal si, jaká to je sladká, tajemná bytost.

Potom zaslechl, jak se dveře ložnice malinko pohnuly.

U dveří nikdo nebyl. Neměly proč se otvírat. Vítr už ustal. Čekal. Snad celou hodinu ležel tiše ve tmě.

Pak, z velké dálky, začalo dítě v dětském pokoji plakat a kvílelo jako malý meteor zmírající v obrovském černém jícnu vesmíru.

Byl to slabý, osamělý zvuk uprostřed hvězd a tmy a dechu této ženy v jeho náručí a větru, který opět začínal pohybovat stromy.

Leiber pomalu počítal do sta. Pláč neustával. Opatrně odsunul Alicinu paži, vyklouzl z lůžka, nazul si trepky a tiše se vykradl z pokoje.

Sejdu dolů, řekl si, přihřeji trochu mléka, odnesu je nahoru, a ...

Pod ním se rozevěřela černá propast. Noha mu sklouzla a řítila se dolů. Sklouzla po něčem měkkém. Řítila se do nicoty.

Rozpráhl ruce a zoufale se zachytil zábradlí. Tělo přestalo padat. Zadržel se. Zaklel.

To „něco měkkého“, po čem mu noha uklouzla, se s šelestem skutálelo po několika schodech. V hlavě mu hučelo. Srdce mu bušilo v hrdle, zchvácené a prostřelované bolestí.

Proč nechávají lidé věci lehkomyšlně roztroušené po domě? Opatrně zatápal prsty po předmětu, který ho málem svrhl ze schodů po hlavě dolů.

Ruka mu překvapením strnula. Nemohl popadnout dech.“ Srdce se mu na jeden či dva údery zastavilo.

Věc, kterou držel v ruce, byla hračka. Velká bachratá látková panenka, kterou z legrace koupil pro ...

Pro maličkého.

Příští den ho Alice vezla do práce.

V polovině cesty přibrzdila, zabočila ke kraji chodníku a zastavila. Potom se na sedadle otočila a pohlédla na manžela.

„Chtěla bych si několik dní odpočinout. Nevím, jestli si teď můžeš udělat volno, miláčku, ale když ne, pak mě prosím nech odjet samotnou. Jistě někoho seženeme, kdo se postará o dítě. Domnívala jsem se, že se toho — toho *pocitu* zbavím. Ale nezbavila jsem se ho. Nemůžu s ním být v jedné místnosti. Dívá se na mě, jako by mě také nenáviděl. Nevím, co to vlastně je; vím jen jedno — chci odjet dřív, než se něco stane.“

Leiber vystoupil na své straně z vozu, obešel ho, pokynul jí, aby si přesedla, a nastoupil. „Jediné, co uděláš, bude, že vyhledáš dobrého psychiatra. A když ten navrhne, aby sis odpočala, pak prosím. Ale takhle to už pokračovat nemůže; neustále se mi svírá žaludek.“ Nastartoval vůz. „Zbytek cesty budu řídit sám.“

Hlavu měla sklopenou; pokoušela se zadržet slzy. Když dojeli k jeho podniku, vzhledla. „Dobrá. Vyjednej mi to. Půjdu ke komu si budeš přát, Davide.“

Políbil ji. „Tak, teď mluvíme rozumně, paní. Myslíš, že můžeš jet domů sama?“

„Ovšem, blázínku.“

„Tak u večere na shledanou. A jed’ opatrně.“

„Což tak nejedu vždycky? Pa!“

Leiber stál na kraji chodníku a hleděl za ní, jak odjíždí a jak se vítr zmocňuje jejích dlouhých tmavých lesklých vlasů. Hned nato nahoře zatelefonoval Jeffersovi a smluvil schůzku se spolehlivým psychiatrem.

Práce mu nešla od ruky. Věci mu zakrývala jakási mlha a v té mlze neustále viděl Alici, jak bloudí a volá jeho jméno. Tolik z jejího strachu přešlo i na něj. Vlastně ho přesvědčila, že nějakým způsobem to dítě není zcela normální.

Diktoval dlouhé, jednotvárné dopisy. V přízemí zkontroloval několik zásilek. Musel jednat s prodávací a dohlédnout na ně. Na konci dne byl vyčerpán, hlava mu třeštila a byl velmi rád, že jede domů.

Cestou dolů výtahem rozvažoval: Co kdybych řekl Alici o té hračce — o té látkové panence, po které jsem včera v noci na schodech uklouzl? Kristepane, neutvrdilo by ji tohle ještě víc? Ne, nikdy jí to neřeknu. Nehody jsou koneckonců nehody!

Když se vracel domů taxíkem, na obloze ještě otálelo denní světlo. Před domem zaplatil řidiči a pomalu kráčel po betonovém chodníčku a těšil se ze světla, které stále ještě zůstalo na obloze a stromech. Bílé, koloniální průčelí domu vypadalo nepřirozeně tiché a neobydlené, ale vzápětí si ulehčeně uvědomil, že je čtvrtek a že služebnictvo, které se jim zase jednou podařilo získat, má dnes volno.

Zhluboka se nadechl. Za domem zpíval pták. Ulicí o blok dál projížděla auta. Otočil klíčem v zámku. Klika mu povolila pod prsty, naolejovaná, tichá.

Dveře se otevřely. Vešel, položil klobouk a aktovku na židli a začal si svlékat plášť. Vtom vzhlédl.

Z okna u stropu haly proudily pozdní sluneční paprsky dolů po schodišti. Tam, kde dopadaly na podlahu, zjasnily se barvou látkové panenky, ležící dole pod schody.

Hračky si však Leiber ani nevšiml.

Mohl jen hledět na Alici, ani pohnout se nemohl, a jen hleděl na Alici. Alice ležela pod schodištěm, její sinálé, útlé tělo zkroucené zlomené groteskní poloze jako zmuchlaná panenka, která si už nechce hrát, nikdy. Alice byla mrtvá. Dům zůstal tichý, až na bušení jeho srdce. Byla mrtvá. Vzal jí hlavu do dlaní, hladil jí prsty, objal její tělo. Nežila však. Ani se nesnažila žít. Vyslovoval její jméno, nahlas, mnohokrát, a znovu a znovu se jí pokoušel svým objetím vrátit trochu onoho tepla, které ztratila, ale marně.

Vstal. Zřejmě zatelefonoval. Ani si to neuvědomil. Najednou zjistil, že je nahoře. Otevřel dveře dětského pokoje a vešel dovnitř a ohromeně se zahleděl na postýlku. Žaludek se mu svíral. Neviděl příliš dobře.

Oči mělo dítě zavřené, ale obličej rudý, zmáčený potem, jako by bylo dlouho a usilovně plakalo.

„Je mrtvá,“ řekl Leiber dítěti. „Je mrtvá.“ Potom se tiše rozesmál a dlouho se nehlučně smál, až z noci vešel doktor Jeffers a několikrát ho udeřil přes tvář. „Nechtě toho! Seberte se!“

„Spadla ze schodů, doktore. Zakopla o látkovou panenku a spadla. Já jsem po ní málem sklouzl včera v noci. A teď . . .“ Lékař jím zatřásl.

„Pane doktore, pane doktore, pane doktore,“ zamumlal David. „Je to podivné. Podivné. Už — už jsem si konečně vymyslel pro dítě jméno.“ „Leiber si třesoucima se rukama sevřel hlavu a řekl: „Příští neděli ho dám pokřtít. Víte, jak ho pojmenuji? Pojmenuji ho Lucifer.“

Bylo jedenáct hodin v noci. Přišlo mnoho cizích lidí a prošlo domem a odneslo s sebou jeho duši — Alici.

David Leiber usedl v knihovně proti doktorovi.

„Alice se nezbláznila,“ prohlásil rozvážně. „Měla všechny důvody bát se dítěte.“

Jeffers vydechl. „Nebud'te jako ona! Alice vinila dítě ze své nemoci, teď vy je budete vinit z její smrti. Zakopla o hračku, nezapomeňte na to. Dítě vinit nemůžete.“

„Myslíte Lucifera?“

„Přestaňte mu takhle říkat!“

Leiber zavrtěl hlavou. „Alice slyšela, jak se v noci něco pohybuje na chodbách. Chcete vědět, co to slyšela, pane doktore? Dítě! Čtyřměsíční dítě se pohybovalo tmou a naslouchalo, o čem mluvíme. Naslouchalo každému slovu!“ Pevně sevřel opěradla křesla. „A když jsem rozsvítil, dítě je tak maličké. Může se schovat za kusem nábytku, za dveřmi, u zdi — dole, kam oko nezabloudí.“

„Byl bych rád, kdybyste s tím přestal!“ řekl Jeffers.

„Nechtě mě říct, co mám na mysli, nebo se z toho zblázním. Když jsem odletěl do Chicaga, kdo nenechal Alici spát a tak ji unavil, až z toho dostala zápal plic? Dítě! A když Alice nezemřela, pak se pokusilo zabít mě. Bylo to jednoduché: nechat na schodech hračku, plakat v noci, dokud otec nesejde dolů, aby přinesl mléko, a neklopýtne. Prostý trik, ale účinný. Na mě nezabral. Ale Alici to zabilo.“

David Leiber se na chvíli zarazil, aby si zapálil cigaretu. „Měl jsem na to přijít. Po mnoho nocí jsem rozsvěcoval světlo uprostřed noci a dítě tam leželo, oči doširoka otevřené. Většina malých dětí dny i noci prospí. Tohle ne. Zůstávalo vzhůru, přemýšlelo.“

„Malé děti nepřemýšlejí.“

„Zůstávalo vzhůru a dělalo si tedy se svým mozkem to, nač stačilo. Co k čertu vůbec víme o dětské mysli? Ten maličký měl všechny důvody Alici nenávidět; podezírala ho, že je tím, čím je — určitě ne žádným normálním dítětem. Něčím

— odlišným. Co víte o malých dětech, pane doktore? To, co je všeobecně známo, že? Pochopitelně víte, že děti zabíjejí své matky při porodu. Proč? Je to snad ze zlosti, že jsou násilně přivedeny na tak všivý svět, jako je náš?“

Leiber se unaveně naklonil k lékaři. „Všechno to zapadá do sebe. Předpokládejme, že několik dětí ze všech těch miliónů novorozenat je ihned schopno se pohybovat, vidět, slyšet, myslet, jako to dokáží četná zvířata a hmyz. Hmyz se rodí a je hned soběstačný. Většina savců a ptáků se přizpůsobí za několik málo týdnů. Ale dětem trvá dlouho, než se naučí mluvit a chodit po vlastních slabých nohou.

Ale předpokládejme, že jedno dítě z miliardy je — jiné.

Že se narodí dokonale inteligentní, schopné instinktivně myslet. Nebyla by to skvělá záruka, skvělý plášť pro všechno, co by si to dítě přálo provést? Mohlo by předstírat, že je obyčejné dítě, slabé, plačící, nevědomé. S vynaložením jenom trošky energie by mohlo lézt ztemnělým domem a poslouchat. Jak snadné je proplakat celou noc a unavit matku až k zápalu plic. Jak snadné je být přímo při porodu tak blízko matce, že několik obratných pohybů může vyvolat zánět pobřišnice.“

„Pro Pánaboha!“ vyskočil Jeffers. „Jak můžete tvrdit, něco tak odporného!“

„To, o čem mluvím, je samo o sobě odporné. Kolik matek zemřelo při porodu? Kolika se přihodily podivné drobné ne-pravděpodobnosti, které tak či onak způsobují smrt? Podivní, červení tvorečkové s mozky, které fungují v krvavé temnotě, jakou si ani nedovedeme představit. Zárodečné malé mozky, hemžící se rodovými vzpomínkami, nenávisí a přirozenou krutostí, nemyslíci na nic jiného než na sebezáchovu. A sebezáchova v tomto případě spočívá v ničení matky, která si uvědomuje jakého netvora porodila. A já se vás ptám, pane doktore, existuje na světě něco sobečtějšího než malé dítě? Ne!“

Jeffers sraštil čelo a bezmocně zavrtěl hlavou.

Leiber odložil cigaretu. „Netvrdím, že by to dítě muselo mít velkou sílu. Jen dost síly, aby mohlo trochu lézt, několik měsíců dříve než normální dítě. Jen dost síly, aby mohlo celou dobu naslouchat. Jen dost síly, aby mohlo pozdě v noci plakat. To je dost, víc než dost.“ Jeffers se pokusil to zlehčit. „Dobrá, říkejte tomu tedy vražda. Ale vražda musí mít motiv. Jaký motiv má dítě?“

Leiber měl odpověď po ruce. „Co má větší klid, co spokoje-něji sní, co má víc pohodlí, víc odpočinku, o koho je lépe postaráno, co je méně rušeno než nenarozené dítě? Nic. Vznáší se v polobdělém, nekonečném zázraku sytosti a ticha. Potom náhle se má vzdát své kolébky, je přinuceno odejít, vypuzeno ven do hlučného, lhostejného, sobeckého světa, kde se má pohybovat samo, lovit, žít se z kořisti, pít se po mizející lásce, která kdysi byla jeho nepopíratelným právem, nalézat zmatek místo vnitřního klidu a trvalé dřímoty. A dítě to nese trpce! Trpce

nese studený vzduch, rozlehlé prostory, náhlé vytržení ze známého prostředí. A jedinou věcí v drobné mozkové tkáni, kterou dítě zná, je sobeckost a nenávisť, protože kouzlo bylo surově rozbito. A kdo je odpovědný za toto zklamání, za toto surové rozbití kouzla? Matka. Novorozeně má tak někoho, koho může nenávidět celou svou neuvažující myslí. Matka je vyvrhla, odmrštila. A otec není o nic lepší, zabijeme ho tedy také! On je svým způsobem taky odpovědný!“

Jeffers ho přerušil. „Jestli je pravda, co tvrdíte, pak by každá žena na světě měla považovat své dítě za někoho, koho by se měla bát, před kým by si neměla být jistá.“

„A proč ne? Nemá snad dítě dokonalé alibi? Ochraňují ho tisíce let uznávaných lékařských názorů. Podle všech normálních zkušeností je bezmocné, neodpovědné. Dítě se rodí s pocitem nenávisti. A situace se postupně zhoršuje, místo aby se zlepšovala. Zpočátku se malému dítěti dostává jistého množství pozornosti a mateřské péče. Jenže jak čas plyne, věci se mění. Po narození má dítě ještě moc přimět rodiče, aby dělali všemožné hlouposti, kdykoli zapláče nebo kýchne, aby sebou trhli, kdykoli se ozve. Ale postupem let dítě cítí, že i tato nepatrná moc mu rychle, navždycky mizí, aby se už nikdy nevrátila. Proč by se tedy nemělo zmocnit veškeré moci, kterou může získat? Proč by se mělo připravit o postavení, dokud ještě má všechny výhody? V pozdějších letech by už bylo příliš pozdě vyjádřit svou nenávisť. Teď je čas udeřit!“

Leiberův hlas byl velmi klidný, velmi tichý.

„Můj malý chlapeček, ležící v noci ve své postýlce, obličej mokrý a zrudlý a bez dechu. Z pláče? Ne. Z toho, jak pomalu

vylézal z postýlky, z toho, kolik toho prolezl po temných chodbách. Můj malý chlapeček. Chci ho zabít.“

Lékař mu podal sklenici vody a několik prášků. „Nikoho nebudete zabíjet. Budete spát dvacet čtyři hodiny. Až se vyspíte, tak už na to budete mít jiný názor. Vezměte si to.“

Leiber zapil prášky, dal se zavést nahoru do ložnice, plakal a cítil, jak ho Jeffers ukládá. Lékař vyčkal, až začal upadat do hlubokého spánku, a potom odešel.

Leiber, nechaný o samotě, se nořil hluboko, hluboko.

Zaslechl jakýsi zvuk. „Co — co je to?“ zeptal se mátožně.

Něco se pohybovalo po chodbě.

David Leiber spal.

Velmi časně příštího rána zajel doktor Jeffers k domu. Bylo hezky a lékař přijel pro Leibera; chtěl ho odvézt na venkov, aby si tam odpočinul. Leiber jistě nahoře ještě spí. Jeffers mu dal tolik uklidňujících prášků, že ho to muselo uspat nejméně na patnáct hodin.

Lékař zazvonil na domovní zvonek. Nikdo nešel otevřít. Služebnictvo zřejmě ještě nevstalo. Jeffers stiskl kliku hlavních dveří, zjistil, že jsou otevřené, a vešel. Lékařskou brašnu odložil na nejbližší židli.

Nahoře na schodech se mihlo něco bílého a zmizelo z dohledu. Pouhý náznak pohybu. Jeffers si ho téměř nepovšiml.

V domě byl cítit pach plynu.

Jeffers vyběhl po schodech nahoru a vrazil do Leiberova pokoje.

Leiber ležel bez hnutí na lůžku a v pokoji se převalovaly vlny plynu, syčícího z otevřeného ventilu dole u zdi vedle dveří. Jeffers ho zašrouboval, pak dokořán otevřel všechna okna a běžel zpět k Leiberovu tělu.

Bylo studené. David Leiber byl mrtev již několik hodin.

Lékař se divoce rozkašlal a vyběhl z pokoje, v očích slzy. Leiber si plyn sám nepustil. Ani nemohl. Ty uklidňující prášky ho uspaly, byl by se probudil až v poledne. To není sebevražda. Nebo že by to přece jen byla?

Jeffers stál na chodbě pět minut. Pak přistoupil ke dveřím dětského pokoje. Byly zavřené. Otevřel je. Vročil dovnitř a přistoupil k postýlce. Byla prázdná.

Půl minuty tam stál, potácel se, pak promluvil několik slov, která nebyla určena nikomu určitému.

„Dveře dětského pokoje se zabouchly. Ty ses nemohl dostat zpět do postýlky, kde je bezpečí. Nepočítal jsi s tím, že by dveře mohly zapadnout. Taková maličkost jako zabouchnuté dveře dokáže zhatit sebelepší plán. Někde v domě tě už najdu, jak se schováváš a předstíráš, že jsi něco, co nejsi.“ Lékař byl jako omámen. Položil si ruku na čelo a mdle se usmál. „Teď mluvím jako Alice a David. Nesmím ovšem riskovat. Nejsem si ničím jist, nesmím ovšem riskovat.“

Sešel dolů, otevřel lékařskou brašnu ležící na židli, něco z ní vyňal a držel to v rukou.

V hale něco zašustělo. Něco velmi malého a velmi tichého. Jeffers se rychle otočil.

Musel jsem udělat zákrok, abych tě přivedl na tento svět, pomysli] si. A teď tedy zakročím, abych tě z něj odstranil. ..

Několika pomalými, pevnými kroky vykročil doprostřed haly. Zvedl ruku do slunečního světla.

„Podívej se, maličký! Něco se tu třpytí. Hezké, vid’?“
Skalpel.

EMISAR

Martin věděl, že už je zase podzim, protože Pes s sebou nosil domů vítr a mrazíky a vůni jablek, která měkla pod stromy. V černých spirálách chlupů přinášel Pes celík zlatobýl, prach pozdního léta, slupky žaludů, veverčí chloupky, peří červenek, které už odletěly, piliny čerstvě nařezaného dříví a sežehnuté listy spadané z rudě planoucích javorů. Pes vyskakoval. Pršky jemňoučkých kapradin, ostružinových úponků a ostré trávy zavířily po posteli, odkud volal Martin. Nebylo pochyb, nebylo už vůbec pochyb, tohle neuvěřitelné zvíře je Říjen!

„Ke mně, starouši, pojď sem!“

A Pes se uvelebil, aby zahřál Martinovo tělo plápolavým žárem nebo klidným teplem roční doby, aby naplnil pokoj

lehkými nebo těžkými, mokřými nebo suchými vůněmi cest do daleka. Na jaře voněl šeríkem, kosatci, pokosenou trávou, v létě měl zmrzlinu na vousech, čpěl dýmem z bouchacích kuliček, z barevných raket a ohňostrojů a přibíhal upečený sluncem. Ale na podzim? Na podzim to bylo něco jiného.

„Pse, jaké je to venku?“

A Pes ležel a vyprávěl jako vždycky, Martin ležel a uvědomoval si, že podzim je jako za starých časů, než ho nemoc v posteli odbarvila do bělá. Tady byl jeho most do světa, jeho poslíček, rychlá a pohyblivá součást jeho samého, kterou zavýskáním vysílal, aby běžela a vrátila se, aby obíhala a věťřila, sbírala a donášela čas a tkáň světa z města, z krajiny, od potoka, od řeky, od jezera, zdola ze sklepa i shora z půdy, z komory nebo z kůlny na uhlí. Stokrát za den byl obdarován slunečnicovými semínky, pískem ze zahradní pěšinky, kvítky kaštanů nebo pronikavou vůní tykví. Pes pelášil zamlženými obrysy vesmíru a všechno nasával do svého kožichu. Stačilo nastavit ruku a bylo to tady ...

„A kampak jsi šel dnes ráno?“

Aniž něco slyšel, věděl, kudy se Pes hnal dolů z kopce, na němž ležel podzim v křehkých stéblech obilí, kde ležely děti v pohřebních hranicích, v šelestících mohylách, mrtví, pohřbení pod listy, ale pozorně vyhlízející, když se Pes a svět hnali kolem. Martin hrábl prsty, prohledal hustou kožešinu a přečetl si o daleké cestě. Přes strniska, přes třpytivou hladinu potoka v údolí, přes mramorem poseté prostory hřbitova, do lesů. V tom úžasném období kořenných vůní a vzácných

kadidel proháněl se nyní Martin prostřednictvím svého emisara kolem dokola, sem tam a domů!

Dveře ložnice se otevřely.

„Ten tvůj Pes už zase něco vyvedl.“

Matka přinesla podnos s ovocným salátem, kakaem a houskami a rozhlížela se modrýma očima.

„Mami...“

„Pořád se v něčem hrabe. Dnes ráno vyhrabal díru na zahradě slečny Tárkinové. Ona teď prská vzteky. Tenhle týden už jí tam vyhrabal čtyři.“

„Možná že něco hledá.“

„Povídali, že mu hráli. Je zvědavý, až bůh brání. Jestli nedá pokoj, zamknu ho.“ Martin pohlédl na tu ženu, jako by před sebou viděl cizince. „Ale to bys přece neudělala! Jakpak bych se potom něco dozvěděl? Odkud bych zjistil, co se děje, kdyby mi to Pes neřekl?“

Maminčin hlas se ztišil. „Tak tohle on dělá — on ti říká, co se děje?“

„Když běhá venku sem a tam a pak se vrátí, o všem se dozvím, všechno se od něj dozvím!“

Seděli a dívali se na Psa a na odrolenou hlínu a semínka poházená na prošívané pokrývce.

„No, tak jestli přestane hrabat, kde nemá, může si běhat, jak chce,“ řekla matka.

„Ke mně, starouši, pojď sem!“

A Martin připevnil Psovi na obojek plechovou destičku:

MŮJ MAJITEL JE MARTIN SMITH - JE MU DESET LET - LEŽÍ NEMOCNÝ V POSTELI - NÁVŠTĚVY VÍTÁNY.

Pes zaštěkal. Matka otevřela domovní dveře a pustila ho ven.

Martin seděl a naslouchal.

Z dálky bylo slyšet, jak Pes běží v klidném podzimním dešti, neboť se právě rozpršelo. Bylo slyšet štěkot a cinkání, které sláblo, zesílilo a zase zesláblo, jak ostře zahrnul z kopce dolů do uličky a přes trávník, aby s sebou přivedl pana Hollowaye a olejový kovový zápach titěrných hodinek s vnitřky jako droboučké sněhové vločky, které pan Holloway spravoval doma ve své dílně. Nebo třeba přivedl pana Jacobse, hokynáře, jehož šaty čpěly salátem, celerem, rajskými jablíčky a konzervovaným, skrytým pachem červených démonů, vytištěných na plechovkách se šunkou. Pan Jacobs a jeho neviditelní růžovomasí d'áblové mávali často zezdola z dvorku. Nebo Pes přivedl pana Jacksona, paní Gillespieovou, pana

Smithe, paní Holmesovou, každého přítele nebo skoropřítele, kterého potkal, zastavil, zahnal do úzkých, uprosil, obtěžoval a nakonec přivedl domů na večeři nebo na čaj a zákusky.

Martin naslouchal — a uslyšel dole Psa a za ním kroky přibližující se v lehkém dešti. U domovních dveří zazvonil zvonek. Maminka otevřela, ozval se nezřetelný tichý hovor, Mar-tin se posadil na posteli, tvář rozzářenou. Stupně na schodišti zavržaly. Klidně se zasmál hlas mladé ženy. To je přece slečna Haightová, jeho učitelka ze školy!

Dveře do ložnice se rozlétly.

Martin měl společnost.

Ráno, odpoledne, večer, rozbřesk a stmívání, slunce a měsíc obíhaly se Psem, který věrně hlásil teplotu půdy i vzduchu, barvu země a stromů, hustotu mlhy a deště, ale — a to bylo ze všeho nejdůležitější, přiváděl s sebou znova a znova — slečnu Haightovou.

V sobotu, v neděli a v pondělí pekla Martinovi polévané pomerančové koláčky a nosila mu z knihovny knihy o dinosaurech a jeskynních lidech. V úterý, ve středu a ve čtvrtek ji nějak bůhvíjak porazil v dominu, nějak bůhvíjak prohrála v dámě a pak už měla strach, že co nevidět jí docela lehce dá mat i v šachu. V pátek, v sobotu a v neděli si povídali a vůbec se jim nechtělo přestat a ona byla tak mladá a takový smíšek a tak hezká, její vlasy byla jemná zářící hněd' jako ta roční doba za okny a chodila lehce, vzpřímeně a rychle, že zvláštní něha rozbušila jeho srdce v hořkém odpoledni, kdykoli ji uslyšel. A nad to nade vše znala tajemství znamení a dovedla číst a vyložit Psa a jeho symboly, které svými zázračnými prsty našla a očesala z jeho kožichu. Zavřela oči, tiše se smála a hlasem cikánky věštila o světě z pokladů v ruce.

A v pondělí odpoledne byla slečna Haightová mrtvá.

Martin se pomalu posadil v posteli.

„Mrtvá?“ zašeptal.

Mrtvá, řekla matka. Ano, mrtvá. Zabila se asi míli za městem při automobilovém neštěstí. Mrtvá, ano, mrtvá, a to pro Martina znamenalo studená, to znamenalo mlčení a syrovost a zimu, která přišla o mnoho dřív, než měla. Mrtvá, mlčící, studená, bílá. Myšlenky vířily, byly sváty dolů, usadily se v šepotu.

Martin držel Psa a přemýšlel; otočil se ke zdi. Paní s vlasy barvy podzimu. Paní se smíchem, který byl velmi něžný a nikdy se nevysmíval, a s očima, které se člověku dívaly na ústa, aby viděly všechno, co kdy řekl. Paní, která byla částí

podzimu, která mu pověděla o světě to, co Pes nechal nedopověze-ne. Tlukot srdce a klidný střed šedivého odpoledne. Tlukot srdce se ztrácel. . .

„Maminko? Co dělají na hřbitově, maminko, pod zemí? To se tam jenom tak položí?“

„Leží tam.“

„Leží tam? A nic víc? To asi nemají moc velkou legraci.“

„Rány Boží, oni tam přece nejsou kvůli legraci.“

„Pročpak nevyskočí a trochu se neproběhnou, když je přestane bavit jenom tam tak ležet? Pánbůh to dost hloupě zařídil...“

„Martine!“

„No, člověk by si myslel, že bude s lidma zacházet lip, než aby jim řekl, aby si lehli a byli zticha. To nejde. To nikdo nedokáže! Jednou jsem to zkusil. Pes to také zkouší. Řeknu mu: ‚Mrtvý pejsek!‘ Chvilku dělá mrtvého, pak ho to přestane bavit, otráví ho to a on zavrtí ocasem nebo otevře jedno oko a podívá se na mě celý znuděný. Pane, o co, že tihle lidé na hřbitově to dělají zrovna tak, co říkáš, Pse?“

Pes zaštěkal.

„Buď tiše, takhle už ať tě víckrát neslyším mluvit!“ řekla matka.

Martin se zadíval někam do neurčitá.

„Ale když oni to dělají přesně tak,“ řekl.

Podzim opálil stromy dohola a honil Psa ještě dál. Pes se brodil v potoce, slídlil po hřbitově, jak to měl ve zvyku, a vracel se za šera se salvami štěkotu, které otrásaly okny, kamkoli se otočil.

V posledních říjnových dnech se začal Pes chovat, jako by se vítr obrátil a foukal z cizí země. Stál dole na zápraží a chvěl se. Kňučel a oči upíral na krajinu za městem. Nevodil Martinovi žádné návštěvy. Den co den prostá! celé hodiny, jako by byl uvázaný na řetěze, třásl se a pak z ničeho nic vyrazil jako blesk, jako by ho někdo zavolal. Večer se vracel později a později a nikdo za ním nešel. Večer co večer klesal Martin hlouběji do svých polštářů.

„No, lidé mají prostě napilno,“ řekla matka. „Nemají čas podívat se na tu cedulku, co ji Pes nosí. Nebo možná by i přišli na návštěvu, ale pak na to zas zapomenou.“

Bylo v tom něco víc než jenom tohle. Byl tu horečnatý jas v Psových očích a jeho kňučivé pošukávání v noci, v jakémsi soukromém snu. Chvěl se ve tmě pod postelí. Někdy polovinu noci prostál a hleděl na Martina, jako by věděl o nějakém velikém a neuvěřitelném tajemství, a neznal žádný způsob, jak mu o něm povědět,

kromě toho, že divoce mlátil ohonem nebo se otáčel dokolečka v nekonečných kruzích a bez oddechu se točil a točil.

Jedenatřicátého října Pes odběhl a nevracel se, ani když ho rodiče po večeri sháněli a volali. Připozdilo se, ulice a chodníky zely prázdnotou, vzduch studeně proudil domem a nebylo tu nic, vůbec nic.

Dlouho po půlnoci byl Martin ještě vzhůru a pozoroval svět za chladnými, čistými skleněnými okny. Teď už nebyl ani podzim, protože tu nebyl Pes, aby ho přinesl dovnitř. Nebude ani zima, protože kdopak přinese sněh, aby roztál člověku v ruce? Otec, matka? Ne, to nebude ono. Ti neumějí hrát tu hru se všemi podivuhodnými tajnostmi a pravidly, s jejími zvuky a pantomimou. Už nebudou žádné roční doby. Už nebude žádný čas. Spojení se světem, posel se ztratil v divokých davech civilizace, někdo ho otrávil, ukradl, přejel vozem, zůstal někde ve stoce ...

Martin zavzlykal a zabořil tvář do polštáře. Svět byl zasklený obraz, nešlo se ho dotknout. Svět byl mrtvý.

Martin sebou házel v posteli. Za tři dny po jedenatřicátém říjnu už hnily v koších na odpadky poslední tykvové masky ze slavnosti Všech svatých, papírové lebky a čarodějnice byly spáleny a rubáše duchů byly s ostatním prádlem uloženy v policích až zas do příštího podzimu.

Pro Martina nebyla slavnost Všech svatých nic víc než jediný večer, kdy plechové trumpety vřeštěly k studeným podzimním hvězdám, děti pobíhaly jako skřítkové po kamenitých cestičkách, házely hlavami nebo hlávkami zelí, psaly jména nebo podobné magické symboly na zamrzlá okna. Všechno to bylo tak vzdálené, nevysvětlitelné a mlhavé, až se to podobalo pimprlovému představení viděnému z takové dálky, že není nic slyšet a všechno ztrácí smysl.

Tři listopadové dny pozoroval Martin, jak se po stropě stří-dave plouží světlo a stín. Stínohra byla navždy tatam; podzim se proměnil v hromádku studeného popela. Martin klesal hlouběji, pořád hlouběji do bílých mramorových vrstev postele, nehýbal se, jen naslouchal, pořád naslouchal...

V pátek večer ho rodiče políbili na dobrou noc a odešli do ztichlého a jakoby posvátného povětří na představení do biografu. Sousedka, slečna Tarkinsová, zůstala dole v salóň, dokud Martin nezavolal, že je ospalý. Pak si odnesla pletení domů.

Martin ležel mlčky a sledoval veliký pohyb hvězd po čisté, měsícem zalité obloze, vzpomínal na noci, jako je tahle, kdy sběhal celé město a Pes před ním, za ním, kolem něj, dokola, pelášil sametově zeleným údolím, chlemstal klímající

potoky, které měsíční úplňk proměnil v mléko, přeskakoval náhrobní kameny na hřbitově a šeptal přitom mramorová jména, dál, rychle dál přes oholené louky, kde jediným pohybem bylo tetelivé chvění hvězd, do ulic, kde se člověku stíny nevyhýbaly, ale tlačily se po chodnících na míle a míle daleko. Běžet, rychle běžet! Hnat se, být honěn hořkým kouřem, mlhou, oparem, větrem, vidinami myslí, strachem ze vzpomínek; pak doma, v bezpečí, zdravý, v teplíčku, spát.. .

Devět hodin.

Zvonková hra. Ospalé hodiny zdola pod schodištěm. Zvonková hra.

Pse, vrať se domů a přines svět s sebou. Pse, přines bodlák a na něm mrazivé jíní, anebo nepřines nic než vítr. Pse, kde jsi? Ach, teď poslouvej, zavolám.

Martin zatajil dech.

Někde bůhvíkde v dálce — nějaký zvuk.

Martin se vztyčil, zachvěl se.

A teď zas — nějaký zvuk.

Tak nepatrný zvuk, jako když ostrý hrot jehly škrábne po obloze na kilometry daleko.

Jako ze sna ozvěna psa — který štěká.

Zvuk psa, který uhání přes pole a farmy, přes zablácené cesty a králíčí stezičky, běží, běží, vyštěkává veliké bafy páry, hlomozí noci. Zvuk pobíhajícího psa, zvuk, který přichází a odchází, sílí a slábne, ozývá se a je přiškrcen, přibližuje se a vzdaluje, jako by zvíře někdo držel na fantasticky dlouhém řetěze. Jako by pes běžel a někdo zahvízdal pod kaštiny, z tmavého stínu, černého stínu, z měsíčního stínu, šel by dál, a pes by se v kruhu otočil a znova vyrazil k domovu.

Pse! myslel si Martin, ach Pse, vrať se domů, starouši! Poslouvej, prosím tě, kdes byl? Vrať se, starouši, poběž!

Pět, deset, patnáct minut; blízko, velice blízko zaštěkání, zase ten zvuk. Martin vykřikl, vystrčil nohy z postele a naklonil se k oknu. Pse! Poslouvej, starouši! Pse! Pse! Opakoval to pořád a pořád. Pse! Pse! Ty uličníku, utečeš si a jsi fuč takovou dobu! Zlý pejsek, hodný pejsek, pojď domů, starouši, honem, a přines, co můžeš!

Teď už to je blízko, blízko v ulici. Pes štěká, aby rámusem rozklepal dřevěné štíty, aby v měsíčním světle roztočil kovové kohouty na hřebenech střech, vybuchuje salvami štěkotu — teď je dole u dveří...

Martin se otrásl.

Má utíkat — pustit Psa dovnitř, nebo počkat na maminku a na tatínka? Počkat? Ach Bože, počkat? Ale co když Pes zase uteče? Ne, musí jít dolů, otevřít dveře

dokořán, zavýskat, popadnout Psa, zatahnout ho dovnitř a běžet nahoru se smíchem, s křikem a se Psem pevně v náruči tak rychle, že...

Pes přestal štekat.

Hej! Martin skoro rozbil okno, jak do něj vrazil.

Ticho. Jako by někdo Psovi řekl pst, buď zticha, no tak, buď zticha.

Uběhla celá minuta. Martin sevřel pěsti.

Dole tichounké zakňučení.

Potom se pomalu otevřely domovní dveře. Někdo byl tak hodný a otevřel Psovi dveře. No ovšem! Pes přivedl pana Ja-cobse, nebo pana Gillespieho, nebo slečnu Tarkinovou, nebo ...

Dveře dole se zavřely.

Pes se přiřítíl nahoru, kňučel, vrhl se na postel.

„Pse, Pse, kde jsi to byl, co jsi dělal? Pse, Pse!“

Přimáčkł Psa pevně a na dlouhou chvíli k sobě a plakal. Pse, Pse! Smál se a křičel. Pse! Ale za chvíli se najednou přestal smát a volat.

Ucouvl. Podržel zvíře před sebou a díval se na ně, oči se mu rozšířily. Pach, který vycházel ze Psa, byl nový.

Byl to pach podivné, neznámé země. Byl to pach noci uprostřed noci, pach hrabání hluboko ve stínu, hlínou, která ležela v důvěrném styku s věcmi dávno ukrytými a zetlelými. Páchnoucí a zatuchlá prst' opadávala v rozsypávajících se hrudkách z Psova čumáku a pracek. Hrabal hluboko. Hrabal velmi hluboko. Tak to je, vid'? vid'? vid'?

Jakou to nese Pes zprávu? Co může taková zpráva znamenat? Ten zápach — ta rozleželá a strašlivá hřbitovní půda.

Pes je zlý pes, že hrabe, kde nemá. Pes je hodný pes, že se pořád s někým přátelí. Pes má rád lidi. Pes je vodí domů.

A vtom, v krátkých přestávkách, začal sem doléhat zdola zvuk nohou jdoucích nahoru po temných schodech v hale, jedna noha vlekoucí se za druhou, bolestně, pomalu, pomalu, pomalu, docela pomalu.

Pes se zachvěl. Prská podivné noční prsti dopadla v krůpějích na postel.

Pes se otočil.

Dveře do ložnice se šoupavě otevřely.

Martin měl společnost.

RAKEV

Několik dní se hrozně bušilo a tlouklo a přicházely všelijaké kovové součástky, které Charles Braling s horečnou pílí nosil do své dílničky. Umíral, ošklivě umíral a zdálo se, že hrozně spěchá, aby mezi chrchláním a mučivým kašlem slepil dohromady ještě jeden vynález.

„Co to děláš?“ dotazoval se jeho mladší bratr Richard Braling. Těch několik dní se mu stále hůř poslouchalo tlučení a rachot, byl čím dál zvědavější, až teď strčil hlavu do dveří dílny.

„Jdi někam a nech mě,“ řekl Charles Braling, kterému bylo sedmdesát, celý se třásl a většinou slintal. Třaslavě zatloukal hřebíky a třaslavě zasadil kladivem slabou ránu do velikého kusu dřeva, pak vbil malou kovovou pásku do spletitého přístroje a celkem vzato pracoval jako divý.

Richard dlouhou chvíli zahořkle přihlížel. Nenáviděli se. Trvalo to už kolik let a fakt, že Charles umíral, na věci nic neměnil. Pokud na to Richard vůbec myslel, měl z blížící se smrti radost. Ale tento horlivý zápal starého bratra ho vyburcoval.

„Tak mi to, prosím tě, pověz,“ nehýbal se ode dveří.

„Když to chceš vědět,“ zavrčel starý Charles a nasazoval něco divného na bednu před sebou, „za týden umřu a dělám si — dělám si rakev!“

„Rakev, Charlie? To přece nevypadá jako rakev. Rakev není tak složitá. No tak, co to vyvádíš?“

„Povídám ti, že je to rakev! Divná rakev, to ano, ale přesto,“ objel stařec roztřesenými prsty velikou bednu, „přesto rakev!“

„Snazší by bylo ji koupit.“

„Takovouhle ne! Takovou bys nekoupil nikdy a nikde. To bude, panečku, rakev!“

„Ty prostě lžeš,“ postoupil Richard kupředu. „Vždyť je ta rakev dobré tři metry šedesát dlouhá. O metr osmdesát delší než normální!“

„Že by?“ tiše se zasmál stařec.

„A to průhledné víko; kdo kdy slyšel o rakvi, do které je vidět? Nač je mrtvole průhledné víko?“

„S tím si nedělej pražádné starosti,“ bodře zapěl stařec. „Lála!“ A s prozpěvováním tloukl dál.

„Ta rakev je děsně široká,“ vykřikl mladší bratr do toho rámusu. „Vždyť je široká dobře metr padesát; to je přece úplně zbytečné!“

„Hrozně rád bych se dožil toho, abych si dal tu úžasnou rakev patentovat,“ řekl starý Charlie. „Bylo by to požehnání pro všechny chudé národy na světě. Víš, jak

by se tím ušetřily výlohy za většinu pohřbů? Ty ovšem nevíš jak, vid'? Jsem to ale hlupák. Ale já ti to neřeknu. Kdyby se tahle rakev dala vyrábět ve velkém — ze začátku by přirozeně byla drahá — ale pak, až by jich nadělali spousty, to by se ušetřilo peněz.“

„Vem tě čert!“ A mladší bratr se vyřítil z dílny.

Vedl vlastně nepříjemný život. Mladý Richard byl odjakživa takový frajer, že neudržel korunu; všechny peníze dostával od staršího bratra Charlieho, který mu to neslušně a pořád připomínal. Richard trávil mnoho hodin se svými koníčky; hrozně rád hromadil na zahradě láhve s francouzskými vinětami. „Líbí se mi, jak se blýskají,“ říkával často, když seděl a popíjel a popíjel a seděl. Byl jediný muž v okrese, který uměl udržet nejdelší váleček popela na pade-sáticentovém doutníku po nejdelší zaznamenanou dobu. A uměl držet ruce tak, aby se jeho diamanty ve světle třpytily. Ale to víno, diamanty, doutníky si nekoupil — kdepak! Všechno byly dary. Nikdy se mu nedovolilo, aby si něco koupil sám. Vždycky se mu to přineslo a dalo. O všechno musel prosit, i o dopisní papír. Byl vlastně mučedník, když to od toho mrzáka starého tak dlouho snášel. Na co kdy Charlie sáhl, měnilo se v peníze; v čem se kdy Richard polehoučku pokusil o kariéru, to ztroskotalo.

A teď tu ten krtek stará stlouká nějaký nový vynález, který mu nejspíš vynese další prachy dávno potom, co bude pod drnem!

Uplynuly dva týdny.

Jednoho rána se starý bratr vybatolil nahoru po schodech a vybrakoval vnitřek gramofonu. Jiného rána podnikl nájezd do zahradníkovy skleníku. Jindy mu zase přišel balíček od lékařské společnosti. Mladý Richard taktak dokázal při těch kradmých výpravách sedět a držet v klidu svůj váleček popela na doutníku.

„Jsem hotov!“ zvolal starý Charlie čtrnáctého rána a padl mrtev.

Richard dokouřil, a aniž dal najevo své vnitřní vzrušení, odložil doutník s krásným dlouhým bílým válečkem popela zvíci dvou palců (opravdový rekord) a vstal.

Šel k oknu a podíval se, jak slunce hraje po baculatých lahvích šampaňského, které na zahradě vypadaly jako broučci.

Podíval se na schody, kde ležel milý starý Charlie pokojně rozvalený u zábradlí. Potom šel k telefonu a ledabyle vytočil číslo.

„Haló, pohřební ústav Zelený palouk? Tady Bralingova rezidence. Poslali byste, prosím, košatinu? Ano, pro bratra Charlieho. Ano. Děkuji. Děkuji.“

Když lidé z pohřebního ústavu odváželi bratra Charlieho v košatině, dostali pokyny. „Obyčejnou truhlu,“ řekl mladý

Richard. „Bez obřadu. Dejte ho do borové rakve. Tak by si to byl přál — jednoduché. Sbohem.“

„A teď,“ zamnul si ruce Richard, „teď se podíváme, co to milý Charlie udělal za ‚rakev‘. Počítám, že si ani nevšimne, že ho nepohřbívají v jeho ‚speciální bedně. Cha.“

Vešel do dílny v přízemí.

Rakev ležela u rozevřeného francouzského okna, víko při-klopené, úplná a úhledná, sestavená jako strojek švýcarských hodinek. Byla obrovská a spočívala na dlouhatánském stole, který měl dole pro snadný posun válečky.

Vnitřek rakve, jak nahlížel skleněným víkem, byl dlouhý metr osmdesát. V hlavách i v nohou rakve tedy musí být dobrých devadesát centimetrů falešného prostoru. Devadesát centimetrů na každém konci, zakrytých tajnými panely, které určitě dokáže nějak otevřít. Co se vlastně za nimi skrývá?

Přece peníze. To by byl celý Charlie, kdyby s sebou do hrobu odtáhl celé své bohatství a nenechal Richardovi ani cent na jednu láhev. Ten padouch stará.

Zvedl skleněné víko a hmatl, ale nenašel žádné skryté knoflíky. V boku bedny vystlané hedvábím byla připíchnuta cedulka pečlivě napsaná inkoustem na bílém papíře:

BRALINGOVA ÚSPORNÁ TRUHLA. Patentována v dubnu 1946. Jednoduché ovládání. Pokrokové pohřební ústavy a rodiny mohou používat opakovaně.

Richard tence odfrkl. Koho chce Charlie vodit za nos?

Text pokračoval:

NÁVOD: JEDNODUŠE VLOŽTE TĚLO DO RAKVE ...

Taková pitomost. Vložte tělo do rakve! Přirozeně! Jak jinak by to asi udělali? Napjal zrak a dočetl návod:

JEDNODUŠE VLOŽTE TĚLO DO RAKVE - A HUDBA SPUSTÍ.

„To přece ...,“ zůstal Richard civět na cedulku. „Nebudeš mi povídat, že všechna ta práce byla...“ Šel k otevřeným dveřím dílny, vyšel ven na dlážděnou terasu a zavolal na zahradníka ve skleníku. „Rogersi!“ Zahradník vystrčil hlavu. „Kolik je hodin?“ zeptal se Richard. „Dvanáct, pane,“ odvětil Rogers. „Tak se sem přijďte ve dvanáct patnáct přesvědčit, že je všechno v pořádku, Rogersi,“ přikázal Richard. „Ano, pane,“ řekl zahradník. Richard se otočil a zašel zpátky do dílny. „Podíváme se na to,“ řekl tiše. Když si lehne do truhly a vyzkouší ji, nic se nestane. Všiml si v bocích malých ventilačních otvorů. I kdyby se víko zavřelo, bude mít vzduch. A za chvíličku přijde Rogers. JEDNODUŠE VLOŽTE TĚLO

DO RAKVE - A HUDBA SPUSTÍ.To bylo od Charlieho pěkně naivní! Richard se vysoukal nahoru.

Vypadal jako člověk, který leze do vany. Připadal si nahý a jako by se na něj někdo díval. Strčil jednu naleštěnou botku do rakve, ohnul koleno, přitáhl se, prohodil nějakou poznámku do prostoru, potom dal dovnitř druhé koleno a nohu a přikrčil se, jako když si není jist, zda je voda dost teplá. Zavrtěl se a s tichým zachichotáním se položil, předstíraje sám sobě (byla to přece legrace), že je mrtev, že lidi nad ním roní slzy, že svíčky dýmají a září a svět strnul v půli kroku, protože on odchází. Protáhl obličej, zavřel oči a za stisknutými, chvějícími se rty tajil smích. Sepjal ruce a rozhodl se, že mu připadají voskové a studené.

Vrr! Klap! Zašeptalo cosi ve stěně bedny. Klap!

Víko nad ním zapadlo!

Kdyby v tu chvíli někdo vešel do místnosti, myslel by, že v nějaké skříni kope, buší, blábolí a vríská nějaký zuřivec. Bylo slyšet, jak se nějaké tělo zmítá a kroutí. Duněly úderý ramen a pěstí. Ozývalo se jakési pištění a vzduch unikající z plic zděšeného člověka. Jako by šlestil papír a mečelo mnoho píšťal rozezvučených najednou. Pak zaznělo opravdu vydašené zaječení. Pak ticho.

Richard Braling ležel v rakvi a odpočíval. Uvolnil svaly. Začal se pochichtávat. Pach v bedně nebyl nepříjemný. Otvůrky vnikalo dost vzduchu, aby z něj mohl pohodlně vyžít. Stačí lehce zatlačit rukama vzhůru, nekopat, nevrískat, a víko se otevře. Klid. Klid. Ohnul paže.

Víko bylo zamčené.

No co, žádné nebezpečí nehrozí. Za minutku přijde Rogers. Není se čeho bát.

Hudba začala hrát.

Zdálo se, že přichází odněkud z hlav rakve. Byla to zelená hudba. Varhanní hudba, velmi pomalá a zasmušilá, připomínala gotické oblouky a černé svíce. Voněla hlínou a šepotáním. Rozléhala se vysoko mezi kamennými stěnami. Byla tak

smutná, že by z ní člověk plakal. Byla to hudba květin v květináčích a červenomodře malovaných oken. Bylo to pozdní slunce za soumraku a vání studeného větru. Bylo to svítání v mlze s dalekým kvílením mlhového signálu.

„Charlie, Charlie, Charlie, ty hlupáku stará! Tak tohle je ta tvá divná rakev!“ Richardovi vstoupily do očí slzy smíchu. „Nic než rakev, která si sama hraje svůj smuteční pochod. Svatá prostoto!“

Ležel a kriticky naslouchal, protože hudba byla krásná a nemohl nic dělat, dokud nepřijde Rogers a nepustí ho. Očima bezcílně bloudil, prsty poťukával do

hedvábných podušek. Líně překřížil nohy. Skleněným víkem viděl, jak slunce šlehá dovnitř francouzskými okny a tančí v něm prachové částičky. Byl nádherný modrý den.

Začalo kázání.

Varhanní hudba se ztišila a mírný hlas pronesl:

„Shromáždili jsme se všichni, kteří jsme zesnulého milovali a znali, abychom mu vzdali náležitou čest...“

„Charlie, vždyť je to tvůj hlas!“ Richard byl nadšen. „Mechanický pohřeb, panebože. Varhanní hudba a přednáška. A Charlie mluví sám nad sebou!“

Tichý hlas říkal: „My, kteří jsme ho znali a milovali, jsme zarmoucení odchodem . . .“

„Cože?“ Richard se poplašeně nadzvedl. Nevěřil svým uším. Zopakoval si to přesně tak, jak to slyšel:

„My, kteří jsme ho znali a milovali, jsme zarmoucení odchodem Richarda Bralinga.“

Tak to ten hlas řekl.

„Richarda Bralinga,“ řekl muž v rakvi. „Richard Braling jsem přece já.“

To bylo přeřeknutí, jak jinak, přeřeknutí. Charlie chtěl říci „Charlese“ Braínga. Jistě. Ano. Určitě. Ano. Jistě. Ano. Přirozeně. Ano.

„Richard byl výborný člověk,“ pokračoval hlas. „Takového už v dnešní době neuvidíme.“

„Zase moje jméno!“

Richard se začal v rakvi nepokojně vrtět.

Proč Rogers nejde?

Zřejmě se nespolehl, když použil jméno dvakrát. Richard Braling. Richard Braling. Shromáždili jsme se tady. Bude nám scházet... Jsme zarmoucení. Takového v dnešní době. Takového neuvidíme. Shromáždili jsme se. Zesnulý. Richard Braling. *Richard Braling*.

Vrr! Klap!

Květiny! Šest tuctů jasně modrých, červených, žlutých květů zářících jako slunce vyskočilo na skrytých pružinách za rakví!

Rakev naplnila sladká vůně čerstvě nařezaných květů. Květiny se před jeho ohromeným zrakem lehce kymácelly a tiše ťukaly na skleněné víko. Vyskakovaly další a další, až byla rakev obklopena okvětními plátky a barvami a sladkými vůněmi. Gardénie a jirfíny a narcisy se chvěly a svítily.

„Rogersi!“

Kázání pokračovalo.

„... Richard Braling za svého života vychutnával velké a dobré věci...”

Hudba v dálce vzdychala, stoupala a klesala.

„Richard Braling upíjel života, jako se upíjí vzácné víno, drží se na rtech ...“

V boku bedny se otevřel malý panel. Vyskočila rychlá lesklá kovová ručička. Richarda bodla do hrudi jehla, nijak hluboko. Vyjekl. Než ji stačil chytit, vstříkla do něj plnou dávku barevné tekutiny. Pak zajela zpátky do otvoru a panel zaklapl.

„Rogersi!“

Tuhl. Najednou nemohl hnout prsty ani pažemi ani otočit hlavou. Nohy měl studené a bezvládné.

„Richard Braling miloval krásné věci. Hudbu. Květiny,“ říkal hlas.

„Rogersi!“

Tentokrát nezaječel. Mohl si to jen myslet. Jazyk se v umrtvených ústech nehýbal.

Otevřel se další panel. Vylezly kovové klíšťky na ocelových rukojetích. Levé zápěstí mu probodla velická odsávací jehla.

Z těla mu odsávali krev.

Slyšel, jak někde pracuje pumpička.

„... Richard Braling bude postrádán ..“

Varhany vzlykaly a šepotaly.

Květiny na něj shlížely a kývaly pestrými hlavičkami.

Z ukrytých schránek vstalo šest černých štíhlých svící a utkvěly za květinami. Mihotavě planuly.

Začala pracovat další pumpa. Zatímco mu z jedné strany těla odčerpávali krev, cosi mu probodlo pravé zápěstí, zajela do něj jehla a další pumpa do něj začala vhánět formaldehyd.

Žbluňk, ticho, žbluňk, ticho, žbluňk, ticho, žbluňk, ticho.

Rakev se pohnula.

Naskočil motorek a začal vrčet. Místnost po stranách ujížděla. Kolečka se točila. Nebylo třeba nosičů. Květiny se houpaly a truhla lehounce vyjela na terasu pod jasnou modrou oblohu.

Žbluňk, ticho. Žbluňk, ticho.

„Richard Braling bude postrádán ...“

Sladká tichá hudba.

Žbluňk, ticho.

„Ach, sladké života tajemství, konečně ...“ Zpěv.

„Braling labužník ...“

„Ach, konečně znám celý ten taj ...“

Civí, civí, s očima jako slepá vejce, koutečkem oka na malý lístek.

BRALINGOVA ÚSPORNÁ TRUHLA ...

NÁVOD: JEDNODUŠE VLOŽTE TĚLO DO RAKVE — A HUDBA
SPUSTÍ.

Nad hlavou se mu zakymácel strom. Rakev se zlehka valila zahradou, za křoví, a vezla s sebou hlas a hudbu.

„Nyní je čas odevzdat ostatky tohoto muže zemi...“

Z boků truhly vyskočily lesklé lopatky.

Začaly kopat.

Viděl, jak lopatky vyhazují hlínu. Rakev dosedla. Zhoupala se, dosedla, kopala, zhoupala se a dosedla, kopala, zhoupala se a zase dosedla.

Tep, ticho, tep, ticho. Žbluňk, ticho, tep, žbluňk, ticho.

„Prach jsi a v prach se ...“

Květiny se trásly a poskakovaly. Bedna už byla hluboko. Hudba hrála.

Poslední, co Richard Braling viděl, byly lopatkovité ručky Bralingovy úsporné truhly, jak se natahují vzhůru a zahrnují za sebou otvor.“Richard Braling, Richard Braling, Richard Braling, Richard Braling ...“ Deska se zadrhla. Nikomu to nevadilo. Nikdo nenaslouchal.

HOREČNATÝ SEN

Uložili ho do čistě povlečené postele, na stolku pod tlumeným světlem růžové lampičky stála neustále sklenice husté, čerstvě vymačkané pomerančové šťávy. Stačilo, aby Charles zavolal, a už strkali máma nebo táta hlavu do dveří pokoje, aby se podívali, zda se mu nepřitížilo. Akustické vlastnosti pokoje byly výtečné, po ránu sem doléhalo kloktání v porcelánovém hrdle toalety, pleskání deště o střechu, kradmé cupitání myši v tajných skulinách zdí, anebo zpívání kanárka v přízemí. Je-li člověk dost všímavý, nemusí být nemoc zas taková nuda.

Charlesovi bylo třináct. Září vstoupilo do druhé poloviny a krajina se rozhořivala podzimními barvami. Ležel v posteli tři dni, než ho zachvátila hrůza.

Začala se mu měnit ruka. Pravá ruka. Hleděl na ni, jak leží sama na prošívané dece, horká a zbrocená potem. Zachvěla se, trochu se posunula. A pak tam ležela a měnila barvu.

To odpoledne přišel opět doktor a poklepal mu na hubený hrudník jako na bubínek. „Tak jakpak se nám vede?“ zeptal se s úsměvem. „Však já vím, co se mi chystáš říct: ‚Copak rýma, pane doktore, ta je v pořádku, ale mně je mizerně!‘ Cha!“ Zasmál se vlastnímu ořepanému vtipu.

Charles ležel a měl pocit, že ten příšerný a předpotopní žert se stává pravdou. Pevně se mu usídlil v hlavě. Jeho vědomí se o něj otrelo a odtáhlo se bledě zděšením. Lékař neměl tušení, jaká muka mu způsobuje svými šprýmy! „Pane doktore,“ šeptl bledý, malátný Charles. „Víte ..., moje ruka ... už není moje. Dneska ráno se z ní stalo něco jiného. Chci, abyste mi vrátil zas tu moji starou, pane doktore, prosím vás!“

Lékař se zazubil a pohlídl ho po ruce. „Mně se zdá dobrá, chlapče. To byl jen takový horečnatý sen.“

„Jenomže ona se změnila, pane doktore,“ vykřikl Charles a lítostivě zvedl do výšky rozechvělou bledou ruku. „Já nelžu!“

Doktor na něj mrkl. „Dám ti na to takovou růžovou pilulku.“ Položil tabletku Charlesovi na jazyk. „A spolknout!“

„A změní se pak moje ruka zase nazpátek? A bude zase patřit mému tělu?“

„Jak jinak.“

V domě nastalo ticho, když doktor odjel svým vozem pod klidnou, modrou zářijovou oblohou. Hluboko dole v říši kuchyně tikaly hodiny. Charles ležel a upřeně pozoroval svoji ruku.

Nezměnila se nazpátek. Byla stále něčím jiným.

Venku se zvedl vítr. Listí naráželo na studené okno.

Ve čtyři hodiny se změnila jeho druhá ruka. Jako by se sama proměnila v horečku. Pulsovala a měnila se, buňku po buňce. Tloukla jako horoucí srdce. Nehty na ruce zmodraly a vzápětí zrudly. Celá proměna trvala asi hodinu, ale jakmile byla u konce, vypadala ruka obyčejně jako každá jiná. Nebyla však obyčejná. Už k němu nepatřila. Ležel přimražen hrůzou a potom vyčerpáním usnul.

V šest mu matka přinesla polévku. Ani se jí nedotkl. „Nemám ruce,“ řekl s očima zavřenýma.

„Máš ruce v naprostém pořádku,“ řekla matka.

„Ne,“ naříkal, „nemám žádné ruce. Jako bych místo nich měl pahýly. Ach maminko, mami, nechod' ode mě, já se bojím!“

Musela ho nakrmit sama.

„Mami, pošli znovu pro pana doktora,“ řekl. „Je mi hrozně zle.“

„Přijde večer v osm,“ odpověděla a vyšla z pokoje.

V sedm hodin tonul dům v tmavé noci. Charles seděl v posteli, když najednou ucítil, jak mu ta věc pozvolna zachvacuje nejprve jednu a pak i druhou nohu. „Mami! Pojd' sem rychle!“ křičel.

Když ale máma přiběhla, už bylo po všem.

Jakmile šla dolů, jen tak odevzdaně ležel, zatímco jeho nohy bez ustání rytmicky tepaly, zahřívaly se, rozpalovaly a pokoj zaplavilo teplo z jeho horečnaté proměny. Žár zvolna stoupal od prstů na noze ke kotníkům a nahoru ke kolenům.

„Smím dál?“ usmál se lékař ve dveřích.

„Pane doktore!“ zvolal Charles. „Rychle se mi podívejte pod deku!“

Lékař ji shovívavě nadzvedl. „Tak vida. Jsi celý a zdravý. Jenom se trochu potíš. Slabá horečka. Říkal jsem ti, abys ležel, rošťáku jeden.“ Štípl ho do zvlhlé růžové tváře. „Zabraly ty léky? Už se ta ruka umoudřila?“

„Vůbec ne, teď už to mám i v druhé ruce a v nohách!“

„No dobře, dobře, budu ti muset dát ještě tři tabletky, jednu na každou končetinu, co říkáš, kluku jeden?“ smál se lékař.

„A pomůžou mi? Prosím, prosím. Co mi vlastně je?“

„Máš slabou spálu, a k ní se přidalo mírné nachlazení.“

„Nezpůsobuje to nějaký zárodek, který žije ve mně a má ještě spoustu malých zárodků?“

„Ano.“

„Jste si jistý, že je to spála? Vždyť jste mě ještě ani pořádně nevyšetřil!“

„Snad ještě dokážu poznat horečku,“ řekl lékař a s odměřenou vážností měřil chlapci puls.

Charles ležel a celou dobu mlčel, dokud si lékař nezačal rázně balit černý kufřík. A potom zazněl ve ztichlém pokoji chlapcův přiškrcený hlas a oči mu zahořely vzpomínkou. „Kdysi jsem četl takovou knihu. O zkamenělých stromech, o dřevu, které se mění v kámen. O tom, jak stromy padaly a tlely a jak do nich pronikaly nerosty a postupně se hromadily, takže vypadají zrovna tak jako ty stromy, jenže nejsou ze dřeva, ale z kamene.“ A odmlčel se. V tichém teplém pokoji byl slyšet jeho dech.

„A co dál?“ zeptal se lékař.

„Vrtá mi hlavou, jestli ty zárodky někdy vyrostou,“ řekl Charles po chvíli. „Totiž, v biologii nám vykládali o jednobuněčných živočiších, amébách a tak, a jak se před spoustou miliónů let seskupili, až jich byla pěkná hromada a vytvořili

první tělo. A pak se daly dohromady další buňky a zvětšily se, až potom konečně možná vznikly ryby, a nakonec jsme se vyvinuli my a jedině, z čeho se skládáme, je fůra buněk, které se rozhodly zkusit to společně a táhnout za jeden provaz. Je to tak?“ Charles přejel jazykem své horečnaté rty.

„O čem to vlastně mluvíš?“ sklonil se nad ním lékař.

„Musím vám to říct. Pane doktore, musím!“ vykřikl. „Co by se stalo, prosím vás, jen si to představte, představte si, že tak jako kdysi by se spousta mikrobů dala dohromady a chtěla vytvořit takovou hromadu a množila se a vytvořila víc...“

Bílé ruce měl teď na prsou, pomalu se kradly k jeho hrdlu.

„A že by se rozhodly *ovládnout* člověka!“ křičel Charles.

„Ovládnout člověka?“

„Ano, *stát se* člověkem. *Mnou*, mýma rukama, mýma nohama! Co kdyby nemoc nějakým způsobem věděla, jak člověka zabít, a zůstat přesto naživu i po jeho smrti?“

Zaječel.

Ruce se ocitly na jeho hrdle.

Lékař se s výkřikem vrhl dopředu.

V devět hodin vyprovodili chlapcovi rodiče doktora k autu, kde mu otec podal kufrík. Chvíli si na studeném nočním větru povídali. „Hlavně ať má ruce pevně připoutané k nohám,“ řekl lékař. „Nechci, aby si ublížil.“

„Dostane se z toho, pane doktore?“ chytla ho matka na okamžik za ruku.

Poklepal jí na rameno. „Copak už třicet let nelécím vaši rodinu. Za to může ta horečka. Má halucinace.“

„A co ty modřiny na krku? Málem se zadusil.“

„Jenom ho dobře připoutejte řemeny, do rána mu bude lip.“

Vůz se rozjel temnou zářijovou cestou.

Ve tři ráno byl Charles ve svém černém pokojíku ještě vzhůru. Prostěradlo pod hlavou a zády měl mokré. Bylo mu vedro. Teď už neměl žádné ruce ani nohy a proměně začalo podléhat i jeho tělo. Ležel na posteli bez hnutí a s pomatěným soustředěním hleděl na nekonečně prázdný prostor stropu. Chvíli křičel a házel sebou, ale zápasem zeslábl a ochraptěl. Několikrát za ním přišla nahoru matka a přikládala mu na čelo mokré ručník. Už zmlkl, ruce připoutané řemeny k nohám.

Cítil, jak se stěny jeho těla mění, orgány přesouvají, plíce rozhořují plamenem jako žhnoucí měchy plné růžového likéru. Pokoj byl osvětlen, jako by ho ozařovaly doutnající jiskry z kovářské výhně.

Náhle neměl žádné tělo. Celé zmizelo. Nacházelo se sice pod ním, ale vyplňovalo ho nesmírné rytmické chvění nějaké žhavé uspávající drogy. Jako by mu gilotina čistě odsekla hlavu a ona teď ležela zářivá na pľnočnřm polštřři, kdežto tělo, které bylo pod nřm, dosud živě, jako by patřilo někomu jiněmu. Choroba strřvila tělo a takto nasycena zplodila horečnatou kopii.

Krátké chloupky na rukou, nehty, jizvy, nehty na nohou a drobné mateřské znaménko na pravém boku, vše se opakovalo v dokonalém provedení.

Jsem mrtvý, napadlo ho. Zabili mě, a přesto žiju. Moje tělo je mrtvé, žije v něm nemoc, a nikdo se to nedozví. Budu jen tak bloumat, ale nebudu to já, bude to něco jiného. Bude to něco prolezlé špatností, zlobou, něco tak velkého a zlého, že se to dá jen stěží pochopit či představit. Něco, co si bude kupovat boty, pít vodu a jednoho dne se možná ožení a natropí ve světě víc zla, než kdy bylo spácháno.

Teplota mu v té chvíli začala zvolna stoupat do tváří jako horké víno. Rty měl v jednom ohni, víčka podobná listům rudě planula. Z chřípí mu při každém slabém výdechu šlehal modrý plamen.

A bude po všem, pomyslel si. Připraví mě o hlavu a mozek, zlikviduje obě oči a kašdický zub a všechny stopy v mém mozku, nevynechá jediný vlas a jediný záhyb v uších, až ze mě nezůstane zhola nic.

Cítil, jak se mu mozek plní vřící rtutí. Cítil, jak se mu levé oko smršťuje, šnekovitě ustupuje a přesouvá. Přestal na levé oko vidět. Už mu nepatřilo. Přeshlo na stranu nepřítele. Jazyk měl pryč, vyříznutý. Levou tvář ochrnutou, ztracenou. Přestal slyšet na levé ucho. Už patřilo někomu jinému. Té věci, co se rodila, tomu kusu nerostu zaměřujícímu kmen stromu, té chorobě nahrazující zdravou tělesnou buňku.

Pokusil se zakřičet a z hrdla se mu vydral pronikavý výkřik právě v okamžiku, kdy jeho mozek podlehl záplavě, kdy ho neznámé ostří zbavilo pravého oka a pravého ucha, oslepl a ohluchl, zachvátil ho plamen, hrůza, zděšení a smrt.

Jeho výkřik dozněl těsně předtím, než se otevřely dveře a doběhla k němu matka.

Bylo příjemné, průzračné jitro, vál ostrý vítr, který pomohl lékaři do svažitě cestičky k domu. Chlapec stál nahoře v okně, oblečený. Nehnul rukou, když na něj lékař zamával a zavolal: „Co to má znamenat? Ty nejsi v posteli? Proboha!“

Lékař málem do schodů běžel. Vstoupil do pokoje sotva dechu popadaje.

„Jak to, že neležíš?“ tázal se důrazně chlapec. Proklepal mu útlý hrudník, změřil puls a teplotu. „To snad není možné! Všechno má normální! Úplně normální! Panebože!“

„Už nikdy v životě nebudu stonat,“ prohlásil chlapec tiše. Stál a širokým oknem se díval ven. „Nikdy.“

„Taky doufám. No to se podívejme, vypadáš dobře, Charlesi.“

„Pane doktore?“

„Ano, Charlesi?“

„Můžu jít teď hned do školy?“

„Zítra je dost času. Koukám, že se nemůžeš dočkat.“

„No právě. Mám školu rád. A taky všechny spolužáky. Chci se s nimi honit a prát, plivat na ně, tahat holky za copy, tisknout paní učitelce ruku, utírat si ruce do všech kabátů v šatně, chci být velký a cestovat a podávat si ruce s lidmi všude na světě a oženit se a mít hromadu dětí a taky chodit do knihoven a brát do ruky knihy a — to všechno chci!“ řekl chlapec, vyhlížeje ven do podzimního rána. „Jakže jste mi to říkal?“

„Cože?“ opáčil zmateně lékař. „Vždycky jsem ti říkal jenom Charles.“

„Nejspíš je to lepší než vůbec žádné jméno,“ pokrčil chlapec rameny.

„Jsem rád, že se ti chce zase do školy,“ řekl lékař.

„Už abych tam byl,“ usmál se chlapec. „Děkuju za pomoc, pane doktore. Podejme si ruce.“

„Rád.“

Vážně si podali ruce a otevřeným oknem zavanul dovnitř svěží vítr. Tiskli si ruce skoro celou minutu, chlapec se přitom s úsměvem díval na starého pána a děkoval mu.

Potom se smíchem letěl jako splašený dolů vyprovodit ho k autu. Matka s otcem se také šli v radostné náladě rozloučit.

„Zdravý jako rybička!“ řekl lékař. „To je k neuvěření!“ „A že má sílu,“ dodal otec. „V noci se sám dostal z řemenů. Že je to tak, Charlesi?“

„Já?“ divil se chlapec.

„A kdo jiný! Ale jak?“

„Ale, to už je hrozně dávno,“ řekl Charles.

„Hrozně dávno!“

Všichni se smáli a chlapec mezitím mlčky pohnul bosou nohou a oťel se, lehce přešel o pár červených mravenců, kteří se hemžili na chodníku. Úkosem, s rozzářenýma očima, zatímco jeho rodiče se bavili se starým pánem, pozoroval,

jak se mravenci *zarazili*, zachvěli a zůstali nehybně ležet na betonovém chodníku. Domyslel si, že jsou studení.

„Sbohem!“

Lékař jim zamával a odjel.

Chlapec kráčet pár kroků před rodiči. Cestou se ohlédl směrem k městu a tiše si začal broukat písničku Krásné školní dny.

„To je dobře, že se nám uzdravil,“ řekl otec.

„Poslouchej ho. Hrozně se těší do školy!“

Chlapec se mlčky otočil. Každého z rodičů vší silou objal. Oba je několikrát políbil.

A potom, bez jediného slova, vyběhl dlouhými kroky po schodech do domu.

V obývacím pokoji, ještě před jejich příchodem, hbitě otevřel ptačí klíčku, strčil dovnitř ruku a pohladil žlutého kanárka, jen jednou.

Potom dvířka klece zavřel, poodstoupil, a čekal.

HOŠI! PĚSTUJTE I VY OBŘÍ HOUBY DOMA VE SKLEPĚ!

Hugh Fortnum se probudil obvyklými zvuky sobotního rána, zůstal ležet se zavřenýma očima a postupně je vychutnával.

Dole se na pánvi smaží slanina. Místo volání probouzí ho Cynthia příjemnou vůní jídla.

Naproti přes halu se Tom doopravdy sprchuje.

V dálce, ve světle čmeláků a vážek, kdo to tam hned po ránu proklíná počasí, živé i mrtvé? Že by stará Goodbodyová? No, ovšem. Křesťanská obryně, vysoká sto osmdesát centimetrů měřeno bez bot, vynikající zahradnice, osmdesátiletá dietetička a místní filozof.

Vstal, odepnul síť proti hmyzu, vyklonil se z okna a zaslechl, jak křičí: „Jen se tešte! Já vám dám! Tohle s vámi zatočí! Ha!“

„Šťastné dobrýtro, paní Goodbodyová!“

Stařena strnula v oblacích ochranného postříku, který pumpovala z obrovské stříkačky.

„Nechtě si to!“ křikla. „Jaképak štěstí, když má člověk na krku mor a neštovice!“

„Copak zas?“

„Nechci to troubit hlásnou troubou, ale“ — podezíravě se rozhlédla kolem — „co vy na to, když vám řeknu, že jsem v první linii bojovníků proti létajícím talířům?“ „Výborně,“ odpověděl Fortnum. „Raketové spojení mezi jednotlivými světy už je na spadnutí.“ „Už existuje!“ Pumpovala postřik pod živý plot. „Tu máš, já ti dám!“ Stáhl hlavu ze svěžího dne a už nějak nebyl tak dobře naladěný, jak by se bylo zdálo podle první odpovědi. Chudák stará Goodbodyová. Vždycky moudrost sama. A teď? Že by stárí? U dveří někdo zvonil. Natáhl se pro župan, a když byl v polovině schodiště, slyšel někoho říkat: „Doporučená zásilka na jméno Fortnum,“ a viděl Cynthii, jak odchází ode dveří s balíčkem v ruce. „Doporučená letecká zásilka pro pana syna.“ Tom sjel po schodišti jako stonožka. „Bezva! To je určitě z Nových skleníků na bažinách!“ „Škoda, že se tak nedokážeš radovat z normální pošty,“ poznamenal Fortnum. „Z normální?“ Tom serval provázek i obal. „Ty nečeš zad-ní stranu Techniky pro mládež? Tady je mám!“ Všichni nakukovali do rozbalené krabíčky. „Tady,“ opakoval Fortnum, „máš co?“ „Žampiony jako slony objednejte u Sylvány! Zasaďte je ve sklepě, vyděláte tisíce!“ „No ovšem,“ řekl Fortnum. „To mě mohlo napadnout!“

Cynthia si je nedůvěřivě prohlížela. „Tyhle mrňousky?“

„Během čtyřiaadvaceti hodin se rozrostou do nevídaných rozměrů,“ citoval Tom z paměti. „Zasaďte ji doma ve sklepě...“

Fortnum se ženou se na sebe podívali.

„No,“ uznala, „je to lepší než žáby a hadi.“

„Miliónkrát!“ Tom odběhl.

„Moment, Torné,“ zavolal otec.

Tom se zastavil u dveří do sklepa.,

„Tome,“ řekl otec. „Pro příště úplně postačí, když si to dáš posílat obyčejně.“

„Vydřiduši,“ odpověděl Tom. „Určitě si mě spletli s nějakou zazobanou firmou. Letecky doporučené! Kdo to má platit!“

Dveře do sklepa se zabouchly.

Fortnum nevěděl, co si o tom myslet, chvílku prohlížel obal a pak ho zahodil do koše. Cestou do kuchyně otevřel dveře a nahlédl do sklepa.

Tom už klečel na kolenou a skalkovými hrabičkami se ryl v hlíně.

Po boku ucítil lehký dech své ženy, která shlížela do chladné tmy. „Doufám, že jsou to houby, ne ... prašivky?“

Fortnum se smál: „Dobrou sklizeň, ty plantážníku!“

Tom zdvihl hlavu a zamával.

Fortnum zavřel dveře, vzal ženu pod paží a v nejlepším pohodě si ji vedl do kuchyně.

K polednímu jel Fortnum autem do nejbližší samoobsluhy a zahlédl Rogera Willise, přítele z rotariánského klubu a profesora biologie na místním gymnáziu, jak na něj nápadně mává z chodníku.

Fortnum zastavil a otevřel dvířka.

„Nazdar, Rogere, chceš se svézt?“

Willis překotně přisvědčil, skočil dovnitř a zabouchl za sebou dveře.

„Jdeš mi do rány jako na zavolanou. Odkládal jsem návštěvu už několik dní. Proboha tě prosím, nemohl by sis pár minut zahrát na psychiatra?“

Fortnum jel klidně dál a chvilku přítele pozoroval. „S pomocí Boží bych mohl. Tak ven s tím!“ Willis se pohodlně usadil a prohlížel si nehty. „Jeď kousek dál. Tady. To stačí. Poslouchej dobře, co ti chci říct: Se světem není všechno v pořádku.“

Fortnum se s úlevou zasmál: „A prosím tě, kdy bylo?“ „Ne, ne, ty mi nerozumíš ..., děje se něco divného — neviditelného.“

„Goodbodyová,“ řekl Fortnum spíše pro sebe a zarazil se.

„Co je s ní?“

„Ale povídala ráno něco o létajících talířích.“

„To ne.“ Willis se nervózně kousal do ukazováčku. „Kdepak talíře. Aspoň myslím, že ne. Pověz mi, co přesně znamená intuice.“

„Vědomé rozpoznání něčeho, co bylo po dlouhou dobu v našem podvědomí. Ale před žádným psychologem tuhle definici necituj!“ znovu se dal do smíchu.

„Jen se směj!“ Willis se obrátil a obličej už neměl tak napjatý. Usadil se na sedadle pohodlněji. „Máš pravdu. Věci se v nás hromadí delší dobu, tak to myslíš, že? Najednou prostě musíš plivnout, a přitom se nepamatuješ, že jsi sbíral sliny. Máš špinavé ruce, ale nevíš, kde sis je umazal. Denně na tebe padá prach, a ty ho necítíš. Ale když se prachu nashromáždí vrstvička, je zkrátka tu, vidíš ji a pojmenuješ ji. Tomu já říkám intuice. Ale jaký prach to napadal na mě? Pár meteorů z noční oblohy? Podivné povětrí ráno před rozedněním? Nevím. Snad barvy, vůně, praskání v domě kolem třetí ráno? Husí kůže na rukou? Vím jen, že už se ten zatracený prach usadil. Z ničeho nic to prostě vím.“

„Ano,“ řekl Fortnum už ne tak klidně. „Ale co vlastně víš?“

Willis pohlédl na ruce složené v klíně. „Bojím se. Nebojím se. Pak se zas bojím v pravé poledne. U doktora už jsem byl. Můj zdravotní stav je bez vady.

Nemám potíže s rodinou. Joe je hodný chlapec a hodný syn. A Dorothy? Výborná žena. S tou se nebojím stárnutí ani smrti.“

„Jsi šťastný člověk.“

„Nech teď štěstí a pojďme dál. Děsím se zoufale o osud svůj i své rodiny; a zrovna teď o tebe.“

„O mě?“ řekl Fortnum.

Stáli u opuštěné parcely nedaleko samoobsluhy. Na okamžik zavládlo téměř slavnostní ticho, Fortnum se otočil a prohlížel si přítele. Willisův hlas ho vyvedl z míry.

„Bojím se o všechny,“ řekl Willis. „O tvé přátele, o své, o přátele našich přátel i o ty, na které si nevzpomínám. To jsem to dopracoval, co říkáš?“

Willis otevřel dveře, vystoupil a zvenčí koukal na Fortnuma.

Fortnum věděl, že musí něco říci. „A co s tím uděláme?“

Willis vzhlédl k obloze, na níž oslnivě zářilo slunce. „Buď opatrný,“ pronesl zvolna. „Pár dní si všeho pořádně všímej.“

„Všeho?“

„Polovinu darů, které máme od Boha, nepoužíváme ani z desetiny. Měli bychom víc naslouchat, víc hmatat, více číchat a víc chutnat. Možná že není úplně v pořádku, jak si vítr pohrává s plevem na téhle parcele. Možná že je něco se slunečním odrazem na těch telefonních drátech, anebo cikády na jilmech cvrčí jinak. Kéž bychom se na pár dní a na pár nocí mohli zastavit, rozhlížet se, poslouchat a porovnávat své záznamy. Pak bys mohl říct, ať dám pokoj, a já bych hned přestal.“

„Výborný nápad,“ řekl Fortnum, který se nutil do lehkého tónu. „Budu se rozhlížet. Ale jak poznám, co hledáš, až to uvidím?“

Willis k němu znovu přisedl do vozu a přesvědčivě dodal: „Poznáš to. Určitě to poznáš. Jinak je s námi konec. Se všemi,“ řekl klidně.

Fortnum zavřel dveře a nevěděl, co by řekl. Cítil, jak se mu po obličejí rozlévá rozpačitý ruměnec. Willis to poznal.

„Hughu, myslíš, že to ... nemám v hlavě v pořádku?“

„Prosím tě!“ vyhrkl Fortnum trochu překotně. „Jsi jen nervózní, nic víc. Měl by sis vzít pár dní dovolenou.“

Willis přikývl. „Stavím se u vás v pondělí večer.“

„Přijď kdykoli. Určitě!“

„Doufám, že přijdu, Hughu. Doufám, že určitě přijdu.“

S tím odešel, rychlými kroky zamířil přes suché býlí na parcele k postrannímu vchodu do samoobsluhy.

Fortnum pozoroval, jak se Willis vzdaluje, a najednou se mu nechtělo z místa. Uvědomil si, že zhluboka dýchá a váží ticho. Olízl si rty a ucítil sůl. Pohlédl na paži opřenou o stažené okénko a na zlaté chloupky, do kterých pražilo slunce. Na prázdné parcele se honil vítr sám se sebou. Fortnum se vyklonil, podíval se na slunce, které na něj civělo jedinou masivní omračující ranou ohromné síly, před níž ucukl a schoval hlavu dovnitř. Vydechl. Hlasitě se rozesmál. Pak odjel.

Sklenice limonády byla studená a krásně orosená. Ve sklenici zvonil led a limonáda byla správně kyselá i správně sladká. Pomalu upíjel, labužnický ji vychutnával, houpal se v proutěné houpací židli v šeru na verandě, oči měl zavřené. V trávě cvrčeli cvrčci. Cynthia seděla proti němu, pletla a zvědavě si ho prohlížela; doslova cítil její pohled.

„Na co myslíš?“ řekla po chvíli.

„Cynthia,“ odpověděl, „funguje ti intuice? Netušíš v povětrí zemětřesení? Nemyslíš, že se sesouvá půda? Nedojde k vyhlášení války? Nebo jen naše stračka zajde na snět?“

„Počkej! Hned to prozkoumám.“

Otevřel oči a teď se zas díval on, jak Cynthia zavírá oči a sedí jako socha, ruce na kolenou. Po chvíli pohodila hlavou a usmála se.

„Ne. Válka nebude. Země se nepropadne. Ani snět nepřijde. Proč se ptáš?“

„Potkal jsem dnes spoustu lidí, co malují čerta na zed'. Totiž, přesně dva, ale ...“

Vtom se rozlétly dveře. Fortnum sebou trhl, jako by do něj udeřilo. „Co...!“

Na verandu vešel Tom, na rukou nesl dřevěnou lísku.

„Promiň, táti,“ řekl. „Co se stalo?“

„Nic.“ Fortnum vstal vděčen za to, že může změnit polohu.

„Už sklízíš úrodu?“

Tom nadšeně přistoupil. „Tohle je jen část. Páni, ty dělaj zázraky! Chce to spoustu vody, ale podívej se, co ty potvory za sedm hodin udělaly!“ Postavil lísku na zem mezi rodiče.

Byla to opravdu bohatá úroda. Z vlhké půdy se draly šedohnědé hlavičky hub po stovkách.

„To jsem blázen,“ divil se upřímně Fortnum. Cynthia se užuž chtěla lísky dotknout, ale v poslední chvíli ucukla.

„Nechci vám kazit radost, ale... víte určitě, že jsou to jedlé houby ..., nic jiného?“

Tom to přijal téměř jako urážku. „Co si myslíš? Že vás chci otrávit muchomůrkama?“

„Mám strach,“ odpověděla chvatně. „Jak to poznáš?“

„Vem si,“ řekl Tom. „Když to přežiješ, jsou jedlé. Když padneš mrtvá — to bude horší!“

Rozřehtal se na celé kolo a Fortnum se bavil s ním, ale matka se křečovitě stáhla. Posadila se zpátky do křesla.

„Mně se to — nelíbí,“ řekla.

„Proboha,“ Tom zlostně popadl lísku. „Kdy já v tomhle baráku najdu pochopení.“

Mrzutě se odšoural z verandy.

„Torné ..“,“ zavolal Fortnum.

„Mně je to fuk,“ řekl Tom. „Všichni si představujete, že kluk, co něco podniká, vás zničí. Už mě to otravuje.“

Fortnum vešel dovnitř právě v okamžiku, kdy Tom hodil houby i s lískou na schody do sklepa. Práskl dveřmi a zadním vchodem vyběhl ven.

Fortnum se vrátil k ženě. Seděla *zaražená* a nepodívala se na něj.

„Mrzí mě to,“ řekla. „Nevím proč, ale musela jsem to Tomovi říct. Já ...“

Zazvonil telefon. Fortnum roztočil šňůru a vzal si telefon ven.

„Hughu, to jsi ty?“ ozval se hlas Dorothy Willisové. Zdál se mu překvapivě starý a vystrašený. „Hughu, je u vás Roger, není, vid’?“

„To jsi ty, Dorothy? Ne není.“

„Zmizel!“ řekla Dorothy. „Vzal si s sebou všechny šaty.“ Dala se do pláče.

„Musíš nám pomoci, musíš. Něco se mu stalo, vím to určitě,“ naříkala do telefonu. „Jestli něco neuděláš, už ho nikdy neuvidíme živého.“

Pomalu odkládal sluchátko na vidlici, její pláč neustával. Cvrčci se najednou hlasitě rozléhali nocí. Cítil, jak mu vzadu na krku naskakuje husí kůže, chloupky po chloupku.

Tohle chloupky nedovedou, napadlo ho. To není možné, není. To nedovedou, ve skutečném životě určitě ne, nedovedou.

Ale chloupky se šimrá ve napřimovaly, jeden po druhém, a šlo jim to.

Drátěná ramínka byla opravdu prázdná. Fortnum je s třesknutím rozhrnul k oběma koncům tyče, pak se obrátil a vyhlédl ze šatny na Dorothy Willisovou a jejího syna Joea.

„Náhodou jsem šel kolem,“ řekl Joe, „a všiml jsem si, že tatínkova šatna je prázdná, šaty byly pryč.“

„Všechno se nám tak hezky dařilo,“ řekla Dorothy. „Vedlo se nám báječně. Já to nemůžu pochopit, nemůžu, nemůžu!“ Znova se dala do pláče a zakryla si obličej rukama.

Fortnum vyšel ze šatny.

„Slyšeli jste ho odcházet z domu?“

„Hráli jsme si s míčem na terase,“ odpověděl Joe. „Tatínek řekl, že musí na vteřinku dovnitř. Šel jsem pak domů *zezadu*. To už byl pryč!“

„Musel si rychle sbalit věci a odejít pěšky, abychom neslyšeli, že před domem zastavuje taxík.“

Procházeli halou.

„Zeptám se u odjezdu vlaků a na letišti.“ Fortnum zaváhal. „Dorothy, nebyl náhodou někdo z Rogerovy rodiny ...“

„Určitě se nezbláznil,“ zaváhala. „Mám takový pocit, že ho unesli.“

Fortnum zakroutil hlavou. „Nezdá se mi pravděpodobné, že by si složil věci, vyšel z domova a tam se setkal se svými únosci.“

Dorothy otevřela dveře, jako by chtěla pozvat do haly noc nebo noční vítr, otočila se, prohlížela pokoje a nepřítomně řekla:

„Ne. Nějak se dostali do domu. Ukradli nám ho přímo před očima.“

Pak dodala: „Děje se něco strašného.“

Fortnum vykročil do tmy cvrčků a šelestu stromů. Sýčkové dnes sýčkují doopravdy. Goodbodyová, Roger, a teď jeho žena. Děje se něco strašného. Ale co, proboha? A jak?

Sklouzl pohledem z Dorothy na jejího syna. Joe si mrkáním osušil oči, pomalu se otočil, přešel halu, zastavil se a hmatal po klice dveří do sklepa.

Fortnum cítil, jak mu pošukávají víčka a stahují se zorničky, jako by se snažil zachytit obraz něčeho, na co si chtěl vzpomenout.

Joe otevřel dveře dokořán a sestupoval po schodech, až zmizel z dohledu. Dveře za ním zaklaply.

Fortnum užuž chtěl něco říci, ale Dorothy ho vzala za ruku, a tak se musel obrátit k ní.

„Prosím tě,“ řekla, „najdi mi ho.“

Políbil ji na tvář. „Udělám, co je v lidských silách.“

Co je v lidských silách. Proboha, proč použil zrovna tahle slova?

Vyšel do letní noci.

Vdech, výdech, vdech, výdech, astmatické sání, kýchnutí, sražený dech. Že by v té tmě někdo umíral? Ne.

To je Goodbodyová, skrytá za plotem pracuje pozdě do noci, míří ruční stříkačkou a vyráží bodavým loktem. Když docházel Fortnum k domu, zahalil ho protivné nasládlý pach ochranného postřiku.

„Paní Goodbodyová! Vy jste tu ještě?“

Její hlas štěkl z černého křoví. „Zatracená práce! Mšice, puklice, lýkožrouti a teď navíc *Marasmius oreades*. Panebože, člověku to roste před očima!“

„Co roste?“

„No přece *Marasmius oreades*! Já, nebo oni, ale já hodlám vyhrát! Tu máš! Tu máš! Tu máš!“

Opustil plot, sání stříkačky, sípavý hlas a našel manželku, která na něj čekala před domem, jako by chtěla začít tam, kde Dorothy před několika minutami přestala u svých dveří.

Fortnum chtěl právě promluvit, když se v domě mihl nějaký stín. Ozvalo se klapnutí. Zarachotila klika.

Tom zmizel v suterénu.

Fortnum měl pocit, jako by někdo na jeho obličej odpálil nálož třaskaviny. Zakymácel se. Všechno mu připadalo jako strnulé snění krátce před probuzením, kdy si člověk vybavuje všechny pohyby dřív, než k nim dojde, a zná všechny rozmluvy, ještě než splynou ze rtů.

Uvědomil si, že zírá na zavřené dveře do sklepa. Cynthia ho pobaveně táhla dovnitř.

„Co zas? Tom? Tom už je v pořádku, ustoupila jsem. Ty zatracené houby mu přirostly k srdci. A víš, že když je hodil do sklepa, chytily se docela pěkně jen v té špíně ...“

„Vážně?“ slyšel Fortnum svůj hlas.

Cynthia ho vzala za ruku. „Co je s Rogerem?“

„Je opravdu pryč.“

„To jsou muži,“ řekla.

„Ne, mylíš se,“ řekl. „Vídal jsem Rogera denně celých deset let. Když se znáš s chlapem tak dlouho, víš docela přesně, jestli má doma hnízdečko nebo horkou půdu. Smrt mu ještě nestála v hlavách postele, ani se v náhlém strachu nerozběhl za prchajícím mládím lovit zajíčky v cizích revírech. Ne, na to můžu přísahat, na to bych vsadil poslední dolar. Roger...“

Za zády mu zadrnčel domovní zvonek. K verandě přistoupil poslíček, v ruce držel telegram.

„Pan Fortnum?“

Cynthia chvatně rozsvítila v hale, když trhal zálepku a hladil ji, aby byla zpráva čitelná.

JEDU DO NOVÉHO ORLEANSU. SNAD TENHLE TELEGRAM NESLEDUJÍ. MUSÍTE ODMÍTNOUT, OPAKUJI ODMÍTNOUT, VŠECHNY DOPORUČENÉ BALÍČKY.

ROGER

Cynthia zvedla hlavu od papíru. „Tomu nerozumím. Co to znamená?“ Ale Fortnum už byl u telefonu a chvatně vytočil číslo. „Meziměstská? Policii, rychle.“

Ve čtvrt na jedenáct zvonil telefon, ten večer už poštět. Fortnum ho zvedl a na okamžik strnul: „Rogere! Kde jsi?“

„Kde bych byl, co blázníš,“ odpověděl Roger zvesela a jakoby pobaveně. „Víš moc dobře, kde jsem, vždyť jsi tohle sám spískal. Zlobit bych se měl já!“

Cynthia na jeho pokyn odběhla k druhému aparátu v kuchyni. Jakmile uslyšel tiché klapnutí, pokračoval. „Rogere, zapřísahám tě, že nevím. Dostal jsem od tebe ten telegram...“

„Jaký telegram,“ řekl Roger žoviálně. „Žádný jsem neposlal. Z ničeho nic vtrhla do jižního vlaku policie, v nějakém hnízdě mě vyndali z vlaku a já ti volám, abych se jich zbavil. Hughu, jestli sis ze mě vystřelil...“

„Ale Rogere, proč jsi zmizel. ..?“

„Odkdy říkáš obchodní cestě zmizení? Řekl jsem o tom Dorothy i Joeovi.“

„Je v tom obrovský zmatek, Rogere. Nehrozí ti nebezpečí? Nevydírá tě někdo? Nenutí tě takhle odpovídat?“

„Jsem zdrav, mám se dobře, jsem volný a nemám strach.“

„Ale Rogere, co to tvé varování?“

„Nesmysl. Vždyť mě slyšíš, jsem docela normální, nemyslíš?“

„Jsi, Rogere, ale ...“

„Tak si zahraj na hodného tatínka a dovol mi jet. Zavolej Dorothy, že za pět dní jsem doma. Jak na to mohla zapomenout?“

„Zapomněla, Rogere. Říkáš za pět dní?“

„Za pět dní, na mou duši.“

Hlas zněl přívětivě a vmlouvavě, byl to zase ten starý Roger. Fortnum kroutil hlavou.

„Rogere,“ řekl, „tak bláznivý den, jako je dnešní, jsem ještě nezažil. Neznamená to, že chceš Dorothy opustit? Panebože, mně se můžeš svěřit!“

„Mám ji nade všechno rád. Ale chce s tebou mluvit poručík Parker z Ridgetownu. Sbohem Hughu.“

„Sbo . . .“

Ale na drátě už byl poručík a rozzlobeně se ohrazoval. Jak si to Fortnum představuje způsobit takový zmatek. Co se vlastně děje? Kdo si myslí, že je? Co teď chce, aby jeho takzvaného přítele zadrželi, nebo pustili?

„Pustili,“ podařilo se Fortnumovi vpravit někam do proudu řeči. Zavěsil a měl dojem, že slyší někoho volat „nastupovat“ a pak mohutný hřmot vlaku vyjíždějícího ze stanice dvě stě kilometrů odtud k jihu do jaksi temnější noci.

Cyntia pomalu vešla do obývacího pokoje.

„Připadám si jako blázen,“ řekla.

„A jak myslíš, že je mně?“

„Kdo asi poslal ten telegram a proč?“

Nalil si whisky, stál uprostřed pokoje a prohlížel si sklenici.

„Jsem ráda, že s Rogerem je všechno v pořádku,“ řekla po chvíli jeho žena.

„Není,“ odpověděl Fortnum.

„Ale vždyť jsi právě říkal...“

„Nic jsem neříkal. Já jsem ho dost dobře nemohl vyvléct z toho vlaku, dát ho svázat a poslat domů, když tvrdil, že je v pořádku, nemyslíš? To nešlo. Poslal ten telegram, ale pak si to rozmyslel. Proč? Proč? Proč?“ Fortnum přecházel po pokoji a upíjel whisky. „Proč nás varoval před doporučenými balíčky? Jediný doporučený balíček, který jsme dostali za celý tenhle rok, je ten, co přišel ráno Tomovi...,“ hlas se mu zlomil.

Než dokázal cokoli udělat, přiskočila Cynthia ke koši na papír a vytáhla zmuchlaný obal z doporučené zásilky.

Na známkách bylo poštovní razítko: NEW ORLEANS, LOUISIANA.

Cynthia zvedla oči. „Z Nového Orleansu. Nejede Roger právě tam?“

Fortnumovi proletělo hlavou cvaknutí dveří, pak se dveře otevřely a zavřely. Jiné dveře cvakly, jiné dveře se rozlétly a zavřely. Ucítil pach vlhké půdy.

Uvědomil si, že rukou vytáčí telefonní číslo. Po chvíli čekání se na druhém konci ozvala Dorothy Willisová. Dovedl si představit, jak sedí sama v zbytečně moc osvětleném domě. Chvilí s ní tiše mluvil, pak si odkašlal a řekl: „Dorothy, nezlob se, že se tě ptám na takové hlouposti, ale nedostali jste v posledních dnech nějaké doporučené balíčky?“

Odpověděla slabým hlasem: „Nedostali.“ Pak: „Počkej! Dostali, před třemi dny. Ale myslela jsem, že to víš! Všichni kluci z ulice jsou do toho žhaví.“

Fortnum pečlivě ovládal hlas.

„Do čeho jsou žhaví?“

„Co se tak vyptáváš?“ řekla. „Není na tom nic špatného, že pěstují houby, nemyslíš?“

Fortnum zavřel oči. „Hughu? Jsi tam?“ naléhala Dorothy. „Říkala jsem, že na tom není nic špatného ...“

„Že pěstují houby?“ řekl konečně Fortnum. „Ne. Na tom není nic špatného. Vůbec nic.“

A pomalu zavěsil.

Záclona se vzdouvala jako závoje měsíčního světla. Hodiny tikaly. Do ložnice vplynul popůlnoční svět a celou ji vyplnil. V tom ranním vzduchu slyšel jasný hlas paní Goodbodyové, vzdálený už snad milión let. Slyšel Rogera, který v poledne zastínil slunce mrakem. Slyšel, jak ho policie proklíná telefonem z jižního státu. Pak znovu Rogerův hlas, jak slábne a dává se unášet hřmotem lokomotivy. A nakonec hlas Goodbodyové za plotem:

„Bože, to to roste jako z vody!“

„Co roste?“

„Ten *Marasmius oreades*“

Prudce otevřel oči. Posadil se.

O chvílku později listoval dole v naučném slovníku.

Ukazováčkem přejížděl slova:

„*Marasmius oreades*, špička obecná — houba, která roste běžně na trávnicích v létě a počátkem podzimu ...“

Nechal knihu zaklapnout.

Před domem si v hluboké letní noci zapálil cigaretu a klidně kouřil.

Po nebi padal meteor a ve chvílce shořel. Stromy tiše šuměly.

Domovní dveře klaply.

Cynthia v županu přicházela za ním.

„Nemůžeš spát?“

„Myslím, že to je vedrem.“

„Není žádné vedro.“

„Ne,“ řekl a přešel si ruce. „Vlastně je zima.“ Dvakrát vtáhl kouř a pak s očima stranou řekl: „Cynthia, co kdyby ...“ Zakuckal se a musel přestat. „Co když měl Roger ráno pravdu. Co když měla pravdu i Goodbodyová. Děje se něco

strašlivého. Například,“ pokynul k nebi a miliónům hvězd, „co jestli je Země napadena z jiných světů?“

„Hughu...“

„Nech mě trochu fantazírovat.“

„To je jasné, že nejsme napadeni, toho bychom si přece všimli.“

„Co když jsme si toho všimli jenom částečně, jenom jako by nám něco překáželo? Co říkáš? Jak bychom mohli být napadeni? Jakým způsobem by nás některé organismy napadly?“

Cynthia se podívala na oblohu, chtěla něco říci, ale přerušil ji.

„Ne, žádné meteory, létající talíře nebo něco viditelného. Ale co třeba bakterie? Ty se k nám z vesmíru dostávají také, nemyslíš?“

„Kdysi jsem o tom četla.“

„Výtrusy, semena, pyl i viry pravděpodobně v miliardách bombardují naši atmosféru každou vteřinu už milióny let. I teď sedíme v neviditelném dešti. Padá na zemi, na města, na vesnice i na náš trávník.“

„Na náš trávník?“

„A na trávník paní Goodbodyové. Ale lidi jako ona pořád na zahradě hubí plevel, rozprašují jed a kopou do muchomůrek. Jakákoli zvláštní forma života se ve městech těžko ujmá. I počasí tu hraje svou roli. Nejlepší podnebí je na jihu: V Alabamě, v Georgii, v Louisianě. V bažinatých říčkách na jihu by se mohly rozrůst do pořádné velikosti.“

To už se Cynthia dala do smíchu.

„Prosím tě, snad si nemyslíš, že ty Nové Sylvánovy skleníky na bažinách nebo jak se jmenuje ta firma, která poslala Tomovi balíček, patří a je ve správě dvoumetrových hub z jiné planety?“

„Zdá se to k smíchu.“

„K smíchu! Je to k popukání!“ Rozkošně pohodila hlavou.

„Proboha!“ vykřikl najednou podrážděně. „Něco se děje! Goodbodyová pleje a hubí *Marasmius oreades*. Co je Maras-mius oreades? Jistý druh houby. Současně, dovedu si spočítat, že ty to nazveš náhodou, co nám přijde týž den v doporučené zásilce? Houby pro Torna! Co se stane dál? Roger má strach, že už tu dlouho nebude! Za pár hodin zmizí, pak nám telegrafuje a nechce, abychom přijímali co? Doporučené poslané houby pro Torna! A co Rogerův syn? Dostal také on v posledních dnech podobný balíček? Dostal! Odkud ty balíčky přicházejí? Z New Orleansu! A kam Roger jede po zmizení? Do New Orleansu! Dej si to dohromady, Cynthia, dej si to dohromady! Nevzrušoval bych se, kdyby všechno

do sebe tak nezapadalo! Roger, Tom, Joe, houby, paní Goodbodyová, balíčky, místo určení, všechno to sedí!“

Pozorovala jeho obličej klidněji, ale stále pobaveně. „Nezlob se.“

„Nezlobím se!“ Fortnum málem zařval. A pak už nemohl dál. Báł se pokračovat, protože by se asi taky rozesmál na celé kolo, a do toho se mu nějak nechtělo. Díval se na sousední domy po obou stranách ulice, představoval si tmavé sklepy a hochy ze sousedství, kteří také odebírají *Techniku pro mládež* a posílají dohromady miliónové částky, aby vskrytu mohli pěstovat houby. Když byl on malý, psal si takhle o chemikálii, semínka, želvy, nesčetné masti a hnusná mazání. V kolika amerických domácnostech dnes vyrůstají miliardy hub pod ochranou neviňátek?

„Hughu?“ Žena ho vzala za ruku. „Houby, i kdyby byly sebevětší, nemohou myslet, nemohou se pohybovat, nemají ruce a nohy. Jak by mohly rozesílat leteckou poštu nebo udělat na světě převrat? Pojd', podíváme se na ty tvé strašlivé zloduchy a monstra!“

Strkala ho ke dveřím. V domě zamířila do sklepa, ale Hugh se zastavil, zavrtěl hlavou a na rtech mu strnul přihlouplý úsměv. „Nemusíme tam chodit, vím, co uvidíme. Vyhrála jsi. Je to všechno hloupost. Roger se příští týden vrátí a všichni se na oslavu opijeme. Jdi si lehnout nahoru, vezmu si sklenici teplého mléka a za chvíli jsem u tebe.“

„No tak vidíš!“ Políbila ho na obě tváře, objala ho a odešla po schodech.

V kuchyni si vzal sklenici, otevřel ledničku, naléval si mléko, ale najednou přestal.

V nejvyšším oddělení hned na kraji byl malý žlutý talířek. Ale talířek neupoutal jeho pozornost. Spíše to, co leželo na něm.

Čerstvě nakrájené houby.

Stál bez hnutí určitě alespoň půl minuty, dech se mu srážel ve vzduchu, a teprve pak natáhl ruku, vzal talířek, přičichl

k němu, ohmatal houby a nakonec se vším vyšel do haly. Pohlédl nahoru, slyšel, že Cynthia přechází po ložnici, a už se chystal na ni zavolat: Cynthia, to tys je dala do ledničky? Pak se zarazil. Znal její odpověď. Nedala je tam.

Postavil talířek s houbami na plošinku zábradlí točitých schodů, stál a díval se na ně. Představil si, jak za chvíli bude ležet v posteli, dívat se po stěnách, do otevřených oken a pozorovat, jak měsíční světlo kreslí po stropě ornamenty. Slyšel se, jak říká: Cynthia? a ona odpovídá: Ano? a on na to: Víš, že houbám mohou narůst ruce a nohy? Cože! řekla by na to. Co to vykládáš za nesmysly?

Sebral by dost odvahy proti její rozesmáté reakci a dokázal by pokračovat: Co jestli se tou bažinou toulal nějaký člověk, sbíral houby a jedl je ...?

Cynthia neodpovídá.

Jakmile se houby dostanou do člověka, co když mu proniknou do krve, zmocní se všech jeho buněk a změní ho z člověka v — Mart'ana? Pokud bychom vycházeli z této teorie, potřebovaly by houby vlastní ruce a nohy? Ne, na co, když by si mohly vypůjčit lidi, žít v nich a stát se jimi. Roger snědl houby, které mu dal jeho syn. Z Rogera se stalo „něco jiného“. Unesl sám sebe. V posledním záchvěvu svého bývalého já nám telegrafoval a varoval nás, abychom nepřijímali houby v doporučených zásilkách. Ten „Roger“, s nímž jsem později mluvil telefonem, to už nebyl Roger, ale zajatec toho, co snědl! Není to logické, Cynthia, no řekni, není?

Ne, odpověděla představa Cynthia, ani trochu, ani trochu ...

Ze sklepa sem dolehl slabounký šepot, neklid, zašustění. Fortnum odtrhl oči od talířku, šel ke dveřím do sklepa a přitiskl na ně ucho.

„Tome?“

Nic.

„Tome, jsi dole?“

Nic.

„Tome?“

Po chvíli se zdola ozval Tomův hlas.

„Ano, táti?“

„Je už po půlnoci,“ řekl Fortnum a snažil se mluvit nezvýšeným hlasem. „Co tam děláš?“ Nic.

„Tak Tome ...“

„Starám se o úrodu,“ odpověděl chlapec po chvíli neúčastným slabým hlasem.

„Už ať jsi nahoře! Slyšíš?“

Ticho.

„Tome! Slyšíš mě? Dal jsi večer pár těch hub do ledničky? A jestli jsi to byl ty, proč jsi to udělal?“

Uplynulo nejméně deset vteřin, než se zdola ozvala odpověď: „No abyste je s maminkou mohli ochutnat.“

Fortnum slyšel, jak mu srdce splašeně bije, a třikrát musel zhluboka nadechnout, než mohl pokračovat.

„Tome? Ty jsi... nevzal sis náhodou pár těch hub sám?“

„To je otázka!“ řekl Tom. „Samozřejmě. Po večeři jsem si je dal na chleba. Proč se ptáš?“

Fortnum držel kliku. Tentokrát neodpovídal on. Cítil, jak se mu podlamují kolena, a snažil se překonat ten hloupý, nesmyslně bláznivý pocit. Jen tak, chtěl říci, ale nedokázal pohnout rty.

„Táti,“ zavolal tiše Tom ze sklepa. „Pojď sem.“ Zas chvíle ticha. „Chci ti ukázat, jak rostou.“

Fortnum cítil, jak mu zpocená ruka klouže po klíce. Klika zarachotila. Nadechl se.

„Táti,“ zavolal Tom tiše.

Fortnum otevřel dveře.

Sklep byl dole v naprosté tmě.

Natáhl ruku k vypínači.

Tom, jako by to vycítil, řekl: „Nech to. Světlo houbám škodí.“

Stáhl ruku zpět.

Polkl. Ohlédl se ke schodům, které vedly k ženě. Napadlo ho, že by se měl s Cynthií rozloučit. Jak můžu na něco takového přijít! Proč, proboha, mě takovéhle věci napadají? Nemám k tomu důvod, nemám, že ne?

Ne.

„Tome?“ předstíral bezstarostný tón. „Raz, dva, tři, už jdu!“

Vstoupil do tmy a zavřel za sebou dveře.

JEZERO

Vlna mě odřízla od světa, od ptáků na obloze, od dětí na pobřeží i od matky na pláži. Nastal okamžik zeleného ticha. Pak mě vlna zase vydala obloze, písku a křiku dětí. Vyšel jsem z jezera a svět na mě čekal, ani se od mého odchodu nepohnul.

Vyběhl jsem na pláž.

Maminka mě drhla ručníkem. „Zůstaň tu, než uschneš,“ řekla.

Stál jsem a díval jsem se, jak slunce suší krůpěje vody na mých pažích. Nahradil jsem je husí kůží.

„To to dnes fouká,“ řekla maminka. „Vem si svetr.“

„Hned, jen se chvilku podívám na husí kůži,“ odpověděl jsem.

„Harolde,“ ozvala se maminka.

Natáhl jsem si svetr a pozoroval jsem vlny, jak vybíhají na pobřeží a opadávají. Vůbec ne náhodně. S rozmyslem a jakousi zelenou elegancí. Ani opilec by se nedokázal svézt tak hladce.

Byl konec září, poslední den, kdy všechno zesmutní, i když ke smutku není důvod. Pláž, na níž zbylo jen asi šest lidí, se zdála dlouhá a opuštěná. Děti už si nepohazovaly míčem, protože i je nějak rozesmutnil vítr svým zvláštním pohvizdováním. Posadily se na zem a cítily, že po nekončícím břehu přichází podzim.

Všechny párkařské stánky byly zabeďněny pásy zlatých fošen, které uvnitř zapečetily hořčici, cibuli i vůni masa z dlouhého, veselého léta. Vypadalo to, jako by zatloukli léto do řady rakví. Jeden po druhém přirazili stánkaři okenice, zavěsili na dveře visací zámky a pak přiletěl vítr, zvedl písek a odvál milióny červencových a srpnových kročejů. Tak se stalo, že teď, v září, nezbylo u vodní zátočiny nic než stopy mých tenisek a otisky nohou Donalda a Delause Arnoldových.

Na chodnících byly naváty pískové potahy a kolotoč kryla plachta. Koně, rozběhnutí ve vzduchu, zamrzli s vyceněnými zuby u mosazných ojí. Jedinou hudbou jim byl vítr, který proklouzl plachtou.

Stál jsem na břehu. Všichni ostatní už byli ve škole. Já ne. Zítra budu sedět ve vlaku a pojedu přes celé Spojené státy k západu. Přišel jsem na pláž s maminkou na pár posledních chvil.

V té opuštěnosti bylo něco, co ve mně podněcovalo touhu odejít odtud docela sám. „Mami, chtěl bych se proběhnout tamhle kus dál po pobřeží,“ řekl jsem.

„Dobře, ale vrať se brzo a nechod’ k vodě.“

Odběhl jsem. Pode mnou vířil písek a vítr mě zvedal. Jistě víte, jaké to je, když se běží s roztaženými rukama, až člověk cítí vítr na prstech jako závěje. Jako křídla.

Maminka zůstala sedět a vzdalovala se. Za chvíli byla jen hnědou tečkou a já jsem byl sám.

Být sám je pro dvanáctiletého chlapce úplná novinka. Je zvyklý na lidi kolem sebe. Sám může být jedině v myšlenkách. Ve skutečnosti je kolem něj tolik lidí, kteří dětem říkají, co a jak mají dělat, že musí odběhnout daleko po pobřeží, i když jen ve svých představách, aby mohl být sám ve vlastním světě.

Teď jsem byl opravdu sám.

Sestoupil jsem do vody a nechal se opláchnout až po pás. Nikdy dříve, když bylo kolem tolik lidí, neodvážil jsem se ani pohlédnout, ani přijít k tomuto místu, pátrat ve vodě a volat jedno jméno. Ale teď —

Voda je jako kouzelník. Přeřízne člověka vedví. Vyvolá pocit, jako by byl rozpůlen na dvě části a jedna část, ta dolní, byla z cukru, tála a rozpouštěla se. Chladivá voda a na ní jednou za čas půvabně rozčeřená vlna, která přepadne v krajkový květ.

Zavolal jsem její jméno. Zavolal jsem je aspoň desetkrát. „Tally! Tally! Ach Tally!“

Když je člověk mladý, je přesvědčen, že na jeho volání přijde odpověď. Věří, že cokoliv ho napadne, může se uskutečnit. A někdy snad ani není daleko od pravdy.

Vzpomínal jsem na Tally, jak v květnu plavala do jezera a jak se za ní ploužily její světlé copánky. Smála se a slunce jí ozařovalo dvanáctiletá ramínka. Vzpomínal jsem, jak se voda zavřela, jak do ní skočil plavčík, jak Tallyina maminka křičela a jak se Tally už nikdy nevynořila . . .

Plavčík se ji snažil přemluvit, aby vyšla, ale ona se nedala. Vrátil se jen s cáry vodních řas na kloubnatých prstech a Tally zmizela. Už se mnou nebude sedět ve škole, ani se za letních večerů nebude honit s míčem po dlážděných ulicích. Odvážila se příliš daleko a jezero jí nedovolilo, aby se vrátila. A teď, na podzim, kdy je všechno osamělé, obloha nedozírná, voda nedozírná a pláž tak strašně dlouhá, přišel jsem sem naposled, sám.

Volal jsem její jméno znovu a znovu. Tally, ach, Tally! Vítr mi tak jemně povíval kolem uší, jako povívá nad štěrbinami lastur, když je chce rozeznít. Voda se zdvihla, objala mou hrud', pak kolena, nahoru, dolů, sem, tam, vířila mi pod patami. „Tally! Vrat' se, Tally!“

Bylo mi teprve dvanáct. Ale vím, že jsem ji doopravdy miloval. Miloval jsem ji láskou, která přichází, ještě než si člověk začne uvědomovat tělo a morálku. Miloval jsem ji láskou, na niž není nic špatného, tak jako na větru, moři a písku, jež leží po věčnost vedle sebe. Byla utkána z dlouhých teplých dnů, strávených společně na pláži a z klidných šumivých dnů lenošného učení ve škole. Ze všech těch dlouhých dnů loňského podzimu, kdy jsem jí nosil domů ze školy učení. Tally! Volal jsem její jméno naposled. Roztrásl jsem se. Na obličeji jsem ucítil vodu a nevěděl jsem, jak se tam dostala. Vlny nestříkaly tak vysoko.

Obrátil jsem se, vyšel na písek, stál jsem půl hodiny a doufal, že mi dá Tally alespoň jediný pohled, jediné znamení, něco docela nepatrného na památku. Pak

jsem klekl, postavil z písku hrad a pěkně ho vymodeloval, přesně jako jsme to mnohokrát dělali s Tally. Tentokrát jsem postavil jen polovinu. Pak jsem vstal.

„Tally, jestli mě slyšíš, přijď a dostav to.“

Odcházel jsem ke vzdálené skvrnce, kterou byla maminka. Přihnala se voda, v kruzích oblévala hrad z písku a kus po kuse vracela písku původní podobu.

Mlčky jsem šel po břehu.

V dálce slabě zařinčel kolotoč, ale to jen větrem.

Druhý den jsem odjel vlakem.

Vlak má krátkou paměť, brzy všechno hodí za hlavu. *Zapomene* na obilné lány v Illinois, na řeky dětství, na mosty, jezera, údolí, domky, bolesti i radosti. Rozhazuje je za sebou a nechá je padat za obzor.

Mé kosti se prodloužily, obalily se masem, vyměnil jsem mladický rozum za starší, odložil jsem šaty, které už mi nepadly, postoupil jsem ze základní školy do střední a na univerzitu. A pak jsem poznal v Sacramentu jednu mladou ženu. Scházeli jsme se nějaký čas a vzali jsme se. Bylo mi tehdy dvaadvacet a už jsem skoro zapomněl, jak to na východě vypadá.

Margaret navrhla, abychom si odložené líbáčky vynahradili v těch končinách.

Vlak, jako paměť, pracuje oběma směry. Vlak dovede ve chvíli přivolat všechno, co člověk nechal za sebou před mnoha lety.

Lake Bluff, deset tisíc obyvatel, se vynořilo na obzoru. Margaret vypadala v pěkných nových šatech opravdu krásně. Zkoumavě se na mě dívala, když jsem si začínal uvědomovat, jak mě můj starý svět strhává zpět do svých kolejí. Držela mě za ruku, když vlak vklouzl na nádraží v Bluffu a nosiči vynášeli naše zavazadla.

Co let uběhlo a jak se změnilы tváře i postavy lidí! Když jsme spolu procházeli městem, nikoho už jsem nepoznával. Některé tváře nesly s sebou vzpomínku. Vzpomínku na po-tulky po stezkách strmých úbočí. Na tváře, které se smály ve střední škole, na houpačkách zavěšených na kovových hácích, nebo když lítaly nahoru dolů na uprostřed podepřeném prkně. Ale nepromluvil jsem na ně. Chodil jsem, díval jsem se a mé nitro se plnilo vzpomínkami, jako se na podzim shrabuje listí k pálení.

Zůstali jsme tam celkem dva týdny a společně jsme obcházeli známá místa. Byly to šťastné dny. Myslel jsem si, že mám Margaretu opravdu rád. Rozhodně jsem si to myslel.

V jednom z posledních dnů jsme se procházeli po břehu. Roční doba ještě tolik nepokročila jako onoho dne před tolika lety, ale na pláži už bylo vidět první

známky opuštěnosti. Řady návštěvníků prořídly, některé párkařské stánky už měly přibité okenice a jako vždycky čekal na pláži vítr, aby nám zpíval.

Zdalo se mi, že vidím sedět na břehu maminku, jak tam kdysi sedávala. Znovu mě přepadl pocit, že chci být sám. Ale nedokázal jsem o tom promluvit s Margaretou. Šel jsem mechanicky vedle ní a vyčkával.

Připozdilo se. Většina dětí už byla dávno doma a jen několik mužů a žen se dosud slunilo v paprscích rozháněných větrem.

Záchranný člun byl u břehu. Vystupoval z něj, docela pomalu, plavčík a držel něco v rukou.

Zůstal jsem, jako když do mě udeří. Zadržel jsem dech a připadal jsem si malý, teprve dvanáctiletý, docela malý, nepatrný a ustrašený. Vítr zavyl. Neviděl jsem Margaretu. Viděl jsem jen pláž a plavčíka, jak se pomalu vynořuje z člunu s šedým, nepříliš těžkým pytlem v rukou, a jeho obličej je téměř stejně šedý a vrásčitý.

„Nechod se mnou, Margaretu,“ řekl jsem. Nevím, proč jsem to řekl.

„A proč?“

„Prostě tu zůstaň . . .“

Zvolna jsem scházel po písku k místu, kde stál plavčík. Pohlédl na mě. „Co je to?“ zeptal jsem se.

Plavčík se na mě díval hezkou chvíli a nemohl promluvit. Položil šedý pytel na písek, přišuměla voda, oblila ho a vrátila se.

„Co je to?“ naléhal jsem.

„To je zvláštní,“ řekl plavčík mírně.

Čekal jsem.

„To je zvláštní,“ řekl tiše. „Něco tak zvláštního jsem ještě neviděl. Je mrtvá už moc dlouho.“

Opakoval jsem jeho slova.

Přikývl. „Asi tak deset let. Letos se tu neutopilo žádné dítě. Od roku 1933 se utopilo dvanáct dětí, ale všechny jsme je našli za pár hodin. Všecky až na jedno, jak si teď vzpomínám. Tady to tělo — ale vždyť to musí být ve vodě už aspoň deset let. Není to — pěkný pohled.“

Vytrěštěně jsem zíral na šedivý pytel v jeho rukou. „Otevřete ho,“ řekl jsem. Nevím, proč jsem to řekl. Vítr zesílil.

Zašmátral po pytli.

„Rychle, člověče, otevřete ho!“ vykřikl jsem.

„Radši ne,“ řekl. Pak si snad všiml mého obličej. „Byla to docela malá holčička ...“

Pytel jen pootevřel. Stačilo to.

Pláž byla opuštěná. Byla jen obloha, vítr, voda a osaměle se blížící podzim. Tam jsem na ni pohlédl.

Opakoval jsem cosi znovu a znovu. Nějaké jméno. Plavčík se na mě podíval. „Kde jste ji našel?“ zeptal jsem se.

„O kousek dál, dole na mělčině. Byla tam, chudák, dlouho, moc dlouho.“

Přikývl jsem.

„Byla. Ach Bože, byla.“

Napadlo mě: lidé rostou. Já jsem vyrostl. Ale ona se nezměnila. Je stále malá. Je stále mladá. Smrt nepřipouští ani růst, ani změnu. Stále má zlaté vlasy. Věčně bude mladá a já ji věčně budu mít rád, ach Bože, já ji věčně budu mít rád.

Plavčík zatáhl pytel.

Za chvíli jsem kráčet dál po břehu sám. Zastavil jsem se a na něco jsem se zadíval. Tady ji plavčík našel, řekl jsem si sám k sobě.

V místě, kam až vystupovala voda, stál hrad z písku, postave-ny jen napolo. Přesně tak, jak jsme je kdysi s Tally stavívali. Ona půl, já půl.

Pohlédl jsem na něj. Klekl jsem si k písečnému hradu a uviděl jsem stopy malých nožek, které vyšly z jezera a vrátily se tam.

V tu chvíli jsem pochopil.

„Pomůžu ti ho dostavět,“ řekl jsem.

Dostál jsem slovu. Pomalu, docela pomalu jsem hrad dokončil, pak jsem vstal, otočil se a odcházel, abych neviděl, jak se rozpadá ve vlnách, jako se rozpadá všechno.

Vracel jsem se zpět po břehu k místu, kde na mě s úsměvem čekala jakási cizí žena, která se jmenovala Margaret...

STRÝČEK EINAR

„Bude to trvat jen minutku,“ řekla mírně žena strýčka Einara.

„Ne, neudělám,“ odpověděl, „i kdyby to trvalo jen vteřinu.“

„Celé odpoledne kolem toho běhám,“ pokračovala a přejela mu rukama po štíhlých zádech, „a ty mi ani nepomůžeš? Déšť je na spadnutí.“

„Jen ať leje,“ vykřikl nabručeně. „Nedám se probodnout bleskem kvůli tvému prádlu.“

„Vždyť to umíš usušit tak rychle.“

„Ne a ne.“ Obrovská lesklá křídla nervózně šustila za jeho rozhorlenými zády.

Podala mu tenkou šňůru, na níž bylo pověšeno na padesát kusů právě vypraného prádla. S odporem ji kroutil v prstech. „Tak až takhle daleko to došlo,“ mumlal si zahořkle. „Až takhle, až takhle daleko.“ Divže mu zlostí a roztrpčením nevyhrkly slzy.

„Neplač, zas bys mi to všechno namočil,“ řekla. „Tak vznes se a prolet’ se s tím.“

„Prolet’ se s tím.“ Hlas měl prázdný, hluboký a bolestně zraněný.

„Kdyby bylo hezky a svítalo slunce, nechtěla bych to na tobě,“ vykládala mu rozumně. „Takhle jsem prala úplně zbytečně, jestli mi nepomůžeš. Rozvěším to po domě ...“

To pomohlo. Nenáviděl pokoje ověšené prádlem. Jednotlivé kusy visí jako prapory, a chce-li se člověk dostat přes místnost, musí je podlézat. Vznesl se. Obrovská zelená křídla zašuměla. „Ale jen k plotu kolem pastviny!“

Vír. Vznesl se, křídla se zakousla a polaskala chladný vzduch. Než by člověk řekl: strýček Einar má zelená křídla, už plachtil nízko nad svými polnostmi a prádlo táhl za sebou na třepotavé smyčce v prudkých nárazech větru a zpětného vlnění od křídel.

„Chytej!“

Když se vrátil z výletu, spustil prádlo suché jako troud na několik čistých pokrývek, které jeho žena rozprostřela pro přistání.

„Děkuji ti!“ zavolala.

„Dej mi svátek!“ rozkřikl se a odletěl pod jabloň oddat se myšlenkám.

Nádherná, jakoby hedvábná křídla strýčka Einara visela za ním jako plachty z mořské zeleně, a když kýchl anebo se prudce otočil, rozehrála se a zašustila mu na ramenou. Byl v Rodině jedním z mála členů, jejichž talent byl patrný na pohled. Všichni jeho záhadní bratrance, synovci i bratři, skrytí v malých městečkách po celém světě, znali nevídaná kouzla, triky a kousky čarodějnické, strašili, snášeli se z nebe v podobě ohnivých listů anebo pobíhali po lesích jako měsícem postříbření vlci. Žili v poměrném bezpečí před normálními lidmi. To ovšem neplatilo o muži se zelenými křídly.

Ne že by svá křídla nenáviděl. Kdepak! Když byl mladý, létal vždycky v noci, protože noc je pro okřídleného muže velikou příležitostí! Denní světlo přináší nebezpečí, vždycky tomu tak bylo a vždycky bude. Ale noc, ach noc! Létával přes

ostrovy mraků a přes moře letní oblohy. Nehrozilo mu žádné nebezpečí. Bylo to úchvatné, povznášející a zábavné.

Ale teď nemohl létat v noci.

Před několika lety, když se vracel domů z návštěvy rodinné sešlosti v Mellin Townu ve státě Illinois na jeden vysokohorský průsmyk v Evropě, příliš se napil silného karmínového

vína. „Půjde to,“ přesvědčoval sám sebe nejistě, když vyrazil na cestu za svitu ranních hvězd nad nízkými vrcholky za Mel-lin Townem, dřímajícími ve svitu měsíce. A pak — rána z čis- tého nebe -

Vedení vysokého napětí.

Chytil se jako kachna do sítě! Všechno se prskavě smažilo! Obličej mu do červena ožehl modravé jiskření z drátů. Odrazil se od vedení obrovským náporem křídel a padl na zem.

Když dopadl pod stožárem na louku, zalitou měsíčním svitem, zadunělo to, jako by někdo z nebe shodil veliký telefonní seznam.

Druhý den časně ráno vstal a křídla provlhlá rosou se mu prudce třásla. Dosud bylo tma. Na východě se táhl slabý proužek svítání. Proužek zanedlouho zesvětlí a let bude téměř nemožný. Nedalo se dělat nic jiného než se skrýt v lese a tam v nejhustším podrostu přečkat den a počkat na další noc, která mu umožní nepozorovaně letět pod oblaky.

V tomto stavu se potkal se svou ženou.

V onen den, který byl na první listopad v Illinoisu hodně teplý, vyšla mladičká Brunilla Wexleyová podojit zatoulanou krávu. Nesla s sebou stříbrné vědro, prodírala se houštinami a naoko vybízela zmizelou krávu, ať se vrátí domů, nebo že jí praskne vemenem nepodojeným mlékem. To, že se kráva nejspíš vrátí sama, až její cecíky budou opravdu potřebovat vyprázdnit, Brunillu Wexleyovou nezajímalo. Měla nádherný důvod toulat se po lesích, foukat do odkvetlých bodláků a hryzat stébla trav. Dělal to právě ve chvíli, kdy klopýtla o strýčka Einara.

Spal pod keřem a vypadal jako muž pod zeleným přístřeškem.

„Je,“ zvolala Brunilla vzrušeně. „Nějaký muž. Je ve stanu.“

Strýček Einar se vzbudil. Stan se za ním rozložil jako veliký zelený vějíř.

„Je,“ řekla Brunilla, která hledala krávu. „Člověk s křídly.“

Takhle to brala. Byla vyplašená, to ano, ale dosud jí nikdo v životě neublížil, proto se také nikoho nebála. Okřídlení muži vystupovali jen v pohádkách, a proto byla pyšná, že ho potkala. Začala hovořit. Za hodinu už byli staří známí a za dvě

úplně zapomněla, že křídla existují. Mezi řečí se jí svěřil, jak se octl v tomhle lese.

„Máte pravdu, všimla jsem si, že jste nějak potlučený,“ řekla. „To pravé křídlo vypadá moc špatně. Měl byste jít se mnou domů a dát se do pořádku. Stejně se s tím nedostanete až do Evropy. A kdo by taky dneska chtěl žít v Evropě?“

Poděkoval jí, ale nedovedl si představit, jak by mohl pozvání přijmout.

„Vždyť já bydlím sama,“ řekla, „protože, jak vidíte, jsem ošklivá.“

Přesvědčoval ji, že to není pravda.

„To je od vás moc hezké,“ odpověděla, „jenže já jsem ošklivá, nedělám si žádně iluze. Rodiče mi umřeli, mám vlastní velikou farmu dost daleko od Mellin Townu a potřebuji si s někým popovídat.“

A to se ho vůbec nebojí? zeptal se.

„Spíš jsem pyšná a žárlím,“ odpověděla. „Smím?“ Opatrně, ale závistivě pohládila veliké zelené blanité závoje. Otrásl se pod jejím dotekem a stiskl zuby.

Nedalo se dělat nic jiného než s ní jít pro léky, a propána, co ta spálenina přes obličej, až těsně pod oči! „Štěstí, že jste neoslepl!“ řekla. „Jak se to stalo?“-

„Víte ...,“ začal a už byli u farmy a byli do sebe tak zakoukaní, že sotva postřehli, že ušli celý kilometr.

Minul den a druhý a on jí dekoval ve dveřích a říkal, že už musí jít a jak je jí vděčen za masti, za péči i za ubytování. Stmívalo se a on musí teď mezi šestou večerní a pátou ranní přeletět oceán i pevninu. „Děkuji, sbohem,“ řekl, rozletěl se do šera a zřítíl se přímo do koruny javoru. „Ach!“ vykřikla a rozběhla se k jeho bezvládnému tělu. Když se asi za hodinu probral, věděl, že ve tmě už nikdy nepoletí. Jeho zbystřená vnímavost, nutná pro noční lety, byla ta tam. Telepatie křídel, která ho varovala, kde mu v cestě stojí stromy, věže, domy a pahorky, to přesné a jasné vidění a cit, který ho vedl bludištěm hlubokých lesů, skalisek a mračen, to vše navždy sežehla rána do obličeje, ten modravý šleh praskavé elektřiny.

„Jak...?“ sténal tiše. „Jak se dostanu do Evropy? Kdybych letěl ve dne, bylo by mě vidět a — i když to zní jako špatný vtip — možná že by mě sestřelili! Nebo by mě třeba dali do zoologické zahrady, co by to bylo za život! Brunillo, řekni, co mám dělat?“

„Víš,“ zašeptala a nespustila oči z rukou. „Něco už vymyslíme ...“

Vzali se.

Na svatbu přišla Rodina. Přisustili jako lavina javorového, platanového, dubového a jilmového listí, snesli se jako sprška kaštanů, dopadli na zem jak

zimní jablka a ve větru, který se zvedl jejich prudkým příchodem, převládala vůně pozdního léta. Obřad? Obřad byl krátký jako světlo zhaslé černé svíčky, z níž se ještě drží ve vzduchu kouř. Krátkost, záhadnost, zmatení i starodávny způsob úplně unikly Brunille, která měla uši jen pro velkolepý šum křídel strýčka Einara, jež jim po skončení obřadu jemně šelestila nad hlavou. A když strýček Einar, jehož rána na nose byla už téměř vyhojená, držel Brunillu za ruku, cítil, jak vidina Evropy slábne a rozplývá se v dáli.

Na to, aby mohl letět přímo dolů nebo přímo nahoru, nemusel vidět zvlášť dobře. Proto bylo samozřejmé, že o svatební noci vzal Brunillu do náručí a vyletěl s ní přímo do oblak.

Jeden farmář, který bydlel osm kilometrů odtud, pozoroval o půlnoci nízký obláček, uviděl záblesky a slyšel praskot.

„Blýská se na časy,“ poznamenal a šel si lehnout.

Na zem se vrátili až s ranní rosou.

Manželství se vydařilo. Stačilo, aby se na něj podívala, a hned si uvědomila, že je jediná žena na světě, jejíž muž má křídla. „Může to říct ještě někdo jiný?“ ptala se zrcadla. A odpověď zněla: „Nikdo!“

On zase nalezl v jejím obličejí krásu, laskavost a porozumění. Pozměnil trochu své zvyky, aby se jí přizpůsobil, a po domě si s křídly počínal opatrně. Rozbitý porcelán a sražené lampy zbytečně dráždí nervy, proto se od nich držel raději dál. Změnil i návyk spánku, když už stejně nemohl létat v noci. A ona na oplátku přizpůsobila židle, někde trochu přidala, někde ubrala, aby se mu na nich s křídly pohodlně sedělo, a říkala věci, za které ji měl rád. „Všichni jsme vlastně zámotky. Podívej, jak já jsem ošklivá. Ale jednou kuklu protrhnu a roztáhnu zrovna tak jemná a krásná křídla, jako máš ty.“

„Ty jsi ji protrhla už dávno,“ řekl.

Chvilku o tom přemýšlela. „Ano,“ připustila nakonec, „a vím dokonce, kdy to bylo. Bylo to v lesích, kde jsem hledala krávu, a našla jsem stan!“ Dali se do smíchu, a když ji objal, bylo jí tak krásně, že pochopila, že sňatek ji vyloupil z její ošklivé skořápky, jako se vyhoupne zářivý meč z pochvy.

Měli děti. Zpočátku se bál, že budou mít křídla.

„Co si děláš starosti, mně by se to líbilo!“ řekla. „Alespoň by se mi nepletly pod nohama.“

„Jenže bys je měla pořád ve vlasech,“ zvolal.

„Au!“ křičela.

Narodily se jim čtyři děti, tři hoši a holčička, a měly v sobě tolik energie, jako by měly křídla. Přicházely rychle za sebou jako muchomůrky po dešti, a když bylo v létě horko, prosily tatínka, aby se s nimi posadil pod jabloň, ovíval je chladivými křídly a vyprávěl jim, co si povídá ligotavý třpyt hvězd o mračných ostrovech, o nebi, o oceánu, z čeho je utkána mlha a vítr, jak chutná hvězda, když se rozpouští v ústech, jak pít studený horský vzduch a jaké to je, když se člověk řítí jak oblázek z Mount Everestu, mění se v zelený květ a rozkveté svými křídly ve chvíli, když se užuž dotýká dna!

To bylo jeho manželství.

A dnes, o šest let později, je strýček Einar tady, sedí tu, hnije pod jabloní, je čím dál netrpělivější a mrzutější. Ne že by si to tak přál, ale proto, že přes dlouhé čekání stále ještě se nedokáže rozlétnout zešeřelou noční oblohou. Jeho zvláštní smysl se už nevrátil. Sedí tady skleslý na duchu, nic víc než jakýsi odložený zelený slunečník, po sezóně opuštěný od bezohledných výletníků, kteří kdysi hledali úkryt v jeho průsvitném stínu. To tu má sedět navzdory a bát se létat ve dne, protože by ho mohl někdo spatřit? To má létat jen jako sušič prádla pro manželku anebo ovívat děti za horkých srpnových polední? Dříve kromě jiného obstarával všechny pochůzky pro Rodinu, a byl posel rychlejší než bouře! Jako bumerang se hnal přes hory a údolí a přistával jako chmýří bodláku.

Vždycky měl dost peněz. Rodina měla pro svého muže s křídly dobré využití! Ale teď? Škoda mluvit! Křídla se třásla a bičovala vzduch, rozezněla se jako upoutaný hrom.

„Táti,“ ozvala se malá Meg.

Děti stály a dívaly se na jeho zachmuřený obličej.

„Táti,“ řekl Ronald. „Zahřmi ještě!“

„Je studený březen, za chvíli bude pršet a hřmít ažaž,“ odpověděl strýček Einar.

„Půjdeš se na nás podívat?“ zeptal se Michael.

„Běžte si hrát! Jděte! Nechtě tatínka přemýšlet!“

Byl netečný k lásce, lásce k dětem i lásce dětí. Přemýšlel o obloze, o nebi, o obzorech, o nekonečných prostorách. Ať to bylo ve dne nebo v noci, pod hvězdami, měsícem či sluncem, ať bylo zataženo či jasno, přece jen to byla obloha, nebe, obzory, a když se člověk vznesl, táhly se před ním do nekonečna. Jenže on sedí dole, poletuje po pastvinách a drží se nízko ze strachu, aby ho nikdo neviděl.

Jak utopenec v hluboké studni!

„Táti, pojd' se na nás podívat, je březan!“ volala Meg. „Jdeme se všemi dětmi z města na kopec.“

Strýček Einar zabručel: „Na jaký kopec?“

„No přece na Dračí!“ zazpívali všichni najednou.

Teprve teď se na ně podíval.

Každý držel v ruce velikého papírového draka a tváře jim hořely očekáváním a divošským ruměncem. V prstech svírali klubka bílého provázku. Z červeného, modrého, žlutého a zeleného draka visely na šňůře bavlněné a hedvábné odstřížky.

„Jdeme pouštět draky,“ řekl Ronald. „Nepůjdeš s námi?“

„Ne,“ odpověděl smutně. „Nikdo mě nesmí vidět, byly by z toho potíže.“

„Můžeš se schovat a dívat se z lesa,“ navrhla Meg. „Udělalí jsme si draky sami. Umíme to.“

„A jak to, že to umíte?“

„Vždyť jsi náš tatínek!“ vykřikli okamžitě. „Proto to umíme!“ Dlouho se na děti díval. Pak vzdychl. „To je nějaká soutěž draků?“

„Ano.“

„A já chci vyhrát,“ řekla Meg.

„Ne, já!“ odporoval jí Michael. „Já, já!“ vypískl Stephen.

„Čert vás všechny vem!“ křikl strýček Einar, vyskočil a ohlušivě zabubnoval křídly. „Děti, děti! Mám vás tak rád!“

„Tatínku, co se stalo?“ zeptal se Michael a ustupoval.

„Nic, nic se nestalo!“ opakoval Einar. Vypjal křídla k největšímu výkonu. Bum! práskla jak činely. Děti porazila zpětná vlna. „Už to mám, už to mám! Jsem zase svobodný! Svobodný jak oheň v komíně! Peří ve větru! Brunillo!“ Einar zavolal do domu. Vyšla jeho žena. „Jsem svobodný!“ volal a stál na špičkách, vysoký a pln pýchy. „Brunillo, slyšíš, už nepotřebuji noc! Můžu létat ve dne! Nepotřebuji noc! Ode dneška budu létat každý den a celý rok — Bože můj a já tu mařím čas povídáním. Podívej!“

Před očima znepokojených členů rodiny popadl u jednoho malého draka ocas z bavlněných odstřížků, připevnil si ho vzadu na pásek, chňapl po klubku provázku, jeden konec přidržel v zubech, druhý dal dětem a stoupal výš a výš do březnového větru.

A jeho děti běžely přes louky a farmy, popouštěly šňůru k obloze zalité sluncem, klopýtaly, vstávaly a běžely dál. Bru-nilla zůstala na dvoře, a když viděla, co se děje, rozesmála se. A její děti došly na Dračí kopec, všechny čtyři se

zastavily, horlivými pyšnými prstíky držely provázek a všechny jím po-škubávaly a řídily ho. Děti z Mellin Townu přiběhly se svými dráčky, aby je vypustily do větru, a když uviděly velikého zeleného draka, jak poskakuje a vznáší se na obloze, křičely:

„Je, je, to je drak! To je krásný drak! Já bych chtěl mít taky takového draka! Kde jste ho vzali?“

„Náš tatínek nám ho udělal!“ zvolali Meg, Michael, Stephen i Ronald, z radosti zatáhli za provaz a ten šumivý a hřmící drak na obloze klesl a vznesl se a udělal na obloze obrovský magický vykřičník!

ČARODĚJNÉ JARO

Cecy vzlétla do vzduchu a pod hvězdnou oblohou letěla nad údolím, nad řekou, nad mostem a nad stezkami. Letěla neviditelná jako čerstvý jarní vítr a svěží jako vůně jetele, když stoupá za soumraku z luk. Vznášela se s holuby, hebká jako bělostný hermelín, odpočívala ve stromech, žila v květech, a když zavál mírný vánek, snášela se k zemi v okvětních plátcích. Seděla ve studené zelené žábě u lesklé kaluže. Běžela v naježeném psovi a štěkala, protože chtěla slyšet ozvěnu odraženou od zdí stodol. Žila v mladé dubnové travičce a v sladkých průzračných šťávách vzlínajících z voňavé země.

Je jaro, řekla si Cecy. Dnes v noci chci být vším, co je živé.

A hned se uvelebila v roztomilém cvrčkovi na cestě a za chvíli už se cákala v rose na zahradní brance.

Ten večer jí právě bylo sedmnáct. Vznášela se neviditelná ve větrech nad Illinoisem a hlavou se jí míhaly nejrůznější myšlenky.

„Chci se zamilovat,“ řekla.

Prohlásila to při večeři. Rodiče na ni vykulili oči a zůstali jako přimražení. „Jen se neukvap,“ zněla jejich rada. „Nezapomeň, že jsi něco zvláštního. Celá naše rodina je zvláštní. Nemůžeme se mísit nebo dokonce ženit s obyčejnými lidmi! Ztratili bychom svoji kouzelnou moc. Přece bys nechtěla ztratit schopnost kouzelného převtělování? Tak buď opatrná! Dej si pozor!“

Ale když nad Illinoisem vyšel mléčný měsíc a proměnil řeky ve smetanové proudy a silnice v pásy z platiny, navoněla se Cecy ve své ložnici jemným parfémem a rozechvělá a plná obav si lehla do postele s nebesy.

„Je to tak,“ povzddechla si, „jsem z divné rodiny. Ve dne spíme a v noci létáme ve větru jako černí papíroví draci. Když se nám zachce, můžeme prospat s krtky

zimu v teplé zemi. Mohu žít v čem chci — v oblázku, v šafránu i v kudlance nábožné. Mohu opustit své ošklivé hranaté tělo a vyslat svého ducha daleko odsud za dobrodružstvím. Jako teď!“

Vítr ji odfoukl přes pole a luka.

V jarním soumraku spatřila teplou zář světýlek z chýší a farmářských stavení. Když nemohu milovat, protože jsem ošklivá a divná, zamiluji se prostřednictvím někoho jiného, napadlo ji.

Tmavovlasá dívka, sotva devatenáctiletá, stála v jarní noci před farmářským stavením a tahala z hluboké studny vodu. Zpívala si.

Cecy spadla — v podobě zeleného listu — do studny. Zachytila se na jemném mechu, který studnu obrůstal, a studenou tmou zírala vzhůru. Náhle ožila v podobě neviditelné améby. V příštím okamžiku vklouzla do kapky vody! A konečně byla v hrníčku studené vody a cítila, že ji dívka zdvihá k teplým rtům. V tiché noci bylo slyšet, jak dívka pije.

Cecy vykoukla z dívčinych očí.

Vstoupila do tmavovlasé hlavy a z jiskrných očí vyhlížela na ruce, které tahaly za hrubý provaz. Mušlemi uší slyšela dívčin svět. Jemnými nozdrami vdechovala její vesmír. Vnímala tlukot jejího srdce a cítila, jak se cizí jazyk pohybuje při zpěvu.

Jestlipak ví, že tu jsem? napadlo Cecy.

Dívka se nadýchlá. Pohlédla na temné louky.

„Kdo je tam?“

Nikdo neodpověděl.

„To jen vítr,“ zašeptala Cecy.

„To jen vítr.“ Dívka se sama sobě dala do smíchu, ale zachvěla se při tom.

Tělo téhle dívky bylo překrásné, pěkně zaoblené a kosti v něm z nejjemnější štíhlé slonoviny. Mozek byl čajovou růží, zavěšenou v temnotě, a ústa voněla jablečným moštem. Rty se pevně přimykaly k bělostným zubům, oblouky obočí se klenuly pravidelně a na smetanové hrdlo jí dopadaly krásné jemné vlasy. Póry v kůži měla drobné a stažené. Nos se maličko zdvihal k měsíci a tváře hořely jako ohníčky. Celé tělo tančilo lehce jako pírkó při každém pohybu a stále jako by si zpívalo. Pobývat v takovém těle, v takové hlavě, bylo jako vyhřívat se u krbu, příst se spící kočkou, anebo se špláchat v teplém potůčku, který teče nocí do moře.

Tady se mi bude líbit, pomyslila si Cecy.

„Co?“ zeptala se dívka, jako by byla slyšela nějaký hlas.

„Jak se jmenuješ?“ zeptala se Cecy opatrně.

„Ann Learyová.“ Dívka sebou škubla. „To bych ráda věděla, proč to říkám nahlas?“

„Ann, Ann,“ šeptala Cecy. „Ann, ty se zamiluješ.“

Jakoby v odpověď ozvalo se ze silnice brčení vozu a bylo slyšet, jak kola rachotí ve šterku. Nějaký vysoký muž se blížil v bryčce, obrovským rukama svíral opratě a jeho úsměv ozářil celý dvůr.

„Ann!“

„To jsi ty, Tome?“

„Kdo jiný?“ Seskočil z vozu a uvázal opratě k plotu.

„Já s tebou nemluvím!“ Ann se otočila tak prudce, až z vědra vyšpláchla voda.

„Ne!“ vykřikla Cecy.

Ann strnula. Zadívala se na pahorky a na první jarní hvězdy. *Zírala* na muže, který se jmenoval Tom. Cecy ji přinutila upustit vědro.

„Podívej, cos udělala!“

Tom se k ní rozběhl.

„Podívej, co jsi zavinil!“

Utíral jí boty šátkem a smál se.

„Jdi pryč!“ Odkopla mu ruce, ale on se znovu zasmál a Cecy, která na něj shlížela, třeba byla na kilometry daleko, uviděla, jak obrací hlavu, jak má velkou lebku, jak se mu blýská nos, jak se mu lesknou oči, jak široká má ramena a jak pevné a silné jsou jeho ruce, které se právě obírají kapesníkem. Cecy vykroukla z tajné skrýše v Annině roztomilé hlavičce, škubla neviditelným měděným drátkem a dívčina krásná ústa ze sebe vypravila: „Děkuji!“

„Ach, tak ty se umíš chovat?“ Pach opratí, který mu ulpíval na rukou, a pach koňského potu stoupal z jeho šatů do dívčina jemného chřípí a Cecy, daleko, daleko odtud, za tmavými loukami a rozkvetlými poli, se převalovala v posteli, jako by se jí něco zdálo.

„Neumím, k tobě ne!“ řekla Ann.

„Dej pokoj, mluv pěkně,“ napomenula ji Cecy. Zavedla Anniny prsty k Tomově hlavě. Ann je strhla zpátky.

„Já jsem se snad zbláznila!“

„Asi ano.“ Přisvědčil jí s úsměvem, ale překvapeně. „Chtěla jsi mé pohládít?“

„Nevím. Jdi pryč!“ Na tvářích jí naskočil ruměnec.

„Proč neutíkáš? Já tě nedržím.“ Tom vstal. „Už ses roz-myslela? Půjdeš si se mnou dnes zatancovat? Moc mi na tom záleží. Řeknu ti pak proč.“

„Ne,“ řekla Ann.

„Ano!“ vykřikla Cecy. „Nikdy jsem netancovala. Chci tancovat. Nikdy jsem na sobě neměla dlouhé šustivé šaty až na zem. Chci je. Chci protančit celou noc. Nevím, jaké to je. Nikdy jsem ještě nebyla v tančící ženě. Tatínek a maminka by mi to nedovolili. Psy, květy, kobylinky, listy a všechno ostatní na světě už znám, ale ženu na jaře a v noci, jako je ta dnešní, to ještě ne. Ach, prosím tě — musíme tam jít!“

Soukala do ní svou myšlenku jako ruku do nové rukavice.

„Ano,“ řekla Ann Learyová, „půjdu. Nevím proč, ale půjdu si s tebou dnes zatancovat, Tome.“

„Honem domů!“ křičela Cecy. „Musíš se umýt, musíš to říct mamince, připravit si večerní šaty, vyžehlit je, převléknout se!“

„Mami,“ řekla Ann, „já jsem si to rozmyslela a půjdu!“

Bryčka odhrčela k vratům a farmářské stavení ožilo. Hřála se voda na mytí, na rozpálených kamnech stála žehlička na vyžehlení večerních šatů, matka pobíhala sem tam a v ústech se jí ježily vlásenky. „Co tě to napadlo, Ann? Vždyť se ti Tom nelíbí!“

„Máš pravdu.“ Ann se uprostřed horečných příprav zarazila.

Ale je jaro! pomýlila si Cecy.

„Je jaro,“ řekla Ann.

A je krásná noc na tancování, pomyslila si Cecy.

... .na tancování,“ zamumlala Ann Learyová.

A pak byla ve vaně, na hladkých bílých ramenou se jí pěnílo mýdlo, chomáčky pěny se jí usadily v podpaží, rukama si přejížděla teplá ňadra a Cecy jí pohybovala ústy, vytvářela úsměv a dohlížela, aby se stále něco dělo. Nesmí se objevit jediná pauzička, jediné zaváhání, nebo by se celá pantomima mohla zkazit. Ann Learyová se musí neustále pohybovat, chystat se, něco dělat. Tady jsi ještě špinavá, tamhle máš mýdlo, honem ven! Pořádně se třij ručníkem! Kde máš voňavku a pudr?

„Jsi to ty?“ Ann se zhlédla v zrcadle, bílá a růžová jako lilie a karafiáty. „Kdo ty vlastně dnes jsi?“

„Jsem sedmnáctiletá dívka.“ Cecy vyhlížela jejíma fialkovýma očima. „Vidět mě nemůžeš, ale víš, že tu jsem?“

Ann Learyová pohodila hlavou. „Já jsem snad půjčila své tělo nějaké čarodějce.“

„Tak nějak to bude!“ smála se Cecy. „Ale teď se honem oblékej.“

Ten báječný pocit, když se oblékají pěkné šaty na urostlé tělo! A pak se zvenčí ozval hlas.

„Ann, Tom už je tu!“

„Řekni, ať počká,“ Ann se najednou posadila. „Řekni mu, že na tu zábavu nejdu.“

„Cože?“ zeptala se matka ve dveřích.

Cecy byla ihned znovu ve střehu. Okamžik, v němž na nepatrnou chvíli opustila Annino tělo, jí mohl být osudný. V jarní krajině, zalité měsícem, zaslechla z dálky dusot koní a rachot bryčky. Napadlo ji, že na vteřinku vyhledá Torna a usadí se v jeho hlavě, aby poznala, jaké to je být v takovéhle noci dvaadvacetiletým mladíkem. Vyrasila přes pole, ale teď letěla zpět, jako když se pták vrací do klece, a tloukla křídly v hlavě Ann Learyové.

„Ann!“

„Řekni mu, ať jde pryč!“

„Ann!“ Cecy se usadila a začala šířit své myšlenky.

Jenže teď byla na koni Ann. „Ne, ne, nenávidím ho!“

Neměla jsem ji opouštět -- ani na chvíli. Cecy jemně přelévala své myšlenky do dívčiny rukou, do jejího srdce i hlavy. *Vstaň*, pomyslila si.

Ann vstala.

Oblékni si kabát!

Ann si oblékla kabát.

Jdi!

Ne! pomyslila si Ann Learyová.

Jdi!

„Ann,“ řekla maminka, „děle už Toma čekat nenecháš! Hned jdi za ním a žádné hlouposti! Co ti zase přeletělo přes nos?“

„Nic, maminko. Dobrou noc. Vrátime se pozdě.“

Ann a Cecy spolu vyběhly do jarního večera. Místnost jako by byla plná tančících holubů, natrásajících vlečky místo peří, plná pávů, plná duhových očí a světél. Uprostřed se v tanci vznášela Ann Learyová.

„Ach, to je ale krásný večer,“ řekla Cecy.

„Ach, to je krásný večer,“ řekla Ann.

„Ty jsi zvláštní,“ podivil se Tom.

Hudba je kolébala v šeru, v řekách písní. Nechali se unášet, houpat, potápěli se a vynořovali na vzduch, lapali po dechu, svírali jeden druhého jako tonoucí a

znovu se vrhli do proudu, točili se jako vítr a šeptali si za doprovodu Krásného Ohia.

Cecy si pobrukovala. Anniny rty se pootevřely a vyšla z nich písnička.

„Ano, jsem zvláštní,“ řekla Cecy.

„Nejsi jako dřív,“ řekl Tom.

„Ne, dnes ne.“

„Nejsi Ann Learyová, kterou jsem znal.“

„Ne, ani trošku, ani trošku,“ šeptala Cecy na míle odtud.

„Ne, ani trošku,“ řekly Anniny rty.

„Mám hrozně divný pocit,“ pokračoval Tom.

„Jaký?“

„Připadáš mi divná.“ Přidržel si ji v tanci daleko od sebe, díval se jí do rozpáleného obličejce a po něčem pátral. „Ty tvé oči,“ řekl, „něco v nich je.“

„Vidíš mě?“ zeptala se Cecy.

„Napůl jsi tady, Ann, a napůl ne.“ Tom ji opatrně otočil a v obličejce měl ustaraný výraz.

„Máš pravdu.“

„Proč jsi se mnou chodila?“

„Nechtěla jsem jít,“ řekla Ann.

„Tak proč jsi šla?“

„Něco mě přinutilo.“

„Co?“

„Nevím.“ Do Annina hlasu se vkrádala hysterie.

„Ale počkej, počkej, uklidni se,“ šeptala Cecy. „Buď klidná, nic jiného není potřeba. A toč se, tancuj.“

Tiše klouzali temným sálem, jak je k tomu zvala hudba.

„A přece jsi na zábavu šla,“ pokračoval Tom.

„Šla,“ odpověděla Cecy.

„Pojď.“ Protančil s ní otevřenými dveřmi a klidně ji odváděl ze sálu, od hudby a od lidí. Nastoupili do bryčky a posadili se vedle sebe. „Ann,“ řekl rozdechvěle a vzal ji za ruce. „Ann.“ Ale vyslovoval to jméno, jako by to ani její jméno nebylo. Upřeně hleděl do jejího bledého obličejce. „Měl jsem tě rád, to ty víš,“ řekl. „Vím.“

„Ale byla jsi přelétavá a já jsem nechtěl trpět.“ „Dobře jsi udělal, jsme moc mladí,“ řekla Ann.

„Ne, chci říct, že je mi to líto,“ řekla Cecy. „Co tím myslíš?“ Tom pustil její ruce a stáhl se. Noc byla teplá, země kolem nich se tetelila vůní a na rozpučelých stromech si mezi sebou ševalilo listí. „Nevím,“ řekla Ann. „Ale já vím,“ řekla Cecy. „Jsi vysoký a ze všech na světě nejhezčí. Dnes je krásný večer a budu si navždy pamatovat, s jsem ho prožila s tebou.“ Natáhla cizí studenou ruku, vyhledala jeho rozpačité prsty, přitáhla je k sobě a hřála je pevným stiskem. „Ale dnes jsi hned tu a hned zas jinde,“ pokračoval překvapený Tom. „Chvíli jsi taková, chvíli jiná. Chtěl jsem tě dnes vzít na zábavu jen tak kvůli starým časům. Nic jsem tím nemyslel, když jsem tě zval. Ale když jsme pak stáli u studny, poznal jsem, že se v tobě něco změnilo, úplně změnilo. Byla jsi jiná. Bylo v tobě něco nového a milého, něco . . .“ Hledal slovo. „Nevím, neumím to říct. Vypadala jsi tak. Něco jsi měla v hlase. A vím, že už jsem do tebe zase zamilovaný.“ „Ne,“ řekla Cecy. „Do mě, do mě!“ „Ale bojím se toho,“ řekl. „Zase mě budeš trápit.“ „Možná,“ řekla Ann.

Ne, ne, budu tě mít ráda z celého srdce! myslela si Cecy. Ann, řekni mu to, řekni mu to za mě. Řekni, že ho budeš mít ráda z celého srdce. Ann neříkala nic.

Tom si přisedl blíž, zdvihl ruku a vzal ji za bradu. „Odcházím jinam. Našel jsem si práci sto kilometrů odtud. Bude ti smutno?“ „Ano,“ řekla Ann i Cecy. „Mohu tě na rozloučenou políbit?“

„Ano,“ řekla Cecy, dřív než mohl někdo promluvit.

Přitiskl rty na ta zvláštní ústa. Políbil ta divná ústa a chvěl se.

Ann seděla jako bílá socha.

„Ann!“ řekla Cecy. „Zvedni ruce, obejmi ho!“

Seděla v měsíčním světle jako loutka vyřezaná ze dřeva.

Znovu ji políbil na rty.

„Mám tě ráda,“ šeptala Cecy. „Jsem tu, mě jsi viděl v jejích očích, mě, a já tě mám ráda, i když ona tě ráda mít nechce.“

Odvrátil se a vypadal jako člověk, který ušel hezký kus cesty. Seděli vedle sebe. „Nevím, co se to děje. Na chvíli jsem ...“

„Co?“ zeptala se Cecy.

„Na chvíli jsem měl dojem...“ Zakryl si rukou oči. „Nechme toho. Mám tě už odvézt domů?“

„Buď tak hodný,“ řekla Ann Learyová.

Mlaskl na koně, unaveně uchopil opratě a vyjeli. Drkotali v bryčce jarní nocí zalitou měsícem. Bylo ještě brzo, teprve jedenáct hodin. Po obou stranách cesty jim ubíhaly ozářené louky a lány sladkého jetele.

Cecy se rozhlížela po krajině a myslela si: Stálo by to za to! Všechno bych za to dala, kdybych s ním mohla být ode dneška navždycky. A znovu zaslechla, jakoby z velké dálky, hlas rodičů: „Bud’ opatrná. Přece si nechceš vzít obyčejného smrtelníka a ztratit všechnu svou kouzelnou moc? To přece nechceš. Bud’ opatrná. To přece nechceš!“

Ale ano, ano, myslela si Cecy, i toho bych se vzdala, a třeba hned teď, kdyby mě chtěl. Pak už bych se nechtěla toulat na jaře po nocích a nechtěla bych se stěhovat do ptáků, do psů, do koček, do lišek, chtěla bych být jen s ním. Jen s ním.

Cesta jim ubíhala pod koly. „Tome,“ ozvala se Ann konečně.

„Co?“ Chladně pozoroval cestu, koně, stromy, oblohu i hvězdy.

„Jestli se někdy v budoucnosti, ať je to kdykoliv, dostaneš do Green Townu v Illinoisu — není to odtud tak daleko — uděláš tam něco pro mě?“

„Snad.“ „Budeš tak hodný a navštívíš tam jednu mou přítelkyni?“ Ann Learyová to říkala váhavě a jakoby neochotně. „Proč?“

„Je to má dobrá přítelkyně. Říkala jsem jí o tobě. Dám ti její adresu.“ Když bryčka zastavila u farmy, vytáhla z kabelky tužku a papír, položila si papír na koleno a v měsíčním světle psala. „Tady to máš. Přečteš to?“ Pohlédl na papír a udiveně přikývl. „Cecy Elliottová, Willow Street 12, Green Town, Illinois,“ „Navštívíš ji někdy?“ zeptala se Ann. „Ano,“ odpověděl. „Slibuješ mi to?“ „Co má tohle s námi co dělat?“ rozkřikl se netrpělivě. „čemu jsou mi jména a papírky?“ Zmuhlal papír, že z něj byla jen tuhá kulička, a strčil si ho do kabátu. „Ach, prosím tě, slib mi to!“ žadonila Cecy. „... .slib . . .“, řekla Ann. „Tak dobře, jak chceš, ale už mi dej pokoj!“ křičel. Jsem unavená, napadlo Cecy. Už tu nemohu zůstat. Musím mu. Ztrácím síly. Mohu zůstat v noci venku a převtělovat jen několik hodin. Ale než odejdu ... „... než odejdu,“ řekla Ann. Políbila Torna na rty. „To já tě líbám,“ řekla Cecy. Tom si ji přidržel od sebe, díval se na Ann Learyovou a najdi hluboko, hluboko do jejích očí. Neřekl nic, ale z obličeje mu zvolna mizelo napětí, vrásky se vyhladily, ústa ztratila tvrdý výraz a on se znovu hluboko zahleděl do obličeje, který měl před sebou v měsíčním světle.

Pak dívku vysadil z bryčky, neřekl ani dobrou noc a tryskem ujížděl pryč. Cecy se vytratila.

Ann Learyová šťastně vykřikla, jako by ji vysvobodili z vězení, rozběhla se po pěšince k domovu a přibouchla za sebou dveře.

Cecy se už zdržela jen chvíličky. Očima cvrčka pozorovala svět v jarní noci. V očích žáby osaměle poseděla u kaluže. Očima nočního ptáka shlížela z vysokého

jilmu, který vrhal strašidelné stíny, a uviděla, jak ve dvou farmářských staveních zhasínají světla. Jedno bylo blízko, druhé asi kilometr odtud. Přemýšlela o sobě a o své rodině, o své podivné schopnosti a o tom, že si nikdo z nich nikdy nemůže vzít obyčejného člověka.

„Torné?“ Její slábnoucí vědomí letělo s nočním ptákem pod stromy a nad rozlehlými lány divoké hořčice. „Máš ještě ten papírek, Tome? Přijdeš k nám, třeba za týden nebo za rok, přijdeš se na mě podívat? A poznáš mě? Až se mi podíváš do obličeje, vzpomeneš si, kde jsi mě viděl, a budeš ještě vědět, že mě máš rád, zrovna jako já mám ráda tebe, z celého srdce a navždycky?“

Zastavila se v chladivém nočním vzduchu, daleko, daleko od města a lidí, nad farmami, pevninami, řekami a kopci.

„Tome?“ Ticho.

Tom spal. Byla hluboká noc. Oblečení měl rozvěšené po židlích a úpravně složené na pelesti postele. V nehybné, opatrně položené ruce na polštáři hned u hlavy držel kousek popsaného papíru. Pomalu, pomaloučku — vždycky jen o zlomeček centimetru — se jeho prsty přivřely a stiskly ho pevněji. Spal klidně a ani nezpozoroval, že na okenní tabulku, která se v měsíčním světle třeptala jako křišťál, jemně zabušil nějaký kosáček, pak tiše zatřepetal křídly a přes spící krajinu odletěl k východu.

KUS DŘEVA

„Posad'te se, mladý muži,“ řekl velitel.

„Děkuji.“ Mladý muž se posadil.

„Slyšel jsem o vás nějaké řeči,“ řekl velitel laskavě. „Tedy, nic vážného. Že jste nervózní. Že vám to už tolik nejde. Je to přece jen nějaký ten měsíc, co se to povídá, tak jsem si řek!, že si vás zavolám. Řekl jsem si, že byste třeba chtěl změnit práci. Třeba jít do zámorí, dělat v nějaké jiné válečné oblasti? Třeba vás ubíjí úředničina a třeba byste se chtěl dostat přímo k pořádnému boji?“

„Ani ne,“ řekl mladý seržant.

„A co tedy chcete?“

Seržant pokrčil rameny a pohlédl si na ruce. „Žít v míru. Dozvědět se přes noc, nějak, že zbraně na celém světě zrezavěly, že bakterie v pouzdrech bomb jsou náhle neškodné, že tanky klesly pod povrch silnic, ze kterých se najednou staly asfaltové jámy. To bych rád.“

„To bychom samozřejmě rádi všichni,“ řekl velitel. „Teď už ale přestaňte s tím idealistickým povídáním a řekněte mi, kam byste chtěl být přeložen. Můžete si vybrat — Západní nebo Severní válečná zóna.“ Důstojník poklepal na růžovou mapu na svém stole.

Seržant však oslovil své ruce, převracel dlaně, prohlížel si prsty: „Co byste vy důstojníci dělali, co bychom my mužstvo dělali, co by dělal vůbec svět, kdybychom se zítra probudili a ze zbraní byly jen rozpadnuté trosky?“

Důstojník zjistil, že bude se seržantem muset zacházet opatrně. Tiše se usmál. „To je zajímavá otázka. Rád o takových teoriích debatuji a moje odpověď zní, že by došlo k hromadné panice. Každý národ by si myslel, že je ten jediný neozbrojený národ na světě a dával by za své neštěstí vinu svým nepřátelům. Nastala by vlna sebevražd, krachů na burzách, došlo by k miliónu tragédií.“

„Ale potom,“ řekl seržant, „až by jim došlo, že je to pravda, že všechny národy jsou odzbrojené, že se už není čeho bát, kdybychom všichni byli očištěni a připraveni začít znovu, co pak?“

„Ozbrojili by se tak rychle, jako by to jen šlo.“

„A kdyby se jim v tom dalo zabránit?“

„Mlátili by se pěstmi. Kdyby došlo až na to. Velké armády mužů v okovaných boxerských rukavicích by se shromáždily na státních hranicích. A kdybyste jim sebral rukavice, pustili by se do sebe nehty i nohama. A kdybyste jim usekal nohy, tak na sebe budou plivat. A kdybyste jim vyřízl jazyky a hrdla jim zacpal zátkami, naplnili by vzduch takovou nenávistí, že by moskyti padali na zem mrtví, stejně jako ptáci z telefonních drátů.“

„Takže myslíte, že by to nebylo nic platné?“ zeptal se seržant. „Určitě ne. Bylo by to jako utrhnout želvě krunýř. Civilizace by se z toho šoku zalkla a zahynula.“

Mladík zavrtěl hlavou. „Anebo lžete sobě i mně, protože máte takové šikovné pohodlné zaměstnání?“

„Říkejme tomu devadesát procent cynismu a deset procent rozumové úvahy o situaci. Víte co, zapomeňte na tyhle svoje neplodné úvahy, žerou vás jako rez. Rez nechť na pokoji.“

Seržant s trhnutím zvedl hlavu. „Jak víte, že ji mám?“

„Že máte co?“

„No přece Rez.“

„O čem to mluvíte?“

„Mohu to udělat, rozumíte? Když budu chtít, tak mohu spustit Rez dnes večer.“

Velitel se zasmál. „To nemyslíte vážně.“

„Ale ano. Chtěl jsem si s vámi přijít promluvit. Jsem rád, že jste mě zavolal. Pracoval jsem na tom vynálezu dlouhou dobu. Byl to můj sen. Souvisí to se strukturou určitých atomů. Když je zkoumáte, zjistíte, že jejich uspořádání v ocelové výzbroji je takové a takové. Hledal jsem destabilizující faktor. Na univerzitě jsem totiž měl specializaci fyzika a metalurgie. Napadlo mě, že faktor rzi je ve vzduchu stále. Vodní pára. Musel jsem odhalit způsob, jak přivodit oceli ‚nervové zhroucení‘. Pak na celém světě získá vrch vodní pára. Ne nad všemi kovy, samozřejmě. Naše civilizace stojí na oceli a já bych nechtěl zničit většinu budov. Vyřadil bych jen střelné zbraně, náboje, tanky, letadla a bitevní lodi. Mohu přístroj nastavit také na měď, mosaz a hliník, když bude třeba. Stačí, když kolem všech těch zbraní projdu a jenom to, že u nich budu blízko, způsobí jejich rozpad.“

Velitel se naklonil přes stůl a upřeně hleděl na seržanta. „Smím se vás na něco zeptat?“

„Ano.“

„Myslel jste si o sobě někdy, že jste Kristus?“

„Tak bych to zrovna neřekl. Ale domnívám se, že Bůh byl ke mně milostivý, když mi umožnil nalézt to, co jsem hledal, pokud máte na mysli tohle.“

Velitel si sáhl do náprsní kapsy a vyňal drahou propisovací tužku, jejíž kryt tvořil náboj do pušky. Otevřel pero a začal vypisovat formulář. „Rád bych, abyste s tímhle dnes odpoledne zašel za doktorem Mathewsem na celkovou prohlídku. Ne že bych čekal něco opravdu vážného, rozumíte. Ale necítíte sám, že byste měl navštívit lékaře?“

„Vy si myslíte, že si s tím svým přístrojem vymýšlím,“ řekl seržant. „Nevymýšlím. Je tak malý, že ho lze schovat do takovéhle krabičky cigaret. Jeho účinky zasáhnou okruh patnáct set kilometrů. Mohu tuhle zemi objet během několika dní s přístrojem nastaveným na určitý typ oceli. Ostatní národy své výhody proti nám nemohou využít, protože se jejich zbraně rozpadnou dřív než nás zasáhnou. Pak bych odletěl do Evropy. Za měsíc touhle dobou by svět mohl být navždy osvobozený od válek. Nevím, jak jsem na tenhle vynález přišel. Je to nemožné. Je to stejně nemožné jako atomová bomba. Čekal jsem měsíc a zkoušel jsem o tom přemýšlet. Báł jsem se, co by se stalo, kdybych strhl ten krunýř z želvy, jak vy říkáte. Ale teď jsem už prakticky rozhodnutý. Rozhovor s vámi mi pomohl všechno si ujasnit. Nikoho nikdy nenapadlo, že by letadlo mohlo letět,

nikoho nenapadlo, že by atom mohl explodovat, nikdo si nemyslí, že by někdy mohl být mír, ale on bude.“

„Předejte tenhle papír doktorovi Mathewsovi, ano?“ řekl velitel rychle. Seržant vstal. „Takže mě nechcete přeložit do nějaké nové „Ne, teď hned ne. Rozmyslel jsem si to. Necháme rozhodnutí na Mathewsovi.“ „Já už jsem se rozhodl,“ řekl mladý muž. „Opouštím útvar během příštích několika minut. Propustku mám. Děkuji vám, pane, že jste mi věnoval svůj drahocenný čas.“ „Poslyšte, podívejte se, seržante, neberte to tak vážně. Ne-

musíte odejít. Nikdo vám neublíží.“ „To je pravda. Protože nikdo mi nebude věřit. Na shledanou, pane.“ Seržant otevřel dveře kanceláře a vyšel.

Dveře se zavřely a velitel zůstal sám. Chvilku zůstal stát a díval se na dveře. Povzdychl si. Rukama si přetřel obličej. Zazvonil telefon. Bezmyšlenkovitě ho zvedl.

„Ale zdravím vás, pane doktore. Právě jsem vám chtěl volat.“ Odmlka. „Ano, chtěl jsem vám ho tam poslat. Poslyšte, myslíte si, že je správné, aby se tady ten mladík poflakoval? Že to je v pořádku? Když to říkáte, pane doktore. Asi si potřebuje odpočinout, pořádně. Ten chudák kluk má velice zajímavou fikci. Ano, ano. Je to smutné. Takhle s člověkem zkrátka dovede zatočit Šestnáctiletá válka, řekl bych.“ Ve sluchátku zabzikala odpověď.

Velitel naslouchal a přikývl. „Poznamenám si to. Okamžik.“ Sáhł pro propisovací tužku. „Počkejte chvíli. Pořád dávám věci kam nepatří.“ Přejel si po kapse. „Před chvílí tady ta tužka byla. Moment.“ Položil sluchátko a prohledával stůl, vytahoval zásuvky. Znovu zašátral v náprsní kapse blůzy. Strnul. Obě ruce nervózně a pomalu vsunul do kapsy. Hluboko ponořil palec a ukazovák a vytáhl špetku čehosi.

Vysypal to na podložku na stole: jemný prášek žlutavě červené rzi.

Seděl a chvíli na ni zíral. Pak zvedl sluchátko. „Mathewsi,“ řekl, „honem to položte.“ Klaplo to, jak někdo zavěsil, a velitel vytočil jiný hovor. „Zdravím, hlídko, poslyšte, každou chvíli by tam kolem vás měl přejít jeden člověk, znáte ho, jmenuje se seržant Hollis — zastavte ho, střílejte po něm, a když to bude nutné, tak ho zabte. Na nic se neptejte a zabte toho šmejda, rozumíte, to vám rozkazuju jako velitel. Jasně, zabte ho, slyšel jste!“

„Ale pane,“ řekl zděšený hlas na druhém konci. „Já nemohu, já prostě nemohu ...“

„Co tím myslíte, že nemůžete, hergot?!“

„Protože . . .“, hlas umlkl. Bylo slyšet, jak kilometr odtud hlídka dýchá do telefonu.

Velitel zatřásl sluchátkem. „Poslouchejte mě, slyšíte, připravte si zbraň!“

„Nemohu střílet po nikom,“ řekl strážný.

Velitel sklesl do židle. Půl minuty otvíral a zavíral oči, lapal po dechu.

Venku zatím — nemusel se dívat a nikdo mu to nemusel vykládat — se hangáry rozsypaly na měkkou červenou rez a hnědý rzivý vítr rozvíval v nicotu letadla a tanky tonuly, tonuly pomalu v horkých asfaltových silnicích jako dinosauři (neříkal to tak ten mladík?), tonuly v prapůvodních dehtových jámách. Nákladní auta se rozplynula v okrových obláčkách dýmu, jejich řidiči se vysypali kolem silnice a po silnicích se kutálely jen pneumatiky.

„Pane ...,“ řekl strážný, který tam v dálce tohle všechno viděl. „Proboha .. .“ „Poslouchejte, poslouchejte!“ zaječel velitel. „Utíkejte za ním, chyt'te ho, dostaňte ho třeba rukama, uškrťte ho, utlučte ho pěstmi, jděte na něj nohama, zakopejte mu žebra do těla, ukopejte ho k smrti, udělejte co chcete, ale toho chlapa do-

staňte. Hned jsem tam!“ Zavěsil. Instinktivně otevřel spodní zásuvku, aby si vzal služební pistoli. Nové kožené pouzdro bylo naplněné hromádkou hnědé rzi. Zaklel a vyskočil.

Cestou z kanceláře popadl židli. Je ze dřeva, pomyslel si. Staré dobré nemoderní dřevo, starý dobrý javor. Udeřil jí dvakrát o stěnu a židle se rozlomila. Pak chytil jednu nohu, pevně ji sevřel v hrsti, tvář se mu nalila krví, v nozdřích mu hvízdal dech, ústa měl rozšklebená. Udeřil se nohou od židle do dlaně, aby ji vyzkoušel. „Tak fajn, jen počkej, hergot!“

S řevem vyrazil a přibouchl dveře.

VOLÁNÍ V MLZE

Daleko od země, na výspě v chladných vodách, čekali jsme každou noc na mlhu, a když přišla, naolejovali jsme mosazné soukolí a rozsvítili jsme v kamenné věži mlhové světlo. Připadali jsme si s McDunnem jak dva ptáci na šedém nebi. Tápa-vé světlo, střídavě červené a bílé, jsme posílali vypátrat osamělé lodě. A jestliže neuviděly naše světlo, pak tu vždycky ještě byl náš hlas, mohutný, hluboký výkřik mlhového rohu, který hřměl skrze cáry mlhy, plašil racky, že se rozlétali jako balíčky rozhozených karet, a zvedal vlny vysoko, až pěna stříkala.

„Vedeme tu osamělý život, ale už sis zvykl, co?“ zeptal se McDunn.

„Ano,“ odpověděl jsem. „Bohudík, umíte pěkně vyprávět.“

„Zítřa jsi na řadě,“ usmál se, „aby sis zajel na pevninu, roztočil děvčata a ochutnal gin.“

„Na co myslíte, McDunne, když vás tu nechám samotného?“ „Na tajemství moře.“ McDunn si zapálil dýmku. Byl chladný listopadový večer, čtvrt na osm. Kamna hřála, maják točil světelným ocasem na všechny strany a ve vysokém jícnu věže brumlal mlhový roh. Na sto šedesát kilometrů odtud nebylo na pobřeží žádné město, jen silnice, která se táhla osaměle mrtvým krajem k moři a po níž jen občas přejelo nějaké auto, pak tři kilometry chladné vody k naší skále a zřídka někdy nějaká ta loď.

„Tajemství moře,“ zahloubal se McDunn. „Víš ty, že oceán je největší sněhová vločka, jaká kdy existovala? Převaluje se a vzdouvá v tisících tvarů a barev a každá je jiná. Je to podivné. Jednou v noci, před lety, byl jsem tu právě sám, vyplavaly tady na hladinu všechny ryby, co jich v moři je. Něco je přinutilo připlout sem, zůstat v zálivu a rozechvěle koukat na mlhovku. Červené a bílé světlo je střídavě přejíždělo, takže jsem viděl jejich zvláštní oči. Zamrazilo mě. Vypadaly jako obrovský páví ocas a hemžily se tu až do půlnoci. Pak bez hlesu sklouzly pod vodu a milióny ryb byly ty tam. Pořád mi nejde z hlavy, že snad urazily tisíce kilometrů proto, aby se přišly něčemu poklonit. Je to podivné. Ale představ si, jak se věž asi jeví jim! Ční jednadvacet metrů nad vodou, plane z ní božský paprsek a ozývá se mohutným hlasem. Ty ryby se už nikdy nevrátily, ale nenapadlo tě taky alespoň na okamžik, že si myslely, že jsou v přítomnosti Boží?“

Zachvěl jsem se. Vyhlédl jsem na rozlehlou šedou mořskou hladinu, táhnoucí se k ničemu a nikam.

„Moře je plné záhad.“ McDunn nervózně zabafal z dýmky a zamrkal očima. Už celý den byl nervózní, ale neřekl proč. „I když máme různé možnosti a všelijaké ty ponorky, potrvá nám ještě tisíce staletí, než staneme na skutečném dně ponořených zemí, v tamějších zakletých říších, a poznáme skutečné hrůzy. Jen si pomysli, že tam dole je dosud rok 300 000 před Kristem. Zatímco my si tu o sobě myslíme bůhvíco a osekáváme si navzájem země i hlavy, žijí oni devatenáct kilometrů pod chladným mořem v době, která je stará jako ocas komety.“

„Máte pravdu, je to starý svět.“

„Pojď se mnou. Na dnešek pro tebe chystám překvapení.“

Stoupali jsme vzhůru po osmdesáti schodech, povídali jsme si a nijak jsme nespěchali. Nahoře McDunn zhasl v místnosti světla, aby se v okenních tabulkách

nic nezrcadlilo. Veliké světelné oko bručelo a lehce se otáčelo v naolejova-ném lůžku. Mlhový roh houkal pravidelně každých patnáct vteřin.

„Má hlas jako nějaké zvíře, že mám pravdu?“ McDunn si přikývl. „Jako nějaké obrovské osamělé zvíře, které volá do noci. Sedí tu nad propastí deseti miliard let a volá k hlubinám. Jsem tu, jsem tu, jsem tu. A hlubiny mu opravdu odpovídají, ano, odpovídají. Jsi tu už tři měsíce, Johnny, ale raději tě na to připravím. Přibližně v tuhle roční dobu,“ řekl a zkoumal šero a mlhu, „přichází něco maják navštívit.“

„To hejno ryb, jak jste říkal?“

„Ne, tohle je něco jiného. Nechtěl jsem ti to říct předčasně, aby sis nemyslel, že jsem cvok. Ale dnes už to nemohu odkládat, protože jestli mám správné záznamy v kalendáři z minulého roku, dnes v noci to přijde. Nebudu se o ničem šířit, musíš se podívat sám. Stačí, když tu zůstaneš sedět. Budeš-li chtít, můžeš si zítra sbalit své věci, převézt se motorovým člunem na pevninu, zařídit si, aby na pontonovém molu u mysu na tebe čekal tvůj vůz, a pak můžeš ujíždět do některého ma-lého vnitrozemského městečka a svítit celé noci. Na nic se tě nezeptám, z ničeho tě nebudu vinit. Opakuje se to už po tři roky, ale tentokrát poprvé je tu se mnou někdo, aby to ověřil. Čekej a dívej se!“

Minula půlhodina a jen jsme si několikrát něco zašeptali. Když už nás čekání unavovalo, začal mi McDunn vykládat některé své názory. O mlhovém rohu měl své teorie.

„Kdysi před mnoha lety šel tudy nějaký člověk, zastavil se u hřmícího oceánu na studeném břehu bez slunce a řekl: potřebujeme hlas, který by volal přes moře a varoval lodě. Já ho udělám. Udělám hlas, který v sobě obsáhne čas a mlhu všech věků; udělám hlas, který vzbudí v člověku pocit jako postel zející vedle něj prázdnou po celou noc, jako když se otevřou dveře do prázdného domu, jako podzimní stromy bez listů. Jako hejna ptáků letících s křikem k jihu a listopadový vítr a moře narážející na tvrdé studené pobřeží. Udělám zvuk, který bude tak osamělý, že ho nikdo nedokáže přeslechnout, že kdokoli jej uslyší, rozpláče se v duši a zatouží po teple krbu, a všichni, kdo ho zaslechnou ve vzdálených městech, budou rádi, že jsou doma. Vytvořím zvuk a přístroj, který nazvou mlhový roh, a kdokoliv ho uslyší, pozná smutek věčnosti a pomíjivost života.“

Mlhový roh houkl.

„Tenhle příběh jsem si vymyslel,“ řekl McDunn tiše, „abych se pokusil o vysvětlení, proč se to každoročně k majáku vrací. Myslím, že to přichází za hlasem mlhového rohu . . .“

„Ale ...“ začal jsem.

„Pst!“ zarazil mě McDunn. „Tamhle!“ Pokynul k hlubinám.

Cosi plulo k majákové věži.

Už jsem říkal, že byla chladná noc. Vysoká věž byla studená, světlo se otáčelo a volání mlhového rohu vytrvale pronikalo chuchvalci mlhy. Viděli jsme jen na krátkou vzdálenost a hodně nezřetelně, ale věděli jsme určitě, že venku je hluboké moře, ploché, šedivé jako bláto a klidné, tady my, sami dva ve vysoké věži, a tamhle, zpočátku daleko od nás na moři, se zdvihá vlnka, za ní pak vlna, bublina a čepička pěny. A pak se na povrch chladného moře vynořila hlava, ohromná temná hlava s obrovskými očima, a za ní krk. A pak — žádné tělo — stále jen krk a krk! Hlava se vznesla plných dvanáct metrů nad hladinu, na štíhlém, nádherném, temném krku. Teprve pak se vynořilo tělo, podobné ostrůvku z černých korálů, ze škeblí a z mořských raků. Pak švihl ocas. Celého netvora od hlavy ke špičce ocasu jsem odhadl na sedmadvacet až třicet metrů.

Nevím, co jsem řekl. Něco jsem řekl.

„Drž se, hochu, drž se!“ zašeptal McDunn.

„To je neuvěřitelné!“ řekl jsem.

„Ne, Johnny, my jsme neuvěřitelní. Je stejný, jako byl před deseti milióny let. Vůbec se nezměnil. To my a Země jsme se změnili, my jsme neuvěřitelní. My!“

Plaval pomalu a vznešeně s temnou důstojností v ledových vodách daleko odtud. Občas se k němu přiblížila mlha, obalila ho a na chvíli zahladila jeho obrysy. Jedno netvorovo oko zachycovalo, pohlcovalo a odráželo naše obrovské světlo, střídavě červené a bílé, jako kotouč přidržený ve výši a vysílající poselství podle starodávného telegrafního klíče.

Byl mlčenlivý jako mlha, již plul.

„Je to nějaký druh dinosaura!“ schoulil jsem se a přitiskl k zábradlí schodiště.

„Ano, je to z toho rodu.“

„Ale vždyť už vymřeli!“

„Nevymřeli, jenom se skryli do hlubin. Hluboko, hluboko ke dnu až do nejhlubších hlubin. Řekni sám, Johnny, jestli to slovo přesně všechno nevystihuje? Hlubiny! Je v něm chlad, temnota a hloubka celého světa.“

„Co budeme dělat?“

„Dělat? Jsme v práci, nemůžeme odejít. A kromě toho jsme tu ve větším bezpečí, než kdybychom se pokoušeli dostat v nějakém člunu na souš. Je velký jako torpédoborec a skoro stejně rychlý.“

„Ale proč přichází právě sem, právě sem?“

V příštím okamžiku se mi dostalo odpovědi.

Mlhový roh houkl.

A netvor odpovéděl.

Výkřik přeletěl milión let vody a mlhy. Výkřik tak bolestný a osamělý, že mnou otřásla hrůza. Netvor vykřikl na věž. Mlhový roh houkl. Netvor znovu zařval. Mlhový roh houkl. Netvor otevřel obrovskou tlamu plnou zubů a z ní vyšel zvuk, navlas podobný mlhovému rohu. Osamělý, mohutný a přicházející z dálky. Zvuk samoty nezměrného moře, studené noci, odloučení. To všechno v něm bylo.

„Už víš,“ zašeptal McDunn, „proč chodí sem?“

Přikývl jsem.

„Celý rok, Johnny, leží tenhle ubohý netvor daleko, snad tisíc kilometrů odtud a možná třicet kilometrů pod mořem a čeká na svou příležitost. Možná že je mu už milión let. Jen si představ, že čeká milión let. Uměl bys čekat ty tak dlouho? Možná že je poslední svého druhu. Skoro si myslím, že tomu tak je. Ale to nechme. Před pěti lety přišli lidé a vystavěli tenhle maják. Zamontovali sem mlhový roh a dali mu zvuk a ten zvuk zamířili směrem k místu, kde spal a snil o světě, v němž žily tisíce jeho druhů, kdežto on je teď sám, úplně sám ve světě, který nebyl vytvořen pro něj a v němž se musí skrývat.

Ale volání mlhového rohu neodbytně přichází a odchází, a on se vyprošťuje z blátivého dna hlubin, oči se otvírají jako objektivы obrovských fotografických aparátů a netvor se pohne, pomalu, nesmírně pomalu, protože má na svých bedrech tíži celého oceánu. Mlhový roh proniká tisíci kilometrů vody slabě, ale důvěrně a pec v netvorových útrobach se rozechřívá a on se začíná pomalu, nesmírně pomalu zvedat. Živí se stohy tresek a střevlí a řekami medúz a v podzemních měsících pomalu stoupá. Stoupá v září, kdy mlha začala, v říjnu, kdy mlhy přibýlo, a roh ho volá a volá, a pak, koncem listopadu, po mnoha dnech překonávání tíže, každou hodinu o něco výš, přiblíží se živý k povrchu. Musí postupovat pomalu, kdyby se vynořil náhle, vybuchl by. Proto mu trvá celé tři měsíce, než se dostane k hladině, a pak ještě několik dní, než propluje studenými vodami k majáku. A dnes je největší netvor ze všech, co jich kdy bylo, tady, tamhle venku, Johnny. Volá ho sem maják, maják s dlouhým krkem čnějícím z vody jako jeho krk, s tělem jako jeho tělo, a co nejdůležitější, s hlasem jako jeho hlas. Už rozumíš, Johnny, už rozumíš?“

Mlhový roh houkl.

Netvor odpovéděl.

Všechno jsem si představil a pochopil jsem — milión let čeká osaměle na někoho, kdo se nikdy nevrátí. Milión let sám na dně mořském. Už to stačí k šílenství. Z oblohy mezitím mizí ptakoještěři, na pevninách vysychají bažiny, přežívají se lenochodi, šavlozubí tygři končí v dehtových jámách a po kopcích se jako bílí mravenci rozbíhají lidé.

Mlhový roh houkl.

„Minulý rok,“ řekl McDunn, „plaval kolem majáku celou noc. Nepustil se blízko, snad si nebyl docela jist. Možná že se bál. A byl také trochu rozzlobený po takové cestě. Ale druhý den se mlha nenadále zdvihla, vyšlo jasné slunce a obloha byla modrá, jak vymalovaná. Netvor uplaval před horkem a tichem a už se nevrátil. Zřejmě nad tím celý rok hloubal a zkoumal to ze všech stran.“

Netvor byl teď od věže pouhých sto metrů a volali na sebe s mlhovým rohem. V jeho očích, když na ně dopadlo světlo, byl oheň i led.

„Tady máš poučení, jak to chodí v životě,“ řekl McDunn. „Stále někdo čeká na někoho, kdo se nikdy nevrátí. Stále ně-

kdo miluje víc, než je sám milován. Když to trvá nějakou dobu, zachce se ti zničit předmět lásky, ať je to cokoliv, aby už ti nemohl působit bolest.“

Netvor se řítíl k majáku.

Mlhový roh houkl.

„Zkusíme, co se stane,“ řekl McDunn.

Vypnul mlhový roh.

Následovala minuta tak napjatého ticha, že jsme ve skleněné kopuli věže slyšeli bít svá srdce a pomalé otáčky světla v olejovém ložisku.

Netvor se zastavil a strnul. Obrovské oči podobné lucernám zamrkaly. Tlama mu sklesla. Zahřměl jako sopka. Kroutil hlavou sem tam, jako by hledal zvuk, který se náhle ztratil v mlze. Vytřeštěně zíral na maják. Zahřměl znovu. Pak mu blýsklo v očích. Vztyčil se, praštil do vody a řítíl se na věž, zmučené oči plné hněvu.

„McDunne!“ vykřikl jsem. „Zapněte ten roh!“

McDunn tápal po vypínači. Ale i když ho zapnul, netvor se vzpínal dál. Zahlédl jsem jeho gigantické tlapy, jak se sápoú na věž. Mezi výčnělky, které se podobaly prstům, měl plovací blány z rybí kůže. Obrovské oko na pravé straně jeho ztrápené hlavy se přede mnou blýsklo jako veliký kotel, do něhož se možná s výkřikem zřítím. Věž se otřásla. Mlhový roh houkl. Netvor houkl. Popadl věž a narazil do skla. Vysypalo se na nás.

McDunn mě chytil za ruku. „Dolů!“

Věž se chvěla, kolébala a začala povolovat. Mlhový roh a netvor řvali. Klopýtali jsme dolů po schodech, div jsme nespadli. „Rychle!“

Dostali jsme se dolů, právě když se věž ohnula až k nám. Zalezli jsme pod schody do malého kamenného sklípku. Kameny přšely v tisícerých nárazech. Mlhový roh umlkl. Netvor narazil na věž. Věž spadla. Klečeli jsme s McDunnem vedle sebe a pevně jsme se drželi, nebot' náš svět explodoval.

Pak bylo po všem a nebylo nic než tma a moře, které omývalo drsné kameny.

A kromě toho ještě další zvuk.

„Poslouchej,“ řekl McDunn tiše. „Poslouchej.“ Chvíli jsme čekali. Pak jsem to uslyšel.

Nejprve syčivé sání vzduchu a pak osamělé a zmatené bĕdování velikého netvora, který nás obléhal ze všech stran, takže za tenkou zdí našeho sklepa byl vzduch prostoupen smrdutým pachem jeho těla. Netvor nabral dech a zařval. Věž zmizela. Svĕtlo zmizelo. A netvor otvíral tlamu a bez ustání volal mohutným hlasem. Hlasem mlhového rohu. Lodĕ na moři, které té noci v pozdních hodinách proplouvaly kolem nás a nenašly svĕtlo, ani nic nevidĕly, ale zato slyšely, si urĕitĕ myslely: Tamhle je ten osamĕlý zvuk, ten mlhový roh z Osamĕlého zálivu. Všechno je v pořádku. Obepluly jsme mys.

A tak tomu bylo po celý zbytek noci.

Druhý den odpoledne, když nás přijeli zachránĕi vykopat ze zavaleného sklepa, sálalo venku Źluté slunce.

„Zkrátka se to rozpadlo,“ řekl McDunn prostĕ. „Párkrát na nás ošklivĕ narazily vlny a rozsypalo se to.“ Štípl mĕ do paže.

Nebylo nic vidĕt. Oceán byl klidný, obloha modrá. Jedinĕ kameny z rozpadlé věže a skály na břehu byly potažené něĕím zeleným, co strašlivĕ páchlo po chaluhách. Bzuĕela nad tím hejna much. Prázdnĕ břehy omýval oceán.

Přístí rok postavili nový maják, ale to už jsem pracoval v jednom mĕsteĕku, mĕl jsem ženu a pěkný teplý domek, který Źlutĕ zářil do podzimních nocí, dveře byly zamĕčenĕ a z komínu bafal kouř. McDunn byl strážcem nového majáku, který postavili na jeho Źádost ze Źelezobetonu. „Pro všechny případy,“ říkal.

Nový maják byl hotov v listopadu. Jednou pozdĕ veĕer zajel jsem sám po pobřeží až k němu, zaparkoval jsem vůz, díval jsem se přes šedĕ vody a poslouchal jsem nový signál, jak v dálce osamĕle zní jednou, dvakrát, třikrát, ĕtyřikrát za minutu.

A netvor?

Nikdy už se nevrátil.

„Odešel,“ řekl McDunn. „Vrátil se do hlubin. Poučil se, že na tomto světě se nesmí na ničem příliš lpět. Odešel do nejhlubších hlubin, aby čekal další milión let. Chudák! Čeká

tam a čeká, zatímco člověk na téhle ubohé malé planetě se rodí a umírá. Čeká a čeká.“

Seděl jsem ve voze a poslouchal jsem. Neviděl jsem maják ani světlo daleko na výspě v Osamělém zálivu. Slyšel jsem jen hluboký tón toho rohu! Zněl jako volání netvora.

Seděl jsem a přál si, abych mohl něco říci.

LÉTAJÍCÍ STROJ

Léta Páně čtyřstého panoval na trůně za Velkou čínskou zdí císař Juan. Jeho země se zelenala po deštích, v míru se chystala vydat úrodu a lidé na jeho území nebyli sice nejšťastnější, ale také nebyli nejsmutnější.

Brzy ráno prvního dne v prvním týdnu druhého měsíce v novém roce popíjel císař Juan čaj a vějířem zaháněl teplý vánek, když tu k němu po modrých a červených zahradních dlaždicích přiběhl jeden sloužící a volal: „Císaři, ó, císaři, zázrak!“

„Ano,“ odpověděl císař, „vzduch je dnes opravdu přelíbezný“

„Ne, ne, zázrak!“ opakoval sloužící a rychle se uklonil.

„A čaj lahodí mým ústům, i to je zajisté zázrak.“

„Ne, ne, Výsosti.“

„Pak mě nech hádat — vyšlo slunce a nastává nový den. Anebo moře je modré. To je nejkrásnější ze všech zázraků.“

„Výsosti, nějaký člověk létá!“

„Jakže?“ Císař se přestal ovívat.

„Viděl jsem ve vzduchu člověka, má křídla a létá. Slyšel jsem hlas volající z nebe, a když jsem vzhlédl, spatřil jsem draka vznášejícího se na obloze s člověkem v tlamě, draka z papíru a bambusu v barvě slunce a trávy.“

„Je časně,“ odvětil císař, „právě jsi procitl ze sna.“

„Je časně, ale co jsem viděl, viděl jsem. Pojd'te a uvidíte také.“

„Posad' se tu u mě,“ řekl císař. „Popij čaje. Je-li to pravda, musí to být podivné, vidět člověka létat. Potřebuješ čas, abys to uvážil, stejně jako já potřebuji čas, abych se připravil na to, co uvidím.“Popíjeli čaj.

„Výsosti,“ ozval se po chvíli sloužící, „aby neuletěl!“

Císař v zadumání povstal. „Můžeš mi tedy ukázat, co jsi viděl.“

Kráčeli do zahrady, přešli travnatou louku a můstek, prošli hájem a vystoupili na nízký pahorek.

„Tamhle!“ ukázal sloužící.

Císař vzhlédl k obloze.

A na obloze byl člověk a smál se v takové výši, že jeho smích bylo sotva slyšet; a ten člověk byl oděn v pestré papíry a rákosovou třtinu, která tvořila křídla a nádherný žlutý ocas, a vznášel se nade vším jako největší pták mezi všemi ptáky, jako nový drak v prastaré dračí říši.

Z výšin na ně muž zavolal chladným ranním vzduchem: „Já létám, létám!“

Sloužící na něj zamával: „Vidíme tě!“

Císař Juan se nepohnul. Zahledl se na Velkou čínskou zeď, která se teprve nyní začala v dálce vynořovat z oparu mezi zelenými pahorky; upíral zrak na toho skvělého kamenného hada, který se majestátně vinul celičkou zemí. Na tu úžasnou zeď, která je od nepaměti chránila před nepřátelskými hordami a bezpočtu let střežila mír. Viděl město, schoulené u řeky, i silnici a pahorek; začínaly se probouzet.

„Pověz,“ obrátil se na svého služebníka, „viděl toho létajícího člověka ještě někdo jiný?“

„Já jsem jediný. Výsosti,“ odpověděl sloužící, usmíval se na oblohu a mával.

Ještě několik okamžiků pozoroval císař nebesa a pak řekl:

„Zavolej ho dolů ke mně.“

Sloužící přiložil ruce k ústům a volal: „Hej, sestup, sestup dolů! Císař si tě přeje vidět!“

Zatímco se létající muž snášel v ranním větru, císař bedlivě pátral všemi směry. Uviděl rolníka, který si na práci přivstal, jak hledí na oblohu, a zapamatoval si, kde rolník stojí.

Zašustil papír, zapraskaly bambusy a létající muž přistál. Hrdě přistoupil k císaři, a přestože byl ve své výstroji neohrabaný, starci se uklonil.

„Cos to dělal?“ otázal se císař.

„Létal jsem v nebesích, Vaše Výsosti,“ odvětil muž.

„Cos to udělal?“ opakoval otázku císař.

„Vždy jsem vám právě pověděl!“ zvolal letec.

„Nepověděl jsi mi vůbec nic.“ Císař vztáhl tenkou ruku, dotkl se nádherného papíru a ptačího trupu přístroje. Voněly chladným větrem.

„Není krásný, Výsosti?“

„Ano, až příliš krásný.“

„Je jediný na světě!“ usmíval se muž. „A já jsem ho vynalezl.“

„Jediný na světě?“

„Přisahám!“

„Kdo ještě o něm ví?“

„Nikdo. Dokonce ani moje žena ne, myslela by, že jsem se pomátl ze slunečního úpalu. Myslela, že si stavím papírového draka. Vstal jsem v noci a odešel jsem ke vzdáleným útesům. A když zavanul ranní vánek a vyšlo slunce, dodal jsem si odvahy, Výsosti, a skočil jsem ze skály. Já jsem letěl! Ale má žena o tom neví.“

„Dobře tak pro ni,“ odvětil císař. „Pojď.“

Vraceli se k velikému domu. Slunce již plálo vysoko na obloze a tráva svěže voněla. Císař, služebník i letec se zastavili v rozlehlé zahradě.

Císař tleskl rukama. „Stráže!“

Stráže přiběhly.

„Chopte se toho muže!“

Stráže popadly letce.

„Zavolejte kata,“ řekl císař.

„Co to znamená!“ vykřikl zděšený letec. „Co jsem udělal?“ Překrásný papírový stroj se začal chřestivě chvět jeho vzlyky.

„Máme tu muže, který vyrobil jistý stroj,“ řekl císař, „a přece se nás ptá, co vytvořil. Sám neví. Jemu jde jen o to, aby tvořil, aniž ví proč a k čemu ta věc bude.“

Přiběhl kat s ostrou stříbrnou sekyrou. Zastavil se, obnažené svalnaté paže měl připraveny a obličej zakryt klidnou bílou maskou.

„Ještě okamžik,“ prohlásil císař. Obrátil se k nedaleko stojícímu stolu, na němž byl stroj, který vlastnoručně vytvořil. Císař sňal z krku zlatý klíček. Vložil klíček do droboučkého jemného mechanismu a natáhl ho. Pak strojek spustil. Byla to zahrada z kovu a drahokamů. Když se uvedla do pohybu, zpívali na kovových stromečcích ptáci, vlci bloudili v miniaturních hájích a droboucí lidé běhali ze slunce do stínu, ovívali se miniaturními vějíři, naslouchali zpěvu smaragdových ptáčků a postávali u neuvěřitelně malinkých, a přece šumících fontán.

„Není tohle krásné?“ otázal se císař. „Zeptáš-li se mě, co já jsem udělal, já ti mohu odpovědět. Dokázal jsem, že ptáci zpívají, lesy šumí, lidé se procházejí zalesněnou krajinou, těší se ze stínu a zeleně i ptačího zpěvu. To jsem udělal já.“

„Ale císaři!“ žadonil letec na kolenou a z očí se mu řinuly slzy. „Já jsem udělal něco podobného! Našel jsem krásu. Vzlétl jsem v ranním větru. Shlížel jsem dolů na spící domy a zahrady. Cítil jsem pach moře, a dokonce jsem je ze své výše viděl daleko za horami. A vznášel jsem se jako pták. Ach, nedokážu ani vypovědět, jak je to krásné tam nahoře, na obloze, větry vanou kolem a pohupují mnou sem tam jako pírkem, jako vějířem, a ta vůně ranní oblohy! A jaký je to pocit volnosti! Tohle je krásné, císaři, tohle je také krásné!“

„Ano,“ pravil smutně císař. „Vím, že to je pravda. Neboť i já jsem pocítil, že se mé srdce vznášá s tebou v ovzduší, a přemítal jsem: Jaké to je? Jaký je to pocit? Jak vypadají z té výše vzdálené rybníky? A co mé domy a sloužící? Jako mra-
venci? A co v dále města, která dosud neprocitla?“

„Pak mě ušetři!“

„Avšak stává se,“ pokračoval císař ještě zasmušileji, „že se člověk musí vzdát něčeho krásného, má-li si zachovat tu trochu krásy, kterou již má. Nemám strach z tebe, z tvé osoby, ale bojím se jiného muže.“

„Kterého?“

„Nějakého jiného muže, který, až tě uvidí, postaví zrovna takovou věc z pestrých papírů a bambusu. Avšak ten jiný muž bude mít zlou tvář a zlé srdce a všechna krása vezme za své. Takového muže se obávám.“

„Proč? Proč?“

„Kdo může říct, zda jednoho dne právě tento muž v právě takovém stroji z bambusu a papíru nevzlétne k obloze a nespustí obrovské balvany na Velkou čínskou zeď?“ otázal se císař. Všichni stáli bez hnutí a nikdo neřekl jediné slovo.

„Hlavu dolů,“ rozkázal císař.

Kat máchl stříbrnou sekyrou.

„Spalte draka i tělo vynálezce a jejich popel pohřbete společně,“ řekl císař.

Sloužící se rozešli vyplnit rozkazy.

Císař se obrátil ke svému osobnímu sluhovi, který první uviděl létajícího muže. „Drž jazyk za zuby. Všechno to byl sen, strašně smutný a překrásný sen. Rolníkovi na poli, který ho z dálky také spatřil, řekni, že se mu vyplatí, bude-li to považovat jen za přelud. Proskočí-li někdy jen slůvko, ty i rolník zemřete, dřív než se hodina s hodinou sejde.“

„Jste milosrdný, Výsosti.“

„Ne, nejsem milosrdný,“ řekl stařec. Za zahradní zdí spatřil strážce pálit nádherný stroj z papíru a bambusu, jenž voněl ranním větrem. Viděl, jak temný kouř stoupá k obloze. „Ne, jsem jen velice vyděšen a mám strach.“ Díval se na

strážě, jak kopou jamku na zahrabání popela. „Čím je život jednoho člověka proti životům miliónů? Toto pomyšlení mi budiž útěchou.“

Z řetězu, který měl na krku, sňal klíček a znovu natáhl překrásnou zahrádečku. Stál a hleděl přes krajinu až k Velké zdi, na mírumilovné město, zelená pole, řeky, bystřiny. Povzdechl si. Zahrčel droboučkový strojek a zahrádka se dala do pohybu. Drobní lidé se procházeli v lesích, lištičky s lesklými kožíšky hopkaly po sluncem zalitých mýtinách a mezi stromky se vznášeli zpěvaví ptáčky jasné modrých a žlutých barev a poletovali sem tam na malinké obloze.

„Ach,“ vzdychl císař a zavřel oči, „ti ptáci, ti ptáci!“

DRAK

Nízkou trávou pusté planiny vanula noc, jinak byl všude mrtvý klid. Už dlouho nepřeletěl pod velkou nevidomou skořepinou oblohy jediný pták. Kdysi dávno vyvolávalo zdání života pár oblázků, když se rozdrolily a rozpadly na prach. Jenom noc se prostírala v duších dvou mužů, skloněných u osamělého ohně v nehostinné krajině; temnota jim bušila v žilách a neslyšně tepala v spáncích a zápěstích. Světlo z ohně jim olizovalo rozrušené obličejy a prýštilo z očí oranžovými nitkami. Naslouchali vlastnímu slabému ledovému dechu a ještěřčímu pomrkávání víček. Konečně jeden z nich prohrábl oheň mečem.

„Nech toho, pitomče, vždyť nás prozradíš!“

„Dyť je to jedno, drak nás stejně zavětrí už zdaleka,“ řekl druhý muž. „Panebože, to je ale zima. Nejraděj bych se viděl zpátky na hradě.“

„Před námi je smrt, ne spánek ...“

„Ale proč? Řekni mi proč? Drak se přece městu vyhýbá!“

„Mlč, hlupáku! V jeho spárech hynou osamělí muži, kteří putují od nás k dalšímu městu!“

„Co je nám po tom? Vraťme se domů!“

„Počkej chvílku — poslouchej!“

Oba znehybněli.

Čekali dlouho, ale k uším se jim neslo jen nervózní chvění kůže jejich koní, která jako tamburína potažená černým sametem jemně rozechvívala stříbrné třmínkové spony.

„Ach,“ povzdechl si druhý muž, „až mi tu naskakuje husí kůže. Tady je možné všechno. Ta temná noc ..., jako by někdo sfoukl slunce. A kdyby jen to, panebože!“

Co ten drak ... prý mu z očí šlehá oheň. Z tlamy vychází místo dechu bílý dým, táhne temnou krajinou jak hořící vích. Dští oheň a síru, zapaluje trávu. Ovce se plaší a hynou šílené hrůzou. Ženy rodí zrůdy. Drak běsní tak, až se zdi obracejí v prach. Na úsvitu bývají jeho oběti rozsety po okolních kopcích. Kolik rytířů se už asi vypravilo proti tomu netvoru a našlo tam svou smrt, tak jako ji najdeme i my?“

„Tak už dost!“

„Žádné dost! Tady v té pustině jeden ani neví, který je rok!“

„Píše se rok devítistý od narození Páně.“

„Kdepak,“ zašeptal druhý se zavřenýma očima. „V téhle pustině není pánem Čas, ale Věčnost. Něco mi říká, že kdybych se teď rozběhl zpátky, nenajdu město na svém místě, lidé budou ještě nenarození, všechno bude vypadat jinak, v hrubých skalách jen stěží vytuším tvary dnešních hradů, v kmenech stromů hladké trámy. Neptej se, odkud to vím, to ten kraj tady to ví a říká mi to. A my si tu přitom sedíme jakoby nic v říši ohnivého draka. Pán Bůh s námi a zlý pryč!“ „Jestli máš nahnáno, tak si připni brnění!“ „A nač? Nemáme tušení, odkud lítá, ani kde sídlí. Ztrácí se v mlze, nevíme, kam má namířeno. Máš pravdu, pospěšme si s brněním, zemřeme alespoň v plné zbroji, jak se na rytíře sluší.“

Druhý muž, který už měl napůl připnutý lehký stříbrný krunýř, se znovu *zarazil a ohlédl.*

Ve všech koutech té šeré krajiny, plné noci a nicoty tryskající z nitra pustiny, strhl vítr mračna prachu z hodin, které z nánosu prachu určovaly čas. V jícnu toho nového vichru plála černá slunce a z nějakého podzimně zbarveného stromu za obzorem spadalo milión sežehlých listů. Tím větrem tavila se krajina, jako bílý vosk natahovaly se kosti, krev houstla a vířila a usazovala se kalem v mozku. Vítr kvílel tisícem zmírajících duší, věčně zmatených a nepokojných. Byl mlhou vprostřed mlžného oparu obklopeného temnotou, a to místo bylo místo nikoho a neodpočítávaly se zde ani roky, ani hodiny, všude pusto, až na ty muže v bezejmenné prázdnotě náhlého mrazu, bouře a bílého hřmění, vzdouvajících se za clonou blesků podobnou roztržitěné tabuli ze zeleného skla. Nenadálý porыв deště zmáčel trávu, vše zmizelo, dokud nezůstalo nic než mrtvolné ticho a ti dva muži čekající v osamění u teplého ohně za chladného času.

„Tam,“ zašeptal první muž. „Tam ...“

V dálce zazněl burácivý chorál — blížil se drak.

Muži si mlčky připnuli brnění a vsedli na koně. Půlnoční pustinu rozčísil mohutný zášleh, jak se drak s řevem blížil stále víc, nad kopcem vytryskl žlutý žár

a potom se jeho tmavé článkované tělo, nezřetelné na takovou dálku, převalilo přes kopec a střemhlav zmizelo v údolí.

„Honem!“

Pobídlí koně ostruhami k malému otvoru.

„Je uvnitř!“

Obrněnými pěstmi se chopili kopí a zaklapli koním hledí.

„Panebože!“

„Ano, modleme se!“

V těžce chvíli se drak objevil na úpatí. Jeho obrovité jantarově žluté oko na nich spočinulo a roznítilo pancíře červeným jiskřivým třpytem. S děsivým zakvilením a supivým hřmotem se vrhla stvůra vpřed.

„Pro smilování boží!“

Kopí dopadlo pod žluté vypoulené oko, ohnulo se a vymrštilo muže do vzduchu. Drak udeřil, *srazil* ho pod sebe a rozmačkal. Hnal se dál a strašlivým úderem ramene rozdrtil zbývajcího koně s jezdcem o balvan vzdálený třicet metrů. A přitom nepřestával kvílet a všude kolem samý oheň, i pod ním, jakási žlutá, oranžová sluneční výheň plivající velká, rychle mizející mračna oslepujícího dýmu.

„Viděls to?“ ozval se výkřik. „Neříkal jsem ti to?“

„Přesně! Přesně! Rytíř v brnění, panebože, Harry! My jsme ho přejeli...! Zastavíš?“

„Jednou jsem zastavil, ale nikde nic. Nerad v těchhle končinách zastavuju. Běhá mi tu mráz po zádech. Všechno je to tu takové divné.“

„Jenomže do něčeho jsme přece vrazili!“

„Pískal jsem jak blázen, ale ten chlap tam stál jak přikovaný!“

Zahoukání provázené výbuchem páry rozřízlo lehkou mlhu.

„Do Stokely dojedem na čas. Co říkáš, Frede, nepoložíme?“

Další zapískám setřáslo z prázdné oblohy rosu. Noční vlak se ohnivě přehnal roklí, zdolal pahorek a pomalu se ztratil v dáli na cestě studenou krajinou k severu, zanechávaje za sebou černý kouř a páru, které se rozplynuly ve strnulém vzduchu jen pár chvil poté, co projel a zmizel navždy.

TÉMĚŘ KONEC SVĚTA

Když v poledne 22. srpna 1967 spatřil Willy Bersinger v dohledu Rock Junction v Arizoně, hornickou botou mírně sešlápl plyn ve své rachotině a klidně rozmlouval se svým společníkem Samuelem Fittsem.

„Milý Samueli, tohle město je pro mě magnet. Po pár měsících v té zatracené jámě se mi zdá i hrací skříň krásná jako chrámové okno. Potřebujeme město; bez něj bychom se taky jednoho krásného rána mohli probudit a zjistit, že jsme vysušené hovězí a zkamenělá skála. No, a samozřejmě, město po-třebuje nás.“ „Pročpak?“ zeptal se Samuel Fitts. „My s sebou do města neseme, co mu chybí — hory, potoky, pusté noci, hvězdy a tak . . .“ Je to pravda, myslil si Willy při jízdě. Když se člověk přesadí do osamělých cizích končin, nasaje do sebe pramínky ticha. Ticho pouštního býlí nebo mručení horského lva, které zní jako šum úlu v horském poledni. Ticho říček zaříznutých hluboko v kaňonech. Člověk to do sebe všechno vstřebá. Když ve městě otevře ústa, vydechne to.

„Bože, s jakou rozkoší se uvelebím na židli v naší holírně,“ zpovídal se Willy, „a uvidím zas ty městské frajery v řadě židlí pod kalendářovými nahotinkami, jak na mě čumí a čekají a já zatím přemílám svou filozofii skal a fáty morgány a toho uzpůsobení času, který si prostě sedí tamhle nahoře v kopcích a čeká, až člověk odejde. Vydechnu — a divočina se jako jemný prach snese na zákazníky. Je to krásné, když se tak rozpovídám, tiše a bez zábran, páté přes deváté, pořád dál..“

V duchu viděl, jak se zákazníkům rozjasňují oči. Jednou se s výkřikem rozběhnou k horám, opustí rodiny i uspěchanou civilizaci.

„Je to skvělý pocit, když máš dojem, že tě lidi vítají,“ řekl Willy. „Tebe i mě, Samueli, lidi z města nutně potřebují. Sláva, jsme v Rock Junction!“

Rozhrkaný a skřípající vůz dýchavičně přešel hranice města a vjížděl do úzkostného údivu.

Ujeli asi tři sta metrů a Willy dupl na brzdu. Z blatníku roztřesené herky se sesypal déšť rezavých šupinek. Auto se krčilo na ulici.

„Něco není v pořádku,“ řekl Willy. Rysíma očima objel okolí. Potáhl ohromným nosem. „Cítíš to? Cítíš?“

„Cítím,“ ošil se Samuel, „ale co?“

Willy se zamračil. „Viděl jsi už někdy blankytně modrou trafiku?“

„Nikdy.“ „Tamhle je, podívej! A viděls už růžovou psí boudu, oranžovou kůlnu a fialové krmítko? Podívej napravo, nalevo a tam.“

Oba muži se pomalu napřímili a stáli na praskajících prknech podlahy.

„Samueli,“ šeptal Willy, „každá mizerná sirka, každá hromada dříví, každé zábradlí, každá tretka, plot, každý bezpečnostní uzávěr, auto na odpadky, celé to zatracené město, jen se na to podívej! Někdo to před hodinou natřel!“

„To není možné,“ řekl Samuel Fitts.

Ale všechno, hudební pavilónek, baptistický kostel, požární zbrojnice, sirotčinec dobročinné společnosti, nádraží, okresní věznice, kočíí nemocnice a všechny domy, vilky, skleníky, altánky, firemní štíty, poštovní schránky, telefony“ i popelnice všude kolem bez výjimky svítily slámovou žlutí, nezralou zelení, řvavou červení. Od vodní nádrže až po svatostánek všechno vypadalo, jako by to byl Bůh seřízl z povrchu, natřel a před chvilkou vrátil na místo, aby to doschlo.

A nejen to! Kde vždycky bujel plevel, tísnila se na každém volném plácku kapusta, cibulka a salát, trsy podivných slunečnic měřily čas na polední obloze, pod nesčetnými stromy se krčily macešky v chládku jako letní štěňátka a velikýma vlhkýma očima okukovaly uválcované trávníky, které hýřily zelení jako propagační plakáty irských cestovních kanceláří. K dovršení všeho se kolem přehnal deset kluků, obličej vymydlený, vlasy napomádované, košile, kalhoty i tenisky bílé jako padlý sníh.

„Tohle město,“ řekl Willy a díval se za nimi, „se pominulo. *Záhada*.. *Záhada* na každém kroku. Řekni mi, Samueli, jaký tyran to asi přišel k moci? Jakým zákonem donutil kluky k takové čistotě a dohnal lidi k tomu, aby natřeli každé párátko i květináč? Pořádně se nadechni! Ve všech domech mají nové tapety! Zkouška osudu postihla tyhle lidi v hrozně podobě. Není v lidské přirozenosti, aby se člověk stal přes noc vzorem dokonalosti. Vsadím se o všechno zlato, které jsem vyrýžoval za celý měsíc, že vyklidili i půdy a sklepy a všechno září čistotou. Vsadím se, že tohle město prožilo soudný den.“

„Co máš s tím souzením, vždyť tady člověk pomalu slyší andělské kůry zpívat,“ oponoval mu Samuel. „Ale když myslíš, tak se vsadíme.“

Auto řízlo zatáčku ve větru prosyceném pachem terpentýnu a vápna. Samuel vyhodil obal od žvýkačky a uchechtl se. To, co následovalo, přece jen nečekal. Nějaký stařík v nových pracovních šatech a v nablýskaných botách se vyřítil do ulice, sebral zmačkaný obal a hrozil za odjíždějícím autem

„Soudný den . . .“ Samuel Fitts se ohlédl a hlas mu selhal. „No nic ... sázku zatím nezruším.“

Otevřeli dveře holičství. Hemžilo se tam zákazníci s ostříhanými a napomádovanými vlasy a do růžová vyholenými tvářemi, a přesto všichni seděli a

čekali, až se budou moci usadit do křesel, nad nimiž tři holiči cvakali nůžkami a točili hřebeny. Holiči i zákazníci mluvili jeden přes druhého a v místnosti bylo živo jako na burze.

Když Willy a Samuel vešli dovnitř, šum okamžitě ustal, jako by byl někdo provrtal dveře salvou z brokovnice.

„Same . . . Willy . . .“

V nastalém tichu se někteří sedící postavili a stojící si pomalu sedli a nespouštěli z nich oči.

„Samueli,“ řekl Willy koutkem úst, „připadám si tu jako Červená smrt.“ Nahlas řekl: „Nazdárek! Tak mě tu máte a dneska si dokončíme přednášku o zajímavostech flóry a fauny Velké americké pouště a ...“

Antonelli, vedoucí holičství, se jako šílený vrhl k Willymu, popadl ho za rukáv a ústa mu zakryl rukou, jako když na svíčku nasadí kratiknot. „Willy,“ šeptal mu a přes rameno bázlivě pozoroval zákazníky. „Slibte mi, prosím vás, že si koupíte jehlu a nit a pusy si zadrátujete. Tiše, proboha, jestli je vám život milý!“

Willy i Samuel si uvědomili, že je někdo postrkuje kupředu. Dva upravení zákazníci bez pobízení uvolnili holičská křesla. Oba zlatokopové, než dosedli na křesla, potají se na sebe podívali do zamušincovaných zrcátek.

„Samueli! Rozhlídni se a srovnej to!“

„Svatá pravda,“ zamžoural Samuel, „jsme jediní v celém Rock Junction, kdo opravdu potřebuje oholit a ostříhat.“

„Jste cizinci!“ Antonelli je zatlačil do křesel, jako by je chtěl co nejrychleji umrtvit. „Ani nevíte, jak jste tu cizí!“ „Ale jak je to možné, vždyť jsme tu byli naposledy, je to pár měsíců...“ Willy zmizel pod rozpařeným ručníkem; s tlumeným výkřikem rezignoval. V rozpařené tmě slyšel, jak mu Antonelli tiše a naléhavě říká:

„Postaráme se, abyste vypadali jako ostatní. Nechci říct, že byste vypadali nebezpečně, to ne, ale vaše řeči v těchhle dobách by mohly lidi popudit.“

„Co to sakra znamená — v těchhle dobách!“ Willy nadzdvihl kouřící ručník. Upřel na Antonelliho kalný zrak: „Co se stalo v Rock Junction?“

„To není jen u nás.“ Antonelli strnul pohledem na jakémisi neuvěřitelném snu za horizontem. „Ve Phoenixu, v Tucsonu, v Denveru. Ve všech amerických městech! Příští týden si s manželkou vyjedeme do Chicaga. Představte si Chicago natřené, čisté a zářící novotou. Říká se mu teď Perla Orientu! A Pittsburg, Cincinnati, Buffalo si s ním nezádá! A to všechno proto, že — víte co, vstaňte, dojděte si tamhle k televizoru a zapněte ho.“

Willy podal Antonellimu kouřící ručník a šel ke stěně, zapnul televizi, poslouchal, jak se rozehřívá, pohrával si s knoflíky a čekal. Po obrazovce se snášel bílý sníh.

„Zkuste to s rádiem,“ řekl Antonelli.

Willy cítil, jak na něm všichni visí očima, když přejížděl rádiovou stupnici od stanice ke stanici.

„Jděte s tím k šípku,“ řekl po chvíli, „televizi i rádio máte rozbité.“

„Nemáme,“ řekl Antonelli prostě.

Willy se znovu posadil do křesla a zavřel oči.

Antonelli se k němu naklonil. Těžce oddychoval.

„Něco vám povím,“ řekl.

„Představte si tohle: Před čtyřmi týdny v sobotu, bylo už k polednímu, ženy a děti sedí doma u televize a dívají se na klauny a kouzelníky. V salónech krásy mají puštěné módní přehlídky. U holiče a v železářstvích sledují muži baseball nebo lov pstruhů. Celý civilizovaný svět se dívá na televizi. Jediný pohyb a zvuk je na malých černobílých obrazovkách, jinak nikde.

A tu najednou uprostřed pořadů ...“

Antonelli se zarazil a nadzdvihl cíp rozpažené látky.

„Skrvny na slunci,“ řekl.

Willy ztuhl.

„Největší a nejošemetnější sluneční skvrny v historii nás smrtelníků,“ řekl Antonelli. „Celý bídný svět zaplavila elektřina. Na to tata všechny televizní obrazovky zhasly a tak už to zůstalo.“

Jeho hlas přilétal z dálky jako hlas člověka, který popisuje arktickou krajinu. Mydlil Willymu obličej, ale nedíval se na to, co dělá. Willy se po očku díval přes holírnu, jak se po hučící obrazovce tiše snáší sníh ve věčné zimě. Zdálo se mu, že dokonce slyší splašený tlukot srdcí v obchodě.

Antonelli pokračoval v pohřební řeči.

„Celý první den jsme se jen snažili pochopit, co se stalo. Do dvou hodin po první sluneční erupci byli na nohou všichni televizní opraváři ve Spojených státech. Každý si myslel, že se poškodil jenom jeho přijímač. Jelikož rádia vybuchla také, dověděli jsme se tu otřesnou pravdu teprve večer, když jako za starých časů začali kameloti vyvolávat zprávy po ulicích. Oznámili nám, že tyhle skvrny na slunci možná budou pokračovat — do konce našeho života.“

Zákazníci začali šeptat.

Antonellimu se třásla ruka, v níž držel břitvu. Musel chvíli počkat.

„Ta prázdnota, to nehmotné nic, co pořád padá v našich televizorech, to nám dalo všem zabrat. Bylo to, jako když se člověk baví v obývacím pokoji s dobrým přítelem, přítel najednou zmlkne, zbledne, zůstane ležet, vy víte, že je mrtev, a sám už začínáte chladnout.“

První večer se všichni vrhli do biografů. Filmy nestály za moc, ale konaly svou dobročinnou funkci alespoň do půlnoci. U nálevních pultů se první večer Veliké pohromy namíchalo dvě stě vanilkových a tři sta čokoládových nápojů. Jenže chodit do biografu a kupovat si pití nemůže člověk denně. Co pak? Zavolat příbuzným, aby přišli na kanastu nebo na kostky?“

„To byste si rovnou mohli provrtat hlavu kulkou,“ poznamenal Willy.

„Máte pravdu, ale lidi se museli nějak dostat z domů, kde obcházela hrůza. Projít pokojem znamenalo totéž jako projít kolem hřbitova a pískat si na kuráž. To ticho ..“ „Willy se trochu napřímil. „Když už mluvíme o tichu ...“

„Třetí den večer,“ vpadl mu do řeči Antonelli, „jsme byli pořád ještě vyvedeni z míry. Máme co děkovat jedné ženě, že jsme se rovnou nezbláznili. Někde tady u nás ve městě vyšla žena z domu a za okamžik se vrátila. V jedné ruce držela štětec. A v druhé ...“

„Kbelík barvy,“ řekl Willy.

Všichni se usmáli, když viděli, jak rychle to pochopil.

„Kdyby páni psychologové někdy také rozdávali zlaté medaile, měli by jednu připnout té ženě a všem jí podobným ve všech městech, neboť ony zachránily tenhle svět před koncem. Těm ženám, které se instinktivně objevily za večera a přinesly nám zázračnou kúru.“

Willy si to v duchu představil. Před vyhaslými televizory se hrouť únavou otcové a našťvaní synové a čekají, až se z té zatracené skříňky zase ozve ofsajd nebo gól! A tu najednou vzhlednou od obrazovek a v šeru spatří ty skvělé ženy, jak se vši rozhodností a důstojenstvím stojí a čekají se štětcem a barvou. A slavné světlo ozářilo jejich tváře i oči. ..

„Panebože, rozšířilo se to jako požár!“ řekl Antonelli. „Od domu k domu, od města k městu. Skládačková horečka v roce 1932 nebo bláznění s jojem v roce 1928 je nulou ve srovnání s šílenstvím Každý všechno sám, které tohle město rozbilo napadř' a zase je slepilo. Lidi naplácali barvu na všechno, co se zastavilo alespoň na deset vteřin. Vyškrábali se na všechny věže, obkročmo lakovali i ploty, po stovkách padali ze střech a ze žebříků. Ženy natíraly kredence a skříně, děti natíraly mechanické hračky, železnice, draky. Nebýt téhle činnosti, mohla se kolem našeho města rovnou postavit zeď a nad bránu dát nápis Pax vobiscum.“

Všechna města, kam jste se obrátil, na tom byla naprosto stejně, lidi zapomněli, jak pohybovat čelistmi, jak se vyjadřovat. Mně můžete věřit, muži se motali jako opilí v úplném omámení, dokud jim ženy nestrčily do rukou štětce a neukázaly na nejbližší nenabarvenou stěnu!“

„Zdá se, že jste dílo skončili,“ řekl Willy.

„Za první týden třikrát došly v drogériích barvy.“ Antonelli se pyšně rozhlédl po městě. „Lakování samozřejmě mohlo vydržet jen tak dlouho, dokud se neskončilo s živými ploty

a nastříkáváním trávy, každého stvolu zvlášť. Teď jsme už také uklidili na půdách a ve sklepech a zápal se přenáší, ženy například zase začaly zavařovat ovoce, nakládat zeleninu a vařit malinové a jahodové marmelády. Spíže jsou všude nabitě. Honosné církevní obřady také. Znovu se zorganizovali kuželkáři, noční baseball, nákladné večírky, pitky. Během čtyř týdnů se prodalo v obchodě s hudebními nástroji pět set ukulelí, dvě stě dvanáct havajských kytar, čtyři sta šedesát okarín a píšťalek kazoo. Já se učím na trombón. Tadyhle Mac

na flétnu. Orchestrální koncerty se pořádají každý čtvrtek a neděli večer. Pamatujete se ještě na strojky na zmrzlinu, které se točily klikou? Jenom Bert Tyson jich za minulý týden prodal dvě stě. Osmadvacet dní, Willy, osmadvacet dní, které třásly světem!“ Willy Bersinger a Samuel Fitts seděli na křeslech a pokoušeli se všechno si představit a vžít se do toho šoku, do té ničivé rány. „Už osmadvacet dní jsou holírní nabití muži, kteří se dávají holit dvakrát za den, jen aby mohli sedět, civět na zákazníky a čekat, že někdo něco řekne,“ pokračoval Antonelli Willyho přitom holil. „Vzpomínám si, že kdysi, ještě než začala televize, holiči měli pověst velkých mluvkvů. A vidíte, tenhle měsíc nám trvalo celý týden, než jsme se dostali do tempa, než jsme setřásli rez. Dneska už nám to zase jede jako po másle. Nemá to hlavu ani patu, ale rychlost je fantastická. Když jste vstoupil, slyšel jste ten rozruch? Ono to zas opadne, až si zvykne na veliké Zapomnění.“ „Vy jste si to dokonce pojmenovali?“ „Nám, kdo už v tom chvíli jsme, se to tak jeví.“

Willy Bersinger se klidně zasmál a pokýval hlavou. „Už chápu, proč jste nechtěl, abych spustil přednášku, když jsem vešel.“

Je to úplně jasné, jak to, že mě to nenapadlo hned? Před čtyřmi krátkými týdny dopadla na tohle město pustina, pěkně jím zatřásla a pořádně je vyděsila. Díky slunečním skvrnám mají všechna města na celé západní polokouli dost ticha aspoň na deset let. A já do toho vpadnu s další dávkou ticha, začnu vyprávět o pouštích, o bezměsíčných nocích, kdy svítí jen hvězdy a tu a tam je slyšet, jak vítr

žene písek po vyschlých řečištích. Ani se mi nechce myslet na to, co by se bylo mohlo stát, kdyby mě Antonelli včas nezarazil. Už se vidím, jak jdu z města v dehtu a v peři.

„Antonelli,“ řekl nahlas. „Díky.“

„Nemáte zač,“ řekl Antonelli. Vzal hřeben a nůžky. „Tak jak si to dáme? Vzadu nechat, po straně přistříhnout?“

„Po stranách nechat,“ řekl Willy Bersinger a znovu zavřel oči, „vzadu přistříhnout.“

Za hodinu nato Willy a Samuel nasedli do staré rachotiny, kterou kdosi, nikdy se nedověděli kdo, umyl a nablýskal, zatímco byli u holiče.

„Konec světa,“ Samuel vytáhl pytlík zlatého prachu. „S velkým K.“

„Nech si to.“ Willy zamyšlené seděl za volantem. „Vyrazíme si za ty peníze do Phoenixu, Tucsonu, Kansas City, co říkáš? Tady jsme zboží, o které momentálně nikdo nestojí. Nebudou o nás stát dřív, než se ty přijímače zase rozjedou, roztancují a rozezpívají. Když zůstaneme tady, určitě z naší bagáže vyklouznou ještěři, draví ptáci a pustina a přivedou nás do neštěstí.“

Willy se zadíval na výpadovku před sebou.

„Říkal Perla Orientu. Dovedeš si představit Chicago, tu špinavou díru, nabarvené a vymydlené jako nemluvně po ránu? To si prostě nemůžeme nechat ujít!“

Nastartoval, nechal vůz protáčet a díval se na město.

„Člověk všechno přežije,“ hučel si pro sebe. „Člověk hrozně vydrží. Škoda, že jsme propásli tu obrovskou proměnu. To musela být zatracená věc, čas zkoušky. Samueli, pomoz mi, já si nemůžu vzpomenout. Co my jsme vlastně viděli v televizi?“

„Viděli jsme jednou večer nějakou ženskou zápasit s medvědem, vydrželi to dvě kola.“

„Kdo vyhrál?“

„Kdybys mě rozkrájel, nevím. Ta ženská . . .“

Ale to už se stará rachotina dala do pohybu a unášela ostříhaného a napomádovaného Willyho Bersingera a Samuela Fittse s navoněnou hlavou, tvářemi vyholenými do růžová a nehty, které zářily na slunci. Pluli pod přistřiženou zelení právě zalitých stromů, uprostřed uliček plných květín, po bezprašné silnici kolem pampeliškových, šeríkových, fialkových, růžových a mátově nabarvených domků.

„Perlo Orientu, jedeme za tebou!“

Vyběhl navoněný pes s natrvalenou srstí, rafal jim po pneumatikách a štěkal, dokud úplně nezmizeli z dohledu.

POBŘEŽÍ PŘI ZÁPADU SLUNCE

Tom po kolena ve vlnách, kus vyplaveného dřeva v ruce, naslouchal.

V domě u Pobřežní dálnice bylo ticho. Hlasité prohrabávání skříněk, cvakání zámků na kufrech, třeskot rozbitých váz a nakonec pronikavé prásknutí dveří, to vše už odeznělo.

Chico se na světlém písku kochal bohatou úrodou poztrá- cených mincí a vytrásal je z cedníku. Po chvíli pohlédl na Torna a řekl: „Ať si jde.“

A tak to bylo každý rok. Týden či měsíc se z oken jejich domku linula hudba, verandu zdobily nové květináče s pelar-goniemi, dveře a schody se leskly novým nátěrem. Uvnitř se stěhovaly obrázky na stěnách. Matissovy reprodukce nahradily napodobeniny italských renesančních pláten. Někdy, když se člověk podíval k domu, zahlédl vlající ženské vlasy, jež se jako jasně žlutý prapor sušily ve větru. Někdy byl prapor černý, jindy rudý. Někdy se na obzoru tyčila vysoká žena, jindy tam byla malá. Ale vždy jen jedna žena. Až přišel den, jako je tento . . .

Tom položil kus dřeva na zvětšující se hromadu blízko místa, kde Chico prosel kvanta písku, v němž lidé zanechali stopy svých dávno zmizelých dovolených.

„Chico, co tady vlastně děláme?“

„Žijeme si jako páni.“

„Já si jako pán nepřipadám, Chico.“

„Tak se snaž, kamaráde!“

Tom si představil dům o měsíc později: v květináčích suchá hlína, na stěnách prázdné čtverce po obrázcích a na podlaze místo koberce písek. Pokoje budou hučet prázdnotou jako lastury ve větru. A každou dlouhou noc, Chico i on, zavrtaný každý ve své posteli, ve svém pokoji, budou poslouchat, jak se odliv převaluje a zahlazuje všechny stopy.

Tom neznatelně pokyvoval hlavou. Jednou do roka si i on přivedl pěkné děvče a pokaždé si myslel, že je to konečně ta pravá, že se co nevidět ožení. Ale jeho ženy se vždy před úsvitem tiše vykrádaly ven s pocitem, že si je spletl s nějakou jinou, že tuhle roli nejsou schopny zahrát. Chicovy přítelkyně opouštěly jejich dům s hrozným řevem a spěchem. Jako obrovské vysavače pronikly do všech koutů, do všech lastur, neunikla jim jediná perla, a přitom pevně třímaly své peně-

ženky jako plyšové medvídky, s nimiž se Chico mazlíval, když jim otvíral tlamičky a přepočítával zoubky.

„To už je letos čtvrtá ženská.“

„Já to беру, pane rozhodčí,“ zašklebil se Chico. „Ukažte mi cestu do sprch.“

„Chico . . .“ Tom se kousl do rtu, pak pokračoval. „Dost jsem o nás dvou přemýšlel. Měli bychom se rozdělit.“

Chico na něj mlčky pohlédl.

„Tedy,“ řekl Tom rychle, „možná že každý sám by měl větší šanci.“

„To mě podrž,“ řekl po chvíli Chico a oběma velkýma rukama pevně sevřel cedník. „Hele kamaráde, copak nevíš, jak se věci mají? Ty a já tu spolu zůstaneme až do roku 2000. Párek starých bláznivých oslů si tady bude na sluníčku vyhřívat kosti. Teď už se nám nic nepříhoda, Tome, už je na to pozdě. Zapiš si to za uši a buď zticha.“

Tom polkl a pevně se zahleděl na druhého muže. „Přemýšlím o tom, že odjedu -- příští týden.“

„Zavři klapačku a dej se do práce!“

Chico vztekle prohrábl písek a byl odměněn čtyřiceti třemi centy v podobě desetníků, pětníků a měďáků. Zažíral tupě na mince, které se do síta nahrnuly stejně rychle jako po úspěšném zásahu v hracím automatu.

Tom se nehýbal a zadržoval dech.

Jako kdyby oba na něco čekali.

Pak se to něco stalo.

„Hej . . . hej . . . hej.. .!“

Ozval se z dálky hlas.

„Hej ... hej ... no tak, hej ...!“

Po břehu asi sto metrů od nich utíkal chlapec, křičel a mával rukama. Něco v jeho hlase způsobilo, že Tomovi přeběhl mráz po zádech. Zimomřivě se schoulil a čekal.

„Hej!“

Hoch se zastavil, popadal dech a ukazoval směrem k moři.

„Ženská, taková divná ženská, tam u Severní skály!“

„Ženská!“ To slovo z Chicových úst přímo explodovalo, hned vzápětí se dal do smíchu. „To snad ne!“

„Co myslíš tím ‚divná ženská‘?“ otázal se Tom.

„Já nevím, křičel chlapec, oči doširoka otevřené. „Musíte ji vidět! Strašně divná!“

„To myslíš utopená?“

„Možná!“ Přinesla ji voda, teď leží na břehu, musíte ji vidět sami... divná ...“
Chlapcův hlas odumřel. Rozevřenýma očima opět zíral k severu. „Má rybí ocas.“

Chico se zasmál. „Až po večeři, prosím.“

„Prosím vás!“ vykřikl chlapec, teď už přímo tancoval na místě. „Já nelžu. Dělejte, rychle!“

Dal se do běhu, vycítil, že ho nenásledují a zklamaně se obrátil.

Tom si uvědomil, že otevírá ústa. „Ten kluk by neběžel takovou dálku jen tak pro legraci, co říkáš, Chico?“

„Lidi už běželi dál a kvůli jiným prkotinám.“

Tom se zvedl. „Tak dobře, chlapče.“

„Děkuju vám, pane, moc vám děkuju!“

Chlapec běžel dál. Tom se po dvaceti metrech ohlédl. Chico za ním pošilhával, pak pokrčil rameny, oprášil si unaveně ruce a vyrazil.

Ubírali se zšeřelou pláží směrem k severu, ve větrem ošlehaných tvářích se kolem vybledlých očí rýsovaly drobné vrásky, krátký sestřih dával zaniknout šedinám a dělal je mladší. Vál příznivý vítr a oceán se zvedal a klesal v prodlužujících se intervalech.

„Co když,“ řekl Tom, „co když dojdeme k Severní skále a bude to pravda, co když moře opravdu něco vyplavilo?“

Ale než mohl Chico odpovědět, Tom už byl někde jinde, jeho myšlenky se toulaly po pobřeží poházeném kraby ve tvaru podkovy, ježovkami, hvězdicemi, chaluhami a kameny. Sám často vyprávěl o tvorech žijících v moři, a tisíce dech vln teď vracel jejich jména. Argonauti, šeptaly vlny, mladičké tresky, žraví žralůčci, tautogy, líni, rypouši sloní, platýsi a běluhy, bílé velryby a plískavice, ostrouni... . pokaždé ho napadalo, jestli jejich podoba odpovídá těm záhadně znějícím jménům. Možná že nikdy v životě nespatří, jak se zvedají ze slaných luhů, za hranicemi bezpečných vod, ale jsou tam a jejich jména s tisíci dalšími vytvářejí obrazy. A člověk se dívá a přeje si být fregatkou, která nad mořem nalétá čtrnáct tisíc kilometrů, jednoho roku se vrátí a v hlavě má celou rozlehlost oceánu.

„Prosím vás, rychle!“ Hoch přiběhl zpátky a zadíval se To-movi do očí. „Může být pryč!“

„Nevzrušuj se, chlapče,“ řekl Chico.

Došli k Severní skále. Tam stál druhý hoch a hleděl dolů. Možná že koutkem oka uviděl Tom něco na písku a to způsobilo, že zaváhal a nepodíval se rovnou na

tu věc, ale na chlapcův obličej. Hoch byl bledý a zdálo se, že zapomněl dýchat. Jen občas se nadýchl, jeho oči se ještě víc zaostřily na tu věc na písku a čím déle se dívaly, tím neochotněji se odvracely, a pak zely prázdnotou a ohromením. Když moře chlapci olízlo tenisky, nepohnul se, ani si toho nevšiml.

Tom odvrátil od hochů zrak a pohlédl na písek.

A vzápětí jeho obličej získal stejný výraz jako chlapcův. Svěsil ruce, otevřel ústa a jeho světlé oči jako by ještě více vybledly pod přemírou toho, co uviděl.

Zapadající slunce bylo deset minut nad mořem.

„Přišla velká vlna a pak zase odešla,“ řekl první hoch, „a najednou tady ležela.“

Pohlédli na ženu před sebou.

Měla velmi dlouhé vlasy, které se rozprostíraly po pláži jako struny obrovské harfy. Voda si se strunami pohrávala, nadnášela je, nechala je klesat a pokaždé je rozevřela do věžire odlišných tvarů. Vlasy byly určitě metr a půl dlouhé a rozseté po tvrdém vlhkém písku měly barvu limetky.

Její obličej . . .

Muži se v údivu sklonili.

Její obličej, to byl sochařský portrét z bílého pískovce, na němž se třpytilo několik kapek vody jako letní dešť na smeta-nové růži. Její obličej, to byla luna, jež se ve dne rýsuje bledá a neskutečná na pozadí modré oblohy. Mléčný mramor s neznatelnými fialovými žilkami na skráních. Spuštěná víčka poprášená jemnou modří, jako kdyby oči prohledaly křehkou tkáň a viděly, jak nad ní stojí a zírají a zírají. Ústa zardívající se mořská růže, plná a do sebe uzavřená. Krk štíhlý a bílý, ňadra malá a bílá, pokrývaná, odkrývaná proudem vody, odlivem vody, proudem, odlivem, proudem. U bradavek byla ňadra zarůžovělá a tělo neuvěřitelně bílé, téměř jako světlo, jako bíloželený blesk proti písečné obloze. Jak s ním voda pohupovala, pleť se třpytila jako povrch perly.

Spodní část těla přecházela z bílé do světlounce modré, ze světlounce modré do světle zelené, ze světle zelené do mechově zelené a citrónově zelené, do penízků a flitrů, tmavě zelených a unášených na křivkách vodní fontány, v záblescích světla a tmy, aby nakonec spočinuly na písku v krajkovém vějíři, v objetí drahokamů a mořské pěny. Obě poloviny tohoto stvoření byly tak propojeny, že se nedalo poznat, kde se žena perla, žena stvořená z bělosti našlehané vody a jasné oblohy spojuje s tou obojživelnou hladkostí a přívalem vody, jež zaplavovala pobřeží, zvolna opadávala a posouvala svoji půlku tam, kam patřila. Ta žena byla moře, moře bylo žena. Nebyla na ní žádná chyba, žádný

šev, žádná vráska či steh; iluze, jestliže to byla iluze, držela perfektně pohromadě a krev protékala jednou částí a mísila se s ledovými stružkami, které zřejmě kolovaly v části druhé.

„Chtěl jsem běžet pro pomoc.“ První hoch záměrně tlumil hlas. „Ale Skip říkal, že je mrtvá a že jí není pomoci. Je opravdu mrtvá?“

„Nikdy živá nebyla,“ řekl Chico. „To je jasné,“ pokračoval, když se na něho upřely jejich oči. „To asi měli ve filmovém studiu. Kovová kostra potažená hladkou gumou. Je to nějaká rekvizita, atrapa.“

„Ale ne, je opravdická.“

„Někde na ní musí být značka,“ řekl Chico, „tady.“

„Nedělejte to!“ vykřikl první chlapec.

„Krucipísek,“ Chico se dotkl těla, chtěl ho obrátit, ale zarazil se. Zůstal klečet a obličej se mu změnil.

„Co se stalo?“ zeptal se Tom.Chico odtáhl ruku a podíval se na ni. „Zmýlil jsem se.“ Hlas mu selhal.

Tom vzal ženu za zápěstí. „Cítím puls.“

„To je tvůj vlastní.“

„No, nevím ... možná že ano ... možná ...“

Žena před nimi ležela a horní polovina jejího těla byla měsíční perleť a smetanová bělost a dolní polovina kluzké starověké zelenočerné mince, které po sobě sklouzávaly v poryvech větru a vody.

„V tom musí být nějaký podvod!“ vykřikl náhle Chico.

„Ale ne, ne!“ Tom se právě tak náhle dal do smíchu. „Žádný podvod! Bože můj, Bože můj, to je nádhera. Takhle nádherně jsem se cítil naposledy jako malý kluk!“

Pomalů ji obcházel. Vlna se dotkla bílé ruky, takže se „prsty slabě, nepatrně pohnuly. Jako kdyby ruka pokynula další a další vlně, aby zvedla prsty, pak zápěstí a paži, a potom hlavu a nakonec tělo, a vzala to všechno zpátky do moře.

„Torné.“ Chicova ústa se otevřela a zase zavřela. „Co kdybys šel pro náš nákladník?“

Tom se nepohnul.

„Slyšíš mě?“ zeptal se Chico.

„Ano, ale . . .“

„Ale co? Mohli bychom ji někomu prodat, nevím — třeba univerzitě, nebo tomu akváriu v Seal Beach . . . nebo . . . ehm, sakra proč bychom ji nemohli vystavovat sami? Podívej.“ Popadl Torna za rameno. „Zajed’ do přístavu. Kup

metrák a půl sekaného ledu. Když něco vylovíš z vody, tak potřebuješ led, nebo snad ne?“

„Nikdy jsem o tom nepřemýšlel.“

„Tak o tom přemýšlej! Hod' sebou!“

„Já ti nevím, Chico.“

„Co to povídáš? Je opravdická, nebo snad ne?“ Obrátil se k chlapcům. „Tvrdíte přece, že je opravdická. Na co tedy pak čekáme?“

„Chico,“ ozval se Tom, „měl by sis pro ten led zajet sám.“

„Někdo tady ale musí zůstat a dávat pozor, aby ji odliv neodnesl.“

„Chico,“ řekl Tom. „Nevím, jak bych ti to vysvětlil. Já pro tebe ten led sehnat nechci.“

„Tak pojedu sám. Hele, kluci, postavte kolem ní hráz. Dám vám každému pět dolarů. Dejte se do toho!“

Zapadající slunce zbarvilo obličej obou chlapců růžovým bronzem. Jejich bronzové oči zíraly na Chica.

„Panebože,“ řekl Chico. „Tohle je ještě lepší, než když najdeš ambru.“ Vyběhl na vrcholek nejbližší duny, zakřičel: „Tak do práce!“ a zmizel.

Tom a oba hoši zůstali u Severní skály s osamělou ženou sami, a slunce urazilo už čtvrtinu své cesty za obzor. Písek a žena byly růžovozlaté.

„Jenom nepatrná linka,“ zašeptal druhý hoch. Přejel si prstem pod bradou, zlehýnka. Ukázal na ženu. Tom se opět sklonil a uviděl slabou linku pod pevnou bílou bradou, malou téměř nepatrnou linku na obou stranách, na místě, kde by měly být nebo byly žábry, nyní pevně semknuté, neviditelné.

Pohlédl na obličej a husté prameny vlasů, rozprostřené na pobřeží jako struny obrovské harfy.

„Je krásná,“ řekl. Chlapci souhlasně přikývli, aniž si to uvědomili. Za nimi prudce vzlétl z dun racek. Hoši vyjekli a otočili se. Tom cítil, že se chvěje. Viděl, že chlapci se také chvějí. Za-troubil klakson. Oči chlapců zamrkaly a najednou se v nich objevil strach. Podívali se nahoru k dálnici. Vlna se rozlila kolem těla a zarámovala je do jasně bílé kaluže.

Tom pokynul chlapcům, ať jdou stranou. Vlna postrčila tělo o kousíček blíž k moři. Přišla další vlna a smýkla tělem o pět centimetrů dál od moře a o patnáct centimetrů blíž. „Ale . . .“, namítl první chlapec. Tom zavrtěl hlavou.

Třetí vlna zvedla tělo a posunula je o půl metru k moři. S následující vlnou tělo sklouzlo po oblázcích o dalších třicet centimetrů a tři vlny, které přišly vzápětí, je posunuly o metr a půl.

První chlapec vykřikl a rozběhl se za tělem. Tom ho chytil a zadržel. V chlapcových očích se odrážel strach, bezmocnost a smutek. Vlny na chvíli ustaly. Tom pohlédl na ženu a pomyslel si, je pravá, skutečná, je moje . . . , ale ... je mrtvá; nebo bude, jestli tady zůstane.

„Nemůžeme ji nechat odejít,“ řekl první chlapec. „Nemůžeme, prostě nemůžeme!“

Druhý chlapec se postavil mezi ženu a moře. „Co bychom s ní dělali,“ zeptal se a díval se přitom na Torna, „kdybychom si ji nechali?“

První chlapec se zamyslel. „Mohli bychom — mohli bychom . . .“ Přestal a zavrtěl hlavou. „Ach bože.“

Druhý hoch ustoupil stranou a uvolnil ženě cestu k moři.

Další vlna byla obrovská. Přišla a odešla a pláž byla prázdná. Zmizela bělost i černé diamanty i struny velké harfy.

Stáli na kraji moře a dívali se, muž a dva chlapci, dokud neuslyšeli nákladňák, který vyjížděl na duny za nimi.

Poslední paprsky slunce zmizely.

Zaslechli kroky, někdo běžel přes duny a křičel.

Ujížděli potmělou pláží v malém nákladňáku s velkými ojetými pneumatikami a mlčeli. Oba hoši seděli na korbě, na pytlích sekaného ledu. Po chvíli začal Chico vytrvale nadávat, spíš pro sebe, a uplivoval přitom z okna.

„Půl druhého metráku ledu. Půl druhého metráku ledu! Co s tím mám teď dělat? A jsem mokrá jako myš, dočista jako myš! Ty ses ani nehnul, když jsem tam skočil a všude ji hledal! Jsi blbec, totální blbec. Jakživ nic neuděláš, absolutně nic, jen stojíš, stojíš, nic neděláš a čumíš.“

„A cos udělal ty, no tak řekni, co?“ pronesl Tom unaveným hlasem a hleděl před sebe. „To samé, co děláš vždycky, to samé. Jsi pořád stejný, pořád. Měl ses vidět.“

Chlapce vysadili u jejich domku na pláži. Ten mladší pronesl hlasem, který ve větru stěží slyšeli. „Páni, to nám nikdo neuvěří...“

Oba muži jeli dál a zaparkovali.

Chico asi dvě tři minuty čekal, až křeč v pěstech pomine, a pak zamručel.

„Sakra. Myslím, že to bere obrat k lepšímu.“ Zhluboka se nadechl. „Tak mě napadlo. Zvláštní. Za dvacet třicet let zazvoní uprostřed noci telefon. Bude to jeden z těch kluků, už

dospělý, a bude volat meziměstsky odněkud z baru. Uprostřed noci zavolají, aby se zeptali na jednu jedinou věc. „Je to pravda, že jo?“ řeknou. „Opravdu se nám

to stalo? Tehdy v osmapadesátém, opravdu se to stalo *nám!*“ A my budeme uprostřed noci sedět na kraji postele a řekneme: „Jasně, chlapče, jasně, opravdu se nám to stalo v tom osmapadesátém.“ A oni řeknou: „Děkujeme.“ A my řekneme: „To nic, ozvěte se zas někdy.“ A dáme si všichni dobrou noc. A možná že pak zase léta nezavolají.“

Oba muži seděli ve tmě na schůdcích verandy.

„Torné?“

„Copak?“

Chico chvíli mlčel.

„Tome, příští týden — že nepojedeš pryč.“

To nebyla otázka, jenom tiché konstatování.

Tom přemýšlel s vyhaslou cigaretou v ruce. A věděl, že teď už nemůže nikdy odejít. Protože zítra, pozítří a popozítří půjde k moři a bude proplouvat těmi zelenými a bílými záblesky, tmavými jeskyněmi v propastech pod podivnými vlnami. Zítra a zítra a zítra.

„Ano, Chico. Zůstanu tady.“

Stříbrná zrcátka se klikatě rozběhla po celém pobřeží tisíc kilometrů na sever a tisíc kilometrů na jih. Neodrazil se v nich ani jeden dům, dálnice či člověk. Zrcátka odrážela pouze tichou lunu a pak se roztržila do miliardy střípků, které na břehu jasně zazářily. Pak bylo moře chvíli temné, chystalo další řadu vzpínajících zrcátek, aby překvapilo dva muže, kteří dlouho seděli na pobřeží a bez pohnutí čekali.

SMRT A DÍVKA

Kdesi daleko v odlehlém kraji, kde končí hluboké lesy, kde vlastně končí svět, žila Stařena. Žila tam už devadesát let za dveřmi na deset západů a nikomu neotvírala, ať klepal vítr, déšť, vrabec nebo chlapec s košem račího klepetání. Když se zaškrábalo na její okenice, zavolala zevnitř: „Jdi pryč, Smrti!“ „Nejsem Smrt!“ řekli jste asi.

Ale ona se ozvala znovu: „Smrti, znám tě, dnes přicházíš v podobě děvčátka. Ale za pihovatou tváří vidím tvé kosti!“

Nebo zaklepal někdo jiný.

„Vidím tě, Smrti!“ volala Stařena. „Máš masku nožíře. Ale dveře jsou na tři západy a dvě petlice. Škvíry jsem zalepila mucholapkami, klíčové dírky lepícími páskami, do komína jsem nacpala mopy, v žaluziích jsou pavučiny a elektrika je

odpojena, takže s proudem sem neproklouzneš! Nemám telefon, abys mě mohla volat na poslední soud ve tři hodiny kalného rána. Do uší jsem si nacpala vat, takže ani neuslyším, co mi na tohle odpovíš. Smrti, pryč ode mě!“

Takto se to tradovalo po městě. Lidé ve světě za hlubokými lesy si o ní vyprávěli a hoši, kteří se občas chtěli přesvědčit, co je na tom pravdy, házeli polínka na břidlicovou střechu, aby slyšeli Stařenu kvílet: „Jdi pryč, sbohem, ty můro s mrtvolně bledým obličejem!“

A pověst pravila, že Stařena díky této taktice bude žít věčně. Nakonec se Smrt opravdu nedostane dovnitř, jak taky? Všechny prastaré bakterie, které byly v domě, jistě už dávno rezignovaly a uložily se ke spánku. A všechny nové bakterie, které se nám na zemi objevují každých pár dní s novým jménem, pokud se dá věřit tisku, se nemohly prodrat dovnitř trsy mechu, routy, černého tabáku a fazolí, které se pnuly a obrůstaly kolem dveří.

„Ta nás všechny přežije,“ říkalo si město ležící při hlavní trati.

„Všechny je přežiju,“ říkala si Stařena, která o samotě hrála pasiáns v úplné tmě kartami se slepeckým písmem.

Takhle to bylo.

Míjela léta a jediný návštěvník — dívka, chlapec, tulák nebo pocestný — nezaklepal u ní na dveře. Dvakrát za rok přijel ze světa za lesy prodavač z potravinářského obchodu, už mu taky bylo sedmdesát, přivezl balíčky, v nichž mohl být ptačí zob, ale také kostně mléčné sušenky, které byly téměř najisto napěchovány do blýskavých plechových konzerv se žlutými lvy a červenými čerty na svítivých obalech, a zas odešel přes moře rozštípaného dříví u předních dveří. Potraviny tam zůstaly třeba celý týden, pekly se na slunci, mrazily při měsíčku; za tu dobu se zničí sepse. Pak jednoho rána zmizely.

Stařena čekala na svou chvíli. Držela se dobře, oči měla zavřené, pěsti zaťaté, všechny chloupky v uších rozechvělé nasloucháním, vždycky ve střehu.

Takže ji nepřekvapilo, když sedmého dne v srpnu, kdy jí bylo jedenadevadesát let, prošel hlubokým lesem mladík s opáleným obličejem a zastavil se u jejího domu.

Měl na sobě oblek jako sníh, který tiše klouže ve vrstvách bílého plátna ze zimní střechy a v záhybech se klade na spící zemi. Neměl vůz. Šel dlouho, ale vypadal svěží a čistý. Neměl s sebou hůl, aby se opíral, ani klobouk, aby se chránil před omračujícím žářem slunce. Nepotil se. Ale co bylo nejdůležitější — nesl s sebou jen jedinou věc, dvouapůlkilovou láhev, v níž byla ostře zelená

tekutina. Pohledem upřeným hluboko do zelené barvy poznal, že je před domem Stařeny, a zvedl oči.

Dveří se nedotkl. Pomalu obcházel dům a dosáhl toho, že Stařena vycítla jeho kroužení.

Pak svýma rentgenovýma očima způsobil, že vycítla jeho upřený pohled.

„Ach,“ vykřikla Stařena, která se probudila ještě s drobty grahamového krekrů v ústech. „To jsi ty! Víím dobře, za koho se vydáváš tentokrát.“

„Za koho?“

„Za mladíka s tváří jako melounek. Ale nemáš stín! Jak to?“

„Lidé se stínů bojí. Proto jsem svůj stín nechal za lesem.“

„To vidím, ani se dívat nemusím.“

„Ach,“ obdivně vzdychl mladík, „máš magickou moc.“

„Mám velkou moc udržet tě venku a sebe uvnitř!“

Rty mladého muže se sotva pohnuly. „Ani mě nenapadne s tebou zápasit.“

Ale Stařena to slyšela. „Prohrál bys, prohrál!“

„Rád vyhrávám. Tak já jen nechám tuhle láhev před domem na zápraží.“

Stěnami domu slyšel vzrušený tlukot jejího srdce.

„Počkej, co v tom je? Mám právo vědět, co necháváš na mém pozemku!“

„Ano,“ souhlasil mladý muž. „Tak co?“

„V téhle láhvi,“ řekl, „je první noc a první den po tvých osmnáctých narozeninách.“

„Cože, cože, cože!“

„Slyšelas.“

„Noc po mých osmnáctých narozeninách ... a den?“

„Ano.“

„V láhvi?“

Zdvihl ji do výše a ukázalo se, že tvarem i modelováním není nepodobná mladé ženě. Sála do sebe světlo světa a vyzařovala teplo a zelený žár jako uhlíky, které září v očích tygra. Chvillemi se zdála být v jeho rukou klidná, chvillemi pohyblivá a nezkrotná.

„Nevěřím tomu!“ vykřikla Stařena.

„Nechám ji tu a odejdu,“ řekl mladý muž. „Až budu pryč, ochutnej lžičku zelených myšlenek z téhle láhve. Přesvědčíš se.“

„Je to jed!“

„Není.“

„Přísahvej na čest své matky.“

„Nemám matku.“

„Na co přísaháš?“

„Na sebe.“

„Zabije mě to a o to ti jde!“

„Vzkřísí tě to z mrtvých.“

„Nejsem mrtvá!“

Mladý muž u domu se usmál.

„Víš to jistě?“

„Počkej! Musím se zeptat sama: Jsi mrtvá? Jsi? *Nebo jako* mrtvá všechna ta léta?“

„Den a noc po tvých osmnáctých narozeninách,“ řekl mladý muž. „Jen si vzpomeň.“

„Je to už tak strašně dávno!“

U okna velikosti rakve něco zašustilo, jako by tam byla myš.

„Tohle ti to připomene.“

Nastavil láhev tak, aby slunce proudilo elixírem, který svěže zářil jako šťáva tisíce rozdrcených stébel letní trávy. Byl v něm žár i klid zeleného slunce, šílenství a nestálost moře.

„Byl to hezký den v krásném roce tvého života.“

„V krásném roce,“ zamumlala ve svém úkrytu.

„Plodný rok. Tehdy měl tvůj život mízu. Jediný doušek a poznáš, jak chutnal! Proč by ses nenapila? Co říkáš?“

Zdvihl láhev výš a dál od sebe a ta se náhle proměnila v teleskop. Ať se do něj pohlédlo z kteréhokoli konce, v ohnisku se držela chvíle jednoho dávno uplynulého roku. Zelenožlutá chvíle hodně podobná dnešnímu poledni, v němž mladý muž nabízel minulost v podobě sálající sklenice v klidných prstech. Vyklonil zářivou láhev z původní polohy a motýlek do bělá rozpáleného světla přelétl po žaluziích a nehlučně na ně zahrál jako na šedé klávesy. Rozpálená křídélka s hypnotickou samozřejmostí pronikla škvírami okenice a zasáhla za ní váhavý ret, nos, oko. Oko prudce ucuklo, ale pak hnáno zvědavostí znovu se rozzářilo paprskem světla. Mladý muž dosáhl svého, udržoval motýlí odraz i nadále, jemně mihotal žhnoucími křídly, aby zelený žár onoho vzdáleného dne nepronikal jen za žaluzie starého domu, ale i do staré ženy. Slyšel mezi jejími vzdechy skrytý úžas, potlačovanou slast.

„Ne, ne, nemůžeš si ze mě dělat blázny!“ Mluvila jako člověk, který je hluboko pod vodou a brání se utonutí v líném příboji. „Zrovna ty si sem přijdeš v

té podobě! Vezmeš si masku, kterou ani jasně nevidím! Mluvíš hlasem, který znám z jiných časů. Čí je to hlas? Je mi to jedno. Spiritistická tabulka, kterou mám na klíně, mi píše, kdo opravdu jsi a co prodáváš!“

„Prodávám čtyřiaadvacet hodin tvého mládí.“

„Prodáváš něco jiného!“

„Ne, nemohu prodávat, co jsem.“

„Když vyjdu, popadneš mě a zarazíš dva metry do země. Tahala jsem tě za nos a odstrkovala řadu let. Přišel ses zas lí-sat s novými plány, ale nevyjdou ti!“

„Jestli vyjdeš ze dveří, jen ti políbím ruku, milá dívko.“

„Neříkej mi tak, nejsem dívka!“

„Říkám ti, čím by ses mohla za hodinu stát.“

„Za hodinu ..“,“ šeptala si pro sebe.

„Jak dlouho už je tomu, co jsi chodívala na procházky v tomhle lese?“

„Dávno tomu, dávno,“ řekla. „Nevidím to. Ta voda je kalná.“ „Dívko,“ řekl, „je krásný letní den. V zeleni chrámové lodi stromů se skládá goblén zlatých včel do nových a nových vzorů. Z dutiny dubu vytéká med ohnivou řekou. Odhod' střevíčky a ponoř se do bujné máty. Divoké květy leží v údolí jako mračna žlutých motýlů. Vzduch tady ve stínu stromů je jako chladná a čistá voda z hluboké studny, můžeš ho sát plnými doušky. Je letní den a mladý, strašně mladý.“

„Ale já jsem stará, strašně stará.“

„Nebudeš, jestliže mě poslechněš! Nabízím ti čestný a výhodný obchod, jednání, prodej — ujednání mezi tebou, mnou a srpnovým počasím.“

„Jaký obchod, co dostanu za svou investici?“

„Dvacet čtyři dlouhých, sladce letních hodin, hned teď. Až se proběhneme v lese, nasbíráme si jahody a najíme se medu, vydáme se do města, po cestě si koupíš bílé letní šaty, lehké jako pavučina, a nasedneme do vlaku.“

„Do vlaku?“

„Do vlaku, který nás za hodinu doveze do města, tam se navečeříme a protančíme celou noc. Koupím ti čtvrtý střevíčky, budeš je potřebovat.“

„Ale co mé kosti — nemohu se ani hnout!“

„Nepůjdeš, poběžíš, roztančíš se! Budeme pozorovat hvězdy, jak stoupají po obloze a táhnou za sebou červánky slunce. Za rozbřesku naše stopy ovinou jako stužka břeh jezera. Dáme si nejbohatší snídani v historii lidstva a v poledne se položíme do písku a budeme se vyhřívat jako dva cukrové koláče. K večeru se zas budeme smát ve vlaku, na klíně velikánskou bonboniériu a všude po sobě konfety

z proštípaných lístků, modré, zelené, oranžové, jako o svatbě, projdeme městečkem a nikoho neuvidíme, nikoho, a sladce vonícím šerem lesa doputujeme zpátky ke tvému domu . . .“

Ticho.

„Už je po všem,“ zahučel její hlas. „A ještě to nezačalo.“

Po chvíli: „Proč to děláš? Co z toho máš?“

Mladík se něžně usmál. „Ale -holčičko, chci s tebou spát.“

Zatajila dech. „V životě jsem s nikým nespala!“

„Ty jsi. . . panna?“

„Jsem na to hrdá!“

Mladík vzdychl a pokýval hlavou. „Tak je to pravda — ty jsi, jsi opravdu dívka.“

Z domu neslyšel nic, proto naslouchal.

Tiše a jen jako by se někde namáhavě otočilo zapomenutým kohoutkem starodávného zařízení, které se použilo poprvé za půl století a odkapávalo kapku po kapce, Stařena začala plakat.

„Stařeno, proč pláčeš?“

„Nevím,“ naříkala.

Pláč konečně utichl. Slyšel, že se houpe v židli a konejší se kolébavým rytmem.

„Stařeno,“ zašeptal.

„Neříkej mi tak!“

„Dobře,“ souhlasil. „Clarindo!“

„Jak víš, že se tak jmenuji? Nikdo to neví.“

„Clarindo, proč ses tak dávno ukryla v tomhle domě?“

„Nevzpomínám si. Vlastně ano, už vím. Bála jsem se.“

„Bála?“

„Je to zvláštní. Polovinu svého věku jsem se bála života, druhou polovinu smrti. Pořád jsem se něčeho bála. Poslyš! Teď mi řekni pravdu! Až uplyne mých čtyřia dvacet hodin, až se projdeme kolem jezera, nasedneme na vlak a lesem se vrátíme k mému domu, chceš ...“

Přinutil ji, aby to řekla.

„... se mnou spát?“

„Milióny let,“ řekl.

„Ach,“ vzdychla přidušené. „To je dlouhá doba.“

Přikývl.

„Dlouhá doba,“ opakovala. „To není výhodný obchod, mladíku. Dáš mi čtyřicet hodin mých osmnácti let a já ti dám milióny let svého drahocenného času.“

„Nezapomínej, že to je i můj čas,“ řekl. „Nikdy neodejdu.“

„Budeš ležet se mnou?“

„Budu.“

„Ach, mladý muži. Tvůj hlas! Znáám ho.“

„Podívej se.“

Viděl, že vytahuje těsnění z klíčové dírky a že přikládá oko ke štěrbině.

„Jsem slepá, poloslepá,“ vykřikla. „Ale je to možné, že venku stojí Willy Winchester?“ Neodpovídal.

„Willy, vždyť ty mi připadáš pořád dvacetiletý, ani o den starší, než jsi byl před sedmdesáti lety!“

Postavil láhev u předního vchodu a znovu si stoupl do přerostlé trávy.

„Mohl bys . . .“, hlas se jí zlomil. „Mohl bys to udělat, abych vypadala jako ty?“

Přikývl.

„Ach Willy, Willy, jsi to vážně ty?“

Čekala a letním vzduchem napínala zrak k místu, kde stál spokojený, šťastný a mladý, odlesk slunce mu pohrával po vlasech a tvářích.

Uplynula minuta.

„Tak co?“ řekl.

„Počkej!“ vykřikla. „Musím si to rozmyslet!“

Cítil, jak uvnitř domku plynou její vzpomínky, jako protéká písek přesýpacími hodinami a kupí se nakonec v pouhou hromádku prachu a popela. Slyšel prázdnotu těch vzpomínek, jak spalují okraje její mysli, propadají se níž a níž a vrství vyšší a vyšší kupu písku.

Strašlivá poušť, pomyslel si, a nikde jediná oáza.

Při jeho myšlence se zachvěla.

„Tak co?“ řekl znova.

Konečně odpověděla.

„Je to zvláštní,“ hučela si pro sebe. „Teď mi najednou čtyřicet hodin, jediný den prodaný za milióny let připadá jako přiměřený, dobrý a slušný obchod.“

„Vždyť taky je, Clarindo,“ řekl. „Určitě je.“

Odsouvaly se zástrčky, zarachotily zámky, zaskřípěly dveře. Vylétla ruka, popadla láhev a v mžiku se stáhla.

Uplynula minuta.

Pak jako na startovní výstřel se v místnostech rozklapaly kročeje. Zadní dveře se rozlétly. V prvním patře se okna otevřela dokořán a žaluzie se v troskách sesypaly do trávy. V přízemí se za chvíli stalo totéž. Žaluzie vybuchovaly v otýpkách dříví na podpal, jak je rozrážela. Okna vydechovala oblaka prachu.

Nakonec se prudce otevřely přední dveře, vylétla z nich prázdná láhev a roztříštila se o skálu.

Stála na prahu, čerstvá jako ptáček. Slunce se do ní opřelo. Stála jako postava na jevišti, která jediným odhalujícím pohybem vystoupí z temnoty. Pak seběhla po schodech a vztáhla k němu ruku.

Chlapec, který šel právě kolem po cestě, zíral překvapením, pak pozadu ustupoval, až zmizel z dohledu, ale oči měl stále vytřeštěné.

„Proč se na mě tak díval?“ zeptala se. „Jsem krásná?“

„Jsi krásná.“

„Potřebuji zrcadlo!“

„Ne, nepotřebuješ.“

„Budu se lidem ve městě také zdát krásná? Nemyslím si to jen, řekni, nenamlouváš mi to?“

„Opravdu, jsi krásná.“

„Věřím ti, protože se tak cítím. Budou pro mě hodně chodit, budou se hoši při tanci o mě rvát?“

„Budou, všichni se budou rvát.“

Dole na cestičce, kde se bzukot včel mísil se šuměním stromů, se náhle zastavila a pohlédla mu do obličeje, který se tolik podobal letnímu slunci.

„Ach, Willy, až to všechno skončí a vrátíme se sem, budeš ke mně něžný?“

Hluboce se jí zahleděl do očí a pohladil ji po tváři.

„Ano,“ řekl laskavě, „budu něžný.“

„Věřím ti,“ řekla. „Tolik ti věřím, Willy.“

Běželi po cestičce, až zmizeli z dohledu, ve vzduchu po nich zbyl zvířený prach, dveře domku dokořán, okenice vytažené a okna otevřená, takže sluneční světlo mohlo proudit dovnitř zároveň s ptáky, kteří si tam létali stavět hnízda a zakládat rodinu, a s plátky nádherných letních květů, jež vály jako spršky ze svatebního průvodu, prolétaly dlouhými chodbami a pokrývaly koberce, dostaly se do pokojů a na prázdné čekající lůžko. A léto s čerstvým vánkem vyměnilo

vzduch ve všech rozlehlých prostorách domu, takže to tam vonělo jako na Počátku anebo v prvních hodinách Počátku, kdy svět byl nový, nic se nikdy nemělo změnit a nikdo nikdy neměl zestárnout.

Kdesi v lese běželi králíci a jejich dupání připomínalo rychlý tep srdce. V dále zahoukal vlak a rychleji, stále rychleji a rychleji jel k městu.

PRÁZDNINY

Den byl tak svěží, jak ho může udělat bujně rostoucí tráva, táhnoucí oblaka nad hlavou a třepotavý let motýlů. Ten den stvořilo mlčení včel, květin, oceánů a žerně, jejichž mlčení není tichem, je hrou pohybu, chvění, mihotání, vzdouvání i pádů, při níž každý sleduje svůj čas a svůj rytmus. Země byla nehybná, a přece se pohybovala. Moře nebylo klidné, a přece se nehýbalo. Paradox se přeléval v paradox, klid se prolínal s klidem, zvuk se zvukem. Květy se chvěly a včely se snášely jednotlivě i ve sprškách na jetel. Moře pahorků a moře oceánu, vlnící se každé svým pohybem, oddělovala od sebe železniční trať, prázdná a zrezivělá, trať, po níž už zřejmě mnoho let neprojel žádný vlak. Padesát kilometrů odtud na jih si razila cestu stínovou hrou oblak, která vytvářela proměnlivou mozaiku na úbočí vzdálených hor přímo před očima pozorovatele.

Náhle se kolej začala chvět.

Špaček, který seděl na kolejnici, ucítil z veliké dálky slabé pravidelné nárazy, jako když srdce začíná bít.

Špaček vzlétl nad moře.

Kolej se tiše chvěla dál a po dlouhém čekání se konečně ze zátočiny na břehu vynořila malá drezína, jejíž dvouválcový motor výbuchy a prskáním rozrážel to veliké ticho.

V malém čtyřkolovém vozíku na lavici bez opěradla, z níž byl rozhled na obě strany, pod lehkým krytem proti slunci seděl muž se ženou a sedmiletým synkem. Drezína projížděla opuštěné pláže, vítr jim šlehal do očí a čečral jim vlasy, ale nikdo se neohlédl, všichni hleděli jen vpřed. Občas se dychtivě naklonili do zátočiny, občas se jim v očích usadil smutek, ale stále pozorně vyhlíželi a čekali, co se objeví.

Když přijeli na rovný úsek trati, motor si odfrkl a náhle se zastavil. Ticho bylo drtivé, zdálo se, jako by se klid země, oblohy a moře spojil a zastavil kola vozu.

„Došel nám benzín.“

Muž si povzdechl, natáhl se pro rezervní kanystr a začal lít benzín do nádrže.

Jeho manželka a syn zůstali klidně sedět, dívali se na moře a poslouchali, jak přidušeně hřmí, šeptá si a smývá obrovské gobelíny z písku, drobných kamínků, řas a pěny.

„Moře je krásné,“ řekla žena.

„Mně se moc líbí,“ řekl hoch.

„Nemohli bychom se tu najíst, když už stojíme?“

Muž zaostřil dalekohled na zelený poloostrov před sebou.

„Mohli. Kolejnice jsou hrozně rezavé. Tamhle jsou dokonce popraskané. Bude to asi chvíli trvat, než je opravím.“

„Vždycky když na něco takového narazíme,“ řekl hoch, „uděláme si piknik.“

Žena se pokusila o úsměv a pak se s vážnou tváří obrátila na svého muže.

„Kolik jsme dnes ujeli?“

„Necelých sto čtyřicet kilometrů.“ Muž se dosud díval dalekohledem a mhouřil oči. „Nerad bych dělal za den víc. Když se spěchá, člověk ani nemá čas rozhlédnout se kolem. Do Monterrey se dostaneme pozítří, a jestli chceš, můžeme být den nato v Palu Altu.“

Žena si sundala z hlavy veliký slamák proti slunci, který měla přivázaný k zlatým vlasům svítivě žlutou stuhou, a postavila se kousek od drezíny zmáčená drobnými kapičkami potu. Pravidelné otřesy rozklepaného vozidla jim tak přešly do krve, že když ustaly, všichni měli pocit, že se musí rozklepat opačným směrem.

„Pojďte se najíst.“

Chlapec seběhl s proutěným košíkem plným jídla na břeh.

Chlapec a žena už seděli u prostřeného ubrusu, když se k nim připojil muž, oblečený v šatech, v nichž chodil do zaměstnání; měl na sobě i vestu, vázanku a klobouk, jako by předpokládal, že cestou může někoho potkat. Když pak pořádal obložené housky a lovil z láhve nakládanou zeleninu, uvolnil si konečně vázanku a rozepnul vestu, ale stále se rozhlížel kolem, jako by musel být ve střehu, aby se včas dal do pořádku.

„My jsme tu úplně sami, táti?“ zeptal se hoch s plnou pu-sou. „Ano.“

„Nikdo jiný tu nikde není?“

„Nikdo.“

„A kdysi tu byli lidé?“

„Proč se pořád takhle ptáš? Vždyť to není tak dávno. Byli tu ještě před několika měsíci. Jen si vzpomeň.“

„Trochu si vzpomínám. Ale když na to hodně myslím, nevzpomínám si na nic.“ Chlapec nabral do hrsti písek a nechal si ho protékat mezi prsty. „Bylo tu tolik lidí, kolik je písku na pobřeží? Kam se poděli?“

„Nevím,“ odpověděl muž a mluvil pravdu.

Jednou ráno se probudili a svět byl prázdný. U sousedů sice stále vlálo na šňůře vyprané prádlo a u ostatních domků se blyštěly na obvyklou hodinu přichystané vozy, ale nikdo se neloučil. Město nehlučelo šumem mohutných dopravních tepen, telefony neburcovaly, děti nenařikaly v slunečnicových zátiších.

Večer před tímhle ránem seděli se ženou na přední verandě, a když novinář přinesl večerník, ani se neodvážil pohlédnout na titulky a řekl: „Rád bych věděl, kdy se Mu znelíbíme a všechny nás smete z povrchu zemského.“

„Zašlo to moc daleko,“ řekla žena. „A jako blázni se ženeme pořád dál a dál.“

„Představ si, jak by to bylo krásné“ — zapálil si dýmku a několikrát vyfoukl kouř —, „kdybychom se zítra probudili, všichni by byli ze světa pryč a začalo by se znova.“ Seděl, pokuřoval, složené noviny držel v ruce a hlavu si opřel do židle.

„Kdybys teď mohl někde zmáčkнуть nějaký knoflík a dosáhnout toho, udělal bys to?“

„Asi bych to udělal,“ odpověděl. „Nechtěl bych žádné násilí. Jen aby všichni lidé prostě zmizeli. Nechal bych tu jen krajinu, moře, všechno, co roste, například květiny, trávu a ovocné stromy. A samozřejmě taky zvířata, proč ne? Všechno kromě člověka, který se vydává na lov, třebaže nehladoví, jí, přestože je syt, a chová se úskočně, ačkoli ho nikdo nenapadá.“

„Ale my bychom tu samozřejmě zůstali,“ usmála se žena.

„To by se mi líbilo,“ zahloubal se muž. „Navždycky. Měli bychom nejdelší dovolenou v dějinách. Vyjeli bychom si na nejdelší piknik, jaký lidstvo pamatuje. Jen ty, já a Jim. Konec věčného dojíždění do práce. Žádné předhánění se sousedy. Ani auto bych nechtěl. Našel bych jiný způsob cestování, starodávnější. Naložili bychom košík s jídlem, vzali bychom s sebou tři láhve limonády, zásoby bychom doplňovali podle potřeby v opuštěných obchodech opuštěných měst a před sebou bychom neměli nic než věčné léto . . .“

Zůstali na verandě ještě hezkou chvíli, mlčeli a složené noviny měli vedle sebe.

Konečně promluvila žena.

„Nebylo by nám smutno?“ zeptala se.

Takhle vypadalo ráno onoho nového světa. Probudili se do ticha země, která byla jednou jedinou loukou. Města se pohroužila do moře vzrostlé trávy, kopretin, měsíčeků a sylačce. Přijali to s pozoruhodným klidem, snad proto, že tolik let už se jim protivilo město, že měli tolik přátel, kteří nebyli skutečnými přáteli, že žili vlastně odloučeným životem v jediné buňce mechanického úlu.

Muž vstal, vyhlédl z okna a poznamenal s naprostým klidem, jako by hovořil o počasí: „Všichni lidé zmizeli,“ což usoudil podle toho, že město zmlklo.

Beze spěchu se nasnídali, protože chlapec ještě spal, pak se muž posadil a řekl: „Teď si musíme rozmyslet, co budeme dělat.“

„Dělat? Jak . . . jak to? Musíš přece do zaměstnání!“

„Ty tomu pořád ještě nevěříš?“ Zasmál se. „Už nebudu muset denně létat z domova nejpozději v osm deset a Jim do školy také nepůjde. Povinnost pro nás skončila. Žádné chystání tašky, žádné knížky, žádné přezíravé pohledy šéfa. Jsme volní, miláčku, už nikdy se nevrátíme do toho otravného, pitomého denního koloběhu. Pojď se mnou.“

Vytáhl ji do tichých a prázdných ulic města.

„Neumřeli,“ vysvětloval. „Zkrátka . . . zmizeli.“

„A jak to vypadá v ostatních městech?“

Vstoupil do telefonní budky a zavolal Chicago, pak New York a Saň Francisco.

Ticho. Ticho. Ticho.

„Všude totéž,“ řekl a položil sluchátko. „Mám pocit viny,“ řekla. „Všichni jsou pryč, a my tady. Ale ... jsem šťastná. Jak je to možné? Měla bych být nešťastná.“

„Myslíš? Nedošlo k žádné tragédii. Nikdo je nemučil, netrhal dynamitem, ani nesežehl. Odešli lehce, neměli o ničem tušení. Nikomu nejsme ničím zavázáni. Máme jedinou povinnost -- být šťastni. Máme před sebou nejméně třicet šťastných let — copak to samo o sobě není báječné?“

„Ale ... to teď musíme mít více dětí!“

„Abychom znovu zalidnili svět?“ Muž pomalu a klidně zavrtěl hlavou. „Ne. Jim bude poslední. Až dospěje a odejde, ať svět patří koňům, kravám, veverkám a hmyzu. Ti budou žít dál. Jednoho dne se objeví nějaký jiný druh, který v sobě dokáže spojit přirozený pocit štěstí a zvědavosti, a ten vystaví města, která se nám ani nebudou zdát městy. Ten bude žít. Ale teď pojď zabalit jídlo, vzbud' Jima a vyrazíme na třicet let prázdnin. O co, že budu doma dřív než ty!“

Vytáhl z drezíny perlík, celou půlhodinu se sám pokoušel upevnit zrezivělé kolejnice a žena s chlapcem zatím běhali po břehu. Vrátili se s ještě mokřými

mušlemi, přinesli jich spoustu a také pár nádherných růžových oblázků, sedli si a matka chlapce učila. Psal chvíli tužkou po podložce domácí úkol, a když už slunce stálo vysoko, připojil se k nim otec, svlékl kabát, odhodil vázanku, pilí pomerančovou limonádu a pozorovali, jak vyskakují bublinky a pění v lahvích. Všude byl klid. Poslouchali, jak slunce ladí staré železné kolejnice. Slaný vítr přivál pach dehtu rozteklého na pražcích a muž zlehka a opatrně rozložil mapu ze zeměpisného atlasu.

„Příští měsíc pojedeme do Sacramento, to bude v květnu, a pak nahoru na Seattle. Měli bychom se tam dostat do prvního července. Červenec je ve státě Washington příjemný, ale jakmile se začne ochlazovat, vyrazíme zpátky na jih do Yellowstoneského parku, ujedeme denně jen pár kilometrů, občas si zalovíme a zarybaříme..“

Chlapec se znuděně odlouдал, vrátil se k moři, házel tam klacíky, jako pes se brodil za nimi a nosil je na břeh.

Muž pokračoval: „Zimu strávíme v Tucsonu, ale podle možnosti se vypravíme až k Floridě, na jaře to vezmeme na-

horu po pobřeží a do června bychom mohli být v New Yorku. Přes příští rok bychom mohli strávit léto v Chicagu. A další rok, co kdybychom se na zimu vypravili do Mexika? Pojedeme všude, kam nás koleje povedou, a jestli někde narazíme na starou vedlejší kolej, o které nic nevíme, čerta na tom záleží, pustíme se po ní, abychom zjistili, kam nás dovede. A někdy se také vypravíme člunem po Mississippi, to jsem si vždycky přál. Máme dost programu na celý život. A tak dlouho to chci dělat...“

Hlas se mu zlomil. Začal neobratně skládat mapu, ale než s tím byl hotov, něco třpytivého prolétlo vzduchem a dopadlo na papír. Skutálelo se to do písku a udělalo vlhkou skvrnu.

Žena pohlédla na vlhké místo v písku a očima přeskočila na mužův obličej. Jeho vážné oči se leskly. Na jedné tváři byla vlhká stopa.

Zhluboka vzdychla. Vzala muže za ruku a stiskla ji.

Sevřel ji pevně, zavřel oči a pomalu, přerývaně říkal: „Jak by to bylo krásné, kdybychom si večer lehli a přes noc se to všechno zas vrátilo. Všechna hloupost, hluk, nenávisť a jiné hrozné věci, strach, zlí lidé a protivné děti, zmatek, úzkost, nepořádek, naděje, strádání a láska. To by bylo krásné.“

Chvilí zůstala bez hnutí a pak přikývla.

Náhle sebou oba trhli.

Neboť za nimi stál jejich syn, v jedné ruce držel prázdnou láhev od limonády, a žádný z nich nevěděl, jak dlouho už tam stojí.

Chlapcův obličej byl bledý jako křída. Volnou rukou sáhl otci na tvář, kde byla stopa jediné slzy.

„Tatínku,“ řekl. „Ty taky, tatínku! Vždyť ty si taky nemáš s kým hrát!“

Žena začala něco povídat.

Muž chtěl vzít chlapce za ruku.

Chlapec ucukl. „Jak jste mohli být tak hloupí! Tak strašně hloupí! Takoví blázni! Jste zlí, jste zlí!“ Otočil se na patě, rozběhl se k oceánu a dal se do hlasitého pláče.

Žena vstala, chtěla jít za ním, ale muž ji zarazil.

„Ne, nech ho.“ Pak se oba ovládli a uklidnili. Neboť chlapec, který byl dole na břehu a neustále vzlykal, napsal něco na kus papíru, nacpal papír do láhve od limonády, přimáčkl na ni kovový uzávěr, vzal láhev, prudce se rozmáchl, až se zatřpytila, a hodil ji do odlivu.

Jaký vzkaz tam napsal, napadlo ženu. Co je v té láhvi?

Láhev se pohupovala na vlnách.

Chlapec přestal plakat.

Po chvíli se vrátil nahoru, zastavil se u rodičů a hleděl na ně. Obličej neměl veselý ani smutný, živý ani nehybný, dychtivý ani odevzdaný osudu. Vyjadřoval podivnou směsici dojmů složených z času, počasí a lidí, které měl před sebou. Dívali se na něj a přes něj na záliv, kde už se ztrácela z dohledu láhev se zprávou a občas se zatřpytila ve vlnách.

Napsal tam, co jsme si přáli m v? přemýšlela žena. Napsal, co slyšel, že si přejeme, o čem jsme mluvili?

Anebo napsal něco, uvažovala, co se týká jen jeho, třeba aby se zítra probudil a byl úplně sám v opuštěném světě, kde nebude vůbec nikdo, žádný muž ani žena, žádný tatínek a maminka, žádní hloupí dospělí s hloupými nápady, takže se bude moci sám plahočit po kolejkách a řídit drezínu, osaměle křížovat pustou pevninu na věčné vyjížděce a nekončícím pikniku.

Napsal tam tohle?

Co je pravda?

Pátrala v jeho bezbarvých očích, ale nevyčetla odpověď a neodvážila se zeptat. Stíny racků jim přeběhly po tváři a zasáhly je náhlým chladem.

„Musíme už jít,“ řekl někdo.

Naložili proutěný košík do drezíny. Žena si připevnila žlutou stuhou široký klobouk, chlapcův kbelíček s mušlemi usadili na podlahu, muž si uvázal vázanku, oblékl vestu a vyhlíželi přes moře, na němž se v dáli pohupovala láhev se vzkazem a občas se zableskla na obzoru.

„Stačí, když člověk o něco poprosí?“ zeptal se chlapec. „Splní se mu přání?“

„Někdy ... až moc doslova.“

„Záleží na tom, oč člověk prosí.“

Hoch přikývl, očima daleko odtud.

Pohlédli zpět v místa, odkud přijeli, a pak dopředu, kam se chystali jet.

„Sbohem, místečko,“ řekl chlapec a zamával.

Vozík se rozjel po rezavých kolejích. Jeho rachot slábl a odumíral. Muž, žena i chlapec se ztráceli s ním v dálce mezi pahorky.

Když zmizeli, kolej se ještě chvíli chvěla a pak přestala. Odloupla se vložka rzi. Květ sklonil hlavu.

Moře burácelo.

PŘÁNÍ

Šepot sněhu se dotkl chladného okna.

Rozlehlý dům zapraštel ve větru odnikud.

„Co?“ řekl jsem.

„Nic jsem neříkal.“ Charlie Simmons u krbu za mnou tiše přesýpal pražící se kukuřici na velkém sítu. „Ani slovo.“

„Sakra, Charlie, já jsem tě slyšel..“

Zaražené jsem pozoroval sních padající na vzdálené ulice a pustá pole. Byla noc vhodná právě tak pro to, aby bělostní duchové navštěvovali okna a zase mizeli.

„Máš bujnou fantazii,“ řekl Charlie.

Opravdu? pomyslel jsem si. Má počasí hlasy? Existuje řeč noci a času a sněhu? Co se děje mezi tou temnotou tam venku a mou duší tady uvnitř?

Neboť tam ve stínech jako by se nepozorovaně, bez pomoci měsíce či lampy, snášela k zemi celá civilizace holubic.

A šeptal to tam venku měkce sních, nebo to byla minulost, nakupení starého času a potřeb, zoufání, která se navršila v paniku a nakonec nalezla jazyk?

„Prokrista, Charlesi. Právě teď, to bych odpřisáhl, jsem tě slyšel říct. . .“

„Říct co?“

„Řekl jsi: ‚Měj přání. ..‘,

„To že jsem řekl?“

Smál se, ale přesto jsem se neobrátil; dál jsem pozoroval, jak padá sníh a vyprávěl jsem mu to, co jsem musel ...“Říkal jsi: ‚Tato noc je mimořádná, nádherná, zvláštní. Tak měj nejnádhernější, nejdrahocennější a nejzvláštnější přání ve svém životě, až z hloubi srdce ... A to se ti vyplní.‘ To jsem tě slyšel říkat.“

„Ne.“ Viděl jsem, jak jeho odraz ve skle potřásl hlavou. „Prosím tě, Tome, vždyť jsi tam stál hypnotizovaný tím sněžením celou půlhodinu. To mluvil oheň v krbu. Přání se neplní, Tome. Ale ...“, náhle zmlkl a dodal s jistým překvapením, „vždyť ty jsi opravdu něco slyšel, že? No tak dobře. Napij se.“

Kukuřice popraskala a nafoukla se. Nalil víno, kterého jsem se já nedotkl. Sníh vytrvale padal podél temného okna jako bledý dech.

„Proč?“ zeptal jsem se. „Proč by se mi v hlavě mělo vynořit právě přání? Jestli jsi to neřekl ty, tak co?“

Opravdu, co, pomyslel jsem si; co je tam venku a kdo jsme my? Dva osamělí spisovatelé v pozdní čas, můj přítel pozvaný na večer, dva dávní kamarádi zvyklí mezi sebou řečnit a tlachat na duchařská témata, kteří si vyzkoušeli na vlastní kůži všechny obvyklé okultní praktiky — spiritistické tabulky, taroky, telepatii; bylo to hluboké letité přátelství plné pohody, ale také věčného špičkování, žertů a lenošivých bláznivín.

Ale to venku dnes večer, pomyslel jsem si, to je tečka za všemi vtipy a úsměvy se vytrácí. Sníh — stačí se podívat! Pohřbívá náš smích ...

„Proč?“ řekl Charlie po mém boku, upíjel víno a díval se na červená, zelená a modrá světýlka vánočních stromků, a pak se mi ozval za zády. „Proč přání v takový večer jako dnes? No protože je vánoční večer, je to tak? Za pět minut se narodí Kristus. Kristus a zimní slunovrat během jediného týdne. Tenhle týden, tenhle večer, to je potvrzení, že Země nezemře. Zima dosáhla nejnižšího bodu a začíná stoupat ode dna vzhůru ke světlu. Je to mimořádné. Je to neuvěřitelné.“ „Ano,“ zamumlal jsem a myslel na staré časy, kdy se jeskynním lidem svíralo srdce, když přišel podzim a slunce zmizelo a opolidé naříkali, dokud se svět neobrátil ve svém bílém spánku a jednoho krásného rána vstalo slunce časněji a vesmír byl ještě jednou na malou chvíli zachráněn. „Ano.“

„Takže ...“ Charlie četl mé myšlenky a pil své víno. „Kristus byl přece vždycky příslibem jara. Uprostřed nejdelší noci roku se otrásl čas, Země se rozestoupila a porodila mýtus. A co křičel ten mýtus? Šťastný nový rok! Protože,

u všech všudy, první leden není Nový rok. Tím je Kristovo narození. Jeho dech, sladký jako jetel, se dotkne našeho chřípí, přislíbí jaro, právě v tento okamžik před půlnocí. Nadechni se zhluboka, Thomasi!“

„Bud' zticha!“

„Proč? Slyšíš už zase hlasy?“

Ano! Obrátil jsem se k oknu. Za šedesát vteřin bude jít jeho narození. Jaká čistější a vzácnější hodina může existovat pro přání, přemítal jsem rozrušeně.

„Tome ...“ Charlie mě uchopil za paži. Já jsem však byl ztracen kdesi hluboko a skutečně velmi rozrušený. Je dnes mimořádná chvíle? přemýšlel jsem. Putují svatí duchové no-cemi padajícího sněhu, aby nám prokazovali dobrodiní v této hodině kouzlem spoutané? Pokud své přání učiním tajně, vrátí mi ho tato noc putování, podivných spánků a starých zimních bouří desetinásobně?

Zavřel jsem oči. Hrdlo se mi sevřelo.

„Nedělej to,“ řekl Charlie.

Jenže přání se mi již chvělo na rtech. Nemohl jsem čekat. Ted', ted', pomyslel jsem si, plane nad Betlémem zvláštní hvězda.

„Tome,“ zalpal Charlie po dechu, „prokrista!“

Ano, Kristus, pomyslel jsem si a řekl:

„Mým přáním je, na jednu hodinu dnes v noci...“

„Ne!“ Charlie mě udeřil, jednou, snažil se mi zavřít ústa.

... .prosím, ať je můj otec zase živ.“

Hodiny na krku dvanáctkrát odbily a byla půlnoc.

„Ach, Thomasi...“ Charlie bolestně vykřikl. Ruka mu sklesla z mé paže. „Ach, Tome.“

Sníh v prudkém závanu zadrnčel po okně, přilnul jako rubáš a v cárech se rozlétl.

Domovní dveře se prudce otevřely jako výbuchem.

Zasypala nás sprška sněhu.

„Takové chmurné přání... A ... právě se vyplnilo.“

„Vyplnilo?“ Jako ve víru jsem se obrátil k otevřeným dveřím, připomínaly hrobku. „Nechod', Tome,“ řekl Charlie.

Dveře se zabouchly. Byl jsem venku a běžel, ach bože, jak jen jsem běžel.

„Tome, vrať se!“ Hlas za mnou se rozplynul ve vířícím bílém přívalu. „Ach bože, nedělej to!“

Avšak v této minutě po půlnoci jsem běžel a běžel, bez myšlenky, nesrozumitelně jsem jekal, skučením pobízel své srdce, aby bilo, krev, aby

proudila, nohy, aby běžely a vydržely běžet a myslel jsem si: On! On! Já vím, kde je! Jestli ten dar pro mě platí! Jestli se to přání splní! Víím, kde přebývá! A v nočním zasněženém městě začaly kolem dokola vánoční zvony bít a zpívat a volat. Kroužily a udávaly mi tempo a vedly mě dál a já jsem křičel a polykal sníh a cítil šílenou touhu.

Blázne! napadlo mě. Je mrtev! Vrat' se!

Ale co jestli je živ, na jednu hodinu tuto noc a já bych nešel a nehledal ho?

Byl jsem za městem, bez klobouku, bez kabátu, ale rozpálený během, na tváři mi přimrzala slaná maska a odpadala v kouscích, jak mnou otřásal každý krok středem prázdné silnice, zatímco zvuk radostných zvonů byl odvát a zmizel.

Vítr mě strhl kolem posledního zákrutu divočinou, kde na mě čekala temná zed'.

Hřbitov.

Stál jsem u těžké železné mříže a otupěle hleděl dovnitř.

Hřbitov připomínal roztroušené ruiny starodávné pevnosti, zničené před věky, její skvělé stavby pohřbené hluboko v jakési nové době ledové.

Zázraky náhle byly nemožné.

Náhle měla v sobě noc prostě příliš vína a řečí a marného kouzlení a já jsem běžel, aniž jsem měl příčinu, až na to, že jsem věřil, skutečně věřil, cítil jsem, že se něco v tomto mrtvém sněžném světě opravdu stalo ..

Cítil jsem v této chvíli na sobě takovou tíži z pohledu na nedotčené hroby a netknutý sníh, že bych s radostí klesl a zemřel tam sám. Nemohl jsem jít zpět do města a objevit se před Charliem. Začal jsem si myslet, že tohle všechno je nějaký jeho krutý žert a nestydatý trik, že je to jeho zruďná schopnost uhádnout něčí bytostnou potřebu a zahrávat si s ní. Co když to on šeptal za mými zády, sliboval a dohnal mě k tomuto přání? Proboha!

Sevřel jsem mříž brány s visacím zámkem.

Co tu je? Pouze plochý náhrobní kámen se jménem a *narozen 1888, zemřel 1957*, nápis, který nebylo snadné nalézt i v letních dnech, protože tráva rostla hustě a listí leželo v hromadách.

Pustil jsem mříž a obrátil se. V příštím okamžiku jsem ztratil dech. Z hrdla se mi vydral nevěřícný výkřik.

Neboť jsem vycítil cosi za zdí, poblíž prkny zabeďněné vrátnice.

Byl to slabý dech? Zdušený pláč?

Anebo jen teplý dotek větru?

Znovu jsem se přitiskl k železné bráně a upřel pohled dovnitř.

Ano, tam! Lehounké stopy, jako by přistál pták a rozběhl se mezi zapadanými kameny. Ještě okamžik a nikdy bych je neodhalil!

Vyrazil jsem výkřik, rozběhl se a skočil.

Nikdy, ach nikdy v životě, jsem neskočil tak vysoko. Přeskočil jsem hladce zeď a dopadl na druhé straně a při posledním výkřiku jsem ucítil v ústech krev. Potácel jsem se k odvrácené stěně vrátnice.

Tam ve stínech, ukrytý před větrem, se opíral o zeď muž, oči měl zavřené a ruce zkřížené na prsou.

Vytřeštěně jsem na něj pohlédl. Pomateně jsem se sklonil až k němu, abych si ho prohlédl, abych se ujistil.

Tohoto muže jsem neznal.

Byl starý, starý, velice starý.

Musel jsem záupět znovu plný zklamání.

Protože v té chvíli stařec otevřel chvějící se oči.

A právě ty oči, které na mě hleděly, ze mě vyrvaly výkřik:

„Tatínku!“

Schýlil jsem se a pomohl mu do chabého světla lampy a do padajícího sněhu popůlní doby.

Charlieho hlas, vzdálený ve sněžném městě, zněl ozvěnou a prosil: Ne, nechod', neutíkej. Noční můra. Zastav se. Muž, který přede mnou stál, mě nepoznával.

Jako strašák v poryvech větru se ta podivná, ale povědomá postava snažila rozpoznat mě svýma slepecky bílýma a pavučinami zastřenýma očima. Kdo? zdála se přemýšlet.

Pak se z jeho úst jako odpověď vydral výkřik:

„... .ome,. . .ome!“

Hlásku *t* vyslovit nemohl.

Ale bylo to mé jméno.

Jako člověk na pokraji útesu, plný hrůzy, že se země může zřítit a srazit ho nazpět do noci a hlíny, otrásl se a ze všech sil mě sevlal:

„... .ome!“

Držel jsem ho pevně. Nemohl upadnout.

Zaklínění v láskyplném objetí a neschopni odpoutat se, stáli jsme a lehce se kolébali, dva muži spojení v jednoho v divočině metelice.

Tome, ach Tome, naříkal zlomeně znovu a znovu.

Otče, ach tatínku drahý, táto, myslel jsem si a říkal jsem to.

Stařec ztuhl, protože přes mé rameno teprve nyní poprvé skutečně spatřil náhrobní kameny, pusté pole smrti. Zajíkl se, jako by chtěl zvolat: Co je tohle za místo?

Ačkoli měl starou tvář, v okamžiku, kdy poznal a rozpomněl se, povadly mu oči, tváře, ústa a řekly *ne*.

Obrátil se ke mně, jako by hledal odpovědi, nějakého strážce svých práv, nějakého ochránce, který by mohl říci *ne* spolu s ním. Měl jsem však v očích chladnou pravdu.

Oba jsme teď upřeně hleděli na nezfetelnou stezku, kterou zanechaly jeho nejisté nohy od místa, kde byl po mnoho let pohřben.

Ne, ne, ne, ne, ne, ne, *ne*]

Ta slova se mu vyřinula z úst.

Nemohl však vyslovit hlásku *n*.

Ozvala se proto divoká exploze, která zněla: „...e ... e. ..e ...e ...e!“

Ztracený, hrůzoplýný, dětsky slabý nářek.

Pak mu obličej zahalila další otázka.

Znám to tady. Ale *pročtu* jsem?

Zaťal ruce. Podíval se na svou seschlou hrud’.

Bůh nám dopřává hrozné dary. Z nich nejhroznější je paměť.

Vzpomněl si.

A jako by se začal rozplývat. Vzpomněl si, jak se jeho tělo svažovalo, jak jeho slabé srdce došlo k tichu; přibouchnutí jakýchsi věčných dveří noci.

Stál v mé náruči velice tiše, víčka se mu chvěla z věcí, které se mu divoce stěhovaly hlavou.

Musel si položit nejstrašnější otázku ze všech:

Kdo mi tohle způsobil?

Otevřel oči. Ten pohled mě udeřil.

Ty křikaly oči.

Ano, myslel jsem si. To já jsem si přál, abys byl dnes v noci živý.

Ty! vykřikla jeho tvář i tělo.

A pak následovala polohlasem konečná otázka:

„Proč...?“

Ted’ bylo na mně, abych se cítil rozpolcený a rozdrásaný.

Proč, ano, proč jsem mu to udělal?

Jak jsem se mohl opovážit přát si toto příšerné, toto trýznivé setkání?

Co jsem měl nyní dělat s tímto mužem, s tímto cizincem, s tímto starým, bezradným a vyděšeným dítětem? Proč jsem ho vyvolal, jen proto, abych ho zase poslal nazpět do světa hlíny a hrobů a těžkého spánku?

To jsem se vůbec neobtěžoval pomyslet na důsledky? Ne. Nezralý popud mě jako střelu hnál z domova na tento hřbitov jako nemyslící kámen k cíli bez myšlenky. Proč? Proč?

Můj otec, tento stařec, stál nyní ve sněhu, třásl se a čekal ode mě slitovnou odpověď.

Byl jsem opět dítě a nemohl jsem promluvit. Jedna část ve mně znala pravdu, kterou jsem nedokázal vyslovit. Neuměl jsem s ním mluvit, když byl živ, a zjistil jsem, že teď, když se probudil ze smrti, jsem ještě němější.

Pravda mi kroužila hlavou, kvílela ve vláknech mé duše i těla, ale nemohla se mi prodrat na jazyk. Cítil jsem, jak mé vlastní výkřiky jsou uzamčeny uvnitř.

Chvilé plynula. Brzy uběhne hodina. Ztratím příležitost, abych řekl, co je třeba říci, co mělo být řečeno před mnoha lety, když byl ještě živý a nad zemí.

Kdesi v dálce přes krajinu odbily zvony půl jedné vánoční-ho jitra. Kristus plul ve větru. Na tvář mi dopadaly vločky — čas a chlad, chlad a čas.

Proč? ptaly se otcovy oči; proč jsi mě sem přivolal?

„Já . . .“ a zarazil jsem se.

Neboť mi sevřel paži silněji. Jeho tvář nalezla svůj vlastní důvod.

Teď měl j, on příležitost, svou konečnou hodinu, aby řekl, co měl říci, když mi bylo dvanáct nebo čtrnáct nebo dvacet šest. Nezáleželo na tom, že já stojím němě. Zde, v padajícím sněhu, mohl učinit své vyrovnání a jít svou cestou.

Otevřel ústa. Bylo pro něj těžké, tak strašně těžké vypravit ze sebe stará slova. V povadlé schránce byl pouze duch, který se zoufale snažil a zalykal se. Zašeptal tri slova, která se ztratila ve větru.

„Ano?“ pobídl jsem ho.

Tiskl mě pevně a snažil se udržet oči otevřené v noci plné vánice. Chtěl spát, ale zatím se mu z otevřených úst dralo pisklavě znovu a znovu:

„. . .Já...ě...uji...r

Zmlkl, zachvěl se, mučil své tělo a znovu se to pokusil bezvýsledně vykřiknout:

„. . .Já . . .ě . . . i . . .uji . . .!“

„Ach, táto!“ vyhrkl jsem. „Já to řeknu místo tebe, smím?“

Stál velmi tiše a čekal.

„Zkoušel jsi říct — já... tě ... miluji?“

„A ... ooo!“ vykřikl. A náhle se mu podařilo po celém tom dlouhém snažení vyrazit velice zřetelně:

„Ach, ano!“

„Ach, táto,“ řekl jsem a naplnilo mě nešťastné štěstí, pocit zisku a ztráty. „Ach tatínku, tatínku milý, já miluji tebe.“

Padli jsme si do náruče. A zůstali tak.

Plakal jsem.

A neznámo z jaké vyschlé studny ve strašném těle mého otce vystoupily slzy, které se na jeho víčkách chvěly a třpytily.

Konečná otázka tedy byla položena i zodpovězena.

Proč jsi mě sem přivedl?

Proč takové přání, proč takové dary a proč tato sněžná noc?

Neboť jsme museli vyslovit, dříve než se zavřou a navždy zapečetí dveře, to, co jsme neřekli nikdy *zaživa*.

A to bylo nyní vysloveno a my jsme stáli a objímali se uprostřed té sloty, otec a syn, syn a otec, části celku, ze samé radosti náhle zaměnitelné.

Slzy na tvářích mi ztuhly v led.

Stáli jsme ve studeném větru a padajícím sněhu hodnou chvíli, až jsme zaslechli zvuk zvonů ve tři čtvrti na jednu a dál jsme stáli ve sněžící noci a nic už neříkali — nic víc nebylo třeba říkat — dokud naše hodina nakonec neminula.

Po celém bílém světě hodiny došly k jedné rána vánočního. Kristus byl nový jako jarní tráva a ty hodiny svým zvukem ukončily ten dar, který tak rychle vešel do našich zkrehlých rukou a zase z nich odplynul.

Otec mě držel v náručí.

Poslední zvuk zvonů odbíjejících jednu dozněl.

Cítil jsem, jak otec ustoupil a byl teď volný.

Jeho prsty se dotkly mé tváře.

Slyšel jsem, jak kráčí sněhem.

Zvuk jeho kroků utíchal stejně jako utíchal pláč ve mně.

Otevřel jsem oči právě včas, abych viděl, jak kráčí asi sto metrů vzdálen. Obrátil se a zamával mi.

Sníh se spustil jako záclona.

Jakou odvahu musíš mít, starce, pomyslel jsem si, že jdeš tam, kam jdeš, ani si nepostěžuješ.

Vrátil jsem se do města.

Dal jsem si s Charlesem u ohně sklenku. Podíval se mi do tváře a připil tiše tomu, co tam spatřil.

Nahoře na mě jako velká bílá sněhová závěj čekala postel.

Za mým oknem padal sníh tisíc kilometrů směrem na sever, pět set kilometrů na východ, dvě stě kilometrů na západ, sto kilometrů na jih. Sníh padal na všechno, všude. Padal na dvojí řádku stop za městem: jedna vycházela a druhá se vracela a ztrácela se mezi hroby.

Ležel jsem na své sněhové posteli. Vzpomínal jsem na otcovu tvář, když mi zamával a obrátil se a odešel.

Byla to tvář nejmladšího a nejšťastnějšího člověka, jakou jsem kdy viděl.

S tím jsem usnul a zanechal pláče.

MARIONETY a. s.

Asi v deset večer kráčeli zvolna ulicí dva přátelé. Oběma bylo kolem pětaticeti a žádný z nich nejevil sebemenší známky opilosti.

„Ale proč tak brzo?“ ptal se Smith.

„Proto,“ opáčil Braling.

„Po letech si jeden večer vyrazíš a jdeš domů v deset.“

„Nejspíš nervy.“

„Já se vůbec divím, že se ti to podařilo. Deset let se tě pokouším vylákat někam do tichého podniku na skleničku. A teď, když se nám to povede, postavíš si hlavu, že se musíš brzo vrátit.“

„Nesmím dráždit štěstí,“ řekl Braling. „Jaks to dokázal? Nasypal jsi ženě uspávací prášek do kafe?“ „Ne, to by bylo nemorální. Brzo uvidíš.“ Zahnuli za roh. „Docela upřímně, Bralingu, neměl bych to říkat, ale obdivuji tvou neskonalou trpělivost. Možná že mi to nebudeš chtít přiznat, ale tohle manželství pro tebe musí být hrozné.“

„To bych netvrdil.“

„Ale stejně se přeslechlo, jak tě přinutila, aby sis ji vzal. Tenkrát v devětasedmdesátém, když ses chystal do Ria...“ „Zlaté Rio. Po všech těch plánech jsem je nakonec neviděl.“

„Prý si na sobě rozervala šaty, rozcuchala si vlasy a hrozila, že zavolá policii, když si ji nevezmeš.“

„Pochop, Smithi, byla vždycky poněkud nervózní.“

„Ale tady šlo o špinavou hru. Nemiloval jsi ji. Přece jsi jí to řekl, ne?“

„Pokud se pamatuji, zastával jsem v tomto ohledu velmi pevné stanovisko.“

„Ale přesto sis ji vzal.“

„Musel jsem brát ohled na podnik a zároveň i na otce s matkou. Podobný skandál by je byl zabil.“

„Uplynulo už deset let.“

„Ano,“ přitakal Braling, ale jeho šedé oči zůstávaly klidné. „Doufám, že by se teď všechno mohlo změnit. Myslím, že se mi splnilo to, na co jsem deset let čekal. Podívej.“

Vytáhl dlouhý modrý lístek.

„To je přece letenka do Ria na čtvrtetční raketu!“

„Ano, konečně se tam dostanu.“

„No, to je báječné! To si opravdu zasloužíš! Ale nebude mít námitky? Dělat potíže?“

Braling se nervózně zasmál. „Nebude ani tušit, že jsem odjel. Za měsíc se vrátím a kromě tebe se o tom nedoví živá duše.“

Smith si povzdechl. „Kdybych tak mohl jet s tebou.“

„Chudáku, ty taky zrovna nemáš na růžích ustláno, co?“

„To opravdu ne, vzal jsem si ženskou, která zas přehání na druhou stranu. Pochop. Když jsi deset let ženatý, nečekáš přece, že ti bude žena každý večer dvě hodiny sedět na klíně a žvatlat jako batole. Navíc mi připadá, že se to s ní poslední měsíc zhoršilo. Někdy mě napadá, jestli snad není slabomyslná.“

„No ano, náš vždy rezervovaný Smith. Tak, a jsme doma. Chceš poznat moje tajemství? Jak jsem to dnes večer dokázal?“

„Ty mi je opravdu prozradíš?“

„Podívej se tamhle nahoru,“ ukázal Braling.

Oba zírali vzhůru do tmy.

V druhém patře někdo vysunul roletu. Objevil se asi pětatří-cetiletý muž s lehce prokvetlými spánky, smutnýma šedýma očima a malým tenkým knírkem.

„Ale to jsi přece ty!“ vykřikl Smith.

„Pst, ne tak nahlas!“ Braling zamával. Muž v okně významně přikývl a zmizel.

„Určitě jsem se pomátl,“ řekl Smith.

„Vydrž chvíli.“

Čekali.

Dveře na ulici se otevřely a onen vysoký štíhlý pán s knírkem a tesknýma očima je vyšel přivítat.

„Nazdar, Bralingu,“ řekl.

„Nazdar, Bralingu,“ odpověděl Braling.

Jako kdyby si z oka vypadli.

Smith jen zíral. „Vy jste dvojčata? To jsem netušil...“

„Ne, kdepak,“ vysvětloval tiše Braling. „Nakloň se blíž. Přitiskni Bralingovi Dvě ucho na prsa.“

Smith zaváhal, pak přistoupil a položil hlavu na nastavený hrudník.

Tik-tik-lik-tik-tik-tik-tik-tik.

„Ne! To není možné!“

„Ale ano.“

„Smím si to poslechnout ještě jednou?“

Tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik.

Smith se napřímil, trochu zavrával a zděšeně zamžikal. Ohmatal tomu teplé ruce a tváře.

„Kdes ho sehnal?“

„Dokonalý kousek, ne?“

„Neuvěřitelné. Odkud?“

„Bralingu Dvě, podej pánovi navštívenku.“

Braling Dvě udělal čárymáryfuk a vytáhl bílou kartičku:

MARIONETY a. s.

Zhotovíme Vám dvojníka, či repliku Vašeho přítele. Nové humanoidní plastikové modely 1990, zaručeně odolné proti veškerému opotřebování. Od 7 600 dolarů až po model de luxe za 15 000 dolarů.“Ne,“ vrtěl hlavou Smith.

„Ano,“ uculoval se Braling.

„Přirozeně,“ řekl Braling Dvě.

„Jak dlouho už to trvá?“

„Mám ho měsíc. Schovávám ho v bedně na náradí ve sklepě. Moje žena dolů nikdy nechodí a já mám k té bedně jediný klíč. Dneska večer jsem oznámil, že se chci projít a koupit si doutníky. Šel jsem dolů, vypustil jsem Bralinga Dvě z bedny, poslal jsem ho nahoru, aby dělal mé ženě společnost, a zmizel jsem na schůzku s tebou.“

„Báječné! Dokonce i voní jako ty: Bond Street a doutníky Melachrinos!“

„Považuji tento postup za velice ohleduplný, i když bys třeba v tomto případě bral morální hledisko jako malichernost. Koneckonců, moje žena ze všeho nejvíc touží po tom, aby mě měla doma. Tahle loutka, to jsem navlas já. Celý večer jsem seděl doma. Příští měsíc strávím s ní. Mezitím si jiný pán bude po deseti letech čekání užívat v Riu. Až se vrátím, tadyhle Braling Dvě půjde zpátky do bedny.“

Smith o tom minutu dvě přemýšlel. „Dokáže existovat měsíc bez dozoru?“ zeptal se nakonec.

„Třeba šest. Konstruovali ho tak, že může dělat všechno -jíst, spát, potit se — všechny přirozené činnosti. Budeš se o mou ženu dobře starat, vid', Bralingu Dvě?“

„Tvoje žena je moc hezká,“ řekl Braling Dvě. „Líbí se mi.“

Smithovi se chvěl hlas. „Jak dlouho už ta firma existuje?“

„Dva roky — tajně.“

„Mohl bych — totiž -- myslíš, že by byla možnost...“ Smith uchopil svého přítele za loket a dychtivě vyzvídal: „Můžeš mi prozradit, kde bych takového robota, takovou marionetu mohl sehnat pro sebe? Vid', že mi dáš adresu.“

„Prosím.“

Smith obracel kartičku v prstech. „Díky. Nedovedeš si představit, co to pro mě znamená. Jen trochu oddechu. Noc nebo dvě, třeba jen jednou za měsíc. Moje žena mě tak zbožňuje, že se od ní nesmím vzdálit ani na hodinu. Nesmírně ji miluji, vždyť víš, ale vzpomeň si na starou báseň: ‚Drž lásku zlehka, uletí, svírej ji pevně, umře ti.‘ Stačilo by mi, kdyby trochu uvolnila stisk.“

„Máš alespoň štěstí, že tě žena má ráda. Můj problém je nenávisť. A to není tak snadné.“

„Jistě, Netty mě šíleně miluje. Budu ji muset naučit milovat láskou snesitelnou.“

„Dobré pořízení, Smithi. Stav se u nás, až budu v Riu. Manželce by připadalo divné, kdyby ses najednou přestal objevovat. Tady s Bralingem Dvě můžeš mluvit úplně jako se mnou.“

„Spolehni se. Sbohem. A děkuju.“

Smith s úsměvem odcházel. Braling a Braling Dvě se otočili a vešli do haly.

V autobusu si Smith tiše pohvizdoval a obracel bílou kartičku v ruce:

Zákazníci se musí *zavázat* k přísnému mlčení, neboť dokud Kongres neschválí návrh zákona, legalizující Marionety a. s., je prozatím používání těchto výrobků považováno za trestný čin.

„Podívejme,“ zabručel Smith.

Zákazníkům zhotovíme formu na míru a podle vzorníku určíme barvu očí, rtů, vlasů, kůže atd. Předem upozorňujeme, že zhotovení modelu trvá dva měsíce.“

To není tak dlouho, pomyslel si Smith. Ode dneška za dva měsíce se mi začnou hojit zhmožděná žebra. Ode dneška za dva měsíce mi přestane drtit ruku.

Ode dneška za dva měsíce se mi zacelí nateklý spodní ret. Nechci být nevďečný, ale ... Otočil kartičku.

Marionety a. s. existují dva roky a za tu dobu stačily uspokojit slušnou řádku zákazníků. Naše motto zní: Nití ani drátků netřeba. Adresa: South Wesley Drive 43.

Autobus ho dovezl k domu. Smith vystoupil, cestou do schodů si pobrukoval a počítal: máme s Nettie na společném kontě patnáct tisíc dolarů. Řekněme, že z nich osm tisíc investuji, třeba do obchodů. Marioneta se mi určitě bohatě vyplatí. Nettie se nemusí nic dozvědět. Odemkl a za minutu stál v ložnici. Nettie, sošná a bílá, spala spánkem nevinných.

„Drahá Nettie.“ Téměř ho zlomily výčitky svědomí při pohledu na její nic netušící, matně osvětlenou tvář. „Kdybys nespala, určitě bys mě začala dusit polibky a vrkat mi do ouška. Vážně, připadám si před tebou jako zločinec. Jsi taková hodná, milující manželka. Někdy si ani nedokáži představit, že sis místo toho Buda Chapmana, kterého jsi kdysi měla ráda, vzala mě. Připadá mi, žeš mě tenhle měsíc milovala snad ještě divočeji než předtím.“

Slzy mu vstoupily do očí. Náhle zatoužil ji políbit, vyznat se jí ze své lásky, roztrhat tu kartičku a na celou záležitost zapomenout. Ale jak se k ní užuž shýbal, zabořila ho ruka, žebra zapraskala a zasténala. S bolestným výrazem v tváři se zarazil, vyšel do haly a procházel temnými pokoji. Tiše si broukal, když v knihovně otevíral oválný psací stůl a vylovil z něj spořitelní knížku. „Vezmu si jen osm tisíc dolarů,“ sliboval. „Nic víc.“ Strnul „Moment!“

Ještě jednou ji zděšeně prolistoval. „Počkat!“ vykřikl. „Deset tisíc dolarů chybí!“ Vyskočil. „Je tam jen pět tisíc! Co s nimi provedla? Kam je ta Nettie mohla zašantročit? Další klobouky, hadříky, parfémy! Nebo, počkat — já vím! Koupila ten domek na Hudsonu, o kterém už celé měsíce vykládala, a mně se ani slovíčkem nezminila!“

Spravedlivě rozhořčen se řítí do ložnice. Jak si to představuje, takhle rozhazovat společné peníze? Naklonil se nad ní. „Nettie!“ zvolal. „Nettie, probud se!“

Ani se nepohnula. „Cos provedla s mými penězi?“ zařval.

Zavrtěla se. Světlo z ulice zalilo její krásnou tvář.

Najednou mu přišla nějaká divná. Srdce se mu divoce rozbušilo. Vysychalo mu v ústech. Rozklepaly se mu nohy a klesl na kolena vedle postele. „Nettie, Nettie! Cos provedla s mými penězi!“

Pak ho napadla strašná myšlenka a zmocnil se ho děsivý pocit opuštěnosti. Při představě, že byl podveden, ho roztrásla zimnice. Téměř proti své vůli se skláněl níž a níž, až horkým uchem pevně a neodvolatelně spočinul na jejích oblých, růžových nadrech. „Nettie!“ vydechl.

Tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik-tik.

Zatímco Smith odcházel bulvárem do tmy, Bralingové vstoupili do dveří bytu.

„Jsem rád, že i on bude trochu šťastnější.“ „Ano,“ přisvědčil nepřítomně Braling Dvě.

„No, takže jdeme do bedny, B-Dvě.“ Braling uchopil své-ho dvojníka za loket a vedl ho ke schodům do sklepa. „Právě o tom chci s tebou mluvit,“ ozval se Braling Dvě, když sestoupili na betonovou podlahu a mířili po ní ke dveřím. „O sklepě. Nelíbí se mi tam. A už vůbec se mi nelíbí v bedně na nářadí.“

„Zkusím ti zařídit něco pohodlnějšího.“

„Marionety jsou stavěny k tomu, aby se pohybovaly, ne aby nehybně ležely. Jak by se líbilo tobě, kdybys měl většinu času ležet v bedně?“

„No . . .“

„Ani za mák by se ti to nezamlouvalo. Vždyť já jsem pořád zapojený. Neexistuje způsob, jak mě vypnout. Jsem naživu jako ty, a jako ty taky cítím a vnímám.“

„Vydrž pár dní. Pak pojedu do Ria a ty nebudeš muset zůstat v bedně. Budeš bydlet nahoře.“ Braling Dvě máchl podrážděně rukou. „A až si užiješ vrátíš se zpátky, já posypu zpátky do bedny.“ „V obchodě mě neupozornili, že s tebou budou potíže,“ řekl Braling. „Vědí toho o nás moc málo,“ vysvětloval Braling Dvě. Jsme úplná novinka. A jsme vnímaví. Vůbec mě netěší, že ty odjedeš, budeš si užívat na sluníčku a my tu zatím budeme čet v zimě.“ „Ale vždyť já jsem o tomhle výletě snil celý život,“ namítl se Braling.

Přivřel oči a viděl před sebou moře, hory a žlutý písek. Hukot vln lahodil jeho duši. Slunce ho příjemně hrálo do nahých ramenou. Víno se rozplývalo na jazyku.

„A já se do Ria nikdy nepodívám,“ řekl dvojník. „Pomyslel jsi na to?“ „Ne, já ..“ „A potom je tu tvoje žena.“ „Co je s ní?“ Braling nenápadně ustupoval k východu.

„Docela jsem si ji oblíbil.“

„Jsem rád, že tě tvoje zaměstnání baví.“ Braling si nervózně olízl rty.

„Obávám se, že mi nerozumíš. Myslím — že jsem se do ní zamiloval.“

Braling ucouvl ještě o krůček a ztuhl. „Cože ses?“

„A taky mě napadalo,“ pokračoval Braling Dvě, „jak hezké to musí být v Riu a že se tam nikdy nepodívám a myslel jsem na tvoji ženu — zdá se mi, že bychom spolu mohli být šťastni.“

„Nnno, to je opravdu hezké.“ Braling se co možná nenucené vzdaloval ke dveřím od sklepa. „Nebude ti vadit, když chvíličku počkáš, vid’? Musím si zatelefonovat.“

„Komu?“ Braling Dvě sraštil čelo.

„Na tom nesejde.“

„Do Marionet? Aby si pro mě přijeli?“

„Ne, ne — nic takového!“ Rozběhl se ke dveřím.

Kovový stisk mu sevřel obě zápěstí. „Neutíkej!“

„Dej ty ruce pryč!“

„Nedám.“

„Že tě k tomu navedla moje žena!“

„Ne.“

„Uhodla to? Ona tě odhalila? Mluvila s tebou? Ona to ví? V tom to tedy je?“ Zaječel. Výkřik zadusila dvojníková dlaň.

„Ta už se nikdy nedovíš.“ Braling Dvě se lehounce usmál. „To už se nikdy nedovíš.“

Braling se mu snažil vytrhnout. „Určitě tě prokoukla — zahrála ti na city“

„Uložím tě do bedny, zamknu a zahodím klíč. A pak koupím druhý lístek do Ria pro tvou ženu.“

„No tak, počkej přece. Zadrž. Neunáhluj se. Promluvíme si!“

„Sbohem, Bralingu.“

Braling ztuhl. „Jak to — sbohem?“

O deset minut později se probudila paní Bralingová. Přitiskla si ruku na tvář. Někdo ji právě políbil. Zachvěla se a vzhledla. „Tedy, tohle tě nenapadlo už léta,“ zamumlala.

„Uvidíme, co se dá ještě napravit,“ řekl hlas ze tmy.

TREST BEZ ZLOČINU

„Vy si přejete zabít svou manželku?“ zeptal se tmavý muž za stolem.

„Ano. Ne ... ne doslova. Chci říct...“

„Jméno?“

„Její nebo moje?“

„Vaše.“

„George Hill.“

„Adresa?“

„South Saint James jedenáct, Glenview.“

Muž si to zapsal, aniž hnul brvou. „Jméno vaší paní?“

„Katherine.“

„Věk?“

„Třicet jedna.“

Následovala série rychlých otázek. Barva vlasů, očí, pleti, oblíbený parfém, index tkáně a velikosti. „Máte její trojrozměrnou fotografii? Nahrávku jejího hlasu? Aha, vidím, máte. Výborně. A teď ..“

O hodinu později byl George Hill zpocený.

„To je všechno.“ Tmavý muž vstal a zachmuřil se. „Pořád se do toho ještě chcete pustit?“

„Ano.“

„Tak to podepište.“

Podepsal.

„Víte, že je to protiprávní?“

„Ano.“

„A že nejsme žádným způsobem zodpovědní za to, co se vám v důsledku vašeho požadavku stane?“

„Prokristapána!“ vykřikl George. „Už jste mě zdržoval dost dlouho. Kdy konečně začneme?“

Muž se lehce usmál. „Bude trvat devět hodin, než připravíme loutku vaší manželky. Zatím se prosněte, prospěje vám to na nervy. Třetí zrcadlový pokoj nalevo je volný.“

George se pomalu a otupěle přesunul do zrcadlového pokoje. Lehl si na modrou sametovou pohovku a váha jeho těla uvedla zrcadla na stropě do vířivého pohybu. Něžný hlas zpíval: „Spíš . . . spíš . . . spíš ..“

George zamumlal: „Katherine, já jsem sem nechtěl chodit. Ty jsi mě k tomu donutila. Ty jsi mě do toho navezla. Ach jo, radši bych tu nebyl. Přál bych si dostat se zpátky. Já té nechci zabít.“

Zrcadla jemně kroužila a blýskala se.

Usnul.

Zdálo se mu, že je mu znova čtyřicet jedna, že on a Katie běží s piknikovým košem po nějakém zeleném kopci, opodál jejich vrtulník. Vítr rozevlál Katie

vlasý do zlatých pramenů a ona se smála. Líbali se a drželi za ruce, vůbec nejedli. Četli si básně, připadalo mu, že si vždy četli básně.

Další výjevy. Prudké změny barvy, jako v letu. On a Katie během letu do Řecka a Itálie a Švýcarska, onen zářivý a dlouhý podzim 1997! Nic než let, bez zastávky!

A pak — noční můra. Katie a Leonard Phelps. George ve spánku zaplakal. Jak se to mohlo stát? Odkud se ten Phelps vzal? Proč se mezi ně zamíchal? Proč nemohl život zůstat jednoduchý a dobrý? Byl to ten věkový rozdíl? George téměř padesátník a Katie tak mladá, tak hrozně mladá. Proč, proč?

Scéna byla k nesnesení živá. Leonard Phelps a Katherine v zeleném parku nad městem. George, který se na cestičce objevil právě včas, aby viděl, jak se jejich ústa setkala.

Zuřivost. Zápas. Pokus o zabití Leonarda Phelpse.

Další dny, další noční můry.

George Hill se probudil v pláči.

„Pane Hille, jsme pro vás připraveni.“

Malátně vstal. Viděl se v nyní tichých zrcadlech nad sebou a vypadal skutečně na svůj věk. Byla to nešťastná chyba. Lepší muži než on si brali mladé ženy a ty se jim rozplývaly pod rukama jako krystalky cukru ve vodě. Znechuceně se pozoroval. Břicha trochu přebývá, masa na tvářích trochu přebývá, pepře ve vlasech trochu přebývá, zato v údech je ho málo ...

Tmavý muž ho zavedl do jakési místnosti.

George Hill se zajíkl. „Ale to je přece pokoj Katie!“

„Snažíme se, aby všechno byla dokonalé.“

„To taky je, do poslední nitky.“

George Hill vyňal podepsaný šek na deset tisíc dolarů. Muž s ním odešel.

Pokoj byl tichý a teplý.

George se posadil a nahnátl pistoli v kapse. Hromada peněz. Ale bohatí lidé si mohou dovolit luxus osvobozující vraždy. Násilného nenásilí. Smrti bez smrti. Vraždy bez za- vraždění. Cítí se lépe. Najednou byl klidný. Díval se na dveře. Tuhle věc si představoval šest měsíců a nyní špěla ke konci. V příštím okamžiku se objeví krásný robot, marioneta bez provázků, a...

„Dobrý den, Georgi.“

„Katie.“

Zatočila se mu hlava.

„Katie.“ Vydechl.

Stála ve dveřích za ním. Na sobě měla zelenou, jako peří měkkou róbu. Na nohou zlatě proplétané sandály. Kolem hrdla jí zářily vlasy a oči měla modré a jasné.

Dlouho nepromluvil. „Jsi krásná,“ řekl nakonec šokován.

„Jaká jiná bych měla být?“

Hlas měl pomalý a neskutečný. „Ukaž se, ať si tě prohlédnu.

Natáhl nejisté ruce jako náměsíčník. Srdce mu bilo o překot. Vykročil, jako by se pohyboval hluboko pod vodou. Chodil kolem ní a dotýkal se jí. „To ses pohledu na mě za ty roky nenabažil?“ „Nikdy mi to nebude stačit,“ řekl a do očí mu vhrkly

„O čem jsi se mnou chtěl mluvit?“

„Dej mi čas, prosím tě, trochu času.“ Zesláble se posadil a roztřesenýma rukama si sáhl na prsa. Zavřel oči. „To je neuvěřitelné. Další můra. Jak tě mohli udělat?“

„O tom nesmíme mluvit, kazí to iluzi.“

„Je to kouzlo!“

Byla na dotyk teplá. Nehty měla dokonalé jako lasturky. Žádné švy, žádný kaz. Vzhlédl k ní. Znovu si vzpomněl na slova, která tak často čítali za dobrých časů. *Jsi krásná, přítelkyně moje. Jak jsi krásná; oči tvé jsou holubice pod závojem. Jako karmínová šňůrka jsou tvé rty. Ústa tvá půvabu plná. Dva prsy tvé jsou jak dva koloušci, dvojčátka gazelí, která se v liliích pasou. Poskvrny na tobě není.*

„Georgi?“

„Co je?“ Oči měl jako studené střípky.

Chtěl ji políbit na rty.

Pod tvým jazykem je med a mléko.

A vůně tvých šatů je jak vůně Libanonu.

„Georgi.“

Nesmírný hukot. Pokoj začal kroužit.

„Ano, ano, okamžik, okamžik.“ Zatrásł hučící hlavou.

Jak krásné jsou tvé nohy v opánkách, knížecí dcero! Křivky tvých boků jsou jako náhrdelníky, dílo umělcových rukou . . .

„Jak to udělali?“ vykřikl. Za takovou chvíli. Devět hodin, zatímco spal. Rztavili zlato, spojili a sestavili jemná hodinová pérka, dýmanty, lesk, konfety, nádherné rubíny, tekuté stříbro, měděnou nit? Tkal jí vlasy kovový hmyz? Nalili žlutý oheň do formy a nechali zmrazit?

„Ne,“ řekla. „Když budeš mluvit takhle, tak odejdu.“

„Nechod!“

„Tak pojď k věci,“ řekla chladně. „Chtěl jsi se mnou mluvit o Leonardovi.“

„Dej mi čas, dostanu se k tomu.“

„Hned,“ trvala na svém.

Nenacházel v sobě hněv. Ten z něj vyvanul, jen se objevila. Cítil se jako uličník.

„Proč jsi za mnou přišel?“ Neusmívala se.

„Prosím tě.“

„Chci to vědět. Nebylo to kvůli Leonardovi? Víš, že ho miluji, nebo nevíš?“

„Nech toho!“ *Zacpal* si uši rukama.

Ryla do něj dál. „Víš, teď s ním trávím všechn svůj čas. Tam, co jsme chodili ty a já, tam jsme teď Leonard a já. Pamatuješ se na ten piknik na trávníku na Mount Verde? Tam jsme byli minulý týden. Před měsícem jsme letěli do Athén a s sebou jsme měli basu šampaňského.“

Olízl si rty. „Ty za to nemůžeš, ty ne.“ Vstal a uchopil ji za zápěstí. „Ty jsi nová, ty nejsi ona. To ona je vinná, ne ty. Ty jsi jiná!“

„Naopak,“ řekla žena. „Já jsem ona. Mohu jednat jenom jako ona. Nic ze mě jí není cizí. Ve všech úmyslech a výmyslech jsme jedna.“

„Ale ty jsi neudělala to, co ona!“

„Udělala jsem to všechno. Líbala jsem ho.“

„To jsi nemohla, vždyť ses právě narodila!“

„Z její minulosti a z tvé paměti.“

„Poslyš,“ zaprosil a třásl jí, aby ji přiměl k pozornosti. „Nešlo by to nějak, nemohu třeba zaplatit víc peněz? Vzít si tě s sebou? Pojedeme do Paříže nebo do Stockholmu nebo kam chceš.“

Zasmála se. „Marionety se jen pronajímají. Nikdy se neprodávají.“

„Ale já mám peníze!“

„Kdysi se to zkoušelo. Ale vede to k šílenství. Není to možné. Dokonce i tohle je protizákonné, to přece víš. Existujeme jen proto, že to vláda mlčky trpí.“

„Já chci jenom žít s tebou, Katie.“

„To prostě nejde, protože já jsem Katie, každý kousek země je kouskem z ní. Nechceme žádné soutěžení. Marionety nesmějí opustit podnik; pitva by mohla odhalit naše tajemství. Tak už dost. Varovala jsem tě, o těchhle věcech nesmíme mluvit. Zkazíš iluzi. Budeš se cítit frustrovaný, až odejdeš.“

Zaplatil sis, tak teď udělej, kvůli čemu jsi přišel.“

„Já tě nechci zabít.“

„Jedna tvoje část chce. Dusíš to v sobě, nechceš tomu dát průchod.“

Vytáhl pistoli z kapsy. „Jsem hrozný pitomec, nikdy jsem sem neměl přijít. Jsi tak krásná.“

„Dnes večer mám rande s Leonardem.“

„Nemluv.“

„Ráno letíme do Paříže.“

„Slyšelas mě, co jsem říkal!“

„A pak do Stockholmu.“ Sladce se zasmála a pohladila ho po tváři. „Ty můj malej tlouštíku.“

Cosí v něm začalo vřít. Zbledl. Věděl, co se děje. Ukrytý hněv a odpor a nenávisť vysílaly své signály do vědomí. A jemná telepatická síť v její zázračné hlavě přijímala impuls smrti. Marioneta. Neviditelné provázky. On sám ovládá její tělo. „Ty legrační bacule — a to jsi býval fešák.“

„Nech toho,“ řekl.

„Je mně jedenatřicet a ty jsi starý, ach jo, Georgi, ty jsi byl slepý, když jsi léta pracoval, abych měla čas se znovu zamilovat. Nemyslíš, že Leonard je pěkný?“

Slepě zvedl pistoli.

„Katie.“

„*Jeho hlava je třpytivé zlato ryzí..*./zašeptala.

„Katie, nech toho!“ vykřikl.

„*Jeho kadeře jsou trsy palmových plodů, černé jako havran, jeho ruce jsou válce zlaté taršíšem posázené!*“

Jak mohla vyřknout tato slova! Byla v jeho mysli, jak je mohla artikulovat ona!

„Katie, nenuť mě k tomu!“

„*Jeho líce jsou jak balzámový záhon,*“ mumlala se zavřenýma očima a zlehka se pohybovala pokojem. „*Jeho břicho je mistrné dílo ze slonoviny safíry vykládané; jeho stehna jsou sloupy z bílého mramoru ...*“

„Katie!“ vřískl.

„*Patro jeho úst je přesladké. . .*“

Výstřel.

„... *takový je můj milý ...*“

Další výstřel.

Padla.

„Katie, Katie, Katie!“

Vpálil do jejího těla ještě čtyři další kulky.

Ležela a zachvívala se. Její bezvědomá ústa se široce otevírala a nějaký pomatený mechanismus ji nutil opakovat znovu a znovu:

„Milý můj, milý můj, milý můj, milý můj, milý můj...“

George Hill omdlel.

Probral se se studeným obkladem na čele.

„Už je po všem,“ řekl tmavý muž.

„Po všem?“ zašeptal George Hill.

Tmavý muž přikývl.

George Hill pohlédl ochable na své ruce. Byly předtím zkrvavené. Když omdlel, upadl na podlahu. Poslední věc, kterou si pamatoval, byl pocit, že mu po rukou stéká proudem skutečná krev.

Ted' měl ruce čistě umyté.

„Musím už jít,“ řekl George Hill.

„Pokud se na to cítíte.“

„Jsem v pořádku.“ Vstal. „Pojeďu ted' do Paříže, začnu jinak. Nebudu přece zkoušet Katie telefonovat nebo tak, že?“

„Katie je mrtvá.“

„No ano, zabil jsem ji, že? Panebože, ta krev byla opravdická!“

„Na tenhle detail jsme hrdí.“

Sjel výtahem na ulici. Pršelo a on se chtěl hodiny procházet. Omytý od hněvu a ničitelství. Vzpomínka byla tak příšerná, že už nikdy nebude mít chuť zabíjet. I kdyby se před ním ted' měla objevit skutečná Katie, řekl by jen zaplat'bůh a poklekl, aniž by cokoli cítil. Byla ted' mrtvá. Měl, co chtěl. Porušil zákon a nikdo se to nedoví.

Děšť mu chladně dopadal na obličej. Musí hned odejít, dokud očista působí. Konečně k čemu by takové očisty byly, kdyby člověk začal tam, kde přestal. Posláním marionet bylo v první řadě zabránit skutečnému zločinu. Když jste chtěli někoho zabít, udeřit nebo ho týrat, udělali jste to jednomu takovému automatu. Vrátit se ted' do bytu by nebylo dobré, Katie by tam mohla být. Chtěl na ni myslet jenom jako na mrtvou, jako na věc, s níž bylo naloženo po zásluze.

Zastavil se na obrubníku a pozoroval, jak kolem proudí doprava. Hluboce vdechoval dobrý vzduch a začínal se uvolňovat.

„Pan Hill?“ řekl hlas u jeho lokte.

„Ano?“

Hillovi kolem zápěstí sklapla pouta. „Jste zatčen.“

„Ale ..“

„Pojďte. Smithi, posbírejte ty další chláčky nahoře a vemte je za mříže.“

„To mi nemůžete udělat!“ řekl George Hill.

„Za vraždu, to tedy můžeme.“

Z nebe zahřmělo.

Bylo čtvrt na devět večer. Už deset dní přšelo. Také na zdi vězení přšelo. Vystrčil ruce ven, aby cítil, jak se mu na třesoucích dlaních kapky sbírají do loužiček. Zařinčely dveře a on se nepohnul, stál dál s rukama na dešti. Jeho právní zástupce se na něj podíval, jak stojí na židli, a řekl: „Už je po všem. Dnes v noci vás popraví.“

George Hill naslouchal dešti.

„Nebyla opravdická. Nezabil jsem ji.“

„Zákon je zákon. Pamatujete se. Ostatní byli odsouzeni také. Ředitel akciové společnosti Marionety zemře o půlnoci. Jeho tři náměstkové zemřou v jednu. Vy přijdete na řadu asi v jednu třicet.“

„Díky,“ řekl George, „udělal jste, co jste mohl. Asi to byla vražda, ať to vezmete jak chcete, ať už byla sehraná nebo ne. Byla tu myšlenka, záměr i plán. Chyběla tam jen skutečná Katie.“

„Je to také otázka doby,“ řekl právní zástupce. „Před deseti lety byste smrt nedostal. Za deset let ode dneška možná taky ne. Jenže potřebovali výstražný případ, obětního beránka. Užívání marionet za poslední rok narostlo do fantastických rozměrů. Lidi musí dostat strach, a to pořádný. Kdoví kam by to dospělo, kdyby to šlo takhle dál. Má to i duchovní stránku — kde začíná a končí život? Jsou roboti živí, nebo mrtví? Hned několik církví se v téhle věci nemůže sjednotit. Jestli nejsou živí, tak jim do toho chybí jen kousek: reagují, a dokonce myslí. Víte, že zákon o živých robotech byl přijat přede dvěma měsíci — a vztahuje se na vás. Vybral jste si špatnou chvíli, to je to celé.“

„Vláda má pravdu, teď to vidím,“ řekl George Hill.

„Jsem rád, že chápete stanovisko zákona.“

„Ano. Koneckonců nemohou legalizovat vraždu. I když se to dělá se stroji a telepatí a voskem. Byli by pokrytci, kdyby nechali můj zločin bez povšimnutí. Protože to byl zločin. Cítil jsem se od té chvíle vinný. Cítil jsem potřebu trestu. Není to divné? Tak na člověka působí společnost. Přiměje ho k pocitu viny, i když nevidí žádný důvod . .“

„Už musím jít. Chtěl byste ještě něco?“

„Ne, nic, děkuji.“

„Takže sbohem, pane Hille.“

Dveře se zavřely.

George Hill se postavil na židli, mokré ruce propletené venku za mřížemi. Na zdi náhle zazářilo červené světlo. Z repro-duktoru se ozval hlas: „Pane Hille, přišla vás navštívit vaše manželka.“

Sevřel mříže.

Je mrtvá, pomyslel si.

„Pane Hille?“ zeptal se hlas.

„Je mrtvá. Zabil jsem ji.“

„Vaše žena čeká v hovorně, chcete ji vidět?“

„Viděl jsem ji padnout, zastřelil jsem ji, viděl jsem ji padnout mrtvou!“

„Pane Hille, slyšíte mě?“

„Ano!“ vykřikl a začal bušit pěstmi do zdi. „Slyším vás. Slyším vás! Je mrtvá, je mrtvá, tak ať mě nechá. Zabil jsem ji, nechci ji vidět, je mrtvá!“

Okamžik ticha. „Dobře, pane Hille,“ zamumlal hlas.

Červené světlo pohaslo.

Nebem zaplál blesk a ozářil mu tvář. Přitiskl horké líce ke studeným mřížím a čekal, zatímco déšť padal. Po dlouhé době se kdesi na ulici otevřely dveře a on viděl, jak se z kanceláře věznice dole vynořily dvě postavy v pláštěnkách. Zastavily se pod ostrým světlem lampy a pohlédly vzhůru.

Byla to Katie. A vedle ní Leonard Phelps.

„Katie!“

Odvrátila tvář. Muž ji vzal za paži. Spěchali přes ulici v černém dešti a nastoupili do nízkého auta.

„Katie!“ Zkroutil se u mříží. Vykřikl a bušil do betonové římsy, věšel se na ni.

„Je živá! Stráž! Stráž! Viděl jsem ji! Není mrtvá, já jsem ji nezabil, teď mě můžete pustit! Nikoho jsem nezavraždil, všechno je to žert, nedopatření, viděl jsem ji, já jsem ji viděl! Katie, vrať se, řekni jim to, Katie, řekni, že jsi živá! Katie!“

Přiběhli strážníci.

„Nemůžete mě zabít. Nic jsem neudělal. Katie je živá, viděl jsem ji!“

„My jsme ji taky viděli, pane.“

„No ale tak mě pusťte! Pusťte mě!“ Bylo to šílené. Začal se dusit a bezmála upadl.

„Všechno jsme to slyšeli při procesu, pane.“

„To není spravedlivé!“ Vyskočil a drápal se na okno, vyl.

Auto odjelo, uvnitř Katie a Leonard. Odjelo do Paříže, Athén a Benátek a do Londýna příští jaro a do Stockholmu příští léto a do Vídně na podzim.

„Katie, vrať se, to mi nemůžeš udělat!“

Červená koncová světla auta probleskovala studeným deštěm. Zezadu k němu přistoupili strážníci a chopili se ho a on křičel.

STEP

„Byla bych ráda, kdyby ses podíval do dětského pokoje, Georgi.“

„Co je s ním?“

„Nevím.“

„No vidíš.“

„Chci jen, aby sis ho prohlédl, nebo zavolal psychologa.“

„Co má psycholog co společného s dětským pokojem?“

„To víš sám nejlíp.“ Lydia se zastavila uprostřed kuchyně a přihlížela, jak si sporák pobrukuje a kuchtí večeři pro čtyři.

„Prostě mi to tam teď připadá nějaké divné.“

„Dobrá, půjdem se na to podívat.“

Šli chodbou svého dokonale odhlučněného Domu rodinné pohody, jehož vnitřní zařízení je přišlo na třicet tisíc dolarů, domu, který je oblékal, krmil, kolébal je před spaním, hrál jim, zpíval jim a byl na ně hodný. Cestou někde přerušili paprsek fotobuňky a světlo v dětském pokoji se rozsvítilo, sotva se přiblížili tři metry od něj. Obdobně za jejich zády tiše a automaticky zhasínala světla v chodbách.

„Tak co se ti nezdá?“ zeptal se George Hadley.

Stáli na rákosové podlaze dětského pokoje velkého dvanáct krát dvanáct se stropem devět metrů vysoko. Pokoj představoval polovinu nákladů na celý dům.

„Na našich dětech přece nebudeme šetřit,“ prohlašoval tenkrát George.

Pokoj mlčel. Byl pustý jako lesní palouk v parném poledni. Zdi byly dvojrozměrné a holé. Když však George a Lydia Hadleyovi chvíli vyčkávali uprostřed, stěny zabzučely a začaly mizet jakoby v křišťálové dálce. Ve zlomcích vteřiny z nich vystoupila trojrozměrná africká step, barevně reprodukováná

do posledního oblázku a stébla slámy. Strop se proměnil v klenutou oblohu spalovanou žhavým sluncem.

George Hadley cítil, jak mu na čele vyráží pot.

„Pojď z toho slunce,“ řekl. „Tohle už je opravdové až moc. Ale stejně nechápu, co tě na tom znepokojuje.“

„Zůstaň ještě chvilku a uvidíš,“ zamumlala.

Na dvojici uprostřed spálené stepi začaly skryté odorofony vát závoj pachů. Horkou slaměnou vůni lví trávy, chladně zelenou vůni skrytého napajedla, ostrý rzivý pach zvířat, závany prachu připomínající v rozpáleném vzduchu vůni papriky. Přidaly se zvuky: vzdálený dusot antilopích kopýtek v udusané trávě, papírový šustot supích křídel. Oblohou prolétl stín a zamíhotal se na Georgově zvednutém, zpoceném obličejí.

„Odporná stvoření,“ zaslechl svou ženu.

„Supové.“

„Podívej, támhle vzadu v dálce jsou lvi. Teď jdou k napajedlu. Zrovna něco sežrali,“ říkala Lydia. „Ráda bych věděla co.“

„Nějaké zvíře.“ George Hadley si před palčivým světlem dlaní stínil přimhouřené oči. „Třeba zeburu nebo žirafí mládě.“

„Jsi si jist?“ V Lydiině hlase zaznamenal podivnou úzkost.

„Ne, na to už je trochu pozdě,“ opáčil pobaveně. „Nevidím tam nic než ohlodané kosti a snášejí se tam supi, aby obrali poslední zbytky.“

„Slyšel jsi ten výkřik?“ zeptala se.

„Ne“

„Asi před minutou?“

„Bohužel ne.“

Lvi se blížili k nim. George Hadleyho opět zaplavil obdiv k technickému géniovi, který tenhle pokoj vymyslel. Zázračně působivý, přitom za směšně nízkou cenu. Měla by ho mít každá rodina. Občas sice člověka vystrašil svou klinickou přesností, někdy mu přeběhl mráz po zádech, ale většinou všichni užili spousty psiny. Nejen syn s dcerkou, ale i on sám, když dostal chuť odskočit si na chvíli do vzdálené země nebo být rychle někde jinde. Stačil mžik — a přání se splnilo.

Lvi byli už skoro u nich, pět metrů daleko a tak opravdoví, tak přízračně a horce opravdoví, že člověk téměř cítil na dlani hrubou srst a v ústech pach jejich vyhrátých zaprášených kožichů. Nažloutlá barva připomínala žluť skvostných francouzských gobelínů, žluť letní trávy, připomínala chropot lvího dechu ze slepených plic za tichého poledne, pach masa z pootevřené, slintající tlamy.

Lvi se zastavili a pozorovali George a Lydiu strašnými zelenožlutými očima.

„Pozor!“ zaječela Lydia.

Lvi se rozběhli k nim.

Lydia se otočila a utekla. George instinktivně vyrazil za ní. Zabouchl za sebou dveře, zůstal stát v chodbě a rozesmál se, zatímco ona polykala slzy. Jejich rozdílná reakce je vzájemně zaskočila.

„Georgi!“

„Lydie! Ty moje chudinko malá!“

„Málem nás sežrali!“

„Vždyť jsou to stěny, Lydie, nezapomeň, křišťálové stěny, nic víc. Vypadají jako opravdoví, to musím přiznat — Afrika v bytě — ale je to jen prostorový, superpohotový, vysoce citlivý barevný film a mentální snímače na pásce za skleněnými přepážkami. Pouhá odorofonie a sonie. Tu máš, vezmi si kapesník.“

„Bojím se.“ Přitiskla se k němu a usedavě se rozplakala. „Viděls to? Cítils to? Je to až příliš skutečné.“

„Ale, Lydie . . .“

„Musíš Wendy a Petrovi zakázat, aby si četli o Africe.“

„Jistě, samozřejmě.“ Poplácal ji po zádech.

„Slibuješ?“

„Ovšem.“

„A ten dětský pokoj na pár dnů zamkni, než si uklidním nervy.“

„Přece víš, že Peter se o tomhle vůbec odmítá bavit. Vzpomeň si, jak vyváděl, když jsem ho chtěl před měsícem potrestat a zamkl jsem dětský pokoj jen na pár hodin! A Wendy jakbysmet. Ten pokoj je pro ně všecko.“

„Musíme ho zamknout a hotovo.“

„Dobře.“ Bez velkého nadšení otočil klíčem v zámku obrovských dveří. „Příliš jsi pracovala. Potřebuješ si odpočinout.“

„Nevím — opravdu nevím,“ zavrtěla hlavou, vysmrkala se a usedla do křesla, které ji okamžitě začalo houpat a konejšit. „Možná že naopak nemám dost práce. Možná že mi zbývá mnoho času na přemýšlení. Co kdybychom celý dům na pár dní zamkli a vzali si dovolenou?“

„Ty mi chceš zase smažit vajíčka?“

Přikývla.

„A zašívát ponožky?“

Prudce přikývla a v očích měla slzy.

„A zametat podlahu?“

„Ano, ano — opravdu.“

„Ale myslel jsem, že jsme dům koupili právě proto, abychom nic dělat nemuseli!“

„A v tom to vězí. Připadá mi, že sem nepatřím. Dům vám nahradil manželku, matku i chůvu. Copak se mohu vyrovnat africké stepi? Copak dokážu vykoupat a vydrbat děti tak rychle a důkladně jako automatická mycí lázeň? Nedokážu. A nejde jen o mě. Jde i o tebe. Poslední dobou jsi příšerně nervózní.“

„Asi hodně kouřím.“

„Vypadá to, jako kdybys nevěděl, co si máš v tomhle domě počít. Každé ráno o něco víc kouříš, každé odpoledne o něco víc piješ a každý večer potřebuješ o něco silnější dávku seda-tiv. Začínáš si taky připadat zbytečný.“

„Vážně?“ *Zarazil se a snažil se vyzkoumat vlastní pocity.*

„Proboha, Georgi!“ Pohlédla mu přes rameno na dveře

dětského pokoje. „Nemohou ti lvi odtamtud vyrazit?“ Otočil se na dveře a všiml si, že se zachvěly, jako kdyby na ně z druhé strany něco skočilo. „Ovšemže ne,“ uklidňoval ji.

U večere seděli sami, protože Wendy a Peter videofonovali z mimořádného plastikového karnevalu na opačném konci města, že se trochu zdrž', aby jedli bez nich. A tak George Hadley pobaveně přihlížel, jak stůl v jídelně vydává ze svého mechanizovaného nitra talíře s teplým jídlem.

„Zapomněli jsme na kečup,“ podotkl.

„Promiňte,“ pípł tenký hlásek uvnitř stolu a objevil se kečup. Pokud jde o dětský pokoj, přemítal George Hadley, dětem neublíží, když ho načas zamknu. Čeho je moc, toho je příliš. A děti očividně tráví v Africe neúměrně mnoho času. To slunce. Dosud je cítil na zátylku jako horkou tlapu. A ti lvi. Pach krve. Jak pozoruhodně ten dětský pokoj dokáže zachytit telepatické emanace dětské mysli a do puntíku reprodukovat skutečnost podle jejich přání. Děti si představí lva, a objeví se lev. Děti si představí zebra, a objeví se zebra. Slunce - slunce. Žirafa — žirafa. Smrt, a smrt.

Zvlášť tohle poslední. Bez chuti žvýkal maso, které mu stůl nakrájel. Proč se obírají smrtí? Wendy a Peter jsou přece hrozně malí na to, aby je napadaly myšlenky o smrti. Ale ne, na to vlastně člověk nikdy není příliš mladý. Přeje ji někomu jinému už dávno předtím, než se jí sám začne bát. Když mu byly dva roky, střílel po lidech pistolkou na kapsle.

Ale tohle — ta rozlehlá, rozpálená africká step — ta příšerná smrt ve lví tlamě? A opakuje se znovu a znovu.

„Kam jdeš?“

Ani Lydii neodpověděl. Zamyšleně se šinul do dětského pokoje a světla se před ním rozsvěcovala, za ním temněla. Přiložil ucho ke dveřím. V dálce zařval lev.

Odemkl a otevřel. Těsně předtím, než vstoupil, uslyšel vzdálený výkřik. Odpověděl mu řev lvů, který rychle utichl.

Vešel do Afriky. Kolikrát za poslední rok otevřel tyhle dveře a našel Kraj divů, Alenku, Aláddína s jeho kouzelnou lampou, Hastroše v zemi Oz nebo doktora Bolíto, nebo uviděl krávu, jak skáče přes velice opravdově vypadající měsíc - - všechny ty roztomilé smyšlenůstky pohádkového světa. Kolikrát zahlédl letícího Pegasa, spatřil fontány ohňostroje nebo slyšel zpívat andělské kůry. Do toho najednou žlutá rozpálená Afrika, sálající výheň a vražedné vedro. Snad má Lydia pravdu. Děti si vážně potřebují odpočinout od fantazie, která začíná být na desetileté hlavičky kapku příliš skutečná. Neuškodí, když si dítě trénuje mozek gymnastickými skoky z fantazie do fantazie, ale když se vnímavá dětská duše upne k jedné jediné představě . . . ? Z odstupu času mu připadalo, že už celý měsíc slyší rvát lvy a jejich silný pach se táhne až ke dveřím pracovny. Byl však příliš zaměstnán, aby tomu věnoval pozornost.

George Hadley stál osaměle na trávě africké stepi. Lvi vzhledli od žrádla a pozorovali ho. Iluzi narušovaly jen otevřené dveře, kterými v dálce za temnou chodbou viděl jako v rámečku svou ženu, jak zadumaně dojídá večeři.

„Jděte pryč,“ řekl lvům.

Neodešli.

Znal přesně princip pokoje. Stěny měly zobrazit jeho představu.

„Chci Aláddína s lampou,“ utrl se.

Zůstala step i se lvy.

„Dělej! Chci Aláddína!“ prohlásil důrazně.

Nestalo se nic. Lvi si něco mrmlali do rozpálených kožichů.

„Aláddína!“

Vrátil se do jídelny. „Ten pitomý pokoj se asi porouchal,“ řekl. „Nereaguje.“

„Anebo ...“

„Nebo co?“

„Nebo nemůže reagovat,“ pokračovala Lydia, „protože už děti myslí na Afriku a lvy a zabíjení tak dlouho, že pokoj nedokáže vybočit ze zaběhnutých kolejí.“

„Možná.“

„Nebo ho tak Peter schválně nastavil.“

„Nastavil?“

„Třeba se povrtal v přístrojích a seřídil si je po svém.“

„Peter se v nich nevyzná.“

„Na deset let má rozumu až moc. Jeho IQ ...“

„I přesto ...“

„Ahoj mami. Ahoj táti.“

Hadleyovi se otočili. Wendy a Peter vcházeli domovními dveřmi, tváře růžovoučké jako bonbóny, oči jako jasně modré achátky, ze svetříků jim po letu ve vrtulníku dýchala vůně ozónu. Drželi se za ruce.

„Přišli jste právě k večeři,“ prohlásili oba rodiče současně.

„Úplně jsme se přecpali párky v rohlíku a jahodovou zmrzlinou,“ bránily se děti. „Ale můžeme vám dělat u stolu společnost.“

„Ano, sedněte si a povězte nám něco o dětském pokoji,“ vyzval je George Hadley. Bratr se sestrou na něj překvapeně zamrkali a podívali se po sobě. „O našem pokoji?“

„O Africe a všem ostatním,“ zahlaholil se strojenou žoviál-ností otec.

„Nerozumím ti,“ řekl Peter.

„S maminkou jsme zrovna cestovali Afrikou s prutem a navijákem. Tom Swift a jeho elektrický lev,“ řekl George Hadley.

„V našem pokoji žádná Afrika není,“ prohlásil Peter nevinně.

„Ale no tak, Petře. Přece jsme to viděli.“

„Na žádnou Afriku se nepamatuju,“ otočil se Peter na Wendy. „Ty ano?“

„Ne.“

„Doběhni se tam podívat a přijd' nám říct.“

Poslechla.

„Wendy, hned se vrať!“ zavolal na ni otec, ale už byla pryč. Světla v domě ji sledovala jako hejno světlušek. Příliš pozdě si uvědomil, že po poslední návštěvě zapomněl dveře do dětského pokoje zamknout.

„Wendy se jen podívá a poví vám, co tam je,“ uklidňoval je Peter.

„Mně nemusí nic vykládat. Před chvílí jsem to viděl.“

„Určitě se pleteš, táti.“

„Nepletu. Pojd' se mnou.“

Ale Wendy už přiběhla zpátky. „Není tam Afrika,“ odfu-kovala.

„Tak se na to podíváme,“ řekl George Hadley, všichni společně prošli chodbou a otevřeli dveře dětského pokoje.

Před nimi se rozkládala purpurová hora a nádherný zelený les, protékala jím půvabná řeka, vysoké hlásky zpívaly a zpoza stromů na ně pokukovala Rima, půvabná a záhadná, s pestrými chomáči motýlů jako ožvlými květinami ve vlasech. Africká step zmizela. Lvi také. Jen Rima zpívala píseň tak krásnou, až to vhanělo slzy do očí.

George Hadley hleděl na změněnou scénu. „Jděte si lehnout,“ nařídil dětem. Otevřely ústa.

„Slyšely jste dobře,“ řekl.

Odešly do vzduchové kabinky, odkud je proud vzduchu jako uschlé listí vynesl vývěvou vzhůru do jejich ložnic.

George Hadley prošel zpívajícím hájem a v rohu, kde bývali lvi, cosi zvedl. Pomalu se vracel k ženě.

„Co je to?“ zeptala se.

„Moje stará náprsní taška,“ odpověděl.

Napráhl ruku. Odřená kůže páchla horkou trávou a lvy. Byla potřísněná slinami, ohryzaná a po obou stranách zamazaná krví.

Zavřel dveře dětského pokoje a pečlivě je zamkl.

Uprostřed noci stále ještě nemohl usnout a věděl, že ani jeho žena nespí. „Myslíš, že to změnila Wendy?“ zeptala se nakonec do tmy.

„Určitě.“

„Přeměnila step na les a lvy nahradila Rimou?“

„Jistě.“

„Proč?“

„Nevím. Ale neodemknu ten pokoj, dokud to nezjistím.“

„Jak se tam dostala tvoje náprsní taška?“

„Ničemu nerozumím,“ odpověděl, „jen mě začíná mrzet, že jsme dětem ten pokoj koupili. Pokud mají náběh k neuróze, potom takováhle zábava . . .“

„Má jim pomoci, aby si neurózy zdravě odreagovaly.“

„Začínám o tom pochybovat.“ Zíral do stropu.

„Dali jsme dětem všechno, co chtěly. A takhle se nám od-vděčují — tajnůstkářstvím, neposlušností?“

„Kdo to jenom řekl, že děti jsou jako koberec a občas potřebují přišlápnout? Jedinkrát jsme je neplácli. Jsou nesnesitelné, přiznejme si to. Přicházejí si a odcházejí, kdy se jim zlíbí. Jednají s námi jako s dětmi. Jsou rozmazlené — a my taky.“

„Chovají se tak divně od té doby, cos jim před pár měsíci nedovolil letět raketou do New Yorku.“

„Vysvětlil jsem jim přece, že nejsou dost velcí, aby to zvládli sami.“

„Ale přesto jsem si všimla, že se k nám od té doby chovají vysloveně chladně.“

„Myslím, že hned zítra ráno pozvu Davida McCleana, aby se přišel podívat na Afriku.“ „Teď už tam není Afrika, ale Země zelených zámků a Rima.“

„Mám takové tušení, že to do té doby zase bude Afrika.“

O chvílku později uslyšeli výkřiky. Dva lidé dole v přízemí ječeli hrůzou. Pak se ozval řev lvů.

„Wendy a Peter nespí,“ vydechla Lydia.

Ležel v posteli a srdce mu bušilo. „Ne,“ přisvědčil. „Vloupali se do dětského pokoje.“

„Ty výkřiky jsou mi nějak povědomé.“

„Vážně?“

„Ano, hrozně povědomé.“

Ačkoliv se jejich postele snažily ze všech sil, trvalo ještě další hodinu, než ty dva dospělé ukolébaly ke spánku. Noční vzduch páchl po kočkách.

„Táti?“ ozval se Peter.

„Ano?“

Peter si prohlížel špičky bot. Otcí a matce se už nedíval do očí. „Že nechceš ten pokoj zamknout nadobro?“

„To záleží na jistých okolnostech.“

„Na jakých?“ vyštěkl Peter.

„Na tobě a na tvé sestřičce. Kdybyste tu Afriku prokládali nějakou změnou — třeba Švédskem, Dánskem nebo Čínou . . .“

„Myslel jsem, že si můžeme hrát, jak sami chceme.“

„V rozumných mezích.“

„A co je špatného na Africe, táti?“

„Ale, takže teď už přiznáváš, že jste si vykouzlovali step. co?“

„Byl bych nerad, kdyby byl dětský pokoj zamčený,“ prohlásil Peter chladně. „Tedy napořád.“

„Když už o tom mluvíme, uvažovali jsme o tom, že vypneme asi tak na měsíc celý dům. Budeme žít zase prostě a jeden pro druhého.“

„No, to je ale příšerný nápad! To bych si zase musel sám zavazovat boty místo zavazovače? A sám bych si musel čistit zuby, sám se koupat a česat?“

„Nemyslíš, že by to mohla být pro změnu legrace?“

„Ne, bylo by to děsné. Vůbec se mi nelíbilo, když jsi před měsícem odnesl malovač obrazů.“

„Chtěl jsem, abyste se naučili malovat sami, synku.“ „Ale já se chci jen koukat a poslouchat a číchat. Co by měl člověk dělat víc?“

„Dobře, jdi si hrát do Afriky.“

„A to ten dům vypnete už brzy?“

„Uvažujeme o tom.“

„Myslím, že byste o tom radši neměli uvažovat, táti.“

„Nedovoluj si mi vyhrožovat!“

„Jak je libo.“ A Peter odkráčel do dětského pokoje.

„Nejdu pozdě?“ zeptal se David McClean.

„Dáš si snídani?“ řekl George Hadley.

„Dík, něco jsem jedl. Co tě trápí?“

„Podívej, Davide, jsi přece psycholog.“

„To doufám.“

„No, takže se pojď podívat na dětský pokoj. Viděl jsi ho

před rokem. Všiml sis tenkrát něčeho zvláštního?“ „Ani bych neřekl. Obvyklá záliba v násilnůstkách, tu a tam lehké paranoidní projevy, což je u dětí běžné, protože trpí utkvělým pocitem, že je rodiče pronásledují, ale jinak vážně nic.“ Prošli chodbou. „Zamkl jsem ho,“ vysvětloval otec, „ale děti si ho v noci otevřely. Nechal jsem je tam, abys viděl, co se jim v hlavičkách vylíhlo.“ Z dětského pokoje se ozval zoufalý jek. „Tady to máš,“ řekl George Hadley. „Jsem zvědav, co na to povíš.“ Vstoupili bez zaklepání. Výkřiky mezitím utichly. Lvi požírali kořist. „Děti, běžte na chvílku ven,“ vyzval je George. „Ne, neměňte psychokombinaci. Nechtě stěny být. Ztraťte se!“ Když osaměli, zkoumavě si prohlíželi lvy, kteří s velkou chutí pořádali lapenou kořist neznámého původu. „To bych rád věděl, co tam mají,“ prohodil George Hadley. „Občas se to téměř dá zahlédnout. Myslíš, kdybych při-nesl silný dalekohled a ...“ David McClean se suše zasmál. „Sotva.“ Otáčel se a prohlížel si všechny čtyři stěny. „Jak dlouho tu tyhle radovánky pořádají?“ „Něco přes měsíc.“

„Mám z toho velice nepříjemný pocit.“

„Já potřebuju fakta, ne pocity.“

„Milý Georgi, žádný psycholog v životě jediný fakt neviděl. Slyší jen o pocitech, vágnostech. Vůbec se mi nezamlouvá, co tu vidím. Dej na můj čich a

moje instinkty. Tohle je opravdu zlé. Radím ti tenhle pokoj zbourat a já si na rok vezmu tvoje děti den co den do parády.“

„Připadá ti to tak vážné?“

„Bohužel ano. Tyto dětské pokoje měly původně sloužit k tomu, abychom mohli sledovat představy, které na stěnách zanechá dětská mysl, v klidu je prostudovat a dítěti pomoci. V tomto případě však pokoj slouží k realizaci destruktivních myšlenek, místo aby je pomáhal odreagovat.“

„Vycítils to už dřív?“

„Všiml jsem si pouze, že rozmazluješ děti víc než většina rodičů. A teď jsi je někde v něčem zklamal. V čem?“

„Nedovolil jsem jim letět do New Yorku.“

„A co ještě?“

„Odklidil jsem z domu pár přístrojů a před měsícem jsem jim pohrozil, že dětský pokoj zavřu, když nebudou psát úkoly. Na pár dní jsem ho skutečně zamkl, aby pochopily, že to myslím doopravdy.“

„Aha.“

„Znamená to něco?“

„Úplně všechno. Předtím měli Ježíška a teď Držgrešli. Děti mají radši Ježíšky. Dovolil jsi, aby se citová náklonnost tvých dětí přenesla z tatínka a maminky na tenhle dům. Tenhle pokoj je jejich matka a otec, v jejich životě mnohem důležitější než skuteční rodiče. A teď si přijdeš a chceš jim to brát. Nediv se, že tady z toho cítíš nenávist. Přímo sálá z oblohy. Všimni si toho slunce. Georgi, budeš muset změnit způsob života. Jako mnoho jiných sis ho vybudoval na hmotných potřebách. Uvědom si, že bys zítra hladověl, kdyby se ti v kuchyni něco rozbilo. Ani bys neuměl rozklepnout vajíčko. Musíš všechno vypnout. Začít znova. Bude to chvílku trvat. Ale do roka uděláme ze zlobivých dětí hodné, uvidíš.“

„Nebude to pro ně příliš velký šok, když jim tak znenadání pokoj zamkneme nadobro?“

„Jde mi o to, aby do toho nezabředávaly ještě hlouběji.“

Lvi skončili krvavou hostinu.

Stáli na okraji prostranství a pozorovali dvojici.

„Teď mám zas já pocit, že mě někdo pronásleduje,“ ozval se McClean. „Pojďme odsud. Já jsem tyhle pitomé pokoje nikdy nemiloval. Znervózňují mě.“

„Ti lvi vypadají jako živí, nezdá se ti?“ poznamenal George Hadley. „Neexistuje snad způsob . . .“

„Co?“

„. . . že by mohli oživnout?“

„O ničem podobném nevím.“

„Nějaká závada v přístrojích — kdyby se v tom někdo po-vrtal?“

„Ne.“

Šli ke dveřím.

„Nedovedu si představit, že se tenhle pokoj nechá jen tak klidně vypnout.“

„Nikdo neumírá rád — ani pokoj ne.“

„Co myslíš, nenávidí mě za to, že ho chci vypnout?“

„Tedy, dneska by se tu paranoia dala krájet,“ prohlásil David McClean.

„Můžeš ji sledovat jako stopu. Jen se podívej.“ Sklonil se a zvedl zkrvavený šátek. „To je tvoje?“

„Ne.“ Georgi Hadleyovi ztuhly rysy. „Lydiin.“

Společně šli k jističům a vypnuli spínač k dětskému pokoji.

Děti se zmocnila hysterie. Ječely, mlátily sebou po zemi a házely věcmi o stěny. Křičely, vzlykaly, klely a kopaly do nábytku.

„To přece nemůžete našemu pokoji udělat, to ne!“

„No tak, děti!“

Děti se s pláčem válely po pohovce.

„Georgi,“ ozvala se Lydia Hadleyová, „zapni ten dětský pokoj, alespoň na chvilinku. Nemůžeš to udělat z ničeho nic.“

„Nezapnu.“

„Přece nemůžeš být tak krutý.“

„Podívej, Lydie, vypnul jsem ho a tak zůstane. A stejně tak vypnu celý tenhle dům, teď hned. Čím víc si uvědomuji, do jakého marastu jsme zabředli, tím víc je mi z toho nanic. Až příliš dlouho jsme zbožně obdivovali své mechanické a elektronické pupky. Potřebujeme konečně závan poctivého vzduchu!“

Pochodoval z místnosti do místnosti a vypínal mluvící hodiny, sporáky, radiátory, leštiny bot, zavazovače tkaniček, mechanické zinky a masážní kartáče a myče a každý přístroj, který mu přišel pod ruku.

Dům najednou vypadal jako plný mrtvol. Působil jako hřbitov přístrojů. Tak tichý. Vytratil se z něj sotva slyšitelný bzukot strojů, připravených pracovat na pouhé stisknutí tlačítka.

„Nedovol jim to!“ nařikal Peter s tváří zvednutou ke stropu, jako by mluvil k domu, k dětskému pokoji. „Nedovol tátovi všechno zničit.“ Otočil se k otci. „Já tě nenávidím!“

„Urážky ti nepomohou.“

„Kdybys tak umřel!“

„Mrtví jsme byli všichni, a dlouho. Teď začneme doopravdy žít, místo aby nás ovládali a masírovali roboti.“

Wendy ještě plakala a Peter se k ní přidal. „Jenom na chvílku, na chvíličku, na chvililinku nám ho zapni,“ škemrali.

„Ale no tak, Georgi,“ řekla Lydia, „to jim přece neublíží.“

„Dobře — dobře, jen ať přestanou kvílet. Ale upozorňuju vás — minutu, a konec, navždycky.“

„Tatínku, tatínku, tatínečku.“ Uslazené tvářičky se usmívaly.

„A potom pojedeme na dovolenou. David McClean se za půl hodiny vrátí, pomůže nám balit a odveze nás na letiště. Jdu se obléknout. Lydie, zapni jim dětský pokoj, ale jen na minutu, nezapomeň.“

Trojice rozjásaně odešla, zatímco on se nechal vzdušným proudem vynést do prvního patra a začal se oblékat. Za minutu se objevila Lydia.

„Budu ráda, až odtud odjedeme,“ vzdychla.

„Tys je nechala v dětském pokoji?“

„Chci se taky obléknout. Řeknu ti, ta Afrika je pěkně hnusná. Co na ní mohou vidět?“

„No, za pět minut budeme na cestě do Iowy. Bože, jak jsme se vůbec do tohoto domu dostali? Co nás ponoukalo, abychom si tu příšernost koupili?“

„Pýcha, peníze a vlastní hloupost.“

„Myslím, že bychom se měli podívat dolů, než se děti zas začnou bavit těmi ztracenými bestii.“

Náhle uslyšeli dětský křik: „Tatínku, maminko, pojd'te sem honem — rychle!“

Sjeli dolů a běželi chodbou. Děti nikde. „Wendy? Petře?“

Vběhli do dětského pokoje. Step zela prázdnotou, jen lvi čekali a pozorovali je. „Petře? Wendy?“

Za zády se jim zabouchly dveře.

„Wendy! Petře!“

George a Lydia se prudce otočili a hnali se zpátky ke dveřím.

„Otevřte!“ křičel George Hadley a snažil se otevřít. „Vždyť oni nás zamkli zvenčí! Petře!“ Bušil do dveří. „Otevři!“

Za dveřmi se ozval Petrův hlas:

„Nenechte je vypnout náš pokoj a dům.“

Manželé Hadleyovi se dobývali ven. „Nedělejte hlouposti, děti. Je čas odjet. Pan McClean za minutu přijde a ...“

Vtom je uslyšeli.

Ze tří stran se k nim žlutou stepí plížili lvi, zlehka našlapovali na suché trávě a chraptivě vrčeli.

Lvi.

George Hadley pohlédl na svou ženu a oba se otočili proti šelmám, které se vztyčenými tuhými ocasy zvolna postupovaly k nim.

Hadleyovi zaječeli.

A konečně si uvědomili, proč jim předtím ty výkřiky připadaly tak povědomé.

„Tak jsem tady,“ ozval se ve dveřích dětského pokoje David McClean. „Nazdar.“ Zíral na děti usazené u svačiny vprostřed planinky. Za nimi se táhla žlutá step, nad hlavami pražilo slunce. Začal se potit. „Kde máte tatínka s mamin-kou?“

Děti vzhlédly a usmály se. „Hned přijdou.“

„Fajn, musíme sebou hodit.“ V dálce viděl lvy, jak se ve stínu stromů perou, sekají po sobě tlapami a pak se tiše pouštějí do žrádla.

Zastínil si dlaní oči a mžoural na krvavé hody.

Zvířata se nasytila a ploužila se k napajedlu. Nad McCleanovou rozpálenou tváří se kmitl stín. Mnoho stínů. Ze sálajícího nebe se spouštěli supové. „Dáte si šálek čaje?“ zeptala se Wendy do ticha.

MĚSTO

Město čekalo dvacet tisíc let.

Planeta se pohybovala vesmírem, polní květy rostly a uvadaly a město stále čekalo. Řeky na planetě vznikaly a zanikaly, měnice se v prašná koryta. Město stále čekalo. Větry, které bývaly mladé a prudké, zestárly a uklidnily se a nechaly mraky, které dříve rvaly a honily po obloze, ať se kupí v lenošných beráncích. A město stále čekalo.

Ve městě čekala okna i černé zdi z obsidiánu, vyhlídkové věže se stožáry bez vlajek, ulice, po nichž nikdo nechodil, a kliky dveří, jichž se nikdo nedotýkal, nikdo nikde nezanechal ani sebemenší papírek, ani jediný otisk prstu. Město čekalo, zatímco planeta kroužila vesmírem po své dráze kolem bílého slunce s namodralou září a roční období přecházela od zámrazu do veder a zase do zámrazu a mezi tím se zelenala pole a žloutly letní louky.

Až jednoho letního odpoledne, právě uprostřed dvacetitisícího roku, se město dočkalo.

Na obloze se objevila raketa.

Obletěla je ve výši, otočila se, vrátila a přistála na břidlicové louce padesát metrů od obsidiánové zdi.

V řídké trávě se objevily stopy bot a bylo slyšet hlasy, jak pokřikovali muži, kteří byli dosud v raketě, na muže, kteří již byli venku.

„Připraveni?“

„Dobrá, tak opatrně! Do města! Jensene, vy a Hutchinson půjdete jako průzkumná hlídka. Buďte ostražití!“

Město otevřelo skryté nozdry v černých zdech a neúnavné sací průduchy hluboko v jeho těle vtahovaly dovnitř kanály mohutné proudy vzduchu, hnaly je přes filtry a lapače prachu až k drobounkým, jako dech jemným bateriím cívek a mřížek, jež se stříbřitě třpytily. Nesmírné nasávání se opa-

kovalo znovu a znovu a teplé vánky bez ustání přinášely do města pachy z louky.

„Zápach ohně, výpar spadlého meteoritu, rozžhaveného kovu. Dorazila loď z jiného světa. Pach mosazi, štiplavý pach spálené výbušniny, síry a raketové síry.“ Toto sdělení, vyražené na pásčích, jež ozubená kolečka posouvala do otvoru automatu, klouzalo po žlutých zubech do dalších přístrojů.

Klik — čak — čak — čak.

Počítač klapal jako metronom. Pět, šest, sedm, osm, devět. Devět mužů! Pohotový psací stroj naklepal zprávu na pásek, který se začal posouvat, až zmizel.

Klikety — klik — čak — čak.

Město očekávalo měkké našlápnutí jejich bot s gumovou podrážkou.

Jeho ohromné nozdry se znovu roztáhly.

Vůně másla. Od opatrné postupujících mužů slabounce zavanula do vzduchu ve městě vůně, která ve velikém Nose okamžitě vyvolala vzpomínky na mléko, sýr, zmrzlinu, máslo, na ovzduší mlékárny.

Klik - klik.

„Buďte opatrní!“

„Jonesi, vytáhněte revolver. Nedělejte hlouposti!“

„To město je mrtvé, není třeba si dělat starosti.“

„Člověk nikdy neví.“

Při šťekavých nárazech řeči procitly Uši. Po staletích, kdy naslouchaly jen mírnému povívání větrů, padání listů ze stromů a nesmělému růstu trávy v

předjaří, se nyní Uši promazaly olejem a napjaly obrovské bubínky, na nichž se bušení srdce vetřelců zachytí stejně citlivě jako chvění komářího křídla. Uši naslouchaly a Nos třídil v rozsáhlých dutinách vůně.

Vystrašení muži se začali potit. Ostrůvky potu jim vyrazily v podpaží a potily se jim i ruce, v nichž svírali zbraně.

Nos podrobně zkoumal a třídil vzduch jako znalec, který se obírá starým ročníkem vína.

Čik — čik — čak — klik.

Sdělení se natáčela na souběžné pásky. Pot: tolik a tolik procent chloridů, takové a takové sírany, močovina, čpavek; obsahuje tedy kreatin, cukr, kyselinu mléčnou!

Ozvalo se zazvonění. Vyskočily dílčí výsledky. Nos šeplavě vypudil přezkoušený vzduch. Veliké Uši poslouchaly:

„Myslím, že bychom se měli vrátit k raketě, pane kapitáne.“

„Tady velím já, Smithi!“

„Ano, pane kapitáne.“

„Haló, vy tam! Hlídko! Zpozorovali jste něco?“

„Nic, pane kapitáne. Zdá se, že je to tu mrtvé už hezky dlouho.“

„Tak vidíte, Smithi! Není se čeho bát.“

„Mně se to nelíbí. Sám nevím proč. Nestalo se vám někdy, že jste měl pocit, jako byste nějaké místo už někdy viděl? Tohle město například je nějak moc známé.“

„Nesmysl. Tahle planetární soustava je vzdálená od Země miliardy kilometrů. Není možné, abychom tu už někdy byli. Naše raketa je jediná, která je schopná překonat světelné roky.“

„Ať je to jak chce, mně to tak připadá, pane kapitáne. Myslím, že bychom měli odejít.“ Kročeje uvázly. V tichém vzduchu zněl pouze dech vetřelců.

Ucho doposlouchalo a zrychlilo svou činnost. Rotory běžely a tekutina v potůčcích třpytivě proudila záklopkami a dmychadly. Vzorec a směs — jedno za druhým. O několik okamžiků později vydechl obrovitými děrami v městských zdech na vetřelce svěží závan, odpovídající výsledkům pátrání Ucha a Nosu.

„Cítíte to, Smithi? Ááá. Zelená tra víčka. Může být něco voňavějšího? Panebože, nejraději bych tu zůstal stát a pořádně se nadýchal.“

Neviditelný chlorofyl ovíval stojící muže.

„Ááá!“

Vyкроčili dál.

„Na tomhle snad není nic divného, co, Smithi? Pojd'te!“

Ucho a Nos vysadily na nepatrný zlomeček vteřiny. V mžiku byly znovu ve střehu. Pěšáci postupovali.

Nyní se z mlžných par vyhouply zastřené Oči města.

„Pane kapitáne, podívejte ta okna!“

„Cože?“

„Tamhleta okna v domech! Viděl jsem, jak se pohnula!“

„Já nic takového neviděl.“

„Posunula se. A změnila barvu. Byla temná a teď jsou světlá.“

„Co mě se týče, jsou to úplně obyčejná široká okna.“

Nejasné předměty se zaostřily. Do mechanických slují města se ponořily naolejované hřídele a setrvačníky se pohroužily do nádrží zeleného oleje. Okenní rámy se protáhly. Okna se zatřpytila.

Pod nimi v ulici šla dvoučlenná hlídka a za ní v patřičném odstupu dalších sedm mužů. Měli na sobě bílé uniformy, obličejové růžové, jako by je někdo popleskal, a oči měli modré. Kráčeli vzpřímeně, na zadních končetinách, a nesli kovové zbraně. Nohy měli obuté. Byli to muži, s očima, ušima, ústy a nosem.

Okna se zachvěla a roztáhla se. Sotva znatelně se rozšířila jako panenky v nesčíslném počtu očí.

„Na mou duši, pane kapitáne, s těmi okny něco je!“

„Dejte pokoj!“

„Já se vrátím, pane kapitáne.“

„Cože?“

„Já se vrátím k raketě.“

„Poslouchejte, Smithi!“

„Nechci padnout do pasti!“

„Máte strach z prázdného města?“

Ostatní se dali do smíchu, ale nešel jim od srdce.

„Jen se smějte!“

Ulice byla dlážděna kameny osm centimetrů širokými a šestnáct centimetrů dlouhými. Nerozeznatelným pohybem poklesla a zvážila vetřelce.

Ve strojovně červená ručička ukázala na číslo: 81 kilogramů ... 95, 70, 91, 90 — muži byli jeden po druhém zváženi a zapsáni a záznam se přes cívku posunul do tmy.

Teď už město procitlo úplně!

Průduchy sály a vydechovaly vzduch, tabákový pach z úst vetřelců i svěží vůni mýdla z jejich rukou. Dokonce i jejich oční bulvy vydávaly jemný pach. Město ho objevilo a i z těchto informací se vytvořily závěry, které se co nejrychleji spěchaly připojit k ostatním výpočtům. Křišťálová okna se třpytila. Ucho co nejpevněji napjalo kůži na bubínku -všechny smysly města teď vířily jako neviditelný sních, počítaly výdechy i skrytě tlumené bušení mužských srdcí, naslouchaly, pozorovaly a ochutnávaly.

Neboť ulice, to byly vlastně jazyky, a kudy muži šli, odtud odplyvala do hlubin kamennými spárami příchuť jejich chodidel, aby byla vyzkoušena v lakmusu. Tento chemický souhrn, tak pečlivě nasbíraný, se připojil k stále narůstajícím výsledkům, které čekaly mezi vířením koleček a cvakotem zoubků na konečný výpočet.

Kroky. Běh.

„Vraťte se! Smithi!“

„Ne! Čert vás vem!“

„Chyťte ho!“

Kročeje se řítily vpřed.

Poslední zkouška. Město, které už všechno vypočetlo, odpozorovalo, ochutnalo, očichalo, zvážilo a zhodnotilo, musí ještě provést poslední úkol.

V ulicích se rozevřela past. Kapitán, neviděn ostatními běžícími muži, zmizel.

Zemřel, pověšen za nohy, jedno ostří čepele mu přejelo po hrdle, druhé podélným řezem po hrudi, a jeho mrtvola byla okamžitě zbavena vnitřností a rozprostřena na stole ve skryté cele pod ulicí. Veliké krystalové mikroskopy se zaměřily na červené tkáně svalů: netělesné prsty zkoumaly dosud tepající srdce. Kusy odpreparované kůže byly napnuty na stůl a ruce posunovaly jednotlivé části jeho těla jako nějaký nedočkavý a zvědavý šachista, který hraje červenými figurkami.

Nad tím po ulici běželi muži. Smith utíkal, muži křičeli. Smith vykřikl, a dole v tom podivném pokojíku plynula krev do zkumavek, byla protřepána, rozetřena na sklíčka pod dalšími mikroskopy, vycházely nové záznamy, měřila se teplota, srdce bylo rozřezáno na sedmáct dílů, játra a ledviny odborně rozpůleny. Byla navrtána lebka a mozek vyňat ze svého kostnatého lůžka, nervy z něj trčely jako nepotřebné dráty z rozvodné desky, na svalech se zjišťovala pružnost a přitom v elektrickém podzemí města Rozum konečně už sečetl svůj nejvelkolepější výpočet a celá ta složitá mechanická soustava naposled zasupěla a ve chvíli se zastavila.

Výsledek.

Jsou to lidé. Jsou to lidé z dalekého světa, z určité planety, mají oči, uši, zvláštním způsobem chodí po nohou, nosí zbraně, přemýšlejí a bojují a mají právě taková srdce i všechny orgány, jak je to zachyceno v záznamech z dávné minulosti.

Nahore muži utíkali po ulici směrem k raketě.

Smith běžel.

Výsledek.

Jsou to naši nepřátelé. Jsou to ti, na něž jsme čekali dvacet tisíc let. Jsou to lidé, na něž jsme čekali s odplatou. Všechno souhlasí. Jsou to lidé z planety zvané Země, kteří Taollanu před dvaceti tisíci lety vyhlásili válku, kteří nás zotročili, rozvrátili a zničili velikou nemocí. Pak odletěli do jiné planetární soustavy, aby unikli před nemocí, jíž nás zamořili, když nejprve vydrancovali celý náš svět. Zapomněli už na ty doby i na tu válku, a zapomněli i na nás. Jenže my jsme nezapomněli na ně. Jsou to naši nepřátelé. Je to jisté. Dočkali jsme se.

„Smithi, vrať se!“

Rychle. Na rudém stole, kde leželo vyprázdněné kapitánovo tělo s rozhozenými končetinami, začaly se míhat nové ruce. Do vlhkého vnitřku umísťovaly orgány z mědi, mosazi, stříbra, hliníku, gumy a hedvábí; pavouci upředli zlatou tkaninu, která prolula kůži; upevnily srdce a do lebky byl zasazen platinový mozek, který vydával bzučivý zvuk a v němž vířily modravé jiskřičky, a celým tělem byly vedeny dráty k horním i dolním končetinám. V jediném okamžiku bylo tělo sešito, řezy slepeny želatinou a zhojeny na krku, na hrdle i po celé lebce — a všechno bylo dokonalé, čerstvé, nové.

Kapitán se posadil a protáhl se.

„Stůj!“

Kapitán se znovu objevil na ulici, namířil pušku a vypálil.

Smith padl s kulkou v srdci.

Ostatní se obrátili.

Kapitán běžel k nim.

„Blázen! Báł se města!“

Pohlédli na Smithovo tělo, které jim leželo u nohou.

Pohlédli na kapitána a oči se jim rozšířily a zase zúžily.

„Poslouchejte mě dobře,“ řekl kapitán. „Musím vám říct něco důležitého.“ „Teď bylo město, které je zvážilo, ochutnalo i očichalo, které již užilo všech svých schopností až na jednu, připraveno užít i poslední zbraň, schopnost řeči.“

Nepromluvilho rozhořčenou hradbou zdí a věží, ani nepřátelstvím dlážděných tříd a mechanických pevností. Promluvilho klidným hlasem jednoho muže.

„Nejsem už váš kapitán,“ řekl. „Nejsem už dokonce ani člověk.“ Muži couvli.

„Jsem město,“ řekl a usmál se.

„Čekalo jsem dvě stě století,“ řekl. „Čekalo jsem, až se vrátí synové synů dávno zemřelých otců.“

„Pane kapitáne!“

„Jen mě nechtě pokračovat. Kdo mě postavil? Toto město. Postavili mě lidé, kteří již zemřeli. Prastará rasa, která tu kdysi žila. Pokolení, které pozemšťané nechali vymřít na strašlivou nemoc, jakési nevyléčitelné malomocenství. A příslušníci této prastaré rasy, kteří snili o dni, až se pozemšťané vrátí, postavili tohle město, jež neslo a nese jméno Odplata, na planetě Temnoty poblíž břehů Staletí na úpatí pohoří Mrtvých — jak vidíte, samá poezie. Toto město mělo být anténou, lakmusem, váhami, které měly prozkoumat všechny budoucí astronauty. Za celých těch dvacet tisíc let tu kromě vás přistály jen dvě rakety. Jedna z velmi vzdálené planetární soustavy zvané Ennt. Posádka oné lodi byla prozkoumána a zhodnocena, ale shledána příliš nedokonalou, a tak ji město nepoškozenou zase propustilo. Stejně tomu bylo i s návštěvníky v druhé lodi. Zato dnes! Dlouho to trvalo, ale konečně jste tu! Odplata bude vykonána do posledního písmene. Ono pokolení vymřelo už před dvaceti tisíci lety, ale zanechalo tu město, aby vás přivítalo.“

„Pane kapitáne, není vám dobře. Měl byste se snad raději vrátit do rakety.“

Město se zachvělo.

Chodníky se otevřely a muži s jekotem propadli dolů. Při pádu zahlédli ostrí čepelí.

Čas plynul. Zanedlouho se ozvalo volání:

„Smith?“

„Zde!“

„Jensen?“

„Zde.“

„Jones, Hutchinson, Springer?“

„Zde, zde, zde!“

Stáli u dveří rakety.

„Okamžitě se vracíme na Zem.“

„Rozkaz, pane kapitáne.“

Na krku neměli ani stopy po řezech a právě tak neviditelná byla jejich skrytá mosazná srdce, stříbrné orgány a jemné zlaté drátky nervů. Z hlavy jim vycházel slaboučký šum elektriny.

„Rychle!“

Devět mužů spěšně naložilo zlaté bomby s kulturami zárodků nemoci do rakety.

„Toto má být svrženo na Zem.“

„Rozkaz, pane kapitáne.“

Přibouchli vstup a raketa prudce vyrazila k obloze.

Když dohřměl dunivý zvuk, leželo město na letní louce. Jeho skleněné oči se zakalily. Ucho uvolnilo napětí, průduchy velikých nozder ustaly v činnosti, ulice už nevážily a skryté mechanismy zůstaly stát v olejových lázních.

Raketa na obloze byla čím dál menší.

Beze spěchu a s plným uspokojením vychutnávalo město přepych umírání.

RAKETA

Nejednu noc se Fiorello Bodoni budil ze spánku a naslouchal svištění raket na temné obloze. Když si byl jist, že jeho žena spí, po špičkách se vykradl z postele a vyšel do nočního vzduchu. Na několik okamžiků se osvobodil z pachu starých potravin v domečku u řeky. Na jediný tichý okamžik dopřál svému srdci, aby se vzneslo do vesmíru a vydalo se za raketami.

I teď, v dnešní noci, stál jen napolo oblečen ve tmě a pozoroval ohnivé vodopády šumící vzduchem. Rakety bouřlivě si razící dalekou cestu k Marsu, Saturnu a Venuši!“Vidíš to, vidíš, Bodoni!“

Bodoni sebou škubl.

U mlčenlivé řeky seděl na base od mléčných lahví stařec a také pozoroval rakety v půlnočním tichu.

„Á, to jste vy, Bramante!“

„Chodíš ven každou noc, Bodoni?“

„Jen abych se trochu nadýchal vzduchu.“

„Tak? To já zas kvůli raketám,“ řekl starý Bramante. „Byl jsem ještě chlapec, když se s tím začalo. Je to už osmdesát let, a zatím jsem ještě ani v jediné nebyl.“

„Já si jednou s některou vyrazím,“ řekl Bodoni.

„Ty blázne,“ rozkřikl se Bramante. „V životě nepoletíš. To je záležitost boháčů.“ Pokýval šedou hlavou a vzpomínal: „Když jsem byl mladý, stálo všude

ohromnými písmeny: SVĚT BUDOUCNOSTI! Věda, zábava a nové obzory pro každého! Chm! Osmdesát let je za námi. Budoucnost se stala dneškem. A lítáme v raketách my? Kdepak! Žijeme v chatrčích zrovna jako naši předkové.“

„Ale snad moji synové ...“, začal Bodoni.

„Co tě vede, ani jejich synové!“ vyjel stařec. „Sny a rakety jsou jen pro bohaté.“

Bodoni zaváhal. „Dědo, já jsem si ušetřil tři tisíce dolarů. Trvalo mi to šest let. Dělal jsem to kvůli firmě, abych mohl investovat do zařízení. Ale teď už celý měsíc jsem každou noc vzhůru. Slyším rakety a přemýšlím. Dnes v noci jsem se rozhodl. Jeden z nás poletí na Mars!“ Oči mu temně plály.

„Ty máš nápady“, vyštěkl Bramante. „Jak chceš vybrat jednoho? Když poletíš ty, bude tě tvá žena nenávidět za to, že se dostaneš do vesmíru a budeš o kousíček blíž Bohu. A to tě nenapadlo, že až jí po letech budeš vyprávět o svém úžasném výletě, bude v ní stále hlodat zatrpklý pocit?“ „Ne, ne!“

„Ale ano! A co tvé děti! Jejich život ovládne vzpomínka na tatínka, který si letěl na Mars a nechal je tady. Nasadíš svým chlapcům zbytečného brouka do hlavy. Celý život budou uvažovat o raketě. Nebudou moct spát. Budou touhou po ní celí nemocní. Zrovna jako teďka ty. Budou chtít umřít, když nebudou moct letět. Nestav si takový cíl. Varuju tě. Nech je, ať jsou šťastní ve své chudobě. Obrat' jejich oči dolů, na jejich ruce a na svou sběrnou, ne nahoru ke hvězdám.“

„Jenže ...“

„No a řekněme, že by letěla tvá žena. Jak by ti bylo, kdybys věděl, že ona to viděla, a ty ne? Byla by najednou svatá. Nejraději bys ji pak hodil do řeky. Kdepak, Bodoni, kup si novou šrotovačku, tu potřebuješ, a tou roztrhej sny a rozbij je na padrt'.“

Stařec se odmlčel a zahleděl se na řeku, v níž se utápěl odraz raket hořících na obloze.

„Dobrou noc“, řekl Bodoni.

„Dobře se vyspi“, dostal odpověď.

Když ze stříbritého opěkače vyskočila hotová topinka, Bodoni divže nevykřikl. Celou noc oka nezamhouřil. Převaloval se vedle své obrovité ženy a neklidných dětí a zíral do prázdna. Bramante má pravdu. Měl by ty peníze raději investovat. Na co je schovávat, když raketou by mohl letět stejně jen jeden z celé rodiny a ostatní by neměli prázdnou naději.

„Fiorello, jez tu topinku“, připomněla mu jeho žena Maria. „Mám úplně vyprahlo v krku“, odpověděl Bodoni.

Do místnosti se vřítily děti, tři chlapci, kteří se prali o dětský model rakety, a dvě holčičky s panenkami, které představovaly obyvatele Marsu, Venuše a Neptunu. Byly to zelené loutky se tréma žlutýma očima a dvanácti prsty.

„Viděl jsem raketu na Venuši!“ volal Paolo.

„Ta pane odstartovala, huššš!“ napodobil Antonello syčivý zvuk.

„Děti!“ rozkřikl se Bodoni a zacpal si rukama uši.

Vyjeveně na něj pohlédly. Křičel jen málokdy.

Bodoni vstal. „Teď všichni dobře poslouchajte,“ řekl. „Mám tolik peněz, že jeden z nás může letět raketou na Mars.“

Všichni vypukli v jásot.

„Rozuměli jste dobře?“ zeptal se. „Jen jeden z nás. Kdo to bude?“

„Já, já, já!“ volaly děti.

„Ty,“ řekla Maria.

„Ty,“ odpověděl jí Bodoni.

Všichni ztichli. Děti začaly uvažovat znovu. „Ať letí Lorenzo — je nejstarší.“

„Ať letí Miriamne — je to holka!“

„Představ si, co bys všechno uviděl,“ obrátila se na Bodoniho jeho žena. Ale oči měla cizí a hlas se jí třásl. „Meteory čilé jako rybky. Vesmír. Měsíc. Měl by letět někdo, kdo by uměl všechno dobře vypovědět, až se vrátí. Ty umíš pěkně povídat.“

„Co tě napadá. To umíš ty taky,“ namítl jí.

Všichni byli rozrušeni.

„Tak podívejte,“ řekl Bodoni sklesle. Vzal koště a nalámal z něj stébla nestejně délky. „Krátká slámka vyhrává.“ Před-pažil zaťatou pěst. „Tahejte.“

Přistupovali k němu jeden po druhém se vší vážností.

„Dlouhá.“

„Dlouhá.“

„Dlouhá.“

Další.

Děti už táhly všechny. V místnosti bylo ticho.

Zůstala dvě stébla. Bodoni cítil, jak se mu sevřelo srdce. „Teď ty, Marie,“ zašeptal.

Táhla.

„Krátká,“ řekla.

„Ach,“ vydechl Lorenzo šťastně i nešťastně. „Maminka letí na Mars.“

Bodoni se pokusil o úsměv. „Tak ti gratuluju. Koupím ti lístek ještě dnes.“

„Počkej, Fiorello ..“

„Můžeš vyrazit příští týden,“ zahučel.

Viděla upřené pohledy posmutnělých dětských očí a úsměvy na ústech pod rovnými širokými nosíky. Pomalu vrátila slámku manželovi. „Já na Mars letět nemůžu.“

„A proč ne?“

„Mám na cestě další dítě.“

„Cože!“

Nepohlédla na něj. „Cestování by mi nedělalo dobře v mém stavu.“

Vzal ji pod paží. „Je to pravda?“ „Tahejte ještě jednou. Začněte znova.“

„Proč jsi mi to neřekla dřív?“ zeptal se nevěřící.

„Ani jsem na to nevzpomněla.“

„Marie, Marie,“ zašeptal a pohládl ji po tváři. Pak se obrátil k dětem. „Tahejte znova.“

Krátkou slámku si hned napoprvé vytáhl Paolo.

„Já poletím na Mars!“ Dal se do divokého tance. „Děkuju ti, tatínku!“

Ostatní děti se stáhly. „To je prima, Paolo.“

Paolo se přestal smát a pátravě se zahleděl na rodiče i sourozence. „Můžu přece letět, nebo ne?“ zeptal se nejistě.

„Ale ano.“

„A budete mě mít stejně rádi, až se vrátím?“

„To víš, že ano.“

Paolo zkoumavě hleděl na drahocennou slámku ve své chvějící se ruce a pak zavrtěl hlavou a slámku odhodil. „Já zapomněl. Začíná škola. Já nemůžu letět. Tahejte znova.“

Ale nikdo už tahat nechtěl. Na všechny padla neodbytná tíseň.

„Nepoletí nikdo,“ řekl Lorenzo.

„Bude to tak nejlepší,“ souhlasila Maria.

„Bramante měl pravdu,“ řekl Bodoni.

Snídaně ho dosud tížila v žaludku, když už pracoval ve své sběrně starého železa, rozřezával kov, tavit ho a odléval upotřebitelné ingoty. *Zařízení* mu pomalu vypovídalo službu. Už dvacet let se potýkal v konkurenčním boji na pokraji chudoby a v neustálém strachu. Dnes měl zvlášť černý den.

Odpoledne přišel do ohrady nějaký muž a zavolal na Bo-doniho, který byl právě u šrotovačky. „Haló, Bodoni, mám něco pro vás!“

„Co je to, pane Mathewsi?“ zeptal se Bodoni lhostejně.

„Raketa! — Copak? Vy ji nechcete?“

„Ale ano, ano!“ Chytil toho člověka za ruku a zmaten se zarazil.

„Je to samozřejmě jenom maketa,“ pokračoval Mathews. „Však víte, jak to chodí. Když navrhují kosmickou loď, postaví nejdřív z hliníku maketu ve skutečné velikosti. Dalo by se na tom něco trhnout, kdybyste ji roztavil. Nechám vám ji za dva tisíce ...“ Bodoniho ruka klesla. „Já ty peníze nemám.“

„To je škoda. Myslel jsem, že bych vám mohl pomoci. Když jsme spolu mluvili posledně, říkal jste, jak vás kdejaká sběrna tlačí z trhu. Já myslel, že tohle bych vám sem šoupnul jen tak mezi námi. No ...“

„Potřebuji nové zařízení. Peníze jsem našetřil na to.“

„Máte pravdu.“

„Kdybych koupil od vás tu raketu, ani bych ji nemohl roztavit. Pec na hliník se mi rozsypala minulý týden ...“

„Aha.“

„Asi bych tu raketu nemohl vůbec upotřebit, i kdybych ji od vás koupil.“

„To je jasný.“

Bodoni zamrkal a zavřel oči. Pak je zas otevřel a zahleděl se na pana Mathewse. „Jsem já to ale blázen. Vyzvednu si peníze z banky a dám vám je.“

„Ale když ji nemáte kde roztavit...“

„Přivezte ji,“ řekl Bodoni.

„Dobrá, když myslíte. Ještě dnes večer?“

„Dnes večer by se to hodilo,“ odpověděl Bodoni. „Ano, rád bych měl tu kosmickou loď už dnes večer.“

Svítil měsíc. Raketa na šrotišti byla bílá a ohromná. Zachycovala bílou zář měsíce i modravý třpyt hvězd. Bodoni si ji zamilovaně prohlížel. Nejraději by ji byl hladil, lehl si k ní, přitulil se tváří a vypověděl jí všechny skryté touhy svého srdce.

Nespouštěl z ní oči. „Jsi celá moje,“ řekl. „I když se nikdy nepohneš z místa a nevyplivneš ani jiskřičku ohně, jen tu budeš sedět a rezivět třeba padesát let, jsi jenom moje.“

Raketa voněla časem a dálkou. Když do ní člověk vstoupil, jako by vešel do hodinek. Všechno bylo provedeno se švýcarskou jemností. Málem se mohla dát do kapsičky na hodinky. „Dnes bych se snad mohl vyspat tady,“ vzrušeně zašeptal Bodoni.

Posadil se na pilotovo křeslo.

Dotkl se páky.

Zavřel oči a začal hučet zavřenými ústy.

Hučení sílilo a mohutnělo, zvyšovalo se, narůstalo, bylo

čím dál tím divočejší, nezvyklejší, jásavější, rozechvívalo celé jeho tělo, naklánělo ho vpřed a smýkalo jím i raketou v bouři zapomnění a jekotu kovu — ruce mu vylétly ke kontrolním pákám, zavřené oči se chvěly a zvuk rostl a narůstal, až se proměnil v oheň, v obrovskou vztlakovou a hnací sílu, která ho hrozila roztrhnout vejpůl. *Zalapal* po dechu. Hučel stále dál, bez ustání, neboť tohle se nedalo zastavit, teď se mohlo jen vpřed! Pevněji stiskl oči a srdce se mu divoce rozbušilo. „Startujeme!“ vyjekl. Takhle vypadají ty výbušné nárazy! Ten hluk! „Měsíc!“ vykřikl a sevřel nevidomé oči ještě těsněji. „Meteory!“ Tiše se řítit vulkanickým světlem. „Mars. Ach Bože, Mars! Mars!“

Vyčerpán se zvrátil do křesla a sotva dechu popadal. Roztřesené ruce mu odpadly od řídicích pák a hlava bezvládně klesla. Seděl tak hezkou chvíli, zhluboka dýchal a srdce se mu zvolna uklidňovalo.

Pomalou, pomaloučku otevřel oči.

Byla tam sběrna jako dřív.

Zůstal sedět bez hnutí. Chvíli se rozhlížel po nakupených hromadách kovu a nemohl od nich odtrhnout oči. Pak vyskočil a kopl do pák. „K čertu, nastartujte!“

Lod' byla tichá.

„Já ti ukážu!“ rozkřikl se.

Klopýtavě vyšel do nočního vzduchu, nastartoval řvavý motor své strašlivé šrotovačky a vyrazil s ní k raketě. Vymanévroval s masivním lisem pod oblohu, zalitou měsíčním světlem. Poručil svým chvějícím se rukám naříditi lis tak, aby rozdrtil a roztrhal na kusy tenhle nestoudně falešný přelud, tuhle hloupost, za niž vydal peníze a která se nechtěla pohnout a nechtěla vykonávat jeho rozkazy. „Já tě naučím!“ křičel.

Ale jeho ruka se *zarazila*.

Stříbrná raketa ležela v měsíčním světle. A vzadu za raketou, o blok domů dál nehybně plála žlutá světélka jeho domova a teple zářila. Z dálky slyšel, že rodinné rádio něco vyhrává, Půl hodiny seděl a přemýšlel o raketě a světlech domova a oči se mu mhouřily a zase doširoka otevíraly. Slezl ze šrotovačky a vykročil, a jak kráčel, dal se do smíchu, a když dorazil k zadnímu vchodu domku, zhluboka se nadechl a volal: „Marie, Marie, dej se do balení. Poletíme na Mars!“ „Jéé!“

„Ach!“

„Tomu se ani nedá věřit!“

„Poletíte, opravdu poletíte.“

Vítr profukoval ohradou, v níž poskakovaly děti pod zářící raketou. Zatím se jí neodvážily ani dotknout. Začaly křičet.

Maria pohlédla na svého manžela. „Cos to udělal?“ ozvala se. „Za tohle jsi vydal naše peníze? Vždyť to nikdy nepoletí.“

„Poletí,“ odpověděl a upřel zrak na raketu.

„Kosmické lodi stojí milióny. Copak je máš?“

„Poletí to,“ opakoval rozhodně. „Teď běžte všichni pěkně domů. Musím ještě leccos vytelefonovat a udělat. Zítra vyrážíme! A nikomu ani muk, rozumíte? Je to naše tajemství.“

Děti se rozprchly od rakety, úplně vyvedeny z míry. Viděl jejich rozpálené obličejíčky v oknech vzdáleného domku.

Maria se ani nepohnula. „Ty jsi nás zničil,“ řekla. „Vyhodit peníze za takovou — takovou věc, když přece byly na zařízení.“

„Však uvidíš,“ odpověděl jí.

Odešla beze slova.

„Panebože, pomoz mi,“ zašeptal a dal se do práce.

Bodoni, s úsměvem na rtech, vyčerpал celé své bankovní konto a v pozdních nočních hodinách dorazila nákladní auta s balíky. Bodoni zaútočil na raketu svářečkou a stahovákem, tu něco přidal, tam zas ubral, prováděl na ní ohnivá kouzla i skryté uskoky. Do prázdného prostoru, kde měl být motor, zamontoval devět motorů z automobilových vraků, Pak vstup do motorové sekce zavařil, aby nikdo nemohl prohlédnout jeho počínání.

Za svítání vstoupil do kuchyně. „Marie,“ ozval se kajícně, „tak jsem tu k snídani.“

Vůbec na něj nepromluvila.

K večeru zavolal na děti. „Hotovo! Pojd'te!“ V domě bylo ticho.

„Zamkla jsem je do komory,“ řekla Maria.

„Co to má znamenat?“ otázal se.

„V té raketě se zabiješ,“ odpověděla. „Jakou raketu si můžeš koupit za dva tisíce dolarů? Nemůže být k ničemu!“

„Marie, nech si to vysvětlit.“

„Vybuchne to. A pak, ty přece nejsi pilot.“

„To nevádí, tuhle raketu řídit umím. Sám jsem si ji dal do pořádku.“

„Ty ses nejspíš zbláznil,“ řekla.

„Kde máš klíč od té komory?“

„Tady.“

Napřáhl ruku. „Dej mi ho.“

Podala mu ho. „Ty je zabiješ.“

„Co tě vede, na mou duši ne.“

„Zabiješ. Já to cítím.“

Postavil se před ni. „Ty s námi nepoletíš?“

„Zůstanu tady,“ odpověděla.

„Však ty porozumíš, až to uvidíš,“ řekl a usmál se. Odemkl komoru. „Děti, poběžte za tatínkem.“

„Sbohem, sbohem, mami!“

Zůstala nehybně stát u kuchyňského okna a beze slova za nimi vyhlížela.

Ve dvířkách rakety otec řekl: „Děti, tohle je rychlá raketa. Cesta nebude dlouhá. Vy musíte do školy a já musím pracovat.“ Vzal je po řadě všechny za ruku. „Dobře mě poslouchajte. Raketa je hrozně stará a vydrží už jen jedinou cestu. Víckrát nepoletí. Tohle je tedy jediný výlet v celém vašem životě. Mějte oči otevřené.“

„Ano, tatínku.“

„A mějte taky uši nastražené. Dýchejte vůně rakety. Prožívejte to. Všechno si dobře pamatujte, abyste — až se vrátíme - o tom mohli celý život vypravovat.“

„Ano, tatínku.“

Loď byla tichá jako nenatažené hodiny. Vzduchotěsný pří-klop se syčivě uzavřel. Bodoni přivázal děti do visutých gumových lůžek, takže vypadaly jako malé mumie.

„Připraveni?“ zavolal.

„Připraveni!“ ozvali se všichni.

„Start!“ Prudce přehodil deset vypínačů. Raketa zahřměla a poskočila. Děti tančily se svými lůžky a pištěly. „Už se to hnulo! My letíme! Podívejte!“

„Tady máte Měsíc!“

Měsíc se přehoupl jako sen. Pak vytryskl ohňostroj meteorů. Čas odplouval v závitěch spáleného plynu. Děti se překřikovaly. Po několika hodinách, když už nemusely být připoutány na lůžkách, vykukovaly kulatými okénky rakety. „Tamhle je Země!“ „A tamhle je Mars!“

Na ciferníku ubíhaly hodiny a raketa za sebou nechávala růžové spršky ohně. Dětem se zavíraly oči. Nakonec zase visely na lůžkách jako opilí motýl či v kuklách.

„Jde to dobře,“ zašeptal si Bodoni, když osaměl.

Po špičkách vyšel z řídicí kabiny a svírán obavami postál hodnou chvíli u hermeticky uzavřených dveří.

Zmáčkl knoflík. Hermetické dveře se otevřely. Vystoupil ven. Do vesmíru? Do smolně černých proudů meteorů a plynových září? Do nezměrné rychlosti a nekonečných prostor?

Kdepak! Bodoni se usmál.

Kolem dokola chvějící se rakety ležela ohrada se sběrem.

Tamhle stála jako dřív rezivějící vrata s visacím zámkem a u řeky tichý domek, v kuchyni se svítilo a řeka plynula do téhož moře jako vždycky. A uprostřed téhle ohrady se chvěla a mručivě předla raketa, vytvářející kouzelný sen. Otrásala se a hlomozila a pohazovala dětmi v sítích jako mouchami v pavučině.

Maria stála u kuchyňského okna.

Zamával na ni a usmál se.

Nedokázal postřehnout, zda zamávala také. Možná že aspoň trošinku. A maloučko se usmála.

Vycházelo slunce.

Bodoni se spěšně stáhl do rakety. Ticho. Všichni ještě spali. Oddychl si úlevou. Připoutal se do visutého lůžka a zavřel oči. *Začal* se modlit sám k sobě: Kéž ani příštích šest dní tuhle iluzi nic nenaruší! Kéž kolem nás přepluje celý vesmír, rudý Mars vystoupí nad naši loď a zase zapadne, po něm přijdou jeho měsíce a kéž na tom barevném filmu nejsou žádné kazy. Kéž je to opravdu trojrozměrné. Kéž se nic nepokazí na skrytých zrcadlech a projekčních plátnech, která vytvářejí tenhle nádherný přelud'. Ať čas plyne bez pohromy.

Procítl.

Poblíž rakety proplouval rudý Mars.

„Táti!“ Děti se probojovávaly ze svého zajetí.

Bodoni vzhlédl a uviděl rudý Mars a byl šťasten. Mars byl pěkný a bez jediného kazu.

Sedmého dne při západu slunce otřesy v raketě ustaly.

„Jsme doma,“ řekl Bodoni.

Vyšli z otevřených dveří rakety a kráčeli ohradou, obličejům jim zářily a srdce zpívala. Možná věděli, co udělal. Možná že prohlédli jeho nádherný, kouzelný trik. Ale jestliže to věděli, jestliže ho prohlédli, nic mu neřekli. Jen se smáli a běželi.

„Mám pro všechny vejce se šunkou,“ řekla jim ve dveřích do kuchyně Maria.

„Mami, mami, mela jsi letět, abys to taky viděla! Mars, mami, a meteory a všechno možné!“

„To jsem měla,“ odpověděla.

Před spaním obklopily děti Bodoniho. „Chceme ti, tatínku, poděkovat.“

„To nestojí za řeč.“

„Budeme si to navždycky pamatovat, táti. Nikdy na to nezapomeneme.“

V pozdních nočních hodinách otevřel Bodoni oči. Cítil, že jeho žena leží vedle něj a pozoruje ho. Dlouho se ani nepohnula, ale pak ho náhle políbila na tváře a na čelo. „Co se děje?“ vykřikl.

„Ty jsi ten nejlepší otec na světě,“ zašeptala.

„Proč?“

„Teď už to chápu,“ pokračovala. „A rozumím.“

Znovu si lehla, zavřela oči a vzala ho za ruku.

„Je to opravdu hezká cesta?“ zeptala se ho.

„Ano,“ odpověděl jí.

„Možná,“ ozvala se po chvíli, „možná že někdy v noci bys mě taky mohl vzít na takový docela maličký výlet, co myslíš?“

„Na docela maličký snad ano,“ odpověděl.

„Děkuji ti,“ řekla. „Dobrou noc.“

„Dobrou noc,“ odpověděl Fiorello Bodoni.

SILNICE

Do údolí se snesl chladivý déšť, z kropil obdělaná horská políčka a v chýši zabušil na střechu z vyschlé trávy. V deštivém soumraku drtila žena obilí mezi kusy ztuhlé lávy, ani se od práce neohlédla. Někde v tom vlhkém šeru plakalo dítě.

Hernando stál a čekal, až se déšť přezene, aby mohl znovu s dřevěným pluhem na pole. V údolí vřela hnědá řeka a její tok mohutněl. Ta druhá řeka, betonová silnice, ta se ani nehnula; ležela a třpytila se, úplně prázdná. Celou hodinu už po ní nepřejelo jediné auto. To bylo samo o sobě neobyčejně zajímavé. Po celá léta neminula hodina, aby tu nezastavil vůz a někdo nezavolal: „Haló, vy tam, můžeme si vás vyfotografovat?“ Ten někdo měl v ruce cvakající skříňku a peníze. Když se k nim loudal přes pole bez klobouku, někdy volali: „Rádi bychom vás vzali s tím kloboukem!“ a mávali rukama posetýma zlatými věcmi, které ukazují

čas, anebo je na nich napsané jméno, anebo nejsou k ničemu, jen mrkají na slunci jako pavouci oči. Obyčejně se otočil a vrátil se pro klobouk.

Jeho žena se ozvala: „Něco se stalo, Hernando?“

„Si. Podívej se, ta cesta. Něco velikého se stalo. Něco moc velikého, že je cesta takhle prázdná.“

Pomalů a klidně vyšel z chýše, déšť mu na nohou omýval boty spletené z trávy a silné gumy z pneumatik. Dobře se pamatoval, jak ten pár bot vznikl. Jednou v noci se do chýše přirýtila pneumatika a rozmetala hrnce i kuřata na všechny strany. Přikutálela se tryskem, ale sama. Vůz, k němuž patřila, letěl dál, až do zatáčky, a tam zůstal chvíli viset v odrazu svých reflektorů, než se zřítil do řeky. Ten vůz tam je dodnes. V příhodný den, kdy řeka teče pomalu a usadí se kal, je ho dokonce vidět. Leží pěkně hluboko, dlouhý, nízký a nákladný, s třpytivým chromováním. A pak se zas voda zakalí a není vidět nic.

Druhý den nato si vyřízl z pneumatiky podrážky.

Došel k silnici, postavil se na ni a naslouchal tichému padání deště.

Pak najednou, jako na znamení, se objevily vozy. Stovky vozů, celé kilometry vozů pádily bez ustání kolem něj. Ohromné protáhlé černé vozy s hřmotem mířily na sever do

Spojených států a nedovolenou rychlostí se řítily do zatáček. Troubení a houkání nebralo konce. A v obličejích lidí, kteří seděli namačkáni v těch vozech, bylo něco, co ho přinutilo k hlubokému mlčení. Ustoupil o kousek, aby se auta mohla řídit bez překážky. Počítal je, dokud to vydržel. Pět set, tisíc vozů prolétlo kolem něj a v těch tvářích něco bylo. Jenže přeletěly příliš rychle, než aby mohl říci, co to je.

Pak se vrátilo ticho a prázdnota. Rychlé, dlouhé a nízké automobily se sklápěcími střechami byly ty tam. Slyšel slábnoucí tón poslední houkačky.

Silnice byla opět prázdná.

Vypadalo to jako pohřební průvod. Jenže proč se řítit na nějaký obřad k severu s jekotem, v divém úprku a s vlajícími vlasy? Zakroutil nad tím hlavou a roztržitě si mnul prsty.

Teď se objevil osamocený poslední vůz. Bylo vidět, že je opravdu úplně poslední. Dole na horské cestě se v řídkém chladivém dešti objevila mezi oblaky páry stará fordka. Jela nejvyšší rychlostí, jaké byla schopna. Čekal, že se každou chvíli rozsype. Když ta prastará fordka zahlédla Hernanda, zastavila, celá zrezivělá a obalená blátem, a v chladiči to hněvivě zabrumlalo.

„Dal byste nám, prosím vás, trochu vody, seňore?“

Za volantem seděl mladík, asi jednadvacetiletý. Měl na sobě žlutý svetr, bílou rozhalenku a šedivé kalhoty. Vůz byl bez střechy a déšť padal na něj i na pět mladých žen, které byly na sedadlech tak nacpané, že se nemohly hnout. Všechny byly moc hezké a snažily se chránit sebe i řidiče před deštěm starými novinami. Jenže déšť se k nim dostal a promočil jejich pestré šaty i toho mladíka. Vlasy mu přilepil k hlavě. Ale zdálo se, že jim to nevadí. Nikdo si nenaříkal a už to bylo neobvyklé. Dříve všichni naříkali: že prší, že je vedro, že mají málo času, že je zima, že je to daleko.

Hernando přikývl. „Přinesu vám vodu.“

„Ach, prosím vás, pospěšte si!“ zavolala jedna z dívek. Hlas měla nepřírozeně vysoký a ustrašený. Nebyla v něm netrpělivost, byla to prosba podmíněná strachem. Poprvé v životě se Hernando rozběhl, když ho o to požádal turista; dříve vždycky na takovou žádost zpomalil.

Vrátil se s vodou v disku od kola. To byl také dar silnice. Jednoho odpoledne přistál kulatý a svítící na jeho poli jako vyhozený peníz. Vůz, jemuž patřil, šuměl dál, aniž si povšiml, že ztratil své stříbrné oko. Dodnes ho se ženou používali na mytí a vaření, protože z něj byla pěkná mísa.

Když lil vodu do vroucího chladiče, pohlédl na jejich zaražené tváře. „Děkujeme vám, mnohokrát vám děkujeme,“ řekla jedna dívka. „Ani nevíte, co to pro nás znamená.“

Hernando se usmál. „Je tu teď takový provoz! A všichni jedou jedním směrem. Na sever.“

Neměl v úmyslu se jich dotknout. Ale když se na ně podíval znovu, všechny, jak tam seděly v dešti, plakaly. Plakaly bezútešně. Mladík se je snažil konejšit, bral je za ruku jednu po druhé a něžně jimi kolébal, ale ony si přidržovaly noviny nad hlavou, ústa se jim stahovala, oči měly zavřené, obličejy bledé a plakaly potichu i nahlas.

Hernando stál a v ruce držel poloprázdný disk. „Nic jsem tím nemyslel, señore,“ omlouval se.

„To je v pořádku,“ odpověděl řidič.

„Co se děje, señore?“

„Vy jste nic neslyšel?“ odpověděl mladík, otočil se k němu, jednou rukou se pevně přidržel volantu a vyklonil se z vozu. „Už se to stalo.“

Teď bylo zle. Jak to dívky uslyšely, spustily ještě víc, přimáčkly se k sobě a docela zapomněly na noviny, takže padající déšť se mísil s jejich slzami.

Hernando zůstal, jako když do něj udeří. Nalil zbytek vody do chladiče. Pohlédl na oblohu zataženou bouřkovými mraky. Podíval se na rozbouřenou řeku. Pod nohama cítil asfalt.

Přistoupil k dvířkům vozu. Mladík ho vzal za ruku a dal mu peso. „Ne.“ Hernando mu ho vrátil. „Udělal jsem to rád.“

„Děkujeme vám, jste hrozně hodný,“ řekla jedna dívka, ale stále vzlykala. „Ach maminko, tatínku. Ach, já chci být doma, chci být doma. Ach mami, táti.“ Ostatní se k ní přidaly. „Nic jsem neslyšel, señore,“ řekl Hernando tiše.

„Válka!“ vykřikl mladík, jako by byli všichni hluší. „Už je tu atomová válka, konec světa!“

„Señore, señore,“ řekl Hernando.

„Děkujeme vám, mockrát vám děkujeme za pomoc. Sbohem,“ řekl mladík.

„Sbohem,“ ozvaly se dívky sborově v dešti, ale ani ho neviděly.

Zůstal stát, než vůz zařadil rychlost, s rachotem se rozjel a ztratil se v údolí. A tak zmizel i tenhle poslední vůz s mladými děvčaty, která si držela nad hlavou poletující noviny.

Hernando se dlouho nepohnul. Studený déšť mu stékal po tvářích a po prstech a prosakoval do tkaných nohavic. Zadržoval dech a čekal v dusivém napětí.

Pozoroval silnici, ale tam už se nic nepohnulo. Zapochyboval, zda bude teď na hodně dlouho o něco rušnější.

Přestalo pršet. Mezi mraky probleskovala obloha. V deseti minutách byla bouře ta tam jako zkažený dech. Sladký vánek k němu přivál vůni džungle. Slyšel, jak řeka lehce a půvabně spěchá svou cestou. Džungle zářila zelení — všechno bylo svěží. Sešel po poli k chýši a sebral pluh. Když na něj položil ruce, pohlédl k obloze, kterou už rozpalovalo horké slunce.

Žena na něj křikla od práce: „Co se stalo, Hernando?“

„Nic,“ odpověděl.

Nasadil pluh do brázdy, ostře křikl na svého mezka: „Prrr--ou!“ a společně vykročili do bohaté půdy v úrodném kraji u hluboké řeky. Nad hlavou se jim vybírala obloha. „Co mysleli tím ‚světem‘?“ přemítal.

ASTRONAUT

Nad maminčinými tmavými vlasy se vznášel roj elektrických svatojánků, aby jí svítil. Stála ve dveřích ložnice a čekala, až půjdu temnou chodbou kolem. „Vid', že mi ho tentokrát pomůžeš zadržet doma?“ zeptala se.

„Nejspíš ano,“ odpověděl jsem.

„Prosím tě o to.“ Na bledé tváři se jí mihotaly odlesky světlušek. „Už nesmí odejít.“

„Dobrá,“ řekl jsem po chvilce váhání. „Ale stejně s ním nepohneme. Nemá to smysl.“

Otočila se a zašla do pokoje. Světlušky se za ní na svých elektrických obvodech mihotaly jako bludné souhvězdí, ukazovaly jí cestu temnotou. Chabě prohodila: „Musíme to alespoň zkusit.“ Jiní svatojánci letěli do pokoje se mnou. V okamžiku, kdy jsem svou vahou přerušil v posteli elektrický obvod, světlušky blikly a zhasly. Byla půlnoc a my jsme s maminkou čekali, každý ve své ložnici, odděleni tmou. Postel mi začala broukat a kolébat mě. Stiskl jsem vypínač — postel znehybněla a ztichla. Nechtěl jsem spát. Vůbec se mi nechtělo spát.

Ta noc se tehdy ničím nelišila od tisíců dalších. Probudili jsme se do tmy a cítili jsme, jak chladný vzduch náhle zteplal, jako by vítr přinášel závan ohně, nebo jsme viděli, jak stěny na okamžik jasně zaplály, a to už jsme věděli, že jeho raketa míjí náš dům a duby se ohýbají v tlakové vlně. V takových chvílích jsem ležel a napjatě oddychoval, stejně jako vedle maminka. V domácím telefonu jsem uslyšel její hlas:

„Cítils to?“

„Jasně, byl to on,“ odpovídal jsem.

Nad městem, kde rakety z vesmíru nikdy nepřistávaly, právě přeletěla otcova loď. Další dvě hodiny jsme v duchu počítali: „Teď táta přistává ve Springfieldu, teď jde po přistávací ploše, podepisuje papíry, teď nasedá do vrtulníku, letí nad řekou, nad kopci, teď přistává tady v Green Village na malém letišti. ..“ Dávno odbila půlnoc a my jsme s mámou každý ve své posteli napínali uši. „Teď jde po Bell Street. Vždycky chodí pěšky .. , nikdy si nebere taxíka .. , prochází parkem, obchází roh Oakhurstské a teď. ..“

Zdvihl jsem hlavu. Kroky. Ozvaly se daleko na konci ulice a blížily se — rázné, ostré, spěšné. Teď zabočily k našemu domu a zaduněly na schodech verandy. Máma a já jsme se už usmívali do tmy, když ho domovní dveře poznaly, otevřely se, řekly několik tichých slov na uvítanou a zase se zavřely...

Za tři hodiny jsem se zatajeným dechem tiše otočil mosaznou koulí na dveřích jejich ložnice a našlapoval tmou rozlehlou jako mezihvězdné prostory, až jsem se nataženou rukou dotkl černého kufříku u nohou postele. Popadl jsem ho, běžel jsem neslyšně do svého pokojíku a opakoval jsem si: nic mi neřekne, nechce, abych něco věděl.

Otevřel jsem kufřík a přede mnou se jako černá mlhovina rozprostřela jeho uniforma — v látce se tu a tam mihotaly vzdálené hvězdy. Promnul jsem tmavou látku v horkých prs-

těch. Cítil jsem kovovou vůni Marsu, zelenou břechťanovou vůni Venuše, sirnou a ohnivou vůni Merkuru, cítil jsem mléčný Měsíc a tvrdost hvězd. Zasunul jsem uniformu do odstředivky, kterou jsem ten rok v deváté třídě postavil v dílnách, a spustil jsem ji. Za chvílku se do skleněné baňky vysypal jemný prach. Vložil jsem ho pod mikroskop. Zatímco rodiče v blaženém nevědomí spali a spal celý náš dům, klímaly automatické pečicí trouby, robotizované vysavače a podavače talířů, zíral jsem tubusem na zářící zrnka meteorického prachu, ohonu komety a hlíny ze vzdáleného Jupitera. Třpytily se jako celé světy a s děsivým zrychlením mě vtahovaly k sobě miliardy kilometrů do kosmického prostoru.

Za úsvitu mě cestování vyčerpalo a začal jsem se obávat, aby mě neodhalili. Vrátil jsem uniformu v kufříku zpátky do ložnice.

Probudil mě teprve klakson vozu z čistírny, který zastavil dole na dvorku. Vzali s sebou i kufřík s černou uniformou. Dobře, že jsem neotálel, napadlo mě. Za hodinu bude zpátky, očištěná od všech cest i osudů.

Opět jsem usnul a v kapsičce od pyžama se na tlukoucím srdci hrála zkumavka s kouzelným prachem.

Když jsem sešel dolů, táta už seděl u snídaně a chroupal topinku. „Vyspal ses dobře, Dougu?“ prohodil, jako kdyby tu snídal každé ráno a nebyl celé tři měsíce pryč.

„Bezva,“ odpověděl jsem.

„Dáš si topinku?“

Stiskl tlačítko a snídaňový stůl mi opekl čtyři zlatově hnědé plátky.

Vzpomínám si, jak ten den odpoledne otec dřel na zahradě. Kopal a ryl se v zemi, až trochu připomínal zvíře, které se snaží něco vyhrabat. Jeho dlouhé tmavé paže neustále kmitaly: sázel, pěchoval hlínu, uvazoval, prořezával, snědou tvář věčně skloněnou, oči upřené na práci, nevzhlédl k obloze, nepodíval se ani po mně ani po mámě, pokud jsme nepřiklekli k němu, abychom jako on cítili, jak nám zem prosakuje modráky ke kolenům, abychom přitiskli ruce k černé hlíně a nezvedali hlavu k bláznivě průzračnému nebi. To se ohlédl na mě, pak na mámu, mrkl na nás a pokračoval, stále v předklonu, aby mu nebe vidělo jen záda. Ten večer jsme seděli v mechanické houpačce na verandě, která nás kolébala, ovívala a prozpěvovala nám. Bylo léto, svítil měsíc, pili jsme z ledových sklenic limonádu a táta četl stereonoviny založené do takového zvláštního klobouku —

nasadili jste si ho na hlavu a on vám otočil mikroskopickou stránku pod zvětšovací sklem pokaždé, když jste třikrát rychle za sebou mrkli. Táta pokuřoval a vyprávěl mi o svém dětství v roce 1997. Po chvíli se jako vždycky zeptal: „Proč si nejdeš zakopat, Dougu?“

mlčel jsem, ale máma odpověděla za mě: „Chodí, ale když tu večer nejsi.“

Táta pohlédl na mě a potom, poprvé ten den, na oblohu. Vždycky když zvedl obličej k nebi, máma ho pozorovala. První den a večer po návratu se nahoru nikdy moc nedíval. Vzpomněl jsem si, jak zahradničil a zahradničil tak zuřivě, až málem bořil nos do hlíny. Ale druhý večer už k obloze vzhlížel častěji. Ve dne se máma modřila nad sebou tolik nebála, ale hvězdy by byla nejraději zhasla a občas jsem viděl, jak hledá pomyslný vypínač — a nemůže ho najít. Třetí nebo čtvrtý večer táta proseděl celý na verandě, my jsme se už dávno chystali spát, a potom jsem slyšel mámu, jak volá, skoro jako když přivolávala mě z ulice. Táta s povzdechem založil do domovního zámku elektrické oko. A příští ráno máma zůstala v posteli, on si mazal u stolu topinku k snídani a u nohou mu ležel černý kufřík.

„No, tak na shledanou, Dougu,“ říkal a potřásl si rukama.

„Za tři měsíce?“

„Asi tak.“

Odcházel pěšky — nejezdil broukem ani autobusem, ani si nezavolal vrtulník, šel jen tak, s uniformou schovanou v kufříku pod paží. Nechtěl, aby si lidi mysleli, že se vytahuje, protože pilotuje rakety.

O hodinu později si máma přišla sníst nenamazanou topinku.

Ale dneska byl teprve první večer, hezký večer a on se na hvězdy skoro vůbec nedíval.

„Pojedeme na televizní pouť,“ navrhl jsem. „Príma,“ souhlasil táta.

Máma se na mě usmívala.

Vyřídili jsme se z města vrtulníkem a protáhli jsme tátu tisícovkou atrakcí, jen aby měl tvář a hlavu na stejné rovině s námi a nekoukal se někam jinam. Zatímco jsme se smáli legracím a zvažovali u těch vážnějších, hryzalo mě v duši: můj táta lítá na Saturn, Neptun a Pluto, ale nikdy mi nepřiveze jediný dárek na památku. Ostatní kluci, co jejich tátové lítají do vesmíru, dostávají kousky rudy z Kallista a kousky černých meteoritů nebo modrý písek. Ale já si musím kameny z Marsu a písek z Merkuru, co mi zaplňují pokoj, sehnat výměnami od kamarádů a táta dělá, jako by je neviděl.

Vzpomínám si, jak jednou přivezl cosi mámě — zasadil na dvorku slunečnice z Marsu. Ale když už byl zas měsíc pryč a slunečnice hrozitánsky vyrostly, vyběhla máma z domu a všechny je uřezala.

Před jedním trojrozměrným exponátem jsem tátovi bezmyšlenkovitě položil tradiční otázku:

„Jaké je to tam ve vesmíru?“

Máma po mně vrhla vyplašený pohled. Pozdě.

Táta stál asi půl minuty a snažil se najít odpověď, pak jenom pokrčil rameny.

„Největší nádhera, co si umíš představit.“ Potom se vzpamatoval. „No, vlastně na tom vůbec nic není. Rutina. Určitě by se ti to nelíbilo.“ S obavami na mě pohlédl.

„Ale ty se tam přece pokaždé vracíš.“

„Pouhý zvyk.“

„Kam poletíš příště?“

„Ještě jsem se nerozhodl. Rozmyslím si to.“

Vždycky si bral čas na rozmyšlenou. V těch dobách se piloti do raket těžko sháněli, a on si mohl vybírat práci, jaká se mu líbila. Třetí večer po návratu jsem ho vždycky vídal, jak volí mezi hvězdami.

„Pojďte,“ ozvala se máma, „poletíme domů.“

Vrátili jsme se brzo. Chtěl jsem, aby si táta oblékl uniformu. Neměl jsem ho o to žádat — mámu to vždycky rozesmutnilo —, ale nedovedl jsem se ovládnout. Nikdy jsem ho v ní neviděl. Žadonil jsem, i když pokaždé odmítl. Dnes konečně svolil. „Ale no tak dobře.“

Čekali jsme v pokoji, zatímco on vyjel vývěvou nahoru. Máma si mě kamenným zrakem prohlížela, jako by nemohla uvěřit, že jí tohle může provést vlastní syn. Nedokázal jsem její pohled snést. „Promiň.“

„Vůbec mi nepomáháš,“ řekla. „Ani trošku.“ Za chvíli to v potrubí zašepotalo. „Tak tady jsem,“ ozval se tiše táta. Přišel v uniformě.

Byla leskle černá se stříbrnými knoflíky a stříbrným lemováním až k podpatkům černých bot. Zdálo se, že rukávy a nohavice nastříhali z černé mlhoviny, kterou chabě prosvítají drobné hvězdy. Padla mu, jako rukavice obepíná štíhlou dlouhou ruku, voněla chladným vzduchem, kovem a vesmírem. Voněla ohněm a časem. Táta se rozpačitě usmíval uprostřed pokoje. „Otoč se,“ řekla máma. Její oči se na něj dívaly tak nějak z dálky. Když byl pryč, nikdy o něm nemluvila. Nemluvila nikdy o ničem jiném než o počasí, o tom, že by mi na

špinavém krku mohli brambory sázet nebo že v noci nemůže spát. Jednou řekla, že ji budí světlo.

„Ale tenhle týden měsíc nesvítí,“ namítl jsem. „Svítí hvězdy,“ řekla.

Zašel jsem do obchodu a koupil jsem jí tmavozelené rolety. V noci-jsem pak z postele slyšel, jak je stahuje až k parapetu. Vydávalo to táhlý, šelestivý zvuk. Jednou jsem zkusil posekat trávník. „Ne.“ Máma stála ve dveřích. „Uklid’ sekačku.“ Sekali jsme tedy trávník jednou za tři měsíce. Vždycky počkal, až se vrátí táta.

Nepustila mě k žádné pořádné práci. Nesměl jsem opravit elektrický automat na snídaně či mechanickou čtečku. Všechno schovávala jako dárky pod stromeček. A pak se vždycky táta s kladivem nebo šroubovákem uculoval nad prací a máma se šťastně usmívala na něj.

Když byl pryč, odmítala se o něm třeba i zmínit. Ani táta milióny kilometrů daleko se nepokoušel zavolat domů. Jednou mi řekl: „Kdybych vám zavolaal, chtěl bych být u vás. Ztratil bych klid.“

Kdysi mi táta povídal: „Máma se ke mně někdy chová, jako kdybych tu nebyl — jako kdybych byl neviditelný.“

Všiml jsem si toho. Dívala se mu přes rameno, někam za něj, na bradu nebo na ruce, ale nikdy do očí. A když mu do nich pohlédla, sama je měla zvláště zastřeně, připomínala dřímající zvíře. Usmívala se a ve správnou chvíli přisvědčovala, ale vždycky o půl vteřiny později.

„Já tu snad pro ni ani nejsem,“ říkal táta.

Ale jindy tu byla a on tu byl pro ni, drželi se za ruce a procházeli se spolu ulicí nebo si vyjeli autem a za mámou vlály vlasy, jako když byla mladá holka. A v takové dny taky vypínala v kuchyni všechny automaty a pekla neuvěřitelně dobré dorty, piškoty a cukroví, hledívala mu upřeně do tváře a usmívala se doopravdy. Ale ke konci takových dnů, kdy pro ni existoval, se vždycky rozplakala. Táta pak bezmocně postával, koukal sem tam po pokoji, jako by hledal vysvětlení, ale nikdo mu je nemohl poskytnout.

Táta se zvolna otočil, abychom si mohli uniformu prohlédnout.

„Ještě se obrať,“ řekla máma.

Příští ráno se táta vrátil do domu s hrstí plnou letenek. Růžových letenek na raketu do Kalifornie, modrých do Mexika.

„Chystejte se!“ volal. „Koupíme si papírové šaty najedno použití a spálíme je, až je ušpiníme. Podívejte, letíme v poledne raketou do Los Angeles, vrtulníkem ve dvě do Santa Barbary a v devět večer letadlem do Ensenady, kde přespíme!“

Letěli jsme do Kalifornie a den a půl jsme cestovali nahoru dolů po pacifickém pobřeží, až jsme se nakonec usadili na pláži v Malibu a večer jsme opékali burty. Táta poslouchal, co si povídáme, prozpěvoval si nebo pozoroval okolí, chytal se všeho kolem, jako kdyby svět byl odstředivka a točil se tak prudce, že by ho od nás mohl co chvíli vymrštit daleko do prostoru.

Poslední odpoledne v Malibu zůstala máma v pokoji v hotelu. Dlouho jsme s tátou leželi v horkém slunci na písku vedle sebe. „Ááá,“ povzdechl si, „tohle je ono.“ Mhouřil oči, ležel na zádech a vychutnával slunce. „Po tomhle se člověku vážně stýská,“ prohodil.

Myslel tím pochopitelně „v raketě“. Ale nikdy neřekl „ra-keta“, nezmiňoval se o ní ani o tom, co mu tam chybí. V raketě člověk nemůže mít slaný vítr, modrou oblohu, žluté slunce nebo máminu kuchyni. V raketě si nemůže vyprávět se čtrnáctiletým synem.

„Tak spust,“ řekl konečně.

A já věděl, že teď si jako vždycky budem tak tři čtyři hodiny povídat. Celé odpoledne jsme se líně povalovali na slunci a polohlasné jsme debatovali o mých známkách ve škole, jak vysoko skočím a jak rychle plavu.

Táta přikyvoval na všechno, co jsem řekl, usmíval se a poplácával mě zlehka po hrudi na znamení souhlasu. Povídali jsme si. Ne o raketách a o vesmíru, ale o Mexiku, kam jsme jednou vyrazili staříčkým autem, a o motýlech, které jsme v dešťových pralesích horkého zeleného Mexika chytali v pravé poledne, když jsme zpozorovali stovky motýlů, vlisovaných do mřížek chladiče. Umírali tam, krásní a smutní, chvěli se a tloukli modrými a karmínovými křídly. O tomhle jsme mluvili místo věcí, o nichž bych byl rád mluvil já. A on poslouchal, co říkám. Poslouchal, jako by se chtěl naplnit všemi zvuky, které dokázal pochytit. Naslouchal větru a příboji a mému hlasu, vždy s pozorným zaujetím, se soustředěním, které téměř pomíjelo vše fyzické a zaměřovalo se pouze na zvuky. Naslouchal se zavřenýma očima. Vídal jsem ho naslouchat i zahradní sekačce, kterou vždy vodil sám, bez dálkového ovládání, a viděl jsem, jak nasává vůni posečené trávy, a nechává se ostříkovat zeleným proudem.

„Doug,“ řekl asi tak v pět odpoledne, když jsme sebrali ručníky a zamířili zpátky po pláži podél čáry příboje, „chci, abys mi něco slíbil.“

„Co?“

„Že se nikdy nestaneš astronautem.“

Zastavil jsem se.

„Myslím to vážně,“ pokračoval. „Protože, když jsi tam nahoře, chceš být tady, a když jsi tady, toužíš být tam nahoře. Nezačínej s tím. Nepřipusť, abys tomu propadl.“

„Ale ..“

„Nedovedeš si představit, jaké to je. Pokaždé, když jsem tam nahoře, myslím si: 'Jestli se někdy vrátím na Zemi, zůstanu tam. Už nikdy neodletím.' Jenomže, pak letím a asi budu létat pořád.“

„Už dávno chci být astronautem,“ řekl jsem.

Neslyšel mě. „Já se vážně snažím tady zůstat. Už od soboty, co jsem se vrátil, se tak hrozně snažím přesvědčit sám sebe.“

Vzpomněl jsem si, jak se dřel na zahradě, na všechno cestování a podniky a jak mě poslouchal, a pochopil jsem, že se tím vším pokoušel přemluvit sám sebe, že není nic opravdovějšího a lepšího než moře a města a pevnina a jeho rodina. Ale věděl jsem, kde bude dnes večer — bude z verandy hledět na drahokamy v Orionu.

„Slib mi, že nedopadneš jako já,“ opakoval.

Chvilku jsem zaváhal. „Tak dobře.“

Stiskl mi ruku. „Hodný kluk,“ pochválil mě.

Ten den jsme měli skvělou večeři. Máma běhala po kuchyni s hrstmi skořice a nádivky, řinčela hrnci a pekáči, a potom na stole kouřil ohromný krocan s nádivkou, brusinkovou omáčkou, hráškem a dýňovým koláčem.

„Uprostřed srpna?“ užasl táta.

„Na Díkůvzdání tu nebudeš.“

„Nejspíš ne.“

Zhluboka nasál vůni jídla, zvedal pokličku za pokličkou a pouštěl si oblak vůní do opáleného obličej. Pokaždé protáhl „Ááách,“ rozhlédl se po místnosti a podíval se na svoje ruce. Hleděl na obrazy na stěnách, na židle, stůl, na mě a na mámu. Odkáslal si. Viděl jsem, že se rozhodl. „Lilly?“

„Ano?“ Máma se na něj usmála přes stůl, který rozestřela jako skvostnou stříbrnou past, tuň kouzelné omáčky, do níž se, jako předpotopní zvíře zápasící v asfaltové tůni, měl její muž konečně chytit a trvale hledět ven z bezpečí jen mřížovím nitek splněných přání. V očích jí zajiskřilo.

„Lilly,“ opakoval táta.

Dělej, pomyslel jsem si horečně. Honem to řekni — řekni, že tentokrát už zůstaneš doma nadobro a už nikdy neodletíš — řekni to!

Právě v tu chvíli nám nad hlavou s rachotem přeletěl vrtulník, až se podlaha zachvěla a sklo v okně křišťálově zacinkalo. Táta vyhlédl ven.

Uviděl modré podvečerní hvězdy a na východě rudou planetu Mars. Díval se na Mars snad celou minutu. Pak slepě natáhl ruku ke mně. „Podej mi, prosím tě, hrášek,“ řekl. „Promiňte,“ vyhrkla máma. „Přinesu chleba.“ „Ale chleba už je přece na stole,“ zavolal jsem za ní. Táta začal se sklopenou hlavou jíst.

Ten večer jsem nemohl usnout a v jednu jsem sešel dolů. Domy zalité měsíčním světlem vypadaly jako *zamrzlé* v ledu, rosa na trávě se třpytila jako sníh. Stál jsem v pyžamu ve dveřích, cítil jsem na sobě vlahý noční vítr a vtom jsem si uvědomil, že táta sedí v mechanické houpacíce a téměř neznatelně se pohupuje. Viděl jsem jeho profil zdvižený k obloze — pozoroval, jak se hvězdná kupole otáčí. Jeho oči připomínaly šedé krystaly a v obou se odrážel měsíc.

Šel jsem si sednout vedle něj.

Chvíli jsme se houpali spolu.

Nakonec jsem se zeptal: „Kolika způsoby se dá ve vesmíru umřít?“

„Těch je milión.“

„Tak mi řekni aspoň nějaký.“

„Zasáhnou tě meteory. Uteče ti z rakety vzduch. Nebo tě s sebou strhne kometa. Otřes mozku. Zadušení. Výbuch. Odstředivá síla. Příliš velké zrychlení. Příliš malé. Vedro, chlad, Slunce, Měsíc, hvězdy, planety, asteroidy, záření..“

„A pohrbí tě?“

„Nikdy tě nenajdou.“

„Co se s tebou stane?“

„Zmizíš miliardy kilometrů daleko. Říkají tomu létající rakve. Staneš se meteorom nebo planetkou a navždy už pocestuješ prostorem.“

mlčel jsem.

„Jednu výhodu to má,“ řekl po chvíli, „že v kosmu to jde rychle. Myslím — smrt. Člověk to má hned za sebou. Nemáš čas o něčem přemýšlet. Většinou o tom ani nevíš. Najednou jsi mrtvý.“

Šli jsme si lehnout.

Bylo ráno.

Stáli jsme ve dveřích. Táta poslouchal, jak ve zlaté kleci zpívá žlutý kanár.

„No, rozhodl jsem se,“ řekl. „Až se příště vrátím, zůstanu doma nadobro.“

„Táti!“ vyhrkl jsem radostně.

„Vyříd' to mámě, až vstane.“

„Ty to myslíš doopravdy!“

Slavnostně přikývl. „Ahoj, tak za tři měsíce jsem doma.“

To už kráčel ulicí, nesl si uniformu skrytou v kufříku, pohvizdoval si, hladil pohledem vysoké zelené stromy, utrl v chůzi pár bobulí mýdelníku, hodil je před sebe a odcházel sytými stíny časného rána ..

Ten den dopoledne, několik hodin poté, co táta odešel, jsem se mámy na pár věcí zeptal. „Táta říkal, že někdy děláš, jako kdybys ho neviděla a neslyšela,“ nadhodil jsem.

Začala mi tiše všechno vysvětlovat.

„Když před deseti lety odletěl do vesmíru, řekla jsem si, ‚Je mrtvý‘. Nebo skoro jako mrtvý. Budu ho považovat za zesnulého. A když se třikrát čtyřikrát do roka vrátí, tak to vůbec není on, je to jen jako příjemná vzpomínka nebo sen. A když se vytratí vzpomínka nebo přeruší sen, nemůže to ani z poloviny tak bolet. Takže ho většinou беру jako mrtvého ..“

„A zbytek času . . .?“

„Zbytek času si nemohu pomoci. Peču cukroví, připouštím si, že je naživu, a potom to bolí. Kdepak, je lepší si myslet, že už tu deset let není a že ho nikdy neuvidím. To bolí mnohem méně.“

„Vždyť říkal, že už příště zůstane a usadí se!“

Odmítavě zavrtěla hlavou. „Ne, je mrtev. Tím jsem si naprosto jistá.“

„Tak tedy obživne,“ řekl jsem.

„Před deseti lety mě napadalo: co když zemře na Venuši? Pak už se nikdy nebudu moct na Venuši podívat. Co když zemře na Marsu? Pak už nikdy nebudeme moct pohlédnout na zářící rudý Mars, aniž bychom měli nutkání vběhnout do domu a zamknout dveře. Nebo co kdyby zemřel na Jupiteru, Saturnu nebo Neptunu? V takový večer, kdy tyhle planety stojí vysoko na obloze, bychom se nemohli na hvězdy ani podívat.“

„Nejspíš ne,“ přiznal jsem. Zpráva přišla příštího dne.

Kurýr ji předal mně a já jsem si ji ještě na verandě přečetl. Zapadalo slunce. Máma stála v síťových dveřích za mnou a dívala se, jak papír překládám a zasunuji do kapsy.

„Mámo,“ začal jsem.

„Nepovíš mi nic, co bych nevěděla.“

Neplakala.

Nezabil ho Mars, nezabila ho Venuše, nezabil ho Jupiter ani Saturn. Nebudeme na něj muset myslet pokaždé, když na nočním nebi zazáří Jupiter, Saturn či Mars.

Bylo to něco jiného.

Jeho loď se zřítíla do Slunce.

A Slunce je velké, palčivé a nemilosrdné, brouzdá se po obloze celé dny a nemůžete mu nikam uniknout.

Takže ještě dlouho poté, co táta zemřel, máma ve dne spala a odmítala vycházet z domu. Snídali jsme o půlnoci, obědvali ve tři ráno a večereli za chladného šera v šest ráno. Do kina jsme chodili na noční představení a do postele za svítání.

A dlouhý čas jsme se vydávali na procházku, jedině když přšelo a slunce nespvítilo.

DIVOČINA

„Konečně přišel ten dobrý čas ...“

Stmívalo se a Janice s Leonorou vytrvale balily ve svém letním domku, zpívaly si, moc nejedly a držely se jedna druhé, když bylo třeba. Ale nikdy ani nemrkly do okna, kde se sbírala hluboká noc a vycházely jasné a studené hvězdy.

„Poslouchej!“ řekla Janice.

Znělo to jako parník na řece, ale byla to raketa na obloze. A tam dál, co to hraje — bendža? Ne, to jsou cvrčci v letní noci roku 2003. Město a počasí dýchalo deseti tisíci zvuky. Janice naslouchala se skloněnou hlavou. Dávno, dávno, v roce 1849, dýchala právě tahle ulice hlasy břichomluvců, kazatelů, jasnovidců, bláznů, učenců, hráčů, kteří se shromáždili právě tady v Independence ve státě Missouri. Čekali, až se vlhká země speče a veliký příliv trávy vzejde do takové houště, aby unesl váhu jejich bryček, jejich vozů, jejich rozličných osudů a jejich snů.

„Konečně přišel ten dobrý čas, kdy letíme za vámi, pane, pět tisíc ženských volá Mars a my do nebe pospícháme!“

„To je stará písnička z Wyomingu,“ řekla Leonora. „Stačí pozměnit slova a hodí se pro rok 2003.“

Janice zvedla krabičku s tabletami výživy a počítala, kolik toho asi vezly ty vozy na vysokých kolech s palandami. Neuvěřitelný náklad pro každého muže, každou ženu! Šunky, pláty slaniny, cukr, sůl, mouku, sušené ovoce, suchary,

kyselinu citrónovou, vodu, zázvor, pepř — seznam veliký jako celá země! A dnes tě pilulky, které se vejdou do náramkových hodinek, zasytí na cestu ne od Fort Laramie po Hangtown, ale přes celou hvězdnou divočinu.

Janice rozrazila dveře skříně a málem vyjekla. Vyhlédla na ni tma a noc a mezihvězdné prostory.

Před lety se staly dvě věci. Sestra ji, přestože strašně křičela, zamkla do skříně. A když si na návštěvě hrála na schovávanou, proběhla kuchyní do dlouhé temné chodby. Nebyla to však chodba. Byla to neosvětlená šachta schodiště, hltající černota. Vběhla do prázdna. Mávala nohama, vřískala, padala! Padala do půlnoční tmy. Do sklepa. Padala dlouho, jeden tep srdce. A dusila se v té skříní dlouho, dlouho, bez světla, bez přátel, nikdo ji neslyšel křičet. Daleko ode všeho, zamčená ve tmě. Padající ve tmě. S křikem!

Ty dvě vzpomínky.

Nyní, otevřenými dveřmi skříně, kde visela tma jako sametový rubáš, který má třesoucí se rukou pohladit, kde dýchala tma jako černý panter a hleděla na ni nerozžatými očima, vyřítily se ty dvě vzpomínky ven. Prostor a pád. Prostor a být zamčená, křik. Pracovaly s Leonorou tak vytrvale, balily, dávaly pozor, aby nevyhlédly oknem na děsivou Mléčnou dráhu a na obrovité prázdno. A nakonec jim léta důvěrně známá skříň se svou soukromou nocí připomene, co je čeká.

Tak to bude tam venku, až budou klouzat ke hvězdám, nocí, ve veliké ohavné černé skříní. Budou křičet, a nikdo je neuslyší. Navěky budou padat mezi oblaky meteorů a bezbožnými kometami. Dolů výtahovou šachtou. Dolů přízračnou uhelnou šachtou do nicoty.

Vykřikla. Z úst jí nevyšel ani zvuk. Zhroutilo se to do sebe v jejích prsou a hlavě. Vykřikla. Zabouchla dveře skříně. Opřela se o ni. Cítila, jak tma dýchá a skučí u dveří, a držela je pevně, až se jí zalily oči. Stála tam dlouho, dokud nezmizel třas, dívala se, jak Leonora pracuje. A hysterie, takto ignorovaná, odplývala, až nakonec nebyla. V pokoji čistým hlasem normálnosti zatikaly hodinky.

„Sedmdesát sedm *miliónů* kilometrů.“ Konečně přistoupila k oknu, jako by to byla hluboká studna. „Nemohu uvěřit, že právě dneska muži na Marsu budují města a čekají na nás.“

„Věřit musíš jen tomu, že zítra chytíme raketu.“

Janice zvedla bílé šaty jako strašidlo v pokoji.

„Je to tak divné — vdávat se na jiný svět.“

„Pojď spát.“

„Ne! O půlnoci přijde hovor. Neusnula bych, když musím myslet na to, jak řeknu Willovi, že jsem se rozhodla přiletět na Mars. Leonoro, představ si, že můj hlas poletí sedmdesát sedm miliónů kilometrů světlofonem k němu. Rozmyslela jsem se tak rychle — mám z toho strach!“

„Naše poslední noc na Zemi.“

Teď už to skutečně věděly a smířily se s tím; už si to nezapíraly. Odlétají a možná že se nikdy nevrátí. Opouštějí město Independence ve státě Missouri na severoamerickém kontinentu, omývaném jedním oceánem, který je Atlantský, a druhým, který je Tichý, a nic z toho nejde zabalit do kufru. Před tímto konečným poznáním couvaly. Nyní jim hledělo do tváře. A ony ustrnuly.

„Naše děti nebudou Američané a vlastně ani pozemšťané. Všichni budeme Mart'ané, nadosmrť.“

„Já nechci jet!“ vykřikla najednou Janice.

Zmrazila ji panika.

„Bojím se! Vesmíru, tmy, rakety, meteorů! *Všechno* nechat za sebou! Proč bych tam měla jezdit?“

Leonora ji uchopila za ramena, pevně ji držela a kolébala ji. „Je to nový svět. Je to jako za starých časů. Nejdřív muži a potom ženy.“

„Proč, proč bych tam měla jezdit, to mi pověz!“

„Protože,“ řekla konečně Leonora a posadila ji na lůžko, „tam nahoře je Will.“

Bylo příjemné slyšet jeho jméno a Janice se utišila.

„Ti mužští to tak komplikují,“ řekla Leonora. „Kdysi to bylo něco, když ženská utíkala za mužským dvě stě kilometrů. Pak z toho udělali tisíc kilometrů. A teď mezi nás kladou celý vesmír. Ale to nás přece nezastaví, ne?“

„Bojím se, že budu v raketě bláznit.“

„Já budu bláznit s tebou.“ Leonora vstala. „Tak se pojď projít po městě, ať všechno ještě naposled vidíme.“

Janice hleděla ven na město. „*Zítřka* večer to všechno tady bude, ale my ne. Lidi budou vstávat, jíst, pracovat, spát a zase vstávat, ale my o tom nebudeme vědět a oni nás vůbec nebudou postrádat.“

Leonora a Janice se motaly jedna kolem druhé, jako když nemohou najít dveře. „Pojď.“ Otevřely dveře, zhasly, vykročily a zavřely za sebou. Na obloze stále cosi přilétalo. Obrovské rozkvetlé pohyby, mohutné hvízdání a kroužení, padající sněh. Tiše se snášely bílé vločky vrtulníků. Od západu, od východu, od severu a jihu přilétaly ženy. Po celé noční obloze jsi viděl sněžit vrtulníky. Hotely byly plné, ubytovávalo se v soukromí, na lukách a pastvinách vyrůstala stanová

městečka jako divné, ošklivé květy a město a kraj byly dnes večer rozpálené něčím víc než jen létem. Zahřívaly je růžové tváře žen a opálené tváře nových mužů pozorujících oblohu. Za pahorky zkoušely rakety motory a zvuk podobný obřím varhanám, na nichž kdosi současně stiskl všechny klávesy, rozdrnčel všechna křišťálová okna a každou skrytou kůstku. Cítil jsi chvění v čelisti, v prstech, v rukou, v nohou. Leonora a Janice seděly v cukrárně mezi cizími ženami.

„Vypadáte moc hezky, dámy, ale taky smutně,“ řekl prodavač nápojů.

„Dvakrát čokoládový koktejl,“ usmála se Leonora za obě, jako by Janice byla němá.

Zíraly na čokoládový nápoj, jako by to byla vzácná malba v muzeu. Na Marsu si koktejly ještě hodně let neužijí.

Janice zalovila v kabelce, váhavě vytáhla obálku a položila ji na mramorový pult.

„To mám od Willa. Předevčírem to přišlo raketovou poštou. Proto jsem se rozhodla, že pojedu. Neřekla jsem ti o tom. Chci, aby ses teď na to podívala. Jen si přečti, co píše.“

Leonora vytřepala z obálky lístek a přečetla ho nahlas.

„Milá Janice, to je náš dům, jestli se rozhodneš přijet na Mars.

Will.“

Leonora zaklepala na obálku ještě jednou a na pult vypadla lesklá barevná fotografie. Byl to obrázek domu, tmavého, mechem obrostlého, starobylého, karamelově hnědého útulného domu s červenými květinami a zeleným kapradím kolem. Po verandě se rozlézal kosmatý břečťan.

„Ale Janice!“

„Copak?“

„To je přece obrázek tvého domu tady na Zemi, tady v Jilmové ulici!“

„Ne, podívej se pořádně.“

A podívaly se znovu, společně, a po obou stranách útulného tmavého domu i za ním byla krajina, která nebyla pozemská. Půda měla zvláštní fialovou barvu a tráva byla lehounce načervenalá a obloha zářila jako šedý diamant a stranou rostl podivný krivolaký strom jako stařena s křišťály v bílých vlasech.

„To je dům, který Will pro mě postavil,“ řekla, „na Marsu. Dělá mi dobře, když se na něj dívám. Včera, kdykoli to šlo, když jsem byla sama a měla jsem největší strach, pořád jsem vytahovala tenhle obrázek a dívala se na něj.“

Obě hleděly na tmavý útulný dům vzdálený sedmdesát sedm miliónů kilometrů, známý i neznámý, starý, ale nový, kde v pravém okně předního pokoje

svítilo žluté světlo. „Ten Will,“ řekla Leonora a pokývla hlavou, „ví, co dělá.“ Dopily. Venku bloumal veliký hřejivý zástup neznámých a z letní oblohy vytrvale padal „sníh“.

Koupily si s sebou spoustu hloupostí, pytlíčky citrónových bonbónů, lesklé ženské časopisy, křehké parfémy; potom se vydaly do města a vypůjčily si dvě přepásané vesty, které odmítaly uznávat přitažlivost a napodobovaly jen motýla, dotkly se citlivého ovládání a cítily, jak ševelí nad městem jako bílé okvětní plátky. „Kamkoli,“ řekla Leonora, „kam bude libo.“

Nechaly se unášet větrem; ať je vítr nese nocí letních jabloní a nocí hřejivých příprav, nad krásným městem, nad domy z dětství a z jiných dnů, nad školami a ulicemi, nad potoky a loukami a statky tak známými, že každé pšeničné zrnko bylo zlatá mince. Vanuly, jako listí musí vát před hrozbou ohnivého větru, když se mezi nahloučenými kopci nese varovný šepot a praskají letní blesky. Viděly mléčný prach venkovských cest, nad nimiž vlastně ne tak dávno klouzaly v měsícem ozářených vrtulnicích, obklopeny velkými kokony hluku, a snášely se dolů k chladným nočním potokům s mladými muži, kteří teď byli pryč.

Pluly v nesmírném vzdechu nad městem, které již bylo oddáleno tím malým prostorem mezi nimi a zemí, nad městem, jež za nimi ustupovalo černou řekou a vzdouvalo se před nimi přílivovou vlnou světél a barev, již nedotknutelné a snové, již potřísněné v jejich očích nostalgií, úzkostí paměti, jež přišla, ještě než byla skutečnost pryč.

Tichounce vířily a tajně hleděly na stovky tváří dobrých přátel, jež tady nechávaly, na lidi osvětlené lampami a pevně zarámované okny, kteří jako by kolem prolétali ve větru; dech času je unášel s sebou. Nebylo stromu, na němž by nehledaly vyřezaná a vyškrábaná stará vyznání lásky, nebylo chodníku, nad nímž by nepřelétly jako nad polem slídového sněhu. Poprvé poznávaly, že jejich město je krásné a osamělá světla a prastaré cihly jsou krásné, a obě cítily, jak se jim oči šíří krásou té hostiny, kterou si dopřávaly. Vše plulo na večerním kolotoči, tu a tam připlouval obláček hudby a hlasy volaly a šepotaly z domů obydlených bílými přízraky televize.

Dvě ženy kmitaly jako jehly přišívající jeden strom k druhému svou voňavkou. Oči měly až přeplněné, a přece ukládaly každičkou podrobnost, každý stín, každý osamělý dub a jilm, každé projíždějící auto v hadovitých uličkách dole, až byly přeplněné nejenom jejich oči, ale i hlavy a pak srdce.

Je mi, jako bych byla mrtvá, myslela si Janice, na hřbitově za jarní noci, kdy všechno kromě mě žije, každý se hýbá a chystá se žít dál beze mě. To jsem cítila

každé jaro, když mi bylo šestnáct, chodila jsem kolem hřbitova a plakala pro ně, protože byli mrtví a mně se to nezdálo spravedlivé, když jsou tak líbezné noci a já jsem živá. Byla jsem vinna tím, že žiju. A nyní mě tady dnes večer vzali ze hřbitova a pustili mě ještě jednou nad město, abych se podívala, co je to žít, co je to být městem a lidem, než za mnou zase zabouchnou černé dveře.

Zlehoučka jako dva bílé papírové lampióny v nočním větru plynuly ženy nad svým životem, nad svou minulostí a nad palouky, kde svítila stanová městečka, a nad silnicemi, kudy se až do svítání pohrnou nákladní auta se zásobami. Dlouho se nad tím vším vznášely.

Z hodin na radniční věži dunělo tří čtvrtě na dvanáct, když se snesly jako pavučiny z hvězd a stouply na měsíčnou dlažbu před Janiciným starým domem. Město spalo a Janicin dům na ně čekal, aby vešly a pátraly po svém spánku, který tam nebyl.

„Jsme to my, tady?“ zeptala se Janice. „Janice Smithová a Leonora Holmesová v roce 2003?“

„Ano.“

Janice si olízla rty a narovнала se. „Přála bych si, aby byl nějaký jiný rok.“

„1492? 1612?“ vzdychla Leonora a vítr ve stromech vzdychl s ní a uletěl. „Vždycky je buď Kolumbův den nebo den výročí založení Plymouthské kolonie a nemám zdání, co s tím my ženské můžeme udělat.“

„Můžeme být staré panny.“

„Nebo udělat to, co právě děláme.“

Otevřely dveře teplého nočního domu a v uších jim pomalu doznívaly zvuky města. Když zavřely dveře, zazvonil telefon.

„Telefon!“ vykřikla v běhu Janice.

Leonora vešla do ložnice za ní. Janice už držela sluchátko a říkala: „Haló! Haló!“ A telefonistka v dalekém velkoměstě seřizovala obrovský aparát, který spojí dva světy, a ženy čekaly, jedna sedící a bledá, druhá stojící, ale stejně bledá, skloněná nad ní.

Nastala dlouhá přestávka plná hvězd a času, vyčkávavá přestávka ne nepodobná uplynulým třem letům pro ně všechny. A teď přišel ten okamžik a bylo na Janici, aby zavolala přes milióny a milióny kilometrů meteorů a komet, pryč od žlutého slunce, které by mohlo uvařit nebo spálit její slova nebo z nich vyžehnout smysl. Její hlas však projel vším jako stříbrná jehla stehy hovoru, přes velikou noc, a odrazil se od měsíců Marsu. Potom si její hlas našel cestu k muži v

jednom pokoji ve městě na jiném světě, pět minut daleko po radiových vlnách. A taková byla její zpráva:

„Haló, Wille! Tady Janice!“

Polkla.

„Říkají mi, že nemám moc času. Minutu.“

Zavřela oči.

„Chci mluvit pomalu, ale oni říkají mluvte rychle, aby se tam všechno vešlo. A tak chci říct, že — jsem se rozhodla. Přiletím. Zítra nastoupím do rakety. Přece jen chci za tebou. A miluji tě. Doufám, že mě slyšíš. Miluji tě. Bylo to tak dlouhé ...“

Její hlas se vydal do onoho neviděného světa. Teď, když byla zpráva odeslaná a slova vyřčená, chtěla je přivolat zpátky, proškrtat, jinak uspořádat, udělat větu hezčí, lip vysvětlit svou duši. Ale slova už visela mezi planetami, a kdyby je nějaké kosmické záření mohlo rozsvítit, kdyby tam mohla v mlžném úžasu vzplanout, její láska by osvětlila tucet světů a vzburcovala noční stranu Země předčasným svítáním, říkala si. Teď už ta slova vůbec nejsou její, patří prostoru, nepatří nikomu, dokud nedorazí, a putují rychlostí tři sta tisíc kilometrů za vteřinu k svému cíli.

Co mi teď řekne? Co odpoví za svou minutu času? ptala se. Hrála si neklidně s hodinkami na zápěstí, sluchátko svět-lofonu jí praskalo u ucha a prostor k ní mluvil elektrickými popěvky a tanci a slyšitelnými polárními zářeními.

„Odpověď?“ zašeptala Leonora.

„Psst,“ řekla Janice a předklonila se jako v bolestech.

Tu přišel z prostoru jeho hlas.

„Slyším ho!“ vykřikla Janice.

„Co říká?“

Hlas volal z Marsu a ubíral se místy, kde slunce nevychází ani nezapadá, ale vždycky je noc se sluncem uprostřed černě. A někde mezi Marsem a Zemí se celá zpráva ztratila; snad ji odnesla elektrická gravitace řítící se jako přílivová vlna za meteorom nebo jí překazil cestu déšť stříbrných meteorů. Ať tak nebo onak, malá slova a nedůležitá slova zprávy byla smyta. A jeho hlas přišel a řekl jen jediné slovo: „... miluji ...“

A pak jí sluchátka opět naplnila veliká noc a zvuk rotujících hvězd a sluncí, která si šeptají, a zvuk jejího srdce, jako jiného světa v prostoru.

„Slyšelas ho?“ ptala se Leonora.

Janice dokázala jen přikývnout.

„Co říkal? Co říkal?“ křičela Leonora.

Ale Janice to nemohla říci nikomu; bylo to příliš krásné. Seděla, naslouchala tomu slovu znova a znova, jak jí je paměť přehrávala. Seděla, naslouchala a nevěděla ani, že jí Leonora vzala telefon a zavěsila.

Pak ležely v posteli a měly zhasnuto a noční vítr vál místnostmi vůni daleké cesty ve tmě mezi hvězdami a jejich hlasy mluvily o zítřku a o dnech po zítřku, jež vůbec nebudou dny, ale dnem—nocí bezčasého času; jejich hlasy se vytratily do spánku nebo do bdělého přemítání a Janice ležela na lůžku sama.

Bylo to také tak před více než sto lety, ptala se, když ženy večer uléhaly k spánku nebo k bdění v městečkách na Východě a slyšely v noci koně a vrzání krytých vozů a mračné mlčení volů pod stromy a křik dětí už napřed vystrašených samotou? Všechny zvuky příjezdů a odjezdů do hlubokých lesů a polí, kováře, jak pracují ve svých červených peklech přes

půlnoc? A vůně šunky a slaniny připravené na cestu a těžká váha vozů podobných lodím, které se potápějí se zbožím, s vodou v dřevěných soudcích, které se budou zvrhávat v prériích, a slepice, které hystericky kvokají v kukaních zavěšených pod vozem, psi, kteří vybíhají napřed do divočiny a za-leknutě se vracejí s prázdným prostorem v očích? Bylo to tenkrát opravdu tak? Na kraji propasti, na hraně hvězdné skály? Tenkrát pach bizonů a dnes pach rakety? Bylo to tehdy tak?

A když spánek přejímal snění za ni, rozhodla se, že ano, ano, tak, právě tak, neodvolatelně tak to vždy bylo a navždy to tak bude.

BURÁCENÍ HROMU

Ten nápis na zdi jako by se chvěl, roztřesen clonou proudící teplé vody. Eckels ucítil, jak mu víčka mrkla přes upřený pohled, a nápis zahořel i v té okamžik trvající tmě:

VÝPRAVY ČASEM, s. s. r. o.

SAFARI DO JAKKOLI VZDÁLENÉ MINULOSTI VY SI VYBERETE ZVÍŘE, MY VÁS K NĚMU DOPRAVÍME, VY JE ZASTŘELÍTE! V krku měl vyprahlo; polkl. Svaly kolem úst se mu stáhly úsměvem, když zvolna napřáhl ruku, v níž mu povíval šek na deset tisíc dolarů, a podal ho muži u přepážky. „Ručíte za to, že se z téhle výpravy vrátím živ?“ „My ručíme pouze za dinosaury,“ odpověděl úředník. Obrátil se. „Tohle je pan Travis, vedoucí vašeho safari do minulosti. Ten vám poví, co a kde zastřelit. Když řekne nestřílet, tak se

střílet nebude. Pokud byste neuposlechl pokynů, musel byste po návratu zaplatit přísnou pokutu ve výši deseti tisíc dolarů a ještě byste asi měl popotahování s vládními úřady.“

Eckels se rozhlédl obrovskou kanceláří po spleťtí změti stočených hučících drátů a ocelových beden a po červánkové záři, jež probleskovala hned do oranžova, hned stříbřitě a hned zas do modra. Bylo slyšet zvuk, jako by se na obrovské hranici pátil veškerý Čas, všechna léta, všechny pergamenové kalendáře, jako by někdo navršil na hromadu všechny hodiny a zapálil je. Stačí jediný dotek ruky a tahle hranice se v okamžiku nádherně rozhoří nazpátek. Eckels se rozpomněl na stylizaci inzerátu. Z oharků a popela, z prachu a uhlí se jako zlatí salamandři vyloupnou staré časy, časy zrání; růže provoní vzduch, bílé vlasy zčernají, vyhladí se vrásky; všechno, úplně všechno poletí vstříc svému zárodku, uprchne smrti, vrátí se k počátku, slunce bude vycházet na večerní obloze a zapadat v čarokrásných východech, měsíc bude ubývat na opačnou stranu, všechno se bude skládat do sebe jako ruské panenky, králíci budou skákat do klobouků a všechno, úplně všechno pospěje k omlazující smrti, k smrti semenné, k smrti počáteční, k období před prvopočátkem. A to dokáže způsobit jediný dotek ruky, nic víc než dotek ruky.

„Dábelská záležitost,“ vydechl Eckels, když mu záblesk stroje dopadl na hubený obličej. „Opravdový stroj času.“ Zavrtěl hlavou. „Člověka to nutí k přemýšlení. Kdyby byly včerejší volby dopadly špatně, mohl jsem teď prchat před výsledky. Díky Bohu, že Keith vyhrál. Bude to dobrý prezident Spojených států.“

„Ano,“ řekl muž u přepážky. „Máme štěstí. Kdyby se do Bílého domu byl dostal Deutscher, měli bychom tady nejhorší diktaturu. Ten člověk je proti všemu na světě, militarista, zaměřený proti Bohu, proti lidem i proti vzdělání. Ani byste nevěřil, co lidí nás volalo. Dělali si legraci, ale mysleli to vážně. Říkali, že jestli se Deutscher stane prezidentem, chtějí se přestěhovat do roku 1492. My ovšem neorganizujeme žádné úniky, my dáváme dohromady jen lovecké výpravy. Tak tedy máme Keitha prezidentem. Vy teď máte jedinou starost, abyste ...“

„Zastřelil svého dinosaura,“ dokončil za něj Eckels.

„Je to *Tyrannosaurus rex*. Hromojestěř, nejstrašlivější netvor v historii. Podepište tohle prohlášení. Stane-li se vám něco, nepřebíráme zodpovědnost. Tihle dinosauři jsou hladoví.“

Eckels zrudl zlostí. „Chcete mě odstrašit?“

„Upřímně řečeno ano. Nechceme, aby nám tam jezdili lidé, kteří začnou panikařit při první ráně. V minulém roce přišlo o život šest našich průvodců a

dvanáct lovců. My vám můžeme poskytnout nejstoprocentnější vzrušení, po jakém kdy opravdový lovec zatoužil. Zavezeme vás o šedesát miliónů let nazpět, abyste ulovil nejohromnější a nejstrašlivější zvíře všech dob. Váš šek je zde. Roztrhejte ho.“

Eckels se na šek dlouze zahleděl. Prsty sebou zaškubaly.

„Hodně štěstí,“ řekl muž za přepážkou. „Pane Travis, je váš!“

Vzali si pušky a beze slova kráčeli místností ke stroji ze stříbřitého kovu a burácející záře.

Nejprve byl den a po něm noc, a pak den a noc, a pak už to bylo den-noc-den-noc-den. Týden, měsíc, rok, desetiletí! 2055, 2019, 1999! 1957! Dál! Stroj burácel.

Nasadili si kyslíkové přilby a vyzkoušeli vzájemné spojení.

Eckels se kymácel na čalouněném sedadle, v obličejí byl bledý a čelisti měl pevně stisknuté. Cítil, že se mu chvějí paže, a když sklouzl pohledem na ruce, spatřil, jak pevně svírají novou pušku. Ve stroji byli ještě čtyři muži. Travis, vedoucí výpravy, Lesperance, jeho asistent, a dva lovci, Billings a Kramer. Seděli, prohlíželi si jeden druhého a kolem nich se spalovaly roky.

Eckels si uvědomil, že říká: „Mohou tyhle pušky dinosaura na místě zastřelit?“

„Ano, když ho správně trefíte,“ odpověděl Travis rádiem ve své přilbě. „Někteří dinosauři mají dva mozky, jeden v hlavě a druhý až docela dole v páteři. Od těch raději dál. To bychom příliš pokoušeli štěstí. Nejlepší je vypálit první dvě rány do očí, oslepit je a pak zamířit dozadu na mozek.“

Stroj vyl. Čas se proměnil ve film pouštěný pozpátku. Slunce a deset miliónů měsíců letělo za nimi. „Panebože,“ povzdychl Eckels. „Všichni lovci, co jich kdy žilo, by nám dnes záviděli. Proti tomuhle je Afrika učiněný Zapadákov.“

Stroj zpomalil a jekot se proměnil v mručení. Stroj se zastavil.

Na obloze se zastavilo slunce.

Mlha obestírající stroj se rozplynula a tři lovci a dva vedoucí výpravy s puškami z modrého kovu na kolenou byli v pravěku, dokonce ve velmi dávném pravěku. „Kristus se dosud nenarodil,“ řekl Trávíš. „A Mojžíš neodešel na horu, aby promluvil s Bohem. Pyramidy jsou dosud v zemi a čekají, až budou vyřezány a postaveny. Mějte to na mysli! Alexandr, Caesar, Napoleon, Hitler — žádný z nich neexistuje.“

Muži přikývli.

„Tamhleto,“ vykládal Travis, „to je džungle šedesát miliónů dva tisíce padesát pět let před zvolením prezidenta Keitha.“

Ukázal na kovovou stezku, která se nad parnatou bažinou mezi obrovskými kapradinami a palmami nořila do zelené divočiny.

„A tohle,“ řekl, „to je stezka, vybudovaná naší společností pro vás. Vznáší se dvacet centimetrů nad zemí. Nedotýká se jediného stébla trávy, jediné květiny ani stromu. Je z anti-gravitačního kovu. Je tu proto, abyste se žádným způsobem nedotkli tohoto světa. Minulosti. Držte se na stezce. Nesestu-pujte z ní. Znovu vám to opakuji. Nesestupujte z ní! Ze žádného důvodu! Jestliže spadnete, je za to pokuta. A nestřílejte žádného živočicha, pokud k tomu nedáme souhlas.“ „Proč?“ zeptal se Eckels.

Seděli v pravěké divočině. Z dálky přinášel vítr křik ptáků, pach dehtu a slanou vůni starého moře, vlhkých travin i krvavě zbarvených květů.

„Nechceme změnit budoucnost. My sem do minulosti nepatříme. Vláda nás tu nevidí ráda. Musíme podplácet na všechny strany, abychom si udrželi koncesi. Stroj času je zatraceně choulostivý podnik. Mohli bychom, aniž bychom si toho byli vědomi, zničit nějaké důležité zvíře, ptáčka, rybičku, nebo dokonce jen kvítek, a tím zmařit důležitý článek ve vyvíjejícím se druhu.“ „To mi není jasné,“ ozval se Eckels. „Tak se podívejte,“ pokračoval Travis, „řekněme, že tu náhodou zabijeme jednu myšku. To znamená, že pro budoucnost jsou zničena i všechna pokolení téhle určité myšky, je to jasné?“ „Ano.“

„A všechna pokolení všech pokolení téhle jediné myšky. Šlápnutím nohy vyhladíme nejprve jednu, pak deset, pak tisíc, milión, miliardu možných myšek.“

„No tak je po nich,“ řekl Eckels. „Co má být?“

„Co má být?“ Travis zvolna popotáhl. „A co ty lišky, které budou tyhle myši potřebovat k životu? Kvůli deseti myším pojde jedna liška. Kvůli deseti liškám vyhladoví jeden lev. Kvůli jednomu lvu všelijaký hmyz, supi a nespočítatelné miliardy různých forem života budou vrženy do zmatku a záhuby. Nakonec to všechno naroste až takhle daleko: o padesát devět miliónů let později se jeskynní člověk, jeden z hrstky lidí na celém světě, vydá za potravou na lov kance nebo šavlozubého tygra. Ale vy, přáteli, jste všechny tygry v jeho oblasti zašlápl. A to jen tím, že jste zašlápl jednu jedinou myš. Jeskynní člověk zemře hladu. A přitom tenhle jeskynní muž, to si prosím dobře uvědomte, není jen tak ledajaký člověk, bez něhož se lze obejít, kdepak! Představuje celý budoucí národ. Byl by zplodil deset synů. Ti by zplodili sto synů a tak dále až k civilizaci. Zničíte tohoto jediného člověka a zničíte celou rasu, lidstvo, celou historii života. Dá se to přirovnat k zavraždění některého z Adamových vnuků. Šlápnutím nohy na jedinou myšku můžete vyvolat zemětřesení, jehož následky mohou otrást zemí a

našimi osudy v průběhu času až do úplných základů. Smrtí tohoto jediného jeskynního muže je ta miliarda dalších, dosud nenarozených, zardoušena v zárodku. Možná že nikdy nepovstane Řím na svých sedmi pahorcích. Možná že Evropa navždy zůstane temným pralesem a jen Asie rozkvetne a zalidní se. Šlápnete na myšku a zboříte pyramidy. Šlápnete na myšku a v celé věčnosti zanecháte stopu jako Velký kaňon. Možná že se vůbec nenarodí královna Alžběta, možná že Washington nepřekročí Delaware, že nikdy nebudou žádné Spojené státy. Proto buďte opatrní. Držte se na stezce. V žádném případě nesestupujte!“

„Už rozumím,“ řekl Eckels, „ale to by se tedy nemuselo vyplatit, ani kdybychom se dotkli trávy.“

„Správně. Zlomení určitých rostlin se může nekonečně zmnohonásobit. Malá chybička by se za šedesát miliónů let rozrostla nedozírně. Je ovšem možné, že naše teorie není správná. Možná že čas nemůžeme předělat. Anebo se možná dá změnit jen nepatrně, v maličkostech. Mrtvá myš způsobí na jiném místě nesprávný poměr hmyzu, později pak nerovnoměrné rozvrstvení obyvatelstva, dále špatné žně, krizi, hla-domor a nakonec i změnu společenského složení někde v odlehlých končinách. Snad ještě něco mnohem nepatrnějšího. Snad jen závan dechu, zašeptání, spadlý vlas, změnu tak nepatrnou, že se dá postřehnout jen při bedlivém zkoumání. Kdopak ví? Může vůbec někdo říct, že to ví? My nevíme. My se jen dohadujeme. Ale pokud se nedovíme s naprostou jistotou, zda naše zasahování do času je schopno způsobit v dějinách veliký rámus, nebo jen malé zaharašení, musíme být opatrní jak čerti. Víte, že stroj, stezka, naše obleky i my sami jsme byli před cestou sterilizováni. Tyhle kyslíkové přílby máme na sobě proto, abychom do pravěkého ovzduší neza-vlekli naše bakterie.“

„Jak poznáme, která zvířata zastřelit?“

„Jsou označena červenou barvou,“ řekl Travis. „Dnes, dřív než jsme vyrazili my, poslali jsme sem ve stroji Lesperance. Dorazil přesně do této doby a určitá zvířata sledoval.“

„Vy jste je pozoroval?“

„Ano,“ odpověděl Lesperance. „Stopoval jsem je po celou jejich existenci a všímá jsem si, která z nich žijí hodně dlouho. Není jich mnoho. A kolikrát se páří. Nepříliš často. Žijí krátce. Když najdu zvíře, které zahyne tím, že na ně padne strom nebo že se utopí v jámě dehtu, poznamenám si přesně hodinu, minutu a vteřinu a pak vystřelím bombu s barvou. Zanechá na něm červenou skvrnu. Nemůžeme je minout. Podle toho pak přizpůsobím náš přílet do minulosti tak, abychom netvora potkali asi o dvě minuty dříve, než by byl tak jako tak zašel.“

Tím dosáhneme toho, že zabíjíme jen živočichy, kteří nemají žádnou budoucnost, kteří se už nikdy nebudou pářit. Vidíte, jak jsme opatrní?“

„Ale jestliže jste tu dnes ráno už byl,“ dychtivě vyhrkl Eckels, „musel jste narazit na nás, na naši výpravu! Jak dopadla? Byla úspěšná? Vrátili jsme se všichni — živí?“

Travis s Lesperancem na sebe pohlédli.

„To by byl paradox,“ odpověděl Lesperance. „Čas nepřipouští takové změtení — aby člověk potkal sám sebe. Když hrozí taková možnost, čas ustoupí stranou. Jako když se letadlo dostane do vzduchové díry. Cítili jste, jak stroj poskočil, než jsme zastavili? To jsme právě míjeli sami sebe na zpáteční cestě do budoucnosti. Nic jsme nepostřehli. Žádným způsobem se nedá zjistit, zda tato výprava byla úspěšná, zda jsme dostali svého netvora a zda jsme všichni — a zvláště vy, pane Eckelsi — vyvázli živí.“

Eckels se nejistě usmál.

„Nechtě toho,“ břitce přerušil Travis. „Všichni vstaňte!“

Připravili se opustit stroj.

Džungle byla vysoká, džungle byla hluboká, džungle byla na věky věků celý svět. Zdálo se, jako by se z oblohy snášela hudba a pleskání stanového plátna, ale to se jen ve výši na proděravělých šedých křídlech vznášeli pterodaktylové, obrovští netopýři z deliria a děsivých nočních vidin. Eckels balancoval na úzké stezce a žertem namířil pušku.

„Nechtě toho!“ okřikl ho Travis. „K čertu, nemiřte ani z legrace. Kdyby vaše puška náhodou spustila ...“

Eckels zrudl. „Kde je náš tyrannosaurus?“

Lesperance pohlédl na hodinky. „Kupředu. Za šedesát vteřin mu zkřížíme cestu. Jen se proboha dívejte po té červené barvě. Nestřílejte, dokud neřekneme. Zůstaňte na stezce. Zůstaňte na stezce!“ V ranním větru postupovali vpřed. „Tohle je zvláštní,“ hučel si Eckels. „Před námi, šedesát miliónů let v budoucnosti, je po volbách. Keith je prezidentem. Všichni to oslavují. A my jsme tu, milióny let se ztratily a neexistují. Události, které nás trápily měsíce anebo celý život, ještě vůbec nevznikly, ani na ně nikdo nepomyslel.“

„Všichni odjistěte pušky!“ nařídil Travis. „První střílíte vy, Eckelsi. Druhý Billings. Třetí Kramer.“

„Lovil jsem už tygry, divoké kance, buvoly, slony, ale, kryste-pane, tohle je to pravé,“ řekl Eckels. „Třesu se jako dítě.“ „Ach,“ vydechl Travis. Všichni se

zastavili. Travis zvedl ruku. „Před námi,“ zašeptal. „V mlze. Tamhle je. Tamhle jde Jeho královské Veličenstvo.“

Džungle byla hluboká a odevšad se z ní ozýval šustot, švitoření, mručení a vzdechy.

Náhle vše ustalo, jako by někdo zavřel dveře.

Ticho.

Zaburácel hrom. Z mlhy asi sto metrů před nimi, se vynořil Tyrannosaurus rex.

„Ježíši Kriste,“ zašeptal Eckels.

„Pst!“

Přicházel na dlouhých, olejově lesklých, mohutně krácejících plážích nohou. Přecníval o deset metrů většinu stromů, obrovský bůh zla, své tlapy, jemné jako ruce hodinářovy, měl složeny na olejově se lesknoucí slizké hrudi. Zadní nohy byly jako písty — tisícikilové bílé kosti zapuštěné do tlustých pro-vazců svalů chráněných lesknoucí se šupinatou kůží, která se podobala drátěné košili jakéhosi strašlivého válečníka. Stehno — to byla tuna masa, slonoviny a spleti ocelových provazců. Z obrovského hrudníku v hoření části těla klinkavě visely ty dvě titěrné paže, paže s rukama, které mohly zvednout a prohlížet si člověka jako hračku. Hadovitý krk se svíjel. A konečně hlava — to byla tuna opracovaného kamene, lehce vyzdvížená k nebi. Otevřela se tlama a odhalila hradbu zubů ostrých jako dýky. Oči, obrovská pštrosí vejce, se koulely sem tam a nebylo v nich nic než hlad. Zvíře zavřelo tlamu ve smrtelný škleb. Dalo se do běhu. Pánevními kostmi přeráželo stromy a keře kolem sebe, nohy s dlouhými drápy rozrývaly vlhkou zemi a kamkoli dopadly, zanechaly patnáct centimetrů hluboké stopy. Netvor běžel klouzavým baletním krokem, na svých deset tun neobyčejně vyrovnaně a bez kolébání. Obezřetně vystoupil do prostoru zalitého sluncem a krásným plazíma rukama zkoumal vzduch.

„Bože můj!“ Eckels zkřivil ústa. „Ten se může natáhnout a shrábnout měsíc.“

„Pst!“ utrl se zlostně Travis. „Ještě si nás nevšiml.“

„Toho nemůžeme zabít.“ Eckels vyřkl ten rozsudek klidně, jako by proti němu nemohlo být námitek. Posoudil fakta a vyjádřil svůj uvážený názor. Puška, kterou držel v ruce, mu připadala jako dětská špuntovka. „Byli jsme blázni, že jsme sem jezdili. Není to možné!“

„Držte hubu!“ zasyčel Travis.

„Hrůza!“

„Obráťte se,“ přikázal Travis. „Kráčejte zvolna ke stroji. Polovinu obnosu vám vrátíme.“

„Ani ve snu mě nenapadlo, že bude takhle obrovský,“ řekl Eckels. „Přepočítal jsem se, už je to tak. Teď se z toho chci dostat.“
„Už nás vidí!“

„Má na hrudi červenou barvu!“

Obrovský ještě se zvedl. Jeho opancéřované maso se lesklo jako tisíce zelených penízků. Z penízků, potažených slizem, stoupala pára. Ve slizu se kroutili drobní červíci, takže se zdálo, jako by se celé tělo svíjelo a vlnilo, ačkoli netvor stál bez pohnutí. Vydechl. Divočinou zavanul pach syrového masa.

„Odved'te mě odsud,“ ozval se Eckels. „Takovéhle to nebylo ještě nikdy. Vždycky jsem měl jistotu, že vyvážnu živ. Měl jsem dobré vedení, spolehlivou výpravu a byl jsem úplně bez starosti. Tentokrát jsem se přepočítal. Je to nad mé síly, přiznávám se. S tímhle se nedokážu vypořádat.“

„Neutíkejte,“ řekl Lesperance. „Jdete zpátky a schovejte se ve stroji.“

„Ano.“ Eckels byl jako tělo bez duše. Pohlédl na nohy, jako by se je pokoušel přimět k pohybu. Nemohoucně zachroptěl.

„Eckelsi!“

Poslepu se odšoural kousek dopředu. „Tamtudy ne!“ Při prvním pohybu netvor strašlivě zavřeštěl a učinil výpad. Sto metrů urazil za čtyři vteřiny. Pušky se zvedly a vyplivly oheň. Vichřice z tlamy zvířete je zalila pachem slizu a zkažené krve. Netvor zařval a proti slunci se zaleskly jeho zuby. Eckels se vůbec neotočil. V rukou malátně držel pušku, slepě zamířil k okraji stezky, sešel z ní, a aniž si toho byl vědom, kráčel džunglí. Nohy se mu zabořily do zeleného mechu. Nohy ho nesly a on si připadal docela sám a daleko od všeho, co se dalo za ním.

Znovu třesly pušky. Jejich zvuk zanikl v ječivém zahřmění ještěra. Ohromný sochor plazího ocasu se vymrštil a bil na všechny strany. Stromy vybuchovaly oblaky větví a listoví. Netvor zkroutil své klenotnické ruce, aby jimi polaskal muže, aby je překroutil v půli, rozmáčkl jako borůvky a nacpal si je mezi zuby do ječícího chřtánu. Jeho balvanovité oči se snížily do úrovně mužů. Uviděli v nich svůj obraz. Vypálili na kovová víčka a do černě planoucích panenek. Jako kamenná modla, jako obrovitá lavina padl tyrannosaurus. Hromově burácel, chytal se stromů a bral je s sebou. Vyškulil a roztrhl kovovou stezku. Muži se vrhli zpět, pryč odtud. Tělo — deset tun ztuhlého masa a kamení — dopadlo. Pušky vypálily. Netvor šlehl opancéřovaným ocasem, škulil ještěří tlamou a zůstal ležet bez hnutí. Z jícnu mu vyrazil mohutný proud krve. Někde uvnitř těla se

protrhl měchýř s tekutinou. Lovce promáčela odporná sprška. Zastavili se, rudí a lesklí.

Burácení sláblo.

Džungle byla tichá. Po lavině — klid. Po nočním děsu — ráno.

Billings a Kramer seděli na stezce a zvraceli. Travis a Le-sperance stáli s kouřícími puškami a z úst se jim hrnul proud nadávek.

Ve stroji času ležel obličejem k zemi Eckels a chvěl se. Dostal se zpátky na stezku a vylezl do stroje.

Přišel Travis a pohlédl na Eckelse, vyndal z kovové krabice buničitou vatu a vrátil se k těm, kteří seděli na stezce.

„Očistěte se.“

Seřeli si z helem krev. Začali také klít. Netvor ležel jako hora masa. Z jeho vnitřností bylo slyšet ještě vzdechy a mručení, jak odumíraly další a další části, orgány přestávaly pracovat, tekutiny se v posledním okamžiku přelévaly z dutin do měchýřů a do sleziny a všechno se vypínalo a navždy uzavíralo. Bylo to, jako když člověk pozoruje poškozenou lokomotivu nebo bagr, když končí práci a všechny záklopy se otevírají, anebo pevně zavírají. Kostí praštěly; tuny masa, které nyní ztratily rovnováhu, pohltily drobné přední končetiny a skryly je pod sebou. Maso se třaslavě usadilo.

A další zaprašnění. Nahoře se od masivního kmene ulomila gigantická větev a spadla. S třeskotem se zřítila na mrtvé zvíře.

„Tak.“ Lesperance zkontroloval čas. „Přesně na minutu. To je ten obrovský strom, který měl podle mého zjištění spadnout a zabít tohle zvíře.“ Pohlédl na dva lovce. „Přejete si obrázek s úlovkem?“

„Co?“

„Úlovek si nemůžeme odvézt do budoucnosti. Zdechlina musí zůstat na tom místě, kde by bylo zvíře zašlo původně, aby se do něj mohl pustit hmyz, ptáci a bakterie, jak to mělo být. Nic nesmíme porušit. Zdechlina zůstane tady. Ale můžeme udělat obrázek, jak stojíte poblíž.“

Muži se pokusili soustředit, ale vzdali se a zavrtěli hlavou.

Nechali se vést po kovové stezce. Vyčerpaně sklesli do měkkých sedadel stroje. Vytřeštěně se ohlíželi na zašlého netvora, na tu nehybnou hromadu, na jejímž parnatém krunýři se již hemžili podivní plazovití ptáci a zlataví brouci.

Vyděsil je zvuk z podlahy stroje. Seděl tam chvějící se Eckels.

„Promiňte mi to,“ řekl po chvíli.

„Vstaňte!“ rozkřikl se Travis.

Eckels vstal.

„Vyjděte sám na stezku,“ pokračoval Travis. Pušku měl namířenou. „Vy se strojem nevrátíte. Necháme vás tady.“

Lesperance chytil Trávise za ruku. „Počkej...“

„Do toho se neplet!“ setřásl mu ruku Travis. „Ten mizera nás málem má všechny na svědomí. A nejen to. K čertu! Podívejte se mu na boty! Sešel ze stezky! Můj Bože, to nás zničí! Prokrista, to se naplatíme! Desetitisíce dolarů pojištění! Ručíme za to, že nikdo nesejde ze stezky. On se jí nedržel. Zatracený blázen! Budu to muset ohlásit vládě. Možná že odvolají naše cestovní povolení. Sám Pánbůh ví, co udělal času, dějinám!“

„Nedělej si z toho takovou hlavu, rýpnul do toho a odnesl trochu bláta, to je všechno.“

„Jak to můžeme vědět!“ rozkřikl se Travis. „Nevíme vůbec nic! Všechno je úplná záhada! Tak ven, Eckelsi!“

Eckels zašmátral za košilí. „Všechno zaplatím. Sto tisíc dolarů!“

Travis pohlédl na Eckelsovu šekovou knížku a odplivl si. „Ven! Netvor je hned vedle stezky. Strčte mu ruce až po lokty do huby. Pak se s námi můžete vrátit.“

„To je nerozumné!“

„Ta obluda je mrtvá, vy parchante zatracená. Ale co kulky! Kulky tu nemohou zůstat. Ty do minulosti nepatří, mohly by něco změnit. Tady máte nůž. Vyndejte je!“

Džungle už zase ožila čírikáním a křikem ptáků jako dřív. Eckels se pomalu obrátil k té hromadě prastarých zbytků, k té hoře příšerného děsu. A za hodnou chvíli se jako námě-sičný šouravě vydal po stezce.

V pěti minutách byl zpátky, třásl se hrůzou a ruce měl nasáklé krví až k loktům. Natáhl ruce před sebe. V každé držel několik ocelových kulek. Pak se zhroutil. Zůstal ležet bez hnutí na místě, kde padl.

„K tomuhle jsi ho nutit nemusel,“ řekl Lesperance.

„Myslíš? To se zatím ještě nedá říct.“ Travis šťouchl do tichého těla. „Ten to přežije. Příště už na takovouhle divokou nepůjde. Tak hotovo.“ Otráveně škubl palcem k Lesperanco-vi. „Zapni to. Jede se domů.“

1492. 1776. 1812.

Očistili si ruce a obličej. Převlékli si propocené košile i kalhoty. Eckels už byl docela při sobě a na nohou, ale nemluvil. Travis na něj upřeně hleděl celých deset minut.

„Nekoukejte na mě,“ vykřikl Eckels. „Nic jsem neudělal.“

„Kdo ví?“

„Jen jsem sešel ze stezky, nic víc, a na boty se mi nalepilo trochu bláta — co chcete, abych udělal — klekl a modlil se?“

„Možná že to bude zapotřebí. Varuji vás, Eckelsi, ještě není tak docela jisté, že vás nezabiju. Pušku mám připravenou.“

„Jsem nevinný. Nic jsem neudělal.“

1999. 2000. 2055.

Stroj se zastavil.

„Vystupte,“ řekl Travis.

Místnost byla, jak ji opustili. A přece ne docela taková, jak ji opustili. Za stejnou přepážkou seděl týž muž. A přece to neseděl přesně týž muž za stejnou přepážkou.

Travis se rychle rozhlédl kolem sebe. „Všecko je tu v pořádku?“ vyjel.

„Všechno klapě. Vítám vás doma.“

Travis se nezbavil starostí. Zdálo se, že prohlíží každý atom vzduchu i to, jak proudí slunce do místnosti vysokým oknem.

„Dobrá, Eckelsi, vystupte. A už se tu nikdy neukazujte.“

Eckels se nehýbal.

„Slyšíte?“ řekl Travis. „Na co to tak vyjeveně koukáte?“ Eckels stál a sál do sebe vzduch a v tom vzduchu bylo něco navíc, nějaká chemická přísada, ale tak jemná, tak nepatrná, že ho na ni upozornil jen jakýsi slabounký podnět podvědomí. Ty barvy na nábytku, na obloze, venku za oknem, bílá, šedá, modrá, oranžová, byly ... byly ... A hlavně ten pocit. Tělo sebou škubalo. Ruce zacukaly. Stál a vpíjel do sebe to něco zvláštního všemi póry těla. Někde někdo určitě zahvízdal způsobem, který slyší jen pes. Jeho tělo němě odpovědělo. Za touto místností, za touto stěnou, za tímhle mužem, který není docela týž muž za stejnou přepážkou, leží celý svět ulic a lidí. A jaký je ten svět nyní, to se nedalo říct. Dovedl si téměř představit, jak se tam za tou stěnou pohybují lidé jako figurky na šachovnici, poháněné větrem ...

Avšak do očí ho udeřil nápis na stěně, týž nápis, který dnes už jednou četl, hned jak vešel. Ten nápis se nějak změnil:

VÍPRAVI CAZEM, s. s r. o.

SAFARY DO JAKOLY VZDÁLENÉ MYNULOSTY

VI SY V I B E _ R E T E ZVÝŘE

MI VÁS K NĚMU DOPRAVÝME

VI JE ZASTŘELÝTE!

Eckels si uvědomil, že klesá do židle. Jako smyslů zbavený zašmátral po vrstvě slizu na svých botách. Chvějícíma se rukama zvedl nášlapek bláta. „Ne, to není možné! Něco tak nepatrného! Ne!“

V blátě byl zachycen motýl, leskl se zeleně, zlatě i do černá, byl velice krásný, ale mrtvý.

Motýlek padl k zemi, jemňoučká, maličká věcička, která dokázala porušit rovnováhu a srazit jednu linii drobných stavebních kostek, jež vytvářejí osud, pak velkých kostek a nakonec obrovských kostek, a to všemi obdobími času. Eckelsovi v hlavě vířily myšlenky. Motýlek přece nemohl nic změnit. Zabití motýla přece nemohlo mít takový dosah. Nebo snad

mohlo?

Obličej měl ztuhlý. Chvějícími se ústy se zeptal: „Kdo -kdo vyhrál včera prezidentské volby?“ Muž za přepážkou se dal do smíchu. „Co si děláte legraci? Víte to sám moc dobře. Samozřejmě Deutscher! Kdopak jiný? Snad ne ten zatracený slaboch Keith! U všech d'asů, teď máme člověka z ocele, ten má pane kuráž!“ Úředník se zarazil. „Copak se stalo?“ Eckels zasténal. Kolena pod ním klesla. Rozechvělými prsty zašmátral po zlatém motýlkovi. „Nemohli bychom,“ žadonil, obraceje se k celému světu, k sobě, k úředníkům, ke stroji, „nemohli bychom ho donést zpátky, nemohli bychom ho oživit? Nemohli bychom vyjet znova? Nemohli. ...“

Ani se nepohnul. Zavřel oči a rozechvěle čekal. Slyšel v místnosti Travisův sípavý dech. Slyšel, jak Travis pohybuje puškou, natahuje spoušť a zvedá zbraň.

Zaburácel hrom.

CHICAGSKÁ PROPAST

Pod vybledlou dubnovou oblohou v mírném větru, který vál jako vzpomínka na zimu, šoural se za poledne do téměř prázdného parku stařec. Sotva vlekl nohy obalené v obvazech potřísněných nikotinem, vlasy měl rozčuchané, dlouhé a šedivé jako vousy, které mu obrůstaly ústa stále jakoby rozechvělá údivem.

Teď se ohlédl zpět, jako by ztratil tolik věcí, že nebylo v jeho silách pátrat po nich v rozházených troskách, v bezzubém obrysu města. Nic nenašel a šoural se dál, až přišel k lavičce, na níž seděla nějaká žena. Důkladně si ji prohlédl, pokynul hlavou, posadil se na druhý konec lavičky a už se na ni nepodíval.

Seděl tak tři minuty, oči zavřené, ústa se mu pohybovala a kroutil hlavou, jako by chtěl nosem napsat do vzduchu jedno slovo. Když je napsal, otevřel ústa a vyslovil je jasným, příjemným hlasem:

„Káva.“

Žena zhluboka vzdychla a zatvářila se odmítavě.

Revmatické prsty starce předváděly pantomimu skrytou v klíně.

„Zaseknout otvírák! Konzerva je jasně červená se žlutým nápisem. Stlačený vzduch. Šššš! Konzerva je pod tlakem. Ssss! Syčí jako had!“

Žena šklubla hlavou, jako by ji někdo praštil, a ohromeně zůstala koukat na pohybuující se jazyk starce.

„Ta vůně, ty výpary, ten odér! Veliká, temná, báječná brazilská zrnka, čerstvě umletá!“

Žena vyskočila, jako když do ní střelí, a spěchala pryč.

Starci se rozšířily oči. „Neodcházejte! Já ...“

Ale kde už jí byl konec!

Stařec si povzdechl a vydal se parkem dál, až přišel k lavičce, na níž seděl nějaký mladík zcela zabraný do práce. Balil suchou trávu do čtverečku jemného papíru. V posvátném obřadu láskyplně rovnal tenkými prsty trávu a celý se třásl, když ubalil trubičku, dal si ji do úst a v transu si ji zapálil. Pohodlně se opřel, nádherně zamžoural a vychutnával podivně páchnoucí vzduch v ústech a v plicích.

Stařec pozoroval, jak polední vánek odnáší kouř, a pak řekl: „Chesterfieldky.“

Mladík stiskl kolena.

„Camelky,“ pokračoval stařec. „Lucky Strike.“

Mladík na něj vytřeštil oči.

„Kentky. Koolky, Marlboro,“ vypočítával stařec, aniž na něj pohlédl. „Tak se jmenovaly. Byly v červeném, bílém, žlutém balení, někdy taky zelené jako tráva, modré jako nebe nebo docela zlaté, nahoře měly kolem dokola hladký úzký červený proužek, a když se za něj zatáhlo, odtrhl se celofánový obal a modrý kolek úředního zdanění...“

„Nechtě toho,“ řekl mladík.

„Kupovaly se v trafikách, v automatech, v podzemní dráze ...“

„Nechtě toho!“

„Ne tak zhurta,“ řekl stařec. „Když jsem viděl váš kouř, trochu jsem se zamyslel...“

„Nemyslete!“ Mladík sebou škubl tak prudce, až se mu po-domácku vyrobená cigareta vysypala do klína. „Koukejte, co jste mi udělal!“

„Promiňte. Dnes ten den vypadal tak přátelsky.“

„Nejsem ničí přítel!“

„Všichni jsme teď přátelé, jinak by se nedalo žít.“

„Přátelé?“ mladík ohrnul rty a nesmyslně cupoval drobivou travu i papír.
„Přátelé' snad byli někdy v roce 1970, ale dneska...“

„1970. To jste byl ještě nemluvně. Tehdy se ještě prodávaly krachle v ostře žlutém obalu. Sušenky byly v oranžovém balení a čokoládové tyčinky? To byl celý vesmír hvězd, komet a meteorů. Bylo to hezké.“

„Nebylo to hezké.“ Mladík se vztyčil. „Co je vám?“

„Nic, jen si vzpomínám na limetky a na citróny. Pamatujete se na pomeranče?“

„Čert vás vem i s pomeranči. Chcete, abych lhal? Chcete, abych propadl depresi? Šlíte? Neznáte zákony? Víte, že vás můžu dát zavřít?“

„Vím, všechno vím,“ odpověděl stařec a pokrčil rameny. „To mě to počasí tak pobláznilo. Pořád bych chtěl srovnávat ...“

„Srovnávat štvavé řeči, tak by vám to označila policie, její zvláštní oddíl, označili by to za štvavé řeči, vy pitomče, z vás nekouká nic než nepřijemnosti.“

Popadl starce za klopy kabátu, natrhl je, takže je musel chytit ještě jednou, a řval mu do obličeje: „Proč já z vás vlastně nevytřesu duši? Už jsem tak dlouho nikoho nezranil, už jsem...“

Strčil do starce. Přitom ho napadlo, aby se do něj pustil pěstmi, a jak do něj bušil, začal ho bít do hlavy a od bití do hlavy už byl jen krůček k mlácení a za chvíli zasypával starce ranami. Stařec stál, jako když ho překvapí bouřka s lijákem, a jen prsty odrážel rány, které mu do krve rozdíraly tváře, ramena, obočí, bradu, a mladík řval o cigaretách, sténal o bonbónech, vykřikoval o kouři a vzlykal po sladkostech, dokud stařec nepadl na zem, kde ještě dostal kopanec, a byl vyřízen. Mladík se zarazil a dal se do pláče. Když to stařec, schoulený do sebe a rozklepaný bolestí, uslyšel, spustil prsty z rozbitých úst, otevřel oči a překvapeně se díval na útočníka. Mladík plakal.

„Prosím vás ..,“ žadonil stařec.

Mladík spustil hlasitěji a z očí mu kapaly slzy.

„Neplačte,“ řekl stařec. „Věčné nebudeme hladovět. Města postavíme znovu. Víte, já jsem vás nechtěl rozplakat, chtěl jsem, abyste se zamyslel: Kam jdeme, co

děláme, co jsme udělali? Vy jste se nevrhl na mě. Chtěl jste se vrhnout na něco jiného, jenže já jsem byl po ruce. Podívejte, už si sedám. Už je to dobré.“

Mladík přestal plakat a usazenýma očima pohlédl na starce, který přinutil krvácející ústa k úsměvu.

„Vy ... vy takhle nesmíte chodit,“ řekl mladík, „a dělat lidi nešťastné. Přivedu někoho, aby vás potrestali!“

„Počkejte!“ Stařec se vyškrábal na kolena. „Nechod'te nikam!“

Ale mladík s křikem vyběhl z parku.

Když stařec osaměl, ohmatával si celé tělo, jeden zub našel zakrvácený mezi rozházeným šterkem a smutně ho vzal do ruky.

„Blázen,“ řekl někdo.

Stařec se rozhlédl a zdvihl oči.

O blízký strom se opíral hubený muž asi čtyřicetiletý, v dlouhém obličejí se mu zračila únava a zvědavost.

„Blázen,“ opakoval znovu.

Stařec se zarazil. „Vy jste tady celou tu dobu stál a nic jste nedělal?“

„Co bych dělal? Pral se s jedním bláznem, abych zachránil druhého? Kdepak!“ Neznámý muž mu pomohl vstát a očistil ho. „Peru se, jen když z toho něco kouká. Pojd'te! Půjdete se mnou k nám.“

Stařec se opět zarazil: „Proč?“

„Ten mládenec tu bude každou chvilku a s policajtem. Nechci, aby mi vás ukradli, jste příliš vzácný. Slyšel jsem o vás a už vás hodně dlouho hledám. Bože můj, a když vás najdu, zrovna jste v akci. Co jste tomu hochovi vykládal, že se tak naštvál?“

„Mluvil jsem o pomerančích, o citrónech, o bonbónech a o cigaretách. Zrovna jsem se chystal vzpomínat na hračky na klíček, na písťalky z vrbového proutí a na kartáče na mytí zad, když se na mě vrhl.“

„Skoro mu to nemám za zlé. Polovina mého já by se do vás také s chutí pustila. Přidejte do kroku. Už je slyšet sirénu, honem!“

A spěchali z parku opačným směrem.

Pil domácí víno, protože to šlo nejsnáze. S jídlem musí počkat, až hlad přemůže bolest v rozbitých ústech. Upíjel po doušcích a pokyvoval hlavou. „Dobré, děkuju mnohokrát, dobré.“

Neznámý muž, který ho spěšně vyvedl z parku, seděl proti němu u rozviklaného jídelního stolu a jeho manželka prostírala na opraný ubrus rozbité a slepované talíře.

„Ta rvačka,“ řekl muž po chvíli. „Jak k tomu došlo?“

Když to žena slyšela, málem upustila talíř.

„Žádné strachy,“ uklidňoval ji manžel. „Nikdo nás nesledoval. Jen nám, starce, povězte, proč si počínáte jako světec, který si říká o mučednický kůl? Víte, že jste známý. Všichni už o vás slyšeli. Mnoho lidí by vás rádo poznalo. Já bych nejdřív rád věděl, co vás tak žene, z čeho čerpáte svou energii. Povíte mi to?“

Ale stařec byl zcela zaujat zeleninou, kterou měl před sebou na otlučeném talíři. Šestadvacet, ne, osmadvacet kuliček hrášku! Přepočítal to obrovské množství! Sklonil se nad neuvěřitelným hráškem jako člověk, který se tiše modlí růženec. Osmadvacet zářivě zelených hrášků a pár proužků nedovařených špaget hlásilo, že současný stav je přijatelný. Ale pod jídlem puklý talíř ukazoval, kde už je po léta stav strašlivý. Stařec počítal hrášky a gestikuloval nad nimi jako veliký a nevysvětlitelný luňák, který se bezhlavě vrhl k zemi a zahrnul se v tomhle studeném bytě. Samaritánský hostitel ho mlčky pozoroval a stařec za chvíli řekl: „Těch osmadvacet hrášků mi připadá jako jeden film, který jsem viděl v dětství. V tom filmu potkal v domě o půlnoci komik — znáte to slovo? — tedy potkal legrační člověk blázna a ...“

Manželé se tiše zasmáli.

„Promiňte, to ještě není ten vtip,“ omlouval se stařec. „Blázen posadil komika ke stolu, na kterém nebylo jídlo ani příbor. Oběd je na stole,“ křikl na něj. Komik se bál o svůj život, proto se přizpůsobil a hrál. „Výborné!“ zvolal a předstíral, že jí řízek, zeleninu a moučník. Kousal naprázdno. „Moc dobré!“ polykal vzduch. „Skvělé!“ No... teď se můžete smát.“

Ale manželé ztichli a dívali se do svých talířů na stole.

Stařec zavrtěl hlavou a pokračoval: „Komik se chtěl bláznovi zavděčit a zvolal: ‚Ten broskvový moučník s brandy, to je něco báječného!‘. Broskvový moučník?“ zaječel blázen a vytáhl revolver. „Broskve jsem nepodával! Vy nejste normální!“ a střelil komika do zadku.“

V nastalém tichu stařec nabral první hrášek a potěžkával jeho pěknou kuličku na zprohýbané plechové vidličce. Právě si ho chtěl dát do úst, když ...

Někdo silně zabušil na dveře.

„Zvláštní policie!“ ozvalo se.

Žena se rozklepala, ale tiše uklidila třetí talíř.

Muž klidně vstal, zavedl starce ke stěně, jejíž část se syčivě otevřela, stařec do ní vstoupil, stěna se opět syčivě zavřela, on stál v temném úkrytu a mimo něj, za jeho nepřítomnosti se otevřely dveře do bytu. Ozval se vzrušený hovor. Stařec si

dovedl představit, jak příslušník zvláštní policie v půlnočně modré uniformě s nabitým revolverem vchází dovnitř a nalézá jen rozviklaný nábytek, holé stěny, vrzavé linoleum na podlaze, okna beze skla zakrytá lepenkou, tenký a ubohý nános civilizace, který zůstal na pustém břehu po poryvu válečné smrti.

„Hledám starce,“ říkal unavený úřední hlas za stěnou. To je divné, pomyslně si stařec, i zákon už se unavil. „Má záplaty na šatech ...“ Má dojem, pomyslně si stařec, že všichni mají záplaty na šatech. „Je špinavý a je mu asi osmdesát let...“ Ale copak nejsou všichni špinaví a staří? ptal se stařec sám sebe. „Je na něj vypsaná odměna týdenního přidělu potravin,“ řekl policejní hlas. „A prémie deset zeleninových konzerv a pět konzerv polévky.“

Skutečné plechové konzervy se zářivými potištěnými nálepkami, říkal si stařec. Konzervy se mu ve tmě mihly před očima a zazářily jako meteory. To je odměna! Žádných deset nebo dvacet tisíc dolarů, ale pět neuvěřitelných konzerv opravdové, nenáhražkové polévky a deset, představte si, deset zářivých, kolem dokola barevných konzerv exotické zeleniny, jako jsou tenké fazolky a vysluněná kukuřice. Jen si to představte!

Následovalo dlouhé mlčení a starci se zdálo, že zaslechl slabé kručení a svírání žaludků, které dřímou a sní o daleko lepší krmí, než jsou žvance zastaralých iluzí, jež se změnilly v děs, a politických slibů, jež zatuchly v dlouhém soumraku, který se datuje od Kr., od Krachu.

„Polévka. Zelenina,“ řekl policejní hlas naposled. „Patnáct konzerv v originálním balení!“ Bouchly dveře.

Těžké boty dupaly po zchátralém čínžáku, na dveře podobné víkům rakví se sypaly rány, jež budily k životu další lazary, a ozývaly se výkřiky o pestrých konzervách a opravdových polévkách. Rány slábly. Konečně bouchly poslední dveře.

A po chvíli se úkryt ve zdi šepavě rozestoupil. Když stařec vycházel, manželé odvrátili oči. Věděl proč a rád by jim stiskl ruku.

„Já sám,“ začal mírně, „já sám jsem měl trhání se udat a žádat odměnu, jíst zas jednu polévku.“

Stále odvraceli zrak.

„Proč jste mě nevydali?“ zeptal se. „Proč?“

Muž jako by si byl právě na něco vzpomněl. Kývl na ženu. Šla nerozhodně ke dveřím, ale muž na ni znovu netrpělivě kývl a ona nehlučně, jako babí léto, vyšla ven. Slyšeli, jak kráčí po chodbě, tiše škrábe na dveře a přidušeně hovoří, když se otevřely.

„Co to dělá? A co vy chcete dělat?“ zeptal se stařec.

„To se dozvíte. Posad'te se. Nejdřív to dojezte,“ řekl muž. „Povězte mi, proč jste takový blázen a proč jste nás tak pobláznil, že vás sháníme a vodíme si vás do bytu.“

„Proč jsem takový blázen?“ Stařec se posadil. Bral z talíře, který mu vrátili, hrášek po hrášku a pomalu žvýkal. „Ano, jsem blázen. A jak to začalo? Před léty jsem se zadíval na zničený svět, uvědomil jsem si, jaká existuje diktatura, jak jsou státy i národy vyprahlé, a řekl jsem si: ‚Co mohu dělat? Já, vetchý stařec, co mohu dělat? Vystavět, co bylo zničeno? K smíchu!‘ Ale jednou v noci jsem v polospánku slyšel v hlavě hrát starou gramofonovou desku. Dvě sestry Duncanovy zpívaly píseň mého dětství, která se jmenovala ‚Vzpomínka‘. ‚Vzpomínka nám štěstí může dát, pojď, budem spolu vzpomínat.‘ Zazpíval jsem si tu píseň a najednou to nebyla píseň, ale způsob, jak žít. Co jsem mohl nabídnout světu, který zapomíná? Svou paměť! Jak jsem tím mohl prospět? Nabízet srovnání. Říct mladým, co kdysi bylo, a poukázat na to, co jsme ztratili. Přišel jsem na to, že čím více vzpomínám, tím více věcí se mi vybavuje! Podle toho, s kým jsem právě seděl, vzpomněl jsem si na umělé květiny, na telefonní přístroje, na

ledničky, na kazoo (zkoušel jste někdy hrát na kazoo?), na náprstky, na klipsy u pedálů, všimněte si, nevzpomněl jsem si na kola, ale na klipsy u pedálů; není to zvláštní a divné? Nebo jsem si vzpomněl na háčkované dečky na křeslech. Vy nevíte, co to je? Nevadí. Jednou se mě jeden člověk ptal, jestli bych si vzpomněl, jak vypadala palubní deska cadillacu. Vzpomněl jsem si. Vyjmenoval jsem mu všechno do nejmenších podrobností. Poslouchal. Po tvářích mu tekly velké slzy. Štěstí nebo lítosti? To nemohu říct. Já jen vzpomínám. Nevzpomenu si na literaturu, to ne, na básně nebo divadelní hry jsem nikdy neměl hlavu, ty mi unikají, ztrácejí se. Vždyť já jsem vlastně jen nepotřebná hromada prostřednosti, odložené nepotřebné zbytečnosti a pochromovaný žvást a odpadky civilizace ženoucí se po závodní dráze, která nakonec vedla přes propast. Takže já vlastně mohu nabídnout jen jiskru v popelu, žádané chronometry a absurdní mašinérie nekončící řeky robotů a jimi poblázněných majitelů. A přitom je nutné, aby se civilizace tak či onak dostala do starých kolejí. Kdo může poskytnout nadýchanou motýlí poezii, ať se rozpomene, ať ji poskytne. Kdo umí utkat a udělat síťky na motýly, ať je utká, ať je udělá. Můj příspěvek je menší a možná opovrženíhodnější v tom dlouhém řetězu skoků a šplhání k našemu starému a hloupoučkému vrcholu. Ale já musím žít s vědomím, že jsem potřebný. Neboť i když si lidé někdy vzpomínají na hlouposti, jsou to všechno věci, které zase budou

potřebovat. Chci proto popichovat jejich napolo odumřelé touhy štiplavými vzpomínkami. Pak snadno zase slepí dohromady Velký orloj, jež tvoří město, stát a celý svět. Jeden zatouží po vínu, druhý po klubovce, třetí po kluzáku s netopýřími křídly, aby se mohl vznášet v březnovém větru a mohl stavět větší elektropterodaktyly, které prorazí daleko většími větry. Někdo bude chtít zakrslé vánoční stromky a někdo moudrý je půjde uříznout. Tohle se musí všechno skloubit, kolečka přání do sebe musí zapadat. Já tu jsem proto, abych je mazal, a mažu je pořádně! Kdysi bych byl se vši vervou tvrdil: „Pouze to nejlepší je dobré, jen kvalita platí!“ Ale i růže rostou na kompostu. Bez prostřednosti by nerozkvetla dokonalost. Proto budu nejlepší průměr, který existuje, a budu potírat každého, kdo říká: Sklouzni, zapadni, po-pel se na svém písečku, nech se zaživa obrůst ostružiním. Dokážu to? Alespoň se pokusím.“

S posledními slovy dopravil stařec do úst i poslední hrášek a jeho samaritánský hostitel ho stále jen pozoroval, v očích údiv, a lidé se pohybovali v odlehlých částech domu, dveře se cvakavě otevíraly a zavíraly a jakési shromáždění se scházelo před dveřmi bytu, v němž nyní muž řekl: „Vy jste chtěli vědět, proč jsme vás neudali? Slyšíte, co se děje venku?“

„Vypadá to, jako by tam byl celý činžák.“

„Celý činžák. Starce, starý blázne, vzpomínáte si na velké biografy nebo lépe řečeno na přírodní kina, kam se dalo zajet autem?“

Stařec se usmál. „Vy ano?“

„Milhavě. Ale podívejte se, když už se hodláte chovat jako blázen a chcete nést riziko, dělejte to hromadně, jednou ranou. Proč máte mrhat energií na jednotlivce nebo pár lidí, když...“

Muž otevřel dveře a kývl ven. Lidé z domu tiše vcházeli dovnitř po jednom i v párech. Vcházeli do pokoje, jako by vcházeli do synagogy nebo do kostela nebo do jakéhosi kostela známého pod jménem kino v přírodě, a hodin toho dne přibývalo a slunce se sklánělo na obloze a brzy zvečera, při soumraku, pokoj ztemněl a při jediném světle mluvil starcův hlas a oni poslouchali a drželi se za ruce a bylo to jako za starých časů, balkóny a tma nebo auta a tma a jen vzpomínky, slova o pražené kukuřici, a slova o zvykáčkách a sladkých nápojích a cukroví a zase slova, stále slova ...

Lidé přicházeli, sedali si na podlahu, stařec je pozoroval a nemohl uvěřit, že všichni přišli za ním, třebaže ho neznají, a muž řekl: „Není tohle lepší, než když hledáte příležitost venku?“

„Jel Je to zvláštní. Bojím se bolesti. Bojím se ran a pronásledování. Ale jazyk se mi pohybuje. Musím se dovědět, co chce říct. Ale takhle je to lepší.“

„Dobrá.“ Muž mu vtiskl do dlaně červený lístek. „Až tady za hodinu skončíme, vezmete si tenhle lístek, který mám od přítele z dopravy. Jednou za týden jede transkontinentální vlak. Každý týden dostávám jeden lístek pro nějakého blázna, kterému chci pomoci. Tento týden je pro vás.“

Starec přečetl ze složeného červeného papírku místo určení: „Chicagská propast,“ a dodal, „je tam stále ještě propast?“

„Příští rok touhle dobou už asi Michiganské jezero prorazí poslední pruh země a v proláklíně, kde kdysi stálo město, vytvoří nové jezero. Na okraji kráteru se přece udržel život, takže odtamtud je jednou za měsíc vlakové spojení na západ. Jakmile odtud odejdete, nikde se nezdržujte a zapomeňte, že jste se s námi sešel a že nás znáte. Dám vám pár jmen lidí, jako jsme my. Za nějaký čas je v té pustině vyhledejte. Ale proboha vás prosím, když teď budete rok sám na cestách, vyhlášte moratorium. Neotvírejte svá vzácná ústa. A tady máte ...“ Muž mu podal žlutou kartičku. „Pro známého zubaře. Řekněte mu, aby vám udělal nový chrup, který se bude otvírat jen k jídlu.“

Několik lidí, kteří to slyšeli, se zasmálo a stařec se taky tiše zasmál, a byly tam už desítky lidí a dne už ubývalo a manželé zavřeli dveře a stáli u nich a otočili se a čekali na poslední příležitost, kdy stařec ještě otevře ústa.

Stařec vstal.

Jeho posluchači ztichli jako pěna.

O půlnoci přijel rachotící a zrezivělý vlak do nádraží, které neočekávaně zavál sním. Pod nánosem nemilosrdného bílého prachu se promáčený dav cpal do starodávných vagónů a strkal starce chodbičkou až do prázdného kupé, které kdysi bylo záchodem. Za chvíli se podlaha proměnila v jedinou velkou příkrývku, na níž se šestnáct lidí ve tmě kroutilo a otáčelo a snažilo se usnout.

Vlak se řítíl do bílé prázdnoty.

Stařec si říkal: Ticho, neotvírej ústa, nesmíš, nemluv, ani slovo, ne, buď tiše, myslí, opatrně, přestaň! a uvědomoval si, jak ho vlak vytřásá, jak jím mlátí a hází sem tam, a skřčil se u stěny. On a ještě jeden v téhle obludné místnosti příšerného spánku neleželi. Nedaleko starce stejně přilepen ke stěně seděl osmiletý chlapec. Z jeho obličeje svítila nezdravá bledost. Byl vzhůru, oči měl jasné a vypadalo to, že pozoruje, ne on opravdu pozoroval, ústa starého muže. Chlapec se díval, protože musel. Vlak pískal, rachotil, házel, hřmotil a ujížděl. Uběhla půlhodina hřmotné noční jízdy v měsíčním světle, které clonil sníh, a starcova ústa jako by

byla sbitá hřebíky. Za další hodinu je stále ještě pevně svíral. Za další hodinu mu svaly kolem úst začaly povolovat. Za další hodinu rozevřel rty a naslinil je. Chlapec byl vzhůru. Chlapec to viděl. Chlapec čekal. Venku se nočním vzduchem sypaly vločky nesmírného ticha a zapadaný vlak si jimi razil tunel. Cestující štvání promyšleným terorem na útěku zlhostejněli, spali a jeden druhého si nevšíмали, jen chlapec neodvracel oči od starce, až ten se k němu nakonec naklonil a řekl:

„Tiše, hochu. Jak se jmenuješ?“

„Joseph.“

Vlak sebou ve spánku hodil a zachrčel jako netvor, který sebou bezmocně hází a tmou bez hranic spěje k ránu, jež si lze těžko představit.

„Joseph ...“ Stařec to slovo vychutnal, předklonil se, mírné oči mu zazářily. Jeho bledý obličej zkrásněl. Oči se mu tak rozšířily, až vypadaly jako nevidomé. Díval se na něco skrytého v dálce. Tiše si odkašlal. „Ach . . .“

Vlak se řítí do zatáčky. Lidé se kolébali v sněžném spánku.

„Tak Josephe,“ zašeptal stařec a tiše zdvihl ruku. „Byl jednou jeden ...“

KALEIDOSKOP

První náraz prorazil bok rakety obrovským otvíračem konzerv. Muži byli vyhozeni do vesmíru jako hrst mrskajících se rybek. Rozprskli se do temného moře a jejich koráb letěl v miliónech úlomků dál jako roj meteorů za ztraceným sluncem.

„Barkley, Barkley, kde jsi?“

Hlasy zněly jako volání ztracených dětí ve studené noci.

„Woode, Woode!“

„Pane kapitáne!“

„Volám Hollise, tady Stone.“

„Stone, tady Hollis. Kde jsi?“

„Nevím, jak to mohu vědět? Kde je nahoře a kde je dole.' Padám. Panebože, já padám.“

Padali. Padali jako kamínky do studny. Rozprášili se jako kuželky po gigantickém úderu. Místo mužů .zůstaly jen hlasy - nejrůznější hlasy zbavené těla a bolestně vzrušené, rozličně zbarvené hrůzou a rezignací.

„Vzdalujeme se od sebe.“

Bylo to tak. Hollis, který se řítíl střemhlav, věděl, že tomu tak je. Vnímal to, ani nemohl říci jak. Rozlétali se po vlastních drahách a nic je nemohlo přivést zpět. Měli na sobě absolutně nepropustné skafandry se skleněnými válci přes bleďé obličej, jenže neměli čas připevnit si na ně pohonné jednotky. S nimi by se změnili na malé záchranné čluny ve vesmíru, zachránili by sebe i druhé, sdružili by se a shledali dohromady a vytvořili lidský ostrov, který by postupoval podle určitého záměru. Jenže bez pohonných jednotek na zádech byli jen nesmyslnými meteory a každý šel vstříc jinému neodvolatelnému osudu.

Uplynulo asi deset minut, než opadlo první zděšení a nastoupil ledový klid. Vesmír začal na ohromném temném stavu prohazovat podivné hlasy sem a tam, křížil je a splétal do výsledného vzoru.

„Stone volá Hollise. Jak dlouho si můžeme telefonovat?“

„Záleží na tom, jak rychle letíš ty a jak rychle já.“

„Počítám, že ještě hodinu.“

„To by šlo,“ řekl Hollis tiše a nezúčastněně.

„Co se stalo?“ zeptal se Hollis o chvíli později.

„Raketa zkrátka vybuchla. Rakety přece vybuchují.“

„Kam letíš?“

„Zdá se, že se strefím do Měsíce.“

„Já do Země. Vrátím se na matičku Zemi rychlostí šestnáct tisíc kilometrů za hodinu. Shořím jako sirka.“ Hollis o tom uvažoval s podivuhodnou odtažitostí mysli. Připadalo mu, že je vyňat ze svého těla a dívá se na ně, jak padá vesmírem, stejně nezaujatě, jako když se kdysi dávno v zimě díval na první sněhové vločky.

Ostatní mlčeli a přemýšleli o osudu, který je přivedl až k tomuhle strašnému pádu, na němž se nedalo nic změnit. Dokonce i kapitán mlčel, neboť věděl, že neexistuje žádný rozkaz ani plán, který by zas dal všechno do pořádku. „Ach, dolů je to strašně daleko. Dolů je to daleko, strašně daleko,“ říkal nějaký hlas. „Nechci umřít, nechci umřít, dolů je to strašně daleko.“

„Kdo to je?“

„Nevím.“

„Asi Stimson. Stimsone, jsi to ty?“

„Je to strašně, strašně daleko a já to nechci. Ach Bože, já to nechci.“

„Stimsone, tady je Hollis. Stimsone, slyšíš mě?“

V nastalé odmlce padali každý svým směrem.

„Stimsone?“

„Ano.“ Konečně odpověděl.

„Stimsone, nic si z toho nedělej, všichni jsme ve stejné kaši.“

„Já tu nechci být. Chci být někde jinde.“

„Musíme doufat, že nás najdou.“

„Mě musejí nalézt,“ řekl Stimson. „Tohle není možné. Nevěřím tomu, co se děje.“

„Je to zlý sen,“ řekl někdo.

„Drž hubu!“ řekl Hollis.

„Pojď sem a donuť mě k tomu,“ řekl ten hlas. Byl to Ap-legate. Smál se nenuceně, také jako by jen všechno pozoroval. „Přijď mi ji podržet.“

Hollis si poprvé plně uvědomil absurdnost svého postavení. Popadl ho zuřivý vztek, protože v tom okamžiku si víc než co jiného přál, aby mohl Applegateovi něco udělat. Chtěl mu něco udělat už řadu let a najednou je příliš pozdě. Applegate je pouze hlas v telefonu.

Padají vesmírem ...

Náhle — jako by právě objevili hrůzu svého osudu, dva muži začali křičet. V děsivé vidině uviděl Hollis přelout jednoho kolem sebe v nevelké vzdálenosti. Jeho řev neustával.

„Přestaň!“ Měl muže, který ječel v pomatení smyslů, téměř na dosah ruky. Ten nikdy nepřestane. Bude rvát ještě milión kilometrů, po celou dobu, co bude v dosahu jejich rádiového spojení, všechny je bude znervózňovat a kvůli němu spolu nebudou moci mluvit.

Hollis se natáhl. Takhle to bude nejlepší. Vyvinul nadlidské úsilí a dosáhl na toho muže. Chytil ho za kotník a vytáhl se po jeho těle až k hlavě. Muž ječel a jako tonoucí bláznivě šermoval rukama. Řev naplnil vesmír.

Tak nebo tak, stejně zemře, pomyslel si Hollis. Má ho zabít Měsíc, Země nebo meteor, anebo má umřít hned?

Železnou pěstí roztříštil mužovi skleněnou masku. Řev ustal. Odrazil se od těla a nechal je padat po jeho dráze.

Hollis a zbytek ostatních padali a padali vesmírem a dostali se do dlouhého, nekonečného ticha.

„Hollisi, jsi tam ještě?“

Hollis nepromluvil, ale ucítil, jak se mu horko žene do tváře.

„Volá znovu Applegate.“

„Slyším, Applegate.“

„Pojďte si povídat. Nic jiného se nedá dělat.“

Připojil se kapitán. „Tak už dost. Musíme vymyslet, jak se z toho dostat.“

„Proč nadržíte hubu, kapitáne?“ řekl Applegate.

„Cože?“

„Slyšel jste dobře. Nevytahujte na mě svou šarži, jste ode mě deset tisíc kilometrů. Ale nebudeme si přece nic nalhávat. Jak říká Stimson, dolů je to strašně daleko.“

„Poslyšte, Applegate!“

„Můžu si to dovolit. Říká se tomu vzpoura jednotlivce. Nemám co ztratit. Vaše raketa nestála za nic a vy jste, kapitáne, taky nestál za nic. Doufám, že si zlomíte vaz o Měsíc.“

„Nařizuji vám, abyste přestal!“

„Ale jděte, nařizovat si můžete donekonečna.“ Applegate se na vzdálenost desetitisíce kilometrů usmál. Kapitán mlčel. Applegate pokračoval: „Kdepak jsme to zůstali, Hollisi? Áá, už si vzpomínám. Tebe taky nenávidím. Jenže ty to víš. Ty to víš už hodně dlouho.“

Hollis bezmocně sevřel pěsti.

„Chci ti něco říct,“ pokračoval Applegate. „Potěšit tě. Víš, že ten, kdo tě před pěti lety shodil u Společnosti pro výrobu raket, jsem byl já?“

V těsné blízkosti prolétl zářící meteor. Hollis sklopil oči a uviděl, že nemá levou dlaň. Vytryskla krev. Ve skafandru náhle nebyl vzduch. Měl ještě dost vzduchu v plicích, aby mohl přehmátnout pravou rukou a otočit knoflíkem u levého lokte. Sevřel tím zápěstní kloub a utěsnil trhlinu. Stalo se to tak rychle, že ho to vůbec nepřekvapilo. Nic už ho nepřekvapovalo. Jakmile byla trhlina utěsněná, vzduch ve skafandru se v mžiku doplnil na normál. A krev, která zprvu tryskala tak prudce, se zastavila, neboť pootočil knoflíkem dál a použil ho jako lékařského turniketu.

Po celou dobu, co se toto odehrávalo, setrval v strašném tichu. Ostatní si povídali. Jeden z nich, Lespere, donekonečna vykládal o tom, jak má ženu na Marsu, na Venuši i na Jupiteru, vyprávěl, co měl peněz, co kde užil, jak flámoval, hrál o peníze a jak šťastně si žil. Padali, ale on vyprávěl stále dál. Lespere se řítil vstříc smrti a přitom blaženě vzpomínal na život.

Bylo to strašně divné. Vesmír, tisíce kilometrů vesmíru kolem, a uprostřed na vlnách hlasy. Nikoho nebylo vidět, jen rádiové vlny se šířily prostorem a pokoušely se muže zpřístupnit dojmům.

„Zlobíš se, Hollisi?“

„Ne.“ Opravdu se nezlobil. Vrátil se mu pocit odtážitosti a byl zas jen kusem tupé hmoty, navždycky padající nikam.

„Celý život ses škrabal nahoru, Hollisi. Nemohl jsi pochopit, co se stalo. Očernil jsem tě těsně předtím, než jsem sám vyletěl.“

„To není důležité,“ řekl Hollis. A taky nebylo. Bylo to pryč. Když končí život, je taková příhoda zábleskem z pestrého filmu. Na plátně jen blikne, všechna zaujetí a vášně se stěsnají do jediného okamžiku, a než může člověk vykřiknout: „To by! šťastný den, tenhle nestál za nic, to je zlý člověk, ten byl dobrý,“ je už z filmu jen popel a plátno se zatmí.

Když se ohlížel zpět na svůj život z téhle nejzazší výspy, trápila ho jen jediná myšlenka — přál si zůstat naživu. Mají všichni umírající pocit, jako by byli nikdy nežili? Připadá jim život také tak krátký a jako by nenávratně končil dřív, než člověk pořádně nabere dech? Zdá se všem tak přervaný a neskutečný, anebo jen jemu, tady a teď, když už má na přemýšlení a úvahy jen pár hodin?

Jeden z jeho druhů, byl to Lespere, vyprávěl: „Já jsem si teda užil: Jednu ženu jsem měl na Marsu, druhou na Venuši a třetí na Jupiteru. Všechny měly peníze a zacházely se mnou — jedna báseň. Pil jsem, až se hory zelenaly, a jednou jsem prohrál dvacet tisíc dolarů.“

Ale teď jsi tady, pomyslí si Hollis. Já jsem nikdy nic takového neměl. Dokud jsem žil, žárlil jsem na tebe, Lespere; dokud mi zbýval jen jediný den, záviděl jsem ti, že máš ženské a že si umíš užívat. Já jsem se žen bál, odletěl jsem před nimi do vesmíru, ale nepomohlo to, stejně jsem po nich toužil a žárlil jsem na tebe, že je máš, že máš peníze a že si při svých výstřednostech nabíráš štěstí plnýma rukama. Ale když tu teď padáš a všemu je konec, už na tebe nežárlím, protože je všemu konec pro tebe stejně jako pro mě a je teď jedno, jestli něco bylo nebo nebylo. Hollis natáhl krk a zařval do telefonu.

„Všemu je konec, Lespere!“

Ticho.

„A to je totéž, jako by to ani nikdy nebylo, Lespere!“

„Kdo je to?“ Lesperovi se zadrhl hlas.

„Tady Hollis.“

Zachoval se podle. Cítil svou podlost, nesmyslnou podlost v umírání. Applegate ho ranil; chtěl tedy zranit někoho dalšího. Applegate a vesmír mu ublížili.

„Letíš bůhví kde, Lespere. Všemu je konec. To je totéž, jako by to nikdy ani nebylo, víš?“ „Ne „

„Když je všemu konec, je to totéž, jako by to nikdy ani nebylo. Oč jsi na tom teď lip než já? Přítomnost je rozhodující. Řekni, jsi na tom lip? Jsi?“

„Ano, jsem!“

„Prosím tě!“

„Mám své zážitky, mohu vzpomínat!“ rozkřikl se z dálky Lespere a oběma rukama tiskl své vzpomínky k hrudi.

Měl pravdu. Hollis zůstal, jako když ho studenou vodou poleje, protože si uvědomil, že Lespere má pravdu. Mezi vzpomínkami a sny je rozdíl. On jenom snil o věcech, které chtěl udělat, zatímco Lespere si vzpomínal na věci, které dokázal udělat. To vědomí začalo teď Hollise zvolna, ale s neochvějnou naléhavostí drásat. „Co z toho teď máš?“ křičel na Lespera. „Když je s něčím konec, není to k ničemu. Nejsi na tom o nic lip než já.“

„Uzavírám svůj život klidně,“ řekl Lespere, „užil jsem si své. Nejsem teď, v posledních chvílích, podlec jako ty.“

„Podlec?“ Hollis převracel to slovo na jazyku. Pokud se mohl upamatovat, nikdy v životě se podle nezachoval. Nikdy se toho neodvážil. Snad si to po celá léta střídal pro takovouhle chvíli. „Podlec.“ Zasunul to slovo v mysli až docela dozadu. Cítil, že mu do očí vhrkly slzy a kutálejí se mu po tváři. Někdo zřejmě zaslechl jeho přerývaný hlas.

„Neber si to tak, Hollisi.“

No ovšem, chová se směšně! Ještě před minutou rozdával rady ostatním, třeba Stimsonovi. Byl pln statečnosti, protože ji pokládal za nejryzejší ctnost pro tuto situaci, jenže teď poznal, že jeho statečnost nebyla nic jiného než šok, nestranná úvaha, jíž byl v nervovém otřesu schopen. A teď se pokouší napěchovat city, které celý život potlačoval, do několika minut.

„Vím, jak ti je, Hollisi,“ řekl Lespere. Leželo mezi nimi už třicet tisíc kilometrů a jeho hlas se pomalu ztrácel. „Neberu to osobně.“

A proč na tom já a Lespere nejsme stejně? vrtalo Hollisovi hlavou. Ted', tady! Když je něčemu konec, je to pryč, tak k čemu je to dobré? Umřeme tak jako tak. Avšak ve skutečnosti dobře věděl, že na to jde jen rozumem a že je to, jako by se pokoušel vysvětlit rozdíl mezi živým člověkem a mrtvolou. V jednom je jiskra — jakási záře, tajemný impuls — v druhém ne.

S Lesperem a s ním to bylo zrovna tak, Lespere prožil bohatý a užitečný život, proto je teď jiný, zatímco on, Hollis, je vlastně už léta mrtev. Došli k smrti každý svou cestou, a jsou--li různé druhy smrti, pak přes všechnu podobnost se ty jejich dvě budou od sebe lišit jako noc a den. Prožitek smrti pravé jako prožitek života je určitě nekonečně různý, ale jestliže je někdo už jednou mrtev jako on, co ještě očekává od chvíle, kdy umírá navždycky?

O vteřinku později zjistil, že mu něco uřízlo pravé chodidlo. Téměř ho to rozesmálo. Ze skafandru mu zase unikl vzduch. Rychle se sklonil. Tekla mu krev. Meteor odnesl kus

nohy až ke kotníku i se skafandrem. Smrt ve vesmíru je ohromně zábavná! Osekává člověka po kouskách jako neviditelný černý řezník. Zmáčkl ventil na holeni -- hlava mu třeštila bolestí, ale snažil se ze všech sil zůstat při vědomí — a jen to udělal, krev přestala téci, vzduch neutíkal a on se napřímil a padal a padal, neboť nic jiného už mu nezbývalo.

„Hollisi?“

Hollis ospale přikývl. Čekání na smrt ho unavilo.

„Tady Applegate, volám ještě jednou,“ pokračoval ten hlas.

„Ano.“

„Měl jsem čas přemýšlet. Poslouchal jsem tě. Takhle to nemá být. Ničí nás to. Takhle se špatně umírá. Všechna špína leze na povrch. Posloucháš mě, Hollisi!“

„Ano.“

„Zrovna před chvilkou. Lhal jsem. Nešel jsem proti tobě. Nevím, proč jsem to říkal. Snad jsem tě chtěl ranit. Zdálo se mi, že bych ti měl ublížit. Vždycky jsme se spolu prali. Zřejmě teď rychle stárnu a probouzí se ve mně pozdní lítost. Když jsem poslouchal tvé podlé řeči, zastyděl jsem se. Těžko říct proč, ale chci, abys věděl, že jsem byl takový idiot. V tom, co jsem říkal, není zrnko pravdy. A teď tě vem čert.“

Hollis ucítil, že mu srdce znovu začíná bít. Celých pět minut jako by netlouklo, ale teď vrátilo do všech údů barvu i teplo. První otřes pominul a následující výbuchy hněvu, hrůzy a osamělosti právě přecházely. Cítil se jako člověk, který si dá po ránu studenou sprchu a je připraven vykročit k snídani a do nového dne.

„Děkuji, Applegate.“

„Nech to být. Hlavu vzhůru, ty lumpe stará!“

„Haló,“ ozval se Stone.

„Co je?“ volal Hollis vesmírem, protože Stone byl z nich jeho nejlepší přítel.

„Dostal jsem se do shluku meteorů, jsou to nějaké mrňavé asteroidy.“

„Meteorů?“

„Myslím, že to jsou Myrmidonidy, které létají až za dráhu Marsu a jednou za pět let se přibližují k Zemi. Jsem zrovna uprostřed. Je to jako veliký kaleidoskop. Člověk tu vidí něj-různější tvary, barvy a rozměry. Panebože, je to jen kov, ale je to krásné!“

Ticho.

„Letím s nimi,“ pokračoval Stone. „Unášejí mě s sebou. Čerti mě nesou.“ Dal se do smíchu.

Hollis se rozhlížel, ale nic nespátřil. Viděl jen obrovské diamanty a safíry a smaragdové mlhoviny a sametovou čern vesmíru a do těch křišťálových ohňů se mísil Boží hlas. Představa, že Stone odlétá s rojem meteorů, byla neuvěřitelně fantastická. Léta poletí až za dráhu Marsu a každých pět let se přiblíží k Zemi. Milióny staletí se bude blížit a vzdalovat z dohledu planety s Myrmidonidami, věčnými a nekončícími, které se posunují a skládají v nové obrazce jako barevná sklíčka v kaleidoskopu, když člověk ještě jako dítě držel proti slunci jeho dlouhý válec a točil jím.

„Sbohem, Hollisi,“ Stonův hlas už byl docela slabý. „Sbohem.“

„Hodně štěstí,“ křičel Hollis na vzdálenost čtyřiceti tisíc kilometrů.

„Nedělej si legraci,“ řekl Stone a ztratil se.

Hvězdy se přiblížily.

Teď už slábly všechny hlasy, každý na své dráze, někteří padali k Marsu, jiní do nejzazších dálek vesmíru. A Hollis . .. Pohlédl dolů. On jediný se vracel na Zem.

„Sbohem.“

„Neber si to tak.“

„Sbohem Hollisi.“ To byl Applegate.

Mnohokrát sbohem. Krátká rozloučení. A pak už se ten volně spojený mozek rozkládal na jednotlivé dílky. Součástky mozku, které byly tak skvěle výkonné v lebečním pouzdře rakety, když se propalovala vesmírem, teď jedna po druhé odumíraly; smysl jejich společenství se rozpadal. A jako umírá tělo, když mozek přestane pracovat, tak teď umíral duch jejich dlouhodobého společenství v raketě i vzájemné vztahy. Applegate nebyl teď nic víc než prst urvaný z mateřského těla a nebylo už proč jím opovrhovat nebo se proti němu stavět. Mozek byl vyhozen do povětří a jeho neužitečné a nerozumné úlomky rozneseny na všechny strany. Hlasy slábly a vesmír byl najednou tichý. Hollis byl sám a padal.

Všichni byli sami. Jejich hlasy odumřely jako ozvěny slov Božích nesoucích se hvězdnatou hlubinou. Tamhle letěl kapitán k Měsíci; tamhle Stone v shluku meteorů; tamhle Stim-son, tamhle letěl Applegate k Plutu a tamhle Smith, Turner, Underwood a všichni ostatní, rozmetané střípky kaleidoskopu, které spolu tak dlouho tvořily myslící vzorec.

A já? napadlo Hollise. Co já mohu dělat? Mohu teď udělat vůbec něco, abych odčinil svůj děsivě prázdný život? Kéž bych mohl udělat alespoň jeden dobrý skutek, abych napravil podlost, kterou jsem v sobě nashléval za celá ta léta, aniž jsem si to uvědomil. Jenže tu se mnou nikdo není, a jak může člověk konat dobro, když je úplně sám? To nejde. Zítra večer dopadnu do zemské atmosféry.

Shořím, pomyslel si, a jako popel se rozletím po všech kontinentech. Budu užitečný. Sice jen nepatrně, ale popel je po-pel, zúrodňuje půdu. Padal rychle jako kulka, jako oblázek, jako železná závaží, ani smutný, ani šťastný, bez vztahu k času nebo čemukoliv jinému, a měl jen jediné přání, aby teď, když už je všemu konec, mohl vykonat dobrý skutek, i kdyby o něm věděl jen on sám.

Až vpadnu do atmosféry, shořím jako meteor.

„Rád bych věděl,“ řekl si, „jestli mě někdo uvidí?“

Malý chlapec na venkovské cestě pohlédl k obloze a vykřikl. „Podívej, mami, podívej! Padá hvězda!“

Bílá planoucí hvězda padala po zšeřelém nebi nad Illinoisem.

„Honem si něco přej,“ řekla mu matka. „Něco si přej!“

ČEKÁM

Žiji ve studně. Žiji jako kouř ve studně. Jako dech v kamenném hrdle. Nehýbu se. Nedělám nic. Čekám. Večer i ráno nad sebou vidím studené hvězdy a vidím slunce. A někdy si zpívám starodávné písně tohoto světa z doby jeho mládí. Jak vám mám říct, co jsem, když to nevím. Nemohu. Já jen čekám. Jsem mlhovina, měsíční svit a paměť. Jsem smutný a jsem starý. Někdy padám do studny jako déšť. Kam prudce dopadnou mé kapky, zbrázdí se vodní hladina jako pavučina. Čekám v mrazivém mlčení na den, kdy už nebudu čekat.

Teď je ráno. Slyším burácet hrom. Z dálky cítím pach ohně. Slyším řinčet kov. Čekám. Poslouchám.

Hlasy. Hodně vzdálené.

„Všechno v pořádku!“

Jeden hlas. Cizí hlas. Cizí řeč, kterou nemůžu znát. Nerozumím ani slovo. Poslouchám.

„Posádka může ven!“

Chrupání krystalového písku.

„Tak takhle to vypadá na Marsu!“

„Kde je vlajka?“

„Tady, pane kapitáne.“

„Výborně.“

Slunce stojí vysoko na modré obloze, jeho zlaté paprsky plní studnu a já visím jako květinový pyl, jsem rozprášen neviditelný v teplém světle.

Hlasy.

„Jménem vlády Země prohlašuji toto území za Marsovské teritorium, které bude rozděleno rovným dílem mezi členské státy.“

Co to říkají? Obracím se na slunci jako kolo, neviditelné a líné, zlaté a neúnavné.

„Co je to tamhle?“

„Studna.“

„Nevykládej!“

„Pojď se podívat!“

Závan tepla. Tři předměty se naklánějí přes roubení a můj mrazivý dech stoupá k nim.

„Senzace!“

„Myslíš, že se ta voda dá pít?“

„To zjistíme.“

„Přineste někdo zkumavku a provaz.“

„Já dojdu!“

Zvuk běhu. Návrat.

„Tady to je.“

Čekám.

„Spusťte ji. Pomalu.“

Nahoře se leskne sklo, klesá na provaze níž a níž. Voda se lehce zčeří, když se jí sklo dotkne a plní se. Stoupám teplým vzduchem k roubení.

„Už je tu. Chceš vodu zkusit, Regente?“ „Dejte to sem!“

„To je překrásná studna. Všimněte si, jak je stavěná. Jak je asi stará?“

„Sám Pánbůh ví. Když jsme včera přistáli v tom prvním městě, říkal Smith, že život na Marsu už neexistuje aspoň deset tisíc let.“

„To je k nevíře!“

„Jaká je, Regente? Ta voda, myslím.“ „Čistá jako sklo. Napij se.“

Klokotání vody ve slunečním vedru. Teď se vznáším jako prach, jako skořice na lehkém vánku. „Co je s tebou, Jonesi?“

„Nevím. Strašně mě rozbolela hlava. Z ničeho nic.“ „Pil jsi tu vodu?“

„Ne, nepil. To není z toho. Naklonil jsem se nad studnu a najednou jako když mi chce hlava prasknout. Ale už je to lepší.“

Už vím, kdo jsem.

Jmenuju se Stephen Leonard Jones, je mi pětadvacet let, právě jsem přiletěl raketou z planety Země a stojím s dobrými přáteli Regentem a Shawem u nějaké staré studny na planetě Marsu.

Dívám se na své nazlátlé prsty, opálené a silné. Dívám se na své dlouhé nohy, na stříbrnou uniformu a na přátele. „Co je, Jonesi?“ ptají se mě. „Nic,“ říkám a dívám se na ně. „Vůbec nic.“ Jídlo je dobré. Nejedl jsem deset tisíc let. Příjemně chutná na jazyku a víno, které se k němu pije, zahřívá. Poslouchám zvuk hlasů. Tvořím slova, kterým nerozumím, a přece vím, co znamenají. Zkoumám vzduch. „Co je s tebou, Jonesi?“

Nakláním hlavu, která patří ke mně, a ruce spouštím na stříbrné jídelní přístroje. Všechno cítím.

„Co by mělo být?“ říká ta nová věc na mně, můj hlas. „Divně dýcháš. Jako bys pokašlával,“ říká muž vedle mě.

Pečlivě artikuluji: „Asi jsem se trochu nachladil.“

„Porad' se pak s doktorem.“

Kývnu hlavou a je mi to příjemné. Některé věci jsou příjemné po deseti tisících letech. S chutí vdechuji vzduch, cítím, jak mi slunce proniká tělem hloub a hloub, uvědomuji si svou vzpěru ze slonoviny, křehkou kostru obalenou teplým masem, a s radostí poslouchám zvuky, které jsou mnohem jasnější a bezprostřednější než v kamenné hloubce studny. Sedím očarován.

„Koukej se z toho dostat, Jonesi. Vem to zkrátka. Musíme dál.“

„Ano,“ říkám omámen procesem, jímž se slovo tvoří jako voda na jazyku a zvolna a líbezně padá do vzduchu.

Jdu a je to báječný pocit. Stojím vysoko, a když se ze svých očí v hlavě podívám na zem, je to hodně daleko. Zdá se mi, jako bych žil na vysoké skále a bylo mi tam dobře.

Regent stojí u kamenné studny a dívá se dolů. Ostatní odešli v hloučku k stříbrné lodi, odkud přišli.

Cítím prsty své ruky a úsměv svých úst.

„Je hluboká,“ říkám.

„Ano.“

„Jmenuje se Studna duší.“

Regent zvedá hlavu a dívá se na mě. „Jak to víš?“

„Vždyť tak vypadá.“

„V životě jsem o Studně duší neslyšel.“

„Je to místo, kde čekají věci, věci, které kdysi byly bytostmi, čekají a čekají,“ odpovídám a беру ho za ruku.

Písek hoří, loď je stříbrný plamen v rozžhaveném dni a to vedro je příjemné. Moje nohy jdou tvrdým pískem. Poslouchám. Zvuk větru a slunce žhnoucího v údolích. Cítím pach rakety, která vře v pravém poledni. Stojím pod příklopem.

„Kde je Regent?“ říká někdo.

„Viděl jsem ho u studny,“ odpovídám.

Jeden z nich běží ke studni. Začínám se chvět. Hluboko ve mně vzniká jemné třaslavé chvění, ale rychle vzrůstá. A teď to poprvé slyším, jako by to taky vycházelo ze studny. Hluboko ve mně volá slabý ustrašený hlas. Hlas volá *Pust' mě, pust' mě,*

mé, a mám pocit, jako by se něco chtělo osvobodit. Klepání na dveře ve spleti chodeb, úprk temnými chodbami a průchody vzhůru, ozvěny, jekot.

„Regent je ve studně!“

Muži běží, všech pět. Běžím s nimi, ale je mi zle a chvění se mění v zimnici.

„Určitě tam spadl. Jonesi, tys tu byl s ním. Viděl jsi ho? Jo-nesi? Jak to bylo?“

„Co je, Jonesi?“

Padám na kolena, tak hrozně se chvěji.

„Je mu špatně. Pojd'te mi s ním pomoci.“

„To je z toho slunce.“

„Ne, to není slunce,“ tlačím ze sebe.

Kladou mě na zem, záchvaty přicházejí a odcházejí ve vlnách jako zemětřesení a hlas hluboko ve mně křičí. *Tohle je Jones, to jsem já, to není on, to není on, nevěřte mu, pusťte mě ven, pusťte mě ven!* A já se dívám na skloněné postavy a víčka e mi chvějí. Zkoušejí mi puls.

„Srdce mu vynechává.“

Zavírám oči. Křik přestává. Chvění se uklidnilo.

Vstávám jako v mrazivé studně a je mi lehký.

„Je mrtvý,“ říká někdo.

„Jones je mrtvý!“

„Co se mu stalo?“

„Asi šok.“

„Jaký šok?“ říkám a jmenuji se Sessions, mám rozpraskané rty a jsem kapitánem téhle posádky. Stojím mezi nimi a dívám se na tělo, které chladne na písku. Chytám se rukama za hlavu.

„Pane kapitáne!“

„To nic,“ téměř křičím. „Bolí mě hlava. Za chvíli to přejde. Nevšímejte si toho,“ šeptám. „Už je to v pořádku.“

„To slunce nám asi nesvědčí, pane kapitáne.“

„Máte pravdu,“ říkám a dívám se na Jonese. „Neměli jsme sem létat. Mars nás nechce.“

Odnášíme zemřelého k raketě, ve mně se zvedá další hlas a chce ven.

Pomoc, pomoc. Ze dna štáv pozemských orgánů těla. *Pomoc, pomoc!* odráží se v rudých hlubinách, vrací se ozvěnou a žadoní. Chvění začíná tentokrát mnohem dříve. Ovládám se dobře.

„Pane kapitáne, měl byste jít do stínu, nevypadáte dobře.“

„Ano,“ říkám. „Pomoc,“ říkám.

„Co je, pane kapitáne?“

„Nic jsem nefíkal.“

„Říkal jste: ‚Pomoc‘.“

„Vážně, Matthews, vážně?“

Tělo leží ve stínu rakety a hlas ječí v hloubce podvodních katakomb z kostí a karmínového příboje. Ruce mi pošubávají. Ústa se otvírají, úplně vyprahlá. Nozdry se mi rozšiřují. Oči se koulejí ze strany na stranu. *Pomoc, pomoc, proboha pomoc, ne, ne, pusť mě, ne, ne.*

„Ne,“ říkám.

„Co, pane kapitáne?“

„Nedá se nic dělat,“ říkám. „Musím se osvobodit,“ říkám. Rukou umlčuji ústa.

„Co to děláte?“ křičí Matthews.

„Na palubu, všichni, vraťte se na Zem!“ řvu.

V ruce mám pušku. Zvedám ji.

„Pane kapitáne!“

Výbuch. Stíny se míhají. Jekot ustal. Syčí předmět, který padá prostorem.

Po deseti tisících let je krásné zemřít. Zažít ten náhlý chlad a uvolnění. Krásný pocit být rukou v rukavici, která se rozpíná a nádherně chladne na horkém písku. Ach, ten klid a rozkoš přicházející a zatemňující smrti. Ale nedá se vychutnávat věčně.

Rána, prásk.

„Proboha, on se zabil!“ křičím, otvírám oči a tamhle padá na raketu kapitán, hlavu má roztržštěnou kulkou, oči vyvalené a mezi bílými zuby mu visí jazyk. Z hlavy mu proudem teče krev. Skláním se nad něj a dotýkám se ho. „Blázen,“ říkám. „Proč to udělal?“

Posádka je zděšena. Stojí nad dvěma mrtvými, otáčejí hlavy po písčítých pláních Marsu a k vzdálené studni, kde se v hluboké vodě bezvládně převaluje Regentovo tělo. Z okoralých rtů se jim dere protest, fňukání, dětsky se brání tomuto děsivému snu.

Posádka se obrací ke mně.

Po dlouhé odmlce jeden z nich říká: „To znamená, že kapitánem jsi ty, Matthews.“

„Ano,“ říkám zvolna.

„Je nás už jen šest.“

„Proboha, šlo to tak rychle!“

„Nechci tu zůstat, letíme pryč!“

Muži mluví jeden přes druhého. Jdu k nim a dotýkám se jich se smělostí, která ve mně téměř jásá. „Poslouchejte,“ říkám a беру je za loket, za paži nebo za ruku.

Všichni zmlkne.

Jsme jeden.

Ne, ne, ne, ne, ne, ne! Vnitřní hlasy volají, uvězněny hluboko pod zevnějškem.

Díváme se na sebe. Jsme Samuel Matthews a Raymond Moses a William Spaulding a Charles Evans a Forrest Cole a John Summers a neříkáme nic, jen se díváme na sebe, na své bílé obličeje a třesoucí se ruce.

Otáčíme se, všichni najednou, a díváme se na studnu.

„Jdeme.“

Ne, ne, vřeští šest hlasů, skrytých, zasutých a navěky uskládněných.

Naše nohy krácejí po písku a připomínají obrovskou ruku s dvanácti prsty, postupující po rozpáleném mořském dnu.

Nakláníme se nad studnou a díváme se dolů. Z mrazivé hloubky na nás zírá šest obličejů.

Jeden po druhém se nakláníme, až ztrácíme rovnováhu, jeden po druhém padáme do šachty a mrazivou temnotou do studených vod.

Slunce zapadá. Hvězdy přeskakují na noční oblohu. V dálce blýskne světlo. Blíží se další raketa a nechává za sebou červenou stopu vesmírem.

Žiji ve studně. Žiji jako kouř ve studně. Jako dech v kamenném hrdle. Večer i ráno nad sebou vidím studené hvězdy a vidím slunce. A někdy si zpívám

starodávné písně tohoto světa z doby jeho mládí. Jak vám mám říci, co jsem, když to sám nevím. Nemohu.

Já jen čekám.

PSANCI

Čarodějnicím svítily oči jako uhlíky a z úst jim čpěl žhavý dech. Sehnuté nad kotlíkem šťouchaly do jeho obsahu mastným klackem a kostnatými prsty.

„Kde my tři se zas sejdem ve vichřici, v hromobití a plískanici?“ „

Opile tančily na břehu vyschlého moře, trojím páchnoucím jazykem kazily vzduch a spalovaly ho zlověstným třpytem kočičích očí.

„Kolem kotle kolo vod'me, jedové tam droby vhod'me. Tuplem psot a slot a klopot, ohni, hoř, a kotli, v klokot!“

Ustaly a pátraly kolem. „Kde je křišťál? Kde jsou jehly?“

„Tady!“

„Dobře!“

„Už zhoust žlutý vosk?“

„Už!“

„Odlej do železného kadlubu!“

„Už hotov je panáček z vosku?“ Ze zelených prstů jim kapal vosk jako melasa.

„Zaraz mu do srdce jehlu!“

„Kouli! Podej z tarokového váčku křišťálovou kouli. Opraš ji, podíváme se!“

Nad křišťálem se sklonily popelavé tváře.

„Hleď, hleď, hleď...“

Od planety Země letěla hvězdným prostorem k Marsu raketová loď. Muži na lodi umírali.

Kapitán unaveně vzhlédl. „Bude třeba nasadit morfium.“

„Ale, pane kapitáne ...“

„Vidíš sám, v jakém je ten člověk stavu.“ Kapitán zvedl

vlněnou příkrývku a muž schoulený pod zavhlým prostěradlem se pohnul a zasténal. Vzduch páchl po síře a hromobití.

„Viděl jsem ho — opravdu jsem ho viděl.“ Muž otevřel oči a zíral do průzoru na levoboku, za nímž se mihotaly pouze hvězdy v černých prostorech, vzdálená Země a blížící se mohutný rudý Mars. „Viděl jsem ho — obrovského netopýra s lidskou tváří, rozplácnutého na předním levém průzoru. Třepetal se tam, třepetal a třepetal.“

„Puls?“ zeptal se kapitán.

Ošetřovatel ho změřil. „Sto třicet.“

„Takhle ho nemůžeme nechat. Nasad' morfium. Pojd'te, Smithi.“

Odcházeli. Pláty podlahy se náhle pokryly kostmi a bílými ječícími lebkami. Kapitán se neodvážil pohlédnout dolů, pře-křikl jek: „Tady někde je Perse?“ a zabočil do průlezu.

Lékař v bílém plášti poodstoupil od mrtvého. „Vůbec nic nechápu.“

„Na co zemřel Perse?“

„Nevíme, pane kapitáne. Nebylo to ani srdce, ani mozek, ani šok. Prostě — zemřel.“

Kapitán sevřel doktorovi zápěstí, které se proměnilo v syčícího hada a kouslo ho. Kapitán ani nemrkl. „Dávejte na sebe pozor. Máte taky zvýšený puls.“ Lékař přikývl. „Perse si stěžoval na bolesti v zápěstí a v nohou — tvrdil, že ho tam bodají jehly. Říkal, že si připadá, jako kdyby měl tělo z tajícího vosku. Upadl. Pomohl jsem mu vstát. Plakal jako dítě. Vykládal, že má v srdci zabodnutou stříbrnou jehlici. A zemřel. Tady leží. Můžeme pro vás zopakovat pitvu. Fyziologicky je všechno normální.“

„To je vyloučeno. Na něco přece zemřel!“

Kapitán pooděšel k průzoru. Voněl mentolem, jódem, jeho vydrhnuté a pěstěné ruce byly cítit zeleným mýdlem. Bělostné zuby měl pečlivě vyčištěné, uši a tváře vydrbané do růžová. Nosil uniformu barvy čerstvé soli a jeho zářící boty se podobaly černým zrcadlům. Kratičké, čerstvě zastřižené vlasy ostře čpěly voňavkou. I jeho dech byl svěží a čistý. Nebylo na něm poskvrnky. Připomínal nový, čerstvě nabroušený skalpel, ještě horký ze sterilizátoru.

Posádku tvořili muži ze stejného těsta. Člověk by málem v jejich zádech čekal velké mosazné natahovací klíčky. Vypadali jako drahé, složité, dobře promazané hračky, poslušné a pohotovité loutky.

Kapitán se díval, jak před nimi rychle roste planeta Mars.

„Za hodinu na té zatracené kouli přistaneme. Smithi, viděl jste netopýry nebo nějaké jiné příšery?“

„Ano, pane kapitáne. Měsíc předtím, než jsme odlétali z New Yorku, mě bílé krysy kousaly do krku a vysávaly mi krev. Neřekl jsem vám to. Báł jsem se, že mi nedovolíte letět s vámi.“

„To už je jedno,“ povzdechl si kapitán. „Mně se taky zdály sny. Celých padesát let se mi nic nezdálo, až teď, týden před startem ze Země jsem byl každou

noc bílý vlk. Chytili mě na zasněženém kopci, zastřelili mě stříbrnou kulí a pohřbili mě s kulem zaraženým v srdci. Co myslíte, Smithi, vědí, že přilétáme?“

„Vždyť ani netušíme, jestli Marťané existují, pane.“

„Že ne? Začali nás zastrašovat před osmi týdny, ještě než jsme odletěli. Zabili už Perse a Reynoldse. Včera oslepili Grenvilla. Jak? Já nevím. Netopýři, jehlice, sny — posádka umírá neznámo na co. Za jiných časů by se tomu řeklo kouzla a čáry. Ale my píšeme rok 2120, Smithi. Jsme rozumně uvažující lidé. Tohle se přece dít nemůže. Jenže ono se to děje. Ať už je za těmi jehlicemi a netopýry kdokoli, budou se nás snažit oddělat všechny.“ Prudce se otočil. „Smithi, přineste ty knížky z mé skříně. 'Budu je při přistání potřebovat.“

Na palubu rakety navršili dvě stovky knih.

„Děkuji vám, Smithi. Prohlédl jste šije? Myslíte si, že jsem blázen? Možná. V poslední chvíli jsem je nechal přivést z Historického muzea. To ty sny. Dvacet nocí do mě bodali, krájeli mě na kousky, dělali ze mě ječícího netopýra, připíchnutého na pitevní stůl, mrtvolu zahnívajíc v černé bedně pod zemí — ošklivé, zlé sny. Celé posádce se zdálo o čarodějnicích, vlkodlacích, upírech a přízracích, a přitom o něčem podobném nemohou mít ani potuchy. Proč? Protože knihy o podobných strašidelných tématech jsme před sto lety zničili. Vydali na to zákon. Nikdo nesmí takové hrůzostrašné svazky vlastnit. To, co tu vidíte, jsou poslední dochované výtisky, ještě před týdnem je drželi pod zámek jako historické památky v depozitáři muzea.“

Smith se sklonil a četl ze zaprášených hřbetů: „Edgar Allan Poe: *Podivuhodné příběhy*. Bram Stoker: *Drákula*. Mary Shelleyová: *Frankenstein*. Henry James: *Utažení šroubu*. Washington Irving: *Legenda z ospalé rokle*. Nathaniel Hawthorne: *Rappacciniho dcera*. Ambrose Bierce: *Případ na mostě přes Soví řeku*. Lewis Carroll: *Alenka v Kraji divů*. Algernon Blackwood: *Vrby*. L. Frank Baum: *Čaroděj ze země Oz*. H. P. Lovecraft: *Podivný stín nad Innsmouthem*. A další! Walter de la Mare, Wakefield, Harvey, Asquith, Huxley -všichni zakázaní. Všecky je spálili v témže roce, kdy zakázali vánoce a postavili Halloween mimo zákon! Ale k čemu nám budou dobré v raketě, pane?“

„Nevím,“ povzdechl si kapitán. „Alespoň prozatím.“

Tři čarodějnice zvedly křišťálovou kouli, ve které se mihotal kapitánův obraz a i ven ze skla bylo slabounce slyšet jeho hlas:

„Nevím,“ povzdechl si kapitán. „Alespoň prozatím.“

Trojice čarodějnic se po sobě dopáleně podívala.

„Nemáme mnoho času,“ řekla jedna.

„Měly bychom co nejdřív varovat naše ve Městě.“

„Ty knihy je budou zajímat. Nevypadá to dobře. Čert aby toho kapitána vzal.“

„Za hodinu raketa přistane.“

Čarodějnice se zachvěly hrůzou a mžouraly na Smaragdové Město na okraji vyschlého marsovského moře. V nejvyšším okně odhrnul drobný muž krvavě rudý závěs. Pozoroval pustinu, kde tři čarodějnice živily kotlík a tvarovaly voskové figurky. Dál podél pobřeží stoupal vláčně jako mūra marsovskou nocí kouř deseti tisíc dalších modravých ohňů, vavřínového kadidla, černý tabákový kouř, dým jedlového chvojí, skořice a drcených kostí. Muž počítal ty rozkacené kouzelnic-ké ohně. Když si všiml upřeného pohledu tří čarodějnic, otočil se. Uvolněný šarlatový závěs klesl zpět, takže to vypadalo, že okenní rám v dálce mrkl jako žluté oko.

Edgar Allan Poe stál u okna ve věži a dech mu lehce páchl alkoholem. „Hekatiny přítelkyně se dneska činí,“ ozval se při pohledu na čarodějnice daleko dole. „Viděl jsem na pobřeží Willa Shakespeara, poháněl je k většímu úsilí. Jenom samotná Shakespearova armáda jde dneska večer do deseti tisíc: tři čarodějnice, Oberon, Hamletův otec, rarášek Puk — všichni, úplně všichni — tisíce! Dobrotivý Bože, hotové moře lidí,“ ozvalo se za ním.

„William, to je náš člověk.“ Poe se otočil. Nechal šarlatový závěs klesnout. Chvilí stál a hleděl na syrovou kamennou místnost, na stůl z černého dřeva, plamen svíčky a svého společníka, Ambrose Bierce, který tam seděl naprosto nečinně, škrtal sirkami, díval se do plamínků, tiše si pohvizdoval a tu a tam se sám pro sebe zasmál.

„Budeme to muset říct Dickensovi,“ prohodil Poe. „Odkládáme to příliš dlouho. Za pár hodin tu budou. Půjdeš k němu se mnou, Bierci?“

Bierce rozjařeně vzhlédl. „Zrovna mě napadlo — co se s námi stane?“

„Když se nám nepodaří lidi v raketě zabít nebo je zastrašit, aby odletěli, budeme se muset pochopitelně přestěhovat. Půjdeme dál, na Jupiter, a až se objeví tam, tak na Saturn, a až přistanou na Saturnu, půjdeme na Uran či Neptun a potom na Pluto ...“

„A pak?“

Poe vypadal sklesle. Uhlíky v očích pohasínaly, jeho divoký způsob řeči postupoval smutek, nevěděl, co dělat s rukama, a dlouhé rovné vlasy mu padaly na překvapivě bílé čelo. Připomínal satana, bojujícího za nějakou temnou, prohranou věc, generála, jehož vítězné tažení dosvědčí jen hrstka otrhan-ců.

Zamyšleně si hryzal hedvábně měkký černý knír. Byl tak drobný, až se zdálo, že se v temné síni vznáší jen jeho mohutné, světélkující čelo.

„Ovládneme vyšší formy cestování,“ pokračoval. „Vždycky můžeme doufat v atomovou válku, rozklad, návrat temna, nevědomosti a pověr. Pak bychom se všichni v jedinou noc mohli vrátit zpátky na Zemi.“ Poeovy černé oči se zasnily. Zahleděl se do stropu. „Přicházejí tedy rozbořit i tento svět? To se musí rozlézt úplně všude?“

„Copak se snad vlčí smečka zastaví dřív, než zardousí kořist a vykouše jí střeva?“ řekl Bierce. „Vypadá to na slušnou válku. Sednu si stranou v hledišti a budu zaznamenávat skóre. Tolik a tolik pozemšťanů uvařeno v oleji, tolik a tolik Rukopisů nalezených v láhvi spáleno, tolik a tolik pozemšťanů probodeno jehlicemi, tolik a tolik Rudých smrtí obráceno na útěk bateriemi injekčních stříkaček — chá!“

Mírně ovíněný Poe se vzteky zapotácel. „Co jsme ti provedli? Ve jménu Božím, Bierci, buď s námi! Copak se nám snad dostalo spravedlivého slyšení před shromážděním literárních kritiků? Nikoli! Naše knihy vybíraly hladké sterilní chirurgické kleště a házely do vroucích kádí, kde měl do posledního zahynout každý zárodek márnice. Aby je vzal všechny čert!“ „Naše situace mi připadá zábavná,“ prohlásil Bierce. Přerušil je hysterický výkřik na schodišti věže. „Pane Poe! Pane Bierci!“

„Ano, ano, už jdeme!“ Poe a Bierce sbíhali dolů, kde se o stěnu opíral udýchaný muž.

„Slyšeli jste už tu novinu?“ vykřikl, sotva je uviděl, a věšel se na ně jako člověk, který se má v nejbližší chvíli zřítit z útesu. „Za hodinu přistanou! Vezou s sebou knihy — *staré* knihy, říkaly čarodějnice! Co děláte v tak vážnou chvíli ve věži? Proč něco nepodniknete?“

„Děláme, co můžem, Blackwoode,“ odpověděl Poe. „Pro tebe je tohle všechno nové. Pojd' s námi, jdeme navštívit Charlese Dickense ...“

„... abychom společně rozjímali nad temnou záhubou, která nás čeká,“ prohodil Ambrose Bierce a poťouchle zamrkal.

Provázení ozvěnou sestupovali do jícnu hradu, procházeli šerými zelenými podlažimi hloub a hloub do zatuchliny, hniloby, mezi pavouky a jejich přízračné sítě. „Nebojte se,“ povzbuzoval je Poe a jeho čelo před nimi sestupovalo a klesalo jako obrovská bílá lampa. „Svolal jsem na dnešní noc k břehu mrtvého moře všechny ostatní. Své přátele, i vaše, Blackwoode a Bierci. Nikdo nechybí. Zvírátko, staré dámy i vysocí pánové s ostrými bílými zoubky. Pasti čekají, jámy

také, dokonce i kyvadla. Rudá smrt.“ Tiše se zasmál. „Ano, představte si, i Rudá smrt. Nikdy mě nenapadlo, že přijde doba, kdy něco takového jako Rudá smrt bude skutečně existovat.

Koledovali si o to, tak si užijí.“ „Ale jsme dost silní?“ obával se Blackwood. „Co to znamená, silní? Nečekají nás, přinejmenším. Schází jim k tomu představivost. Ti vymydlení mladičci v raketě ve svých sterilních spodkách s kulatými akvárii na hlavách a se svým novým náboženstvím? Kolem krku nosí na zlatém řetízku skalpel. Na hlavě diadém mikroskopů. Ve svatých prstech dýmající kadidelnice, které jsou ve skutečnosti pouhým sterilizátorem na vyhubení pověrčivosti. Jména jako Poe, Bierce, Hawthorne či Blackwood znějí na jejich neposkvrněných rtech jako rouhání.“

Venku vstoupili do vodního prostoru, jezírka, které nebylo jezírkem a rozestupovalo se před nimi jako v neskutečném snu. Vzduch plnil šum křídel a bzukot, náhlé poryvy větru a černé stíny. Doléhala k nim změť hlasů, kolem ohňů se klátily postavy. Poe přihlížel, jak jehlice v záři plamenů pletou, pletou, pletou - - bolest a utrpení, vetkávají potměšilost do voskových loutek a hliněných panáků. V kotlíkách syčel planý česnek, kayenský pepř a šafrán. Noc čpěla zlou mocí. „Hněte sebou!“ zavolal Poe. „Hned se vrátím!“ Podél celého pustého pobřeží se vztyčovaly a zase mizely černé postavy, rozrůstaly se a vznášely v podobě černého kouře k obloze. V horských věžích duněly zvony a do bronzu jejich hlasů vzlétali lékořičoví havrani.

Poe a Bierce spěchali přes opuštěné vřesoviště dál do údolíčka. Náhle se ocitli v mrazivém větru a chmurném lezavém počasí na dlážděné ulici. Lidé podupávali na kamenných dvorcích, aby si zahřáli nohy. Nadto padala mlha a v oknech kanceláří a obchodů plápolaly svíce mezi zavěšenými vánočními krocany. O kus dál hlouček zachumlaných chlapců zpíval *Bůh potěš vás, mí drazí páni do chuchvalců páry*, která jim šla od úst, zatímco velké hodiny bez ustání odbíjely půlnoc. Od pekaře vybíhaly děti a ve špinavých rukou svíraly tácy s kouřící večeří, přikrytou stříbrnými poklopy.

U vývěsního štítu, na němž stálo VYDRĚGROŠ, VYDRAL A DÍCKENS, Poe zaklepal na dveře klepátkem s Vydralovou tváří, a jak se dveře pootevřely, náhlý závan hudby zevnitř je málem roztancoval. Za zády muže, který na ně vystrkoval přísně zastřiženou kozí bradku a licousy, tleskal pan

Rastr do rytmu a pani Rastrová celá rozzářená tancovala do cvrkotu houslí a šťouchala se s ostatními tanečníky. Kolem tabule cinkal smích, jako když vítr náhle zavane do křišťálového lustru. Stůl se prohýbal pod mísami s nakládaným

vepřovým, krocany, cesmínou a husami, sekanou, opékanými selátko, věnci vuřtů, pomeranči a jablky. A seděl tu Bob Cratchit a malá Dorritka a Tynýnek a dokonce i pan Fagin a další pán, který vypadal jako nestrávený kus hovězího, jako ples-kanec hořčice, drobek tvarohu, úlomek nedovařeného bramboru — kdo jiný než pan Vydral se vším všudy včetně řetězů. Víno teklo proudem a do hnědá opečení krocani dělali, co mohli, aby se z nich pořádně kouřilo.

„Co chcete?“ vyslýchal je Charles Dickens.

„Opět za vámi přicházíme s prosbou, Charlesi. Potřebujeme vaši pomoc,“ řekl Poe.

„Pomoc? Vy si myslíte, že vám pomohu bojovat s těmi dobrými muži v raketě? Já sem stejně nepatřím. Moje knihy spálili omylem. Nadpřirozeno mi může být ukradené a nespí-suji žádné hrůzy a příšernosti jako vy, Poe, či vy, Bierci, nebo ostatní. S takovými příšernými lidmi jako vy nechci mít nic společného!“

„Umíte přesvědčivě mluvit,“ přemlouval ho Poe. „Mohl byste posádku rakety přivítat, ukolébat jejich ostražitost pak — pak už bychom si je vzali na starost my.“ Dickens si prohlížel záhyby černého pláště, který halil Poeovy ruce. Poe z nich s úsměvem vytáhl černou kočku. „Pro jednoho z našich hostů.“ „A pro ty ostatní?“

Poe se opět rozkošnický usmál. „Předčasný pohřeb?“ „Jste krutý, pane Poe.“ „Jsem vyděšený a rozzlobený člověk. Jsem bůh, pane Dickensi, podobně jako vy, podobně jako my všichni, naše výtvory — naši lidé, jestli chcete. Nejenže jim vyhrožovali, ale hnali je, spálili, trhali na kusy a cenzurovali, obrátili v popel a zadupali do země. Světy, které jsme stvořili, se hrouť v troskách. Dokonce i bohové musí bojovat!“ „No a?“ Dickens naklonil hlavu na stranu a bylo na něm vidět, že se nemůže dočkat, až se vrátí ke svým veselým kumpánům, k hudbě a k jídlu. „Třeba mi vysvětlíte, jak jsme se octli tady? Jak jsme se sem dostali?“ „Válka plodí válku, *zkáza* zkázu. Před sto lety, v druhé polovině dvacátého století zakázali na Zemi naše knihy. Strašná věc -- tímhle způsobem zničit naše literární díla. Přivolali nás tím zpátky — odkud? Z podsvětí? Z onoho světa? Nemám rád abstrakce, nevím. Vím jen tolik, že naše představy a bytosti námi stvořené nás prosily o pomoc a my jsme se je pokoušeli zachránit. Dokázali jsme je pouze uklidit sem na Mars a doufat, že tohle století nějak přečkáme a že se snad Země zalkne svými vědci a jejich pochybnostmi. Ale teď letí sem, aby nás vymetli i odtud, nás a naše temné tvory a všechny ty alchymisty, čarodějnice, upíry a vlkodlaky, kteří jeden za druhým ustupovali prostorem, zatímco věda

pronikala hlouběji a hlouběji do každé země, a nakonec jim zůstal jako jediná volba jen hromadný odchod. Musíte nám pomoci. Umíte dobře a krásně mluvit. Potřebujeme vás.“

„Opakuji, že nepatřím mezi vás, neschvaluji vaše počínání a ani jeden z vás se mi nezamlouvá,“ zvolal Dickens hněvivě. „Nehrál jsem si s čarodějkami, upíry a půlnočními příšerami.“

„A co *Vánoční koleda*“

„Směšné! Jediná povídka. Totiž, možná že jsem o strašidlech napsal ještě pár dalších — a kdyby? Moje stěžejní díla s těmi nesmysly nemají nic společného.“

„Ať už omylem či nikoli, hodili nás do jednoho pytle. Zničili i vaše knihy — vaše světy. Vy je musíte nenávidět, pane Dickensi!“

„Připouštím, že jsou neomalení a hloupí, ale nic víc. Těšilo mě, pánové!“

„Pusťte s námi alespoň pana Vydrala!“ Ne',

„i^C .

Dickens jim zabouchl dveře před nosem. Poe se otočil — a ulicí přijížděl, či spíše klouzal po ledovate dlažbě, veliký kočár. Kočí zatroubil veselou fanfárou a z vozu se se zpěvem a smíchem vyhnuli rozjaření Pickwickovci, bušili na dveře a halasně vykřikovali „Veselé vánoce!“, dokud jim tlustý po-domek neotevřel.

Poe spěchal po půlnočním břehu vyschlého moře. Zastavoval se u ohňů a dýmu, rozdával příkazy, dohlížel na kypějící

kotlíky, jedy a křídou nakreslené pentagramy. „Dobře!“ chválil a běžel dál. „Výborně!“ vykřikoval a zase uháněl. Coppard a Machen se s ním snažili udržet krok. Kolem nich se na zachmuřeném pobřeží svíjeli, skučeli a prskali žlučovití hadi, zlí duchové, ohniví draci, jedovaté zmije a třaslavé čarodějnice — jako ostny, žahavky, trny a další naplavené bahno, vyvržené na břeh vysychajícím mořem imaginace.

Machen se zastavil. Schoulil se jako dítě na studeném písku a rozvzlykal se. Snažili se ho konejšit, ale snad je ani neslyšel. „Napadla mě hrozná myšlenka,“ zajíkal se. „Co se s námi stane, až zničí úplně poslední výtisk našich děl?“ Zaskučel vítr. „Nemluvme o tom!“

„Musíme o tom mluvit,“ kvílel Machen. „Ted', právě ted', když má raketa každou chvíli přistát, připadá mi, že se všichni začínáte ztrácet — vy, Poe, vy, Copparde, i vy, Bierci — všichni. Jako pára nad hrncem. Jako kdyby vás někam do dálky odnášel vítr. Obličeje vám matní...“ „Smrt! Náš definitivní konec!“

„Existujeme jen proto, že nás Země ještě trpí. Kdyby dnes v noci nějaké nařízení s konečnou platností nechalo zničit naše poslední díla, zhasli bychom jako sfouknutá svíčka.“

Coppard rozjímal klidně: „Tak mě napadá, kdo vůbec jsem? V čí hlavě na Zemi dnes vlastně existuji? V nějaké africké chýši? Nebo že by moje příběhy někde četl nějaký poustevník, jako osamělá svíce ve smršti času a vědy? Jediný mihotavý světelný bod, který mě v tomto odbojném vyhnanství udržuje při životě? Je to on? Nebo mě v poslední chvíli objevil nějaký chlapec kdesi na zastrčené půdě? Včera večer mi bylo tak mdlo, až do morku kostí mého já, protože duše má své tělo stejně jako tělo má své tělo, a v tom duchovním těle mě bolel každíčký kloub. Včera večer jsem si připadal jako blikotající plamen. A najednou jako kdybych ožil. Jako kdyby nějaké dítě v prachu jakési pozemské mansardy objevilo zašlý, mušinci pokrytý výtisk mé knihy! A přidalo mně tím ještě kouštíček života!“

U chatrče na pobřeží se s třeskem rozevřely dveře. Vyšel z nich vychrtlý mužík, na nikoho se ani nepodíval, usedl a hleděl do zařatých pěstí. „Tamtoho je mi opravdu líto,“ zašeptal Blackwood. „Podívejte, jak na něm visí kůže. A přece býval skutečnější než my všichni. Chytili se ho jako pouhé představy a po staletí tu kostřičku naděje oblékali do růžové pleti, sněhobílé brady, červeného sametového kabátku a černých holínek. Přidělali mu soby, pozlátko a snílky cesmíny. Pár tisíc let ho takhle strojili a vnucovali kdekomu — a přesto ho nakonec, obrazně řečeno, utopili v kádi lyzolu.“

Ostatní mlčeli.

„Jaké to asi teď je na Zemi?“ přemítal Poe nahlas. „Bez vánoc? Bez pečených kaštanů, bez stromků, bez ozdob, hudby a svíček — nic než sních, víchr a osamělí, realističtí lidé ...“

Mlčky pozorovali seschlého staříka s prořídou bradou, oblečeného ve vyrudlém sametovém hacafráčku.

„Slyšeli jste, jak to s ním dopadlo?“

„Dovedu si to představit. Psychologům svítily oči, sociologové se předháněli v přemoudřelostech, školským pracovníkům šla rozhořčením pěna od úst, a dokonale dezinfikovaní rodiče...“

„Obchodníkům tu smůlu nezávidím,“ ušklíbl se Bierce. „Ke konci, pokud si vzpomínám, už v předvečer Všech svatých vyvěšovali jmelí a hráli koledy. Kdyby jim bylo víc přálo štěstí, mohli letos začínat na Svátek práce ...“

Bierce nedomluvil. Zalapal po dechu a sesypal se na zem. Stačil jen prohodit „To je zvláštní!“ a pak jeho tělo před zraky vydechšených přátel vzplálo, proměnilo se v modrý popel a zčernalé kosti. Saze z nich poletovaly vzduchem v černých cárech.

„Bierci! Bierci!“

„Odešel!“

„Někdo na Zemi právě spálil poslední zbylý výtisk jeho knihy.“

„Ať odpočívá v pokoji. Nic z něj nezůstalo. Vždyť co jsme jiného než knihy, a když ty zmizí, ztratíme se v nenávratnu.“

Oblohu zahlušil hromový svist.

Vykřikli hrůzou a vzhlédli. Z nebe klesala raketa provázená syčícími mraky oslnivého ohně. Mezi lidmi na pobřeží poskakovaly lucerny, bylo slyšet kvikot, klokotání a cítit aró-ma kouzelných bylin. Do vzduchu stoupaly vyřezané tykve se svítícíma očima. Vyzábělé prsty se zatínaly do dlaní a jedna z čarodějnic ječela seshlými rty:

„Lodi, lodi, zlom se, krach! Lodi, lodi, shoř na prach! Pukni, rupni, spadni, shoř! Mrtvý popel vše umoř!“

„Přišel čas odejít,“ zamumlal Blackwood. „Dál k Jupiteru, Saturnu nebo na Pluto.“

„Utíkat?“ vykřikl Poe do vichřice. „Nikdy!“

„Jsem starý, unavený člověk!“

Poe pohlédl Blackwoodovi do tváře a uvěřil. Vylezl na obrovský balvan a obrátil se k desetitisíci šedých stínů, zelených světýlek a žlutých očí.

„Zapalte směsi!“ zavelel do svištícího větru.

Do vzduchu se zvedla horká vůně hořkých mandlí, cibetu, kmínu, pelyňku a fialkového kořene.

Raketa pomalu ale jistě přistávala, s jekem zatracené duše. Poe jí zběsile spílal. Zvedl zaťaté pěsti — a orchestr temných sil mu odpověděl symfonií ohně, nenávisti a omamného pachu! K nebi vzlétali netopýři připomínající úlomky oloupané kůry. Hořící srdce, metaná jako střely, pukala v krvavém syčícím ohňostroji. Raketa se neúprosně snášela níž a níž, jako kyvadlo, zatímco Poe zuřivě vyl a ustupoval, jak sílící hukot rozčesával a trhal vzduch. Celé mrtvé moře připomínalo jámu, kde polapení do pastí čekají, až na ně jako lavina dopadne blyštící se sekera mrtvého stroje.

„Hady!“ zaječel Poe.

Světélkující vlnovky zelených hadů se vyřítily vzhůru proti raketě. Ta však o kilometr dál mohutným obloukem prudce dosedla na písek, šlehala ohnivým ohonem a hučela, jako by oddychovala únavou.

„Na ni!“ řičel Poe. „Měníme plán! Máme jen jedinou možnost. Běžte! Na ni! Na ni! Zaduste je vlastními těly! Pobijte je!“

A jako by byl přikázal běsnícímu moři, aby změnilo svůj směr, aby se vyrvalo z prastarého dna, ohnivé víry a proudy se rozvinuly a hnaly se, připomínající vítr, déšť a blesky, po písčitéch dunách a pustými říčními deltami. Ječely, hvízdaly a kňučely, prskaly a slévaly se k raketě, která ležela ve vzdálené úžlabině vyhaslá jako čistá kovová pochodeň. Jako by někdo převrátil zčernalý kotel žhnoucí lávy, klokotající vlna lidí a štěkajících zvířat vířila písek blíž a blíž. „Pobijte je,“ křičel Poe v běhu.

Astronauti vyskočili z lodi se zbraněmi v rukou. Obezřetně našlapovali a věřili jako psi. Když neviděli nic podezřelého, uklidnili se.

Kapitán vystoupil poslední. Vydal úsečné rozkazy. Muži posbírali dřevo a v mžiku zaplál oheň. Kapitán svolal posádku do půlkruhu kolem sebe.

„Toto je nový svět.“ Snažil se mluvit rozvážně, i když se co chvíli nervózně ohlédl k pustému moři. „Starý svět jsme nechali doma. Začínáme nanovo. Svou oddanost vědě a pokroku proto nyní vyjádříme činem nejsymboličtější.“ Svižně kývl na pobočníka. „Knihy.“

V září ohně ostře vystupovaly ze tmy zašlé zlacené tituly: *Vrby, Nezasvěcený, Pohleďte, Snílek, Doktor Jekyll a pan Hyde, Země Oz, Pellucidar, Země, na kterou zapomněl čas, Sen noci svatojanské*, se jmény stvůr jako Machen a Edgar Allan Poe, Cabell, Dunsany, Blackwood a Lewis Carroll. Jména dávno zapomenutá, jména zlé pověsti.

„Nový svět. Symbolicky spálíme poslední zbytek starého.“

Kapitán trhal vysušené stránky a házel je jednu po druhé do plamenů.

Výkřik!

Muži uskočili zpět a hleděli přes oheň na širé břehy neobydleného moře.

Další výkřik. Vysoký a naříkavý, připomínající smrt draka a zoufalý zápas bronzově zbarvené velryby, která lapá po dechu, když vlny obřího moře stečou po oblázcích a vypaří se.

Uslyšeli podivný svist, jako by se vzduch hrnul na uvolněné místo, kde ještě před chvílí *coś* bylo.

Kapitán špičkami prstů postrčil do ohně poslední knihu.

Vzduch se uklidnil.

Ticho!

Astronauti naklonili hlavy a naslouchali.

„Slyšel jste to, pane kapitáne?“

„Ne.“

„Jako vlna, pane. Na dně more! Připadalo mi, že tam něco vidím. Tamhle. Černou vlnu. Velikou. Hnala se na nás.“

„Něco se vám zdálo.“

„Tamhle, podívejte, pane!“

„Co?“

„Vidíte to? Tamhle! To město v dálce! To zelené město kousek od jezera! Láme se na kusy. Hrouť se!“

Muži mžourali do dálky a opatrně se sunuli k břehu.

Smith stál mezi nimi a celý se chvěl. Tiskl dlaň k čelu a usilovně se snažil zachytit myšlenku. „Vzpomínám si. Ano, už se pamatuji. Je to dávno, byl jsem ještě kluk. Četl jsem takovou knížku. Pohádku. Oz se to myslím jmenovalo. Ano. *Oz. Smaragdové město Oz . . .*“

„Oz? Nikdy jsem o něčem podobném neslyšel.“

„Ano, bylo to Oz. Teď jsem je viděl, přesně jako v té knížce. Viděl jsem, jak se propadalo do země.“

„Smithi?!“

„Ano, pane?“

„Zítra se hlase na psychoanalýze.“

„Provedu, pane!“ Smith svižně zasalutoval.

„Buďte ostražití.“

Posádka se se zbraněmi v rukou po špičkách odvážíla ze sterilního světla rakety a prohlížela si rozlehlé moře a nízké pahorky.

„Koukejte,“ šeptl zklamaně Smith, „vždyť tu nikdo není. Nikde ani živáčka.“

Jen skučící vítr mu vál na boty písek.

MODRÁ LÁHEV

Sluneční hodiny se drolily na bílé oblázky. Ptactvo nebeské létalo nyní na starodávném nebi z kamene a písku, pohřbeno, jeho písně umlčeny. Mrtvým dnem moří proudil Prach, který zaplavoval zemi, když ho vítr přiměl znovu hrát

starý příběh o potopě. Města byla uložena hluboko v sýpkách ticha, čas shromážděn a uchováván, jezírka a fontány mlčení a paměti.

Mars byl mrtvý.

Potom se z ohromné nehybnosti, z velké dálky ozval hmyzí zvuk, který zmohutněl mezi skořicovými vrchy a pohyboval se sluncem rozžhaveným vzduchem, až se silnice rozechvěla a ve starých městech se šeptavě tetelil prach.

Zvuk umkl.

V mihotavém tichu poledne seděli Albert Beck a Leonard Craig ve starém terénním voze a obhlíželi mrtvé město, které se nepohnulo pod jejich pohledem, čekalo však na jejich výkřik:

„Hej!“

Jedna křišťálová věž se sesula v prašném dešti.

„Vy tam!“

A zřítila se další.

A další a další padaly na Beckův křik, kterým je povolával na smrt. Kamenná zvířata s obrovskými žulovými křídly se zborceně snášela na dvory a fontány. Jeho výkřiky je svolávaly jako živá zvířata a ta zvířata odpovídala,úpěla, praskala, vzpírala se, převrhávala se, roztřeseně, váhavě, pak rozčísila vzduch a zhroutila se s rozšklebenou tlamou a prázdnýma očima, s ostrými věčně hladovými zuby náhle vyrvanými a jako šrapnely rozsetými po dlaždicích.

Beck vyčkával. Další věže nepadaly.

„Teď se tam dá jít bez nebezpečí.“

Craig se nehýbal. „Zase kvůli tomu?“

Beck přikývl.

„Kvůli pitomé láhvi! To nechápu. Proč ji každý chce?“

Beck vylezl z vozu. „Ti, co ji našli, to neřekli, nevysvětlili to. Ale - - je stará. Stará jako poušť, jako mrtvé moře -a může v ní být cokoli. Tak je to podle legendy. A protože by v ní opravdu mohlo být cokoli — tak jsou po ní lidi hladoví!“

„Možná ty, já ne,“ řekl Craig. Sotva pohnul ústy; oči měl přivřené a lehce pobavené. Líně se protáhl. „Jedu s tebou, jenom abych si vyrazil. Radši se na tebe půjdu koukat, než dřepět tady v tom hicu.“

Beck přišel ke starému terénnímu vozu před měsícem, ještě než se k němu připojil Craig. Byl to pozůstatek První průmyslové invaze na Mars, která skončila, když se lidstvo vydalo dál ke hvězdám. Beck dal do pořádku motor a jezdil od jednoho mrtvého města k druhému, zemí snůlků a lenochů, zahalečů a

nádeníků, zachycených vratným proudem vesmíru, mužů jako on nebo Craig, kteří toho nikdy nechtěli moc dělat a zjistili, že Mars je pro takovou činnost příhodné místo.

„Před pěti tisíci, deseti tisíci lety Marťané udělali Modrou láhev,“ řekl Beck. „Je vyfouknutá z marťanského skla — a ztratí se a najde a ztratí a najde, pořád dokola.“

Zadíval se do vlnícího se žhavého třpytu mrtvého města. Celý svůj život, pomyslel si Beck, jsem nedělal nic, nic než nic. Jiní, lepší muži, dělali velké věci, vypravili se na Merkur nebo na Venuši, anebo za hranice Soustavy. Kromě mě. Já ne. Ale Modrá láhev může tohle všechno změnit.

Obrátil se a kráčet od tichého vozu.

Craig vyklouzl za ním, lehce se pohyboval po jeho boku. „Jak dlouho už to může být, deset let, co jsi na lovu? Převaluješ se ve spaní, probouzíš se zchvácený, propotíš dny. Tak hrozně chceš tu hloupou láhev a ani nevíš, co v ní je. Ty jsi blázen, Bečku.“

„Kušuj, buď zticha,“ řekl Beck a kopl do hromádky oblázků, které měl v cestě.

Vstoupili společně do zničeného města, po mozaice popraskaných dlaždic, které tvořily kamennou tapisérii křehkých marsovských zvířat, dávno mrtvých živočichů, kteří se objevovali a mizeli, jak slabý dech větru míchal tichým prachem.

„Počkej,“ řekl Beck. Přiložil dlaně k ústům a zplna hrdla vykřikl: „Hej, vy!“

... .vy,“ řekla ozvěna a věže padaly. Fontány a kamenné pilíře se sesouvaly do sebe. Taková byla tato města. Někdy se věže krásné jako symfonie zřítily pod vyřčeným slovem. Bylo to jako sledovat na vlastní oči rozpad Bachovy kantáty.

V příští chvíli: kosti pohřbené v kostech. Prach se usadil. Dvě budovy zůstaly nepoškozené. .

Beck vykročil a pokývl svému příteli. Dali se do hledání.

A při hledání se Craig zastavil, na rtech slabý úsměv. „V té láhvi,“ řekl, „není tam mrňavá skládací ženská, složená jako ty turistické kalíšky, nebo třeba jako ty japonské kytky, jak se otevrou, když se dají do vody?“

„Žádnou ženskou nepotřebuji.“

„Třeba ano. Třeba jsi nikdy neměl opravdickou ženskou, ženskou co by tě milovala, takže tajně doufáš, že tam je.“ Craig našpulil rty. „Anebo je v té láhvi něco z tvého dětství. Všecko pohromadě v uzlíčku — jezero, strom, co jsi na něj šplhal, zelená tráva, nějaký rak. Co ty na to?“

Beck zaostřil zrak na vzdálený bod. „Někdy je to skoro ono. Minulost — Země. Nevím.“

Craig přikývl. „Co je v láhvi, to možná záleží na tom, kdo se do ní dívá. Teda, kdyby tam byl panák whisky ...“

„Tak se dívej,“ řekl Beck.

Sedm místností a byly plné třpytu a lesku; od podlahy ke stupňovitému stropu byly jen nádoby, džbány, demižony, velké i menší — vyrobené z červeného, růžového, žlutého, fialového a černého skla. Beck je rozbíjel, jednu po druhé, aby je vyřadil, aby je odstranil, a aby se jimi už nikdy nemusel znovu probírat.

Dokončil svou místnost a stál připraven vtrhnout do další. Téměř se bál pokračovat. Báł se, že *tentokrát ji* najde; že hledání skončí a jeho život ztratí smysl. Teprve před deseti lety, když slyšel o Modré láhvi od ohňových poutníků po celém prostoru mezi Venuší a Jupiterem, začal nalézat cíl života. Zachvátila ho horečka a od té doby v něm nepřestávala vytrvale plát. Kdyby s ní zacházel s rozmyslem, vyhlídka na objevení láhve by mu vyplnila život po okraj. Ještě třicet let hledání, když si dá pozor a nebude přehánět své úsilí, a když nikdy nepřipustí nahlas, že nejde o láhev, ale o hledání, o pohyb a lov, o prach a města a o pokračování.

Beck zaslechl zdušený zvuk. Obrátil se a přistoupil k oknu do dvora. Od konce ulice se vmíval a takřka nehluchně blížil malý šedivý písečný motocykl. Z pérovaného sedla sklouzl kulatý muž se světlými vlasy, zůstal stát a díval se na město. Další hledač. Beck vzdychl. Tisíce hledačů, hledají a hledají.

Ale existují také tisíce třpytných velkých a menších měst a vesnic a trvalo by tisíc let pročesat je všechny.

„Tak jakpak?“ objevil se ve dveřích Craig.

„Nijak.“ Beck nasál vzduch. „Necítíš něco?“

„Co?“ rozhlédl se Craig kolem.

„Je to cítit jako bourbon.“

„Cha!“ zasmál se Craig. „To je ze mě!“

„Z tebe?“

„Zrovna jsem si lokl. Našel jsem to vedle v místnosti. Roz-třískal jsem tam nějaké krámy, spousta lahví jako obvykle a v jedné z nich bylo trochu bourbonu, tak jsem si dal loka.“

Beck na něj zíral a začal se chvět. „Co — co by dělal bourbon tady, v mart'anské láhvi?“ Ruce měl ledové. Udělal pomalý krok kupředu. „Ukaž!“

„Jsem si jistý, že ...“

„Ukaž mi to, kruci!“

Byla tam, v rohu místnosti, nádoba z marťanského skla modrého jako obloha, velikosti malého ovocného plodu. Když ji Beck pokládal na stůl, připadala mu v ruce lehká, jako naplněná vzduchem.

„Je do polovičky plná bourbonu,“ řekl Craig.

„Nic vevnitř nevidím,“ řekl Beck.

„Tak s ní zatřep.“

Beck ji zdvihl a nerozhodně s ní zatřásl.

„Slyšíš, jak šplouchá?“ „Ne „

„Já to slyším úplně jasně.“

Beck ji postavil zpět na stůl. Sluneční světlo pálilo dovnitř bočním oknem a křesalo z útulé nádoby modré blesky. Byla to modř hvězdy na dlani. Byla to modř mělké mořské zátoky za poledne. Byla to modř diamantu za úsvitu.

„Je to ona,“ řekl Beck tiše. „Vím to. Můžeme nechat hledání. Našli jsme Modrou láhev.“

Craig se tvářil nedůvěřivě. „Určitě v ní nic nevidíš?“

„Nic ... Ale ...“ Beck se sklonil blíž a zahleděl se do modrého vesmíru v láhvi. „Možná, jestli ji otevřu a vypustím to ven, ať je to co je to, tak se to dozvím.“

„Zarazil jsem zátku pořádně. Počkej.“ Craig natáhl ruku. „Pánové mi prominou,“ ozval se ve dveřích za nimi hlas.

Kulat'oučký chlapík s plavými vlasy vstoupil do jejich zorného pole s pistolí. Nedíval se jim do tváří, díval se jen na modrou skleněnou láhev. Začal se usmívat. „Strašně nerad používám zbraně,“ řekl, „ale je to nutné, protože tohle umělecké dílo já prostě mít musím. Doporučoval bych, abyste mně ji dali a nedělali potíže.“

Beck měl téměř radost. Tenhle střet byl jako načasovaný, bylo to svým způsobem krásné; to, aby mu někdo poklad ukradl dříve, než ho stačí otevřít, byla jedna z věcí, které si vlastně mohl přát. Měl teď před sebou nadějnou vyhlídku na honičku, na boj, na řetěz zisků a ztrát a než to skončí, třeba na dalších čtyři pět let věnovaných novému hledání.

„Takže teď klid,“ řekl cizinec. „Vzdejte to.“ Varovně pozvedl hlavu.

Beck mu podal láhev.

„Kouzlo. Úplný kouzlo,“ řekl kulat'oučký muž. „Nemůžu uvěřit, že to bylo tak jednoduché, prostě vejít, slyšet dva muže, jak si povídají a pak mi Modrou láhev jednoduše *podají*. Kouzlo!“ A náměsíčně odešel přes halu do denního světla a chichotal se pro sebe.

Pod studenými dvěma měsíci Marsu byla púlnoční města kost a prach. Po rozbité silnici poskakovalo a rachotilo terénní vozidlo kolem měst, ve kterých pod pudrem omítky a hmyzích křídel ležely setrvačníky, nábytek, kovově zpívající knihy a obrazy. Kolem měst, která už nebyla městy, ale pouze věcmi rozetřenými na jemný nános, jenž se nesmyslně přesouval tam a zpátky z jedné země do druhé, jako by ho nadnášelo vinné kvašení, jako písek v gigantických přesýpacích hodinách, nekonečně se vršící vždy znovu a znovu. Ticho se rozevíralo, aby propustilo vůz a hned za ním se zase zavíralo.

Craig řekl: „Nikdy ho nenajdeme. Tyhle děsný silnice. Tak starý. Díry jako hrom, výtluky, všechno na levačku. S tím motocyklem je ve výhodě. Může mezi tím kličkovat. Já bych do toho!“

Prudce změnili směr, aby se vyhnuli rozbitému místu. Vůz po staré silnici klouzal jako stěrka po osleplé hlíně, setřel ji a odhalil smaragdové a zlaté barvy starých mart'anských mozaik, které tvořily povrch vozovky.

„Počkej,“ vykřikl Beck. Sundal nohu z plynu. „Něco jsem tam vzadu viděl.“

„Kde?“

Vrátili se o sto metrů.

„Tamhle. Vidíš? To je on.“

V příkopu u silnice ležel přes svůj motocykl kulatý muž. Nehýbal se. Oči měl dokořán, a když Beck posvítíl baterkou, matně se zaleskly.

„Kde je láhev?“ zeptal se Craig.

Beck skočil do příkopu a zvedl mužovu pistoli. „Nevím. Je pryč.“

„Co ho zabilo?“

„To taky nevím!“

„Motorka vypadá v pořádku. Nehoda to nebude.“

Beck převrátil tělo. „Žádná zranění. Vypadá to, jako kdyby — zastavil z vlastní vůle.“

„Možná infarkt,“ řekl Craig. „Byl celý pryč z té láhve. Tady slezl a chtěl se schovat. Myslel si, že to přejde, jenže infarkt ho dostal.“

„To nevysvětluje, kde je Modrá láhev.“

„Jel tu někdo kolem. Prokrista, přece víš, co je všude hledačů ...“

Zkoumali tmu kolem sebe. Daleko, ve hvězdné temnotě zahlédli na modrých kopcích nezřetelný pohyb.

„Tamhle,“ ukázal Beck. „Tři chlapi. Jdou pěšky.“

„To museli...“

„Kristepane, podívej!“

Pod nimi v příkopu tělo kulatého muže zazařilo a začalo se tavit. Oči nabyly vzhledu měsíčních kamenů pod náhlým přívalem vody. Tvář se začala měnit v oheň. Vlasy připomínaly malé planoucí a jiskřící zápalné šňůry. Dívali se a tělo začalo dýmat. Prsty se chvěly plamenem. Potom, jako když obří kladivo udeří do skleněné sochy, tělo puklo a vzneslo se v ohni z růžových střípků, stala se z něj mlha, kterou noční větrík rozvanul přes silnici.

„Oni mu museli *něco* udělat,“ hlesl Craig. „Tamti tři, nějakou novou zbraní.“

„Jenže to se stávalo už dřív,“ řekl Beck. „Ty lidi, o kterých jsem věděl, že měli Modrou láhev. Zmizeli. A láhev se dosta-la k dalším, kteří zmizeli...“ Zavrtěl hlavou. „Vypadal jako milión světlušek, když se roztrhl...“

„Chceš je pronásledovat?“

Beck se vrátil k vozu. Odhadoval pouštní přesypy, kopce prachu z kostí a z ticha. „Bude to zabíračka, ale myslím, že dokážu s vozem projet přímo za nimi. Teď už musím.“ Odmlčel se, a už nemluvil ke Craigovi. „Myslím, že vím, co je v Modré láhvi... Teď si konečně uvědomuji, že to, co chci nejvíc, je v ní. A čeká to na mě.“

„Já nejedu,“ řekl Craig a přistoupil k vozu, v němž potmě seděl Beck s rukama na kolenou. „Nebudu s tebou honit tři ozbrojené chlápky. Chci žít, Bečku. Ta láhev pro mě nic neznamená. Nebudu kvůli ní riskovat kůži. Ale popřeju ti štěstí.“

„Díky,“ řekl Beck. A odjel mezi duny.

Noc byla chladná, jako by přes kabinu vozu proudila voda. Beck se kodrcal přes mrtvé proudy řek a nánosy křídového šterku, až vjel mezi vysoké skály. Pruhy dvojitého měsíčního světla barvily basreliéfy bohů a zvířat na stěnách soutěsky žlutým zlatem: více než kilometr vysoké tváře, do nichž byly v symbolech vetkány a vtištěny marťanské dějiny, neuvěřitelné tváře s jeskyněmi otevřených očí, s jeskyněmi zejících úst.

Řev motoru porušil rovnováhu skal a balvanů. Ve střemhlavém přívalu kamení se zlaté kusy starobylého skalního sochařského díla zřítily z paprsků měsíců na vrcholu útesu a zmizely v modré tmě studené jako studna.

V tom řevu se Beck za jízdy vracel v myšlenkách zpět — ke všem těm nocím za uplynulých deset let, k nocím, kdy na dně moří zapaloval červené ohně a vařil pomalá a zamyšlená jídla. A snil. Stále ty sny o chtění. Ale nevěděl, co chce. Už od doby, kdy byl mladý muž, od doby tvrdého života na Zemi, velké paniky v roce 2130, od doby hladovění, chaosu, nepokojů a bouří, chtěl. Pak bloumání po planetách, roky bez žen a bez lásky, osamělé roky. Ze tmy vejdeš do světla, z lůna do světa a co tam najdeš, co bys opravdu chtěl?

A co ten mrtvý muž tam v příkopu? Nehledal stále něco mimořádného? Něco, co neměl. Co je tu pro muže, jako je on. Nebo pro kohokoli? Bylo tu vůbec něco, co by se dalo očekávat s nadějí?

Modrá láhev.

Rychle zabrzdil a vyskočil s připravenou zbraní. Příkrčeně vběhl do dun. Před ním leželi ve studeném písku tři muži, spořádaně jeden vedle druhého. Byli to pozemšťané, s opálenými tvářemi, hrubými šaty a tvrdýma rukama. Na Modré láhvi mezi nimi zářila hvězda.

Zatímco se Beck díval, začala se těla tavit. Zmizela v sloupech páry, v rosných kapkách a krystalcích. V okamžiku bylo po nich.

Beck pocítil ve vlastním těle chlad, jak mu přes oči pršely vločky a drobně ho bodaly do rtů a tváří.

Nepohnul se.

Kulatý muž. Mrtvý a rozplývající se. Craigův hlas: „Nějaká nová zbraň ...“

Ne. Vůbec žádná zbraň.

Modrá láhev.

Otevírali ji, aby v ní našli to, po čem toužili nejvíc. Všichni ti nešťastní, toužící muži ji po všechny ty dlouhé a osamělé roky otevírali, aby v ní našli to, co mezi všemi planetami vesmíru chtěli nejvíc. A všichni to našli, stejně jako tihle tři. Teď už bylo pochopitelné, proč láhev změnila majitele tak rychle a proč muži, kteří ji měli, mizeli. Prázdná sláma, která se chvěje v písku podél okrajů mrtvého moře. A mění se v plamen a jiskry. V mlhu.

Beck zvedl láhev a po dlouhou dobu ji držel před sebou. Oči mu svítily. Ruce se mu chvěly.

Takže tohle jsem hledal, pomyslel si. Obrátil láhev a v ní zaplálo modré hvězdné světlo.

Tak tohle doopravdy chtějí všichni lidé? Tajná touha, hluboko uvnitř, ukrytá tam, kde bychom ji nehledali? Nevědomé puzení? Takže každého vede jakási soukromá vina k tomu, aby se snažil najít právě toto?

Smrt.

Konec pochybám, trápení, chtění, osamění, strachu, konec všemu.

Všichni lidé?

Ne. Craig ne. Craig je možná mnohem šťastnější. Nevelké množství lidí ve vesmíru bylo jako zvířata, nevyptávali se, pili z louží, plodili a vychovávali své mladé a nepochybovali ani na okamžik, že život je pouze dobrý. Takový byl Craig. A hrstka jemu podobných. Šťastná zvířata ve velké rezervaci, v Boží dlani,

s vyznáním a vírou, které je prorůstaly jako snopek zvláštních nervů. Lidé bez neuróz uprostřed miliard neu-rotiků. Smrt chtějí jedině později, přirozenou cestou. Ne teď. Později.

Beck zvedl láhev. Jak prosté, pomyslel si, a jak správné. Přesně tohle jsme vždycky chtěli. A nic jiného.

Nic.

Láhev byla otevřená a ve světle hvězd modrá. Beck nabral obrovský doušek vzduchu vanoucího z Modré láhve hluboko do plic.

Konečně jsem toho dosáhl, pomyslel si.

Uvolnil se. Cítil, že mu tělo krásně chladne, a pak se zase zahřívá. Věděl, že se propadá po dlouhé hvězdné skluzavce do tmy opojné jako víno. Plaval v modrém vínu a v bílém vínu a v červeném vínu. V hrudi měl svíčky a ohnivá kola. Cítil, jak ho opouštějí ruce. Cítil, jak mu odlétají nohy, bylo to zábavné. Zasmál se. Zavřel oči a smál se.

Poprvé v životě byl tak šťastný.

Modrá láhev dopadla do chladného písku.

Za úsvitu kráčel Craig sám a pohvizdoval si. Spatřil láhev ležet v prvním růžovém světle slunce na prázdném bílém písku. Jak ji zvedl, ozval se ohnivý šepot. Plejáda oranžových a purpurových jisker zamžikala ve vzduchu a uhasla.

Celé místo bylo velmi tiché.

„Krucinál.“ Pohlédl k mrtvým oknům blízkého města. „Haló, Bečku!“

Útlá věž se zhroutila v prach.

„Bečku, tady máš ten svůj poklad! Já ho nechci. Pojd' si to vzít!“

„... .vzít,“ řekla ozvěna a poslední věž padla.

Craig čekal.

„To je gól,“ řekl. „Flaška tady a Beck nikde poblíž, aby si ji vzal.“ Zatřepal modrou nádobou.

Zažbluňkalo v ní.

„No jasně! Zrovna jako předtím. Plná bourbonu, to je něco!“ Otevřel ji, napil se a utřel si ústa.

Láhev držel ledabyly.

„Takového rámusu pro trochu bourbonu. Počkám tady na toho janka Bečka a dám mu tu jeho praštěnou láhev. Zatím si pane Craigu račte ještě loknout. Já si dám taky.“

Jediným zvukem v mrtvé zemi byl zvuk tekutiny vtékající do vyschlého krku. Modrá láhev zářila ve slunci.

Craig se šťastně usmál a znovu se napil.

JAHODOVÉ OKNO

Měl sen, že zavírá domovní dveře s jahodovými okénky, citrónovými okénky, s okénky jako bílé mráčky a okénky jako křišťálová voda ve venkovském potoce. Dva tucty tabulek pospojovaných do čtverce kolem velké tabule barvy hroznového vína, želatiny a chladivých kostek ledu. Zdálo se mu, že je malý a otec ho zvedá do náručí. „Podívej!“ A svět venku byl přes zelené sklo smaragdový, mechový a sytě mátový. „Podívej!“ Šeříková tabulka proměnila kolemjdoucí v modročerné hrozny. A nakonec jahodová tabulka zalila město růžovým teplem, vytapetovala svět narůžovělým úsvitem a z ostráhaného trávníku vykouzlila koberec právě dovezený z bazaru v Persii. Jahodové okno, nejkrásnější ze všech, léčilo lidi z churavé bledosti, protaplovalo studený déšť a proměňovalo zvířený poletující únorový sních v hořící jiskry.

„Hele, hele! Koukej...!“

Procitl.

Hlas jeho synů k němu dolehly, ještě než se úplně probral ze sna. Ležel ve tmě a naslouchal jejich smutné ozvěně, která připomínala vítr vanoucí z bílých moří do modrých kopců, a pak si vzpomněl.

Vždyť jsme na Marsu.

„Cože?“ Jeho žena vykřikla ze spánku.

Neuvědomil si, že promluvil, ležel tiše, téměř bez pohnutí. Teď však s divnou otupělostí vnímal ženu, jak vstává a tápe po pokoji. Manželčin bledý obličej se obrátil k malým oknům posazeným vysoko ve stěně jejich příbytku z vlnitého plechu a vzhlížel k jasným, ale neznámým hvězdám. „Carrie,“ zašeptal.

Neslyšela ho.

„Carrie,“ znovu zašeptal. „Chci ti něco říct. Už asi měsíc ti chci říct.. . zítra . . . zítra ráno budeme ...“

Ale jeho žena seděla v modrém svitu hvězd pohroužená do sebe, a ani na něj nepohlédla.

Kdyby alespoň slunce nezapadalo, pomyslel si, kdyby nebyla noc. Ve dne pomáhal stavět nové město, zatímco chlapi byli ve škole, Carrie uklízela, vařila a pracovala na zahradě. Ale když slunce zmizelo a jejich ruce nedržely ani květiny, ani kladivo a hřebíky, ani učebnici aritmetiky, vzpomínky se jako noční ptáci vracely ve tmě domů.

Manželka nepatrně pohnula hlavou.

„Bobe,“ řekla konečně. „Chci domů.“

„Carrie!“

„Tohle není domov,“ řekla.

Uviděl, že má oči plné slz. „Carrie, vydrž ještě chvíli.“

„Už jsem si ulámala všechny nehty od toho věčného držení!“

Pohybovala se jako náměsíčná, otvírala zásuvky, vytahovala složené kapesníky, košile, spodní prádlo a pokládala je na prádelník, aniž se na ně dívala, jen se jich prsty dotýkala, vyndávala a zase odkládala. Byl to už starý, známý zvyk. Hovořila a vyndávala věci, pak chvíli tiše postála, odložila je a vrátila se s obličejem už suchým, zpátky do postele ke svým snům. Báł se, že jedné noci vyprázdní všechny zásuvky a sáhne po několika starých kufrech opřených o zeď.

„Bobe ..“ Ten hlas nebyl zahořklý, ale měkký, nevýrazný a tak bezbarvý jako měsíční svit osvětlující její pohyby. „Takhle po nocích už povídám šest měsíců. Stydím se za to. Ale nemohu jinak, musí to ze mě ven. Nejvíc se mi stýská právě po maličkostech. Nevím - - jsou to hlouposti. Třeba naše houpacíka na verandě nebo proutěné houpací křeslo, letní noci. Pohled na lidi, jak se večer procházejí či projíždějí u nás v Ohio. Naše černé rozladěné piano. Moje švédské broušené sklo. Nábytek v hale — ach vím, že vypadal jako stádo neohrabaných slonů a byl ještě navíc starý. A čínské křišťálové kuličky, které cinkaly při každém závanu větru. A hovory se sousedy na verandě za červencových nocí. Všechny ty pošeti-lé hlouposti... nejsou vůbec důležité. Ale právě na ně musím myslet vždycky ráno kolem třetí. Promiň.“

„Neomlouvej se,“ řekl. „Mars je příliš daleko. Divně voní,

divně vypadá a člověk se tady divně cítí. V noci také o těch-hle věcech přemýšlím. Naše město bylo hezké.“ „Bylo zelené,“ řekla. „Na jaře a v létě. Žluté a rudé na podzim. A náš dům byl tak hezký; božíčku, tak starý, osmdesát, devadesát let. V noci jsem poslouchala, jak hovoří, jak šeptá. To suché dřevo, zábradlí, veranda, prahy dveří. Ať jsi se dotkl čehokoliv, promlouvalo to k tobě. Každý pokoj jinak. A když hovořil celý dům, bylo to, jako když tě ve tmě tvoje vlastní rodina ukládá k spánku. Žádný dům se mu nepodobá, takové domy se už dnes nestavějí. Domem musí projít spousta lidí, musí v něm žít, aby je pak přijal ve své měkké náruči. Tohle obydlí tady, tahle bouda, ta neví, jestli jsem uvnitř, té je jedno, jestli žiji nebo jsem mrtvá. Vydává plechové zvuky a jako plech je studená. Nemá póry, kterými by prosákla léta. Nemá sklep, kam může člověk všechno uložit na příští rok a pak na přespříští. Nemá půdu, kde může přecho-

vávat věci z ložiska a z let dávno minulých, kdy ještě ani nebyl naživu. Kdybychom tak tady měli alespoň kousíček něčeho, co je nám blízké, Bobe, pak bychom si udělali místo pro všechny ty věci, co jsou nám cizí. Ale když je ti cizí všechno, každická věc, pak trvá věčnost, než ti vůbec něco přiroste k srdci.“

Pokývl ve tmě hlavou. „Nemluvíš o ničem, o čem bych už nepřemýšlel.“

Dívala se, jak měsíční svit dopadá na kufry opřené o zeď. Viděl, jak k nim vztáhla ruku. „Carrie!“ „Co je?“

Vyskočil z postele. „Carrie, udělal jsem bláznivou, opravdu šílenou věc. Všechny ty měsíce, kdy jsem poslouchal, jak mluvíš ze sna, cítil tvůj strach, a chlapce v noci a vítr, venku Mars a dna moří, a to všechno, a...“ Zarazil se a polkl: „Musíš pochopit, co jsem udělal a proč jsem to udělal. Všechny peníze, které jsme měli v bance ještě před měsícem, všechny peníze, které jsme si za deset let našetřili, jsem utratil.“ „Bobe!“

„Vyhodil jsem je, Carrie, ví Bůh, že jsem je vyhodil pro nic za nic. Mělo to být překvapení. Ale teď, dnes v noci, když se dívám na tebe a na ty proklaté kufry na podlaze, tak ...“

„Bobe,“ řekla a otočila se. „To nemyslíš vážně! Teď po tom všem, čím jsme prošli tady na Marsu. Neříkej, že jsme dávali každý týden peníze stranou jenom proto, abys to všechno promrhal za pár hodin?“

„Nevím,“ řekl. „Jsem starý blázen. Podívej, do rána už moc času nezbývá. Vstaneme brzy. Vezmu tě do města, abys viděla, co jsem udělal. Nechci ti to teď říct, chci, abys to viděla. A jestli to nevyjde, pak jsou tady ještě pořád ty kufry a raketa na Zem čtyřikrát za měsíc.“

Ani se nepohnula. „Bobe, Bobe,“ zamumlala.

„Už nic neříkej,“ odpověděl jí.

„Bobe, Bobe ...“ Zavrtěla pomalu, nevěřicně hlavou. Odvrátil se, převalil se na svou stranu postele a ona zůstala ještě chvíli sedět, nelehla si, jenom seděla a dívala se na prádelník, kde spočívaly ve srovnaných hromádkách její kapesníky, šperky a prádlo, nachystané tak, jak je nechala. Venku vítr zbarvený měsíčním světlem vyrušil spící prach a poprášil vzduch.

Konečně si lehla, nic už neřekla, jen studeně zaplnila postel a vyhlížela dlouhým tunelem noci nepatrné znamení blížícího se dne.

Vstali s prvními paprsky slunce a pohybovali se neslyšně po svém domku. V pantomimě téměř spějící k okamžiku, kdy by ticho mohlo být narušeno výkřikem jednoho z nich, se matka, otec a oba chlapci myli, oblékali, beze slova snídali topinku, ovocný džus a kávu; nikdo se na nikoho nedíval, a přece každý

pozoroval něčí odraz na opěkači topinek, skleněném nádobí nebo na příborech, kde se jejich obličej pokřiveně rozpíjely a vyhlížely v téhle časné hodině neuvěřitelně cize. Potom konečně otevřeli dveře, vpustili dovnitř vánek ze studených modrobílých moří Marsu, v nichž se převalovaly a rozpouštěly písečné návěje vytvářející přízračné obrazce, a pod syrovou zející oblohou vykročili směrem k městu připomínajícímu filmové plátno zavěšené na vzdáleném, obrovském, prázdném jevišti.

„Kam vlastně jdeme?“ zeptala se Carrie.

„Do raketového depa,“ odpověděl. „Ale než tam dojdeme, musím vám toho hodně říct.“

Chlapci zpomalili, přidali se k rodičům a poslouchali. Otec upíral oči před sebe a po celou tu dobu, co mluvil, nepohlédl ani jednou na ženu či na syny, aby viděl, jak reagují.

„Já věřím v Mars,“ začal tiše. „Snad věřím tomu, že nám jednoho dne bude patřit. Podmaníme si ho. Obydlíme. Neukážeme mu záda, neutečeme. Tohle mě napadlo jednoho dne asi před rokem, hned jak jsme sem poprvé přiletěli. Proč jsme sem vlastně přišli? ptal jsem se sám sebe. Proto, řekl jsem si, proto. To máš stejné jako s lososy. Lososi táhnou každý rok. Nevědí proč, nevědí kam, ale stejně táhnou. Neznámými řekami, po proudu, přes vodopády, až se dostanou na místo, kde se rozmnoží a zemrou, a všechno začíná znovu. Říkejte tomu rodová paměť, instinkt, nebo tomu neříkejte nijak, ale tak to je. A tak jsme tady také my.“

Šli tichým ránem, obrovská obloha sledovala jejich kroky, na nové dálnici se pod jejich chodidly rozstříkoval podivně modrý a oparově bílý písek.

„Tak jsme tady. A kam z Marsu? Na Jupiter, Neptun, Pluto a potom dál? Správně. A potom dál. Proč? Jednoho dne vybuchne Slunce jako děravá pec. Bum — a se Zemí je konec. Ale možná že na Marsu se nic nestane; a jestli se stane, tak na Plutu ne, a jestli ano, tak kde budeme my, tedy myslím, synové našich synů?“

Zíral upřeně vzhůru k neposkrvněné skořepině švestkově modré oblohy.

„Budeme na nějakém jiném světě, pojmenovaném třeba číslem; planeta 6 hvězdného systému 97, planeta 2 systému 99! Tak zatraceně daleko odsud, že si to dokážete představit jen v nejnemožnějším snu. Budeme pryč, chápete, pryč a v bezpečí. A tak mě napadlo: Aha, tohle je ten důvod, proč lidé vystřelují rakety.“

„Bobe ...“

„Nech mě domluvit; ne aby vydělali peníze, to ne. Ne aby viděli nové zajímavé věci, kdepak. To jsou jen lži, které si namlouvají, lákavé důvody, které si pro sebe vymýšlejí. Stát se bohatým, slavným. Pobavit se, vidět kus světa.

Tohle říkají, ale přitom v jejich nitru něco neustále tiká, tak jako to tiká v lososech či velrybách, tak jako to tiká v nejmenším mikrobi, jehož jméno si pamatuješ. A víte, co ten malý budiček, který tiká v každém živém tvorovi, říká? Říká: Uteč pryč, roztáhni křídla, jen jdi, plav dál. Rozběhni se do tolika světů, vystav tolik měst, aby člověk *nikdy* nevyhynul. Chápeš, Carrie? Nejenom my, co jsme přišli na Mars, celé lidstvo, celý zpro-padený lidský rod závisí na tom, jak my naložíme se svými životy. Jde o tak velikou věc, že se mi chce smát, že mi z toho běhá mráz po zádech.

Vnímal pravidelné kroky chlapců za svými zády a vedle sebe cítil Carrie a chtěl jí pohlédnout do tváře, aby věděl, co si myslí, ale neudělal to.

„A přece se to podobá tomu, když jsem jako malý kluk šel s tatínkem po poli a rozhazovali jsme semena rukou, protože se nám polámal secí stroj a neměli jsme peníze na opravu. Nějak se to udělat muselo, aby se něco urodilo. Panebože Carrie, pamatuješ na ty články v nedělní příloze: ZEMĚ ZA MILIÓN LET ZMRZNE. Jednou jsem jako malý kluk brečel, když jsem si přečetl takový článek. Maminka se ptala, proč brečím. Kvůli všem těm chudákům, co přijdou po nás, řekl jsem. Nemysli na ně, řekla maminka. Ale, Carrie, tady jsme u toho; my na ně myslíme. Jinak bychom tady nebyli. *Záleží* přece na tom, aby Člověk s velkým Č šel dál. V mých knihách nenajdeš lepšího tvora, než je člověk s velkým Č. Nejsem samozřejmě objektivní, protože k tomuto živočišnému druhu také patřím. Ale jestliže existuje způsob, jak dosáhnout nesmrtelnosti, o níž lidé neustále mluví, pak je to tenhle -- rozletět se na všechny strany -- ošít vesmír. Pak přijde úroda, která napraví všechny neúrody. Nebude vadit, když bude na Zemi hlad, když pole napadne rez. Nová pšenice vyrostе na Venuši nebo někde jinde, kam se člověk dostane v příštích tisíci letech. Ta myšlenka mě vzrušuje, Carrie, vzrušuje. Když jsem na ni konečně přišel, chtěl jsem popadnout lidi za ramena, tebe, chlapce, a říct jim to. Ale moc dobře jsem věděl, že to není třeba. Věděl jsem, že jednou přijde den či noc, kdy i vy uslyšíte to tikání uvnitř, a pak pochopíte a nikdo vám o tom nebude muset znovu povídat. Jsou to velká slova, já vím, Carrie, a velké myšlenky na človíčka, který

měří jenom metr pětadesát, ale přísahám při všem, co je mi svaté, je to pravda.“

Šli opuštěnými ulicemi města a naslouchali ozvěně vlastních kroků.

„A dnes ráno?“ řekla Carrie.

„Hned se k tomu dostanu,“ odpověděl. „Něco ve mně chce také domů. Ale to druhé něco mi říká, že jestliže se vrátíme, všechno ztratí smysl. Tak jsem

přemýšlel, co nám nejvíc chybí. Některé věci, co nám kdysi patřily. Věci chlapců, tvoje, moje věci. A napadlo mé, jestliže na to, abys začal něco nového, potřebuješ něco z toho starého, seženu to staré, na mou duši. Pamatuji se z učebnic dějepisu, že před tisíci lety dávali do vydlabaného kravího rohu doutnající dřevené uhlí, přes den je občas rozfoukali, takže na svých cestách nosili všude s sebou oheň, aby ho večer rozsvítili z jisker, které zůstaly od rána. Pokaždé nový oheň, ale pokaždé v něm bylo něco z toho starého. Tak jsem to zvažoval, srovnával pro i proti. Stojí za to, aby člověk za Staré utratil všechny své peníze? Ne! Jedině to, co jsme s tím Starým prožívali, stojí za to. Tak tedy stojí to Nové za to? ptal jsem se. Chce se ti investovat peníze do dne, který přijde až koncem příštího týdne? Ano, řekl jsem. Jestliže dokážu bojovat s tím, co nás táhne zpátky na Zem, namočím své peníze do benzínu a škrtnu sirkou!“

Carrie a oba chlapci se nehýbali. Stáli na ulici, dívali se na něj jako na bouři, jež se přehnala kolem a téměř je smetla ze země, jako na bouři, která se už utišuje.

„Nákladní raketa přiletěla dnes ráno,“ řekl tiše. „Je na ní naše zásilka. Pojdme, vyzvedneme si ji.“

Vystoupili pomalu po třech schůdcích do raketového depa a šli po dunících podlaže ke skladu, jehož posuvné dveře se právě otvíraly.

„Povídej nám zase o lososech,“ řekl jeden z chlapců.

Uprostřed teplého rána vyjeli z města v pronajatém nákladáku, naloženém velkými krabicemi, bednami, balíky a ranci, dlouhými, vysokými, nízkými a plochými. Všechny byly očíslované, s úhlednou adresou Robert Prentiss, New Toledo, Mars. Zastavili u domku z vlnitého plechu, chlapci seskočili a pomohli matce vystoupit. Bob ještě chvíli seděl za volantem, a potom pomalu vylezl z kabiny, obešel auto a pohlédl na bedny vzadu na korbě.

A před polednem byly všechny bedny, kromě jedné, otevřené, obsah ležel u jejich nohou na mořském dnu.

„Carrie...“

Vedl ji po vybalených schodech staré verandy, které teď stály na kraji města.

„Slyšíš je, Carrie?“

Schody jim pod nohama vrzaly a šeptaly.

„Co říkají, pověz, co říkají?“

Stála na starých dřevěných schodech, zahloubaná do sebe, a nemohla mu odpovědět.

Mávl rukou. „Veranda bude tady, obývací tam, jídelna, kuchyň, tři ložnice. Něco postavíme z nového, něco dovezeme. No, zatím tady máme jenom verandu, nějaký nábytek do obývacího a starou postel.“

„Tolik peněz, Bobe!“

S úsměvem se otočil. „Nezlobíš se, vid'. Podívej se na mě! Že se nezlobíš. Všechno to sem dostaneme. Příští rok, za pět let! Broušené vázy. Ten arménský koberec, který nám tvoje matka dala v jedenašedesátém! Jen ať si Slunce vybuchne!“

Pohlédli na další bedny, očíslované a popsané: houpáčka na verandu, proutěné křeslo na verandu, čínské křišťálové kuličky...

„Sám je rozfoukám, aby zvonily.“

A pak postavili domovní dveře s malými barevnými tabulkami na horní schod a Carrie se podívala jahodovým oknem.

„Co vidíš?“

Ale věděl sám, co vidí, protože se díval s ní. Před nimi ležel Mars, chladná obloha se proteplila, mrtvá moře barevně za-plála, z kopců se staly pahorky jahodového ledu a z písku hořící uhlíky rozsévané větrem. Jahodové okno, to jahodové okno odělo krajinu do měkce růžových barev a naplnilo oči a mysl světlem nikdy nekončícího úsvitu. Jak se sehnutý díval tím oknem, slyšel sám sebe:

„Za rok bude město dosahovat až sem. Bude tady stinná ulice a ty budeš mít svou verandu a své přátele. To už to

všechno nebudeš tak potřebovat. Ale začneme hned tady, s tím málem, co je nám blízké, a uvidíme, jak to roste, jak se Mars mění, až ho budeš znát tak, jako bys ho znala celý život.“

Seběhl po schodech k poslední, ještě neotevřená bedně zabalená v plátně. Kapesním nožem v něm vyřízl díru. „Hádej!“ řekl.

„Moje kamna? Můj šicí stroj?“

„Samá voda.“ Jemně se usmál. „Zazpívej něco,“ řekl.

„Bobe, ty jsi se zbláznil.“

„Zazpívej mi písničku, která stojí za všechny ty peníze, co byly v bance a už tam nejsou, ale nám je to fuk,“ řekl.

„Žádnou neznám, jenom Sladké třešně zrály!“

„Tak ji zazpívej,“ řekl.

Ale ona nemohla otevřít ústa a dát se do zpěvu. Viděl, jak se jí pohybují rty, ale nic z nich nevychází.

Rozřízl plátno ještě víc, strčil ruku dovnitř, chvíli tiše tápal kolem a nakonec začal sám zpívat, pak udělal poslední pohyb rukou a osamocení klavírní akord pročísl svým čistým zvukem ranní vzduch.

„Pojďte,“ řekl. „Chytneme to každý z jedné strany. Každý! Tak tohle je harmonie.“

DLOUHÝ DÉŠŤ

Děšť nepřestával. Byl to hustý děšť, věčný děšť, zpocený, až z něj stoupala pára; chvílemi se měnil v mrholení, v liják, ve fontánu; bil do očí a podemílal nohy. Byl to děšť, který utopil všechny ostatní deště i vzpomínku na ně. Padal po kilech a tunách, bušil do džungle, jako zahradnické nůžky zastříhoval stromy, holil trávu, brázdil půdu a odíral křoví. Lidské ruce se v něm scvrkly na ruce vrásčitých opic; byl masivní a hladký jako sklo a nikdy nepřestával.

„Jak je to ještě daleko, pane poručíku?“

„Nevím. Možná kilometr, ale možná taky deset kilometrů anebo tisíc.“

„Vyto nevíte jistě?“ „Jak to mám vědět jistě?“

„Tenhle děšť nemám rád. Kdybychom věděli, jak je to daleko k Slunečnímu pavilónu, bylo by mi hned líp.“

„Odsud tak hodinku, možná dvě.“

„Myslíte to vážně, pane poručíku?“

„Samozřejmě.“

„Anebo lžete, abyste nám dodával myslí?“

„Lžu, abych vám dodával myslí. Nechtě toho!“

Ti dva spolu seděli v dešti. Za nimi seděli další dva muži, mokří, unavení a zplihlí jako rozměklý jíl.

Poručík zvedl hlavu. Jeho obličej, kdysi hnědý, vymyl děšť do bělá. Děšť mu smyl barvu z očí, takže byly stejně bílé jako jeho zuby a vlasy. Byl bílý. I jeho uniforma už začínala bělet a taky trochu zelenat plísní.

Poručík cítil děšť na tvářích. „Kolik už je tomu miliónů let, co tady na Venuši naposledy nepršelo?“

„Nedělejte si iluze,“ řekl jeden z těch dvou vzadu. „Na Venuši vždycky prší. Leje v jednom kuse. Byl jsem tu deset let a nepamatuji si, že by na jedinou minutu, ale co — na jedinou vteřinu přestalo lejt.“

„Člověk tu žije jako pod vodou,“ řekl poručík, vstal a trhnutím ramen usadil pušku na správné místo. „Nedá se nic dělat, radši půjdeme. Ten Sluneční pavilón přece najdeme!“

„Anebo nenajdeme,“ řekl cynik.

„Je to asi hodinku odsud.“

„Teď mi ale lžete, pane poručíku.“

„Ne, teď lžu sám sobě. Přišla chvíle, kdy se musí lhát. Dlouho už to nevydržím.“

Šli stezkou v džungli a tu a tam pohlédli na kompas. Řídili se pouze jím, jiné vodítko neměli. Byla tu jen šedá obloha, proudy deště, džungle a stezka a někde daleko za nimi raketa, v níž letěli a spadli. Raketa, v níž leželi dva jejich mrtví druzi a kapala z nich voda.

Šli za sebou husím pochodem a nemluvili. Došli k široké, malátně hnědé řece, která plynula do velikého Osamělého oceánu. Její hladina byla poseta milióny dešťových kapek.

„Tak do toho, Simmonsi.“

Poručík pokynul a Simmons sundal ze zad balíček, který se tlakem nějaké neviditelné chemikálie nafoukl v prostorný člun. Poručík nařídil, aby nařezali dříví a narychlo vyrobili pádla, a už se spustili na řeku a v dešti svižně pádlovali po klidné hladině.

Poručík cítil studený déšť na tvářích, na krku i na pádlujících pažích. Chlad mu začínal pronikat už i do plic. Cítil déšť na uších, na očích i na nohou.

„V noci jsem nespal,“ řekl.

„Copak to šlo? Copak někdo spal? Kdy? Kdo by mohl spát, když mu pleská déšť na hlavu a bubnuje kolem . . . Dám všechno na světě za klobouk. Dám, co budete chtít, jen když mi přestane pršet na hlavu. Bolí mě hlava, jako by se chtěla rozskočit, ani na chvilku to nepřestane.“

„Lituji, že jsem do té Číny jel,“ řekl jeden z nich.

„Tohle je poprvé, co slyším Venuši říkat Čína.“

„Fakt, je to Čína s čínskou vodoléčbou. Nevzpomínáš si na ten starý způsob mučení? Přivázali člověka ke zdi a každou půlhodinu mu na hlavu ukápla voda. Zbláznil se čekáním na další kapku. No a na Venuši je to totéž, jenže ve velkém. Nejsme pro vodu stvoření. Nemůžeme spát, nemůžeme pořádně dýchat a sílíme už jen z toho, že jsme provlhli. Kdybychom byli počítali s havárií, byli bychom si přivezli nepromokavé uniformy a klobouky. Protože ze všeho nejvíc člověka ničí

ty rány do hlavy. Kapky jsou tak těžké. Mně to připadá, jako by na mě někdo ťukal tužkou. Nevím, jak dlouho to vydržím.“

„Hoši, já už se vidím ve Slunečním pavilónu! Ten, kdo ho vymyslel, to byl anděl!“

Jeli přes řeku a mysleli přitom na Sluneční pavilón, který leží někde před nimi a září v deštivé džungli. Žlutý dům, kulatý a jasný jako slunce. Je čtyři a půl metru vysoký a má třicet metrů v průměru, je v něm teplo a klid, horká jídla a nikde žádný déšť. A uprostřed Slunečního pavilónu je samozřejmě slunce. Malá, volně zavěšená koule žlutého ohně, která se vznáší nahoře u stropu, a ať člověk sedí, kouří, čte nebo pije horkou čokoládu se smetanovou čepicí nebo něco jiného, stále ji má před očima. Také oni uvidí to žluté slunce, velké jako na Zemi, teplé a nikdy nezacházející, a dokud budou v pavilónu odpočívat, na deštivou Venuši ani nevzpomenou.

Poručík se ohlédl na tři muže u vesel a viděl, jak zatínají zuby. Bělali se jako žampiony. Venuše za pár měsíců vybělila každého. Dokonce i z džungle byla jen rozsáhlá děsivá karikatura, neboť jak mohla být zelená, když žila bez slunce, ve věčném lijáku a šeru? Džungle byla bílá, oslnivě bílá, její listoví smetanové, půda vyřezaná z rozmoklého rokfóru a kmeny stromů připomínaly hlavy obrovských muchomůrek -všechno jen ve dvou barvách, černé a bílé. A kolikrát vlastně člověk zahlédl, jak tu vůbec vypadá půda? Většinou byl všude samý potůček, pramínek, louže, kalužina, jezero, řeka a nakonec moře.

„Jsme na místě!“

Vyskočili na druhém břehu do kalužin, z nichž vysoko stříkala voda. Vypustili člun a složili ho do balíčku. Pak zůstali v dešti na břehu a pokoušeli se zapálit cigarety. Nejméně pět minut jim trvalo, než přivedli k rozumu zapalovač, a pak za ochrannou zdí malátných rukou se jim podařilo několikrát vtáhnout kouř z cigarety, která už v příštím okamžiku změkla a náraz deště jim ji odhodil od úst.

Vyrazili dál.

„Počkejte,“ řekl poručík. „Zdálo se mi, že jsem tamhle vpředu něco zahlédl.“

„Sluneční pavilón?“

„Nevím to jistě. Déšť to hned zakryl.“

Simmons se dal do běhu. „Sluneční pavilón!“

„Vraťte se, Simmonsi!“

„Sluneční pavilón!“

Simmons zmizel v dešti. Ostatní se rozběhli za ním.

Našli ho na malé mýtince a u vytržení zůstali stát nad jeho objevem.

Jejich loď.

Ležela tam, kde ji opustili. Bůhví proč, šli v kruhu a vrátili se na místo, odkud vyšli. Uvnitř vraku lodi rostla už z úst obou mrtvých zelená plíseň. Ve chvíli, kdy se na ni dívali, plíseň rozkvetla, plátky jejích kvítků rozbil déšť a plíseň zahynula.

„Jak se nám to mohlo stát?“

„Někde v blízkosti tu musí být elektromagnetická bouře. Svedla nám kompas. Jinak se to vysvětlit nedá.“

„Máš pravdu.“

„Co teď budeme dělat?“

„Vyzáíme znovu.“

„Panebože, nejsme ničemu ani o krůček blíž!“

„Tím se nesmíme rozčilovat, Simmonsi.“

„Rozčilovat! Já se z toho deště zblázním!“

„Když budeme šetřit, máme jídlo ještě na dva dny.“

Déšť jim tančil po kůži a po mokrých uniformách a proudem jim stékal z nosu, z uší, z prstů a z kolen. Podobali se kamenným fontánám, které chrlí vodu ze všech ztuhlých pórů.

Náhle zaslechli z dálky řev.

Z deště se vynořil hrůzný jev.

Příšera se opírala o stovky modrých elektrických noh. Šla rychle a rozsávala kolem sebe děs. Přesně míříc, mrskala nohama. Kam noha dopadla, tam padl spálený strom. Vlhký vzduch voněl ozónem a déšť pohlcoval oblaka kouře. Příšera byla kilometr široká a kilometr a půl vysoká a slepeckými pohyby ohmatávala zem. V některých chvílích neměla vůbec žádné nohy. Zato v následující chvilce vyskočily z jejího břicha stovky namodralých bičků a šlehalý džungli.

„Tady máme tu elektromagnetickou bouři,“ řekl někdo. „Tohle nám pokazilo kompas. A blíží se to k nám.“

„Všichni si lehněte na zem,“ řekl poručík.

„Poběžte!“ vykřikl Simmons.

„Neblázněte. Lehněte si na zem. Zasahuje to jen nejvyšší body. Možná že z toho vyklouzneme. Položte se asi patnáct metrů od rakety. Snad se vybije na ní a nechá nás být. K zemi!“

Muži sebou žuchli na zem.

„Jde to k nám?“ ptali se po chvíli jeden druhého.

„Jde.“

„Je to blízko?“

„Dvě stě metrů od nás.“

„Blíží se to?“

„Už je tu!“

Příšera se zastavila právě nad nimi. Vypustila deset modravých blesků a zasáhla jimi raketu. Raketa vzplála a zazněla kovově, jako když se uhodí do gongu. Příšera vypustila dalších patnáct blesků, které se roztančily v směšné pantomimě, ohmatávaly džungli a rozmáčenou půdu. „Ne, ne!“ Jeden muž vyskočil.

„Blázníte, lehněte si na zem!“ řekl poručík.

„Ne!“

Blesky se zapíchly do rakety ještě mnohokrát. Poručík otočil hlavu k rameni a zahlédl modré jiskření. Viděl, jak se kácení rozčísnuté stromy. Viděl, jak se ten nestvůrný černý oblak nad nimi otáčí jako černý disk a metá k zemi stovky dalších blesků.

Muž, který před chvílí vyskočil, utíkal teď jako ve veliké sloupové síni. Kličkoval mezi sloupy, ale pak se několik sloupů speklo v jeden a ozvalo se zasyčení, jako když si moucha sedne na rozžhavený drátek mucholapky. Poručík se na to pamatoval z dětství, které prožil na farmě ... A pak bylo cítit pach lidského masa, spáleného na uhel.

Poručík sklonil hlavu. „Nedívejte se nahoru,“ nařídil ostatním. Báł se, že sám každou chvíli vyběhne.

Bouře nad nimi vyslala ještě několik zářivých blesků a pak odletěla. Opět tu byl jen déšť, který rychle pročistil vzduch, a za okamžik tři zbývající muži už zase seděli a čekali, až se jim uklidní tep.

Pak vykročili k mrtvému s myšlenkou, že mu snad ještě budou moci zachránit život. Nechtěli uvěřit, že už mu není pomoci. Byl to přirozený projev, neboť člověk i v takové situaci neuvěří smrti, dokud mrtvého neobráť, neohledá a nerozhodne se, zda ho pohřbí, anebo ho nechá na místě, aby ho pohřbila během hodiny džungle ve své bujně vegetaci.

Z těla byla zkroucená pružina, obalená spálenou kůží. Vypadalo jako voskový manekýn, kterého hodili do spalovací pece a vytáhli, až když se vosk vpil do zuhelnatělé kostry. Jen zuby zůstaly bílé a svítily jako podivný bílý náramek, zpolo-viny prostrčený zatnutou černou pěstí. „Neměl se zvedat.“ Řekli to téměř současně. Stáli nad tělem mrtvého, který se jim doslova začal ztrácet před očima.

Vegetace už *začala* tělo obrůstat drobnými úponky a obtáčet stvolý popínavých rostlin, takže měl pohřeb i s květinami. V dálce mizela bouře s modrými blesky.

Přepluli řeku, potůček, vodní tok a pak ještě tucet dalších řek, potůčků a vodních toků. Staré řeky měnily řečiště a před očima se jim střídaly stále nové řeky — řeky s ocelovou hladinou a také řeky stříbrné a bílé jako mléko.

Přišli k moři.

K Osamělému oceánu. Na Venuši byla jen jedna pevnina. Byla čtyři tisíce kilometrů dlouhá a čtyři tisíce kilometrů široká a ze všech stran obklopená Osamělým oceánem, který pokrýval celou deštivou planetu. Osamělý oceán ležel téměř bez hnutí u sinálého břehu.

„Tudy.“ Poručík ukázal na jih. „Vím určitě, že tímhle směrem jsou dva Sluneční pavilóny.“

„Proč jich nepostavili ještě aspoň sto, když už se do toho jednou dali?“

„Je jich tu myslím sto dvacet.“

„Sto dvacet šest podle zpráv z minulého měsíce. Pokoušeli se před rokem protlačit doma na Zemi v Kongresu návrh zákona na zřízení dalších Slunečních pavilónů, ale — co bych dlouho vykládal, vždyť víte, jak to chodí. Raději dopustí, aby se tu pár lidí z toho deště zbláznilo.“

Vyrazili směrem na jih.

Poručík, Simmons a Pickard, tak se jmenoval ten třetí, kráčeli v dešti, který střídavě sílil a slábl. Šli v dešti, který se lil a bubnoval a bez ustání padal na zem, na moře a na tři pout-

Simmons ho uviděl první. „Tamhle je!“

„Co tam je?“

„Sluneční pavilón!“

Poručík mrknutím setřásl krůpěje z řas a rukou si chránil oči před pichlavými kapkami.

V dálce u moře na okraji džungle prosvítala žlutá zář. Simmons se nemýlil, byl to Sluneční pavilón.

Muži se na sebe usmáli.

„Měl jste zřejmě pravdu, pane poručíku.“

„Spíš štěstí.“

„Přátelé, jen pohled na něj mi vrací sílu. Přidejte! Kdo bude první, bude král!“ Simmons se rozběhl. Druzí dva se mu automaticky přizpůsobili, těžce lapali po dechu zmožení únavou, ale drželi se. „Vypiju sám konev kávy,“ supěl Simmons a sotva dechu popadal, ale usmíval se. „A sním k tomu mísu skořicových buchet,

jako že se Simmons jmenuje. A pak si lehnu a nechám na sebe svítit slunce. Ten šikula, co vymyslel Sluneční pavilón, ten by měl dostat metál!“

Běželi rychleji. Žlutá zář zjasněla.

„Mám dojem, že spousta lidí přišla o rozum, než vymysleli tenhle prostředek. A člověk by řekl, že je to samozřejmá věc, na kterou se přijde bez velkého přemýšlení.“ Simmons vyřázel slova do rytmu poklusu. „Ten hrozný déšť! Bylo to před léty. Našel jsem svého známého. V džungli. Chodil do kolečka. V dešti. Pořád opakoval: Nemůžu na to přijít, jak se dostat z tohohle deště. Nemůžu na to přijít, jak se dostat z tohohle deště. Nemůžu na to přijít — A pořád stejně. Zrovna jak to říkám. Chudák, zbláznil se!“

„Šetři si dech!“

Utíkali.

Všichni tři se smáli. Se smíchem doběhli ke dveřím Slunečního pavilónu.

Simmons trhl dveřmi a prudce je otevřel. „Haló!“ zakřičel. „Chystejte kávu a buchty.“

Nikdo neodpověděl.

Vešli dovnitř.

Sluneční pavilón byl temný a prázdný. Nezářilo v něm umělé žluté slunce, které jindy plulo v mlžném oparu vysoko uprostřed modrého stropu. Nečekalo je připravené jídlo. V pavilónu táhlo jako v hrobce a stovkami čerstvých děr ve stropě prýštila dovnitř voda. Déšť prosákl tlusté koberce i přepychový moderní nábytek a pleskal o skleněné desky stolů. Tropická vegetace se rozlézala po knihovnách, po divanech a po celé místnosti jako mechový potah. Déšť stříkal dovnitř a padal třem mužům do obličeje.

Pickard se začal tiše smát.

„Přestaň, Pickarde!“

„Bože můj, podívejte se na to — není tu jídlo, slunce, nic. Řádili tu Venušani! To se dalo čekat!“

Simmons přikývl. Trychtýři ve stropě se mu lil na obličej déšť. Voda mu proudila ve stříbřitých vlasech i po bílém obočí. „Venušani vždycky jednou za čas vylezou z moře a napadnou některý Sluneční pavilón. Vědí, že když zničí Sluneční pavilóny, mohou zničit i nás.“

„Copak nejsou Sluneční pavilóny opevněné?“

„Ale jsou.“ Simmons o kousek ustoupil a postavil se na místo, kde bylo poměrně sucho. „Jenže za posledních pět let neudělali Venušani jediný výpad. Obránci zpohodlněli. Tenhle pavilón zastihli Venušani nepřipravený.“

„A kde jsou mrtví?“

„Venušani je odtáhli s sebou do moře. Slyšel jsem, že mají na topení lidí rozkošnou metodu. Párají se prý s člověkem osm hodin, než ho docela utopí. Musí to být nádhera!“

„O co, že tu nikde není ani sousto.“ Pickard se rozesmál.

Poručík se na něj zamračil a kývl na Simmonse. Simmons zavrtěl hlavou a šel do místnosti, která přiléhala po jedné straně k oválnému pokoji. Kuchyně byla vystlána rozmáčenými bochníky a masem, které obrůstalo nízkým zeleným kožíškem. Stovkami děr ve střeše proudil do kuchyně déšť.

„Dokonalá práce.“ Poručík si prohlížel díry. „Nedá se vůbec pomyslet na to, že bychom díry ucpali a udělali si tu pohodlí.“

„Stejně tu není co jíst, pane poručíku,“ ohrnul nos Simmons. „Všiml jsem si, že sluneční zařízení je úplně zničené. Nemůžeme teď udělat nic lepšího než vyrazit k nejbližšímu pavilónu. Jak je odtud daleko?“

„Není daleko. Pokud si vzpomínám, postavili tu dva blízko sebe. Možná že kdybychom počkali, přijde odtamtud záchranná výprava ...“

„Pravděpodobně už tu byla před několika dny a zase odešla. Jestli Kongres uvolní peníze, pošlou sem tak za půl roku údržbáře na opravu. To bychom se načekali!“

„Tak dobře. Dojíme zásoby a vydáme se k dalšímu pavilónu.“

Pickard řekl: „Kdyby mi aspoň na chvíli přestalo pršet na hlavu. Kdybych si aspoň dokázal vzpomenout, jaké to je, když má člověk pokoj.“ Chytil se za hlavu a pevně ji stiskl. „Pamatuju se, že když jsem ještě chodil do školy, sedával za mnou jeden zlomyslný kluk a ten mě každých pět minut štípl. Vydržel mě štípat celé dny, celé týdny a měsíce. Ruce a ramena jsem měl v jednom kuse rozbolavěné a plné modřin. Mys-lei jsem, že se z toho štípání zblázním. Jednou jsem se zřejmě z té ustavičné bolesti trochu pomátl, otočil jsem se, popadl jsem kovový trojúhelník, který jsem měl na rýsování, a málem jsem toho lotra zabil. Málem jsem tomu všivákovi uřízl hlavu. Než mě odvěkleli ze třídy, ještě jsem mu málem vypíchl oko a bez ustání jsem ječel: ‚Proč mi nedá pokoj ? Proč mi nedá pokoj?‘. Sevřel rukama spánky, zatřásl hlavou, stiskl ji ještě pevněji a zavřel oči. „Ale co mám dělat teď? Na koho se mám vrhnout, komu mám říct, dej s tím pokoj, přestaň mě otravovat? Ten zatracenej déšť mě pronásleduje jako to štípání! Už nic jiného neslyším ani necítím!“

„Do čtyř odpoledne budeme ve druhém Slunečním pavilónu.“

„Ve Slunečním pavilónu? Podívejte se na tenhle! Co když všechny Sluneční pavilóny na celé Venuši vzaly za své? Co potom? Co když jsou ve všech díry a proudí tam déšť?“

„Musíme zkusit štěstí.“

„Já už mám toho zkoušení dost. Nechci nic než střechu nad hlavou a trochu klidu. Chci být sám.“

„Za osm hodin jsme tam, když se budeš držet.“

„Nemějte strach, budu se držet náramně!“ Pickard se rozesmál, ale nepohlédl na ně.

„Pojďte se najíst,“ řekl Simmons a nespouštěl ho z očí.

Znovu vyrazili po pobřeží, dále k jihu. Po čtyřech hodinách chůze museli zabočit do vnitrozemí a obcházet řeku, která byla přes kilometr široká a tekla tak prudce, že se na ni nemohli odvážit ve člunu. Zašli si deset kilometrů, než došli k místu, kde řeka z ničeho nic tryskala ze země jako krev ze smrtelné rány. Šli dál v dešti po pevné zemi a vrátili se k moři.

„Musím se vyspat,“ řekl Pickard. Zhroutil se únavou. „Nespál jsem už aspoň měsíc. Snažil jsem se, ale nemohl jsem usnout. Vyspím se tady.“

Obloha temněla. Na Venuši se snášela noc a v noci byla tma tak neproniknutelná, že každý pohyb nesl s sebou nebezpečí. Také Simmons a poručík klesli na kolena a poručík řekl: „Tak dobře, uvidíme, co se dá dělat. Jenže nevím -zkoušeli jsme to už mnohokrát. Nezdá se mi, že by se v tomhle počasí dalo klidně usnout.“

Natáhli se, podložili si hlavu, aby jim voda nemohla vystoupit k ústům, a zavřeli oči. Poručík sebou házel.

Nespál.

Něco mu lezlo po kůži. Něco se na něm vrstвило. Kapky padaly a narážely na sebe, spojovaly se v praménky, které po něm crčely a prosakovaly mu až na kůži. Do nasáklého obleku zapouštěla kořínky drobná semínka z pralesa. Cítil, jak se na něm chytají úponky popínavých rostlin a splétají mu druhý oděv; cítil, jak se na rostlinách nalévají poupata, rozkvétají a opadávají a déšť přitom bez ustání pravidelně doráží na jeho tělo a hlavu. V prozářené noci — neboť vegetace ve tmě světélkovala — viděl obrysy svých druhů. Připadali mu jako spadlé kmeny přikryté sametovými pokrývkami z trávy a květů. Déšť mu padal do obličeje. Zakryl si ho rukama. Déšť mu padal na krk. Obrátil se v blátě na břicho, lehl si do poddajných rostlin, a déšť mu padal na záda a na nohy.

Najednou vyskočil a začal ze sebe vodu stříšat. Sahalo po něm tisíce rukou, a on chtěl, aby už na něj nikdo nesahal. Už ty doteky nedokázal snášet. Plácal se nemotorně, až na něco narazil, a uvědomil si, že to je Simmons, který také vstal, ký-chá vodu, kašle a dusí se. A pak vyskočil Pickard, rozkřičel se a začal kolem nich obíhat.

„Počkej, Pickarde!“

„Zastavte to, zastavte to!“ vřeštěl Pickard. Vypálil šest ran z pušky na noční oblohu. V záblescích spáleného prachu zahlédli armády dešťových kapek jakoby zalitých do ohromného jantarového šperku. Při výbuchu miliardy kapiček, miliardy slzí, miliardy drobných klenotů, vystavených na pozadí z bílého sametu, strnuly a na okamžik zaváhaly. Ale pak, když světlo zhaslo, všechny kapky, které se jen zastavily jakoby k fotografování, a proto strnuly na okamžik ve svém střemhlavém letu, dopadly na muže a zavrtaly se do nich jako studený oblak bodajících komárů.

„Zastavte to! Zastavte to!“

„Pickarde!“

Pickard v té chvíli už jen stál a nic nevnímal. Když poručík rozsvítil příruční lampičku a zamířil její světelný kužel na Pickardův mokrý obličej, uviděl, že má široce otevřené oči, ústa dokořán a obličej obrácený vzhůru. Kapky se mu tříštily na jazyku, utápěly jeho vyvalené oči a jako tichá pěna mu bublaly v nosních dírkách.

„Pickarde!“

Neodpověděl. Stál jako dřív, na vybělených vlasech mu poskakovaly a tříštily se dešťové bubliny a zápěstí a krk mu ovíjela pouta z dešťových drahokamů.

„Pickarde! My odcházíme. Jdeme dál. Pojd'te s námi!“

Děšť kapal Pickardovi z uší.

„Slyšíte mě, Pickarde?“

Jako když se volá do studny.

„Pickarde!“

„Nechtě ho,“ řekl Simmons.

„Nemůžeme ho tu nechat.“

„A co máme dělat, máme ho nést?“ Simmons si odplívl. „Ten už neposlouží ani sobě, ani nám. Víte, co udělá? Zůstane tu stát a utopí se.“

„Cože?“

„Tolik zkušeností už byste pomalu mohl mít. Copak nevíte, jak se to dělá? Zůstane tu zkrátka stát se zakloněnou hlavou a nechá si pršet do pusy a do nosu. Nadýchá se vody.“

„To přece není možné!“

„Takhle tehdy našli generála Mendta. Seděl na skále, hlavu měl zakloněnou a vdechoval déšť. Plíce měl plné vody.“

Poručík znovu namířil svítilnu k nehybnému obličejí. Z Pickardových nosních dírek se ozývalo sotva slyšitelné bublání.

„Pickarde!“ Poručík ho pleskl po tváři.

„Ten vás necítí,“ řekl Simmons. „Po několika dnech v tomhle dešti přestane člověk cítit obličej, ruce i nohy.“

Poručík s hrůzou pohlédl na vlastní ruce. Necítil je.

„Ale nemůžeme tu přece Pickarda nechat.“

„Ukážu vám, co můžeme udělat,“ Simmons vystřelil.

Pickard padl na rozmoklou zem.

Simmons řekl: „Nehýbejte se, pane poručíku. Mířím na vás. Klidně si to rozvažte. Byl by tu stál nebo seděl tak dlouho, dokud by se neutopil. Takhle to má za sebou.“

Poručík mžoural na mrtvé tělo. „Ale vy jste ho zabil!“

„Ano, protože se stal přítěží, která by zabila mě. Viděl jste jeho obličej. Přišel o rozum.“

Po chvíli poručík přikývl. „Máte pravdu.“

Vykročili do deště.

Byla tma a ruční svítilny vrhaly kužel, který prorazil déšť jen několik stop dopředu. Po půlhodině se museli zastavit, zbytek noci prosedět a s hladovými žaludky čekat na svítání. Když konečně přišlo, ohlásilo šedivý den a déšť se řinul bez ustání jako dřív. Vydali se na cestu.

„Přepočítali jsme se,“ řekl Simmons.

„Ne. Už jen hodinku.“

„Mluvte víc nahlas. Neslyším vás.“ Simmons se zastavil a usmál se. „Panebože,“ řekl a ohmatával si uši. „Uši mně dosloužily. Déšť mi je tak rozmočil, že jsem hluchý jako pařez.“

„Neslyšíte vůbec nic?“ zeptal se poručík.

„Co?“ Simmons na něj upřel zmatený pohled.

„Nic. Pojd'te.“

„Já tu zůstanu. Jděte dál.“

„To nemůžu udělat.“

„Neslyším vás. Jděte dál. Jsem unavený. Sluneční pavilón není tímhle směrem. A jestli je, má nejspíš ve střeše díry jako ten minulý. Já si tu sednu.“

„Vstaňte!“

„Sbohem, pane poručíku.“

„Teď se přece nevzdáte!“

„Zůstanu tu, mám s sebou pušku. Neujdu už ani krok. Ještě jsem při smyslech, ale co nevidět už nebudu. Nechci takhle skončit. Jak zmizíte z dohledu, obrátím ji na sebe.“

„Simmons!“

„Řekl jste mé jméno. To jsem dokázal přečíst z vašich rtů.“

„Simmons!“

„Podívejte, už je to jen otázka času. Buďto umřu hned, anebo za pár hodin. Jen počkejte, až se dostanete do toho nejbližšího pavilónu, jestli se tam vůbec dostanete, a uvidíte, jak střechou crčí dovnitř voda. To bude nádhera, co?“

Poručík chvíli čekal a pak vykročil dál. Ještě se jednou obrátil a zavolal, ale Simmons seděl jako dřív, držel pušku a čekal, až zmizí z dohledu. Zavrtěl hlavou a gestem poručíkovi naznačil, ať jde dál.

Výstřel z pušky už poručík nezaslechl. Při chůzi sbíral bylinky a jedl je. Chvilíku mu zůstaly v žaludku. Neotrávily ho, ale nebyly nijak zvlášť výživné. Za pár minut se mu žaludek zvedl a všechno vyzvracel.

Pak zas natrhal pár listů a pokusil se udělat si z nich klobouk. Jenže s tím už měl špatné zkušenosti z dřívějšíka. Déšť mu listy doslova rozpustil na hlavě. Jakmile byly utrženy ze stromů, rychle hnily a protékaly mu jako šedá kaše mezi prsty.

„Vydržím to ještě pět minut,“ říkal si. „Ještě pět minut a pak odbočím do moře a půjdu pořád dál. Na tohle nejsme stvoření. *Žádný* pozemšťan to ještě nevydržel a nikdy nevydrží. Moje nervy! Moje nervy!“

Těžce si razil cestu mořem rozbředlého listí a došel na mírný pahorek.

V dálce mezi závoji studené vody spatřil slaboučkou žlutou šmouhu.

Sluneční pavilón.

Mezi stromy, daleko vpředu, stála okrouhlá žlutá budova. Na okamžik se zastavil a jen se na ni díval.

Pak se rozběhl, ale ihned zpomalil, protože dostal strach. Co když je jako ten minulý? Co když je to mrtvý pavilón bez slunce? napadlo ho.

Sklouzl a upadl. Zůstaň ležet, řekl si. Je taky zničený. Zůstaň ležet. Nemá to cenu. Pij, co hrdlo ráčí.

Ale nějak se mu přece podařilo vyškrábat se na nohy. Překročil několik potoků a to žluté světlo zářilo čím dál tím víc. Znovu se rozběhl, nohama ničil zrcadla a skleněné plochy kaluží, rukama bušil do diamantů a drahého kamení kapek.

Zastavil se u žlutých dveří. Nad nimi stálo hůlkovými písmeny: SLUNEČNÍ PAVILÓN. Zvedl necitlivou ruku a ohmatal je. Pak stiskl kliku a vpotácel se dovnitř.

Chvilí zůstal stát a rozhlížel se. Za ním dorážel na dveře déšť. Před ním stál nízký stoleček, na něm stříbrná konvice s čokoládou a šálek kouřícího nápoje se smetanovou čepicí. Vedle na jiném podnose stály bohatě obložené chleby s kuřecím masem, čerstvě nakrájenými rajskými jablíčky a cibulí. Na stojanu přímo před očima uviděl velkou zelenou froté osušku, vedle ní nádobu, do níž se odhazovalo mokré šatstvo,

a po pravé ruce kabinku, v níž se mohl dát v okamžiku vysušit teplými paprsky. Přes židli ležela čistá uniforma připravená na převléknutí pro něj anebo pro jiného zbloudilce. Dál bylo vidět v měděných konvicích kávu, z níž stoupala pára, tiše hrající gramofon a knihy v červené a hnědé kůži. Vedle knih bylo zavěšeno visuté lůžko, měkké a hluboké, do něhož si člověk mohl lehnout jen tak a sát do sebe paprsky z toho zdroje jasu, jenž vévodil dlouhé místnosti.

Zaclonil si oči rukama. Viděl, že k němu jdou nějací lidé, ale nepromluvil na ně. Ještě chvíli čekal se zavřenýma očima, než se začal dívat. Voda z uniformy mu stekla k nohám a udělala louži. Cítil, jak mu schnou vlasy, obličej, tělo, ruce i nohy.

Díval se na slunce.

Viselo uprostřed místnosti, veliké, žluté a teplé. Nevydávalo žádný zvuk a v místnosti bylo úplné ticho. Dveře někdo zavřel, takže déšť už byl jen vzpomínkou jeho rozbolavělého těla. Slunce viselo vysoko na modré obloze místnosti, hřálo, páliło, bylo žluté a nepopsatelně příjemné.

Vykročil k němu a cestou ze sebe trhal šaty.

CELÉ LÉTO V JEDINÉM DNI

„Připraveni?“

„Připraveni.“

„Už to bude?“

„Za chvíli.“

„Vážně to vědci vědí? Dojde k tomu dneska? Určitě?“

„Hele, hele, tak se koukněte!“

Děti se k sobě mačkaly jako růžičky, jako stébla chmýru, navzájem propletené, a očima hledaly skryté slunce.

Pršelo.

Pršelo už sedm let, tisíce a tisíce dní prostoupených a naplněných od úsvitu k úsvitu deštěm, pleskáním a chlístáním vody, svěžím křišťálovým poprcháváním i běsněním bouří tak Prudkých, že ostrovy zalévaly přílivové vlny. Tisíce lesů podlehly drtivým lijákům, tisíckrát znovu vyrostly a opět podléhaly. Takový osud provázel planetu Venuši a onen hovor se odehrával ve třídě dětí astronautů a astronautek, kteří přijeli do rozmoklého světa založit civilizaci a žít.

„Přestává, přestává!“

„Ano, ano!“

Margot stála stranou, stranou těch dětí, které si vůbec nemohou pamatovat dobu, kdy bylo venku taky něco jiného než ten věčný déšť a déšť a déšť. Všem bylo devět, a pokud i nastal před sedmi lety den, kdy slunce na hodinu vyšlo a ukázalo ohromenému světu svou tvář, nedokáží si ho už vybavit. Tu a tam v noci slyšela, jak se neklidně vrtí, pronásledované vzpomínkami, a věděla, že se jim zdá sen a v něm si vybavují zlatou či žlutou barevnou křidu anebo minci velkou tak, že by se za ni dal koupit celý svět. Věděla, že ony žijí v domnění, že si pamatují pocit tepla, jak se jim rozléval po těle, rukou i nohou a roztřesených dlaních, jako krev vehnaná do tváří. Jenomže potom se vždycky probudily za zvuku jemného bubnování, nekonečného setřásávání průzračných korálkových náhrdelníků na střechu, cestičku, zahrady, lesy, a jejich sny byly rázem tytam.

Včera si celý den ve škole četly o slunci. O tom, jak se podobá citrónu a jak je horké. A psaly o něm krátké povídky, kompozice nebo básně:

Myslím, že slunce je květina,

co hodinu jen kvěsti má.

Verše, čtené šepem v ztichlé třídě, zatímco venku padal déšť, napsala Margot.

„Pchá, to jsi nepsala ty!“ ohradil se jeden z chlapců.

„Psala,“ řekla Margot. „Psala.“

„Williamě!“ napomenula ho učitelka.

Jenomže to bylo včera. Ted' déšť slábl a děti byly nalepené na velkých oknech z tlustých skel.

„Kde je paní učitelka?“

„Přijde za chvíli.“

„Měla by si pospíšet, jinak to zmeškáme!“

Přivedly se samy do stavu velkého vzrušení, jako horečkou postižené setrvačné kolo.

Margot stála opuštěná. Byla to velmi křehká dívka, která jako by byla ztracená v dešti dlouhá léta a déšť jako by jí

smysl modrou barvu z očí, rudou z úst a žlutou z vlasů. Podobala se staré vybledlé a zaprášené fotografii z alba, a pokud vůbec někdy promluvila, její hlas zněl jako z veliké dálky. Teď stála stranou a upřeně hleděla na déšť a mokrý svět plný šumu za obrovitým sklem.

„Na co koukáš ty?“ řekl William.

Margot mlčela.

„Mluv, když se tě někdo na něco ptá.“ Strčil do ní. Ale ona se vlastní vůlí nepohnula, spíše se jím nechala odstrčit z místa.

Děti se od ní odtáhly, už od pohledu jim byla protivná. Cítila, že odcházejí. A to všechno jenom proto, že si s nimi nechtěla hrát v ozvěnou zvučících tunelech podzemního města. Když ji plácly a daly se do běhu, stála, mžourala, ale nerozběhla se za nimi. Když se ve třídě zpívalo o šťastném životě a dětských hrách, její rty se takřka nehýbaly. Jenom když se zpívalo o slunci a létě, s pohledem upřeným na smáčená okna se přidávala k ostatním.

A krom toho se nejvíc provinila samozřejmě tím, že se sem přistěhovala teprve před pěti lety ze Země, že si pamatovala slunce a to, jak slunce i obloha vypadaly tenkrát, když jí byly čtyři a žila v Ohio. Zatímco ony žily na Venuši od malička, a když slunce vysvitlo naposledy, byly jim teprve dva roky a jeho barva a žár i tehdejší pocit z něj jim dávno z paměti vymizely. Margot však nezapomněla.

„Je jako malá mince,“ řekla jednou se zavřenýma očima.

„Ne, není!“ křičely děti.

„Je jako oheň v kamnech,“ řekla.

„Lžeš, nic si nepamatuješ!“ křičely.

Jenomže ona si pamatovala a stála tiše v ústraní a hleděla na okna plná úžasných obrazců, tvořených stékající vodou. A taky jednou, před měsícem, se odmítla vysprchovat ve školních sprchách, křečovitě si tiskla ruce přes uši a přes hlavu a křičela, že se jí voda nesmí dotknout hlavy. Pak, po této příhodě, nejasně vycítila, že je jiná než ostatní a že děti si její odlišnost uvědomují, a straní se jí.

Proslýchalo se, že příští rok ji rodiče odvezou zpátky na Zem. Jí připadal ten návrat životně důležitý, třebaže rodina tím utrpí velkou finanční ztrátu. Děti ji tedy neměly rády ze všech těchto důvodů, ať již jejich důsledky byly malé či velké. Nesnášely její sněhobílý obličej, ostražitě mlčení, vyhublost i pravděpodobný návrat na Zem.

„Zmizni!“ strčil do ní znovu chlapec. „Na co čekáš?“

Nato, vůbec poprvé, se otočila a pohlédla na něj. A to, na co čekala, se jí zračilo v očích.

„No tak, co tady očumuješ!“ křikl chlapec vztekle. „Stejně nic neuvidíš!“

Pohnula rty.

„Nic!“ křičel. „Všechno byla jen legrace, no ne?“ obrátil se k ostatním dětem. „Dneska nic nebude. Že ne?“ Všechny děti na něj udiveně zíraly, ale potom, jakmile pochopily, se smály a vrtěly hlavami. „Nic, nic!“

„Ale vždyť, vždyť to má být dneska, vědci to předpovídají, tvrdí, oni přece vědí, že slunce ..“,“ šeptala Margot s bezmocným výrazem v očích.

„Jenom legrace!“ řekl chlapec a hrubě ji popadl. „Hele, pojďte sem, zavřeme ji do skříně, než přijde učitelka!“

„To ne,“ řekla Margot a udělala krok zpátky.

Obstoupily ji, chytily, a přestože protestovala, prosila a nakonec plakala, odtáhly ji zpátky do tunelu, do kabinetu, do skříně, přirazily za ní dveře a zamkly. Stály, hleděly na dveře a viděly, jak se zachvívají pod údery jejích rukou a nárazy jejího těla. Slyšely její tlumené volání. Potom se s úsměvem obrátily, vydaly se zpátky a vyšly z tunelu právě v okamžiku, kdy se vrátila učitelka.

„Jste připraveny, děti?“ Pohlédla letmo na hodinky.

„Ano!“ odpověděly sborem.

„Jsme tady všichni?“

„Ano!“

Děšť znatelně ustal.

Shlukly se u velikánských dveří.

Přestalo pršet.

Jako by se náhle, uprostřed filmu o lavině, tornádu, hurikánu nebo sopečné erupci, objevila na zvukovém zařízení nějaká závada, která způsobila ztlumení a nakonec potlačení veškerého šumu, všech výbuchů, ozvěn a burácení, a pak jako by něco vytrhlo film z projektoru a založilo místo něj idylický diapozitiv s tropickou krajinou, který se nehýbal ani

nechvěl. Svět se namáhavě dotočil a zůstal stát. Ticho bylo tak nesmírné a neuvěřitelné, až v člověku vyvolávalo pocit, že mu někdo zacpal uši anebo že úplně ohluchl. Děti si zakryly uši rukama. Už nestály tak blízko u sebe. Dveře se otevřely do stran a v ústrety jim zavanula vůně tichého, očekávajícího světa.

Vyšlo slunce.

Mělo barvu žhavého bronzu a bylo obrovské. Nebe kolem mělo barvu oslnivě modré dlaždice. Džungle plála slunečním svitem, když děti, vytržené z okouzlení, vyběhly s řevem do jara.

„Nechod'te ale moc daleko,“ volala za nimi učitelka. „Víte, že máte jenom dvě hodiny. Asi byste pak nechtěly zůstat zavřené venku!“

Jenomže kde těm už byl konec! Obracely tváře k obloze a vnímaly slunce na lících jako horkou žehličku, odhazovaly kabátky a vystavovaly paže pálivým slunečním paprskům.

„Je to lepší než horské slunce, že jo?“

„Stokrát lepší!“

Zastavily se a stanuly ve velké džungli, která pokrývala celou Venuši, rostla a nikdy růst nepřestala, bouřlivě, doslova před očima. Podobala se hnízdu chobotnic, z něhož se do výšky pnuly propletence chapadlovitého býlí, všechno se chvělo a kvetlo v tom jepicím jaru. Ta džungle měla vinou těch dlouhých bezslunečných dní barvu popelavé pryže. Měla barvu kamení, tvarohu i inkoustu, ale i barvu luny.

Děti se roz dováděně válely po pružné a živé matraci divokého porostu a slyšely, jak pod nimi vrže a vzdychá. Pobíhaly mezi stromy, smekaly se a padaly, hrály si na schovávanou a na babu, ale nejvíc ze všeho mžouraly do slunce, až se jim po tvářích řinuly slzy, vzpínaly ruce k té žluté a úžasně modré záplavě, vdechovaly k nevíře svěží vzduch a nemohly se nasytit toho ticha, jež je načas pozdrželo v požehnaném moři tišiny a nehybnosti. Na všechno se dívaly s neukojitelnou lačností. A potom, s divou radostí zvěře, která našla východ z jeskyně, se rozběhly a s halekáním běhaly pořád dokola. Běhaly hodinu a stále se nemohly nabažít pohybu.

A pak ...

Uprostřed skotačení jedna dívka vykřikla. Všichni strnuli.

Dívka stojící venku před sebe natáhla ruku.

„Ach podívejte, podívejte,“ řekla a celá se chvěla.

Váhavě k ní došly a pohlédly na její otevřenou dlaň.

V jejím středu se zachytila obrovská dešťová kapka.

Při pohledu na ni se dala do pláče.

Děti vzhledly mlčky k obloze.

Ozvaly se vzdechy plné lítosti.

Na nosy, tváře a ústa jim křáplо pár studených kapek. Slunce se vytratilo za náhlými chuchvalci mlhy. Kolem nich studeně zavanul vítr. Obrátily se a vykročily zpátky k podzemnímu domu, s rukama podél těla a vadnoucími úsměvy,

Vyděsilo je prásknutí hromu, a klopýtajíce jeden přes druhého, podobné listí před nápoem nové vichřice, se daly do běhu. Blýskalo se čím dál blíž. Obloha se v mžiku potáhla půlnočním hávem.

Chvíli postály u vchodu do podzemí, dokud se hustě nerozpršelo. Potom zavřely dveře a k uším jim doléhal nesmírný hukot, způsobený padajícími tunami a lavinami deště, všude a po všechny časy.

„Potrvá to dalších sedm let?“

„Ano. Sedm.“

Potom ze sebe jedno z dětí vyrazilо slabý výkřik.

„Margot!“

„Cože?“

„Je ještě pořád zamčená ve skříni.“

„Margot.“

Stály jako přibité k podlaze. Vyhýbavě se na sebe podívaly a pak uhnuly pohledem. Letmo se zadívaly ven na svět, kde nyní pršelo, pršelo a pršelo, do omrzení. Netroufaly si pohlédnout jeden druhému do očí. V obličejích byly vážné a bledé. Se sklopenými hlavami si prohlížely své ruce, nohy.

„Margot.“

Jedna z dívek řekla: „Tak co ...?“

Nikdo se nepohnul.

„No tak,“ zašeptala.

Za zvuku studeného deště se šouraly chodbou. Zvenčí k nim doléhal řev bouře a hromobití, když u vchodu zabočily

ke kabinetu, a ve tvářích se jim přitom odráželo modré strašidelné světlo z blesků. Loudavě přešly ke dveřím skříně a zůstaly stát.

Za zavřenými dveřmi nic než ticho.

Ještě váhavěji odemkly dveře a pustily Margot ven.

ZLATÁ SLUNEČNÍ JABLKA

„Na jih,“ řekl kapitán.

„Ale tady ve vesmíru,“ namítala posádka, „přece žádné světové strany neexistují.“

„Když člověk letí pořád směrem ke Slunci,“ odpověděl kapitán, „a všechno začíná žloutnout, žhnout a lenivět, pak míří jen jediným směrem.“ Zavřel oči, myslel na tu řefavou, žhnoucí vzdálenou končinu a dech mu jemně povíval v ústech. „Na jih.“ Sám sobě zvolna přikývl. „Na jih.“

Jejich raketa se jmenovala Copa de Oro, ale říkalo se jí také Prométheus a Ikaros a cílem jejich letu bylo skutečně zářící polední slunce. Na cestu do téhle širošířé Sahary si s sebou v nejlepší náladě naložili dva tisíce kyselých citrónových limonád a tisíc lahví piva s bílými kapslemi. A jak teď do nich Slunce pražilo, vybavovali si verše a citáty:

„Zlatá sluneční jablka' ?“

„To napsal Yeats.“

„Žáru slunečního již se neboj' ?“

„Shakespeare, to je jasné.“

„Pohár zlata? Steinbeck. ‚Džbán zlata‘? Stephens. A jak je to s tím hrncem zlata tam za tou duhou? Panebože, to je označení pro dráhu, po které letíme! Duha!“

„Jaká je teplota?“

„Tisíc stupňů!“

Kapitán upřeně hleděl průzorem s kouřovou čočkou a Slunce tam skutečně bylo a dostat se k tomu Slunci, dotknout se ho a kousíček ukrást a navždycky odnést — to byl Jeho tichý a jediný záměr. V téhle lodi se snoubila chladivá Pohoda s chladnou praktičností. Chodbami z ledu a z mléčné Jinovatky fičela ze čpavku vyrobená zima a sněžná chumele-nice. Každá jiskřička z té obrovité ohnivé pece na vnější stra-ně necitlivého trupu téhle lodi, sebemenší ohnivý závan, pokud snad by pronikl dovnitř, by narazily na zimu podřimující tu jako v nejstudenějších únorových dnech.

Audiotermometr zavrčel do toho arktického ticha: „Teplota: dva tisíce stupňů!“

Padáme, říkal si v duchu kapitán, jako sněhová vločka do náruče června, horkého července a rozpálených dnů šíleného srpnového vedra.

„Tři tisíce stupňů!“

Pod sněžnými poli běžely motory na plné obrátky, za hodinu napumpovaly deset tisíc kilometrů chladicích prostředků do ojíněných hroznýšovitých spirál.

„Čtyři tisíce stupňů.“

Poledne. Léto. Červenec.

„Pět tisíc stupňů!“

Konečně kapitán promluvil a v hlase mu zazněla vyrovnanost celé dosavadní cesty:

„Teď se dotýkáme Slunce.“

Oči jim při tom pomýšlení zazářily jako roztavené zlato,

„Sedm tisíc stupňů!“

Zvláštní, jak může mechanický teploměr zaznít vzrušeně, třebaže má jen ocelový hlas prostý všeho citu.

„Kolik je hodin?“ zeptal se kdosi.

Všichni se tomu zasmáli.

Neboť teď existovalo jen Slunce, Slunce a nic než Slunce. Bylo jediným obzorem, bylo na všech stranách. Sežehlo minuty, vteřiny, přesýpací i nástěnné hodiny. Sežehlo všechnen čas i věčnost. Propalovalo se očními víčky, mokem temného světa za nimi, sítnicí a skrytým mozkiem. A spálilo spánek a sladké vzpomínky na něj a na chladivý soumrak.

„Pozor!“

„Pane kapitáne!“

Bretion, první důstojník, padl jako podřátý na zimní palubu. Jeho ochranný oděv v roztrženém místě zasyčel a Brettonovo tělesné teplo, jeho kyslík i jeho život tudy vyrazily jako květ z mrznoucí páry.

„Rychle!“

Uvnitř Brettonovy kukly z umělé hmoty se už srážely mléčné krystalky v nepřehledných vzorech. Sklonili se nad něj.

„Vada ve struktuře jeho obleku, pane kapitáne. Je mrtvý.“

„Zmrzl.“

Upřeli pohled na druhý teploměr, který ukazoval, jak se daří zimě v jejich sněžné lodi. Tisíc stupňů pod nulou. Kapitán pozorně hleděl na zmrazenou sochu u svých nohou a na třpytivé krystalky, které na ní ledovatěly před jeho očima. Tohle je ironie nejhrubšího zrna, napadlo ho: člověka, který se obává ohně, zabije mráz.

Kapitán se odvrátil. „Nemáme čas. Nemáme čas. Nechtě ho ležet.“ Cítil pohyby vlastního jazyka. „Teplota?“

Ukazatele poskočily o čtyři tisíce stupňů.

„Podívejte se! Tak co? Podívejte!“

Jejich rampouch začínal tát.

Kapitán prudce zvrátil hlavu, aby viděl na strop.

Jako by se v promítačce zaseklo okénko jediné jasné vzpomínky v hlavě, jeho myšlenky se ze všeho zaostřily na jedinou scénu vydolovanou z dětství.

Jako chlapec se za jarních jiter vykláněl z okna svého pokoje do vzduchu vonícího sněhem a díval se, jak slunce jiskří na posledním zimním rampouchu. Z průzračné křišťálové čepele odkapávalo bílé víno, ta krev chladného, ale už oteplujícího se dubna. Minutu za minutou byla zbraň prosince méně nebezpečná, až nakonec rampouch odpadl a dole cinkl o štěrkovou cestu.

„Pomocná pumpa má poruchu, pane kapitáne. V chlazení. Ztrácíme led!“

Shůry se na ně snesla sprška teplého deště. Kapitán otáčel hlavou hned napravo, hned nalevo. „Vidíte, co se děje? Nestůjte tu, proboha, nemáme čas!“

Muži se rozeběhli. Kapitán se v tom teplém dešti sehnul, zaklel a ucítil, jak jeho vlastní ruce přejíždějí chladný stroj, jak se v něm hrabou a po něčem pátrají, a při té práci uviděl před sebou budoucnost, od které je dělil jen vlasek. Viděl, jak se z jejich raketového úlu loupe slupka a jak lidé, takto odhalení, utíkají úprkem a jejich ústa křičí bez jediného hlesu. Vesmír je černá, mechem obrostlá studna, v níž život utápí všechn svůj řev a hrůzy. Ječ, co můžeš, vesmír odstřihne tvůj jakot jako ohořelý knot svíčky, ještě než se ti vydere z hrdla. Posádka se hemží jako mravenci v hořící krabíčce sirek. Lod' se mění v krápance lávy, v tryskající páru, v nicotu!“Pane kapitáne?“

Hrůzná představa naráz zmizela.

„Tady to je!“ Pracoval v teplém mrhlení, které se snášelo z horních palub. Vrtal se v pomocné pumpě. „Ksaku!“ Trhl přívodovou trubkou. Jestli k tomu dojde, bude to nejrychlejší smrt v dějinách umírání. Jediný okamžik, výkřik — a o jeden žhavý záblesk později už jen budou syčet miliardy tun vesmírného ohně a nikdo je v tom prostoru neuslyší. Popukají jako kaštiny v peci, ale jejich myšlenky utkví na spáleném vzduchu jako dlouhý vzdech i poté, co se jejich těla změní v zuhelnatělé škvarky a fluoreskující plyn.

„Ksaku!“ Vrazil do pomocné pumpy šroubovák. „Ježíši Kriste!“ Otrásl se. Dokonalá anihilace. Pevně sevřel víčka, stiskl zuby. Panebože, říkal si v duchu, jsme zvyklí dát si s umíráním na čas, měřit je na minuty a na hodiny. Teď by i dvacet vteřin znamenalo pomalou smrt ve srovnání s tím hladovým idiotem, který čeká, až nás zhltně!

„Pane kapitáne, stáhneme se, nebo zůstaneme?“

„Připravte číši. Vemte to za mě a dokončete to. Dělejte!“

Otočil se a chopil se řídicího mechanismu obrovité číše. Vjel prsty do rukavice robota. Krátký pohyb rukou zde uvedl do pohybu gigantickou ruku s gigantickými kovovými prsty, která se vynořila z útrob lodi. A teď — teď ta obrovská kovová ruka dýchavičně sklouzla, držíc onen Copa de Oro, do té železné výhně, do toho netělesného těla a bezmasého masa Slunce.

Před miliónem let, napadlo kapitána ve zlomku okamžiku, jak pohyboval rukou s číší, před miliónem let uviděl nahý člověk na opuštěné stezce někde na severu, jak do stromu udeřil blesk. A zatímco jeho klan se dal na úprk, on holýma rukama ulomil hořící větev a v sežehnutých prstech, chráně ji před deštěm vlastním tělem, triumfálním během ji donesl do své jeskyně, kde vyjel smíchem, hodil ji na hromadu listů a dal tak své rodině léto. A celý kmen se nakonec se strachem připlížil k ohni, vztahovali k němu ruce a hned ucukávali, ucítili ve své jeskyni nové období, tu malou žlutou skvrnu měnícího se počasí, a nakonec se i oni nejistě usmáli. A dar ohně byl jejich.

„Pane kapitáne!“

Obrovské ruce trvalo celé čtyři vteřiny, než zatlačila prázdnou číši do ohně. A tak jsme tu dnes znovu, říkal si v duchu, na jiné stezce, a vztahujeme ruce po číši vzácného plynu a vakua, po troše jiného ohně, s nímž vyrazíme zpět chladným prostorem, ozáříme si cestu a Zemi přineseme dar ohně, který asi bude hořet navěky. A proč?

Odpověď znal dřív než otázku.

Protože atomy, které na Zemi zpracováváme vlastníma rukama, jsou nanicovaté, atomová bomba je malá a nanicovitá, naše vědomosti jsou malé a nanicovaté a jedině Slunce opravdu ví to, co chceme vědět my, a jedině Slunce zná to tajemství. A navíc je to zábava, je to šance, je to velká věc přiletět si sem, zahrát si na honěnou, dát babu a pryč. Ve skutečnosti pro to není jiný důvod, než ta pýcha a marnivost hmyzích lidiček, kteří doufají, že bodnou lva a uniknou jeho tlamě. Bože můj, řekneme si, my jsme to dokázali! Tady je naše číše plná energie, ohně, vibrace, říkejte si tomu, jak chcete, která zásobí elektřinou naše města, bude pohánět naše lodi, osvětlovat naše knihovny, opalovat naše děti, péct náš denní chléb a po tisíc let přihřívat vědomosti o našem vesmíru, až budou dobře stravitelné. Zde je ta číše a všichni dobří lidé ze světa vědy a náboženství: pijte! Zahřejte se proti noci nevědomosti, proti sněhovým příkrývkám pověr, proti

studeným větrům nedostatku víry a okřejte z toho velikého strachu ze tmy, který je v každém člověku. Proto natahujeme ruku s žebračkou miskou ..

„Ach!“

Číše se ponořila do Slunce. Nabrala ždibek Božího těla, té krve vesmíru, planoucí myšlenky, oslňující filozofie, která počala jednu galaxii a starala se o ni, která náhodně rozhodla planety na jejich dráhy a dala vzniknout nebo zaniknout životu a živobytí.

„Ted' pomalu,“ šeptal kapitán.

„Co se stane, až to vtáhneme dovnitř? Takový žár navíc a právě ted', pane kapitáne?“

„To ví jen Pánbůh.“

„Pomocná pumpa je v pořádku.“

„Zapněte ji!“

Pumpa naskočila. „Zavřete víko číše a dovnitř s ní, ale pomalu, pomaloučku.“

Ta krásná ruka na vnější straně lodi se zachvěla ve zvětšeném odrazu jeho vlastního pohybu a v naolejovaném tichu klesla zpátky do trupu lodi. Číše s uzavřeným víkem, setřásajíc žluté květy a bílé hvězdy, vklouzla hluboko dovnitř. Audiometer zaječel. Mrazicí zařízení se začalo vzpouzet. Čpavková kapalina bušila do stěn jako krev v hlavě řvoucího idiota.

Kapitán uzavřel vnější vzduchotěsné dveře.

„Ted'!“

Vyčkávali. Život v lodi pulsoval dál. Její srdce se rozběhlo, zabušilo, znovu se rozběhlo, číše zlata v něm. Chladná krev pádila kolem dokola, nahoru dolů, kolem dokola, nahoru dolů.

Kapitán zvolna vydechl.

Led ze stropu přestal kapat. Opět mrzlo.

„A ted' odtud!“

Lod' se obrátila a vyrazila.

„Poslouchejte!“

Srdce lodi zvolňovalo tep a uklidňovalo se. Údaje klesaly po tisících, ručičky přístrojů ševalily, ale nebylo je vidět. Hlas teploměru monotónně ohlašoval změnu ročních období. Všichni ted' měli jednu společnou myšlenku: Pryč a pryč od toho ohně a jasu, tavícího žáru, od té žluti a běloby. Dál od toho do chladu a tmy. Za nějakých dvacet hodin už se možná budou moci vyřadit některá chladicí zařízení, nechat zimu ustoupit. Zanedlouho se poletí nocí tak chladnou, že bude

možná nutné použít v raketě tu novou výheň, načerpat teplo z onoho opouzdřeného ohně, který nesou s sebou jako nenarozené dítě.

Letěli domů.

Letěli domů, a ačkoli kapitán bděl nad Brettonovým tělem, ležícím na návěži bílého zimního sněhu, našel si chvílku a vzpomněl na verše, které napsal před mnoha lety:

Hořícím stromem Slunce se mi zdává.

V nevzdušném ovzduší jablka zlatem žhnou.

Tíže i člověk je jako červ nahlodává

a klaní se jim s úctou pobožnou. Hořícím stromem Slunce se mi zdává ..

Po dlouhou dobu seděl u mrtvého s nejrůznějšími pocity. Je mi smutno, říkal si v duchu, a je mi dobře, je mi jako malému klukovi, který se vrací domů ze školy s plnou hrstí pampelišek.

„Tak co,“ povzdechl si a zůstal sedět se zavřenýma očima. „Kam se vydáme teď, tak co, kam se rozletíme?“ Cítil, že muži jeho posádky sedí nebo postávají kolem něj, hrůza v nich odumřela, dech se zklidnil. „Když člověk urazí tu strašlivě dlouhou cestu ke Slunci, dotkne se ho, chvíli se zdrží, poskakuje kolem a rychle pryč, kam letí potom? Když opustí žár, polední jas a malátnou lenivost, kam se vydá?“

Posádka čekala, až to vysloví on. Čekali, až kapitán soustředí ve své mysli všechnu chlad, bělost, lákavost i osvěžující klima toho slova, a dívali se, jak to slovo tvoří a zlehka převaluje v ústech jako sousto zmrzliny.

„Ve vesmíru je odtud jen jediný směr,“ řekl konečně.

Čekali. Čekali a jejich loď se rychle vzdalovala ze světla do studené tmy.

„Na sever,“ šeptl. „Na sever.“

A všichni se usmáli, jako by se uprostřed horkého odpoledne náhle zvedl vítr.

EL DÍA DE MUERTE

Ráno.

Chlapec Raimundo běžel po Avenidě Madéro. Běžel ranní vůní kadidla z mnoha kostelů a vůní dřevěného uhlí, na němž se připravovalo deset tisíc snídaní. Pohyboval se v myšlenkách na smrt, neboť Mexiko bylo toho rána ztuhlé myšlenkami na smrt. Obklopovaly ho stíny chrámů a ženy v černém, ženy ve smutku a kouř z kostelních svící a železné koše s řevavým uhlím páchly sladkou

smrtí do jeho chřípí, jak běžel. A vůbec mu to nepřipadalo divné, neboť toho dne všechny myšlenky byly myšlenkami na smrt.

Byl El día de muerte, Den smrti.

Toho dne i v nejzastrčenějších koutech země posedávají ženy u malých stánků z dřevěných látek a prodávají bílé cukrové lebký a cukrové mrtvolý, které se rozkoušou a snědí. Ve všech kostelech se konají bohoslužby a na hřbitovech se večer zapálí svíce, vypije se mnoho vína a všude hlaholí písne zpívané mužskými fistulkami.

Raimundo běžel a měl pocit, že obsáhl celý vesmír. Všechno, co mu vykládal jeho Tío Jorge, všechno, co v životě sám viděl. Dnes se budou dít velké věci v dalekém Guanajuatu i u jezera Pátzcuaro. Tady ve veliké býčí aréně v Mexiku už *trabajandos* hrabou a urovnávají písek, u pokladen prodávají lístky, býci se nervózně vyprazdňují, koulejí očima v skrytých stájích a čekají na smrt.

Na hřbitově v Guanajuatu jsou dokořán veliká železná vrata, aby *turistas* mohli sestoupit po spirále mrazivého schodiště do hlubin země, procházet se v suchém vzduchu katakomb, kde se odráží ozvěna, a prohlížet si mumie strnulé jako hračky a opřené o zeď. Sto deset mumií toporně přidráťovaných ke kamenům, ústa v hrozném šklebu, scvrklé oči. Když se jich někdo dotkne, zachrastí.

V jezeře Pátzcuaro na ostrově Janitzio plují veliké rybářské sítě jako rozmáchlá motýlí křídla a zatahují stříbřité rybky. Na tomhle ostrově, na jehož vrcholu stojí obrovská kamenná socha otce Morelose, už otevřeli *tequilu*, již se začíná slavný Dia de muerte.

V Lenares, malém městečku, přejel vůz psa a nezastavil, aby se podíval, co se stalo.

Kristus je přítomen v každém kostele, na sobě krev, v sobě utrpení.

A Raimundo běžel v listopadovém světle po Avenidě Maděro.

Ach, sladká hrůzo! V oknech jsou cukrové lebký se jmény na sněžných očních obloucích: JOSÉ, CARLOTTA, RAMONA, LUISA! To jsou jména na čokoládových smrtihlavech a kostech z cukrového ledu.

Jak běžel kolem *glorietas*, obloha nad ním byla světle modrou glazurou a tráva hořela zelení. V ruce svíral padesát centavos, spoustu peněz na spoustu cukroví, protože si musí nakoupit nohy, klouby a žebra a všechno to sníst. Den, kdy se jí Smrt. Ukážou Smrti, kdo s koho! On i *madrecita mia*, jeho bratři a samozřejmě i sestry!

V duchu viděl lebku s cukrovým nápisem: RAIMUNDO. Sním vlastní lebku, napadlo ho. Tak vyzraju na Smrt, která stále odkapává v dešti u okna nebo vrže v pantech starých dveří nebo se drží v naší moči jako bílý obláček. Vyzraju na Smrt, kterou zatáčí do *tamales* nemocný výrobce, na Smrt zabalenou do rubáše jemné obilné placky.

V duchu Raimundo slyšel, jak tohle všechno říká jeho starý Tío Jorge. Jeho prastarý strýc s tváří z vepřovice, který prstem vypichoval každé slovíčko a říkal: „Smrt je ve tvém chřípí jako spirála hodinového pera, Smrt ti roste v žaludku jako dítě. Smrt se leskne na tvých víčkách jako lak.“ I U vratkého stánku prodávala stařena se zatrpklými ústy a štětičkami chlupů u uší dřevěné destičky a na nich miniaturní pohřby. Byla tam rakvička z lepenky, kněz z krepového papíru s neuvěřitelně malinkou biblí, ministranti z krepového papíru s oříšky místo hlav, pak truchlící s kostelními prapory a cukrově bílá mrtvola s černýma očičkami v malé rakvičce a na oltáři za rakví byl obraz filmové hvězdy. Tyhle malé pohřby na prkénku si člověk mohl vzít domů, vyhodit fotografii filmové hvězdy a na její místo na oltáři strčit fotografii zemřelého z rodiny. A tak měl ještě jednou zmenšený pohřeb svého drahého zesnulého.

Raimundo vytáhl dvacetacentavovou minci. „Jeden,“ řekl. A koupil si prkénko s pohřbem.

Tío Jorge říkal: „Žít znamená chtít věci, Raimundito. V životě pořád musíš chtít věci. Budeš chtít *frijoles*, budeš chtít vodu, budeš toužit po ženách, zatoužíš po spánku, především po něm. Budeš chtít oslíka, budeš chtít novou střechu na dům, budeš chtít pěkné boty ze skleněného výkladu *zapaterie* a zase — budeš chtít spát. Budeš chtít déšť, budeš chtít tropické plody, budeš chtít dobré maso; zatoužíš, znovu a určitě, po spánku. Zachce se ti koně, zachce se ti dětí, zachce se ti klenotů z velkých zářících obchodů na avenidě a — no, vzpomínej! Nakonec se ti zachce spánku. Pamatuj si, Raimundo, budeš chtít věci. Život je tohle chtění. Budeš chtít věci tak dlouho, až už je nebudeš chtít, a pak přijde čas, kdy už se chce jen spát a spát. Pro nás pro všechny nastane jednou čas, kdy spánek je veliká a krásná věc. A když už člověk nechce nic než spánek, pak myslí na Den smrti a na všechny šťastné spící. Budeš si to pamatovat, Raimundo?“

„Si, Tío Jorge.“

„Co ty chceš, Raimundo?“

„Nevím.“

„Co chtějí všichni lidé, Raimundo?“

„Co?“

„Co se dá chtít, Raimundo?“

„Snad to vím. Ale ne, nevím!“ „Vím, co chceš, Raimundo.“

„Co?“

„Vím, co všichni lidé v téhle zemi chtějí. Je toho dost a všichni to chtějí daleko více než cokoli jiného, klaní se tomu a chtějí to, neboť je to odpočinek a pokoj údů i těla...“

Raimundo vstoupil do obchodu a vybral si cukrovou lebku, na níž bylo cukrovou polevou napsáno jeho jméno.

„Drž ji v ruce, Raimundo,“ šeptal Tío Jorge. „I ve svém věku ji drž jemně a chyt' ji, vstřebej do krve. V rukou, Raimundo! Podívej!“

Cukrová lebka.

„Ach!“

„Na ulici vidím psa. Jedu autem. Zastavím? Sundám nohu z plynu? Ne! Přišlápnu! Bum! Tak! Pes je šťastnější, ne? Je pryč z tohoto světa, navždy!“

Raimundo zaplatil, hrdě prostrčil špinavé prsty cukrovou lebkou a tak ji obdařil mozkiem z pěti neposedných částí.

Odešel od krámu a díval se na široký, sluncem zalitý bulvár, po němž se hlučně řítily vozy. Přimhouřil oči a...

Barreras byly plné. V *la sombra* i *el sol*, ve stínu i na slunci, byly veliké kruhové ochozy býčí arény přecpány až k nebi. Kapela břeskne vyhrávala. Brány se rozlétly! Matadoři, *ban-derilleros*, pikadoři, všichni se vyhrnuli nebo vjeli na čerstvě uhrabaný písek do teplé sluneční záře. Kapela hřmotně vyhrávala a dav se vlnil, čeřil, hlučel a hlasitě pokřikoval.

Hudba skončila třeskem poklic.

Za bariérou si muži v přiléhavých blýskavých kostýmech nasadili birety na černé napomádované účesy, přesvědčili se, zda mají pláštětky a meče, povídali si mezi sebou a nějaký muž se naklonil přes zeď s kamerou a zamířil ji na ně.

Kapela znovu hrdě spustila tuš. Vrata se rozlétla a vyřítil se první černý obr, kůže na hřbetě se mu pohazovala, po krku povívaly třepotavé stužky. Býk!

Raimundo běžel lehce, lehounce po Avenidě Maděro. Lehce, lehounce běžel mezi rychlými černými ohromnými býčími automobily. Jeden obrovský vůz zařval a vyrazil na něj. Lehce, lehounce běžel Raimundito.

Banderillero vyběhl lehce, lehounce jako modré pírkó hnané větrem po poďobaném písku arény — býk se zvedá jako

černý útes. *Banderillero* se zastavil, zaujal postoj, dupl nohou. *Banderillas* se zvedají, ach! Tiše, tichounce běží modré baletní střevíce po tichém písku a býk

běží a *banderillero* se vznáší vzdušným obloukem a dva bodce dopadají a býk se žuchnu-tím zastavuje a chropotně ječí, jak mu ostří zajíždí hloub mezi lopatky. V tu chvíli *banderillero*, zdroj bolesti, odchází. Dav řve!

Brány guanajuatského hřbitova se otevřely.

Raimundo zůstal jako přimražen, ani se nehnul, a auto se sneslo na něj. Celá země vydechovala pach prastaré smrti a prachu a všude všechno směřovalo ke smrti nebo jí už bylo.

Turistas v zástupu vešli na guanajuatský hřbitov. Otevřeli mohutné dřevěné dveře a po točitých schodech vešli do katakomb, kde stálo těch sto deset mrtvých scvrklých lidí hrozivě opřených o stěny. Ty vyceněné zuby, ty vyvalené oči jak civí do prázdna! Nahá těla žen jako drátěné kostry s naplácanou hlinou, která na nich drží všelijak. „Postavili jsme je do katakomb, protože jejich příbuzní si nemohou dovolit zaplatit jim místo na hřbitově,“ šeptal malý hrobník.

Dole pod kopcem, na němž stojí hřbitov, žonglérská produkce — jakýsi muž balancuje něčím na hlavě, dav plyne kolem krámku výrobce rakví v truhlářově rytmu, truhlářova ústa se ježí hřebíky, mistr se sklání a buší do rakve jako do bubnu. Žonglér na hrdé tmavé hlavě opatrně nese stříbrnou krabici potaženou saténem, občas se jí lehce dotkne, aby vyrovnal rovnováhu. Kráčí vážně a důstojně, bosýma nohama klouže po dlažebních kamenech, za ním ženy v černých *rebozos* vykusují mandarínky. A v té krabici — ukryté v bezpečí a neviditelné — je malé tělíčko jeho dcerky nedávno zemřelé.

Průvod jde kolem otevřených obchodů s rakvemi a zatloukání hřebíků a pilování prken je slyšet po celé zemi. Stojící mrtví v katakombách na tenhle průvod čekají.

Raimundo nastavil tělo tak — jako to dělá *torero* —, aby udělal *veronicu*, aby ten obrovský fičící vůz projel a dav vykřikl: „Ole!“ Divoce se usmíval.

Černý vůz se vztyčil a zamrkal světly svých očí, když se ho dotkl. Projela jím tma. Byla noc ..

Na hřbitově na ostrově Janitzio pod velikou temnou sochou otce Morelose je tma, je půlnoc. Ozývají se ječivé fistule zalévané vínem, fistule mužů s hlasem žen, zbrklých, divokých a melancholických žen. Na tmavém jezeře září ohníčky na indiánských člunech. Jedou z pevniny a vezou z Mexika turisty, aby zhlédli obřad *El día de muerte*, kloužou po temném jezeře, zahaleném v mlze, všichni jsou nabalení a tisknou se k sobě, aby zahnali chlad.

Sluneční svit.

Kristus se pohnul.

Spustil z kříže jednu ruku, zvedl ji a najednou — zamával.

Horké slunce zářilo zlatými explozemi z vysoké věže kostela v Guadalajaře a v žhavých pruzích od vysokého nakloněného kříže. Dole na ulici by Kristus, kdyby shlédl mírným, laskavým pohledem, a to on právě udělal, uviděl dva tisíce obličejů obrácených vzhůru: diváci podobní melounům na tržišti si rukama stíní zvědavě zvrácené oči. Zavál vítr, kříž na věži povzdychl a vychýlil se.

Kristus zamával. Ti dole na tržišti mu také zamávali. Davem proběhlo zašumění. V ulici se zastavila doprava. Bylo jedenáct hodin horkého zeleného nedělního dopoledne. Čerstvě přistřižená tráva voněla z náměstí a kadidlo ze dveří kostelů.

Kristus sňal i druhou ruku, zamával jí, náhle se vymrštil od kříže, visel za nohy obličejem dolů a stříbrný medailónek, který měl kolem tmavého krku, mu kmital před obličejem.

„Ole! Ole!“ křičel jakýsi hošík daleko pod ním, ukazoval na něj a pak na sebe. „Vidíte ho, vidíte? To je Gómez, můj bratr! Gómez je můj bratr!“ A hošík procházel davem a vybíral peníze do klobouku.

Pohyb. Raimundo si na ulici přikryl oči a vykřikl. Zase tma.

Turisté ze člunů šli o půlnoci snícím ostrovem Janitzio. V šeru ulic visely obrovské sítě jako mlha na jezeře a proudy dnes nalovené stříbrné návnady ležely v třeptavých kaskádách na svazích. Měsíční svit na ně dopadal jako činel na činel. Odpovídaly mlčelivou ozvěnou.

V polorozpadlém kostele na vrcholku příkrého vršku je Kristus skrz naskrz provrtaný termity, ale na jeho umělých ranách lpí dosud silné prameny ztuhlé krve a potrvá ještě léta, než mravenci ohlodají bolest z jeho trpící masky.

Před kostelem jakási žena s taraskánskou krví, která jí pulsuje v hrdle, sedí a třepe svazkem barevných kopretin v plameni šesti svíček. Květy prolétají plameny jako motýli a vydávají jemnou sexuální vůni. Přichází skupina turistů, obklopuje ji, dívají se na ni, chtějí se ptát, ale neptají se, co to dělá, sedící na manželově hrobě.

V kostele z údů Ježíše Krista, z těch jantarově zbarvených údů, jež kdysi z dřeva cizokrajných stromů stvořila ruka řez-bářova, prýští vonný balzám v drobných kapičkách, které ne-stékají — krev kanoucí z těla Spasitele, krvavé roucho jeho nahoty.

„Ole!“ zařval dav.

Znovu jasné sluneční světlo. Tlak na Raimundovo vymrštné tělo. Auto, denní světlo, bolest!

Pikador pobodl koně k výpadu, koně obloženého tlustými matracemi, těžkou botou kopl býka do plece a v témž okamžiku mu plec probodl dlouhou tyčí zakončenou bodcem, Pikador se stáhl. Hudba vyhrává. Matador pomalu postupuje vpřed.

Býk stojí s jednou nohou nakročenou uprostřed ringu zalitého sluncem a nervózně se třese. Jeho oči jsou bezvýrazně lesklé hypnotické oči strachu a nenávisti. Nervózně, nervózně se vyprazdňuje, až je celý postříkaný a zacákaný od nervózního vyhazování. Nazelenalá hmota pulsuje z jeho zadku, krev pulsuje z propíchnutých plecí a šest *banderillas* se mu klátí a chřestí na hřbetě.

Matador si beze spěchu a co nejpečlivěji upravuje červenou látku, pod níž skrývá čepel, a dav i chvějící se býk čekají.

Býk nic nevidí, nic neví. Býk touží nevidět to i ono. Svět je bolest a stíny a světlo a únava. Býk stojí, jen aby byl rychle vyřízen. Uvítá konec rozruchu, mihajících se postav, zrádných pláštů, lživých fangliček a falešných her. Býk se opírá nohama v uboze útočném postoji, zůstává bez hnutí, jen hlavou otáčí dozadu a dopředu, oči má skelné, moč mu dosud zatvrzele crčí ze slabin, krev unaveně tryská z krku. Kdesi daleko v blýskavé vzdálenosti někdo zdvihá lesklý meč. Býk se nehýbe. Ten meč je v rukou usměvavého muže, který jím prosekne tři krátery do nosu otupělého býka — hotovo! Dav je ve varu.

Býk rány přijímá, nesnaží se uhnout. Rozsekané nozdry se pošukávají, řine se z nich krev.

Matador podupává nohou.

Otupělý poslušný býk běží vstříc nepříteli. Meč mu protíná hrdlo. Býk dunivě padá, kope nohama, zůstává bez hnutí.

Raimundo ucítil náraz vozu. Světlo s tmou se střídá v rychlých záblescích.

Na hřbitově na Janitziu vzplálo dvě stě svící na dvou stech skalnatých hrobů, lidé zpívají, turisté přihlížejí, z jezera se táhne mlha.

V Guanajuatu svítí slunce! Probilo se štěrbinou do katakomb, sjelo na hnědé oči ženy s ústy dokořán a zkríženými nohama. Turisté ji ohmatávají a buší do ní jako na buben.

„Ole!“ Matador obchází ring, malý biret vysoko nad hlavou. Děšť. Mincí, váčků, bot, klobouků. Matador stojí v dešti, malý biret drží místo deštníku!

Kdosi přiběhl s uříznutým uchem poraženého býka. Matador je zdvihá k davu. Kam se obrátí, všude létají klobouky a peníze. Ale palce se obracejí dolů, a třebaže dav jásá, nejásá tolik, aby si matador směl nechat uříznuté ucho. Palce se obracejí dolů. Matador pokrčil rameny a mrštil uchem za sebe, až zasvištělo.

Zkrvavené ucho leží na písku a dav, spokojen, že je matador odhodil, protože tak dobrý zase nebyl, jásá. Do arény vcházejí zřízcenci, řetězy poutají zhrouceného býka k páru bujných koní, kteří bázkivě reagují na pach horké krve hvízdavým odfrkováním, a když je pobídnou, vystřelí jako bílá exploze přes arénu, smýkají za sebou mrtvé neforemné tělo býka, které poskakuje, rohy ryje rýhy do písku a zanechává po sobě krvavé amulety.

Raimundo ucítil, že se mu cukrová lebka vysmekla z prstů. Pohřební průvod na dřevěné destičce byl vyrván z druhé ruky, daleko rozpřažené.

Buch! Býk dopadl a odrazil se od *barrery* a řehtající koně s řinkotem mizí v uličce.

Nějaký muž přiběhl k *barreře* seňora Villalty se zdviženými *banderillas*, jejichž ostré bodce se dosud dusily v býčím mase a krvi. „*Gracias!*“ Villalta mu hodil peso, pyšně vzal *banderillas*, na nichž vlály oranžové a modré pentličky z krepu, a dal

je kolovat jako hudební nástroje své ženě a přátelům s tlustými doutníky.

Kristus se pohnul. Dav vzhlédl k rozhoupanému kříži na katedrále. Kristus udržoval rovnováhu na rukou, nohy měl vzhůru k nebesům!

Hošík se prodíral davem. „Vidíte bratra? Přispějte na něj! Je to můj bratr! Přispějte!“

Kristus teď visí za jednu ruku na rozhoupaném kříži. Pod ním leží město Guadalajara, neobyčejně milé a svátečně tiché. Dnes vydělám spoustu peněz, napadlo ho.

Kříž nadskočil. Ruka sjela. Dav vykřikl.

Kristus spadl.

Kristus umírá každou hodinu. Vidíme ho ve vyřezané póze na desetitisících místech, oči zvedá k vysokým zaprášeným nebesům desetitisíců kostelíků a vždycky je u toho tolik krve, ach, tolik krve.

„Podívejte!“ řekl seňor Villalta. „Jen se podívejte!“ Rudě zbrocenými *banderillas* mával přátelům před nosem.

Matador v klubku dětí, které na něj se smíchem dorážejí, znovu obchází arénu a děšť klobouků houstne, vzrývá se, neustává.

Čluny s turisty už křížují ranním oparem po jezeře Pátzcuaro, Janitzio mizí z dohledu, svíce dohořely, hřbitov je opuštěn, natrhané květy leží pohozy a schnou. Čluny teď vytahují na břeh, turisté vystupují do nového dne, v hotelu na břehu pevniny čeká velická stříbrná nádoba a v ní bublá čerstvá káva. V teplém vzduchu hotelové jídelny stoupá proužek páry jako poslední závan mlhy z jezera a

rozléhá se domácký řinkot talířů, skřípot vidliček, tichý hovor, víčka se mile klíží a káva se polyká v polospánku načatém ještě před ulehnutím. Dveře se zavírají. Turisté spí na polštářích provlhlých mlhou, na provlhlých prostěradlech, v rubáších, jež slinila zem. Káva voní pronikavě jako pokožka Tarasků.

V Guanajuatu se zavírají brány, strnulé přízraky mizí. Točité schodiště vytáhli do světla listopadového dne. Někde štěká pes. Vítr povívá uvadlými kopretinami na cukrových pomníčkích. Veliký příklop zapadá na vchod do katakomb. Skrytí lidé se sesychají. Kapela zatroubí poslední vítěznou fanfáru a *barreras* osiří. Lidé odcházejí špalírem flegmatických žebráků, kteří zpívají vysoko nasazenými hlasy, a v zešeřelých prostorách arény muži zahrabávají a utírají krvavé stopy posledního býka. Ve sprchách poplácává matadora po mokrému zadku muž, který dnes díky jemu získal peníze.

Raimundo spadl, Kristus spadl v oslnivé záři. Býk vyrazil, vůz vyrazil a prorazil obrovskou černou klenbu do vzduchu, který se uzavřel s hromovou ranou a neřekl nic než: spi. Raimundo dopadl na zem, Kristus dopadl na zem, ale nevěděli o tom.

Papírový pohřeb byl rozdrcen napadrt'. Cukrová lebka se odkutálela k chodníku a roztránila se na desítky kuliček slepého sněhu.

Chlapec, Kristus, tiše leželi.

Noční býk odešel, aby předal temnotu dalším, aby naučil další lidi spát.

Ach, vzdychl dav.

RAIMUNDO, stálo na úlomcích cukrové lebky roztroušených po zemi.

Přiběhli lidé a obklopili ticho. Dívali se na spánek.

A cukrové lebky s písmeny RaAalaMaUaNaD a O se zmocnily děti, snědly ji a o jméno se popraly.

NIKDY VÁS UŽ NEUVIDÍM

Někdo zlehka zaklepal na kuchyňské dveře, a když je paní O'Brianová otevřela, stál v zadním vchodu do domu její nejlepší nájemník pan Ramirez a u něj z každé strany policejní úředník. Pan Ramirez stál mezi nimi malý a jakoby zazděný.

„Pane Ramirezi, co se děje?“ řekla paní O'Brianová.

Pan Ramirez byl docela zdeptán. Zřejmě nevěděl, co by řekl na vysvětlenou.

Přistěhoval se do penzionu paní O'Brianové před více než dvěma lety a od té doby tam stále bydlel. Jel tehdy autobusem z Mexika do San Diega a pokračoval

dál do Los Angeles. Tam si našel čistý pokojík s naleštěným modrým linoleem, s obrázky a kalendáři po květovaných stěnách a paní O'Brianovou, přísnou, ale laskavou paní domácí. Za války pracoval v letecké továrně a vyráběl součástky pro letadla, která někam odlétala, a i teď, po válce, u té práce zůstal. Za války vydělával těžké peníze. Něco z toho ušetřil a opíjel se jen jednou týdně — což byla výsada, na kterou měl, podle názorů paní O'Brianové, každý pořádný dělník právo bez řečí a výčitek.

V kuchyni paní O'Brianové se v troubě pekly koláčky. Za chvíli se koláčky vytáhnou a budou mít kůžičku jako pan Ramirez — hnědou, lesklou a napnutou a v ní vzduchové trhlinky skoro jako štěrby jeho tmavých očí. V kuchyni to krásně vonělo. Strážníci se naklonili dovnitř, zlákáni vůní. Pan Ramirez se upřeně díval na své boty, jako by ho ony donesly do tohohle maléru.

„Co se stalo, pane Ramirez?“ zeptala se paní O'Brianová.

Pan Ramirez zvedl oči --za zády paní O'Brianové uviděl dlouhý stůl prostřený čistým bílým ubrusem a na něm podnos, chladné vyleštěné skleničky, džbán s vodou, v níž plavaly kostky ledu, mísu čerstvého bramborového salátu a kompotu z banánů a pomerančů nakrájených na kostičky a pocukrovaných. U stolu seděly děti paní O'Brianové — tři velcí synové, kteří se při jídle bavili, a dvě mladší dcery, které od jídla pokukovaly po strážnících.

„Jsem tu už třicet měsíců,“ řekl pan Ramirez tiše a díval se na buclaté ruce paní O'Brianové.

„O šest měsíců to přetáhl,“ vysvětlil jeden strážník. „Měl vízum jen k přechodnému pobytu. Zrovna jsme ho začali hledat.“

Krátce po příjezdu koupil si pan Ramirez do svého pokojíku rádio; večer co večer je pustil naplno a s radostí poslouchal. Koupil si také hodinky a měl z nich stejnou radost. V noci se často procházel tichými ulicemi, prohlížel si pestré šaty ve výkladních skříních a některé koupil a viděl šperky a některé koupil svým nečetným přítelkyním. Pětkrát za týden zašel do biografu. Pak také jezdil tramvají - - někdy úplně celou noc —, čichal elektřinu, hnědýma očima přejížděl inzeráty, vnímal dunění kol pod sebou a díval se, jak kotem ubíhají spící domečky i veliké hotely. Kromě toho chodí-val do velikých restaurací, kde si poroučel večere o mnoha chodech, a do opery i do divadla. A koupil si i auto, které mu později, když zapomněl platit splátky, rozčilený zástupce firmy odvezl přímo od domu.

„Přišel jsem vám říct, paní O'Brianová,“ začal teď pan Ramirez, „že musím vypovědět svůj pokoj. Přišel jsem si pro zavazadla a pro šaty a jdu teď s těmihle pány.“

„Vrátíte se do Mexika?“

„Ano. Do Lagosu. Je to malé městečko na sever od Mexika.“

„To je škoda, pane Ramirez.“

„Mám už všechno sbaleno,“ řekl pan Ramirez chraptivě, pomrkával tmavýma očima a bezmocně šermoval rukama. Strážníci se ho ani nedotkli. Nebylo třeba.

„Tady je klíč, paní O'Brianová,“ řekl pan Ramirez. „Věci už mám.“

Teprve teď si paní O'Brianová všimla, že má za sebou na schodech postavený kufr.

Pan Ramirez se znovu zadíval do veliké kuchyně na třpytivé přístroje, na mladé lidi u stolu a na vyleštěnou podlahu. Obrátil se a dlouze se zahleděl na vedlejší třípatrový činžák, vysoký a krásný. Díval se na balkóny a na požární schodiště, na schůdky od zadního východu a šňůry prádla, které pleskalo ve větru.

„Byl jste dobrý nájemník,“ řekla paní O'Brianová.

„Děkuji vám, děkuji, paní O'Brianová,“ řekl tiše. Zavřel oči.

Paní O'Brianová stála v pootevřených dveřích. Syn jí připomněl, že jí vystydne večeře, ale ona jen zavrtěla hlavou a zase se obrátila k panu Ramirezovi. Vzpomněla si, jak se kdysi dostala do několika mexických pohraničních měst - vzpomněla si na horké dny, na nekonečná hejna cvrčků, kteří lezli, snášeli se ze vzduchu anebo leželi mrtví, podobní malým křehkým doutníkům, ve výkladech obchodů, na kanály, které vedly k farmám vodu z řek, na špinavé cesty a vyprahlou krajinu. Vzpomněla si na mlčenlivá města, na teplé pivo, na ostrá tučná jídla, která se opakovala den co den. Vzpomněla si, jak pomalu se tam vlekli koně a jak viděla na silnicích králíky zmořené vedrem. Vzpomněla si na hory *železné*

rudý, na prašná údolí a na pobřeží oceánu, které se táhlo stovky kilometrů a nebylo na něm slyšet nic než vlny — žádná auta, žádné budovy, nic.

„To je moc velká škoda, pane Ramirez,“ řekla.

„Nechce se mi zpátky, paní O'Brianová,“ řekl tiše. „Líbí se mi tady, chci tu zůstat. Pracoval jsem a vydělal jsem si. Jsem pořádný, vidíte? Nechci se vrátit!“

„To je škoda, pane Ramirez,“ řekla. „Kdyby to šlo, moc ráda bych pro vás něco udělala.“

„Paní O'Brianová!“ vykřikl najednou a z očí mu vyhrkly slzy. Vztáhl ruce, vroucně do nich vzal jednu její, tiskl ji, mačkal a nepouštěl. „Paní O'Brianová, nikdy vás neuvidím, nikdy vás už neuvidím!“

Strážníci se při tomto výjevu usmáli, ale pan Ramirez si toho nevšímal a oni se brzy přestali smát.

„Sbohem, paní O'Brianová. Byla jste na mě hodná. Sbohem, paní O'Brianová. Nikdy vás už neuvidím!“

Strážníci počkali, až se pan Ramirez obrátil, zvedl kufr a odcházel. Pak nedbale zasalutovali paní O'Brianové a vykročili za ním. Dívala se za nimi, jak sestupují ze schodů.

Pak tiše zavřela dveře a pomalu šla ke svému místu u stolu. Vytáhla židli a sedla si. Zvedla zářivý příbor a pustila se do nedojedeného řízku.

„Pospěš si, mami,“ řekl jeden její syn. „Vystydne ti to.“

Paní O'Brianová si dala sousto do úst a dlouho je pomalu žvýkala; pak se upřeně zadívala na zavřené dveře. Odložila příbor.

„Co je ti, mami?“ zeptal se jí syn.

„Jen jsem si uvědomila,“ řekla paní O'Brianová a zakryla si rukou tvář, „že už pana Ramireze nikdy neuvidím.“

EN LA NOCHE

Paní Navarrezová naříkala celou noc a její nárek pronikal domem, jako by ve všech pokojích svítilo světlo, takže nikdo z nájemníků nemohl spát. Celou noc mačkala bílý polštář, lomila útlýma rukama a volala: „Joe, můj Joe!“ Ve tři hodiny ráno přestali nájemníci doufat, že ještě někdy zavře svou namalovanou pusou, odhodlaně vstali do horké noci, oblékli se a jeli do města do biografu s celonočním provozem. V nočním kinu, zešeřelém závoji nevětraného kouře, proháněl Roy Rogers na plátně padouchy a mocným hlasem přehlušoval tiché pochrupávání návštěvníků.

Za svítání paní Navarrezová stále ještě vzlykala a křičela.

Přes den to nebylo tak zlé. Masový sbor nemluvnat, řvoucích z různých koutů domu, vpadl se spásným milosrdenstvím do nářku paní Navarrezové zvukem, který se téměř rovnal rajske hudbě. Přispěl i hřmot a hučení praček z pavlačí a drnčivý hovor Mexičanek, které zahalené v žinylkových přehozích postávaly na politých a kluzkých prknech pavlače. Avšak tu a tam nad vzrušeným hovorem, praním a křikem dětí přece jen bylo slyšet paní Navarrezovou jako hvízdající rádio. „Můj Joe, chudák můj Joe!“ pištěla.

Za soumraku přišli muži, zpocení prací. Špláchali se v chladivých vanách domu, který chystal večeri, nadávali a rukama si zacpávali uši.

„To ji to ještě drží?“ zuřili bezmocně. Jeden dokonce se! a kopl jí do dveří. „Drž hubu, ženská!“ Jenže paní Navarrezovou to jen podnítilo k silnějšímu jekotu: „Ach, ach, Joe, Joe!“

„Dnes se jde večeřet do hospody!“ oznámili muži svým ženám. Po celém domě putovalo kuchyňské nádobí zpátky do kredence, v zámčích se otáčely klíče a na chodbách pobízeli muži své navoněné manželky ke spěchu.

Pan Villanazul odemkl o půlnoci staré oprýskané dveře bytu, zavřel hnědé oči, na okamžik zůstal stát a snažil se ovládnout. Vedle něj stála žena Tina se třemi syny a dvěma dcerami, jednu držela v náručí.

„Ach Bože,“ zašeptal pan Villanazul, „milosrdný Ježíši, sestup z kříže a utiš tu ženskou.“ Vešli do temného pokojíku a pohlédli na modravé světlo svíčky, které blikalo pod osamělým krucifixem. Pan Villanazul filozoficky pokýval hlavou: „Nesestoupil.“

Leželi v posteli jako rozpálené pečené a letní noc je podlévala jejich vlastní šťávou. Celý dům stál v jednom ohni pláčem té hysterky.

„Už toho mám po krk!“ Pan Villanazul vyběhl i se ženou na verandu před domem. Děti, které měly zázračný talent spát za všech okolností, nechali nahoře.

Veranda před domem byla obsazena temnými postavami. Muži se tiše hrbili nad zapálenými cigaretami, které jim světélkovaly v hnědých prstech, ženy v žinylkových župánkách se snažily zachytit sebemenší závan letního větru. Pohybovali se jako ve snách, jako strnulí manekýny z výkladních skříní. Oči měli opuchlé, jazyk ztěžklý.

„Pojďte k ní a zaškrtněte ji,“ řekl někdo z mužů.

„Ne, to by nebylo správné,“ odpověděl ženský hlas. „Shodíme ji z okna.“

Všichni se unaveně rozesmáli.

Pan Villanazul se zastavil a překvapeně koukal na tu sešlost. Jeho žena se přivlekla za ním.

„Člověk by si pomalu myslel, že Joe je jedinej na světě, kdo šel na vojnu,“ rozčilil se někdo. „Podívejte se na tu Navarrezovou! Vždyť ten její Joe bude loupat brambory; bude u těch pěšáků dočista v závětrí.“

„Něco se musí stát.“ Ted' promluvil pan Villanazul. Sám se zalekl tvrdé rozhodnosti ve vlastním hlase. Všichni na něj pohlédli.

„Nemůžeme takhle živořit další noc,“ pokračoval pan Villanazul bez okolků.

„Čím víc jí mlátíme na dveře, tím víc křičí,“ vysvětlil mu pan Gómez.

„Dnes odpoledne tu byl kněz,“ řekla paní Gutiérrizová. „V zoufalství jsme pro něj poslali. Ale paní Navarrezová ho vůbec nepustila do dveří, ať prosil jak chtěl.“

Musel odejít. Taky jsme řekli strážníkovi Gilviemu, aby jí domluvil, ale myslíte si, že ho poslechla?“

„Tak to musíme zkusit jinak,“ zahluobal se pan Villanazul. „Někdo jí musí — projevit pochopení.“

„Jak se to má zkusit jinak?“ zeptal se pan Gómez.

„Kdyby tak,“ začal pan Villanazul po chvilce přemýšlení, „kdyby tak aspoň jeden z nás byl svobodný.“

Utrousil tu poznámku, jako by pustil chladný kámen do hluboké studny a počkal, až vystříkne voda a rozvlní se.

Všichni povzddechli. Vypadalo to, jako by se v té letní noci zvedl větrík. Muži se nepatrně napřímili; ženy ožily.

„Jenže,“ odpověděl pan Gómez a opět se nahrbil, „jsme všichni ženatí. Svobodný není nikdo.“

„Ach,“ vzdychli společně, tiše se usadili v prázdném řečišti horké noci a kouřili.

„V tom případě,“ pokračoval pan Villanazul, pokrčil rameny a ústa mu ztvrdla, „to musí být jeden z nás!“

Znovu zavál ten noční větrík a rozvířil mezi lidmi posvátnou bázeň.

„Sobectví teď musí stranou!“ prohlásil pan Villanazul. „Jeden z nás to udělat musí! Musí, jinak se budeme smažit v tomhle pekle další noc!“

Lidé na verandě se od něj rozpačitě odtáhli. „Uděláte to samozřejmě vy, pane Villanazule, že?“ začali se vyptávat.

Strnul. Cigareta mu téměř vypadla z prstů. „No, ale já ...,“ namítal.

„Vy,“ řekli. „Že vy?“

Rozčileně gestikuloval. „Mám ženu a pět dětí, jedno ještě v peřince!“

„Jenže svobodný z nás není nikdo. Je to váš návrh a musíte mít odvahu jednat podle svého přesvědčení, pane Villanazule!“ tvrdili všichni.

Vystrašeně mlčel. Blýskl poplašenýma očima po své ženě.

Stála v nočním vzduchu, unaveně se ovívala a snažila se ho zachytit pohledem.

„Jsem strašně unavená,“ postěžovala si.

„Tino,“ oslovil ji.

„Umřu, jestli se nevyspím,“ řekla.

„Ale podívej, Tino,“ řekl.

„Umřu a přinesou spoustu květin a pochovají mě, jestli si trochu neodpočinu,“ zamumlala.

„Vypadá moc špatně,“ říkali všichni.

Pan Villanazul váhal už jen okamžik. Vzal ženu za ruku malátnou vedrem. Rty se dotkl jejích rozpálených tváří.

Beze slova odešel z verandy.

Slyšeli, jak stoupá zákruhy neosvětleného schodiště domu do třetího poschodí, kde kvílela paní Navarrezová.

Čekali na verandě.

Muži si zapálili nové cigarety, odhodili sirky, šeplavě se rozhovořili, ženy se mezi nimi proplétaly a každá se zastavila na chvilku u paní Villanazulové, která se opírala o zábradlí Verandy a pod unavenýma očima měla kruhy. „Teď je pan Villanazul nahoře!“ zašeptal tiše někdo z mužů.

Všichni ztichli.

„Teď,“ zasyčel ten muž jevištním šepotem, „klepe pan Vil-anazul na její dveře! Klep, klep.“ Všichni poslouchali se zatajeným dechem. Z veliké dálky bylo slyšet lehké ťukání. „Paní Navarrezovou to vyrušilo a začíná znovu!“ Shora z domu přiletěl výkřik.

„A teď,“ pohodlně usazený muž se jemně ovíval rukou rozvíjel svou fantazii, „pan Villanazul tiše a mírně žadoní a zavřenými dveřmi.“

Lidé na verandě zvedli hlavy, snažíce se prohlédnout skrze zákruhy dřevěného schodiště do třetího poschodí, a čekali. Nárek slábl.

„Teď mluví pan Villanazul rychle, žadoní, šeptá, slibuje,“ se zvolal ten muž.

Nárek se proměnil ve vzlykot, vzlykot ve sténám a nakonec odumřelo všechno až na dech, tlukot srdcí a napjaté naslou-chání.

Asi dvě minuty stáli na verandě zaliti potem a čekali a pak všichni uslyšeli, jak vysoko nahoře zaharašil ve dveřích zámek, dveře se otevřely a za okamžik se zas tiše zavřely. Dům ztichl.

Ticho se usadilo ve všech místnostech jako zhaslé světlo. Ticho plynulo úzkými chodbami jako chladné víno.

Ticho se linulo dokořán otevřenými okny jako chladivý vánek ze sklepa. Všichni stáli a dýchali jeho chlad. „Ááá,“ vzdychli.

Muži odhodili cigarety a po špičkách vešli do tichého činžáku. Ženy šly za nimi. Brzy byla veranda prázdná. Všichni se stáhli do chladivých chodeb ticha.

Paní Villanazulová odemykala dveře strnule, jako v narkóze.

„Musíme panu Villanazulovi uspořádat oslavu,“ zašeptal kdosi. „Zítra za něj zapálím svíčku.“

Dveře se zavřely.

Paní Villanazulová ležela v příjemně čerstvé posteli. Je po. zorný a ohleduplný, snila se zavřenýma očima. Proto ho mám ráda.
Ticho ji hladilo jako chladivá ruka, dokud neusnula.

SLUNCE A STÍN

Fotografický aparát cvakal jako bleška. Svítil modře kovovým leskem jako veliký tlustý brouk v rukou muže, který ho svíral jemnými doteky, ale přesně a účelně. Přístroj mrkl do sálajícího slunce.

„Pst, Ricardo, pojd' odsud!“

„Poslouchejte, vy tam dole!“ křikl Ricardo z okna.

„Ricardo, nech toho!“

Obrátil se k ženě. „Co říkáš mně, abych toho nechal, jim řekni, ať toho nechají. Jdi a řekni jim to, nebo se jich bojíš?“

„Nikomu nic nedělají,“ pokračovala jeho žena trpělivě.

Odstrčil ji, vyklonil se z okna a díval se ulicí. „Haló, vy tam!“ vykřikl.

Na ulici stál muž s černým fotoaparátem. Podíval se na Ri-carda, ale hned nerušeně zaostřoval dál na dámu v smetanových plážových kalhotách a bílém živůtku se zeleně kostkovanou šerpou. Opírala se o popraskanou omítku domu. Za ní se usmíval černý chlapec s rukou u pusy.

„Tomáši!“ zařval Ricardo. Obrátil se k ženě. „Ježíši Kriste! Tomáš je na ulici, můj vlastní syn se tamhle culí.“ Ricardo vyrazil ze dveří.

„Do ničeho se nepleť!“ řekla žena.

„Srazím jim hlavu!“ prohlásil Ricardo a byl pryč.

Na ulici se teď ta zahálčivá ženská podepřela o odprýská-vající modrý nátěr zábradlí. Ricardo dorazil právě včas, aby to zahlédl. „To je moje zábradlí!“ řekl.

Muž s kamerou přispěchal na pomoc. „Vždyť je dobře, děláme jenom snímky. Všechno je v pořádku. Za chvíli jsme odtud pryč.“

„Všechno není v pořádku,“ řekl Ricardo a jeho hnědé oči metaly blesky. „Opírá se o můj dům.“

„Děláme snímky pro módní časopis,“ usmíval se fotograf. „A co mně je do toho?“ zeptal se Ricardo modré oblohy. „Mám šílet radostí nad tou novinou? Skákat, jako když mám tanec svatého Víta?“

„Jestli vám jde o peníze, tak tady máte pět pesos,“ řekl fotograf s úsměvem.

Ricardo ruku odstrčil. „Já si peníze vydělávám. Tomu vy nerozumíte. Prosím vás, jděte odsud.“

Fotograf nevycházel z údivu. „Ale ...“

„Tomáši, domů!“

„Ale táti...“

„Jedeš!“ zahřměl Ricardo.

Chlapec zmizel.

„To se nám ještě nikdy nestalo,“ řekl fotograf.

„Ono už taky dnes není včera! Co vlastně jsme? Zbabělci?“ ptal se Ricardo řečnickou otázkou.

Kolem se nashromáždil zástup lidí. Šuškali si, usmívali se a pošťuchovali se mezi sebou. Fotograf pro dobrou vůli podrážděně sklapl objektiv a řekl přes rameno manekýnce: „Co se dá dělat, půjdeme do té druhé ulice. Všiml jsem si, že je tam docela pěkně popraskaná zeď a pár pěkných stínů. Jestli si pospíšíme . . .“

Dívka, která po celou dobu výměny názorů nervózně muchlala šerpu, popadla kufřík s líčidly a proběhla kolem Ricarda, ale on ji ještě stačil chytit za ruku. „Nevykládejte si to ve zlém,“ spustil. Zastavila se a nechápavě na něj hleděla. Pokračoval: „Na vás se nečílím. Ani na vás.“ Oslovil fotografa.

„Tak proč . . .“, řekl fotograf.

Ricardo mávl rukou. „Vy jste zaměstnanec zrovna jako já. Jsme zaměstnanci. Musíme jeden druhého chápat. Ale když vy si přijdete k mému domu s aparátem, který vypadá jako složité oko ováda, tak je všechno pochopení pryč. Nedovolím, aby někdo používal mou ulici proto, že jsou v ní krásné stíny, mou oblohu, že je na ní slunce, a můj dům, že je na něm zajímavá trhlina ve zdi, víte! Ach, takhle je to skvělé! Opřete se tamhle! Postavte se o kousek dál! Tady se posad'te! Nakloňte se trochu! Nehýbat! Slyšel jsem vás moc dobře! Myslíte si, že jsem hlupák? Mám v pokoji plno knih. Vidíte tamhle to okno? Mario!“

Jeho žena vystrčila hlavu. „Ukaž jim knihy!“ vykřikl.

Začala pobíhat a něco mumlat, ale za chvíli ukázala oknem jednu knihu, pak druhou a pak ještě asi půl tuctu knih. Oči měla přitom zavřené a odvracela hlavu od knih jako od zkažených ryb.

„A třikrát tolik jich mám ještě nahoře!“ křičel Ricardo. „Nemyslete si, že mluvíte s nějakým dobytčetem v pralese, mluvíte s člověkem!“

„Podívejte,“ řekl fotograf a spěšně ukládal desky. „Vždyť už jdeme. Každopádně vám děkujeme.“

„Než odejdete, musíte se dovědět, proti čemu jsem,“ řekl Ricardo. „Nejsem zrovna špatnej chlap. Ale umím se pořádně rozvztekat. Copak vypadám jako nějaká lepenková kulisa?“

„Nikdo tu nikoho k ničemu nepřirovnával.“ Fotograf zvedl své nářadí a odcházel.

„O dva bloky dál tu máme taky fotografa,“ řekl Ricardo, který se vydal s ním. „Ten má kulisy. Postaví vás před ně. Má tam třeba GRAND HOTEL. Zmáčkne vás a pak to vypadá, že jste v Grandhotelu. Rozumíte mi, co chci říct? Moje ulice je moje ulice, můj život je můj život a můj syn je můj syn. Můj syn není žádná kulisa. Viděl jsem, jak mého syna všelijak natáčíte u zdi, aby vám dělal pozadí. Jakpak vy tomu říkáte — aby měl obrázek atmosféru? Aby celek upoutal pozornost a ta hezká slečna aby vynikla.“

„Čas utíká,“ řekl fotograf celý zpocený. Manekýnka cupitala po jeho druhém boku.

„Jsme chudí lidé,“ pokračoval Ricardo. „Ze dveří se nám loupe nátěr, zdi máme popraskané a otřískané, stoky se nám vypařují do ulic a dláždění máme z kočičích hlav. Ale když vidím, že vy dáváte tyhle věci na veřejnost, jako bych já je chtěl takhle mít, jako bych byl sám zařídil, aby tu stěny popraskaly, to mě popadne strašnej vztek! Nebo jste si myslel, že jsem věděl, že přijdete, a že jsem proto udělal na nátěr patinu? Anebo že jsem věděl, že přijdete, a proto jsem oblékl svému chlapci nejšpinavější šaty? My nejsme žádný ateliér!

Jsme lidi a jako s lidmi se s námi musí zacházet. Řekl jsem to jasné?“

„Do puntíku,“ odpověděl fotograf, ani na něj nepohlédl a spěchal dál.

„Když teď znáte má přání a mé důvody, uděláte mi tu laskavost a půjdete domů?“

„Vy byste mě rozesmál,“ řekl fotograf. „Haló!“ Spatřili skupinu pěti dalších manekýnek s fotografem. Stáli u paty obrovského kamenného schodiště, které ve vrstvách, jako svatební dort, stoupalo k bílému náměstí. „Jak to jde, Joe?“

„Udělali jsme pár pěkných obrázků u kostela Panny Marie, našli jsme tam pár soch s uraženými nosy, krásné kousky,“ odpověděl Joe. „Co to je za pozdvižení?“

„Ale tady Pancho dělá zmatek. Opřeli jsme se prý o jeho barák a shodili mu ho.“

„Jmenuji se Ricardo. Můj dům stojí jako dřív.“

„Zmáčkne to tady, drahoušku,“ řekl první fotograf. „Postavte se do podloubí tamhletoho krámu. Vede odtamtud pěkná starobylá zeď.“ Nakoukl do tajů svého aparátu.

„Tak vy takhle.“ Ricardo strnul ledovým klidem. Díval se, jak se připravují. Když měli všechno přichystáno, jen stisknout spoušť, vyrazil ke krámu a volal na muže ve dveřích: „Jorge! Co děláš?“

„Stojím tu,“ odpověděl ten muž.

„No dobře,“ řekl Ricardo, „ale copak to není tvoje podloubí? Ty je necháš, aby si ho fotografovali?“

„Mně to nevadí,“ řekl Jorge.

Ricardo jím zatřásl. „Dělají si z tvého majetku filmový ateliér. Tebe to neuráží?“

„Na to jsem nepomyslel,“ Jorge se poškrábal na nose.

„Ježíši na kříži, člověče, myslí!“

„Nevidím na tom nic špatného,“ řekl Jorge.

„Copak jsem na světě sám, kdo má jazyk na pravém místě?“ promlouval Ricardo ke svým prázdným dlaním. „A trochu odhadu pro to, co se sluší? Copak jsme tu nějaká kulisárna pro obrázky? Copak s tím kromě mě nikdo nechce nic dělat?“

Hrстка lidí, která šla s nimi, přibrala po cestě další. Teď už Jich byla pěkná řádka a přibývali noví, přivábeni Ricardovým umíněným řevem. Dupal, zatínal pěsti, odplivoval si. Fotograf i manekýny se na něj rozčileně dívali. „Přejete si mít na pozadí někoho zajímavějšího?“ rozkřikl se na fotografa. „Já vám postojím. Mám se postavit tady k té zdi, klobouk sem, nohy tam, sem víc světla a něco taky aby zbylo na mé sandály, které jsem si sám šil. A co kdybych si trochu víc roztrhl tu díru v košili, asi takhle, co byste říkal tomu? Dobrý, vidíte? Mám obličej dost vlhký potem? A dost dlouhé vlasy, vzácný pane?“

„Postavte se tam, jestli chcete,“ řekl fotograf.

„Do objektivu se vám nepodívám,“ ujistil ho Ricardo.

Fotograf se usmál a zvedl aparát. „Kruček doleva, drahoušku!“ Manekýna ustoupila. „Natočte pravou nohu. Tak je to dobře. Výborně! Nehýbat!“

Manekýna zdvihla bradu a strnula.

Ricardo spustil kalhoty.

„Proboha!“ řekl fotograf.

Několik manekýnek vyjeklo. Zvědavci se dali do smíchu a začali se mezi sebou pošťuchovat. Ricardo si klidně natáhl kalhoty a opřel se o zeď.

„Bylo to dost zajímaví?“ zeptal se.

„Panebože!“ hučel si pro sebe fotograf.

„Pojďme do doků,“ navrhl jeho asistent.

„Já si tam taky zajdu,“ usmál se Ricardo.

„Dobrý Bože, co si s tím idiotem počneme?“ zašeptal fotograf.

„Strč mu něco a bude pokoj.“

„Už jsem to zkoušel!“

„Asi ses nepředal.“

„Víš co, skoč pro policajta. To mu zatrháme.“

Asistent odběhl. Okolostojící nervózně kouřili cigarety a dívali se na Ricarda. Přiběhl pes a bez okolků zvedl u zdi nožičku.

„Podívejte se!“ křičel Ricardo. „To je dílo! To je vzoreček! Rychle, než to slunce vysuší!“

Fotograf se otočil zády a zadíval se k moři.

Asistent se řítit zpět. Za ním si klidně vykračoval domorodý policista. Asistent musel zastavit, vrátit se a pobídnout policistu, aby přidal do kroku. Policista ho z dálky viditelným

gestem ubezpečil, že den ještě neskončil a že na místo činu dorazí včas. Policista zůstal stát za oběma fotografy. „Tak co je, copak tu máte?“ „Tamhletoho muže. Chceme, aby šel pryč.“ „Tamhleten muž se zjevně jen opírá o stěnu,“ řekl policista.

„Kdepak opírá, ten - - ale čerta starýho,“ řekl fotograf. Nejlíp vám to vysvětlíme, když vám to předvedeme. Postavte se, prosím, drahousku!“

Dívka zaujala postoj. Ricardo také zaujal postoj a usmíval se jakoby nic. „Nehýbat!“ Dívka strnula. Ricardo spustil kalhoty. Kamera cvakla. „Hm,“ konstatoval policista.

„Důkaz mám zachycený v tomhle aparátu, kdybyste ho po-třeboval!“ řekl fotograf.

„Hm,“ řekl policista, ani se nehnul, jen se chytil za bradu. No jo.“ Obhlížel si scénu, jako by sám byl fotograf amatér. Viděl manekýnku, jejíž nervózní mramorový obličej poléval ruměnec, viděl kočičí hlavy, zeď a Ricarda. Ricardo stál v poledním slunci pod modrou oblohou, labužnický kouřil cigaretu a kalhoty měl tam, kde je muži mívají jen zřídka.

„Tak co bude, pane inspektore?“ zeptal se fotograf v očekávání. „A co chcete,“ řekl policista, sundal si čepici a otíral si

tmavé čelo, „co ode mě chcete?“

„Zavřete ho pro neslušné odhalování.“

„Hm,“ řekl policista.

„Tak co bude?“ řekl fotograf.

Zástup zašuměl. Hezké manekýnky se dívaly na racky a na moře.

„Toho člověka, co se opírá o zeď,“ začal policista, „toho já znám. Jmenuje se Ricardo Reyes.“

„Zdravíčko, Estebane!“ zavolal Ricardo.

Policista mu odpověděl: „I tobě, Ricardo.“

Zamávali na sebe. „Nevidím, že by něco dělal,“ řekl policista.

„Jak to myslíte?“ zeptal se fotograf. „Je nahý jako trn. To je nemorální.“

„Ten člověk nedělá nic nemorálního. Jen si tam stojí,“ řekl policista. „Jo kdyby něco dělal rukama nebo s tělem, něco, na co by nešlo koukat, to bych zakročil v tu chvíli. Ale jelikož se jen opírá o zeď, ani prstem nehne, není tu nic špatného.“

„Ale je nahý, *nahý*!“ křičel fotograf.

„Tomu nerozumím!“ Policista se zatvářil nechápavě.

„Lidi přece nechodějí nazí!“

„Ono přijde na to — je nahý a nahý,“ vysvětloval policista. „Může být dobrý i špatný. Střízlivý a napitý. O tomhle soudím, že v sobě nemá ani kapku, a má dobrou pověst. Nahý je, to máte pravdu, ale nedělá přitom nic, co by uráželo veřejnost.“

„Kdo vy vlastně jste? Jeho bratr? Kdo jste? Jeho kumpán?“ ptal se fotograf. Vypadalo to, že každou chvilku vybuchne, začne kousat, štkat, dorážet a obíhat tu pod zářivým sluncem zuřivě dokolečka. „Kam se poděla slušnost? Co se to tu děje? Pojdte, děvčata, půjdeme někam jinam.“

„Do Francie,“ řekl Ricardo.

„Cože?“ Fotograf se otočil na patě.

„Povídám do Francie nebo do Španělska,“ navrhoval Ricardo. „Nebo do Švédska. Viděl jsem pár moc pěkných obrázků zdí ze Švédska. Jenže nebyly moc rozpukané. Nezlobte se, že vám radím.“

„Uděláme obrázky, ať chcete nebo nechcete!“ fotograf zahrozil kamerou i pěstí.

„Já budu u toho,“ řekl Ricardo. „Zítra i pozítří, na býcích zápasech, na trhu, všude, kam se hnete, půjdu taky. Klidně a důstojně, abych splnil svoje poslání.“

Když se na něj podívali, uvědomili si, že to myslí vážně.

„Kdo jste -- kdo si ksakru myslíte, že jste?“ křičel fotograf.

„Čekám celou tu dobu, že se mě na to zeptáte,“ odpověděl Ricardo. „Přemýšlejte o mně. Jděte domů a zamyslete se. Dokud je v desetitisícovém městě jen jeden takový, jako jsem já, svět půjde kupředu. Beze mě by byl zmatek.“

„Dobrou noc, kazateli,“ řekl fotograf a celé hejno dívek.

krabic na klobouky, aparátů a kufříků s líčidly se vydalo ulicí k dokům. „Jdeme se najíst, miláčkové. Pak se něco vymyslí!“

Ricardo se klidně díval, jak odcházejí. Ani se nehnul. Shromážděný dav ho dosud sledoval a lidé se usmívali.

A teď, přemítal Ricardo, se vrátím ulicí ke svému domu, kde se loupe ze dveří lak, o který jsem se už tisíckrát otřel, jak chodím kolem, přejdu po schodech, které už jsem za těch šestačtyřicet let pěkně prochodil, a přejeďu rukou po trhlíně ve vlastním domě, po trhlíně, kterou udělalo zemětřesení ve třicátém roce. Dobře si na tu noc vzpomínání, leželi jsme v posteli. Tomáš ještě nebyl na světě a měli jsme se s Mariou tak rádi, že jsme si mysleli, že naše horoucí láska pohnula té noci domem. Jenže ve skutečnosti se chvěla zem a ráno byla ve zdi trhlina. Pak vylezu v otcovském domě po schodech k balkónku z krajkového mřížoví — ty mříže jsou práce otcových rukou — a sednu si k jídlu, které mi na tom balkóně prostře má žena, a při ruce budu mít knihy. A bude tam můj syn Tomáš, kterého jsem stvořil se svou dobrou ženou. Budeme sedět, jíst a povídat si a nikdo z nás nebude ani fotografie, ani pozadí, ani kulisa, ani jevištní zařízení. Všichni budeme herci, a zatraceně dobří herci.

Jako na podporu té poslední myšlenky doletí k jeho uchu jakýsi zvuk. Natahoval si právě vážně a se vši důstojností kalhoty a chtěl si zapnout pásek, když ten příjemný zvuk uslyšel. Bylo to jako šumění holubicích křídel ve vzduchu. Byl to potlesk.

Hrstka lidí, kteří přihlíželi, jak před polední přestávkou dohrává poslední scénu téhle hry, sledovala, jak krásně a se slušností hodnou gentlemana zvedá své kalhoty. Potlesk utichl jako krátký náraz vlny na nedaleký mořský břeh.

Ricardo jim pokynul a na všechny se usmál.

Cestou domů poplácal nahoře v ulici psa, který zvedl u zdi nožičku.

BÁJEČNÝ ZMRZLINOVÝ OBLEK

Bylo léto, ve městě se stmívalo a před tíše cvakajícím kulečnickovým sálem dýchali tři mladí američtí Mexičané teplý vzduch a rozhlíželi se po světě. Chvilí mluvili a chvíli neříkali vůbec nic, ale pozorovali auta, jak kloužou po horkém asfaltu jako černí panter, nebo se dívali na trolejbusy, které vyvstávaly jako bouře, metaly blesky a dohřmívaly do ticha.

„Jej,“ vzdychl nakonec Martínez. Byl nejmladší, nejkrásněji smutný ze všech. „To je nádherná noc, co? Nádherná.“

Jak pozoroval svět, ten se přibližoval a odplooval a zase se přibližoval. Lidé, kteří do nich strkali, byli najednou na druhé straně ulice. Budovy vzdálené osm kilometrů se mu najednou nakláněly přes rameno. Ale většinu času zůstávalo všechno — lidé, auta i budovy — daleko na kraji světa a ničeho ses nemohl dotknout. Martínezova tvář v tom klidném, teplém letním večeru studila.

„V takovouhle noc si člověk přeje . . . spoustu věcí.“

„Přání,“ řekl druhý muž, Viilanazul, člověk, který ve svém pokoji hlasitě vykřikoval z knih, ale na ulici jen šeptal. „Přání jsou jalová kratochvíle nezaměstnaných.“

„Nezaměstnaných?“ vykřikl Vamenos, ten neoholený. „Jen si ho poslechněte! Nemáme práci, nemáme peníze!“

„A tak,“ řekl Martínez, „nemáme přátele.“

„Pravda.“ Viilanazul se zahleděl k zelenému náměstíčku, kde se v lehkém nočním větru kolébaly palmy. „Víte, co já si přeji? Přeji si jít tamhle na náměstí a promluvit mezi pány podnikateli, kteří se tam večer scházejí a hovoří o velkých věcech. Ale takhle oblečeného a takhle chudého, kdo by mé poslouchal? A tak, Martínezi, máme jeden druhého. Přátelství chudých je opravdové přátelství. My ...“

Ale v tu chvíli se kolem nesl hezký mladý Mexičan s tenoučkým knírkem. A na každé bezstarostné paži měl zavěšenou rozesmátou ženu.

„*Madre mía!*“ plesk! se Martínez do čela. „Kde ten chlap sebral dvě přítelkyně?“

„To dělá ten jeho pěkný nový bílý letní oblek.“ Vamenos si hryzal černý nehet na palci. „Vypadá podnikavě.“

Martínez se naklonil, aby viděl ty tři, jak odcházejí, a pak

aby se podíval, jak v činžáku naproti vyhlíží z okna vysoko ve čtvrtém poschodí krásná dívka a tmavé vlasy jí zlehka čuchá vítr. Byla tam už celou věčnost, to znamená šest týdnů. Zkoušel kývat, zvedat ruku, usmívat se, rychle mrkat, dokonce se jí i klaněl, na ulici, v sále, když zaskočil za přáteli, v parku, ve městě, l teď zvedl ruku od pasu a zahýbal prsty. Ale krasavice jen nechávala vítr čuchat své tmavé vlasy. Martínez neexistoval. Prostě nebyl.

„*Madre mía!*“ Odvrátil se a zadíval se do ulice, kde muž zatáčel se svými dvěma přítelkyněmi za roh. „Kdybych tak měl jen jeden oblek, jen jeden! Nepotřeboval bych peníze, jen kdybych dobře vypadal.“

„Jsem na rozpacích,“ řekl Viilanazul, „jestli tě nemám poslat za Gómezem. Už asi měsíc vykládá nějaké blázniviny o šatech. Pořád mu říkám, že se připojím, abych se ho zbavil. Ten Gómez.“

„Příteli,“ řekl tichý hlas.

„Gómez!“ Všichni se obrátili a zírali.

Gómez s podivným úsměvem vytáhl nekonečnou tenkou žlutou stužku, jež vlála a třepotala se v letním vzduchu.

„Gómezi,“ řekl Martínez, „co děláte s tím krejčovským metrem?“

Gómez zazářil. „Měřím lidské kostry.“

„Kostry!“

„Počkej,“ zašilhal Gómez na Martíneze. „*Caramba!* Kde jsi byl celý můj život? Já si tě změřím!“

Martínez přihlížel jak ho bere za paži a svírá ji metrem, jak mu měří nohu a obepíná hrudník.

„Stůj klidně!“ vykřikl Gómez. „Paže -- dokonalá. Noha - hrudník — *perfecto!* Honem výšku! Tak! Ano! Sto šedesát tři! Beru tě! Podej mi ruku!“ Zacloumal Martínezovi rukou a najednou se zarazil. „Počkat. Máš . . . deset dolarů?“

„Já mám!“ zamával Vamenos několika umolousanými bankovkami. „Gómezi! Změř mě!“

„Všecko, co na světě mám, je devět dolarů dvaadevadesát centů.“ Martínez si prohledal kapsy. „To stačí na nový oblek? Jak to?“

„Jak to? Protože máš správnou kostru!“

„Pane Gómezi, vždyť vás ani neznám . . .“ „Neznáš? Budeš u mě bydlet! Pojd!“

Gómez zmizel v kulečnickovém sále. Martínez, provázen zdvořilým Villanazulem a strkán dychtivým Vamenosem, se octl uvnitř.

„Domínguezi!“ řekl Gómez.

Domínguez na ně mrkl od telefonu na stěně. Ze sluchátka pípál ženský hlas.

„Manulo!“ řekl Gómez.

Manulo se otočil, bublající láhev vína u úst.

Gómez ukázal na Martíneze.

„Konečně jsme našli našeho pátého dobrovolníka!“

Domínguez řekl: „Mám rande, nerušte mě ...,“ a odmlčel se. Sluchátko mu vyklouzlo z prstů. Černý diářík plný skvělých jmen a telefonních čísel rychle zmizel v jeho kapse. „Gómezi, ty ...?“

„Ano, ano! Peníze sem! *Ándale!*“

V houpajícím se sluchátku se škvířil ženský hlas.

Domínguez na ně rozpačitě pohlédl.

Manulo pozoroval prázdnou vinnou láhev ve své ruce a vývěsní štít obchodu s lihovinami na druhé straně ulice.

Pak oba muži velmi zdráhavě položili po deseti dolarech na zelený sametový hrací stůl.

Villanazul omámeně udělal totéž, Gómez také a šťouchl do Martíneze. Martínez vyložil své zmačkané bankovky a drobné. Gómez zamával penězi jako královskou kartou.

„Padesát dolarů! Oblek stojí šedesát. Už potřebujeme jen deset dolarů!“

„Počkat,“ řekl Martínez. „Gómezi, to mluvíme o *jednom* obleku? *Uno?*“

„*Uno!*“ Gómez zvedl jeden prst. „Jeden báječný bílý zmrzlinový letní oblek! Bílý, bílý jako srpnový měsíc!“

„Ale komu bude ten oblek patřit?“

„Mně!“ řekl Manulo.

„Mně!“ řekl Domínguez.

„Mně!“ řekl Villanazul.

„Mně!“ vykřikl Gómez. „A *tobě*, Martínezi. Chlapi, ukažte se mu. Seřad'te se!“

Villanazul, Manulo, Domínguez a Gómez se vyřítili a stoupli si zády ke stěně herny.

„Martínezi, ty taky, na druhý konec, zařad' se! A teď nám, Vamenosi, polož na hlavy tágo.“

„To víš, že ano, Gómezi!“

Martínez v řadě ucítil, jak ho do hlavy kleplo tágo, a vyklonil se, aby viděl, co se děje. „Ach!“ vydechl.

Tágo jim na hlavách leželo rovně, nikde se nezvedalo ani neklesalo, jak s ním rozšklebený Vamenos popojížděl.

„Všichni jsme stejně velcí!“ řekl Martínez.

„Stejně!“ Všichni se rozesmáli.

Gómez přeběhl podle řady a sem tam šustil mírou po mužích, takže se smáli ještě bláznivěji.

„Ovšem!“ řekl. „Trvalo to měsíc, čtyři neděle, jen si to představ, než jsem našel čtyři chlapy stejně velké a stejně stavěné jako já, celý měsíc běhání a poměřování. Někdy jsem našel chlapy, kteří měli kostru sto šedesát tři, ale masa měli na kostech moc nebo málo. Někdy měli moc dlouhé kosti v nohou nebo moc

krátké v pažích. Kluci, těch kostí! Jen si to představte! Ale teď je nás pět — stejná ramena, hrudníky, pasy, paže, a co váha? Chlapi!“

Manulo, Domínguez, Villanazul, Gómez a nakonec Martínez si stoupli na váhu a ta vyhazovala potištné kartičky, jak ji Vamenos stále s bláznivým úsměvem krmil drobnými. Martínez s bušícím srdcem kartičky četl.

„Šedesát jedno kilo ... šedesát jedno a půl... šedesát kilo sedmdesát... šedesát dvě ... zázrak!“

„Ne,“ řekl Villanazul prostě, „Gómez.“

Všichni se usmívali na toho génia, který je teď objímal pažemi.

„Nejsme skvělí?“ dumal. „Všichni stejně velcí, všichni stejný sen — ten oblek. Tak bude každý z nás vypadat aspoň jeden večer v týdnu krásně, co?“

„Já nevypadal krásně už roky,“ řekl Martínez. „Děvčata utíkají.“

„Už nebudou utíkat, budou jako přimražené,“ řekl Gómez, „až tě uvidí v tom chladivém bílém letním zmrzlinovém obleku.“

„Gómezi,“ řekl Villanazul, „dovol, ať se tě na jednu věc zeptám.“

„Samozřejmě, *compadre*.“ „Až koupíme ten pěkný nový bílý zmrzlinový letní oblek, vid', že si ho jednou večer neoblečeš a neodjedeš na rok do El Pasa?“

„Villanazule, Villanazule, jak to můžeš říct?“ „Oko vidí a jazyk se pohybuje,“ řekl Villanazul. „Jak to bylo s tou loterií Každý vyhrává!, kterou sis zařídil, a nikdo nevyhrál? A jak to bylo s tou Spojenou společností Chili con Carne a Frijole, kterou jsi chtěl organizovat, a stalo se jediné to, že vypršel nájem kanceláře?“

„To byly dětské omyly, ze kterých jsem už vyrostl,“ řekl Gómez. „Dost! V tomhle horkém počasí by mohl někdo koupit ten speciální oblek, který je ušitý právě pro nás a čeká na nás ve výloze SHUMWAYOVÝCH SLUNEČNÝCH ŠATŮ! Máme padesát dolarů. Teď už potřebujeme jen ještě jednu kostru!“

Martínez viděl, jak se muži rozhlížejí po sále. Díval se tam, kam ostatní. Cítil, jak jeho oči spěšně míjejí Vamenose a pak se zdráhavě vracejí a zkoumají jeho špinavou košili, jeho velikánské prsty hnědé od nikotinu.

„Mě,“ vybuchl nakonec Vamenos. „Moji kostru, změř ji, je báječná! Ovšem, ruce mám velké a paže taky od kopání příkopů. Ale ...“

V tu chvíli slyšel Martínez, jak venku po chodníku opět prochází ten strašný člověk se dvěma děvčaty a všichni tři se smějí.

Viděl bolest přeletět jako stín letního oblaku po tvářích ostatních mužů v sále.

Vamenos si pomalu stoupl na váhu a zasunul minci. Se zavřenýma očima šeptal modlitbičku.

„*Madre mía*, prosím tě . . .“

Stroj zavřel; vypadla kartička. Vamenos otevřel oči.

„Podívejte! Šedesát jedno kilo! Další zázrak!“

Muži zírali na jeho pravici a na kartičku, na jeho levici a na umazanou desetidolarovku.

Gómez se zakymácel. Zpocený si olízl rty. Pak vystřelil ruku a shrábl peníze.

„Do obchodu! Pro oblek! *Vamos!*“

Všichni s jekem vyběhli ze sálu.

Ženský hlas dosud kníkal z opuštěného telefonu. Martínez,

který zůstal pozadu, se natáhl a telefon zavěsil. V tichu zavrtěl hlavou. „*Santos*, to se mi zdá! Šest chlapů,“ řekl, „a jeden oblek. Co z toho vzejde? Šílenství? Flámování? Vražda? Ale přijdu s Bohem. Gómezi, počkej na mě!“ Martínez byl mladý. Běžel rychle. Pan Shumway, majitel SHUMWAYOVÝCH SLUNEČNÝCH ŠATŮ, strnul při přerovnávání kravat, protože vycítil jakousi změnu v ovzduší před svým podnikem. „Leo,“ zašeptal svému příručímu, „podívej se ...“ Venku se přeloudal kolem jeden muž, Gómez, a nahlédl dovnitř. Spěšně prošli kolem dva muži, Manulo a Domínguez, a zírali dovnitř. Tři muži, Villanazul, Martínez a Vamenos, udělali totéž, strkající se navzájem. „Leo,“ pan Shumway polkl, „zavolej policii!“ Najednou bylo všech šest mužů ve dveřích. Martínez, zmáčkнутý mezi nimi, žaludek v krku, tvář trochu horečnou, se usmíval na Lea tak horoucně, že Leo pustil telefon. „Jej,“ vydechl Martínez, oči dokořán. „Támhle je nádher ný oblek!“ „Ne,“ Manulo se dotkl jedné klopky. „Tenhle!“

„Na celém světě existuje jen jeden oblek!“ řekl Gómez chladně. „Pane Shumwayi, ten zmrzlinově bílý, velikost třicet čtyři, co jste měl před hodinou ve výloze. Je pryč! Snad jste ho...“ „

„Neprodal?“ vydechl pan Shumway. „Ne, ne. Je v oblékárně. Ještě visí na figuríně.“

Martínez nevěděl, jestli se pohnul on a rozhýbal všechny, nebo jestli se pohnuli všichni a rozhýbali jeho. Náhle byli všichni v pohybu. Pan Shumway se v běhu snažil zůstat před nimi.

„Tudy, pánové, A který z vás ...?“

„Jeden za všechny, všichni za jednoho!“ slyšel sám sebe Martínez a rozesmál se. „Vyzkoušíme si ho všichni!“

„Všichni?“ Pan Shumway se chytil závěsu kabiny, jako by obchod byl parolod', která se náhle zhoupla na veliké vlně. Zíral.

Je to tak, myslel si Martínez, podívej se, jak se usmíváme. A podívej se na ty kostry za našimi úsměvy! Změř si nás tuhle a tamhle, nahoře, dole, aha, už vidíš? Pan Shumway viděl. Přikývl. Pokrčil rameny. „Všichni!“ trhl závěsem. „Prosím! Kupte ho a já vám zadarmo přidám figurínu!“

Martínez tiše nahlédl do kabiny. Jeho pohyb přitáhl i ostatní.

Oblek tam byl.

A byl bílý.

Martínez najednou nemohl dýchat. Nechtěl. Nepotřeboval. Báł se, že dechem oblek roztaje. Stačilo se jen dívat.

Nakonec se ale zhluboka chvějivě nadechl a vydechl šepem: „Jej, jej, *carambal*“

„Oslepuje mě,“ zamumlal Gómez.

„Pane Shumwayi,“ slyšel Martínez syčet Lea, „nedáme tím nebezpečný příklad, když ho prodáme? Myslím, kdyby každý kupoval *jeden* oblek pro šest lidí?“

„Leo,“ řekl pan Shumway, „slyšel jsi už někdy, že by jeden jediný oblek za devětapadesát dolarů udělal radost tolika lidem najednou?“

„Andělská křídla,“ mumlal Martínez. „Křídla bílých andělů.“

Martínez cítil, jak mu pan Shumway zírá přes rameno do kabiny. Bledá záře mu naplnila oči. „Něco ti povím, Leo,“ řekl v úžasu. „To je *oblek*!“

Gómez s křikem a hvízdáním vyběhl na plošinu ve třetím patře, obrátil se a mával na ostatní, kteří se potáceli, smáli, zastavovali a museli si sedat na schodech dole.

„Dnes večer!“ vykřikl Gómez. „Dnes večer se přistěhujete ke mně, ne? Ušetříme nájemné stejně jako šaty, ne? Ovšem! Martínezi, máš ten oblek?“

„Jestli!“ Martínez vysoko zvedl bílou krabici zabalenou jako dárek. „Od nás pro nás! Juchú!“

„Vamenosi, máš figurínu?“

„Tady!“

Vamenos, žvýkající starý doutník a rozstříkující jiskry, uklouzl. Figurína se v pádu dvakrát převrátila a bouchala dolů po schodech.

„Vamenosi! Ty hlupáku! Nemehlo!“

Vzali mu figurínu. Zaražený Vamenos se rozhlížel, jako by -něco ztratil.

Manulo luskl prsty. „Hej, Vamenosi, musíme to oslavit! Dojdi vypůjčit nějaké víno!“ Vamenos se ve víru jisker vrhl dolů po schodech. Ostatní se nahrnuli s

oblekem do místnosti a nechali Martíneze v předsíni pozorovat Gómežův obličej. „Gómezi, vypadáš špatně.“

„Je mi špatně,“ řekl Gómez. „Co jsem to jen udělal?“ Ukázal bradou na stíny v pokoji, jež se hemžily kolem figuríny. „Vyberu Domíngueze. Je to d'ábel na ženské. Prosím. Vyberu Manula. Pije, ale zpívá sladce jako děvče, ne? V pořádku. Villanazul čte knížky. Ty, ty se myješ za ušima. Ale co udělám pak? Dovedu počkat? Ne! Musím ten oblek koupit! A tak poslední chlap, kterého vyberu, je tupec a nešika, který má právo nosit *můj* oblek . . .“ Zmateně se zarazil. „Který smí nosit *náš* oblek jednou v týdnu, upadne v něm nebo v něm neuteče před deštěm. Proč, proč, proč jsem to udělal!“

„Gómezi,“ zašeptal Villanazul z pokoje. „Oblek je připravený. Pojd' se podívat, jestli vypadá stejně dobře i při tvé žárovce.“

Gómez a Martínez vstoupili.

A na figuríně uprostřed pokoje byl světélkující, zázračně bíle planoucí přízrak s neuvěřitelnými klopami, přesnými stehy, úhlednými knoflíkovými dírkami. S bělostnou září obleku na tvářích cítil najednou Martínez, že je v kostele. Bílý! Bílý! Bílý jako nejbělejší vanilková zmrzlina, jako mléko v lahvích v předsíni činžáku za svítání. Bílý jako osamělý zimní oblak na měsíčné obloze pozdě v noci. Málem se jim z něj tady v té teplé letní noční místnosti srážel dech u úst. Když zavřel oči, viděl jeho otisk na víčkách. Věděl, v jaké barvě se mu dnes v noci budou zdát sny.

„Bílý ...,“ zamumlal Villanazul. „Bílý jako sníh na té hoře u našeho města v Mexiku, které se říká Spící žena.“ „Řekni to ještě jednou,“ řekl Gómez. Villanazul, pyšný, a přece pokorný, s radostí zopakoval svůj hold.

„... bílý jako sníh na hoře, která se jmenuje ...“ »Už jsem tu!“

Muži se s nevolí obrátili a spatřili ve dveřích Vamenose, v každé ruce láhev. „Večírek! Tady! A teď nám povězte, kdo si dnes večer první vezme na sebe oblek? Já?“

„Už je moc pozdě!“ řekl Gómez.

„Pozdě? Je teprve čtvrt na deset!“

„Pozdě?“ naježili se všichni. „Pozdě?“

Gómez couvl od mužů, kteří se mračili a hleděli z něho na oblek a na otevřené okno.

Venku a dole je konečně, myslel si Martínez, krásný sobotní večer, je léto a klidnou teplou tmou plují ženy jako květy na tichém potoce. Muži vydali truchlivý sten.

„Gómezi, mám návrh.“ Villanazul si naslinil tužku a namaloval na kus papíru tabulku. „Ty si oblek vezmeš od půl desáté do deseti, Manulo do deseti třiceti, Domínguez do jedenácti, já do jedenácti třiceti, Martínez do půlnoci a ...“

„Proč já až naposled?“ zamračil se Vamenos.

Martínez rychle přemýšlel a pak se usmál. „Po půlnoci je nejlepší doba, příteli.“

„Jo,“ řekl Vamenos, „to je pravda. To mě nenapadlo. Dobře.“

Gómez vzdychl. „Tak dobře. Každý půl hodiny. Ale od nynějška pamatujte, že každý budeme nosit oblek jeden večer v týdnu. V neděli budeme tahat slámku, kdo dostane oblek ten večer navíc.“

„Já!“ zasmál se Vamenos. „Mám štěstí.“

Gómez se pevně přidržel Martíneze.

„Gómezi,“ pobídl ho Martínez, „ty první. Obleč se.“

Gómez nemohl odtrhnout oči od ostudného Vamenose. Konečně si zprudka stáhl přes hlavu košili. „Juchú!“ zavyl. „Juchúúú!“

Tichoučký šelest... čistá košile.

„Ach..“

Jak čisté jsou na omak nové šaty! pomyslel si Martínez. Držel kabát připravený. Jak čistě znějí, jak čistě voní!

Šelest. . . kalhoty . . . kravata, šelest. . . šle. Šelest. . . teď Martínez pustil sako a to dosedlo na ohebná ramena.

„Ole!“

Gómez se otáčel ve svém podivuhodném obleku jako matador.

„Ole, Gómezi, olé!“

Gómez se uklonil a šel ke dveřím.

Martínez upřel oči na hodinky. Přesně v deset slyšel někoho bloudit po předsíni, jako by zapomněl, kam má jít. Martínez otevřel dveře a vyhlédl.

Byl tam Gómez a mířil nikam.

Vypadá špatně, pomyslel si Martínez. Ne, omráčeně, otřeseně, překvapeně, všechno možné.

„Gómezi! Tady jsme!“

Gómez se otočil a podařilo se mu vejít dveřmi.

„Přátelé, přátelé,“ řekl. „Přátelé, to byl zážitek! Ten oblek! Ten oblek!“

„Povídej, Gómezi!“

„Nemám slov, nemám slov. To musíte vidět sami. Ano, to musíte vidět...“ A zmlkl a vrtěl hlavou, až se nakonec upa-matoval, že se na něj všichni dívají. „Kdo je další? Manulo?“

Manulo svlečený do trenýrek přiskočil.

„Připraven!“

Všichni se smáli, křičeli, hvízdali.

Manulo byl hned hotov a vyšel ze dveří. Byl pryč devěťadvacet minut a třicet vteřin. Přišel zpátky, chytal se klik, dotýkal se zdi, ohmatával si lokty, kladl si dlaň k tváři.

„Já vám povím,“ řekl. „*Compadres*, co myslíte, šel jsem se do baru napít? Ne, já jsem do baru nešel, slyšíte? Nepil jsem. Protože, jak jsem šel, začal jsem se smát a zpívat. Proč? Proč? Poslouchal jsem se a ptal jsem se. Proto. V tom obleku mi bylo lip než kdy po víně. Byl jsem z toho obleku opilý, opilý! A tak jsem šel místo toho do *Guadalajara Refritería*, zahrál na kytaru a zazpíval čtyři písničky, ohromně vysoko! Ten oblek, ach, ten oblek!“

Potom se oblékl Domínguez, vyšel do světa, vrátil se ze světa.

Černý diář! pomyslel si Martínez. Když odcházel, měl ho v rukou. Teď se vrací s prázdnýma rukama. Co to?

„Na ulici,“ řekl Domínguez a viděl to všechno znovu rozšířenýma očima, „na ulici jsem šel a nějaká žena volala: ‚Do-mínguezi, jste to vy?‘ Jiná řekla: ‚Domínguez? Kdepak, Quetzalcoatl, Velký bílý bůh, který přišel od východu,‘ slyšíte? A najednou jsem nechtěl chodit se šesti ženskými ani s osmi, ale s jednou, myslel jsem si. S jednou! A kdo ví, co bych té jedné řekl? ‚Buď moje!‘ Nebo ‚Vezmi si mě!‘ Caramba!. Ten oblek je nebezpečný! Ale bylo mi to jedno. Žiju, žiju! Góme-zi, bylo to s tebou taky tak?“

Gómez, dosud omámený událostmi toho večera, zavrtěl hlavou. „Ne, žádné povídání. Je toho příliš. Později. Villana-zul...?“

Villanazul plaše předstoupil.

Villanazul plaše vyšel.

Villanazul plaše přišel domů.

„Představte si to,“ řekl a nedíval se na ně, díval se na podlahu, mluvil s podlahou. „Zelené náměstí, skupina obstarožních podnikatelů pod hvězdami, povídají, pokyvují, povídají. Teď jeden z nich zašeptá. Všichni se otočí a zírají. Ustoupí, udělají průchod, kterým si propálí cestu jako ledem do běla rozžhavené světlo. Uprostřed velikého světla je tenhle člověk. Zhluboka se nadechnu. Žaludek

mám na vodě. Začínám slabým hláskem, ale ten sílí. A co říkám? Říkám: „Přátelé. Znáte Carlylovu knihu *Sartor Resartus*? Nalézáme v ní jeho filozofii obleků

Konečně byl na řadě Martínez, aby se nadnášen oblekem plavil temnotou.

Čtyřikrát obešel blok. Čtyřikrát postál pod přístřešky činžáků a vyhlížel k oknu, kde svítilo světlo; pohnul se stín, krásná dívka tam byla a zase nebyla, byla pryč, a popáté stála nahoře na balkóně. Letní horko ji vyhnalo nadýchat se chladnějšího vzduchu. Pohlédla dolů. Udělala pohyb.

Nejdříve si myslel, že mu mává. Připadal si jako bílý výbuch, který upoutal její pozornost. Ale nemávala. Její ruka něco dělala a vzápětí jí na nose seděly brýle v tmavé obrubě. Dívala se na něj.

Aha, aha, myslel si, tak je to. Tak! I slepí vidí tenhle oblek! Usmál se nahoru na ni. Nemusel mávat. A ona se konečně usmála na oplátku. Také nemusela mávat. Pak, protože nevěděl, co jiného dělat, a protože se nemohl zbavit úsměvu, který se mu vryl do tváří, spěchal, málem utíkal za roh a cítil, jak se za ním dívá. Když se ohlédl, měla sundané brýle a zírala teď pohledem krátkozrakých na to, co muselo být v té velké tmě přinejlepším pohyblivou kapkou světla. Pak pro dobrou míru

znovu obešel blok ve městě náhle tak krásném, že se mu chtělo zaječet, rozesmát se a zaječet znova.

Když se vracel, bludně, v zapomnění, oči přivřené, a když ho ostatní viděli ve dveřích, neviděli Martíneze, ale sami sebe, jak přicházejí domů. V tom okamžiku pocítili, že se jim všem něco stalo.

„Jdeš pozdě!“ vykřikl Vamenos, ale zmlkl. Kouzlo se nedalo zlomit.

„Povzte mi někdo,“ řekl Martínez, „kdo jsem?“

Pomalou obkroužil pokoj.

Ano, myslel si, to ten oblek, má to co dělat s oblekem a s nimi všemi v tom obchodě v téhle nádherné sobotní noci a potom tady — smějí se a cítí se stále opilejší bez pití, jak řekl Manulo, když noc pokračuje a jeden po druhém obléká kalhoty, potácí se, chytá se ostatních, a když najde rovnováhu, pocit vzrůstá a hřeje a je stále krásnější, jak každý odchází a další zaujímá jeho místo v obleku, až tu teď stojí Martínez celý skvoucí a bílý jako ten, kdo dává rozkazy, a svět tichne a ustupuje stranou.

„Martínezi, když jsi byl pryč, půjčili jsme si tři zrcadla. Podívej se!“

Zrcadla sestavená jako v obchodě do úhlu odrážela tři Martíneze a ozvěny a vzpomínky těch, kteří obývali oblek s ním a poznali jasný svět uvnitř těchto nití a látky. Ted' viděl Martínez v mihotavém zrcadle nesmírnost té věci, kterou spolu

prožívali, a oči se mu zamžily. Ostatní mžikali. Martínez se dotkl zrcadel. Pohnula se. Viděl tisíc, milión Martínezu v bílém brnění pochodovat do věčnosti, zrcadlených a znovu zrcadlených, navěky, neporazitelně a donekonečna.

Podržel bílé sako ve vzduchu. Ostatní v transu zprvu nepoznali špinavou ruku, která se po kabátě natáhla. Pak:

„Vamenosi!“

„Čuně!“

„Ty ses neumyl!“ vykřikl Gómez. „Dokonce ani neholil, zatímco jsi čekal! *Cornpadres*, do vany!“

„Do vany!“ řekli všichni.

„Ne!“ tloukl okolo sebe Vamenos. „Noční vzduch! Jsem mrtvý!“

Odstrkali ho s jekem do před síně. A teď tu stál Vamenos, neuvěřitelný v bílém obleku, bradu oholenou, vlasy učesané, nehty vydrhnuté.

Přátelé se na něj temně mračili.

Není snad pravda, myslel si Martínez, že kudy projde Vamenos, na horách se trhají laviny? Když jde pod okny, lidé plivou, vyhazují odpadky a ještě horší věci. A teď, dnes večer, se bude procházet pod deseti tisíci okny, blízko balkónů, kolem uliček. Svět najednou doslova vřel mouchami. A tady je Vamenos, dort s čerstvou polevou.

„Vypadáš v tom obleku bezva, Vamenosi,“ řekl Manulo smutně.

„Díky.“ Vamenos se vrtěl, dělal své kostře pohodlí tam, kde byly nedávno jejich kostry. Vamenos řekl tenkým hláskem: „Už můžu jít?“

„Villanazule!“ řekl Gómez. „Zapiš tahle pravidla.“

Villanazul olízl tužku.

„Za prvé,“ řekl Gómez, „neupadni v tom obleku, Vamenosi!“

„Neupadnu.“

„Neopírej se v tom obleku o budovy.“

„Nebudu.“

„Nechoď v tom obleku pod stromy, kde jsou ptáci. Nekuř. Nepij...“

„Prosím,“ řekl Vamenos, „smím si v tom obleku *sednout*?“ „Když si nebudeš jist, svleč kalhoty a přehoď je složené přes židli.“

„Přejte mi štěstí,“ řekl Vamenos. „Jdi s Bohem, Vamenosi.“ Vyšel. Zavřel dveře. Zvuk trhající se látky. „Vamenosi!“ vykřikl Martínez. Rozrazil dveře.

Vamenos stál s dvěma půlkami přetrženého kapesníku v ruce a smál se.

„Trrh! No ne, vy vypadáte! Trrh!“ Roztrhl látku ještě jednou. „Vy ale vypadáte! Ha!“

Vamenos s rykem zabouchl dveře a nechal je omráčené o samotě.

Gómez si položil obě ruce na temeno a odvrátil se. „Kamenujte mě. Zabte mě. Prodal jsem naše duše ďáblu.“

Villanazul zalovil v kapsách a vytáhl stříbrnou minci. Dlouho si ji prohlížel.

„Tady je mých posledních padesát centů. Kdo ještě mi pomůže odkoupit zpátky Vamenosův podíl na obleku?“

„To je marné.“ Manulo jim ukázal deset centů. „Máme jen na klopky a na knoflíkové dírky.“

Gómez se u otevřeného okna náhle vyklonil a zaječel. „Vamenosi! Ne!“

Dole na ulici otřesený Vamenos sfoukl sirku a zahodil starý nedopalek doutníku, který někde našel. Udělal na všechny muže v okně podivné gesto, pak zlehka zamával a nesl se dál.

Pět mužů se jaksí nemohlo odtrhnout od okna. Byli tam spolu vmáčknutí.

„Vsadím se, že v tom obleku bude jíst hamburger,“ rozjímal Villanazul. „Myslím na hořčici.“

„Nech toho!“ vykřikl Gómez. „Ne, ne!“

Manulo byl rázem u dveří.

„Strašně se potřebuju napít.“

„Manulo, víno je tady, ta láhev na podlaze ..“

Manulo vyšel a zavřel dveře.

Za okamžik se Villanazul velmi přehnaně protáhl a prošel se po pokoji.

„Myslím, že si zajdu dolů na náměstí, přátelé.“

Nebyl pryč ani minutu, když Domínguez ostatním zamával svou černou knížečkou, mrkl a stiskl kliku.

„Domínguezi,“ řekl Gómez.

„Ano?“

„Kdybys náhodou zahlédl Vamenose,“ řekl Gómez, „varuj ho, ať nechodí do Murillovy kavárny U červeného kohouta. Tam se perou nejen v televizi, ale i před televizorem.“

„K Mickeymu Murillovi by nešel,“ řekl Domínguez. „Ten oblek znamená pro Vamenose příliš mnoho. Neudělal by nic, co by ho poškodilo.“

„To by dřív zastřelil svou mámu,“ řekl Martínez.

„Určitě.“

Martínez a Gómez osaměli a naslouchali, jak Domínguezovy kroky spěchají ze schodů. Obešli kolem dokola svlečenou figurínu.

Gómez dlouho stál u okna, díval se ven a kousal se do rtů. Dvakrát se dotkl kapsičky košile, odtáhl ruku a pak nakonec něco z kapsy vytáhl. Ani se na to nepodíval a podal to Martínezovi.

„Martínezi, vezmi to.“

„Co je to?“

Martínez se podíval na růžový papírek s vytištěnými jmény a čísly. Oči se mu rozšířily.

„Lístek na autobus do El Pasa ode dneška za tři neděle!“

Gómez přikývl. Nedokázal se na Martíneze podívat. Zíral do letní noci.

„Vrať ho. Ať ti dají peníze,“ řekl. „Kup nám pěkný bílý pa-namský klobouk a bílemodrou kravatu, aby šla k tomu bílému zmrzlinovému obleku, Martínezi. Udělej to.“

„Gómezi...“

„Zmlkni. Človče, tady je ale horko! Potřebuju vzduch.“

„Gómezi. Já jsem dojat. Gómezi..“

Ale dveře byly dokořán. Gómez byl pryč.

Murillova kavárna s barem U červeného kohouta byla vmáčknutá mezi dvěma velkými cihlovými budovami, a protože byla úzká, musela být hluboká. Venku bzučeli a cvakali hadi červených a sítově zelených neonů. Uvnitř vystávaly štíhlé stíny a odplouvaly, aby se rozplynuly v hemžícím se nočním moři.

Martínez na špičkách nahlédl oloupaným místem v červeně natřeném předním okně.

Ucítil, že mu někdo stojí po levici, a zprava slyšel- dech.

„Manulo! Villanazule!“

„Přišel jsem na to, že nemám žízeň,“ řekl Manulo, „a tak jsem se šel projít.“

„Měl jsem zrovna namířeno na náměstí,“ řekl Villanazul, „a rozhodl jsem se, že to vezmu oklikou.“

Jako by se dohodli, zavřeli všichni tři ústa, společně se obrátili a na špičkách nahlíželi různými oloupanými místy v okně.

Za okamžik za sebou ucítili teplo nového příchozího a slyšeli ještě rychlejší dech.

„Je tam náš bílý oblek?“ zeptal se Gómezův hlas.

„Gómez!“ řekli všichni překvapeně. „Nazdar!“

„Ano!“ vykřikl Domínguez, který právě dorazil a našel si svou vlastní skulinu.

„Tamhle je oblek! A díky Bohu, Vamenos je ještě pořád v něm!“

„Nevidím!“ šilhal Gómez a zacláněl si oči. „Co dělá?“

Martínez se zahleděl. Ano! Daleko vzadu ve stínech je veliký kus sněhu a nad ním mrká idiotský Vamenosův úsměv ověšený kouřem.

„Kouří!“ řekl Martínez.

„Pije!“ řekl Domínguez.

„Jí taco!“ sdělil Villanazul.

„Šťavnaté taco!“ dodal Manulo.

„Ne,“ řekl Gómez. „Ne, ne, ne . . .“

„Je s ním Ruby Escuadrillová!“

„Ukaž!“ odstrčil Gómez Martíneze.

Ano, byla to Ruby! Sto kilo třpytivých flitrů a těsného černého hedvábí na kopytech, šarlatové nehty svíraly Vamenosovi rameno. A nad ním její kravský obličej pomoučený pudrem, mastný rtěnkou!

„Ta hrošice!“ řekl Domínguez. „Mačká vycpávky na rameni. No podívejte se, ona si mu sedá na klín!“

„Ne! S tím pudrem a s tou rtěnkou ne!“ řekl Gómez. „Manulo, dovnitř! Vem mu to pití! Villanazule, doutník a taco! Domínguezi, sbal Ruby Escuadrillovou, odved’ji pryč. *Andule*, chlapi!“

Trojice zmizela a Gómez a Martínez zůstali u průhledu sami, celí udýchaní.

„Manulo už má to pití, *pije* ho!“

„Hele! Villanazul už má doutník a jí taco!“

„Koukej, Domínguez sebral Ruby! To je hrdina!“

Vchodem k Murillovi se vevalil rychle postupující stín.

„Gómezi!“ sevřel Martínez Gómezovi paži. „To byl Rubyin přítel, Tóro Ruíz. Jestli ji najde s Vamenosem, zmrzlinový oblek bude samá krev, samá krev ...“

„Neplaš mě,“ řekl Gómez. „Rychle!“

Rozběhli se. Vevnitř dorazili k Vamenosovi, přesně když Toro Ruíz zmáčkl klopy toho úžasného zmrzlinového obleku.

„Pust’ Vamenose!“ řekl Martínez.

„Pust’ ten oblek!“ opravil ho Gómez.

Toro Ruíz cloumal Vamenosem a šklebil se na vetřelce. Villanazul plaše předstoupil. Villanazul se usmál „Nebij ho. Praš’ mě.“ Tóro Ruíz dal Villanazulovi do nosu. Villanazul se chytil za nos, v očích mu zaštipaly slzy a odpotácel se.

Gómez chytil Tóro Ruíze za jednu paži, Martínez za druhou.

„Pust’ ho, kozle, kojote, krávo!“

Tóro Ruíz kroutil látkou zmrzlinového obleku, až všech šest mužů křičelo smrtelnou bolestí. Chrochtající a zpocený Tóro Ruíz setřásl každého, kdo se po něm sápal. Vyměřoval si, kam praští Vamenose, když se připotácel zpátky Villanazul. Z očí mu teklo.

„Nebij ho. Prašť mě.“

Když Tóro Ruíz udeřil Villanazula do nosu, do hlavy ho práskla židle.

„Aj!“ řekl Gómez.

Tóro Ruíz se zakolébal, zamrkal, rozmýšlel se, jestli má upadnout. Začal s sebou stahovat Vamenose.

„Pust’!“ vykřikl Gómez. „Pust’!“

Jeden po druhém, velmi pečlivě pouštěly Ruízovy prsty jako banány oblek. V příštím okamžiku jim ležel zhroucený u nohou.

„*Compadres*, tudy!“

Vyběhli s Vamenosem a postavili ho na zem, kde se s uraženou důstojností vyprostil z jejich rukou.

„No jo, no jo. Ještě mi nevypršel čas. Ještě mi zůstávají dvě minuty a — počkejte — deset vteřin.“

„Cože!“ řekli všichni.

„Vamenosi,“ řekl Gómez, „necháš po sobě lézt tu guadala-jarskou krávu, pereš se, kouříš, piješ, jíš taco a teď se opovažuješ říct, že ti nevypršel čas?“

„Zbývají mi dvě minuty a jedna vteřina!“

„Hej, Vamenosi, ty vypadáš skvěle!“ zavolal daleký žensky hlas přes ulici.

Vamenos se usmál a zapjal si sako.

„To je Ramóna Álvarezová. Ramóno, počkej!“ Vamenos sestoupil z chodníku.

„Vamenosi,“ domlouval mu Gómez. „Co můžeš udělat za jednu minutu a...“ podíval se na hodinky, „čtyřicet vteřin?“

„Jen se dívej! Hej, Ramóno!“

Vamenos se rozběhl.

„Vamenosi, pozor!“

Vamenos se překvapeně zvrtil, spatřil auto, uslyšel skřípění brzd.

„Ne,“ řeklo všech pět mužů na chodníku.

Martínez slyšel náraz a trhl sebou. Jeho hlava se pohnula vzhůru. Vypadá to jako bílé prádlo, pomyslel si, letící vzduchem. Hlava mu klesla.

Teď slyšel sám sebe a každého z mužů vydat jiný zvuk. Někteří nabírali příliš mnoho vzduchu. Někteří ho vypouštěli. Někteří se dusili. Někteří sténali. Někteří

hlasitě volali po spravedlnosti. Někteří si zakrývali obličej. Martínez cítil vlastní pěst, jak mu v mukách tluče do srdce. Nemohl pohnout nohama.

„Nechci žít,“ řekl Gómez tiše. „Zabijte mě někdo.“

Pak Martínez přešlápl, pohlédl dolů a řekl svým nohám, ať jdou, potácejí se, následují jedna druhou. Srazil se s jinými muži. Teď se pokoušeli o běh. Konečně se rozběhli a nějak se dostali přes ulici jako přes hlubokou řeku, přes kterou se musí brodit, aby se podívali dolů na Vamenose.

„Vamenosi!“ řekl Martínez. „Ty žiješ!“

Vamenos, rozplácly na zádech, ústa dokořán, oči pevně semknuté, pohyboval hlavou sem tam, sem tam a sténal.

„Povězte mi, och, povězte mi, povězte mi.“

„Co ti máme povědět, Vamenosi?“

Vamenos sevřel pěsti a zaskřípal zuby.

„Oblek, co jsem udělal obleku? Oblek, oblek!“

Muži se hrbili níž.

„Vamenosi, je ... no ne, je v pořádku!“

„Lžete!“ řekl Vamenos. „Je roztrhaný, musí být, určitě je roztrhaný na všech stranách, vespod?“

„Ne.“ Martínez si klekl a dotýkal se ho tady a tam. „Vamenosi, na všech stranách, a dokonce i vespod je v pořádku!“

Vamenos otevřel oči a konečně nechal slzy volně téci. „Zázrak,“ vzlykl. „Pochváleni buďte všichni svatí!“ Konečně se utišil. „Co auto?“ „Nezastavilo.“ Gómez se najednou vzpamatoval a zamračil se na prázdnou ulici. „Ještě že nezastavilo. Museli bychom . . .“

Všichni se zaposlouchali.

V dálce zakvílela siréna.

„Někdo zavolal sanitku.“

„Rychle!“ řekl Vamenos a zakoulel očima. „Posaďte mě! Sundejte naše sako!“

„Vamenosi...“

„Zavřete hubu, idioti!“ vykřikl Vamenos. „Sako! Správně. Teď kalhoty, kalhoty, rychle, rychle, pronesli ti doktoři! Viděli jste je ve filmu? Rozříznou kalhoty břitvou, aby je sundali! Je jim to jedno! Jsou to šílenci. Pane Bože, rychle, rychle!“

Siréna kvílela.

Muži v panice cloumali Vamenosem všichni najednou.

„Pravou nohu, opatrně, pospěšte si, krávy! Dobře. A levou nohu, levou, slyšíte, no tak, opatrně, opatrně! Au, Bože! Mar-tínezi, tvoje kalhoty, sundej je!“

„Co?“ ztuhl Martínez.

Siréna řvala.

„Hlupáku!“ nařikal Vamenos. „Všechno je ztraceno. Kalhoty! Dej mi je!“

Martínez škubl sponou opasku.

„Obstupte nás, udělejte kruh!“

Ve vzduchu zavlály tmavé kalhoty, světlé kalhoty.

„Rychle, už jsou tu ti šílenci s břitvou! Pravou nohu, levou nohu, tak!“

„Zip, krávy, zapněte mi zip!“ blábolil Vamenos.

Siréna umkla.

„*Madre mía*, ano, právě včas! Už jsou tady.“ Vamenos se položil a zavřel oči.

„*Gracias*.“

Martínez se otočil a nedbale si zapínal pásek bílých kalhot, když se o něj otřeli sanitáři.

„Zlomená noha,“ řekl jeden sanitář, když stěhovali Vame-nose na nosítka.

„*Compadres*,“ řekl Vamenos, „nezlobte se na mě.“

Gómez frkl. „Kdo se zlobí?“

„*Compadres*, až ... až se vrátím z nemocnice . . ., budu ještě v partě? Nevykopnete mě? Podívejte, přestanu kouřit, ne-
budu chodit k Murillovi, přísahám, že se nedotknu ženské . . .“

„Vamenosi,“ řekl Martínez jemně, „nic neslibuj.“

Vamenos, vzhůru nohama, oči plné vláhy, viděl Martíneze celého bílého proti hvězdám.

„Martínezi, vážně v tom obleku vypadáš skvěle. *Compadres*, nevypadá krásně?“

Villanazul nastoupil k Vamenosovi. Dveře zabouchly. Zbylí čtyři muži pozorovali ambulanci, jak odjíždí.

Pak Martíneze v bílém obleku obklopili přátelé a starostlivě ho doprovodili zpátky na chodník.

V čínzáku vytáhl Martínez čisticí prostředek a ostatní stáli kolem, říkali mu, jak má oblek čistit, a později, jak nemá mít moc horkou žehličku a jak má pracovat s klopami a puky a vůbec. Když byl oblek vyčištěný a vyžehlený, takže vypadal jako čerstvě rozvitá gardénie, pověsili ho na figurínu.

„Dvě hodiny,“ zamumlal Villanazul. „Doufám, že Vamenos spí dobře. Když jsem se s ním v nemocnici loučil, vypadal v pořádku.“

Manulo si odkašlal. „Dnes už v tom obleku nikdo nepůjde, že?“

Ostatní se na něj zamračili.

Manulo se začervenal. „Chci říct... je pozdě. Jsme unavení. Třeba ten oblek nikdo na sebe nevezme osmačtyřicet hodin, ne? Necháme ho odpočinout. Jistě. No tak. Kde budem spát?“

Noc byla pořád horká a pokoj k nesnesení, a tak vynesli oblek na figuríně do chodby. Vzali s sebou také polštáře a přikrývky. Stoupali po schodech na střechu činžáku. Tam, myslel si Martínez, je chladnější vzduch a spánek.

Cestou minuli tucet dveří dokořán. Lidé se ještě potili a bděli, hráli karty, pili sodovku, ovívali se filmovými časopisy.

Jestlipak, myslel si Martínez. Jestlipak . . . Ano!

Ve čtvrtém patře byly jisté dveře otevřené.

Krásná dívka vzhledla, když přecházel. Měla brýle, a když viděla Martíneze, strhla je a schovala pod knížku.

Ostatní šli dál a nevěděli, že ztratili Martíneze, který stál Jako přilepený v otevřených dveřích. Dlouho nemohl říci vůbec nic. Pak řekl: „José Martínez.“ A ona řekla: „Celia Obregónová.“ Pak neříkali nic oba.

Slyšel, jak muži vystupují na střechu činžáku. Pohnul se, že půjde za nimi.

Rychle řekla: „Dnes večer jsem vás viděla!“

Vrátil se.

„Ten oblek,“ řekl.

„Ten oblek,“ řekla a po chvíli: „Ale ne ten oblek.“

„Prosím?“ hlesl.

Zvedla knihu, aby bylo vidět brýle ležící v klíně. Dotkla se brýlí.

„Dobře nevidím. Myslel byste, že budu nosit brýle, ale ne. Chodím už léta, schovávám je, nic nevidím. Ale dnes večer vidím i bez brýlí. Dole ve tmě přechází veliká bělost. Taková bílá! A rychle jsem si nasadila brýle.“

„Oblek, vždyť jsem to říkal,“ pravil Martínez.

„Oblek — chvíličku, ano, ale nad oblekem je něco jiného bílého.“

„Něco jiného?“

„Vaše zuby! Takové bílé a tolik!“

Martínez si zakryl ústa rukou.

„Takový šťastný, pane Martínezi,“ řekla. „Neviděla jsem mockrát takovou šťastnou tvář a takový úsměv.“

„Ach,“ řekl. Nedokázal se na ni podívat a tvář se mu zalévala červení.

„Tak vidíte,“ řekla tiše, „oblek mě upoutal, ano, ta bělost naplnila noc dole. Ale ty zuby byly mnohem bělejší. Teď jsem na oblek zapomněla.“

Martínez se opět začervenal. I ji ochromilo, co řekla. Nasadila si na nos brýle, potom je rozpačitě sundala a opět schovala. *Zadívala* se na své ruce a na dveře nad jeho hlavou.

„Směl bych ..,“ řekl nakonec. „Směl byste ...“

„Směl bych pro vás přijít,“ zeptal se, „až zase budu na řadě a budu mít oblek?“

„Proč musíte čekat na ten oblek?“ řekla.

„Myslel jsem ...“

„Vy ten oblek nepotřebujete,“ řekla.

„Ale . . .“

„Kdyby to byl jen ten oblek,“ řekla, „každý by v něm vypadal znamenitě. Ale ne, já jsem se dívala. Viděla jsem dnes večer v tom obleku mnoho mužů, každý byl jiný. A tak znova říkám, že nemusíte čekat na oblek.“

„*Madre mía, madre mía!*“ vykřikl šťastně. A potom tišeji: „Nějaký čas budu ten oblek potřebovat. Měsíc, půl roku, rok. Jsem nejistý. Bojím se mnoha věcí. Jsem mladý.“

„To je správné,“ řekla.

„Dobrou noc, slečno . . .“

„Celia Obregónová.“

„Celie Obregónová,“ řekl a byl pryč.

Ostatní čekali na střeše činžáku. Když Martínez prolezl padacími dveřmi, viděl, že postavili figurínu a oblek doprostřed střechy a rozložili si pokrývky a polštáře do kruhu okolo něj. Právě si lehali. Tady nahoře u oblohy teď vanul chladnější noční vítr.

Martínez stál sám u bílého obleku, uhlazoval klopý, mluvil napůl k sobě.

„Oj, *caramba*, to byla noc! Připadá mi to jako deset let od těch sedmi hodin, kdy to všechno začalo a já neměl žádné přátele. Ve dvě v noci mám přátele všeho druhu . . .“ Zamlčel se a myslel si: Celia Obregónová, Celia Obregónová. „... přátele všeho druhu,“ pokračoval. „Mám byt, mám šaty. No řekněte. Víte co?“ Rozhlédl se po mužích, kteří leželi na střeše okolo figuríny a okolo něj. „Je to legrační. Když mám na sobě tenhle oblek, viní, že vyhraju v kulečnicku jako Gómez. Budou se na mě dívat ženské jako na Domíngueze. Budu umět zpívat jako Manulo, tak sladce. Budu chytře mluvit o politice jako Villanazul. Jsem silný jako Vamenos. A tak? A tak jsem dnes v noci víc než jen Martínez. Jsem Gómez, Manulo, Do-mínguez, Villanazul, Vamenos. Jsem každý. Oj ... oj ...“ Ještě

chvilíčku stál u obleku, který dovedl uchovat způsob, Jakým každý z nich sedí nebo stojí nebo chodí. U obleku, který se uměl pohybovat rychle a neklidně jako Gómez nebo pomalu a uvážlivě jako Villanazul nebo plout jako Domínguez, který se nikdy nedotýkal země, který si vždy našel vítr, jenž ho někam odnese. Ten oblek, který jim patřil, ale kterému také patřili oni všichni. Ten oblek, který byl — co? Přehlídka.

„Martínezi,“ řekl Gómez, „půjdeš spát?“

„Jistě. Jen přemýšlím.“

„Cože?“

„Jestli někdy zbohatneme,“ řekl Martínez tiše, „bude to vlastně smutné. Pak budeme mít obleky všichni. A už nebudou takové noci jako dnešní. Rozbije to starou partu. Pak už to nikdy nebude takové.“

Muži kolem leželi a přemýšleli o tom, co bylo právě řečeno.

Gómez lehce přikývl.

„Ano ..., už to nikdy nebude takové ... potom.“

Martínez si lehl na svou přikrývku. Ve tmě spolu s ostatními obracel tvář ke středu střechy a k figuríně, jež byla ohniskem jejich životů.

A jejich oči byly ve tmě jasné, rozzářené a pěkné, když neónová světla z nedalekých budov blikavě rozsvěcela, zhasínala, rozsvěcela, zhasínala, zjevovala a pak smazávala, zjevovala a pak smazávala jejich úžasný bílý vanilkově zmrzlinový letní oblek.

ŽIVOTNÍ DÍLO JUANA DÍAZE

Filomena přibouchla laťkové dveře tak prudce, že svíčka zhasla a ona i plačící děti se octly ve tmě. Bylo vidět jedině věci za oknem — domy z nevypálených cihel, uboze dlážděné ulice, kde právě stoupal do vrchu hrobník s rýčem přes rameno a měsíční světlo mu brousilo kovové ostří, dokud nezašel do chladu hřbitova a nezmizel z dohledu.

„Mamacita, co se děje?“ naléhal nejstarší syn Filepe, sotva devítiletý. Protože ten divný tmavý člověk neříkal vůbec nic, jen stál s rýčem u dveří, pokyvoval hlavou a čekal, dokud mu nepřibouchla dveře před nosem. „Mamacita?“

„Byl to hrobník.“ Filomena znovu zapálila svíčku a ruce ji

klesly. „Už dlouho jsme dlužní poplatky za tatínkův hrob. Tatínka teď vykopou, dají na drát a postaví ho ke stěně katakomb jako ostatní mumie!“

„To není možné, mamacita!“

„Je.“ Přitáhla si děti k sobě. „Jestli neseženeme peníze, udělají to.“

„Já — já toho hrobníka zabiju!“ vykřikl Filepe.

„Je to jeho práce. Kdyby umřel, přišel by na jeho místo jiný a pak další a další.“

Zamysleli se nad člověkem, který bydlí a tráví celý život na tom hrozném místě na vršku a dohlíží na katakomby, a také nad tou divnou půdou, z níž pohřbení vycházejí jako květy vysušené na poušti, vyloužené jako kůže na boty a duté jako bubny, do nichž se dá bušit a bít, na zem, která vysuší těla na šustící tabákově hnědé mumie odkázané k věčnému chřadnutí v chodbách katakomb, kde stojí opřené jako kůly plotu. Když Filomena a její děti pomyslely na tyhle známé, a přece neznámé věci, zamrazilo je, třebaže bylo léto, a strnuly mlčky, přestože jejich srdce bouřila. Ještě chvíli se k sobě tiskly a pak matka řekla:

„Filepe, půjdeš se mnou.“ Otevřela dveře, všichni teď stáli v měsíčním světle a poslouchali, zda z dálky zaslechnou, jak se kovově modrý rýč zakusuje do země a odhazuje písek a staré květy. Nic než ticho hvězd. „Vy ostatní jděte spát,“ řekla Filomena.

Dveře se zavřely. Svíčka zablikala.

Dlažební kostky v tomhle městě tekly jako řeka lesklých měsíčně stříbrných kamenů dolů z vršku, mýjely zelené parky, malé obchůdky i místo, kde výrobce rakví dnem i nocí po celý lidský věk zatloukal hřebíky a odpočítával čas zvuky hrobaříků. Filomena spěchala po prudké skluzavce měsíčního světla na kamenech, sukně šeptala o její chudobě a vedle ní bez dechu běžel Filepe. Zamířili do rozlehlé úřední budovy.

Muž u malého rozházeného stolku ve skrovně osvětlené kanceláři překvapeně vzhlédl: „Ale to je sestřenice Filomena!“

„Ricardo.“ Chytila ho za ruku, ale pustila ji. „Musíš mi po-moct.“

„Jestli mi v tom nezabrání Bůh. — Co žádáš?“ „Dnes ...“ Hořké sousto jí leželo v ústech; snažila se ho zbavit. „Dnes vykopou Juana ze země.“

Ricardo předtím povstal, oči se mu rozšířily a zazářily, ale teď znovu dosedl a oči měl zas úzké a bez lesku. „Jestli mi v tom nezabrání Bůh, zabrání mi jeho tvorové. To ten rok od Juanovy smrti utekl tak rychle? Nájemné už je opravdu splatné?“ Obrátil k ženě prázdné dlaně. „Filomeno, to je vše, co mám.“

„Ale mohl bys promluvit s hrobníkem. Jsi u policie.“

„Milá Filomeno, zákon nesahá za hrob.“

„Kdyby mi počkal jen deset týdnů, ani o den víc, to už bude konec léta. Bude Den smrti. Nadělám cukrové lebký, prodám je a peníze mu dám, prosím tě, Ricardo, pomoz mi.“

Neměla už sílu zadržet v sobě ten chlad, musela ho uvolnit, než ji zmrazí tak, že se víc nepohne, zakryla si obličej dlaněmi a rozplakala se. Když Filepe viděl její příklad, dal se taky do pláče a neustále ji volal jménem.

„Tak dobrá,“ řekl Ricardo a vstal. „Dobrá, dobrá. Půjdu ke vchodu katakomb a houknu dovnitř. Ale milá Filomeno, nečekej odpověď. Ani ozvěnu neuslyšíme. Jdi napřed.“ Nasadil si na hlavu úřední čepici, starou, promaštěnou a ošumělou.

Hřbitov byl výš než kostely, výš než všechny budovy, výš než všechny vršky. Ležel na nejvyšším ze všech a shlížel na město v nočním údolí.

Vešli obrovskými železnými vraty, šli dál mezi hrobka“mi a všichni tři v témže okamžiku zahlédli hrobníkova záda, jak se shýbá do prohlubující se jámy a vyhazuje lopaty suché země na rostoucí hromadu. Hrobník nevzhlédl, ale když se zastavili u hrobu, tiše se zeptal:

„To je Ricardo Albañez, náčelník policie?“

„Přestaň kopat!“ řekl Ricardo.

Rýč zajel do hlíny, odrýpl kus, vyhodil ho a sklouzl dolů. „Zítra je pohřeb. Tenhle hrob musí být prázdný, otevřený a připravený.“

„Ve městě nikdo neumřel.“

„Pořád někdo umírá. Proto kopu. Čekal jsem dva měsíce, že Filomena vyrovná dluh. Jsem trpělivý.“

„Buď ještě trpělivější.“ Ricardo poplácal nahrbené rameno sehnutého muže, který se rytmicky shýbal a napřimoval.

„Náčelníku policie.“ Kopáč ustal v práci a celý zpocený se opřel o rýč. „Tohle je moje království, království mrtvých. Ti, co tu jsou, mi do toho nemluví a nemluví mi do toho nikdo. Vládnu ve své zemi rýčem a mozkiem z ocele. Nechci, aby mi sem živí chodili povídat a rušit ticho, které jsem tak krásně vykopal a naplnil. Radím já vám, jak si máte počínat ve svém obecním sídle? Tak vidíte. Dobrou noc.“ Znovu se dal do práce.

„Ty se odvažuješ,“ Ricardo stál zpřímá a strnule, pěsti v bok, „před zrakem Boha, téhle ženy a jejího syna znesvětit poslední lože jejího manžela a chlapcova otce?“

„Není poslední a není jeho, já jsem mu je pronajal.“ Rýč se vznesl vysoko a odrážel měsíční svit. „Já jsem taky matku a syna nežádal, aby se přišli podívat na tuhle smutnou *záležitost*. Ale poslechni, Ricardo, náčelníku policie, jednou umřeš

i ty. Já tě budu pohřbívat. Nezapomeň: já. Budeš v mých rukou. Pak, *pak* se uvidí!“

„Co *pak*?“ rozkřikl se Ricardo. „Ty pse, ty mi chceš vyhrožovat?“

„Já kopu.“ Muž byl už hodně hluboko, ztrácel se v zastíněném hrobě a do chladu světla vysílal znovu a znovu rýč, aby mluvil za něj. „Dobrou noc, seňore, seňoro, niño. Dobrou noc.“

Před nízkou chatrčí z nevypálených cihel přejel Ricardo sestřenici po vlasech a pohladil ji po tváři. „Filomeno, ach Panebože!“

„Dělal jsi, co jsi mohl.“

„Ten ničema. Až umřu, jak strašně asi zhanobí moje bezbranné tělo? Dá mě do hrobu hlavou dolů, pověsíme za vlasy do odlehlé části katakomb, kam není vidět. Čerpá svou sílu z vědomí, že nás jednou všechny dostane. Dobrou noc, Filomeno. Ne, vlastně ne. Já vím, že tahle noc je zlá.“

Odcházel dolů ulicí.

V chatrči seděla Filomena mezi houfem dětí, obličej skrytý v klíně.

Druhý den k večeru, když už se slunce sklánělo k západu, Přirítlo se za Filepem až domů řvoucí hejno školáků. Filepe upadl, děti ho obstoupily a smály se. „Filepe, Filepe, dneska jsme viděly tvého tatínka, vážně!“

„Kde?“ bázně se ptaly samy sebe.

„V katakombách!“ samy si odpověděly.

„To je lenoch! Jen si tam stojí!“

„Vůbec nepracuje!“

„A nemluví! Ten Juan Díaz se má!“

Filepe se třásl zuřivostí v sálajících paprscích slunce, z široce otevřených oslněných očí mu proudem tekly horké slzy.

Filomena to slyšela uvnitř chatrče a každé slovo jí bylo nožem do srdce. Opřela se o chladnou stěnu a nechala se unášet vlnami vzpomínek.

V posledním měsíci života zmučený, kašlající a promáčený potem úzkosti ležel Juan na slamníku, díval se už jen na hrubý strop nad hlavou a šeptal mu.

„Co já jsem vlastně zač? Mé děti hladovějí a má žena nemá co do úst. A jak to umírám? Doma, na posteli!“

„Nech toho,“ položila chladnou ruku na jeho horká ústa. Ale mluvil jí pod prsty. „Celé naše manželství bylo řetězem hladu a nemoci a teď je konec! Ach Bože, jsi hodná žena a já ti tu nenechám ani peníze na vlastní pohřeb!“

Nakonec pak zatínal zuby, křičel do tmy, v útulném světle svíčky se uklidnil, vzal její ruce do svých, tiskl ji a přísahal, v nábožném vytržení se slavnostně zavázal:

„Filomeno, dávej dobrý pozor. Neopustím tě. Třebaže jsem neměl peníze za života, seženu je po smrti. Třebaže jsem tě neživil za života, po smrti budu přinášet obživu. Třebaže jsem byl chudý, nebudu chudý v hrobě. Vím to. Prohlašuji to. Ujišťuji tě o tom. Po smrti budu pracovat a dokážu mnoho. Neboj se. Polib za mě naše malé. Filomeno, Filomeno . . .“

Pak se zhluboka nadechl, posledním vdechem, jako člověk, který se chystá do teplých vod. A stále zadržuje dech, klidně se ponořil pod hladinu, aby vyzkoušel, zda vydrží po celou věčnost. Čekali dlouho, až vydechne. Ale k tomu už nedošlo. Nad hladinu života se už nevynořil. Jeho tělo leželo na slam-níku jako vosková atrapa překvapivá na dotek. Čím je voskové jablko pro zuby, tím byl Juan Díaz pro všechny jejich smysly.

Odesli ho do suché země, která se podobala obrovským ústům všeho, co ho po dlouhou dobu svíralo, odsávalo čilou vláhu z jeho života, vysušilo ho jako papír prastarého rukopisu a co z něj udělá mumii lehkou jako plevy z podzimní sklizně, které rozfouká vítr.

Od té chvíle dodnes vytrvale stála před Filomenou otázka, jak nakrmit opuštěné děti, když Juan se spaluje na hnědý papír v postříbřené rakvi, jak prodloužit jejich kosti, v úsměvu ukázat zuby a zrůžovět tváře. Venku ječely děti a s vervou trápily Filepa.

Filomena pohlédla na vzdálený kopec, na který předoucí pestrobarevná auta turistů přivážela spousty lidí ze Spojených států. Právě teď každý z nich dává peso temnému muži s rýčem, aby mohli sestoupit do jeho katakomb, projít se mezi řadou stojících mrtvých a přesvědčit se, co slunce, vyprahlá zem a horký vítr udělá se *všemi* mrtvolami v tomhle městě.

Filomena pozorovala auta turistů a Juanův hlas šeptal: „Filomeno.“ A znovu: „Prohlašuji to. Po smrti budu pracovat... Nebudu chudý . . . Filomeno . . .“ Jeho záhrobní hlas zmizel. Zapotácela se, téměř se jí udělalo špatně, protože ji napadla myšlenka, nová a hrozná, až se jí srdce rozbušilo. „Filepe!“ vykřikla náhle.

Filepe vyklouzl posměváčkům, zavřel dveře za bílým žárem dne a řekl: „Ano, mamacita?“

„Posad' se, niño, musíme si promluvit, při všech svatých, musíme!“

Cítila, jak jí stárne obličej, protože za ním jí zestárla duše, a velmi zvolna a s námahou řekla: „Dnes v noci se musíme potají vypravit do katakomb.“

„Vezmeme si nůž“ — Filepe se divoce zasmál — „a zabijeme toho temného člověka?“

„Ne, to ne, Filepe, dávej pozor...“

Pak uslyšela slova, která řekla.

Přešlo několik hodin a nastala noc chrámů. Nastala noc zvonů a zpěvu. Daleko odtud v povětří nad údolím bylo slyšet hlasy pějící při večerní mši a bylo vidět děti s rozsvícenými svícemi v slavnostním procesí tam daleko na úpatí temného vršku a obrovské bronzové zvony se houpaly a na všechny strany hřměly své bim-bam, až se všichni psi na opuštěných cestách roztočili do kolečka, skákali a štěkali. Hřbitov se třpytil v záplavě běloby a mramorového sněhu jiskřil a leskl se hrubým šterkem, který připomínal věčné krupobití a chrupal pod nohama, když Filomena a Filepe vešli se svými stíny, černými jako uhel a nerozlučnými v bezmračné měsíční noci. Bázlivě se otáčeli přes rameno, ale nikdo ne-křikl: Stůj! Hrobníkův obrys, stínem připravený o nohy, zahlédli už dříve na noční obchůzce dole pod kopcem. Ted' se ozvalo: „Rychle, Filepe. zámek!“ Společně vsunuli dlouhou kovovou tyč mezi panty visacího zámku a dřevěné dveře, které ležely přímo na suché zemi, se vytrhly. Společně zdvihli mohutné dveře a hřmotně je překloupili. Společně nahlédli do nejtemnější, nejtišší noci, jaká existuje. Pod nimi čekaly katakomby.

Filomena se napřímila a nabrala dech.

„Jdeme.“

A sestoupila na první schod.

V chatrči Filomeny Díazové spaly děti porůznu naskládané v nočním chladu místnosti a vzájemně se konejšily zvukem teplého dechu.

Náhle se jim oči rozšířily.

Zvenčí zaskřípěly na dlažbě kroky, zpomalily a zastavily se. Dveře se rozlétly. Na okamžik se objevily proti kalné večerní obloze siluety tří lidí. Jedno dítě se posadilo a škrtlo sirkou.

„Nech toho!“ Filomena natáhla ruku a chňapla po svěťte. Sirka spadla. Filomena zadržela dech. Dveře práskly. Místnost zůstala úplně černá. Do téhle temnoty po chvíli řekla:

„Nesviťte, tatínek přišel domů.“

O půlnoci se dveře otrásaly bušením, ranami a vytrvalým klepáním.

Filomena otevřela.

Hrobník jí zařval přímo do obličeje: „Tady jste! Zloději! Lupiči!“

Za ním stál Ricardo, vypadal hrozně neupravený, hrozně unavený, hrozně starý. „Filomeno, dovol nám, nezlob se. Tady náš přítel...”

„Nejsem ničí přítel,“ křičel hrobník. „Vylomili mi zámek a ukradli mrtvolu. Víím, či byla, a víím, kdo ji ukradl. Vedu vás sem najisto. Zatkňte ji.“

„Okamžik, prosím.“ Ricardo odstrčil mužovu ruku ze svého ramene, otočil se a neobratně se uklonil své sestřenici. „Smíme dovnitř?“

„Tamhle je!“ Hrobník skočil dovnitř, zuřivě se rozhlédl a ukázal na protější stěnu. „Vidíte?“

Ale Ricardo se díval jen na ženu. Vlídne se jí zeptal: „Tak co, Filomeno?“

Filomenin obličej byl tváří člověka, který po dlouhém pochodu prošel tunelem noci a vyšel na druhém konci do stínu nadcházejícího dne. To, co zůstalo, bylo lehké jako dlouhý podzimní klas, který snesla z vršku se svým hodným synkem. Té už se v životě nemohlo nic stát. Dalo se to vytušit z její nachýlené postavy, když říkala: „Žádnou mumii tu nemáme.“

„Věřím ti, Filomeno, ale . . .“, Ricardo si rozpačitě odkašlal a zvedl oči, „. . .co to stojí tamhle u stěny?“

„Na oslavu Dne smrti . . .“, Filomena se neobrátila, aby viděla, kam se Ricardo dívá, „jsem z papíru, z mouky, z drátu a z hlíny udělala panáka v životní velikosti, který vypadá jako ty mumie.“

„Vážně jsi ho udělala?“ zeptal se Ricardo dojatě.

„To není pravda!“ Hrobník vyletěl, jako když ho píchne.

„Dovol, prosím tě.“ Ricardo postoupil k figuře opřené o zeď. Zvedl baterku. „Hm,“ řekl. „Hmhm.“

Filomena se stále dívala otevřenými dveřmi do měsíčního světla pokročilé noci. „Mám s touhle mumii, kterou jsem udělala vlastníma rukama, šikovný plán.“

„Pián? Jak to?“ otočil se k ní hrobník.

„Vyděláme si peníze na jídlo. Chtěl bys to mým dětem odepřít?“

Ricardo neposlouchal. Stál u stěny, nakláněl hlavu napravo i nalevo, mnul si bradu, mhouřil oči na vysokou postavu, která se opírala o nevypálené cihly, halila se ve vlastní stín a zachovávala vlastní mlčení.

„Tak panák na oslavu Dne smrti,“ přemítal Ricardo. „Tak velikého jsem ještě neviděl. Viděl jsem v oknech kostry ve skutečné velikosti, viděl jsem i lepenkové rakve skutečných rozměrů a plné cukrových lebek. Ale něco takového! Filome-

no, zasloužíš obdiv!“ „Obdiv?“ hrobníkovi přeskočil hlas, až vykvikl. „To není panák, to je . . .“

„Můžeš přísahat, Filomeno?“ zeptal se Ricardo, aniž na něj pohlédl. Natáhl ruku a párkrát poklepal na rezavou hrud' figury. Vydala zvuk osamělého bubnu.

„Můžeš přísahat, že je to papír maše?“

„Přisáhám při Panence Marii.“

„To ovšem,“ Ricardo pokrčil rameny, potáhl nosem a zasmál se, „je pak jasné. Jestliže přísaháš při Panence Marii, nemusíme se o tom dál bavit. Nepotřebujeme žádné soudy. Navíc by to trvalo řadu týdnů, možná i měsíců, než by se dokázalo nebo nedokázalo, že tohle je nebo není z těsta a starých novin obarvených hnědou hlínou.“

„Jaké týdny a měsíce, jaké dokazování nebo nedokazování!“ Hrobník se otočil na patě, jako by se obracel k soudnosti vesmíru, která do těchto čtyř sten nepronikla, „Tenhle ‚panák‘ je mé vlastnictví, moje!“

„Ten ‚panák‘,“ řekla Filomena klidně a hleděla na vzdálené kopce, „protože je to panák a já jsem ho udělala, musí samozřejmě patřit mně. A i kdyby,“ pokračovala a nepozorovaně čerpala sílu z nové vlny míru, který se rozhostil v jejím těle, „a i kdyby to nebyl panák, kdyby domů přišel skutečný Juan Díaz, nemyslíte, že Juan Díaz patří především Bohu?“

„Chce o tom někdo pochybovat?“ otázal se Ricardo.

Hrobník chtěl. Ale jen ze sebe dostal pár prvních nesouvislých slov, řekla Filomena: „A po Bohu — před tváří Baží. před Božím oltářem a v Božím kostele na veliký Boží svátek, řekl Juan Díaz, že po všechny své dny bude patřit mně.“

„Po všechny své dny — aha, chytila jste se!“ řekl hrobník. „Své dny už má za sebou, a teď patří mně!“

„Dobrá,“ řekla Filomena, „nejdřív patří Bohu, pak Filomeně Díazové, totiž jestli tenhle panák není panák, ale Juan Díaz, a vůbec — vy domácí mrtvých, vy jste svého nájemníka soudně vystěhoval, vy jste přece řekl, že ho nechcete. Ale jestli ho máte tak rád a tolik ho chcete mít, jistě za něj zaplatíte další nájem a vezmete si ho zpátky?“

Vládce ticha se zalykal vzteky, a to umožnilo Ricardovi vložit se do řeči. „Hrobníku, dovedu si představit ty dlouhé měsíce, řadu právníků, řadu argumentů o podstatě vlastnictví, o výrobě figurín, o Bohu, o Filomeně, o Juanu Díazovi, ať už je kdekoli, o hladových dětech a svědomí hrobníka, bude se tím pohazovat sem tam a ty komplikace, které vzniknou pro vaše řemeslo! Jsi za těchto okolností připraven na léta soudního řízení?“

„Jsem připraven ...,“ řekl hrobník a odmlčel se. „Kamaráde,“ řekl Ricardo, „nedávno jsi mi dal dobrou radu a já ti ji teď vracím. Neříkám ti, jak máš nakládat se svými mrtvými. A ty mi teď nerad, jak mám nakládat se živými. Tvoje práva končí u hřbitovních bran. Za nimi stojí moji občané, mlčky nebo i jinak. Takže ...“

Ricardo naposled udeřil na dutou hrud' vzpřímené figuríny. Vydala zvuk podobný tlukotu srdce, jediný silný a pulsující úder, při němž sebou hrobník škubl.

„Úředně toto prohlašuji za napodobeninu, za panáka, není to mumie. Zbytečně tu ztrácíme čas. Jdeme, občane hrobní-ku. Vrať se, kam patříš! Dobrou noc, děti, dobrou noc, Filomeno, má statečná sestřenice.“

„A co s tím, co s ním?“ prstem ukazoval hrobník a nehýbal se.

„Proč se staráš?“ zeptal se Ricardo. „Nikam to nepůjde. Je to tu, kdybys chtěl pokračovat v prosazování práva. Vidiš, že by to utíkalo? Nevidíš. Tak dobrou noc. Dobrou noc.“

Dveře bouchly. Než se Filomena vzpamatovala, aby mohla poděkovat, byli pryč.

Ve tmě donesla svíčku k nohám vysokého mlčícího víchu. Napadlo ji, že je to teď vlastně svatostánek. Zapálila svíčku. „Nebojte se, děti,“ zašeptala. „Spěte už. Spěte.“ Filepe si lehl a ulehli i ostatní a poslední si při světle té jediné svíčky lehla na pletenou rohož Filomena, přikryla se jedinou tenkou přikrývkou, a než na ni přišel spánek, dlouho přemýšlela o minulých dnech, z nichž povstane zítřek. Až se ráno objeví na silnici vozy turistů, půjde k nim Filepe a poví jim o tomhle domku. Tady bude na dveřích malovaná tabulka: MUZEUM - 30 CENTAVOS. A turisté přijdou, protože hřbitov je na kopci a my jsme před ním, my jsme v údolí, pěkně u ruky, nemusí nás hledat. Nebude to dlouho trvat a za peníze turistů si opravíme střechu a nakoupíme pytle čerstvé žitné mouky a samozřejmě taky mandarínky pro děti. A ta dnešní noc nám možná pomůže, abychom se jednou všichni vydali do Mexika, kde jsou velké školy.

Protože Juan Díaz je opravdu doma, uvažovala. Je tu a čeká na návštěvníky, kteří se na něj přijdou podívat. Postavím k jeho nohám misku a turisté do ní naházejí víc peněz, než se Juanovi podařilo v potu tváře vydělat za celý život.

Juane. Otevřela oči. Dětský dech ji zahříval ze všech stran. Juane, vidíš nás? Víš, jak to je? Rozumíš? Odpustíš nám, Juane, odpustíš?

Plamen svíčky zablikal.

Zavřela oči. Pod víčky viděla, že se Juan Díaz usmívá. Zda to byl úsměv, který mu na rty vtiskla smrt, nebo zda to byl nový úsměv, který mu dala nebo si na něm představila ona sama, to nemohla říci. Stačilo jí, že vnímá, jak Juan stojí vysoký a osamělý na stráži a hrdě je chrání po zbytek noci.

Daleko odtud v bezejmenném městě zaštěkal pes. Slyšel ho jen hrobník bdící beze snů na svém hřbitově.

MOŽNÁ ŽE ODCHÁZÍME

Bylo to tak divné, že se o tom nedalo mluvit. Přejíždělo mu to po chloupkách vzadu na krku, když se probouzel. Se zavřenýma očima přitiskl ruce k zemi.

Že by se Země otáčela ve spánku a pod svou kůrou roz-dmýchala hasnoucí oheň?

Že by to buvoli dusali drn na prašných prériích a v šeptající trávě a hnali se sem jako temný mrak?

Ne.

Co? Co tedy?

Otevřel oči a byl chlapec Ho-Awi z kmene nazvaného jménem ptáka, u pahorků pojmenovaných podle stínů sov, poblíž samotného velikého oceánu, v den, který byl bezdůvodně tíživý.

Ho-Awi pozoroval volné díly stanu, které se chvěly jako velké zvíře připomínající zimu.

Řekněte mi, myslel si, odkud jde ta hrozná věc? Koho zabije?

Odhrnul volný díl stanu a vykročil do vesnice.

Pomalů se otočil, tmavý chlapec s vysedlými lícními kostmi, které připomínaly kýl malých letících ptáků. Hnědýma očima viděl oblohu plnou božstev a mraků, stočeným uchem slyšel bodláky t'ukat na válečné bubny, ale veliká záhada ho stále táhla na okraj vesnice.

Podle legendy tu země přechází v podobě příboje do dalšího moře. Na tomhle prostoru je tolik země, kolik je hvězd na noční obloze. Někde na téhle zemi hřmící černí buvoli sklízají trávu. A tady stojí Ho-Awi, zvědavý, tápající, žaludek se mu svírá, čeká v obavách.

Ty také? řekl stín sokola.

Ho-Awi se otočil.

Byl to stín ruky jeho děda, který psal do větru.

Ne. Děd posunkem naznačil, aby byl zticha. Tiše pohyboval jazykem v bezzubých ústech. Jeho oči byly potůčky proudící vpadlým řečištěm kůže za rozpraskanými dunami jeho tváře.

Stáli na prahu toho dne, vábení tím neznámým.

A stařec si počínal, jako si předtím počínal chlapec. Jeho mumifikované ucho se natočilo, nos mu pošukával. Stařec také bolestně zatoužil po vyštěknuté odpovědi odkudkoli, jen aby se dověděli, že se obrovská kláda počasí zřítíla kdesi daleko z oblohy. Ale vítr nepřinášel odpověď, mluvil jen k sobě.

Stařec naznačil posunkem, že musejí vyrazit na Veliký lov. Tohle, jeho ruka mluvila jako ústa, je den pro vyplašená mláďata a vypelichané starce. Žádné válečníky s sebou nevezmou. Zajíc a umírající sup musí jít bok po boku. Neboť pouze docela mladí vidí život před sebou a jenom hodně staří vidí život za sebou. Ostatní jsou životem tak zaujati, že nevidí nic.

Stařec se zvolna otáčel na všechny strany.

Ano! Už ví, jistě, docela určitě! Aby se ta temná věc našla, musí přijít novorozenec o svou nevinnost a nevinní slepci musí prohlédnout.

Pojď, vyzývaly chvějící se prsty.

A dychtivý králíček a k zemi připoutaný sokol vyšli v těsném sledu z vesnice do měnícího se počasí.

Prohledávali vysoké pahorky, zda kameny leží na sobě, a bylo tomu tak. Pátrali po prériích, ale našli jen vítr, který si tam celý den hrál jako děti kmene. A našli hlavice šípů z dávných bojů.

Ne, kreslila starcova ruka na oblohu, muži našeho kmene
a muži kmene za obzorem kouří u letních ohňů a jejich
squaw řezou dříví. To, co jakoby slyšíme, nejsou letící šípy.
Když slunce kleslo ke kmeni lovců buvolů, stařec konečně
zvedl oči.

Ptáci, vykřikly náhle jeho ruce, letí k jihu! Léto končí! Ne, řekly chlapcovy ruce, léto právě začalo! Nevidím ptáky!

Jsou tak vysoko, říkaly starcovy prsty, že jen slepci cítí jejich přelet. Zastiňují spíše srdce než oblohu. Cítím v krvi, že táhnou na jih. Léto odchází. Možná že půjdeme s ním. Možná že odchází.

Ne! vykřikl chlapec nahlas a najednou se bál. Kam? Proč? Z jakého důvodu?

Kdo ví? řekl stařec a možná že se ani nikam nevydáme. A přece, aniž se někam vydáme, možná že odchází.

Ne! Pojd' zpátky! křičel chlapec na prázdnou oblohu, na neviditelné ptáky, na nezastíněný vzduch. Léto, zůstaň!

To nemá cenu, řekla jedna starcova ruka, která se pohybovala samostatně. Ani ty, ani já, ani náš lid nemůže vydržet tohle počasí. Je to změna, která se přišla usadit na zemi nastálo.

Ale odkud přichází? Odtud, řekl stařec po chvíli.

V pološeru shlíželi na veliké vodstvo na východě, které se přelávalo na kraj světa, kam dosud nikdo nedošel. Tamhle. Starcova pěst se sevřela a vymrštila. Tamhle to je. Daleko od nich zářilo na břehu jediné světlo. Při východu měsíce stařec a vyplašený chlapec tiše našlapovali na písek, z moře slyšeli podivné hlasy a vdechovali prudký žár z ohně, který byl nyní náhle blízko. Plazili se po bříše. Leželi a dívali se na světlo. A čím víc se díval, tím více Ho-Awi znehybněl a uvědomoval si, že vše, co stařec řekl, je pravda.

Neboť kolem tohoto ohně založeného z větviček a mechu, který jasně plápolal v chladivém večerním vánku, se uprostřed léta shromáždila stvoření, jaká jaktěživ neviděl.

Byli to muži s obličejí jako do bělá rozžhavené uhlí a s očima modrýma jak nebe. Všichni měli na tvářích a na bradě hladké vlasy, které jim rostly do špičky. Jeden stál, v ruce zdvihal blesk a na hlavě měl veliký měsíc z čehosi blyštivého jako rybí kůže. Ostatní měli svítivá chrastící pouzdra, jež jim lpěla na hrudi a lehce zaduněla při každém pohybu. Ve chvíli, kdy je Ho-Awi pozoroval, sundali si někteří z hlavy ty svítivé a dunivé věci, stáhli si oslepující krabí ulity, želví krunýře z hrudi, z rukou a nohou a pohodili odložené pochvy do písku. Ti tvorové se přitom smáli a v zátocě na vodách stál černý přízrak, obrovská temná kánoe, která se podobala roztrhaným oblakům, navěšeným na vztyčených stožárech. Stařec a chlapec dlouho ani nedýchali a pak odešli. Z pahorku viděli oheň, který se odtud nezdál být větší než hvězda. Stačilo mrknout a na okamžik zmizel. Jestliže člověk zavřel oči, byl oheň zdolán. A přece — zůstával.

Je tohle, zeptal se chlapec, ta veliká událost? Tvář starce byla tváří padlého orla, znalého strašlivých let a nechtěné moudrosti. Oči měl zářivě jasné, jako by tryskaly pramenem studené průzračné vody, v níž je všechno vidět, jako řeka, která vypila oblohu i zemi a ví to, potichu přijala a nechce popírat hromadění prachu, času, tvaru, zvuku a osudu.

Stařec přikývl, jednou.

Je to strašlivé počasí. Takhle končí léto. Proto ptáci táhnou k jihu, beze stínu, nad truchlící krajinou.

Unavené ruce se přestaly pohybovat. Čas dotazů skončil. Daleko odtud vyskočil oheň. Jeden z těch tvorů se pohnul. Svítivý obal jeho želvího těla se zableskl. Vypadalo to jako šíp, který do noci vypíchne ránu.

Pak se chlapec ztratil ve tmě a následoval orla a sokola, kteří žili v kamenném těle jeho děda.

Dole se zvedlo moře a přelilo další obrovskou slanou vlnu v miliardovou tříšť, která dopadla a zasyčela jako nože hemžící se na pobřežích pevniny.

SLAVNÝ ZÁPAS ČERNÝCH S BÍLÝMI

Lidé zaplnili ochozy za drátěným plotem a čekali. My děti, ještě mokré, jak jsme vylezly z jezera, jsme proběhly mezi bílými bungalovy a kolem prázdninového hotelu, s výskotem jsme se usadily na dřevěných lavicích tribuny a vyseděly jsme na nich mokré skvrny. Horké slunce se prodralo korunami vysokých dubů, lemujících baseballové hřiště. Tatínkové a maminky, oblečení jen v golfkách a lehkých letních šatech, se nás hubováním snažili přimět, abychom se tolik nevrátili.

V dychtivém očekávání jsme pokukovali k hotelu a hlavně k zadním dveřím rozlehlé kuchyně. Do mozaikového stínu dubů odtud vyšlo několik barevných žen a během deseti minut levá strana tribuny rozkvetla květem jejich vymydlených obličejů a paží. Kdykoliv si na to ještě dnes, po létech vzpomenu, vždycky slyším, jak tam štěbetaly. Když se v tom horku mezi sebou rozhovořily, zaznělo to jako tiché vrkání holubů.

K čistě modré obloze wisconsinského nebe se vznesl veselý smích oživlého hlediště, když se kuchyňské dveře rozlétly dokořán a vyběhli z nich černoši, velcí i malí, tmaví, ale oblečení v křiklavých dresech, černí číšníci, vrátní, řidiči autobusů, lodníci, kuchaři, podomci, výčepníci, zahradníci a pomocníci z golfových hřišť. Vyběhli rozdovádění, cenili své pěkné bílé zuby, pyšní na nové červeně pruhované dresy, běželi podél tribun a jejich nablýskané boty se zdvihaly a zase dopadaly na zelený trávník, lenivou rychlostí postupovali po hřišti a pokřikovali na kdekoho.

My děti jsme pištěly radostí. Tamhle je Habán Johnson, který seká trávu, a Cavanaugh, co prodává sodovku, a Prcek Smith a Pete Brown a Jiff Miller!

A tamhle, to je přece sám Veliký Poe! My malí jsme křičeli a tleskali ze všech sil!

Veliký Poe se večer co večer tyčil tam dole za hotelem na břehu jezera u honosného tanečního pavilónu nad přístrojem, v němž se pražila kukuřice. Denně jsem si u Velikého Poea kukuřici kupoval a on mi ji vždycky zvlášť štědře polil máslem.

Vyskočil jsem a zavřeštěl: „Poe! Veliký Poe!“ On se na mě ze hřiště podíval, zazubil se, zamával a dal se do smíchu.

Maminka se znepokojeně rozhlédla na všechny strany a štípala mě do lokte. „Co to děláš?“ řekla. „Přestaň!“

„Jen ho nechtě,“ řekla paní, která seděla vedle maminky a ovívala se složenými novinami. „Dnes má černé služebnictvo svůj den. Jednou v roce si zařadí. Celé léto se těší na slavný zápas černých s bílými. Ale tohle ještě nic není. Viděla jste jejich taneční zábavu?“

„Máme na to lístky,“ odpověděla maminka. „Zrovna na dnes večer do tanečního pavilónu. Chtěli dolar za jeden. Zdá se mi to drahé.“

„Ale já vždycky říkám,“ pokračovala ta paní, „že jednou za rok si člověk má vyrazit. A na ně je opravdu pěkná podívaná, když tancují. Mají v sobě takový přirozený ..“ „Rytmus,“ doplnila maminka.

„To je ono,“ souhlasila ta paní. „Rytmus. To tedy v sobě mají. Měla jste, paní, vidět ty barevné holky z hotelu. Už aspoň měsíc chodí do toho velikého obchodního domu v Madisonu nakupovat satény a jen mají chvilku volnou, už si sednou k šití a chichotají se při tom. Taky jsem viděla, jaká si nakoupily péra na klobouky. Skořicová a temně rudá i modrá a fialová. To bude, panečku, podívaná!“

„Větrali si smokingy,“ řekl jsem. „Viděl jsem je viset na šňůrách vzadu za hotelem celý minulý týden!“

„Podívejte, jak si vykračují,“ řekla maminka. „Člověk by si málem pomyslel, že si troufají nad těmi našimi vyhrát.“ Černoši běhali sem tam a pokřikovali vysokými fistulkami i hlubokými, lenivě protahovanými tóny. Byli právě uprostřed hřiště, svítili bílými zuby, pohupovali nahými černými pažemi, při výskocích a dopadech se pleskali do boků, kličkovali jako králíci a překypovali bujností.

Veliký Poe si nabral pálek, co jich unesl, hodil si je na rozložené rameno, majestátně vykročil k první metě, zvrátil hlavu, ústa roztáhl v širokém úsměvu a spustil:

*„... mě nedostane nikdo z kola,
jak ozve se blues Jelly Rolla,*

až zítra večer začne jazz-band hrát!“

Mrskal koleny nahoru, dolů i do stran a taktovoal pálkami jako dirigentskými holemi. Z levé strany hlavní tribuny, kde pohodlně usazený dychtivě očekávaly podívanou mladé štěbetavé černošky se zářivě hnědýma očima, zazněl potlesk a ti-chý smích. Gestikulovaly živě, ale jejich pohyby byly půvabné a vláčné, snad proto, že byly tak pestře barevné. Jejich smích poletoval jako plachý ptáček. Mávaly na Velikého Poea a jedna z nich vykřikla vysokým hlasem: „Ach, Veliký Poe! Ach, Poe!“

Když Veliký Poe dotančil svůj *cakewalk*, připojila se bělošská část obecnstva zdvořilým potleskem. „Haló, Poe!“ zavěštl jsem ještě jednou.

„Přestaň s tím, Douglasi!“ řekla maminka přísně. Vtom vyběhli mezi stromy běloši ve svých dresech. Naše tribuna povstala a zahřmělo hromové volání. Běloši utíkali po zeleném hřišti a zářili bělostí.

„Podívej, tamhle je strýček George!“ řekla mi maminka. „Bože, tomu to sluší!“ Strýček George se batolil po hřišti ve výstroji, která mu příliš nepadla, neboť měl pořádné břicho a tváře mu přetékały z límečku. Přeběhl kolem nás, mrskaje buclatýma nožkama, a pokoušel se dýchat a usmívat se zároveň. „Bože, těm to tak sluší,“ jákala maminka.

Seděl jsem a sledoval jsem jejich pohyby. Maminka seděla vedle mě a myslím, že také přemýšlela a porovnávala. Jistě ji mátló a znepokojovalo, co viděla. Ti barevní, kteří se objevili první, přiběhli lehce jako antilopy ve filmech z Afriky a pohybovali se vláčně jako věci ve snu. Přiběhli jako nádherné oslnivé hnědé bytosti, které žijí, aniž si toho jsou vědomy. A když běželi, když kočičími pohyby zvedali své lehké nohy, pomáhali si rukama s uvolněnými prsty a usmívali se do vanoucího větru, nestálo v jejich výrazu: „To koukáte, jak běžím, co!“ Kdepak, vůbec ne. Jejich obličejové zasněně říkaly: „Panebože, to je nádhěra takhle běžet. Vidíte, jak se mi půda měkce klene pod nohama? Páni, mně je krásně! Svaly mi kloužou po kostech jak naolejované. Běhat je to nejkrásnějšíma světě.“ A tak běhali. Ne za nějakým účelem, ale jen tak, že měli radost ze života.

Běloši vkládali do běhu, jako ostatně do všeho, cílevědomé úsilí. Člověk měl za ně trapný pocit, protože dávali svou živost najevo až příliš a vzali to za nesprávný konec. Neustále pozorovali koutkem oka, zda se na ně někdo dívá. Černochům bylo jedno, jestli je někdo pozoruje nebo ne. Oni zkrátka žili a pohybovali se. Měli hru tak v krvi, že už na ni ani nemuseli myslet.

„Panebože, těm našim to tak sluší,“ opakovala maminka, ale dosti mdle. Viděla obě mužstva a bezděky je porovnávala. Nemohla nevidět, jak samozřejmě

a nenucené se pohybují v dresech černoši a jak běloši jsou do nich nacpaní, že ani dýchat nemohou.

Mám dojem, že už tehdy vzniklo to napětí.

Mám dojem, že tohle bylo každému jasné. Všichni viděli, že běloši vypadají jako senátoři v plážových úborech. A všichni obdivovali půvabnou nenucenost černochů. A jak tomu vždycky bývá, obdiv se proměnil v závist, v žárlivost a v podráždění. To přinášelo takovéhle hovory:

„Tamhle na třetí metě je můj manžel Tom. Proč si trochu neuvolňuje nohy? On si tam prostě stoupne a stojí!“

„Jen klid, jen klid. Však on si je uvolní, až to bude potřeba!“

„To je moje řeč! Vemte si například mého Henryho. Ten se třeba celý čas nehne, ale až půjde do tuhého — schválně si na něj dejte pozor. No — ale mohl by vlastně něco dělat, aspoň třeba zamávat. Tamhle ho máme! Haló, Henry!“

„Podívejte se na toho Jimmieho Cosnera, co to tamhle provádí?“

Podíval jsem se tím směrem. Nevelký běloch s pihovatým obličejem a zrzavými vlasy vysloveně ze sebe dělal na hřišti šaška. Balancoval na čele baseballovou pálku. Z bílé tribuny se ozval smích. Ale zněl dosti rozpačitě.

„Losujeme!“ křikl rozhodčí.

Vylétla mince. Los vyhráli černoši.

„To je smůla,“ řekla maminka.

Rozradostnění černoši se stáhli z hřiště.

Veliký Poe byl u pálky první. Hlasitě jsem ho povzbuzoval.

Popadl pálku jako párátka do jedné ruky a volně vykročil k metě. Pálku si přehodil přes svalnaté rameno a nad jejím lesklým povrchem se usmíval k tribune, kde seděly černošky v pestrých svátečních šatech. Točily se jim a šustily kolem nohou, které visely mezi příčkami sedadel jako křehké hůlky čerstvého zázvoru. Vlasy měly podivuhodně propletené a spuštěné přes uši. Veliký Poe se zvlášť zadíval na půvabnou postavičku své přítelkyně Katharine. Byla pokojská. V hotelu i v bungalovech denně stlala postele, lehce jako ptáček klepala na dveře a zdvořile se ptala, jestli jste se už vyspali, protože „jestli ano, chtěla by vyvětrat noční můry a donést novou várku — ale prosím, užívat opatrně, děkuji.“ Když ji Veliký Poe uviděl, zakroutil hlavou, jako by nemohl uvěřit, že tu je. Pak se otočil, v pravé ruce si pohrával s pálkou, levou volně komíhal podél těla a čekal na cvičné hody. Přefrčely kolem něj a pleskly do otevřené pěsti chytačovy rukavice. Chytač mrštil míčem zpátky. Rozhodčí spokojeně zamručel. Příští hod byl už platný.

Veliký Poe nechal první míč proletět.

„Dobrý, jeden!“ ohlásil rozhodčí. Veliký Poe dobromyslně mrkl na bělochy. Prásk! „Dobrý, dva!“ volal rozhodčí.

Míč letěl potřetí.

Veliký Poe se v mžiku proměnil v dokonalý stroj; ruka sjela k držadlu pálky, pálka se otočila jako na obrtlíku, spojila se s míčem a — prásk! Míč vystřelil do vzduchu a snášel se až někde za hradbou dubů u jezera, na němž tiše klouzala bílá plachetnice. Diváci vykřikli a já ze všech nejvíc! Za míčem vyběhl strýček George na baculatých nožkách ve vlněných punčochách a ztrácel se nám v dáli.

Veliký Poe chvíli stál a díval se za míčem. Pak vyběhl, úprkem oběhl všechny mety, a když se ze třetí vracel domů, rozradostněn instinktivně zamával na černošská děvčata a ona mávala na něj, stála na sedadlech a ječela.

Za deset minut potom, když už mety byly přeplněné, body Přibývaly a Veliký Poe byl znovu u pálky, obrátila se maminka na mě. „Nemají ani trochu uznání,“ řekla.

„Ale mami, to je hra,“ odpověděl jsem. „Mají jen dva venku.“

„Jenže je to sedm nula,“ namítala maminka. „Počkejte, až se k pálce dostanou naši,“ prohlásila maminčina sousedka a bledou žilnatou rukou odháněla mouchu. „Ti negři se jen moc kasaj.“

„Úder,“ volal rozhodčí, když se Veliký Poe rozmáchl. „Celý minulý týden,“ pokračovala maminčina sousedka a nespustila přitom Velikého Poea z očí, „byla obsluha v hotelu prostě strašná. Ty holky nemluvily o ničem jiném než o té své cakewalkové veselici, a když jim člověk řekl o trochu ledu do vody, trvalo jim nejmíň půl hodiny, než ho přinesly. Pořád musely šít.“ „Dobrý, jeden,“ řekl rozhodčí.

Sousedka seděla jako na trní. „Zkrátka si oddychnu, až budeme mít tenhle týden za sebou, to vám tedy řeknu,“ prohlásila. „Dobrý, dva,“ volal rozhodčí na Velikého Poea. „Copak je chtějí uhnat?“ ptala se mě matka. „Chytil je amok?“ A pak k sousedce: „Máte pravdu. Celý týden s nimi nebylo k vydržení. Včera jsem musela dvakrát říkat Velikému Poeovi, že mi má dát porci másla navíc. Snad na mně chtěl ušetřit.“

„Dobrý, tři!“ řekl soudce.

Maminčina sousedka najednou vyjekla a začala se zuřivě ovívat novinami. „Víte, co mě teď napadlo? Představte si, že ten zápas vyhrajou. To by byla hrůza! A oni možná vyhrajou! Možná že ano.“

Maminka se zahleděla na jezero, na stromy a pak na své ruce. „Nevím, proč zrovna musel hrát strýček George. Dělá ze sebe šaška. Douglasi, běž a řekni mu, ať toho hned nechá. Škodí mu to na srdce.“ „Aut!“ křikl rozhodčí na Velikého Poea. „Ach,“ ozvalo se sborově z tribuny. Měnily se strany. Veliký Poe opatrně položil pátku na zem a odcházel ze základní mety. Z pole k ní cupitali běloši, celí rudí a rozčilení, s ostrovy potu v podpaží. Veliký Poe se podíval na mě. Mrkl jsem na něj. On mrkl na mě. V tu chvíli jsem pochopil, že není tak nešikovný. Nechal se autovat úmyslně. Nadhazovačem černých byl teď Habán Johnson. Pevným krokem došel k metě z bílé gumy a masíroval si prsty, aby je měl hodně pružné.

První běloch u pátky byl muž jménem Kodimer, který prodává v Chicagu obleky.

Habán Johnson je častoval hody, které dopadaly s nenapodobitelnou, cílevědomou, až únavnou přesností.

Pan Kodimer sekl pátkou. Pan Kodimer pleskl pátkou o zem. Nakonec pan Kodimer dopravil nějak míč k třetí metě.

„Aut na první metě,“ oznámil rozhodčí, Ir jménem Mahoney.

Druhý u pátky byl mladý Sved, který se jmenoval Moberg. Usměrnil autovou ránu do středu hřiště, kde ji chytil malý kulatý černoch, který vůbec nevypadal tlustý, protože byl mrštný jako rtuť.

Třetí muž u pátky byl řidič nákladního automobilu z Mil-waukee. Odpálil autovou ránu do středu hřiště. Mohl získat bod. Jenže on se chtěl pokusit o dva. Když však dorazil k druhé metě, stál už tam připraven Emancipovaný Smith a čekal s bílým míčkem v temné dlani.

Maminka poposedla a vzdychla si: „To mě tedy podržte!“

„Je tu čím dál tím větší vedro,“ řekla paní po jejím boku. „Půjdu se asi co nejdřív projít k jezeru. Dnes je moc horko na to, aby tu člověk seděl a koukal na takovou hloupou hru. Nechtěla byste se projít se mnou, madam?“ zeptala se maminky.

Ještě pětkrát dokola byla situace stále stejná.

Bylo to jedenáct nula. Veliký Poe se dal třikrát úmyslně vyautovat. Za naše se znovu dostal k pálce Jimmie Cosner. Celé odpoledne se snažil ze všech sil, dělal ze sebe šaška, vykřikoval rozkazy a rozkládal na celé kolo, kam tu bílou potvůrku práskne, jen co se mu dostane do ruky. Nadutě si teď vykračoval ke stanovišti pákáře, tvářil se sebejistě a jeho hlas zněl jako polnice. Tenkýmá rukama máchl šesti pálkami^a kriticky je zkoumal rozzářenýma zelenýma očkama.

Když si jednu vybral, ostatní odložil, rozběhl se ke stanovišti a kováním svých bot vyštípoval zelené ostrůvky ze svěžího trávníku. Posunul si čepici na zaprášenou rudou kšticí. „Teď se dobře dívejte!“ křičel ze všech sil na ženskou část publika. „Dobře se na mě dívejte, jak to těm černejm klukům ukážu! Já — a!“

Habán Johnson, který nadhazoval, udělal pomalou, úho-řovitou otočku. Vypadal jako had, který se náhle odvine z kmene stromu a vrhne se na člověka. Ve zlomku vteřiny Johnsonova ruka vylétla, otevřela se jako černé tesáky a byla prázdná. Bílý míček přelétl pálkoviště a hvízdal jako břitva „Dobrý!“

Jimmie Cosner spustil pátku a koukal na rozhodčího. Dost dlouho neříkal nic. Pak si po zralé úvaze odplivl nedaleko nohy chytače, znovu se chopil žluté javorové pátky a rozký-val ji tak, až slunce ozářilo její kontury chvějivou svatozáří. Kroutil s ní na křehkých ramínkách a špulil rty nad dlouhými zuby, zahnědlými od nikotinu.

Klap! bouchla chytačova rukavice.

Cosner se otočil a jen zíral.

Chytač zasvítíl zuby a jako kouzelník otevřel naolejovanou rukavici. Jako bílá kytička vyrostl z ní baseballový míček.

„Dobrý, dva!“ řekl rozhodčí a v tom vedru se to zdálo přicházet z veliké dálky.

Jimmie Cosner si položil pátku přes metu a dal si pihovaté ruce v bok. „To mi chcete tvrdit, že tenhle nadhoz byl dobrý?“

„Už jsem řekl,“ prohlásil rozhodčí. „Vemte si pátku.“

„Leda abych vás vzal po hlavě,“ řekl Cosner přísně.

„Hrajte, nebo zmizte!“

Jimmie Cosner sháněl v ústech sliny na pořádné odplivnutí, ale pak je zlostně spolkl a náhradou jen zuřivě zaklel. Sehnul se, zdvihl pátku a položil si ji přes rameno jako mušketu.

A už letěl míč! Zpočátku byl malý, ale před ním se roztáhl do nadměrné velikosti. Huráá! Žlutá páłka explodovala. Míček stoupal vývrtkou výš a výš. Jimmie vyrazil k první metě. Míč se zastavil, jako by v té výši hloubal o gravitaci. K břehu jezera se přivalila vlna a opadla. Hlediště vřelo. Jimmie utíkal. Míč se rozmyslel a padal dolů. Dopadl na nějakého mrštného řvouna, který po něm ihned hmátl. Hodil ho na trávník, tam ho někdo popadl a mrštil jím k první metě.

Jimmie viděl, že vypadne. Proto skočil na metu rovnýma nohama.

Všichni viděli, jak se kováni jeho bot zarylo do kotníku Ve-likého Poea. Všichni spatřili červenou krev. Všichni slyšeli výkřik a viděli, jak se zvedla oblaka prachu.

„Já byl doma!“ protestoval Jimmie o dvě minuty později. Veliký Poe seděl na hřišti. Kolem něj stálo celé černé mužstvo. Nad Velikým Poem se skláněl lékař, ohmatával mu kotník a mručel si: „Hmm, nevypadá to pěkně. Zvlášť tady.“ Vyčistil ránu a zavázal ji bílým obvazem.

Rozhodčí se ledově podíval na Cosnera: „Zmizte!“ „Co vás vede!“ řekl Cosner. Stál na první metě, nadouval tváře a pihovatýma rukama klátil podél boků. „Jsem doma. Stojím tu a hotovo. Žádné černoch mě odsud nedostane!“ „Ne,“ řekl rozhodčí. „Dostane vás běloch. Já vás dostanu. Opusťte hřiště!“

„Upustil míč! Najděte si to v pravidlech! Já jsem doma!“ Rozhodčí a Cosner stáli proti sobě jako dva kohouti. Veliký Poe k nim vzhlédl od svého poraněného kotníku. Hlas měl zastřený, ale laskavý a mírnýma očima zkoumal Jimmieho Cosnera.

„Ano, je doma, pane rozhodčí. Nechtě ho tu. Je doma.“ Stál jsem přímo u nich. Slyšel jsem každé slovo. Vběhl jsem ještě s několika dětmi do hřiště, aby nám nic neuteklo. Maminka na mě volala, ať se hned vrátím na tribunu. „Ano, je doma,“ opakoval Veliký Poe. Černoši vyjekli.

„Co se s tebou stalo? Přeskočilo ti?“ „Slyšeli jste, co jsem řekl,“ odpověděl Veliký Poe klidně. Díval se, jak mu lékař obvazuje nohu. „Je doma. Nechtě ho tu.“

Rozhodčí zaklel.

„Tak dobrá, jak chcete. Tak je tedy doma!“ Důstojně opustil místo, ale kráčel prkenně a krk měl celý

červený. Pomohli Velikému Poeovi na nohy. „Neměl byste na to stoupat,“ varoval ho lékař.

„Musím chodit,“ zašeptal Veliký Poe starostlivě.

„Ale neměl byste hrát.“

„Můžu hrát,“ řekl Veliký Poe mírně, ale určitě, pohodil hlavou a pod bílými očima mu zasychaly mokré pramínky. „Zahraju ještě dobře.“ Pohlédl do neurčitá. „Zahraju moc dobře.“ „Jů,“ vyhrkl černoch z druhé mety. Byl to podivný zvuk.

Černoši pohlédli na sebe, na Velikého Poea, pak na Jimmieho Cosnera, na oblohu, na jezero a na diváky. Klidně se rozešli na svá místa. Veliký Poe balancoval na jedné noze, nemocnou se sotva země dotýkal. Lékař něco namítal, ale Veliký Poe jen mávl rukou.

„Pálkař!“ zavolal rozhodčí.

Znovu jsme se usadili na sedadlech. Maminka mě štípala do nohy a hubovala, že chvilku neposedím. Vedro bylo čím dál tím větší. Ke břehu jezera se přivalily

další vlny. Za drátěným plotem si ženy ovívaly zpoceně obličej, muži poposedávali na dřevěných lavicích a zamračená obočí si clonili novinami, aby dobře viděli na Velikého Poea, který stál jako sekvoj na první metě a v jeho obrovském stínu Jimmie Cosner.

Mladý Moberg byl u pálky za naši stranu.

„Do toho, Svede, do toho!“ ozval se osamělý výkřik, který vzlétl jako žíznlivý ptáček z rozpáleného zeleného trávníku. To křičel Jimmie Cosner. Tribuna na něm visela očima. Tmavé hlavy v zázemí se otočily ve vlhkých čepech; černé obličej se natočily k němu, prohlédly si ho a všimly si jeho tenkých, nervózně vyhrbených zad. Byl středem vesmíru.

„Do toho, Svede! Ukážem jim, jak se to hraje!“ smál se Cosner.

Zavládlo úplné ticho, jen vítr se prodíral vysokými třpytivými stromy.

„Do toho, Svede, pověš některýho na ten balónek ...“

Habán Johnson na stanovišti nadhazovače významně zvedl hlavu. Zvolna a uvážlivě si Cosnera prohlížel. Pak si vyměnil pohled s Velikým Poem. Jimmie ten pohled zachytil, ihned zmlkl a těžce polkl.

Habán Johnson si dával s otočkou na čas.

Cosner vyrazil z mety.

Habán Johnson se ihned zastavil.

Cosner skočil zpátky k metě, políbil si ruku, popleskal ji a postavil se na místo. Pak zvedl oči a usmíval se na všechny strany.

Nadhazovač skrčil svou dlouhou uvolněnou ruku, laskavými tmavými prsty objal kožený míček, napřáhl se a — Cosner tanečním krokem opustil první metu. Poskakoval jako opice. Nadhazovač na něho vůbec nepohlédl. Hleděl tajnůstkářsky, potutelně i pobaveně stranou. Pak ale nadhazovač škulbl rukou a zahnal Cosnera zpátky k metě. Cosner stál a ušklíbal se.

Když předstíral Habán Johnson hod potřetí, byl už Cosner daleko od první mety a běžel ke druhé.

Nadhazovačova ruka se mihla jako blesk. Míč pleskl o rukavici Velikého Poea na první metě.

Všechno jako by ztuhlo. Ale jen na vteřinku.

Na obloze zářilo slunce, na jezeru se houpaly čluny, byly tu tribuny i nadhazovač, který stál na svém místě, a ruka se mu ještě komíhala po hod. Veliký Poe čekal s míčem v ohromné černé ruce. Všichni v poli napjatě pozorovali situaci a nebylo jim dobře po těle. Stranou v prachu běžel Jimmie Cosner, jediný pohyblivý bod v celém tom letním světě.

Veliký Poe se předklonil, zacílil na druhou metu, zapožil mohutnou pravičku a vrhl bílý baseballový míček přímo na čáru. Zasáhl Jimmieho Cosnera rovnou do hlavy.

V příštím okamžiku bylo po napětí.

Jimmie Cosner ležel v bezvědomí na rozpáleném trávníku. Tribuny vřely. Sršely kletby, ženy vřeštěly a bylo slyšet tupé údery, jak muži běželi z tribun po dřevěných lavicích. Černošské mužstvo utíkalo z hřiště. Na hřišti ležel Jimmie Cosner. Veliký Poe s nehybnou tváří kulhal pryč a každého bělocha, který se ho pokusil zastavit, odstrčil jako kolíček na prádlo. Každého zkrátka zvedl a odhodil.

„Ke mně, Douglasi!“ ječela maminka a pevně mě chytla. „Okamžitě domů. Co když mají břitvy! Hrůza!“

Ten večer po odpolední výtržnosti zůstali rodiče doma a četli noviny. Ve všech bungalovech kolem nás se svítilo. Všude byli doma. Z dálky jsem slyšel hudbu. Vyklouzl jsem zadním vchodem do tmy pravé letní noci a běžel jsem k tanečnímu pavilónu. Všechno bylo osvětlené a uvnitř hrála hudba.

Ale u stolu neseděl ani jediný běloch. Nikdo se nepřišel Podívat na černošskou slavnost.

Byli tam jen barevní. Ženy v pestrých večerních šatech, síťových punčochách, jemných rukavičkách a péřových kloboucích a muži v oblýskaných smokincích. Hudba vřiskala místností v synkopovaném rytmu. A uprostřed toho víru se smáli, zvysoka našlapovali a házeli nohama ve vyleštěných botách Habán Johnson, Cavanaugh, Jiff Miller, Pete Brown a — pokulhávaje — Veliký Poe se svou dívkou Katharine a s nimi všichni ostatní zahradníci, lodníci, vrátní a pokojské.

Kolem pavilónu byla úplná tma. Z černé oblohy svítily hvězdy. Stál jsem venku, nos jsem tiskl k oknu a dlouho, dlouho jsem se tiše díval dovnitř.

Vlezl jsem do postele a nikomu jsem neřekl, co jsem viděl.

Ležel jsem potmě, vdechoval jsem vůni zralých jablek, slyšel jsem noční šplouchání jezera a poslouchal jsem tu tichou báječnou hudbu, přilétající z dálky. A než jsem usnul, ještě jsem slyšel:

„. . . *mé nedostane nikdo z kola, jak ozve se blues Jerry Rolla, až zítra večer začne jazz-band hrát.*“

VELKÝ POŽÁR

To ráno, kdy velký *požár* začal, nemohl ho nikdo v domě uhasit. Vzplanula matčina neteř Marianne, která u nás bydlela, zatímco její rodiče byli v Evropě.

Nikdo tedy nemohl rozbít okénko červené skřínky na rohu, stisknout páčku a přivolat tryskající hadice a požárníky v helmách. Marianne přišla, oheň z ní šlehal, jako když hoří celofán, s hlučným výkřikem nebo zaúpením žuchla na židli u snídaň a nechtěla jíst, ani co by se vešlo do děravého zubu.

Matka a otec se odtáhli, protože v místnosti bylo strašné horko.

„Dobré jitro, Marianno.“

„Cože?“ Marianne se dívala skrz lidi a mluvila nepřítomně. „Aha, dobré jitro.“

„Vyspala ses dobře, Marianno?“

Věděli ovšem, že nespala. Matka podala Marianne sklenici

vody a všichni se v duchu ptali, jestli se jí v ruce nevypaří. Babička pozorovala ze své židle u stolu Marianniny horečné

oči. „Jsi nemocná, ale bacil to není,“ řekla. „Pod mikroskopem by ho nenašli.“

„Cože?“ řekla Marianne.

„Láska je kmotrou hlouposti,“ řekl otec nezúčastněně.

„To bude v pořádku,“ řekla matka otci. „Děvčata se jenom zdají hloupá, protože neslyší, když jsou zamilovaná.“

„Působí to na labyrint,“ řekl otec. „Spousta děvčat padne chlapům rovnou do náruče. Já to znám. Jednou mě jedna padající ženská div nezamáčkla a řeknu vám ...“

„Tiše.“ Matka se zamračila a pohlédla na Mariannu. „Neslyší, co povídáme, je v transu.“

„Dopoledne si pro ni přijede,“ pošeptala matka otci, jako by Marianne vůbec nebyla v místnosti. „Vyjedou si v té jeho kraksně.“

Otec si osušil ústa ubrouskem. „Byla naše dcera taky taková, mami?“ zajímal se. „Už je tak dlouho vyvdaná, že si nevzpomínám. Nepamatuji si, že by tak hloupá. V takovémhle čase se vůbec nepozná, že má holka špetičku rozumu. To právě mužského oklame. Řekne si: taková hezká a hloupá holka, má mě ráda, asi se s ní ožením. Ožení se s ní a jednoho rána se vzbudí a ona už vůbec není zasněná, ale rozum se jí vrátil, vybalil a rozvěšuje prádélko po celém domě. Muž začne vrážet do provazů a šňůr. Zjistí, že je na pustém ostrůvečku, v malinkatém pokojíčku, sám uprostřed vesmíru, s medovým plástem, který se proměnil v past na medvěda, s motýlem, který se proměnil ve vosu. A hned si najde koníčka: sbírání známek, politiku nebo ...“

„Ty ses ale rozjel,“ vyjela matka. „Marianno, pověz nám o tom mládenci. Jak že se jmenuje, Isak van Pelt?“

„Cože? — Ano, Isak.“ Marianne celou noc bloudila po Posteli, chvilku listovala knihou básní a četla neuvěřitelné verše, chvilku ležela na zádech, chvilku na břiše a vyhlížela do snící krajiny zalité měsíčním svitem. Celou noc voněl do Pokoje jasmín a přílišné teplo časného jara (na teploměru bylo třináct stupňů) jí nedalo spát. Kdyby se byl někdo podíval klíčovou dírkou, vypadala by jako umírající můra.

Ráno se před zrcadlem chytla za hlavu a šla na snídani. Na Poslední chvíli si vzpomněla a oblékla si šaty. Babička se celou snídani tiše smála. Nakonec řekla: „Musíš jíst, děvenko, musíš.“ Marianne si tedy pohrávala s topinkou, až jí půlku snědla. Tu se zvenku ozvala houkačka. To je Isak! Se svou kraksnou!

„Jú!“ vykřikla Marianne a rychle vyběhla do poschodí.

Mladý Isak van Pelt byl uveden a všem představen.

Když byla konečně Marianne pryč, otec se posadil a utřel si čelo. „Já nevím. To je trochu moc.“

„Ty jsi přece navrhl, aby *začala* chodit ven,“ řekla matka.

„A lituju toho. Ale je u nás už šest měsíců a ještě šest měsíců zbývá. Myslel jsem si, kdyby se seznámila s nějakým slušným mládcem ..“

„A vzali se,“ zahučela temně babička, „pak by se mohla Marianne skoro hned vystěhovat — tak jsi to myslel?“

„No,“ řekl otec.

„No,“ řekla babička.

„Ale teď je to horší než předtím,“ řekl otec. „Vznáší se tady, zpívá se zavřenýma očima, pouští si z desky děsné sladřáky a mluví sama se sebou. Člověk může vydržet jen něco. A taky se skoro pořád směje. Končí osmnáctileté holky často ve cvokárně?“

„Vypadá jako slušný mladík,“ řekla matka.

„Jo, o to se můžeme modlit,“ řekl otec a vyndal štamprli. „Tak na brzkou svatbu.“

Druhý den ráno vyletěla Marianne z domu jako ohnivá koule, sotva zaslechla houkačku. Mladík neměl ani čas dojít ke dveřím obývacího pokoje. Jen babička viděla z okna, jak spolu od-frčeli.

„Div mě neporazila,“ přešel si otec knír. „Co je tohle? Vajíčka na hniličku? No dobře.“

Odpoledne byla Marianne zpátky doma a plula po obývacím pokoji za doprovodu gramofonových desek. Jehla syčela na celý dům. Jednadvacetkrát si pustila Ty staré čáry, plula po místnosti se zavřenýma očima a dělala lalala.

„Bojím se jít do vlastního pokoje,“ řekl otec. „Šel jsem na penzi, abych kouřil doutníky a radoval se ze života, ne aby se mi pod lustrem v obývací místnosti plácala příbuzná a něco si hudra-la.“ „Tiše,“ řekla matka.

„Tohle je krize,“ oznámil otec, „v mém životě. Je tu konečně jen na návštěvě.“

„Vždyť víš, jaká jsou děvčata na návštěvě. Když se dostanou z domova, myslí si, že jsou v Paříži. V říjnu bude pryč. To není tak strašné.“

„Tak počkej,“ pomalu počítal otec. „Tou dobou budu už asi sto třicet dní ležet na hřbitově na Zeleném palouku.“ Vstal a mrštil novinami o zem, kde vytvořily malý bílý stan. „Matko, já s ní promluví, a hned!“

Došel ke dveřím obývací místnosti a zadíval se na Mariannu, která uvnitř tančila valčík. „Lá,“ zpívala za doprovodu hudby.

Odkášlal si a vstoupil.

„Marianno,“ řekl.

„Ty staré čáry . . .“,“ zazpívala Marianne. „Ano?“

Pozoroval její ruce vlající ve vzduchu. Když tančila kolem něj, vrhla na něj náhlý ohnivý pohled.

„Chci s tebou mluvit,“ narovnal si kravatu.

„Tam ta dam ta dáá dáá dáá tam ta dam,“ zpívala.

„Slyšela jsi mě?“

„On je tak milý,“ pravila.

„Očividně.“

„Víš, že se uklání a otvírá dveře jako dveřník a hraje na trubku jako Harry James a ráno mi přinesl sedmikrásky?“

„Nepochybují o tom.“

„Má modré oči.“ Zahleděla se do stropu.

Neviděl na stropě vůbec nic ke koukání.

Pořád se při tanci dívala do stropu a on přišel, stoupl si vedle ní, vzhlížel, ale nebyla tam ani dešťová skvrna ani prasklina, a tak vzdychl: „Marianno.“

„A v té kavárně u řeky jsme si dali humry ...“

„Humry. Já vím, ale my bychom nechtěli, aby ses zhroutila, zeslábla. Jeden den, zítra, musíš zůstat doma a pomůžeš tetě Matyldě dělat dečky ...“

„Zajisté.“ Sníla a kroužila po místnosti s rozpjatými křídly.

„Slyšela jsi mě?“ řekl naléhavě.

„Ano,“ zašeptala. „Ano.“ Oči se jí zavřely. „Ach ano, ano.“ Sukně zašelestily.

„Strýčku,“ řekla s hlavou zvrácenou nazad.

„Pomůžeš tetě s těmi dečkami?“ vykřikl. „... s dečkami,“ zamumlala.

„Tak!“ Posadil se v kuchyni a zvedl noviny. „Teď jsem jí to pověděl!“

Ale ráno zrovna vstával z postele, když slyšel zaburácet výfuk a slyšel, jak Marianne padá ze schodů, dvě vteřiny se zdrží v jídelně u snídaně, váhá před koupelnou tak dlouho, co by si rozmyslela, jestli jí bude špatně, pak praskly domovní dveře, ulicí rámusí stará kára a dva lidé v ní falešně vyzpěvují.

Otec sevřel hlavu v dlaních. „Dečky,“ řekl.

„Co?“ ptala se matka.

„Ale Dutschke,“ řekl otec. „Stavím se po ránu u Dutschke-ho.“

„Ale vždyť u Dutschkeho otvírají až v deset.“

„Tak počkám,“ řekl otec se zavřenýma očima.

Tu noc a sedm dalších divokých nocí zpívala houpačka na verandě vrzavou písničku sem a tam, sem a tam. Otce, který se schovával v pokoji, bylo vidět v ostrém reliéfu, kdykoli zatáhl ze svého deseticentového doutníku a třesňové světlo ozářilo jeho nezměrně tragickou tvář. Houpačka na verandě vrzla. Čekal na další vrznutí. Slyšel zvenčí lehounké motýli zvuky, čeření smíchu a sladkých nicotností do drobných oušek. „Moje veranda,“ řekl otec. „Moje houpačka,“ zašeptal svému doutníku a díval se na něj. „Můj dům.“ Čekal na další vrznutí. „Můj Bože,“ řekl.

Šel do kůlny na náradí a zjevil se na zatmělé verandě s lesklou konvičkou oleje. „Nedejte se rušit. Já jen tuhle a tuhle.“ Naolejoval závěsy houpačky. Bylo tma. Mariannu neviděl: cítil ji. Voňavka ho málem skosila do růžového keře. Neviděl ani jejího přítele. „Dobrou noc,“ řekl. Zašel dovnitř, posadil se a bylo po vrzání. Teď slyšel jen něco, co znělo jako třepetání můry — snad Mariannino srdce.

„Musí to být slušný člověk,“ řekla matka ve dveřích do kuchyně. Utírala nádobí od večere.

„To doufám,“ zašeptal otec. „Proto jim každý večer přenechávám verandu!“

„Tolik dní po sobě,“ řekla matka. „Děvče by přece nešlo se slušným mláďencem tolikrát, kdyby to nemyslel vážně.“

„Třeba ji dnes požádá o ruku,“ napadla otce šťastná myšlenka.

„Tak brzo asi ne. A je tak mladá.“ „Přesto,“ rozjímal, „by se to stát mohlo. Musí se to stát! To by v tom byl čert.“

Babička se uchichtla ve svém křesle v koutě. Znělo to, jako když někdo obrací stránky starodávné knihy. „Čemu se směješ?“ řekl otec. „Jen počkejte,“ pravila babička. „Uvidíte zítra.“ Otec se zahleděl do tmy, ale babička víc neřekla.

„No,“ řekl otec u snídaně. Shlížel na vejce na stole laskavým, otcovským zrakem. „No, včera večer se na verandě moc šeptalo. Jak že se jmenuje? Isak? No,

jestli to umím trochu posoudit, myslím, že včera večer požádal Mariannu o ruku; ano. jsem si tím jist!“

„To by bylo hezké,“ řekla matka. „Jarní svatba. Ale je tak hrozně brzo.“

„Podívej,“ řekl otec s výmluvnou logikou. „Marianne je typ, který se vdává rychle a v mládí. Přece jí nemůžeme stát v cestě, ne?“ „Pro jednou myslím, že máš pravdu,“ řekla matka. „Svatba

byla pěkná. Jarní květiny a Marianne by moc slušely ty šaty, co jsem minulý týden viděla u Haydeckera.“ Všichni napjatě hleděli ke schodům, kdy se objeví Marianne.

„Promiňte,“ zaskřehotala babička a zvedla oči od ranní topinky. „Ale být vámi, nemluvila bych ještě o tom, že se Mari-anny zbavíme.“

„A proč ne?“

„Proto.“

„Proč proto?“

„Nerada vám kazím plány,“ zaševalila babička a dusila se smíchem. Pokývala svou zatrpklou hlavičkou. „Vy jste se to-tož starali, aby se Marianne vdala, ale já jsem ji sledovala. Už sedm dní pozoruju toho mládence, když přijíždí autem a troubí před domem. Buď je herec nebo mistr převleku nebo nevím co.“

„Cože?“ zeptal se otec.

„Jo,“ řekla babička. „Protože jednou to byl mladý blondák, druhý den černovlasý dlouhán, ve středu měl hnědý knírek, ve čtvrtek vlnité zrzavé vlasy a v pátek byl menší a přijel v očesaném ševroletu místo ve fordce.“

Matka a otec chvíli seděli, jako by dostali kladivem za levé ucho.

Konečně otci vybuchla ve tváři barva a zařval: „Tak ty mi to říkáš až teď! Ty jsi tu seděla, ženská, a všichni ti chlapi, a ...“

„Ty ses vždycky schovával,“ odsekla babička, „abys to nepokazil. Kdybys byl vyšel ven, viděl bys to, co já. Neříkala jsem nic. Ona se vybouří. Prostě má svůj čas. Projde tím každá ženská. Je to tvrdé, ale ony to přežijí. Mít každý den nového mužského je pro dívčí sebevědomí ohromná věc!“

„Ty, ty, ty, ty, ty!“ dusil se otec, oči vytřeštěné, krk nadmutý tak, že mu praskal límec. Vyčerpán padl zpátky na židli. Matka omráčeně seděla.

„Dobrý den vespolek!“ přitřítla se Marianne ze schodů a hupsla na židli. Otec na ni zíral.

„Ty, ty, ty, ty, ty,“ obviňoval babičku.

Vyběhnu s křikem na ulici, myslel si třetící otec, rozbiju okénko poplachové skříňky, stisknu páčku a přivolám stříkačky a hadice. Nebo třeba přijde pozdní sněhová bouře a já do ní Mariannu vystrčím, aby zchladla.

Neudělal jedno ani druhé. V místnosti bylo vzhledem ke kalendáři na stěně příliš horko, a tak se všichni odsunuli na chladnou verandu, zatímco Marianne seděla a dívala se na svůj pomerančový džus.

HEJNO HAVRANU

Vystoupil z autobusu na Washingtonově náměstí, vrátil se o polovinu bloku zpátky a byl rád, že se vypravil do města. Kromě Paula a Helen Piersonových nebyl teď v New Yorku nikdo, s kým se chtěl sejít. Nechával si je až na konec, protože věděl, že je bude potřebovat, aby se vzpamatoval z řady schůzek, které měl po řadu dní s řadou výstředních, neurotických a nešťastných lidí. Piersonovi mu stisknou ruku, potěší ho přátelským přijetím a vlídnými slovy, u nich si odpočine.

Stráví s nimi veselý, dlouhý a opravdu šťastný večer, a až se za pár dní vrátí do Ohia, bude na New York vzpomínat v dobrém, protože tihle dva skvělí lidé mu budou oázou v sálající poušti zmatku a nejistoty.

Helen Piersonová čekala ve čtvrtém patře činžáku u výtahu.

„Nazdar, vítám tě!“ volala. „Williamsi, to jsem ráda, že jsi přišel! Pojd' honem dál! Paul přijde za chvíli, zdržel se v kanceláři. Máme k večeři kuře cacciatore, doufám, že máš rád kuře cacciatore, dělala jsem ho sama. Máš rád kuře, Williamsi? Doufám, že ano. Co dělá tvá žena a děti? Posad' se, sundej si kabát a dej pryč ty brýle, vypadáš mnohem lip bez nich, to je dnes dusno, nezdá se ti? Chceš se něčeho napít?“

Uprostřed tohoto přívalu byl nějak zakormidlován do haly, Helen z něho tahala kabát, volnou rukou prudce gestikulovala a z úst jí vycházel slabý pach ostrého parfému. Panebože, pomyslel si překvapeně, ona je opilá. Dlouze se na ni zadíval.

„Dám si martini,“ řekl. „Ale jen skleničku. Na pití si nepotrpím.“

„Samozřejmě, miláčku. Paul přijde v šest, teď je půl šesté. Ani nevíš jakou jsi nám udělal radost, že jsi přišel. Williamsi, máme takovou radost, že u nás chvíli posedíš, nebyl jsi tu už tři roky!“

„Ale prosím tě,“ ohrazoval se.

„Ne, Williamsi, myslím to vážně,“ pokračovala, ale každé slovo trochu polkla a každé gesto trochu přehnala. Měl pocit, že vešel omylem do jiného bytu, že tu sedí s něčí sestrou, tetičkou nebo s docela cizí ženou. Taky je ovšem možné, že Helen má dnes černý den, každý máme občas černý den.

„Dám si s tebou. Měla jsem dnes jen jednu,“ řekla a on jí to věřil. Určitě začala pít neokázale, ale pravidelně už tehdy, když ji viděl naposled. Pít každý den. Až ... Setkával se s tím u svých přátel znovu a znovu. Byli úplně střízliví, ale za okamžik nato, jen si omočili rty, všechna martini z předchozích tří set dnů, pevně už zahnížděná v krvi, se vzedmula a vrhla se uvítat další koktajl jako starého přítele. Před deseti minutami byla možná Helen úplně střízlivá. Ale teď jí víčka poklesla a jazyk se zpěchoval vyslovit slovo, které už měla na špičce. „Myslím to smrtelně vážně, Williamsi.“ Nikdy mu neříkala křestním jménem. „Williamsi, ani nevíš, jakou máme radost, že sis našel chvilku a přišel se na nás podívat. Bože, kam ses za ty tři roky dostal, kam jsi to dotáhl, dneska jsi Někdo, už nemusíš psát scénáře pro Paulovy dopolední revue v televizi, nemusíš se otravovat nádeničinou.“

„Mě to neotravovalo, byly to dobré pořady, Paul je šikovný dramaturg a psal jsem pro něj dobré věci.“

„Byla to pro tebe otrava, mě nepřesvědčíš. Jsi přece spisovatel, úplná hvězda, pro tebe není taková halířová nádeničina, pověz mi, jaký to je pocit být úspěšným romanopiscem, o kterém se všude mluví a který má slušné konto v bance. Počkej, až přijde Paul, moc na tvou návštěvu čekal.“ Proud její výmluvnosti ho doslova obtékal. „Je to od tebe tak milé, že jsi k nám přišel.“

„Za všechno vděčím Paulovi,“ řekl Williams, aby se vytrhl ze svých myšlenek. „Začínal jsem v jeho revuích v roce 1951, když mi bylo jednadvacet. Dostával jsem deset dolarů za stránku.“

„To znamená, že je ti teď jednatřicet, panebože, ty jsi ještě zajíc,“ řekla Helen. „Kolik myslíš, že je mně, Williamsi, no, hádej, kolik myslíš?“

„Vážně nevím,“ upadl do rozpaků. „Ne, ne, jen hádej, hádej, kolik mi je,“ naléhala. Milión let, pomyslel si, najednou je ti milión let. Ale Paul není jako ty. Za chvíli přijde a bude jako vždycky. Jsem zvědav, jestli tě pozná, Helen, až vejde do dveří. „Neumím hádat, kolik je lidem let,“ řekl. Tělo máš ze starých cihel tohoto velkoměsta, uvažoval, a mezi nimi je neviditelný dehet a asfalt a malta slepená věkem, z plic vydechuješ kyslíčnický uhlíčitý, barva tvých očí je hysterický modrý neon, tvé rty jsou neon hořící plamenem a tvůj obličej je bílý vápenec kamenných budov a jen tu a tam je zelená nebo modrá ploška; žíly na krku, na spáncích a na zápěstí jsou jako mrňavá parková náměstí ve středu New Yorku. Jsi

prostoupená a obložená mramorem a žulou a chybí ti nebe a tráva. „Jen se neboj, Williamsi, hádej, kolik mi je!“ „Šestatřicet?“

Vyrazila ze sebe něco, co vypadalo jako skřek, a v tu chvíli se lekl, že v ohleduplnosti trochu přestřelil.

„Šestatřicet!“ volala, mávala rukama a plácala se do kolen. „Šestatřicet, ale miláčku, to nemyslíš vážně, to proboha ne!“ ječela. „Prosím tě, šestatřicet mi bylo před deseti lety!“

„Nikdy jsme ještě o věku nemluvili,“ bránil se.

„Ty můj milý chlapečku,“ řekla. „Nikdy to ještě nebylo důležité. Ale nevěřil bys, jak to může začít být důležité, aniž si to uvědomuješ. Bože, ty jsi tak mladý, Williamsi, máš ty vůbec tušení, jaký jsi mladíček?“

„No, snad mám,“ odpověděl a prohlížel si ruce.

„Ty mé batole!“ řekla. „Počkej, to povím Paulovi! Šestatřicet, můj Bože, to je senzace. Ale nevypadám na čtyřicet, nebo dokonce na šestačtyřicet, vid', že ne?“

Dříve se nikdy takhle neptala, napadlo ho, a neptat se na stáří znamená být stále mladý.

„Paulovi bude tenhle týden čtyřicet, zítra má narozeniny.“

„Škoda, že jsem to nevěděl.“

„To nevádí, nemá dárky rád, nikdy nikomu neřekne, že má narozeniny, urazilo by ho to, kdybys mu něco dal. Už minulý rok jsme přestali jeho narozeniny slavit. Vzpomínám si, že vzal dort se všemi svíčkami a hodil ho do světlíku ještě zapálený.“

Náhle se *zarazila.*, jako by řekla něco, co neměla. Chvilku oba seděli v místnosti s vysokým stropem a nervózně popose-dávali.

„Paul tu bude za okamžik,“ řekla po chvíli. „Chceš se ještě napít? Pověz mi, jaké to je, když je člověk slavný? Vždycky jsi byl ohromně svědomitý, Williamsi. Záleželo ti na kvalitě, to jsme si s Paulem vždycky říkali. Neuměl bys psát špatně, i kdybys chtěl. Jsme na tebe s Paulem strašně pyšní a všude říkáme, že jsi náš přítel.“

„To je zvláštní,“ řekl Williams. „Svět je nevyzpytatelný. Když mi bylo jednadvacet, všude jsem říkal, že znám vás. Byl jsem na to hrozně pyšný a třásla se mi kolena, když jsem se Poprvé sešel s Paulem, když koupil můj první scénář a...“

Zazvonil zvonek a Helen letěla otevřít, ponechávajíc Willi-amse o samotě s koktajlem. Vyčítal si, jestli se snad nezdálo,

že, mluví blahosklonně, jako by teď už nebyl pyšný na to, že se s Paulem sejde. Rozhodně to tak nemyslel. Všechno bude zas v pořádku, jen co sem vpadne Paul. S Paulem je vždycky všechno v pořádku.

Zvenčí bylo slyšet hlasitý hovor a už se vracela Helen s nějakou paní hodně přes padesát. Na první pohled bylo vidět, že předčasně zešedivěla a uvadla přemírou energie, kterou marnotratně vydávala.

„Doufám, že ti to nevadí, Williamsi, promiň, zapomněla jsem ti to říct, doufám, že ti to nevadí, tohle je paní Mearsová, naše sousedka. Řekla jsem jí, že přijdeš na večeři, že jsi v New Yorku na pár dní, aby ses dohodl s nakladatelem o nové knize, a ona tolik touží se s tebou setkat, přečetla všechny tvé povídky, Williamsi, miluje tvé dílo a chtěla se s tebou seznámit. Paní Mearsová, to je pan Williams.“

Žena se uklonila. „Taky jsem chtěla být spisovatelkou,“ řekla. „Právě píše román.“

Obě ženy se usadily. Williams ucítil na tváři úsměv, ale jako by nepatřil k němu, byl jako bílé voskové zuby, které si z legrace strkají do pusy dětí, aby si změnilly výraz obličeje; cítil, že mu úsměv taje.

„Už jste něco vydala?“ zeptal se paní Mearsové.

„Ne, ale pomýšlím na to,“ prohlásila důležitě. „Poslední dobou jsem ovšem měla velké problémy.“

Helen se k němu naklonila: „Přede dvěma týdny pochovala syna.“

„To je mi líto,“ řekl Williams rozpačitě.

„Ne, ne, to je v pořádku, je mu tak lip, chudák hoch, byl ve vašich letech, sotva třicet.“

„Co se mu stalo?“ zeptal se Williams automaticky.

„Byl, chudák, hrozně tlustý, vážil sto sedmadvacet kilo a kamarádi si z něj utahovali. Chtěl být umělcem. Podařilo se mu prodat jen pár obrazů. Lidi se mu smáli, tak před půl rokem začal dělat odtučňovací kúru. Když začátkem měsíce umřel, vážil sotva dvaadvacet kilo.“

„Proboha!“ řekl Williams. „To je hrozné.“

„Držel strašně přísnou dietu a nedal si říct. Seděl ve svém pokoji, držel dietu a zhubl tak, že ho při pohřbu nikdo nepoznal. Myslím, že posledních pár dní byl šťastný jako nikdy předtím. Chudák hoch, zrovna zářil.“

Williams dopil sklenici. Deprese, která v něm sílila po řadu dní, ho nyní pohltila. Cítil, jak se propadá do hlubin černých vod. Za minulý týden strašně moc

prožil, strašně moc se namluvil. Spoléhal, že dnes večer se z toho vzpamatuje, ale jak se zdá ...

„Bože můj, vy jste ale krásný mladík,“ řekla paní Mearsová. „Proč jste mi, Helen, neřekla, že je tak hezký?“ Obrátila se na Helen Piersonovou skoro vyčítavě.

„Myslela jsem, že to víte,“ odpověděla Helen. „Je mnohem hezčí než na fotografiích, mnohem hezčí. Víte, že Richard v době, kdy držel dietu, vypadal asi týden jako vy?“ pokračovala paní Mearsová. „Jen asi týden, ale jsem si tím úplně jistá.“

Včera, pokračoval Williams ve svém vnitřním monologu, jsem uprchl na chvíli do kina oddychnout si od nekonečných schůzek v redakcích časopisů, deníků a rozhlasových stanic a na plátně jsem viděl člověka, jak se chystá skočit z mostu George Washingtona. Policie mu to vymluvila. A pak jsem viděl v jiném městě jiného člověka na římse hotelu a povykující dav ho ke skoku povzbuzoval. Musel jsem z toho biografu odejít. Když jsem vykročil do sálajících paprsků slunce, zdálo se mi všechno příliš skutečné, příliš syrové, jako to bývá, když člověk příliš rychle přejde ze snu do světa živých lidí.

„Jste opravdu moc hezký,“ řekla paní Mearsová.

„Abych nezapomněla,“ řekla Helen. „Náš Tom je taky doma.“

Pravda, Tom! Williams viděl Torna jednou před léty, kdy přiběhl na chvíli zvenku, trochu si spolu povídali. Chytrý a čilý chlapec, způsobilý a šetlý. Na takového syna mohou být rodiče hrdí.

„Je mu sedmnáct,“ pokračovala Helen. „Je ve svém pokoji, mám ho přivést? Víš, nemá to teď lehké. Je to milý kluk. Měl všechno, co chtěl. Ale chytil se nějaké party z Washingtonova náměstí, pěkní grázlové, před dvěma měsíci vyloupili obchodní dům a Torna při tom chytili. Bože, co s tím bylo rozčilování a zmatků, ale to se zas usadí. Tom je hodný hoch, znáš ho přece, Williamsi, že?“ Znovu mu nalila. „Šikovný kluk.“ Williams obrátil skleničku do sebe. „S dětmi je těžká práce. V takovémhle velkoměstě člověk celkem nemá co dělat a děti už vůbec ne.“

„Všiml jsem si, že tu máte vyhrazená hřiště.“

„To je něco příšerného, vid’? Ale co můžeme dělat? Máme pro tebe s Paulem překvapení, Williamsi. Víš, co uděláme? Po všech těch letech se odtud odstěhujeme, koupíme si parcelu na venkově, Paul nechá televize, ano, vážně toho nechá, že to je skvělý nápad? Začne psát jako ty, Williamsi, zrovna jako ty, a odstěhujeme se do Connecticutu, to je roztomilé hnízdo, tam bude mít Paul

příležitost vyzkoušet své schopnosti, tam bude mít možnost psát, nemyslíš, že Paul umí psát Williamsi? Nemyslíš, že on je vlastně náš malý spisovatel?“

„Samozřejmě!“ souhlasil Williams. „Samozřejmě.“

„Paul zkrátka nechá zaměstnání, uteče od té ohavné náde-ničiny a odstěhujeme se na venek.“

„Už brzy?“

„Asi v srpnu. Možná že to budeme muset nechat na září. Ale nejpozději začátkem příštího roku.“

To je ono! Williams ožil. Samozřejmě. Už aby byli odsud pryč! Paul si za ta léta našetřil dost peněz. Už aby byli pryč! Snad Helen nebude proti!

Pohlédl na Helenin rozzářený obličej, který ovšem zářil proto, že udržovala některé svaly ve stále stejné poloze, držela je pevně a bez ustání, nedala si vzít tu novou zář, která připomínala žárovku v místnosti, z níž se vytratilo slunce.

„To je skvělý plán,“ řekl Williams.

„Myslíš, že se nám to podaří, Williamsi, myslíš, že to opravdu dokážeme? Paul je přece skvělý spisovatel, nemyslíš?“

„Samozřejmě. Musíte se o to pokusit.“

„Kdyby to bylo potřeba, vždycky se může do televize vrátit.“

„Samozřejmě.“

„Takže tentokrát to opravdu uděláme. Odstěhujeme se, Torna vezmeme s sebou, venek mu prospěje, všem nám to prospěje, necháme pití, necháme flámování a usadíme se s psacím strojem a deseti balíky papíru, aby měl Paul nač psát. Co myslíš, Williamsi, je Paul dobrý spisovatel?“ „Rozhodně je.“

„Pane Williamsi,“ řekla paní Mearsová. „Mohl byste mi říct, jak jste se stal spisovatelem?“

„Jako dítě jsem rád četl. Když mi bylo dvanáct, začal jsem taky každý den psát a už jsem u toho zůstal,“ odpovídal roztržitě. Pokoušel se vzpomenout si, jak to na začátku opravdu bylo. „Zůstal jsem u toho a psal tisíc slov za den.“

„Paul to dělá taky tak,“ vpadla do řeči Helen.

„Jistě vyděláte spoustu peněz,“ řekla paní Mearsová.

Vtom cvakl klíč v zámku. Williams proti své vůli vyskočil a s úlevou se usmál. Usmíval se do haly a na dveře, které se otevíraly. Usmíval se, když zahlédl Paulovy rysy, vypadal báječně, když šel halou do pokoje. Bože, jak rád ho zas vidí! Williams natáhl ruku, spěchal mu naproti, oslovil ho a bylo mu dobře. Paul krácel po bytě, vysoký, zavalitější než před několika lety, obličej měl růžový, oči

abnormálně zářivé, trochu vypoulené, nepatrně zarudlé a nepatrně z něj bylo cítit whisky. Popadl Williamse za ruku, cloumal mu s ní a křičel:

„Williamsi, prokristapána, to jsem rád, že tě vidím, člověče! Tak jsi k nám přece přišel, to jsem rád, že tě zas vidím, na mou duši! Jak se máš? Jsi čím dál tím slavnější! Kruci, to se na to napijem, dej sem něco, Helen, zdravíčko, paní Mearsová. Tak se všichni u nás posad'te!“

„Musím už jít, nebudu rušit,“ řekla paní Mearsová a ustupovala ke dveřím. „Děkuji za pozvání. Sbohem, pane Williamsi.“

„Williamsi, prokristapána, to jsem rád, že tě vidím, řekla ti už Helen, co máme v plánu, chceme pryč z města. Na venkov, víš?“

„Říkala...“

„Člověče, my z tohoto zatracenýho města opravdu vypadneme. Léto už je na krku. Ani nevíš, jak rád se zbavím toho televizního chomoutu. Ročně přečíst deset milionů slov televizních slátanin! Dělal jsem to deset let, nemyslíš, že už je nejvyšší čas, abych toho nechal? Connecticut, to je ono! Chceš se napít? Viděl jsi Torna? Je Tom doma, Helen? Ať sem přijde, ať si s Williamsem popovídá. Páni, Williamsi, to Jsme rádi, že jsi tu. Všem už jsem řekl, že k nám asi přijedeš. U koho už jsi byl?“

„Včera jsem byl u Reynoldse.“

„Reynolds, to je redaktor z United Features, že? Jak se mu vede? Může už ven?“

„Trochu.“

„Víš, Helen, to je ten, co dvanáct měsíců seděl doma. Pamatuješ se na Reynoldse? Příjemný člověk, ale v armádě nebo čert ví, kde mu trochu přeskočilo. Celý loňský rok se bál vyjít z bytu, aby na ulici někoho nezabil.“

„Včera večer šel se mnou,“ řekl Williams. „Šel mě vyprovodit k autobusu.“

„Výborně, tak už to s ním je v pořádku, to jsem rád. A slyšels už o Banksovi? Minulý týden se zabil při autohavárii na Rhode Islandu.“

„To není možné!“

„Je, bohužel, byl to jeden z nejlepších lidí na světě, nejlepší fotograf, jaký kdy pracoval pro velké časopisy. Ohromný talent a mladý člověk, strašně mladý, někde přebíral a cestou domů se zabil při srážce. Auta nám byl čert dlužen!“

Williamsovi se zdálo, jako by horký vzduch v místnosti rozrážela křídla velikého hejna havranů. Tohle není Paul. Tohle je manžel té cizí ženy, která se sem nastěhovala po Pierso-nových, kteří se během tří let vystěhovali. Nikdo neví

kam. Nemá cenu se tohohle člověka ptát, kde je Paul, tenhle člověk to nikomu nemůže říci.

„Williamsi, už jsi viděl našeho syna? Ne? Přiveď Torna, Helen, jen ať vyleze!“

Mlčenlivý sedmnáctiletý syn byl přivlečen do dveří obývacího pokoje, kde stál Williams s čerstvě nalitou sklenicí, pohupoval se a cítil, že alkohol ho najednou začíná zmáhat.

„To je Tom, Williamsi, to je Torn.“

„Pamatuješ se přece na Torna.“

„Pamatuješ se na Williamse, Tome?“

„Pozdrav, Tome.“

„Tom je hodný hoch, co říkáš, Williamsi?“

Mluvíli jeden přes druhého, bez oddechu, v jediném proudu, kvapně, překotně, modré plamínky alkoholu v očích a stálý spěch. Helen řekla: „Tome, řekni pár slov z vašeho slangu panu Williamsovi.“

Ticho. Tom toho hodně pochytil, má dobrou hlavu a dobrou paměť. Tome, řekni pár slov ve vaší hantýrce panu Williamsovi. No tak, Tome,“ řekla Helen.

Ticho. Tom stál ve dveřích obývacího pokoje, vysoký, se sklopenýma očima.

„No tak, Tome,“ opakovala Helen.

„Tak ho nech, Helen.“

„Ale Paule, myslela jsem, že by si Williams rád poslechl jejich hantýrku. Vždyť to znáš Tome, tak nám něco řekni!“

„Když nechce, tak ať si to nechá!“ řekl Paul.

Ticho.

„Pojď se mnou do kuchyně, uděláme si ještě něco k pití,“ řekl Paul, táhl Williamse za paži a tyčil se vedle něj jako hora.

V kuchyni sotva stáli na nohou, Paul chytil Williamse za loket, tiskl mu ruku, šeptal mu přímo do obličeje a sám měl obličej jako sele po celodenním nářku. „Williamsi, řekni mi na rovinu, myslíš, že to někam dotáhnu, když s tímhle praštím? Mám senzační námět na román!“ Zpočátku svíral Willi-amsovu paži jen lehce, ale při každém výkyvu se prsty zaryly hlouběji. „Dobrý nápad, že jo, Williamsi?“ Williams se odtáhl, ale paži měl v pasti. Ta ruka mu ji přímo drtila. „No řekni, nebude to nádherná sednout si zas ke psaní! Psát, mít čas pro sebe a shodit taky pár kilo!“

„Jen to nedělej jako syn paní Mearsové.“ „To byl blázen!“ Paul stále mačkal Williamsovu paži. Po všechna minulá léta přátelství si jen tu a tam podali ruku, a

ted' ho Paul chytá, tiskne, svírá, lomcuje s ním a plácá ho po zádech. „Na venkově, panebože, tam budu mít čas přemýšlet a hubnout! Víš, co děláme přes neděli tady ve městě? Urazíme ve dvou láhev whisky nebo dvě. V neděli se s vozem ven nedostaneš, všude je moře aut a lidí. Tak zůstaneme doma, napaříme se a je nám blaze. Ale tohle na venkově přestane. Rád bych, aby sis přečetl nějaký můj rukopis, Williamsi.“

„Ale Paule, na to je dost času!“

„Počkej, Helen, Williams nic proti tomu nemá, že ne, Williamsi?“

Nemám, říkal si Williams v duchu, ale budu mít. Budu z toho mít strach. Kdybych si byl jist, že někde v tom příběhu najdu starého Paula, živého a plného energie, střízlivého a v dobré náladě, jistého a rychlého při rozhodování, osvědčujícího vkus při výběru, přímočarost a pronikavý úsudek v kritice, dobrého organizátora a především dobrého přítele, kterého jsem po léta zbožňoval, kdybych mohl nalézt v tom příběhu tohohle Paula, pustil bych se do čtení okamžitě. Ale nejsem si tím jist a toho nového a cizího Paula bych na papíře vidět nechtěl. Paule, říkal si v duchu, Paule, copak ty nevíš, ty to nechápeš, že ty a Helen se z tohohle města nikdy, slyšíš, nikdy nedostanete?

„Krucinál!“ hulákal Paul. „Jak se ti líbí New York, Willi-amsi? Moc ne, vid'? Jednou jsi říkal, že je neurotický. Víš, ono to tu není o nic horší než v Sioux City nebo v Kenoshe. Potkáš tu jen víc lidí za kratší dobu. Jaké to je, Williamsi, když je člověk najednou slavný a něco znamená?“

Pak spustili oba manželé najednou. Jak byli čím dál opilejší, jejich hlasy se střetaly, slova vzlétala, padala, mísila se, hádala, slévala se v hypnotické proudy, v nekončící šum.

„Williamsi,“ řekla. „Williamsi,“ řekl. „Chystáme se,“ řekla. „Williamsi, prokristapána, vždyť já tě mám rád! Ty neřáde, já tě nenávidím!“ Smál se a bušil Williamsovi do ramene. „Kde je Tom?“ „Jsme na tebe hrdí!“ Byt se stal peklem. Vzduch se hemžil černými křídly. Někdo mu nesmyslně otloukal ruku. „Není to maličkost hodit všecko za hlavu, mít jistotu není k zahazení ..“

Paul chytil Williamse za náprsenku bílé košile. Williams cítil, jak mu odeskakují knoflíky. Vypadalo to, že se ho růžovoučký a rozkurážený Paul chystá napadnout. Čelisti se mu napínaly, dechem zamlžoval Williamsovi brýle. „Jsem na tebe hrdý! Mám tě rád!“ Cloumal mu rukou, mlátil ho do ramene, rval ho za košili, poplácával ho po obličeji. Williamsovi sletěly brýle a kleply o linoleum. „Proboha! Williamsi, promiň!“

„To nic není, s tím si nelam hlavu.“ Williams zvedl brýle. Popraskaná pravá čočka vypadla jako směšná pavučinka. Dal si ji k oku a uviděl zaraženého, rozpačitého Paula, jak se pokouší osvobodit z bláznivého skleněného bludiště. Williams neříkal nic. „Paule, ty jsi nešika!“ ječela Helen. Zazvonil telefon a zvonek u dveří, Paul mluvil, Helen mluvila. Tom někam odešel a Williams si s jasnou hlavou říkal: mně není špatně a nechce se mi zvracet, vážně ne, ale půjdu teď do koupelny a bude mi špatně a budu tam zvracet. Beze slova se sebral a uprostřed zvonění, drnčení, hovoru, křiku, zmatených omluv a překotné přátelskosti prošel vedrem pokojů, až se zbavil toho, co mu připadalo jako dav lidí, důstojně za sebou zavřel dveře koupelny, klesl na kolena, jako by se chtěl modlit k Bohu, a zvedl záchodové prkýnko.

Třikrát se ozval dávný zvuk a z úst mu vytryskl páchnoucí proud. Oči měl zavřené, ale tekly mu z nich slzy, nebyl si docela jist, že už to má za sebou, nebyl si jist, zda nabírá kvůli dechu nebo pláči, zda ty slzy jsou slzy bolesti nebo smutku, anebo to vůbec slzy nejsou. Slyšel, jak voda mizí bílým porcelánem do moře, a stále klečel v modlitební poloze.

Zvenčí se ozvaly hlasy. „Je ti dobře, Williamsi, je ti dobře, jsi v pořádku?“

Nahmatal náprsní kapsu, vytáhl z ní náprsní tašku, zkontroloval ji, uviděl zpáteční lístek na vlak, sklapl ji, dal ji do náprsní kapsy a pevně ji přitiskl rukou. Pak se vyškrábal na nohy, pečlivě si otřel ústa a zadíval se do zrcadla na podivného muže s pavučinkovými brýlemi.

Jak stál u dveří s rukou na klice a chystal se je otevřít, oči pevně zavřené a tělo v mírném rozkmitu, cítil, že váží jen dvaatřicet kilo.

ODVOZ ODPADKU

Takhle probíhal jeho pracovní den: V pět hodin vstal do chladného tmavého rána a umyl si obličej teplou vodou, když byl ohřívač v pořádku, nebo studenou, když ohřívač nefungoval. Pečlivě se oholil a přitom si povídal se ženou, která mu v kuchyni připravovala vejce se šunkou nebo lívance nebo co právě ten den měli. Před šestou už jel vozem do práce a zaparkoval ho na rozlehlém dvoře, kde, než vyšlo slunce, zaparkovali své vozy i všichni ostatní. Obloha bývala v tuhle ranní dobu oranžová a modrá až do fialová, a někdy úplně rudá, a taky žlutá anebo docela světlá jako voda na bílé skále. Někdy ráno viděl ve vzduchu svůj dech a někdy ne. Ale dříve než slunce vyšlo docela, bouchl pěstí do postranice zeleného valníku, řidič, který s ním jezdil, se usmál a pozdravil ho, vylezl do vozu z druhé

strany a už vyjeli do velikého města a proplétali se mnoha ulicemi, než se dostali k místu, kde začali pracovat. Někdy se cestou stavili na černou kávu a se zahřátým žaludkem jeli dál. A pak se dali do práce, což znamenalo, že on před každým domem seskočil, vzal nádoby s odpadky, donesl je k vozu, odkryl víka a klepl nádobou o postranici valníku. Vypadly slupky od pomerančů, kůra melounů a usazenina z kávy, rozpleskly se na dno a prázdný vůz se začal plnit. Vždycky se tam našly i kosti z kotlety, rybí hlavy, slupky z cibule a vyschlý celer. Když byly odpadky čerstvé, nebylo to tak zlé, horší bylo, když byly hodně staré. Ani dobře nevěděl, má-li tu práci rád nebo ne, zkrátka byla to práce, dělal ji dobře, někdy o ní hodně mluvil a někdy na ni ani nepomyslel. Někdy to byla práce báječná, protože se člověk dostal ven brzy ráno, a než čas pokročil, než se rozehrálo slunce a odpadky začaly páchnout, dýchal chladný a svěží vzduch. Avšak většinou ho jeho práce natolik zaujala, že ho plně zaměstnala, nijak ho nerozčilovala a mohl se při ní dívat na domy a upravené zahrady, které míjeli, a pozorovat, jak lidé žijí. A párkrát za měsíc překvapeně zjistil, že se mu to líbí a že to je nejlepší práce na světě.

Tak to šlo po mnoho let. A pak se pro něj najednou práce změnila. Změnila se v jediném dni. Později častokrát přemýšlel o tom, jak se práce za pár krátkých hodin může tak změnit.

Vešel do bytu a neviděl manželku, ani neslyšel její hlas, ačkoli byla doma a zpovzdáli se dívala, jak jde k židli, hmatá po ní a beze slova si do ní sedá. Seděl tam hodně dlouho.

„Co se stalo?“ Konečně k němu pronikl její hlas. Opakovala to už po několikáté.

„Stalo?“ Podíval se na tu ženu a — no ovšem, je to jeho žena, někdo koho zná, a to kolem je jejich byt s vysokým stropem a prošoupanými koberci.

„Něco se dnes stalo v práci,“ řekl.

Neenaléhala.

„Něco se stalo na mém voze s odpadky.“ Suchým jazykem přejížděl po rtech a oči pevně uzavřel všem vjemům, až před nimi nebylo nic než tma a ani jediné světélko, zrovna jako když se člověk probudí uprostřed temné noci, vstane z postele a stojí docela sám v místnosti. „Myslím, že té práce nechám. Musíš mě pochopit!“

„Co mám pochopit?“ vykřikla.

„Nedá se nic dělat. V životě se mi nestala tak zatracená věc.“ Otevřel oči a zůstal sedět, mnul si prsty, ale ruce měl ztuhlé. „Něco tak strašně divného.“

„Tak tu jen tak neseď!“

Z kapsy kožené bundy vytáhl kus novin. „Jsou dnešní,“ řekl. „Desátého prosince 1951. Times z Los Angeles. Zpravodajství civilní obrany. Říká se tu, že do našich vozů na odpadky koupí rádia.“

„No a co je na tom zlého, když si pustíte trochu hudby?“

„Ne, to nebude hudba. Ty tomu nerozumíš. To nebude hudba.“

Otevřel drsnou ruku a pomalu si něco kreslil čistým nehtem, pokoušeje se nalézt pro všechno takový výraz, aby byl jasný jim oběma.

„Tady v tom článku starosta píše, že zamontují do všech vozů na odpadky po celém městě vysílací a přijímací zařízení.“ Pohled mu sklouzl na ruce. „Až naše město zasáhnou atomové bomby, ta rádia se nám ozvou. Naše vozy na odpadky vyjedou nakládat mrtvoly.“

„No co, to vypadá prakticky. Když ...“

„Vozy na odpadky,“ řekl, „vyjedou nakládat mrtvoly.“

„Přece nemůžeš nechat lidi jen tak ležet, nemyslíš? Musíš je vzít a ...“ Žena docela pomalu zavřela ústa. Mrkla, ale jen jednou, a také docela pomalu. Díval se, jak pomalu mrká. Pak se mechanicky otočila, šla k židli, zastavila se, přemýšlela, jak to udělat, a pak si strnule a vzprímeně sedla. Neřekla nic.

Naslouchal tikání svých hodinek, ale zaujalo ho to jen částečně.

Konečně se zasmála. „Dělali si legraci!“ Zavrtěl hlavou. Cítil, jak otáčí hlavou zleva doprava a zprava doleva tak pomalu, jako se dělo všechno ostatní. „Nedělali. Dnes namontovali přijímač do mého vozu. Řekli mi, že kdybych byl při poplachu ve službě, mám odpadky kdekoliv vysypat. Až mi dají rádiem zprávu, mám jet na určené místo a tahat mrtvé.“

V kuchyni hlasitě bublala voda. Ještě chvíli ji nechala přetékat, pak se rukou přidržela opěradla židle, vstala, našla dveře a odešla z pokoje. Bublání ustalo. Objevila se ve dveřích a vrátila se tam, kde on dosud seděl bez hnutí s hlavou ve stejné poloze.

„Všchno je dokonale naplánováno. Mají své čety, seržanty, kapitány, desátníky, všechno,“ řekl. „Dokonce už víme, kam ty mrtvoly vozit.“

„Ty jsi o tom přemýšlel celý den,“ řekla. „Celý den, od rána. Myslel jsem si: Teď už asi nebudu chtít být u odvozu odpadků. Vymysleli jsme si s Tomem takovou hru a měli jsme s tím docela zábavu. Museli jsme to tak dělat. Odpadky jsou špinavá práce. Ale když už člověk u toho je, může si z toho udělat zábavu.“

My jsme si ji s Tomem vymysleli. Prohlíželi jsme si odpadky různých lidí. Viděli jsme, kdo co má. Kosti z kotlet byly u bohatých, listy salátu a slupky od pomerančů u chudých. Je to hloupost, já vím, ale každý chlap si musí práci udělat co nejlepší a aby stála za to, protože proč by ji k čertu jinak dělal? Na takovém voze je člověk svým způsobem vlastním pánem. Dostane se ven časné ráno a je při práci na vzduchu; vidí, jak vychází slunce a jak se probouzí město, a to není k zahození. Ale teď, ode dneška, najednou už to pro mě není ono. '

Jeho žena se rozhovořila. Chrlila na něj vodopády námitek, ale ještě než skončila, mírně ji přerušil. „Vždyť já vím, jsou tu děti, škola, naše auto, všechno vím,“ řekl. „A účty, peníze a splátky. Ale co bys říkala té farmičce, kterou máme po tatínkovi? Proč bychom se nemohli přestěhovat tam, pryč z města? Trochu se ve farmaření vyznám. Mohli bychom si tam udělat zásoby, a kdyby k něčemu došlo, zalézt a žít z nich celé měsíce.“ Neodpověděla.

„Fakt je, že všichni naši přátelé jsou tady ve městě,“ pokračoval rozumně, „Aí jsou tu biografy, zábavní podniky, děti tu mají kamarády a ...“

Zhluboka se nadechla. „Nemůžeme si to ještě pár dní roz-myslet?“

„Nevím. Bojím se toho. Bojím se, že když budu o valníku a o své nové práci přemýšlet, zvyknu si na ni. Ach panebože, to není spravedlivé, že si člověk, lidská bytost, vůbec může zvyknout na takovouhle myšlenku!“

Pomaloučku pokrývala hlavou, očima přejížděla okna, šedé stěny a tmavé obrázky na stěnách. Začala pěstí. Pootevřela

„V noci o tom budu přemýšlet,“ řekl. „Zůstanu chvíli vzhůru. Ráno už budu vědět, co dělat.“ „Dej si pozor před dětmi. Nebylo by dobře, aby se to do-

zvěděl.“ „To víš, že dám.“ „Tak už o tom nebudeme mluvit. Dodělám večeri.“ Vyskočila, rukama si zakryla obličej a pak se podívala na ruce a na slunce za okny. „Propána, děti tu budou co nevidět.“

„Ani nemám hlad.“

„Musíš jíst, musíš všechno dělat jako dřív.“ Rychle se vzdálila a nechala ho samotného uprostřed pokoje, kde ani lehký vánek nerozvlhl záclony. Nad hlavou mu visel šedý strop s osamělou nerozsvícenou žárovkou, která vypadala jako starý měsíc na nebi. Byl klidný. Oběma rukama si třel tváře. Vstal, postavil se do dveří jídelny, postoupil kupředu, cítil, že si sedá, a zůstal sedět v jídelně na židli. Na bílém ubrusu spatřil své ruce, otevřené a prázdné. „Celé odpoledne už přemýšlím,“ řekl si.

Jeho žena přecházela po kuchyni a do ticha, které tu všude vládlo, chrstila příbory a tloukla pánvemi.

„A rád bych věděl,“ pokračoval, „jestli by se ty mrtvolky dávaly na valník naděl, nebo našťí, jestli vpravo nohama nebo hlavou. Jestli by se muži a ženy dávali dohromady, anebo zvlášť? Děti do jiného vozu, nebo mezi muže a ženy? A psi do zvláštních vozů, nebo by se nechávali ležet? Přemýšlel jsem, kolik mrtvol by se vešlo do jednoho vozu. A také jestli se musí skládat na sebe, a pak jsem si uvědomil, že určitě ano. Neumím si to představit. Neumím to vypočítat. Pokouším se, ale neexistuje vůbec žádný odhad, kolik toho člověk může naskládat do jednoho vozu.“ Seděl a představoval si, jaké to je, když končí práci, valník je plný a přes hromádky odpadků se přetáhne plachta, kterou hromádky nepravidelně vyboulí. A jaké to je, když člověk najednou plachtu odkryje a podívá se pod ni. A na pár vteřin uviděl něco bílého jako makaróny nebo nudle, jenže ty bílé věci byly živé a kypěly po milionech. Ale jakmile ucítily na sobě horké slunce, opadly, zavrtaly se a zmizely v listech salátu, vyvařeném hovězím, usazenině kávy a v hlavách bílých ryb. Stačilo, když na ty bílé věci, které vypadaly jako nudle nebo makaróny, deset vteřin svítilo slunce, a byly ty tam, hromada odpadků ztichla a už se nehýbala. Přetáhl přes ni plachtu, díval se, jak se plachta nerovnoměrně napíná nad zakrytými odpadky, a věděl, že pod ní je už zase tma a věci se dávají do pohybu, jako je tomu vždycky, když se věci ocitnou ve tmě.

Když se rozlétly dveře jeho bytu, stále ještě seděl v tom prázdném pokoji. Do pokoje vpadl syn i dcera, oba rozesmátí, ale když ho tam uviděli sedět, přestali se smát.

Ve dveřích kuchyně se objevila jejich matka, chvilku se přidržela dveří a zadívala se na svou rodinu. Viděli její tvář a slyšeli ji říkat:

„Posaďte se, děti, posaďte se!“ Zvedla ruku a vztáhla ji k nim. „Jdete právě včas.“

A SKÁLA ZVOLALA

Krvavé trupy, visící na slunci, se na ně přiřítily, zachvěly se vedrem a červení v zeleném vzduchu džungle, a zmizely. Do okna vozu se provalil zápach rozkládajícího se masa a Leo-nora Webbová rychle zmáčkla knoflík, který selestivě vysunul její okýnko.

„Panebože,“ řekla, „ti řezníci na ulicích, to je strašné.“

Zápach se dosud držel ve voze, pach války a hrůzy.

„Viděl jsi ty mouchy?“ zeptala se.

„Když kupuješ na těchhle trzích maso,“ řekl John Webb, „musíš do něj plácnout rukou. Mouchy se zvednou a pak si teprve můžeš maso prohlédnout.“

V bujně obrostlé zátočině zahnul vozem na svěže zelenou cestu džunglí. „Myslíš, že nás pustí do Juataly, jestli se tam dostaneme?“

„Nevím.“

„Pozor!“

Uviděl ty třpytivé nástrahy na cestě příliš pozdě, pokusil se uhnout, ale zachytil je. Z pravé přední pneumatiky se ozval strašlivý vzdech, vůz se zvedl, klesl a zastavil se. Otevřel auto na své straně a vystoupil. V džungli bylo horko a ticho, silnice byla prázdná, úplně prázdná v poledním klidu.

Postoupil k předku vozu, sklonil se a po celou dobu myslel na revolver připravený v podpažním pouzdře.

Leonořino okénko blyštivě sjelo. „Je pneumatika moc zničená?“

„Pryč, úplně pryč!“ Zvedl tu třpytivou věc, která propíchla a rozpárala pneumatiku.

I „Jsou to kousky rozlámané mačety zasazené do úlomků nepálené cihly a namířené proti kolům našeho vozu. Měli jsme štěstí, že jsme nenajeli všemi pneumatikami.“

„Ale proč to dělají?“

„To víš stejně dobře jako já.“ Kývl na noviny, které ležely vedle ní, na datum a na titulky:

4. října 1963: SPOJENÉ STÁTY A EVROPA MLČÍ!

Rozhlasové stanice Spojených států a Evropy nevysílají. Strašlivé ticho.

Válečný požár dohasl.

Lze soudit, že většina obyvatel Spojených států je mrtva a že většina Evropy, Ruska a Sibiře je rovněž zničena. Éra bělochů na zemi nenávratně skončila.

„Všechno to přišlo tak rychle,“ řekl Webb. „Jeden týden si vyjedeme na dovolenou mimo domov. A v následujícím týdnu - tohle.“

Oba se odvrátili od černých titulků k džungli.

Džungle jim odpověděla ohromnou rozlohou, tichým dechem mechů a listů a miliónem diamantových a smaragdových očí hmyzu.

„Opatrně, Jacku.“

Zmáčkl dva knoflíky. Automatický zvedák pod předními koly zasyčel a zavěsil vůz do vzduchu. Nervózně nasadil kli-ku na disk pravého kola. Pneumatika s ráfkem a vším ostatním mlaskavě odpadla. Nasadit rezervu a odvalit

píchlou pneumatiku do kufru na zavazadla bylo otázkou několika vteřin. Když to dělal, měl pistoli připravenou.

„Prosím tě, Jacku, nestůj tak nekrytě venku.“

„Tak už to začíná.“ Cítil, jak mu vedrem hoří vlasy na lebce. „Noviny se roznášejí rychle.“

„Proboha,“ řekla Leonora. „Mohou tě slyšet!“

Zíral do džungle.

„Vím, že tam jste!“

„Jacku!“

Zamířil na mlčící džungli. „Vidím vás!“ Vypálil čtyřikrát, pětkrát, rychle a rozzuřeně.

Džungle spolkla kulky, ani se nezachvěla. V místech, kde se kulky zavrtaly a zmizely v miliónech akřů zeleného listí, stromů, ticha a vlhké půdy, ozval se krátký páravý zvuk, jako když se trhá hedvábí. Krátká ozvěna ran odumřela. Jedině výfuk bafal za Webbovými zády. Obešel vůz, nasedl, zavřel dvířka a zajistil je.

Usadil se na předním sedadle a znovu nabil pistoli. Pak z toho místa odjeli.

Jeli nepřetržitě.

„Viděl jsi někoho?“

„Ne. A ty?“

Zavrtěla hlavou.

„Jedeš moc rychle.“

Zpomalil právě včas. V zatáčce, do níž zahýbali, pokrývala změť těch jasně se třpytících úlomků celou pravou stranu vozovky. Strhl vůz doleva a projel.

„Ti všiváci!“

„Nejsou to všiváci, jsou to lidé, kteří nikdy neměli takovýhle vůz ani nic podobného.“

Něco ťuklo o okenní tabulku.

Na skle se objevil pramínek bezbarvé tekutiny.

Leonora vzhledla. „Bude pršet?“

„Ne, nějaká moucha narazila na okno.“

Znovu to ťuklo.

„Víš určitě, že to byla moucha?“

Tuk, ťuk, ťuk.

„Zavři okno!“ řekl a přidal plyn.

Něco jí spadlo do klína.

Pohlédla na to. Natáhl se k ní a sáhl na to „Rychle!“

Zmáčkla knoflík. Okýnko vyskočilo nahoru.

Pak si znovu prohlížela klín.

Leskl se na něm droboučký šíp.

„Dej pozor, ať na tebe nekápne ta tekutina,“ řekl. „Zabal ho do kapesníku, pak to vyhodíme.“

Zvýšil rychlost na sto kilometrů za hodinu.

„Jestli cestou narazíme na další překážku, jsme vyřízení.“

„Tohle je místní záležitost,“ řekl. „Vyjedeme z toho.“

Ťukání na tabulky neustávalo. Spršky čehosi dorážely na okno a při jejich rychlosti odpadávaly.

„Jak je to možné,“ řekla Leonora Webbová, „vždyť nás vůbec neznají!“

„Moc bych si přál, aby nás znali.“ Sevřel volant. „Není snadné zabít člověka, kterého znáš. Ale je snadné zabít neznámého.“

„Nechci umřít,“ řekla prostě ze svého místa.

Sáhl si rukou do kabátu. „Kdyby se mi cokoli stalo, tady je můj revolver. Zapřísahám tě, abys ho použila a neztrácela čas.“

Přisedla si těsně k němu a beze slova ujížděli stodvacetiki-lometrovou rychlostí za hodinu přímým pásem silnice v džungli.

Okýnka měli vytažená a v autě byl žár jako v peci.

„Je to přece hloupost,“ ozvala se konečně, „že dávají nože na silnici a snaží se nás zasáhnout. Jak mohou vědět, že vůz, který pojede kolem, budou řídit běloši?“

„Nechtěj po nich, aby uvažovali takhle logicky,“ odpověděl. „Auto je auto. Je veliké, je pro bohaté. Peníze za jeden vůz by jim stačily na celý život. A pak, když zatarasí cestu automobilu, mají možnost chytit buď amerického turistu, nebo bohatého Španěla, jehož předkové, mírně řečeno, se měli chovat lip. A kdyby snad náhodou zablokovali svého člověka, což by bylo k zlosti, tak zkrátka vylezou a pomohou mu přehodit pneumatiky.“ „Kolik je hodin?“ zeptala se.

Už po sto padesáté se podíval na prázdné zápěstí. Nezatvářil se překvapeně. Zalovil v kapse kabátu po lesklých zlatých hodinkách s tiše obíhající vteřinovou ručičkou. Před rokem viděl domorodce, který od jeho hodinek nemohl odtrhnout oči a zíral na ně téměř hladově. Pak si je ten domorodec prohlížel, ne zlobně nebo nenávistně, ne smutně nebo šťastně; jen zmateně.

Toho dne si hodinky sundal a od té doby je nevzal na ruku.

„Poledne,“ řekl.

Poledne.

Před nimi ležela hranice. Spatřili ji a oba současně vykřikli. Zastavili, a aniž si toho byli vědomi, usmívali se.

John Webb se vyklonil z okýnka, začal gestikulovat na pohraniční stráž, upoutával jejich pozornost a vystoupil z vozu. Vykročil ke stanici, kde stáli v družném hovoru tři mladí muži, malí a v neforemných uniformách. Webb se u nich zastavil, ale oni na něj ani nepohlédli. Bavili se dál španělsky a nebrali ho na vědomí.

„Promiňte,“ ozval se po chvíli John Webb. „Můžeme přes hranici do Juataly?“

Jeden muž se na okamžik obrátil „Bohužel, señore.“

Všichni tři se dali znovu do řeči.

„Vy mi nerozumíte,“ řekl Webb a nejbližšího muže uchopil za loket. „Musíme projet.“

Muž zavrtěl hlavou. „Pasy už stejně neplatí. A proč byste vlastně od nás chtěli odjet?“

„Hlásili to v rádiu. Všichni Američané musí okamžitě opustit zem.“

„Aha, si, si,“ přikývli všichni tři vojáci a poťouchle na sebe pohlédli zářícíma očima.

„Jinak zaplatí pokutu nebo budou vězněni, anebo obojí,“ pokračoval Webb.

„Můžeme vás pustit přes hranice, jenže v Juatale vám dají také jen čtyřicet hodin na opuštění jejich země. Jestli mi nevěříte, tak poslouchejte!“ Strážný se otočil a zavolal přes hranici: „Haló, ty tam! Haló!“

Čtyřicet metrů odtud se ve slunečním žáru otočil muž, který kráčet s puškou v ruce.

„Hej, ty tam, Paco, chceš tyhle dva?“ „Ne, gracias — gracias, nechci,“ odpověděl ten muž s úsměvem.

„Tak vidíte,“ řekl strážný a obrátil se k Johnu Webbovi.

Všichni vojáci se smáli. „Mám peníze,“ řekl Webb. Muži se přestali smát.

První strážný pokročil k Johnu Webbovi a jeho obličej už nevyjadřoval klidnou pohodu; byl jako hnědý kámen.

„Ano,“ řekl. „Vždycky máte peníze. Já vím. Přijdete si sem a myslíte si, že penězi dokážete všechno. Jenže co jsou peníze? Peníze jsou jenom slib, señore. Víím to z knih. A když se někomu přestane líbit vaše slibování, co pak?“ „Dám vám, o co si řeknete.“ „Vážně?“ strážný se obrátil ke svým přátelům. „Dá nám,

o co si řekneme.“ Webbovi řekl: „Děláte si blázny. Vy jste si z nás vždycky dělali blázny, že?“

„Ne.“

„Mañana, vysmívali jste se nám. Mañana, vysmívali jste se našim siestám a našemu pomalému tempu, našemu odkládání, že?“

„Já ne. Někdo jiný.“

„Ano. Vy.“

„Na téhle stanici jsem v životě nebyl.“

„Jenže já vás stejně znám. Doběhni tamhle, udělej tohle, udělej tamhleto. Aha, tady máš peso, kup si dům. Doběhni tamhle, udělej tohle, udělej tamhleto.“

„To jsem nebyl já.“

„To je jedno, vypadal zrovna jako vy.“

Stáli na slunci, pod nimi se černaly jejich stíny a uniformy měli v podpaží propocené. Voják se posunul blíže k Johnu Webbovi. „Už nikdy pro vás nebudu muset nic dělat.“

„Nikdy jste nemusel. Nikdy jsem vás nežádal.“

„Chvějete se, señore.“

„Nic to není. To je ze slunce.“

„Kolik máte peněz?“ zeptal se strážný.

„Tisíc pesos, když nás necháte projet, a tisíc pro toho na druhé straně.“

Strážný se znovu otočil. „Bude tisíc pesos stačit?“ „Ne,“ řekl druhý strážný. „Řekni, ať nás udá!“

„Ano,“ řekl strážný už zase k Webbovi. „Oznamte mě. Dejte mě vyhodit ze služby. Před několika lety jste mě jednou dal vyhodit.“

„To byl někdo jiný.“

„Zapište si mé jméno. Jsem Carlos Rodríguez Ysotl. A teď dál.“

„Už rozumím.“

„Ne, nerozumíte,“ řekl Carlos Rodríguez Ysotl. „Teď mi dejte dva tisíce pesos.“

John Webb vytáhl náprsní tašku a předal peníze. Carlos Rodríguez Ysotl si olízl palec a zvolna odpočítával peníze pod modrou azurovou oblohou své země. Poledne pokročilo, ze skrytých pramínek se vyřinul pot a lidé nad svými stíny lapali po dechu.

„Dva tisíce pesos.“ Složil je a beze spěchu strčil do kapsy. „Teď obraťte vůz a namířte si to k jiné hranici.“

„K čertu, to mám jet dál!“

Strážný na něho pohlédl. „Obráťte vůz.“

Stáli tak beze slova pěknou chvíli, na pušku v ruce strážného pražilo slunce. Pak se John Webb obrátil, rukou si zakryl tvář, pomalu kráčel k vozu a vklouzl na přední sedadlo.

„Co budeme dělat?“ zeptala se Leonora.

„Půjdeme k čertu. Anebo se pokusíme dojet do Porta Bella.“

„Jenže potřebujeme benzín a musíme si dát přezout rezervu. A jet zpátky po těch silnicích .. . tentokrát by tam mohli naházet klády a ...“

„Já vím, já vím.“ Promnul si oči a zůstal chvíli sedět s hlavou v dlaních. „Jsme sami, můj Bože, jsme sami. Jen si vzpomeň, jak jsme se cítili bezpeční! Tak bezpeční! Hlásili jsme se ve všech velkých městech na amerických konzulátech. Vzpomínáš si, jak se na to dělaly narážky: ‚Ať jedeš kam chceš, všude uslyšíš šum orlích křídel!‘ Anebo snad to byl šustot papírových peněz? Už zapomínám. Ježíši Kriste, svět se vyprázdnil strašně rychle. Na koho se obrátím teď?“

Chvilí vyčkala s odpovědí a pak řekla: „Myslím, že jen na mě. To není mnoho.“

Objal ji. „Jsi skvělá. Neděláš žádné hysterické scény, nic.“

„Možná že začnu jančit, až se večer dostaneme do postele, jestli ještě vůbec nějakou postel najdeme. Od snídaně jsme už urazili milióny kilometrů.“

Dvakrát ji políbil na suchá ústa. Pak se pomalu posadil zpátky na místo. „Nejdříve se musíme pokusit sehnat benzín. Jestli ho dostaneme, můžeme vyrazit do Porta Bella.“

Ti tři vojáci se při jejich odjezdu bavili a žertovali.

Když jeli asi minutu, tiše se rozesmál.

„Na co jsi myslel?“ zeptala se ho žena.

„Vzpomněl jsem si na jeden starý spirituál. Je to nějak takhle:

Ke skále šel jsem skrýt svou tvář a skála zvolala: ‚Tady se neschováš, tady se vůbec nikde neschováš!‘„

„Vzpomínám si na něj,“ řekla.

„Ta píseň se teď moc dobře hodí,“ pokračoval. „Zazpíval bych ti ji celou, kdybych si dokázal vzpomenout, jak to je. A kdyby mi bylo do zpěvu.“

Sešlápl plyn až k podlaze.

Zastavili u benzínové pumpy, a když se dlouho nikdo neobjevoval, John Webb zatroubil. V tu chvíli však poděšeně odtrhl ruku od tlačítka a hleděl na ni, jako by byla malomocná.

„Tohle jsem neměl dělat.“

V zastíněných dveřích benzínové pumpy se objevil prodavač. Za ním se vynořili ještě dva muži.

Všichni tři vyšli, obcházelí vůz, prohlíželi si ho, dotýkali se ho, zkoumali ho.

V denním světle měly jejich obličejové barvy sežehlé mědi. Dotýkali se pružných pneumatik a čichali sytou novou vůni kovu a čalounění.

„Señore,“ ozval se konečně pumpař.

„Rádi bychom si koupili trochu benzínu.“

„Žádný benzín nemáme, señore.“

„Ale vždyť podle ukazatele na čerpadle máte plno. A vidím benzín tamhle nahore ve skleněné nádrži.“

„Žádný benzín nemáme,“ řekl muž. „Dám vám dvě pesa za litr!“

„Gracias, ne.“

„S benzínem, který máme, se odtud nikam nedostaneme,“ řekl Webb, když zkontroloval ručičku. „Máme už jen litr. Měli bychom raději nechat vůz tady a zajít do města, tam uvidíme, co se dá dělat.“

„Dám vám na vůz pozor, señore,“ ozval se pumpař, „jestli mi tu necháte klíčky.“

„To nemůžeme udělat!“ řekla Leonora. „To přece nemůžeme.“

„Nemáme na vybranou. Můžeme ho buď zaparkovat na silnici a nechat ho na pospas tomu, kdo půjde okolo, anebo ho necháme tomuhle člověku.“

„To bude lepší,“ řekl ten muž.

Vylezli z vozu, zůstali stát a dívali se na něj.

„Byl to krásný vůz,“ řekl John Webb.

„Moc krásný,“ souhlasil ten muž a napřáhl ruku pro klíčky. „Dám na něj dobrý pozor, señore.“

„Ale Jacku ...“

Otevřela zadní dvířka a začala vytahovat zavazadla. Přes rameno jí zahlédl veselé cestovní nálepky, výbuch barev, který dopadl na kůži a přikryl odřená místa nánosem mnoha let cestování, mnoha let v nejlepších hotelích nejméně dvaceti států.

Zalita potom dřela se s kufry, ale on ji *zarazil a* chvilku stáli v otevřených dvířkách vozu, prudce oddychovali a dívali se na pěkné objemné kufry, v nichž byly nádherné tvídy, svědkové jejich života a osudů, parfémy za čtyřicet dolarů, chladivé temné kožešiny a stříbrné rukojeti ke golfovým holím. V každém kufru bylo zabaleno dvacet let; dvacet let a na padesát rolí, které sehráli v Riu, v Římě a Šanghaji. Avšak nejčastěji a nejlépe ze všeho představovali bohaté, životem kypí-

cí a podivuhodně šťastné manžele Webbovy, usměvavý pár, který uměl namíchat vzácné martini, známé pod jménem Sahara.

„Nemůžeme všechno odnést do města,“ řekl. „Přijdeme si pro to později. Až pak.“ „Ale ..“ Umlčel ji tím, že ji obrátil a vykročil s ní po silnici.

„Ale to tu nemůžeme nechat. Nemůžeme opustit všechna zavazadla a nemůžeme opustit vůz! Víš co, já vytočím všechna okýnka a zamknu se ve voze a ty zatím dojdeš pro benzín, nešlo by to?“ řekla.

Zastavil se a pohlédl zpátky na tři muže, kteří stáli u vozu planoucího ve žlutém slunci. Dívali se na ženu a oči jim svítily.

„Tady máš odpověď,“ řekl. „Pojď.“

„Ale přece jen tak beze všeho neodejdeš a nenecháš tu automobil za čtyři tisíce dolarů!“ vykřikla.

Pevně, klidně, ale rozhodně jí sevřel loket. „Vůz je na to, aby se v něm cestovalo. Když nejede, není k ničemu. Nám teď nezbývá než cestovat. Automobil nestojí ani za pětník, když v něm není benzín. Dvě dobré silné nohy mají cenu stovky automobilů, když člověku slouží. Právě jsme začali házet věci přes palubu. Budeme vyhazovat všechnu přítěž tak dlouho, až nám nezůstane ani nit.“

Přiměl ji k chůzi. Kráčela vytrvale a vyrovnala s ním krok. „Je to divné. Hrozně divné. Takhle jsem nešla už hezkých pár let.“ Pozorovala pohyby nohou pod sebou, pozorovala, jak ubíhá silnice, pozorovala, jak džungle běží na obou stranách, pozorovala, jak manžel rychle kráčí vedle ní, až se jí dokonce zdálo, že ji ten pravidelný rytmus hypnotizuje. „Ale mám dojem, že se člověk všechno zase naučí,“ řekla po

chvíli.

Slunce na obloze postoupilo a oni už pěknou chvíli šlapali po rozpálené silnici. Když měl John Webb všechno promyšleno, začal myslet nahlas. „Víš, myslím, že v určitém ohledu je dobré být úplně na dně. Místo abychom se teď starali o tučt zatracených krámů — máme jen dva zájmy — tebe a mě.“

„Pozor, jede auto — měli bychom raději . . .“

Pootočili se a s výkřikem uskočili. Padli vedle vozovky, lehli si a pozorovali vůz, který přefícel rychlostí sto deseti kilometrů za hodinu. Někdo zpíval, muži se smáli, křičeli a mávali. Vůz přeletěl do prachu, zmizel za zatáčkou a v jednom kuse vytruboval dvouhlasou houkačkou.

Pomohl jí vstát a zastavil se na tiché silnici.

„Viděl jsi to?“

Pozorovali, jak si pomalu sedá prach. „Doufám, že nezapomenou aspoň vyměnit olej, přezkoušet baterii a zeje napadne nalit vodu do chladiče,“ řekla a odmlčela se. „Zpívali si, vid’?“

Přikývl. Omámené zírali na veliký mrak prachu, který jemnou blankou žlutého pylu potáhl jejich hlavy i ruce. Všiml si, že při mrknutí jí odlétlo od víček pár třpytivých kapek.

„To ne,“ řekl. „Vždyť to koneckonců byl jen stroj.“

„Měla jsem ho moc ráda.“

„My vždycky máme všechno rádi až moc.“

Při dalším pochodu narazili na roztříštěnou láhev od vína, z níž ještě vystupovaly čerstvé výpary, když ji překračovali.

Nebyli už daleko od města, šli za sebou husím pochodem, žena vpředu, manžel ji následoval, oba hleděli při chůzi na nohy, a tu je rachot plechu, sykot páry a bublání vody přimělo, aby se otočili a podívali za sebe. Po silnici jel mírnou rychlostí nějaký stařec ve fordce z roku 1929. Blatníky vůz neměl, lak poškodilo slunce, až ošklivě oprýskal, ale stařec jel na své sedačce klidně a důstojně. Zpod špinavého pana-máku vystupovala jeho tmavá přemýšlivá tvář, a když ty dva lidi uviděl, popojel k nim vozem, z něhož se kouřilo a motor mlátil pod kapotou, otevřel skřípající dvířka a řekl: „Dnes není den na procházku.“

„Děkujeme vám,“ odpověděli.

„Není zač.“ Stařec měl na sobě prastarý zažloutlý letní oblek a umaštěnou kravatu, volně uvázanou na vrásčitém krku. S půvabným úklonem hlavy pomohl dámě na zadní sedadlo. „My muži si sedneme dopředu,“ navrhl, a tak se John Webb posadil dopředu a vůz, zahalen chvějivými výpary, vyrazil.

„Jmenují se García.“

Představili se a uklonili se na pozdrav.

„Váš vůz se rozbil? Hledáte pomoc?“ zeptal se señor García.

„Ano.“

„Pak dovolte, abych vás i mechanika odvezl zpátky,“ nabídl stařec.

S díky nabídku odmítli. Stařec ji opakoval znovu, ale když shledal, že jeho zájem a účast je přivádí do rozpaků, velice zdvořile změnil námět hovoru.

Dotkl se hromádky složených novin na svém klíně. „Čtete noviny? To je vlastně samozřejmé. Ale čtete je tak jako já? Pochybuji, že jste přišli na můj systém. Přesně řečeno, ani já jsem na něj nepřišel; ten systém mi byl vnucen. Dnes uznávám, že se ukázal být moc dobrý. Vždycky dostávám noviny s týdenním zpožděním. Všichni, kdo máme předplatné, dostáváme noviny z

hlavního města s týdenním zpožděním. A tahle okolnost pomůže člověku střízlivě přemýšlet. Člověk uvažuje velmi opatrně, když bere do ruky týden staré noviny.“

Manželé ho požádali, aby pokračoval.

„To máte tak,“ řekl stařec, „pamatuji si, že když jsem kdysi bydlel měsíc v hlavním městě a kupoval si každý den čerstvé noviny, šel jsem láskou, hněvem, roztrpčením i marností; vášně mnou lomcovaly. Byl jsem mladý a nad vším, co jsem viděl, jsem hned vyletěl. Ale pak jsem si uvědomil, k čemu to vede, když věřím tomu, co čtu. Nevšiml jste si toho sám? Vy věříte novinám, které byly vytištěny v den, kdy šije kupujete? Tohle se stalo před pár hodinami, pomyslíte si! To musí být pravda.“ Zavrtěl hlavou. „Tak jsem se naučil stát stranou a nechat noviny zestárnout a vyzrát. Když jsem se vrátil sem, do Colonie, uvědomil jsem si, jak titulky ztrácejí přitažlivost. Týden staré noviny — na ty se dá přece klidně plivnout, když se vám zlíbí. Jsou jako žena, kterou jste sice miloval, ale už po několika dnech vidíte, že není taková, jak jste si myslel. Má vlastně docela nezajímavý obličej. A je mělká jak miska s vodou.“

Řídil svůj vůz jemně, ruce držel na volantů pečlivě a s láskou jako na hlavě svých hodných dětí. „A tak se teď vracím domů, abych si přečetl noviny za celý týden, abych do nich nahlížel, abych si s nimi pohrával.“ Rozestřel jedny noviny na koleně a od řízení do nich příležitostně nakukoval. „Ten Papír je tak bílý jako mysl dítěte, které je od narození hlupáček a má ji úplně prázdnou. Na takové prázdné místo můžete dát cokoli. Podívejte tady! Tyhle noviny říkají, že lidé se světlou pletí jsou na celém světě mrtvi. To tvrzení je ovšem velice hloupé. Právě teď sedí pravděpodobně milióny bílých mužů i žen u oběda nebo. u večeře. Země se otřeše a zřítí se nějaké město. Lidé z toho města utíkají a křičí: Všechno je ztraceno. Ve vedlejší vesnici se lidé diví, k čemu tolik rámusu, vždyť oni si přes noc skvěle odpočinuli! Áá, svět je pot'ouchlý. Lidé si neuvědomují, jak je pot'ouchlý. Pro ně je všechno buď černé, nebo bílé. Pověst má křídla. Právě dnes odpoledne je ve všech vesničkách podél této silnice veliká slavnost. Běloch je mrtev, říká pověst, a přitom já jedu do města se dvěma, kteří jsou stoprocentně naživu. Doufám, že vám nevadí, že takhle mluvím? Kdybych nemluvil s vámi, mluvil bych k motoru před sebou, jenže ten odpovídá moc hlučně.“ Byli na kraji města.

„Promiňte,“ řekl John Webb, „ale nebylo by moudré, aby vás dnes viděli s námi. Vystoupíme zde.“

Stařec zdráhavě zastavil a řekl: „Je to od vás velmi laskavé a pozorné.“ Obrátil se na krásnou paní.

„Když jsem byl mladý, měl jsem plnou hlavu divokých nápadů. Četl jsem všechny knihy z Francie, které napsal muž jménem Jules Verne. Vidím, že ho znáte. V noci jsem si často myslel, že musím být vynálezcem. To všechno už je za mnou; nikdy jsem neudělal, co jsem si myslel, že bych mohl udělat. Ale vzpomínám si jasně, že jeden ze strojů, které jsem chtěl sestrojít, byl stroj, který by umožnil každému člověku, aby se na hodinu cítil někým jiným. Ten stroj hýřil barvami a vůněmi a byl v něm film, byl jako divadlo a byl jako rakev. Člověk se do něj položil. Pak zmáčkl knoflík a na hodinu mohl být Eskymákem v chladném větru někde tam nahoře, anebo mohl být urozeným Arabem na koni. Všechno, co cítil Newyorčan, mohl jste čichat i vy. Všechno, co chutnal nějaký člověk ze Švédska, mohl jste chutnat i vy. Všechno, co chutnal nějaký Číňan, znal i váš jazyk. Ten stroj byl jako nějaký jiný člověk — už je vám jasné, oč mi šlo? Pokaždé, když jste vstoupili do mého stroje, mohl jste stisknutím mnoha knoflíků být bílý nebo žlutý, nebo i negrito. Mohlo se z vás dokonce stát i dítě nebo žena, když jste se chtěl hodně pobavit.“

Manželé vystoupili z vozu.

„Pokusil jste se vůbec ten stroj vynalézt?“

„To už je tak dávno. Úplně jsem na něj zapomněl. Až dnes jsem si pomyslel, že bychom z něj mohli mít užitek, že ho potřebujeme. Je to směla, že jsem se ho nikdy nepokusil sestavit. Jednou to udělá někdo jiný.“

„Možná,“ řekl John Webb.

„Bylo pro mě potěšení promluvit si s vámi,“ řekl stařec. „Bůh vás provázej.“

„Adiós, señore Garcío,“ řekli.

Vůz zvolna odjížděl v oblaku páry. Celou minutu pozorovali, jak se vzdaluje. Pak vzal John Webb beze slova manželku za ruku.

Do městečka Colonia dorazili pěšky. Prošli kolem malých krámků, kolem řeznictví a fotografa. Lidé se zastavovali, když je míjeli, a nespustili z nich oči, dokud byli v dohledu. Webb při chůzi každou chvíli zdvihl ruku a dotkl se pod kabátem pouzdra s revolverem; ale jen pokradmu a zkusmo jako někdo, kdo si nahlídal nepatrný vřídek, který hodinu od hodiny roste a zvětšuje se ...

Patio hotelu Esposa bylo chladné jako jeskyně pod modrým vodopádem. V klecích zpívali ptáci a ozvěny zněly jako krátké výstřely z pušek, jasně a rovně.

„Vzpomínáš si? Zastavili jsme se tu před léty,“ řekl Webb a vedl ženu do schodů. Stáli v chladivé jeskyni, vděční za modrý stín.

„Señore Esposo,“ řekl John Webb, když jim od přepážky vykročil vstříc malý tloušťák a zamžoural na ně. „Vzpomínáte si na mě? Jsem John Webb. Před pěti lety -- jsme tu hráli jednou v noci karty.“

„Samozřejmě, samozřejmě.“ Señor Esposa se uklonil paní Webbové a letmo jim podal ruku. Nastalo nepříjemné mlčení.

Webb si odkašlal. „Dostali jsme se do nesnází, señore. Mohli bychom tu dostat pokoj, jen na dnešní noc?“ „Vaše peníze jsou vždycky vítané.“

„Chcete tím říct, že pro nás máte pokoj? Rádi vám zaplatíme předem. Panebože, jak my si potřebujeme odpočinout! Ale ještě víc potřebujeme benzín.“

Leonora uchopila manžela za paži. „Ty už jsi zapomněl? Vždyť nemáme vůz.“

„Ach, máš pravdu.“ Na okamžik zmlkl a pak vzdychl. „Dobrá, nechme benzín benzínem. Jede odsud teď někdy autobus do hlavního města?“ „Všechno včas zjistíme,“ řekl majitel nervózně. „Račte tudy.“

Když stoupali po schodech, zaslechli hluk. Vyhledli z okna a uviděli svůj vůz kroužit kolem dokola náměstím, osmkrát za sebou, plný pokřikujících a zpívajících mužů a ještě další viseli na předních blatnících a smáli se. Za vozem běžely děti a psi.

„Takové auto bych rád měl,“ řekl señor Esposa.

Stáli v pokoji ve třetím patře hotelu Esposa a majitel naléval pro všechny tři trochu chladného vína. „Na ‚změnu‘,“ řekl señor Esposa. „Na to se napijeme.“

Pili. Señor Esposa olízl rty a utřel si je o rukáv kabátu. „Člověka vždycky překvapí a rozesmutní, když vidí, jak se svět mění. Je to šílenství, doběhli nás, řeknete si. Je to neuvěřitelné. A přece — ale nechme toho. Pro dnešní noc jste v bezpečí. Osprchujte se a dobře se najezte. Nebudu vás tu moct mít déle než jednu noc, abych se vám odvděčil za laskavost před pěti léty.“ „A zítra?“

„Zítra? Nejezděte autobusem do hlavního města. Jsou tam pouliční nepokoje. Několik lidí ze severu bylo zabito. Není to nic vážného. Za pár dní bude po všem. Ale musíte být opatrní, dokud těch pár dní nepřejde a krev se neochladí. Spousta špatných lidí dnešní situaci využívá, señore. Tihle lidé se pod pláštěm velikého vzkříšení nacionalismu rozhodně pokusí v příštích osmačtyřiceti hodinách získat moc. Žene je sobectví a patriotismus, señore. Dneska už nedokážu oddělit jedno od druhého. Proto se musíte skrývat. A to je problém. Za pár hodin se město doví, že jste tu. Pro můj hotel by to mohlo být nebezpečné. Těžko říct.“

„Chápeme vás. Jste hodný, že jste nám alespoň takhle pomohl.“

„Jestliže budete cokoliv potřebovat, zavolejte mě.“ Señor Esposa dopil zbytek vína ve své sklenici. „Dopijte tu láhev,“ vyzval je.

Ohňostroj začal o deváté večer. Nejprve jedna a za ní druhá raketa se vznesla k temné obloze, rozprskla se ve větru a vytvořila plamenné obrazce. Každá raketa se na vrcholu své dráhy s třesknutím rozevřela a vypustila šik červených a bílých plamenných proudů, které vytvořily jakousi klenbu nádherné katedrály.

Leonora a John Webbovi stáli u otevřeného okna v neosvětleném pokoji, dívali se ven a poslouchali. S přibývajícými hodinami proudilo do města všemi cestami i pěšinami čím dál víc lidí, začali zavěšení korzovat po náměstí, zpívali, štěkali jako psi, kokrhali jako kohouti a pak padli na vydlážděné chodníky, posadili se, smáli se, zakláněli hlavy a rakety přitom vybuchovaly spršky barev na jejich nepřírozně zakloněné obličej. Sípavá dechovka dunivě spustila.

„Tak takhle jsme dopadli po pár stoletích, kdy jsme měli navrch. Tohle zbylo z naší bělošské nadřazenosti — ty a já v temném pokoji, pět set kilometrů ve vnitrozemí oslavující-

ho státu.“ „Musíš to vidět jejich očima.“ „Ach, tak jsem to viděl i celou dobu, co jsem měl navrch. Určitým způsobem jsem rád, že jsou šťastní. Sám pánbu ví, co se načekali. Jen by mě zajímalo, jak dlouho jejich štěstí potrvá. Když už tu není obětní beránek, koho budou obviňovat, že je utiskuje, kdo bude tak při ruce a tak jasně vinen, jako jsi ty, já a ten člověk, který bydlel v tomhle pokoji před námi?“

„To nevím.“

„My jsme se tak dobře hodili! Ten člověk, který měl tenhle pokoj pronajatý minulý měsíc, se moc dobře hodil, byl nápadný. Hlasitě vtipkoval o siestách domorodců. Za nic na světě by se nenaučil ani žblebhnout španělsky. Ať se ksakru oni učí anglicky, aby uměli mluvit jako lidi, říkával. Pil přes míru a příliš se pelešil s domorodými ženami.“ Ustal v hovoru a odstoupil od okna. Rozhlédl se po pokoji.

Když třeba jen vezmu zařízení, napadlo ho. Na tuhle pohovku si ten člověk dával špinavé boty, tady vypálil cigaretami díry do koberce a bůhví jak udělal tu vlhkou skvrnu na stěně vedle postele. Židle jsou poškrábané a okopané. Nebyl to jeho hotel ani jeho pokoj; byl pronajatý, nic pro něj ne-znamenal. Tak se tenhle všivák, nějaký obchodní cestující, snad obchodní rada, potuloval touto zemí po celých minulých sto let; teď jsme tu my a podobáme se mu natolik, že bychom mohli být jeho bratrem a sestrou, a tam dole jsou *oni* v noci, v níž majordomus pořádá bál. Oni nevědí, anebo jestliže vědí, nebudou myslet na to, že zítra budou stejně chudí a stejně utlačováni jako vždycky, že se jen celá mašinérie posune do jiného soukolí.

Ted' přestala kapela dole hrát; nějaký muž vyskočil k hudebníkům a rozkřikl se. Vzduchem se blýskaly mačety a hnědě zazářila polonahá těla.

Muž na pódiu stál čelem k hotelu a vzhlížel k temnému pokoji, v němž nyní stáli John a Leonora Webbovi mimo dosah občasné sem dopadajícího světla.

Muž křičel.

„Co říká?“ zeptala se Leonora.

John Webb překládal: „„Svět je ted' svobodný,' říká.“

Muž zvýšil hlas.

John Webb překládal dál. „Říká: „Jsme svobodní!“,

Muž vystoupil na špičky a gestem naznačil zlomení okovů. „Říká: „Nepatříme nikomu, nikomu na celém světě.'„

Dav řičel, kapela spustila znovu a ten člověk zůstal na pódiu, zabodával upřený pohled do okna jejich pokoje a v očích měl soustředěn hněv všehomíra.

V noci bylo slyšet šarvátky, bouchání pěstí, zvýšené hlasy, debatování i výstřely. John Webb nespal a slyšel zdola seňora Esposu, jak někoho přemlouvá, klidně, ale rozhodně. A pak ještě odumírání vřavy, poslední rakety na obloze a poslední řinkot lahví třísťících se o dlažbu.

V pět hodin ráno se vzduch rozechříval do nového dne. Na dveře ložnice někdo zlehka zatukal.

„To jsem já, Esposa,“ ozvalo se.

John Webb zaváhal — byl jen napolo oblečen a nevyspáním se sotva držel na nohou —, ale pak otevřel.

„To byla noc, to byla noc!“ řekl seňor Esposa, vstoupil do pokoje, kroutil hlavou a tiše se smál. „Slyšeli jste ten rámus? Slyšeli? Chtěli se dostat sem nahoru, do vašeho pokoje. Já jsem tomu zabránil.“

„Děkujeme vám,“ řekla Leonora, která dosud ležela v posteli, obrácená ke stěně.

„Byli to samí staří přátelé. Ale dohodl jsem se s nimi. Byli tak opilí a šťastní, že souhlasili s tím, že počkají. Mám dát vám oběma návrh.“ Náhle jako by upadl do rozpaků. Postoupil k oknu. „Všichni vyspávají. Jen pár jich je vzhůru. Pár mužů. Vidíte je tamhle na protější straně náměstí?“ John Webb vyhlédl na náměstí. Uviděl hnědé muže, jak si tam klidně povídají o počasí, o světě, o slunci, o tomto městě a snad i o vínu.

„Señore, měl jste někdy v životě hlad?“ „Jednou, asi den.“

„Jen jeden den. Měl jste vždycky dům, ve kterém jste mohl bydlet, a auto, ve kterém jste se mohl vozit?“

„Měl, až do včerejška.“

„Byl jste někdy bez práce?“

„To ne.“

„Dožili se všichni vaši bratři a sestry jedenadvaceti let?“

„Všichni.“

„I já,“ řekl señor Esposa, „dokonce i já vás teď trochu nenávidím. Protože já jsem neměl střechu nad hlavou. Já jsem měl hlad. Já mám tři bratry a sestru pochované tamhle na vršku za městem na hřbitově, protože umřeli na tuberkulózu, ještě jim nebylo devět let.“

Señor Esposa pohlédl na muže na náměstí. „Já teď už nemám ani hlad, ani nejsem chudý, mám auto a jsem naživu. Ale já jsem jeden z tisíce. Co můžete vy dnes říct tamtěm venku?“

„Pokusím se něco vymyslet.“

„Já se už dávno přestal pokoušet. Señore, vždycky jsme my, běloši, byli v menšině. Já jsem Španěl, ale narodil jsem se -tady. Mě tu trpí.“

„Nikdy jsme si nepřipustili, že nás byla menšina,“ řekl Webb, „a teď se Člověku na tu skutečnost těžko zvyká.“

„Chováte se překrásně.“

„Slouží nám to ke cti?“

„V býčích zápasech ano, ve válce také, ve všech takovýchhle záležitostech nesporně ano. Nenaříkáte a nevymlouváte se. Neutíkáte a neděláte nikomu tyát. Myslím, že jste oba velmi stateční.“Majitel hotelu se pomalu a bezmocně posadil.

„Přišel jsem vám nabídnout možnost usadit se tu,“ řekl.

„Chtěli bychom odtud, kdyby to bylo možné.“

Hoteliér pokrčil rameny. „Vůz vám ukradli a nemohu udělat nic, abyste ho dostali zpátky. Z města nemůžete odejít. Zůstaňte raději a přijměte práci v mém hotelu.“

„Myslíte, že nemáme možnost odcestovat?“

„Může to trvat dvacet dní, señore, zrovna jako dvacet let. Nemůžete existovat bez peněz, bez jídla a bez přístřeší. Pomyslete na to, že mám hotel a že mám pro vás práci.“

Hoteliér vstal, přešel nešťastně ke dveřím, postavil se u židle a hladil Webbovo sako, které přes ni leželo přehozeno.

„Jakou práci?“ zeptal se Webb.

„V kuchyni,“ odpověděl hoteliér a odvrátil oči.

John Webb seděl na posteli a neříkal nic. Jeho žena se ani nehnula.

Señor Esposa pokračoval. „Je to to nejlepší, co mohu udělat. Co víc ode mě můžete žádat? Včera v noci vás ti dole z náměstí chtěli oba. Viděli jste jejich mačety? Usmlouval jsem to s nimi. Měli jste štěstí. Řekl jsem jim, že dvacet let budete zaměstnání v mém hotelu, že jste moji zaměstnanci a že si zasloužíte mou ochranu.“

„To jste řekl!“

„Señore, señore, buďte rád! Jen si to uvažte! Kam chcete jít? Do džungle? Za dvě hodiny vás dostanou hadi. Anebo se chcete vydat osm set kilometrů do hlavního města, které vás určitě nepřivítá? Musíte se postavit tváří v tvář skutečnosti.“ Señor Esposa otevřel dveře. „Nabízím vám poctivou práci a dostanete za ni obvyklou mzdu dvě pesa denně a stravu. Zůstanete raději se mnou, anebo se vydáte v poledne na náměstí k našim přátelům? Uvažte to.“

Dveře se zavřely. Señor Esposa odešel.

Webb zůstal stát a dlouho se díval na dveře.

Pak došel k židli a nahmatal pouzdro pod volně přehozenou bílou košilí. Pouzdro bylo prázdné. Držel je v rukou, přivíral oči nad jeho prázdnotou a znovu se zadíval na dveře, jimiž právě prošel señor Esposa. Přešel pokoj a posadil se na postel vedle své ženy. Natáhl se vedle ní, vzal ji do náručí, políbil ji a tak zůstali ležet a pozorovali, jak se pokoj rozedmívá novým dnem.

V jedenáct hodin dopoledne se začali oblékat, obrovská okna až na zem měli v pokoji dokořán. Pan Esposa připravil do koupelny mýdlo, ručníky, holicí strojek, a dokonce i parfém.

John Webb se pečlivě oholil a oblékl.

V jedenáct třicet zapnul malé rádio vedle postele. Na takové rádio se normálně dal chytit New York, Cleveland nebo Houston. Ale v éteru bylo ticho. John Webb rádio zavřel.

„Není kam se vrátit — není proč se vrátit — není nic.“

Jeho žena seděla na židli u dveří a dívala se na stěnu.

„Mohli bychom zůstat tady a pracovat,“ řekl.

Konečně se vytrhla ze strnulosti. „Ne. To bychom nemohli udělat, to snad ne. Nebo myslíš, že ano?“

„Ne, mám dojem, že ne.“

„Nevím, jak bychom to mohli udělat. Ať je to jak chce, jsme přece důslední. Jsme zkažení, ale důslední.“

Chvilí uvažoval. „Můžeme se vydat do džungle.“

„Pochybují, že bychom se dostali z hotelu, aby nás nikdo neviděl. Nechceme se přece pokusit o útěk a dát se chytit. To by pak bylo mnohem horší.“

Přikývl.

Chvilí oba seděli.

„Možná že by ta práce tady nebyla tak špatná,“ řekl.

„Proč bychom žili? Všichni jsou mrtvi — tvůj i můj otec, tvá i má matka, tvoji i moji bratři, všichni naši přátelé, všechno je pryč, všechno, co nám bylo blízké.“

Přikývl.

„I když tu práci vezmeme, nebude dlouho trvat a někdo z těch lidí si ke mně něco dovolí a ty se do něj pustíš, to víš už teď. Anebo někdo něco udělá tobě a vložím se do toho já.“

Znovu přikývl.

Seděli asi čtvrt hodiny a klidně rozmlouvali. Pak konečně zvedl telefon a prstem zatukal na vidlici. „Bueno,“ ozvalo se z druhého konce. „Je to señor Esposa?“ „Si.“

„Señore Esposo,“ odmlčel se a olízl si rty, „řekněte svým Přátelům, že v poledne odejdeme z hotelu.“ Odpověď z telefonu nepřišla hned. Pak señor Esposa vzdychl a řekl: „Jak si přejete. Jste rozhodnutí...?“

Telefon mlčel celou minutu. Pak znovu klaplo zdvižené sluchátko a hoteliér navázal klidným hlasem: „Moji přátelé říkají, že na vás budou čekat na druhé straně náměstí.“

„Setkáme se s nimi,“ odpověděl John Webb.

„A señore ...“

„Prosím?“

„Nemějte mi to za zlé, nemějte nám to za zlé.“

„Nikomu nemám nic za zlé,“

„Na světě je to špatně zařízeno, señore. Nikdo nevíme, jak jsme se sem dostali a co děláme. Ti lidé ani nevědí, na co mají takovou zlost, vědí jen, že mají zlost. Odpuště jim to a nemějte jim to za zlé.“

„Nemám to za zlé ani jim, ani vám.“

„Děkuji vám, děkuji.“ Ten muž na druhém konci telefonního drátu snad plakal. Těžko říci. V jeho řeči i v dýchání byly veliké pauzy. Po chvíli pokračoval: „Člověk ani neví, proč co dělá. Vrháme se jeden na druhého, a nemáme k tomu žádný jiný důvod, než že jsme nešťastní. Nezapomeňte na to. Jsem váš přítel. Rád bych váni pomohl, kdybych mohl. Ale nemohu. Byl bych sám proti městu. Sbohem, señore.“ Zavěsil.

John Webb seděl na židli a ruku držel na mlčícím telefonu. Chvilí trvalo, než vzhlédl. Chvilí trvalo, než zaostřil oči na předmět, ležící bezprostředně před ním. Nepohnul se, i když ho už viděl zřetelně, nýbrž zůstal sedět, dokud se mu kolem úst neobjevil výraz nesmírné únavy a ironie. „Podívej,“ dostal ze sebe konečně.

Leonora sledovala pohyb, jímž ukazoval.

Oba seděli a dívali se na cigaretu, kterou při telefonování nedbale odložil na kraj stolu a která tak ohořela, že propálila černou díru do neporušeného povrchu dřeva.

Když začali sestupovat po schodech hotelu Esposa, bylo poledne, slunce stálo přímo nad nimi a připichovalo stíny k nohám. Za zády jim hvízdali v bambusových klecích ptáci a v malé nádrži tryskala voda. Byli co nejpečlivěji ustrojeni-ruce a obličej vymydlené, vyčištěné nehty a nablýskané boty.

Na druhé straně náměstí, asi dvě stě metrů odtud, stála ve stínu žaluzie před krámem skupina lidí. Bylo mezi nimi několik domorodců z džungle s blýskavými mačetami po boku. Všichni stáli čelem k náměstí.

I John Webb se na ně dlouze zadíval. To nejsou všichni, napadlo ho, to není celá zem. To je jen povrch. Jen tenká kůže na mase. S tělem to nemá nic společného. Skořápka na vajíčku. Vzpomínáš na davy u nás doma a na výtržnosti? Je to všude stejné, tam jako tady. Vpředu pár divokých tváří a ty pokojné daleko vzadu, ničeho se neúčastní, nechávají věcem volný průběh, nechťejí se do ničeho plést. Většina se ani nehne. A tak těch pár, ta hrstka to vezme do svých rukou a hne

se za ně.

Očima ani nemrkl. Kdybychom tak dokázali prolomit tu skořápku, panebože, jak je tenká, napadlo ho, kdybychom si dokázali vymluvit cestu tou chátrou a dostat se ke klidným lidem vzadu. Dokážu to? Dokážu říci to pravé? Dokážu ovládnout hlas? Štrachal po kapsách a vytáhl zmuchlaný balíček cigaret

a pár sirek.

Mohu se o to pokusit, pomyslel si. Jak by to asi udělal ten stařík ve fordce? Zkusím to jako on. Až přejdeme náměstí, začnu mluvit, budu i šeptat, bude-li to nutné. A jestliže pomalu projdeme tou chátrou, je docela možné, že najdeme cestu k ostatním lidem, že se dostaneme na pevnou půdu a budeme v bezpečí.

Leonora šla vedle něj. Byla vzdor všemu tak svěží a hezky upravená, tak nová mezi těmi starými věcmi, tak vzrušující, že se mu myšlenky pokaždé polekané roztékaly. Uvědomil si, že si ji upřeně prohlíží, jako by ho chtěla podvést svou

solnou bělostí, skvěle vykartáčovanými vlasy, pečlivě upravenými nehty a jasně červenými ústy.

Na posledním schodě si Webb zapálil cigaretu, několikrát dlouze vtáhl, zahodil ji, přišlápl, odkopl rozmáčknutého špačka do ulice a řekl: „Jde se.“

Sestoupili a vydali se po dlouhé straně náměstí kolem několika obchodů, které měly dosud otevřeno. Šli klidně.

„Možná že k nám budou slušní.“

„Můžeme doufat.“ Míjeli fotografa.

„Dnes není včera, může se stát leccos. Věřím tomu. Ne — vlastně tomu nevěřím. Mluvím jen tak. Musím mluvit, jinak bych nemohla jít,“ řekla.

Míjeli cukrárnu.

„Tak mluv.“

„Bojím se,“ řekla. „Nám se to přece nemůže stát. Jsme úplně poslední na světě?“

„Možná předposlední.“

Blížili se k otevřenému stánku carnicerie.

Panebože! pomyslí si. Jak se ten obzor zúžil, jak se přiblížil. Před rokem nebyly čtyři světové strany, před rokem jich pro nás byl milión. Včera se omezily na čtyři; mohli jsme jet do Juataly, Porta Bella, Sañ Juanu Clementas nebo do Brio-conbrie. Stačilo nám, že máme vůz. Když jsme pak nemohli dostat benzín, stačilo nám, že máme šaty, když nám vzali šaty, stačilo nám, že máme kde spát. Každá radost, kterou nám vzali, zanechala po sobě útěchu, již jsme se drželi. Viděla jsi, jak jsme jednu věc opustili a druhé se rychle chytili? Je to myslím lidské. A tak nám vzali všechno. Nezbylo nic. Jen my. Všechno se smršlo jen na tebe a mě, jak tu teď jdeme a přemýšlíme víc, než je nám zdrávo. Nakonec záleží jen na tom, jestli mohou odloučit tebe ode mě a mě od tebe, Lee, a já myslím, že tohle udělat nemohou. Všechno si už vzali a já jim to nevyčítám. Teď už nám vlastně nemohou nic udělat. Když se odstraní šaty a všelijaké nicotnosti, zůstanou dvě lidské bytosti, které spolu byly buď šťastné, nebo nešťastné -- a my si nemůžeme stěžovat.

„Jdi pomalu,“ řekl John Webb.

„Vždyť jdu.“

„Ne moc pomalu, aby to nevypadalo, že nemáš odvalu. Ne moc rychle, aby to nevypadalo, že to chceš mít za sebou. Nedávej jim příležitost k zadostiučinění, Lee, ani v nejmenším.“

„To nedám!“

Šli. „Ani se mě nedotýkej,“ řekl mírně. „Ani mě neber za ruku.“

„Prosím tě!“

„Ne, ani to ne.“

Poodstoupil trochu a vytrvale kráčel dál. Oči upíral přímo před sebe a šli pravidelným krokem. „Já už skoro pláču, Jacku.“

„K sakru!“ procedil mezi zuby, ale stranou nepohlédl. „Přestaň! Chceš, abych se dal do běhu? To chceš — chceš, abych té vzal, utekl s tebou do džungle a nechal se od nich honit, to tedy chceš, k čertu se vším! Mám tady padnout na ulici, plazit se a skučet, přestaň s tím, tohle nesmíme zkazit, nedáme jim žádnou příležitost.“

Šli dál. „Dobrá,“ odpověděla, sevřela pěsti a napřímila hlavu. „Už nepláču. Nebudu plakat.“

„Výborně, tak je to v pořádku.“

A kupodivu stále ještě neměli za sebou carnicerii. Jak nepřetržitě kráčeli vpřed po rozpáleném dlážděném chodníku, zůstávala jim po levé straně vidina krvavé hrůzy. To, co viselo na hácích, vypadalo jako násilí a hříchy, jako špatné svědomí, zlé sny, jako probodané vlajky a vyvražděné sliby. Ta krvavá barva, ach, ta zavěšená páchnoucí slizká krev, ty napíchnuté a vysoko zavěšené mrtvoly, neznámé, neznámé !

Když obchod míjeli, John Webb z jakéhosi popudu vztáhl ruku. Rázně pleskl do zavěšené hovězí kýty. Roj modrých bzučících much se zlobně zvedl a zavířil v zářivém kuželi nad

masem.

Leonora řekla při chůzi s očima upřenýma vpřed: „Jsou všichni cizí! Neznám z nich nikoho. Chtěla bych znát aspoň jediného! Kéž by alespoň jeden z nich znal mě!“

Šli dál a carnicerii minuli. Když přešli, ta krvavá a rozčilující hovězí kýta se ještě pohupovala v sálavém slunečním svitu.

Jakmile se přestala houpat, snesly se na ni hladové mouchy a maso přikryly.

BUBENÍK OD SHILOH

V té dubnové noci se stalo vícekrát, že ze stromů v sadu se snesly květy a šelestivě dosedly na kůži bubnu. O půlnoci jakýsi pták klovl do broskvové pecky, která se zázrakem udržela na větvi přes zimu, ta rychle a nepostřehnutelně spadla dolů a jednou, jakoby na poplach, udeřila. Hoch sebou trhl a posadil se. V tichu naslouchal, jak se rozbušené srdce uklidňuje, až kleslo z uší zpátky do hrudi.

Po této příhodě otočil buben po svém boku tak, aby mu jeho velký měsíční obličej hleděl přímo do tváře, kdykoli otevřel oči.

Jeho obličej, ať vzrušený či klidný, byl vždycky vážný. Však také byla vážná doba a vážná noc pro chlapce, kterému bylo sotva čtrnáct, na broskvové plantáži poblíž Sovího potoka nedaleko kostela v Shíloh.

„... třicet jedna, třicet dva, třicet tři. . .“

Dále nedohlédl, proto přestal počítat.

Za třiatřiceti známými stíny leželo rozhozeno v bláznivém obrazci z uniforem čtyřicet tisíc mužů vyčerpaných nervózním očekáváním, neschopných usnout díky romantickým představám o dosud nevybojovaných bitvách. A o kilometr dále v neladů rozložena byla druhá armáda sužovaná myšlenkami, co nastane, až přijde čas: skok, výkřik a slepý výpad byl jejich strategií, nezralé mládí jejich ochranou a *požehnáním*.

Tu a tam zaslechl chlapec, jak se zeširoka zvedá vítr a lehce čeří vzduch. Jenže on věděl, co to je, armáda tady i armáda tam si v temnotě šeptaly. Někteří vojáci hovořili mezi sebou, někteří jen pro sebe mručeli, a všechno tak potichu, že se zdálo, jako by se zvedl přírodní živel od jihu nebo od severu s natočením země při ranním rozbřesku.

Hoch se mohl jen dohadovat, co si muži šeptají, a myslel si toto: Já, já jsem ten, já jsem ten jediný, který to přežije. Přežiji to. Vráťím se domů. Bude hrát hudba. Já ji uslyším.

Samozřejmě, pomyslel si hoch, mají vlastně pravdu, mohou rozdávat právě tak jako přijímat!

Neboť s bezstarostnými kostmi mladíků, jež noc snesla dohromady a uložila u táborových ohňů, byly podobně nastlány i ocelové kosti jejich pušek s nasazenými bodáky ve tvaru božího hněvu skrytého v trávě sadu.

Já, přemýšlel hoch, já jsem dostal jen buben a dvě paličky, štít žádný.

Té noci nebyl na onom poli ani jeden muž-chlapec, který by neměl štít vlastnoručně odlitý, snýtovaný nebo vyřezaný cestou do prvního boje, složený ze vzdálené, ale o to pevnější a vroucnější modlitby celé rodiny, z okázalého

patriotismu a skálopevné nesmrtnosti posílené prubířským kamenem velmi skutečného střelného prachu, nabíjáku, kulky a křesadla. Ty poslední chlapec neměl a cítil, že se mu tím i rodina vzdaluje ještě dál do temnoty, jako by ji některý ten nádherný vlak letící prérií odčaroval v místa; odkud se už nikdy nevrátí, a nechal ho tu s jeho bubnem, který se nehodí jako hračka do hry, která se bude hrát zítra nebo pozítří, ale rozhodně už moc brzo.

Hoch se otočil na bok. Můra mu přelétla přes obličej — byl to broskvový květ. Broskvový květ ho švihl, ale ve skutečnosti to byla můra. Nic nebylo jisté. Nic nemělo jméno. Nic nebylo jako dřív.

Kdyby ležel docela tiše, je možné, že až se rozední a vojáci si s čepicemi nasadí odvalu, odejdou a vezmou válku s sebou, vůbec si nevšimnou, že tam leží, sám jako hračka.

„Ach, pane Bože,“ řekl nějaký hlas.

Chlapec zavřel oči, chtěl se stáhnout do sebe, ale už bylo pozdě. Někdo se procházel nocí a zastavil se nad ním.

„Tak vida,“ pokračoval ten hlas klidně, „tady je voják, který naříká před bojem. To je v pořádku. Bude to mít za sebou. Až to začne, nebude na nic čas.“

Hlas se zřejmě chystal k odchodu, ale v té chvíli vyděšený chlapec zavadil o buben po svém boku. Muž nad ním to uslyšel a zastavil se. Chlapec cítil jeho oči a tušil, že se k němu Pomalu shýbá. Z temnoty se zřejmě natáhla ruka, protože mu o tvář zabubnovaly nehty a ovanul ho lidský dech. „Propána, to je bubeník, že?“ Hoch přikývl, ale nevěděl, zda jeho kývnutí bylo vidět. „To

jste vy, pane?“

„Už to tak vypadá.“ Muži zachrupalo v kolenou, jak se sklonil ještě níž. Byl cítit jako každý pořádný otec sláným potem, hnědavým tabákem, koněm a koženými holínkami a také zemí, po níž chodil. Měl mnoho očí. Ne, kdepak oči, na chlapce shlížely mosazné knoflíky.

Mohl to být jedině — a byl to — veliký generál.

„Jak se, hochu, jmenuješ?“ zeptal se.

„Joby,“ zašeptal chlapec a chtěl se posadit.

„To je v pořádku, Joby, zůstaň ležet.“ Ruka ho jemně zatlačila zpět a chlapec se přestal ostýchat. „Jak dlouho už jsi s námi, Joby?“

„Tri týdny, pane generále.“

„Utekl jsi z domova, nebo ses dal řádně odvést?“

Ticho.

„Hloupá otázka,“ řekl generál. „Už se holíš, chlapče? Ještě hloupější otázka. Vždyť tvoje tvářička spadla rovnou ze stromu nad námi. Ti kolem tebe nejsou o moc starší. Všichni jste nezralí, zatraceně nezralí. Jsi připraven na zítřek nebo na pozítří, Joby?“

„Snad ano, pane generále.“

„Jestli si chceš ještě zaplakat, jen plač. Včera jsem dělal totéž.“

„Vy, pane generále?“

„Bůh je mým svědkem. Přemýšlel jsem, co nás všechno čeká. Obě strany počítají, že ti druzí to prostě vzdají, a to brzo, válka skončí za pár týdnů a půjde se domů. Ale tak to nebude. Snad proto jsem plakal.“

„Ano, pane generále,“ řekl Joby.

Generál si zřejmě vytáhl z úst doutník, neboť temnota se náhle naplnila indiánskou vůní dosud nezapáleného tabáku, a kousal ho jako někdo, kdo přemýšlí, co říci dál.

„Bude to šílený čas,“ řekl generál. „Když dnes sečteme obě strany, dostaneme dohromady přibližně sto tisíc mužů a ani jeden z nich nezasáhne vrabce na stromě, ani jeden nepozná kobližku od kulky. Postavit se, odhalit hrud', požádat, abys byl terčem, poděkovat jim a sednout si, tak jsme na tom my a tak jsou na tom oni. Měli bychom udělat čelem vzad a čtyři měsíce cvičit. Oni také. Jenže my jsme tady, zchváceni jarní únavou, kterou považujeme za bujnou krev, s nábojem, který chceme nabít do kanónů, chystáme se stát hrdiny, žít věčně.“

Vidím, jak všichni souhlasně přikyvují a nechtějí tomu jinak. Je to není správné, chlapče, to není správné, je to, jako by si člověk nasadil hlavu obličejem na záda a kráčel životem pozpátku. Bude z toho dvojnásobný masakr, jestli se jeden z jejich nedočkavých generálů rozhodne usadit své hochy na naší trávě. Více nevinných padne za oběť nezkalenému čero-kézskému nadšení než kdy dříve. Soví potok byl před několika hodinami plný chlapců, kteří se v něm za poledne cákali. Mám strach, že zítra při západu slunce bude zase plný chlapců, ale bude je unášet a jim bude jedno kam.“

Generál domluvil, postavil ve tmě hraničku ze zimního listí a větviček, jako kdyby chtěl rozdělat oheň, aby viděl na cestu do budoucích dnů, kdy si možná i slunce zakryje tvář před tím, co se bude dít tady a o kousek dál.

Chlapec pozoroval, jak ruka prohrabává listí, otevřel ústa, aby něco řekl, ale pak si to nechal pro sebe. Generál uslyšel chlapcův dech a promluvil sám.

„Proč ti to říkám? Na to ses chtěl zeptat, vid'? Víš, když někde dostaneš stádo divokých koní na volném uvidle, musíš je nějak ovládnout, zarazit je. Tihle

chlapci, kteří jdou rovnou od pluhu, nevědí, co vím já, a já jim to nemohu sdělit: lidé ve válce skutečně umírají. Zatím je každý armádou v sobě. A já z nich mám udělat armádu jedinou. K tomu potřebuju tebe, chlapče.“

„Mě!“ Chlapec sotva pohnul rty.

„Ty, chlapče,“ pokračoval generál klidně, „jsi srdcem armády. Nezapomeň! Jsi srdcem armády. A teď dávej dobrý pozor.“

Joby ležel a poslouchal.

Generál se rozhovořil.

Jestliže bude Joby zítra bubnovat pomalu, srdce mužů budou bít pomalu. Vojáci budou otálet kolem cesty. Budou Podřimovat na polích u svých mušket. A pak budou na těch-že polích spát navždy, protože jejich srdce zpomalí bubeník a zastaví olovo nepřitele.

Ale jestliže bude bubnovat v pevném, vytrvalém a zrychlujícím se rytmu, pak jejich kolena vylétnou do výše po celé Ploše na tamhletom kopci, jedno za druhým jako vlna na břehu oceánu! Viděl Joby už někdy oceán? Viděl, jak se vlny valí ke břehu jako vyřízený útok kavalerie k plážím? To je to pravé, to chce, to potřebuje! Joby je jeho pravou rukou a levou taky. On vydá rozkazy, ale Joby udá krok!

Zvedne pravé koleno a pravou nohu a levé koleno a levou nohu. Jednu za druhou, rychle, rázně. Rozproudí krev v těle, pyšně vztyčí hlavu, narovná páteř a pevně stiskne čelist. Zbystří oči, zatne zuby, zjitří chrípí a zatne pěsti, celé mužstvo oděje ocelovým krunýřem, neboť když krev víří v *žilách*, má Člověk pocit, jako by měl na sobě pancíř. Joby musí vydržet, musí vydržet! Dlouho a vytrvale, vytrvale a dlouho! Jestliže to dokáže, i když padnou výstřelem nebo výbuchem, rány bude vymývat horká krev — krev, kterou on rozvíří — a bolest nebude tak prudká. Kdyby měli krev chladnou, bylo by to horší než jatky, bylo by to děsivé vraždění a bolest, o níž se nedá mluvit a nikdo si ji neumí představit.

Generál se zastavil, aby nabral dech. Za chvíli pokračoval: „Takhle to vypadá. Uděláš to, hochu? Víš, že jsi generálem armády, když generál zůstane v zadní linii?“ Hoch mlčky přikývl.

„Dokážeš mi je provést bitvou, chlapče?“ „Ano, pane generále.“

„Dobrá. A jestliže tomu Bůh bude chtít, po mnoho budoucích nocí, po mnoho budoucích let, ještě až budeš tak starý a mnohem starší než já, budeš vyprávět - - skromně, ale i s pýchou — ‚Já jsem byl bubeníkem v bitvě u Sovího potoka nebo u řeky Tennessee,‘ nebo to možná nazvou podle tohoto kostela. ‚Já jsem byl bubeníkem u Shiloh.‘ Každý, kdo uslyší tahle slova, bude o tobě vědět, nebo bude

vědět, co sis myslel dnes v noci nebo co si budeš myslet zítra nebo pozítří, až budeme muset povstat a dát se na pochod.“

Generál vstal. „Tak dobrá. Bůh tě potěš, hochu. Dobrou noc.“

„Dobrou noc.“

A tabák, mosaz, cídidlo na boty, slaný pot a kůže, člověk odešel trávou.

Joby zůstal chvíli ležet, díval se, ale neviděl muže, který odešel.

Polkl. Protřel si oči. Odkášlal si. Posadil se. A pak docela pomalu, ale rozhodně otočil buben k nebi.

Ležel vedle něj, rukou ho objímal a po celý zbytek oné dubnové noci v roce 1862 nedaleko řeky Tennessee, poblíž Sovího potoka a přímo u kostela v místě zvaném Shiloh vnímal chvění, dotyk, zdušený rachot, jak květy broskvoně padaly na buben.

NÁMOŘNÍK

„Dobré jitro, pane kapitáne.“

„Dobré jitro, Hanksi.“

„Posaďte se, káva už je hotová.“

„Děkuji, Hanksi.“

Stařec si sedl ke stolu v lodní kuchyni a ruce složil do klína. Jak se na ně díval, změnily se v pestře zbarvené pstruhy, kteří zahálčivě číhají v mrazivých vodách, a vzduchem se nesla pára jeho slabého dechu. Vídával tyhle pstruhy vyplouvat k hladině horských potoků, když mu bylo deset. Chvějivý pohyb těch dole ho uchvátil, neboť jak se na ně díval, zdálo se mu, že mizí.

„Pane kapitáne,“ řekl Hanks, „je vám dobře?“

Kapitán sebou trhl, napřímil se a oči se mu rozsvítily starým žářem.

„Samozejmě! Proč se ptáte, jestli mi je dobře?“

Kuchař postavil na stůl kávu, z níž stoupala teplá vůně žen, které byly zasuty tak daleko v jeho minulosti, že mu vnikaly do nosu jako temné pížmo a rozetřené kadidlo. Z ničeho nic kýchl a už tu byl Hanks s kapesníkem.

„Děkuji, Hanksi.“ Utřel si nos a pak roztřeseně vypil připravený nápoj.

„Hanksi?“

„Prosím, pane kapitáne?“

„Barometr klesá.“

Hanks se otočil ke stěně a díval se.

„Ba ne, pane kapitáne, je sucho a slunečno, barometr ukazuje sucho a slunečno.“

„Chystá se bouřka, potrvá dlouho a bude šeredně zataženo, než se zas vyjasní.“ „Takové řeči nemám rád!“ řekl Hanks a točil se kolem něj.

„Musím říkat, co cítím. Jednou to bezvětrí musí skončit. Bouřka musí přijít. Jsem na ni už dlouho připraven.“

Pěkně dlouho, jen co je pravda. Kolik už je to let? Písek už tolikrát protekl sklem, že se to nedá spočítat. A stejně tak sníh propadával sklem, kladl na sebe bělostné vrstvy a pohřbíval jednu zimu za druhou tak hluboko, že už upadly v zapomnění.

Vstal, zapotácel se, vykročil ke dveřím lodní kuchyně, otevřel je a vyšel ven ...

... na verandu domu, který byl postaven jako příď lodi, na verandu, jejíž podlaha byla z napuštěných lodních prken. Vyhlédl nikoli na vodu, ale na rozpálenou zem dvora. Kráčel k zábradlí a upřeně hleděl na nízké zvlněné pahorky, které se táhly navěky všemi směry, kam se člověk otočil a kam dopadl jeho zrak.

Co tady vlastně dělám, uvědomil si náhle podrážděně, v tomhle podivném domě, který vypadá jako loď a bez plachet stojí na břehu uprostřed opuštěné prerie, kde jediným zvukem je ptačí stín, který jednou ohlašuje podzim a z druhého směru přináší jaro!

Co, proboha!

Uklidnil se, vzal si dalekohled, který visel na zábradlí, a přehlížel pustinu země i života.

„Kate, Katherine, Katie, kde jsi?“

V noci, utopen hluboko v lůžku, vždycky zapomněl, ale ve dne se vzpomínky vyrojily. Je sám, je sám už celých dvacet let, až na Hankse, jedinou tvář, kterou vídá při rozbřesku a s níž usíná.

A Kate?

Před tisíci bouřemi a tisícem bezvětrí bylo jedno bezvětrí a jedna bouře, která poznamenala celý jeho další život.

„Tamhle je, Kate!“ Slyšel, jak se jeho hlas nese časným ránem po přístavu. „Tamhle je loď, která nás doveze, kam budeme chtít!“

A znovu spolu vykročili, neuvěřitelná dvojice. Kate, které jako zázrakem zas bylo kolik? nejvýš pětadvacet, a on, už hodně přes čtyřicet, ale jako dítě, když ji držel za ruku a táhl na můstek.

Tehdy se Kate váhavě obrátila k Alexandrijským vrškům San Fracisca a řekla polohlasem k sobě nebo snad jen tak: „Už se nikdy nedotknu země.“

„Tak dlouho tam nebudeme!“

„Ale ano,“ řekla tiše. „Bude to moc dlouhá cesta.“

V té chvíli slyšel jen obrovské zaskřípění lodi, jako by se Osud převracel ve spánku.

„Proč jsem to řekla?“ zeptala se. „Je to hloupost.“

Natáhla nohu a sestoupila na palubu lodi.

Té noci vypluli k Jižním ostrovům, ženich s kůží želvy a nevěsta mrštná jako salamandr tančící na rozpáleném ohništi zadní paluby v srpnových odpoledních.

Pak, uprostřed plavby, padlo na loď bezvětrí jako obrovský teplý dech, výdech, který smutným a přitom mírumilovným vzdechem zplihl plachty.

Snad ho probudil ten vzdech, anebo to možná byla Kate, která se napřímila a poslouchala.

Ani šepot plachet, ani nárazy lan podobné spěchu krys, ani šoupání bosých nohou na palubě. Loď určitě propadla zakletí. Zdálo se, jako by stoupající měsíc vyřkl jediné stříbrné slovo: Klid.

Posádka připoutaná na místa kouzelnou mocí toho slova se ani nepohnula, když kapitán se ženou přistoupili k zábradlí a vycítili, že Přítomnost se proměnila ve Věčnost.

A potom, jako by uměla číst budoucnost v zrcadle, které svíralo loď, řekla vroucně: „Nikdy nebyla krásnější noc ani šťastnější lidé na lepší lodi. Přála bych si tu zůstat tisíc let, je to dokonalé, máme svůj vlastní svět, kde si můžeme vytvořit vlastní zákony a žít podle nich. Slib mi, že mě nikdy nenecháš umřít.“

„Nenechám,“ odpověděl. „A víš proč?“

„Pověz, ale abych tomu mohla věřit.“

Tehdy si vzpomněl na příběh, který kdysi slyšel, a vyprávěl jí o ženě tak krásné, že i bohové žárlili na Čas a vyslali ji na moře, aby už nikdy nev kročila na břeh, kde ji země zatíží gravitací a oslabí malichernými rozpory, nesmyslnými vycházka-mi a divokým nepokojem, který jí způsobí smrt. Zůstane-li na vodě, bude žít navěky a bude krásná. Ona se pak plavila po mnoho let kolem ostrova, kde její milý zatím stárl. Znovu a znovu na něj volala a *žádala* ho, aby ji vzal na břeh. Ale on se tolik bál jejího zničení, že stále odmítal, až se jednoho dne sama rozhodla, že přistane a vydá se za ním. A strávili spolu jedinou noc, noc plnou krás a zázraků, než vstalo slunce a on uviděl stařenu, odvanutý list, po svém boku.

„Slyšel jsem už tenhle příběh?“ ptal se. „Anebo ho někdo bude teprve vyprávět a my jsme jeho částí? Proto jsem tě unesl ze země, aby tě hluk a provoz a milióny lidí a věci neusmýkaly?“

Ale to už se na něho Kate smála. Pohodila hlavou, smích jí vytryskl z úst a všichni se otočili a všichni se usmívali.

„Tome, Tome, vzpomínáš si, co jsem řekla, než jsme vypluli? Že už se nikdy nedotknu země. Uhodla jsem zřejmé důvod, proč se mnou prcháš. Tak dobrá, zůstanu na palubě, ať přistaneme kdekoli. Zůstanu pořád stejná a ty taky, vid’?“

„Mně bude věčně osmačtyřicet!“

Rozesmál se s ní z radosti, že se zbavil vnitřního stínu, objal ji kolem ramen a políbil na šíji s pocitem, že se naklání k zimě uprostřed srpna. A té noci, v žhnoucím bezvětrí, které mělo trvat věčně, byla sněhovou příkrývkou v jeho loži...

„Hanksi, pamatuješ se na to bezvětrí v srpnu v devadesátém sedmém?“ Stařec si prohlížel vzdálené ruce. „Jak dlouho to trvalo?“

„Devět, možná deset dní, pane kapitáne.“ „Kdepak, Hanksi. Přisahám, že jsme v tom bezvětrí žili plných devět let.“

Devět dní, devět let. A během těch dní a let si říkal: „Ach Kate, jak jsem rád, že jsem tě vzal s sebou, jak jsem rád, že jsem se nedal odradit špičkováním, že ze sebe chci dělat mladíka tvým prostřednictvím. Láska je všude, říkali a čekali na molech, ve stínu stromů jako prosluněné kokosové ořechy, až je někdo polaská, pomazlí, opije. Bože můj, jak se mýlí! Zpití ubožáci, jen ať zápasí s opicemi na Borneu, s melouny na Sumatře, co ti kdy vybudují s tančícími opicemi a v přítmí pokojíků? Na zpáteční cestě spí takoví kapitáni sami se sebou. Se sebou! Po tisíce kilometrů v hříšné společnosti! Ne, Kate, ať se stane cokoli, my jsme tu dva!“

Nesmírné, zhluboka nadechující bezvětrí trvalo uprostřed světa oceánu, za nímž už nebylo nic, neboť pyšné kontinenty se rozpadly a zmizely v propadlišti času.

Ale devátého dne posádka sama spustila čluny, nasedla a vyčkávala rozkazů a nezbyvalo nic než veslovat za větrem. Kapitán se k nim připojil.

Na sklonku desátého dne se na obzoru vynořil nějaký ostrov.

Zavolal na ženu: „Kate, pojedeme tam pro zásoby. Svezíš se s námi?“

Zadívala se na ostrov, jako by ho už byla někde viděla dávno před narozením, a pomalu záporně zakroutila hlavou.

„Jed’te sami! Nevystoupím na zem, dokud se nevrátíme domů!“

A když se na ni podíval, instinktivně poznal, že prožívá legendu, kterou jí ve volném zpracování vyprávěl. Jako ta nádherná žena z mytického příběhu vycítila skryté zlo v pustém vedru písku a korálů, které by jí mohly ublížit nebo ji dokonce zničit.

„Bůh tě opatruj, Kate! Za tři hodiny jsme tu!“

A zamířil s posádkou k ostrovu.

O něco později veslovali zpět obtíženi pěti soudky čerstvé sladké vody a čluny voněly prosluněným ovocem a květinami.

A na něj čekala Kate, která nechtěla vystoupit na břeh, která tvrdila, že se nechce dotknout země.

První se napila průzračně studené vody.

Když si toho večera česala vlasy a dívala se na nehybnou hladinu, řekla: „Už to končí. Do rána se to změní. Tome, prosím tě, neopouštěj mě. Po tomhle vedru přijde strašný chlad.“

V noci se probudil. Ve tmě slyšel, jak Kate oddychuje a nezřetelně mumlá. Její do běla rozpálená ruka se svezla na jeho. Vykřikla ze spaní. Nahmatal jí tep a tehdy poprvé zaslechl, že se zvedá bouře.

Když k ní přisedl, loď se zdvihla obrovským vzdušným vod a kouzlo se zlomilo.

Schlíplé plachty se rozlétly k obloze. Lanová se rozezvučelo, jako by se k lodi snesla obrovská ruka, přejela ji jako mlčící harfu a vyloudila nové tóny plavby.

Bezvětrí skončilo, přišla bouře.

V patách za ní další. Jedna z nich skončila náhle — horečka, která zuřila v Kate a spálila ji na bílý popel. Majestátní ticho se usadilo v jejím těle a víc se nepohnulo.

Opravář plachet ji přišel obléknout do moře. V podmořském světle kabiny se míhala jeho jehla jako tropická rybka, tenká, ostrá, s neuvěřitelnou trpělivostí zabírala rubáš, lemovala tmou a pečtila do ní ticho.

V posledních hodinách obrovské bouře, která zuřila nahoře, vynesli bílé bezvětrí z podpalubí a dali jí volnost pádem, který jen na okamžik roztrhl mořskou hladinu. A pak, Kate i život zmizely beze stopy.

„Kate, Kate, ach Kate!“

Nedokázal ji nechat v proudech příboje mezi Japonským mořem a Zlatou bránou. Té noci se v pláči prodral bouří. Pevně svíral kormidlo a otáčel loď kolem rány, která se zahojila tak ukvapeně. Pak poznal klid, který trvá po všechny jeho dny. Nikdy už nepozvedl hlas ani pěst vůči žádnému člověku. S vyšeptalým

hlasem a rozevřenou pěstí obrátil konečně loď od nezjizvené půdy, objel zemi, dopravil zboží a pak se odvrátil od moře navždy. Loď nechal pohupovat v zelených vlnách doku a pěšky i na koni jel devatenáct set kilometrů do vnitrozemí. Naslepo koupil půdu, naslepo stavěl za Hanksovy pomoci a dlouho nevěděl, ani co koupil, ani co postavil. Věděl jen, že vždycky byl hrozně starý, omládl jen na krátkou chvíli s Kate, ale už byl zase strašně starý a ta chvíle se mu nikdy nevrátí.

A tak uprostřed vnitrozemí, tisíc kilometrů od moře na východě a tisíc kilometrů od nenáviděného moře na západě, proklet život i moře, které kdysi tak dobře znal, a nikdy nevzpomínal na to, čeho se mu dostalo, ale jen na to, oč byl tak rychle připraven.

Na téhle půdě pak vykročil jako rozsévač, připravil se na první žně a stal se farmářem.

Ale jednou v noci, když takhle žil první rok vzdálen od moře nejdál, jak bylo v lidských možnostech, probudil ho neuvěřitelný, dobře známý zvuk. Roztřásl se na lůžku a šeptal si: Ne, ne, to není možné — zbláznil jsem se! Ale ... je to slyšet!

Otevřel dveře svého stavení a vyhlédl do kraje. Postoupí na verandu uchvácen něčím, co udělal nevědomky. Opřel se o zábradlí, mrkal zarosenýma očima a díval se daleko od domu.

V měsíčním světle se pod pravidelnými nárazy větru vzdouvala a přelévala pšenice vláčným vlněním. Obrovský Pacifik obilí se leskl, kam oko dohlédlo, a jeho dům, který, jak si teprve nyní všiml, měl tvar lodi, stál v bezvětří uprostřed.

Zůstal venku do půlnoci, přecházel, mlčky se zastavoval omámen svým objevem, ztracený v hlubinách tohoto vnitrozemského moře. V následujících letech, nástroj po nástroji, prkno po prkně, přizpůsoboval se dům čím dál tím víc velikostí, atmosférou i houpáním lodím, které vedl krutějšími větry a hlubšími vodami.

„Jak je to dlouho, Hanksi, co jsme naposled viděli moře?“

„Dvacet let, pane kapitáne.“

„Mýlíš se, včera ráno.“

Když procházel dveřmi zpátky, srdce se mu rozbušilo. Barometr na stěně se zatáhl zastíněn náznaky blesků, které si mu pohrávaly kolem víček.

„Nechci kávu, Hanksi. Chtěl bych -- hrnek čisté vody.“

Hanks odešel a vrátil se.

„Hanksi, slib mi, že mě pohrbíš u ní.“

„Ale, pane kapitáne, ona je . . .“ Hanks se *zarazil*. Přikývl. „U ní. Ano, pane kapitáne.“

„Děkuji. A teď mi dej ten hrnek.“

Voda byla čerstvá. Pramenila na ostrovech ukrytých pod zemí. Měla chuť spánku.

„Jediný šálek. Měla pravdu, Hanksi, ty to víš. Nechtěla se dotknout země, nikdy. Měla pravdu. Ale já jsem jí přinesl šálek vody ze země a ta zem byla ve vodě, které se dotkly její rty. Jediný šálek. Ach, že jsem ...!“

Pootočil ho ve stařeckých rukách. Z ničeho nic se přihnál tajfun a šálek naplnil. Byla to černá smršť zuřící v kapse vody.

Zvedl šálek a vypil tajfun.

„Hanksi!“ vykřikl někdo.

Ale to nebyl on. Bouřlivý tajfun odletěl a on s ním.

Prázdný šálek spadl na zem. Bylo příjemné ráno. Vzduch voněl a vál čerstvý vítr. Hanks celou noc kopal a ráno zahazoval. Teď s prací skončil. Pomáhal mu kněz z městečka, ale ustoupil stranou, neboť Hanks kladl na místo poslední čtverec drnu. Jeden po druhém je pečlivě zasadil, udusal a spojil. Na každém kousíčku, na to Hanks zvlášť dbal, rostla zlatá, bohatě vyžralá pšenice vysoká jako desetiletý chlapec.

Hanks se sklonil a umístil poslední kousek.

„A jak místo označíte?“ zeptal se kněz.

„Neoznačím ho, nikdy.“

Kněz chtěl něco namítnout, ale Hanks ho vzal pod paží, zavedl ho na malou vyvýšeninu, tam se obrátil a ukázal zpět.

Stáli tam pěknou chvíli. Kněz konečně přikývl, tiše se usmál a řekl: „Už rozumím.“

Neboť před nimi se na všechny strany prostíral věčný oceán, obrovské vlny se dmuly ve větru a běžely na východ, stále na východ, až se ztrácely za obzorem, a ani čárka, ani šev či vlnka nenaznačovaly, kde stařec klesl z dohledu. „Byl to pohřeb do moře,“ řekl kněz.

„Ano,“ odpověděl Hanks. „Slíbil jsem mu to. Pohřbil jsem ho v moři.“

Pak se obrátil a odcházeli po zvlněném břehu a nepromluvili jediné slovo, dokud se nevrátili do skřípavého domu.

NEJLEPŠÍ Z MOŽNÝCH SVĚTŮ

Dva muži seděli mlčky vedle sebe a kymáceli se ze strany na stranu po celou dobu, co je vlak unášel krajinou v chladném prosincovém šeru. Zastavovali v každé venkovské díře. Když vyjeli z dvanácté stanice, starší muž si pro sebe zabručel: „Blázen, blázen!“

„Cože?“ mladší muž vzhlédl od svých Timesů.

Starší muž zachmuřeně pokýval hlavou. „Všiml jste si toho blázna? Teď vystoupil. Hnal se za tou ženskou, co se za ní táhl chanel.“

„Á, ta.“ Mladý muž se zřejmě nemohl rozhodnout, zda se má smát nebo být sklíčený. „Jednou jsem kvůli ní taky vystoupil-“ Starší muž potáhl nosem a zavřel oči. „Já taky, před pěti lety.“

Mladý muž na svého společníka vyvalil oči, jako by našel přítele na místě, kde to nejméně čekal.

„A — a stalo se vám totéž, když jste došel na konec nástupiště?“

„Možná. Povídejte!“

„Byl jsem asi dvacet kroků za ní a rychle jsem ji doháněl, když se u nádraží objevil její manžel s plným autem dětí. Prásk! Zapadla dvířka. Ještě když odjížděla, viděl jsem její mazlivý úsměv. Čekal jsem pak půl hodiny na další vlak a promrzl jsem na kost. To jsem dostal lekci!“

„Ale stejně jste se nepoučil,“ odpověděl starší muž stroze. „Všichni jsme idioti, vy, já, všichni, jen nás někdo podrbe pod bradou, už sebou mlátíme jako pokusné žáby.“

„Můj dědeček jednou řekl: ‚Mocné tělo, malý mozek, to jsme my!‘,

„To byl moudrý člověk. Ale poslechněte, co si myslíte o ní?“

„O ní? Hodně na sebe dbá. Určitě jí ohromně lahodí, že jen trochu zakouří očima, a už všichni lumíci v tomhle vlaku kolem ní krouží, kdykoli se jí zachce. Má nejlepší z možných světů. Muže, děti, nabalí si, koho chce, může si to ověřit pětkrát do týdne a nikomu tím neublíží, nejméně sobě. A když se to tak vezme, není na ní nic zvláštního. Jen hezky voní.“

„Blbost,“ řekl starší muž. „To se nesmyje. Zkrátka a dobře, je to ženská. Všechny ženské jsou ženské a všichni mužští jsou kozlové rohatí. Pokud si tohle neuvědomíte, budete si celý život lámat hlavu se svými žlázami. A přitom nebudete mít pokoj, dokud vám nebude aspoň sedmdesát. Do té doby jedině sebepoznání může člověku poskytnout jakousi útěchu v téhle choulostivé situaci. Vzhledem k těmhle zásadním a nezvratným pravdám jen málo mužů je vyrovnaných. Zeptejte se kteréhokoli muže, jestli je šťastný, a on okamžitě po-

myslí na to, jestli je ukojený. Nasycení je vysněným rájem většiny mužů. Já znám jen jednoho muže, který má nejlepší z možných světů, abych opakoval váš citát. „Páni,“ vzdychl mladík a oči se mu zaleskly. „To by stálo za vyprávění.“

„Snad to ještě stihnu. Ten člověk je nejšťastnější kozel, nejbezstarostnější samec v dějinách. Manželek a přítelkyň má pět na každém prstě. A přitom *žádné* výčitky svědomí, žádný pocit viny, žádné mučivé noci nářků a sebetržně.“

„To není možné!“ vložil se do řeči mladý muž. „Nemůžete mít smetanu a ještě stloukat máslo.“

„Ale on ji měl, má a bude mít! A přitom žádný strach, ani zdání o morální kocovině po celonočním putování na rozbouraném moři matrací! Je úspěšný obchodník. Má byt v New Yorku na skvělém místě dost vysoko nad dopravním ruchem a navíc víkendovou chatu u nádherné říčky na venkově, kde tenhle šťastný farmář pase své kozičky. Seznámil jsem se s ním vlani v jeho bytě v New Yorku docela náhodou. Jeho manželka byla u večeře doslova oslňující, sněhobílé paže, plné rty, úrodný klín pod pasem a hojnost nad ním. Krev a mléko, tak aspoň připadala mně i svému manželovi, který ji štípl do paže, kdykoli šel kolem. Když jsem o půlnoci odcházel, přistihl jsem se, že už zvedám ruku, abych ji poplácal po plném boku jako plnokrevníka. A když jsem sjížděl výtahem, život přede mnou mizel.“

„Líčí to neuvěřitelně sugestivně,“ řekl mladík celý vzrušený.

„Dělám v reklamě,“ odpověděl starší cestující. „Ale abych pokračoval. Setkal jsem se znova se Smithem — řekněme, že se tak jmenoval — za necelých čtrnáct dní. Shodou okolností mě jeden přítel s sebou zatáhl na nějaký večírek. Když jsme dorazili na místo, ukázalo se, že se hrneme ke Smithovým! Vedle Smithe uprostřed obývacího pokoje stála tmavá italská krasavice — zlatohnědá puma, půlnoc a měsíční kameny -oblečená v barvy země, hnědi, sieny, okru, umbry, ve všech odstínech hýřivě plodného podzimu. V proudu řeči jsem přeslechl její jméno. Později jsem viděl, jak ji Smith tiskne v objetí jako ohromný prosluněný hrozen z bujné podzimní úrody. Ty pitomče, myslel jsem si. Ty miláčku Štěstěny! Ve městě manželka, venku milenka. Mačkáš šťávu et cetera a co k tomu patří. Senzace! Ale já nebudu čekat na vinobraní, řekl jsem si a nepozorovaně jsem se vytratil.“

„Tohle vyprávění už dlouho nevydržím,“ řekl mladý cestující a pokoušel se vytáhnout okno.

„Neskákejte mi do řeči,“ ohradil se starší muž. „Kde jsem skončil?“

„U vinobraní.“

„Aha! Až když se společnost rozcházela, podařilo se mi zachytit jméno rozkošné Italky. *Paní Smithová!*“

„To už se oženil podruhé?“

„Těžko. Ani by to nestihl. Zůstal jsem, jako když do mě strelí, a bleskově jsem uvažoval. Smith má zřejmě dva okruhy přátel. Jeden zná jeho manželku ve městě. Druhý zná jeho milenkou, kterou představuje jako svou ženu. Je příliš slušný na bigamii. Jenže jiné vysvětlení není. Je to záhada.“

„A dál, dál?“ lačně se vyptával společníci.

„Týž večer mě Smith v nejlepší náladě vzal na nádraží. Cestou se mě zeptal: ‚Co říkáte mým manželkám?‘

‚Manželkám, v plurálu?‘ divil jsem se.

‚To bych řekl, že v plurálu!‘ odpověděl. ‚Za poslední tři roky jsem jich měl dvacet, jednu lepší než druhou! Dvacet, můžete si je spočítat! Tady jsou!‘ Zastavili jsme u nádraží a Smith vytáhl z náprsní kapsy album fotografií. Když mi je podával, všiml si výrazu mého obličeje. ‚Nebojte se,‘ smál se, ‚nejsem modrovous a nemám na půdě sbírku rekvizitářských košů nacpaných ostatky bývalých družek. Prohlédněte si to!‘

Otevřel jsem album. Fotografie mi prolétly před očima jako animovaný film. Blondýny, brunety, rudovlásky, tváře, kterých by si člověk nevšiml, i exotické zjevy, ženy nepředstavitelně drzé i úžasné poddajné se na mě usmívaly i mračily. Byl jsem jejich defilé hypnotizován a hned nato vyděšen. Ve všech těch fotografiích bylo něco strašně známého.

‚Smithi,‘ řekl jsem, ‚vy musíte mít peněz, když si můžete dovolit tolik manželek.‘

‚Co vás vede! Jen se na ně pořádně podívejte!‘ Znovu jsem prolétl montáž ve svých rukou. Prudce jsem se nadechl. Konečně jsem pochopil.

‚Paní Smithová, kterou jsem viděl dnes večer, ta italská krasavice, je jediná a pravá paní Smithová,‘ řekl jsem. ‚Ale přitom žena, kterou jsem viděl před čtrnácti dny v New Yorku, je taky jediná a pravá paní Smithová. Z toho plyne závěr, že obě ty ženy jsou vlastně jen jedna a táž.‘ ‚Správně!‘ zvolal Smith, hrdý na svůj detektivní čich.

‚To není možné!‘ vyhrkl jsem.

‚Je!‘ pyšně prohlásil Smith. ‚Moje žena je skvělá. Když jsem ji poznal, byla jednou z nejlepších hereček na malých scénách. Sobecky jsem na ní chtěl, aby se vzdala jeviště, jinak že přerušíme vzájemné šílenství, divoké hry jednou stranou na gauč a druhou dolů. Láska změnila obryny v trpaslici, která za sebou zabouchla

dveře divadla a vyběhla se mnou ven. Prvního půl roku po naší svatbě se země neotáčela, otrásala se. Ale při mé pověstné nestálosti došlo samozřejmě k tomu, že jsem si začal všimát i jiných žen, které se míhaly kolem jako nádherné kyvadlo. Moje žena mě přistihla, že sleduji čas. *Začala* pokukovat po divadelních plakátech. Jednou jsem ji našel zahloubanou do premiérových kritik v *New York Times* a byla zoufale smutná. Hrozila krize! Jak spojit dva neovladatelné typy, vášněmi zmítanou herečku a rozkuráženého kozla?

Jednou večer,' pokračoval Smith, jsem okukoval takovou broskvičku k nakousnutí, když se nesla kolem. Ve stejném okamžiku přivál vítr starý divadelní program a přilepil ho na kotník mé ženy. Tyhle dvě příhody, které se odehrály v témže okamžiku, jako by vymrštily okenní roletu a ta se s rachotem navinula nahoře na válec. Osvítilo nás to. Moje žena mě chytila za ruku. Je herečka, nebo není? Je! Tak uvidíme! Na čtyřiaadvacet hodin mě vykazala z domu, nepustila mě do bytu a dala se do jakýchsi horečných a dalekosáhlých příprav. Když jsem se druhý den odpoledne vrátil domů v černou hodinku, jak to jmenují Francouzové v tom svém jazyce plném záhad, moje žena zmizela! Přivítala mě tmavá Italka. »Jsem přítelkyně vaší ženy,« prohlásila a vrhla se na mě, tahala mě za uši, drtila mi žebra, dokud jsem ji od sebe neodstrčil a jat náhlým podezřením nezvolal: »Tohle není cizí žena — to je má žena!« a oba jsme smíchy padli na zem. Byla to moje žena, jinak nalíčená, jinak učesaná, s novými gesty a změněným hlasem. »Má herečka!« zvolal jsem. »Tvá herečka!« smála se. »Řekni, čím mám být, a já se tím stanu. Chceš Carmen? Dobrá, budu Carmen. Chceš Brunhildu? Proč ne? Budu studovat, tvořit, a až tě to otráví, přetvářet. Dala jsem se zapsat na taneční konzervatoř. Naučím se sedět, stát, chodit na tisíc

způsobů. Dnem i nocí studuji hlasová cvičení a zapsala jsem se do jazykové školy. Vstoupila jsem taky do Yamayuki klubu, kde se pěstuje judo...« »Proboha!« zvolal jsem, »proč?« »Proto!« odpověděla a ztřeštěně mě vrhla na postel. Od toho dne,' pokračoval Smith, »žiji mnoho životů. Prošel jsem bezpočtem lásek v rozkošných stínových hrách všech barev, postav, velikostí i temperamentu! Moje žena, která našla své jeviště v našem salóně a obecenstvo ve mně, dosáhla své touhy stát se nejslavnější herečkou v zemi. Že má příliš malé obecenstvo? Kdepak! Já se svými přelétavými zálibami ji čekám s otevřenou náručí, ať hraje cokoli. Můj sklon ke komplikacím se střetá s jejím géniem rozmanitosti. A tak ačkoliv jsem konečně v kleci, mám svobodu, a v lásce k ní miluji všechny. Je to nejlepší z možných světů, kamaráde, nejlepší z možných světů.“

Chvíli jsme mlčeli.

Vlak rachotil po kolejích tmou na začátku prosince. Dva stálí cestující, jeden mladý a jeden starý, přemýšleli o příběhu, který právě skončil.

Za chvíli ten mladší polkl a obdivně kývl. „Ten váš přítel Smith si svůj problém výborně vyřešil.“

„To máte pravdu.“

Mladý muž o tom ještě chvilku mluvil a pak se usmál. „Taky mám přítele. Jeho situace byla podobná, a přece docela jiná. Budu mu říkat třeba Quillan.“

„Dobrá,“ řekl starý muž, „ale pospěšte si. Za chvíli budu vystupovat.“

„Quillan,“ spustil mladý muž, „byl jednou večer v baru s oslňující rudovláskou. Lidi se před nimi rozestupovali jako moře před Mojžíšem. Je zázračná, myslel jsem si a všechny smysly mi hrály! Týden nato jsem viděl Quillana v Greenwi-chi, šel co noha nohu mine s tlustou malou ženskou, byla stejně stará jako on, tedy nejvýš dvaatřicet, ale mládí už měla za sebou. Škatule, řeklo by se. Byla zavalitá, nos nahoru, špatně nalíčená, punčochy se jí kroutily po lýtkách, na hlavě měla vrabčí hnízdo a na první pohled -- putička. Zřejmě jí stačilo, že může jít vedle něj a držet ho za ruku. Ha, řekl jsem si, tohle je chudák jeho zákonitá manželka, která miluje i zem, po níž on chodí, a on zatím po nocích vyvádí tu neuvěřitelně dokonalou krasavici. To je ostuda! Je to smutné! A šel jsem svou cestou.“

Za měsíc jsem Quillana potkal zas. Právě chtěl zmizet v tmavém vchodu v MacDougalově ulici, když mě spatřil!. „Proboha!“ vykřikl a na čele mu vyskočily krůpěje potu. „Ne-říkej to na mě! Manželka se to nesmí dovědět!“

Chystal jsem se ho ubezpečit o svém mlčení, když ho seshora zavolal ženský hlas.

Pohlédl jsem vzhůru. Zůstal jsem koukat s otevřenou pusou.

V okně stála ta tlustá ošuntělá chudinka!

Najednou mi bylo všechno jasné. Rudovlasá krasavice je jeho žena! Tančí, zpívá, mluví hlučně a dlouho, je báječné chytrá, bohyně Sivá s tisícem údů, nejjemnější poduška, kterou kdy smrtelná ruka ušila. A přesto je z podivuhodných důvodů — otravná.

Proto si můj přítel Quillan najal tenhle obskurní pokojík, kde po dva večery v týdnu může tiše sedět v přítomnosti myšího klidu nebo se může procházet v šeru ulic se svou hodnou, tlustou, domáckou a příjemně mlčenlivou ženou, která není jeho žena, jak jsem ukvapeně předpokládal, ale jeho milenka !

Podíval jsem se na Quillana, na jeho baculatou společnici v okně a vše jsem mu stiskl ruku s novým porozuměním. „Jako hrob!“ řekl jsem. Naposledy jsem viděl sedět Quillana s milenkou v lahůdkářství, něžně se hladili očima, neřekli si jediné slovo a jedli obložené chlebičky. Když se to tak vezme, taky měl nejlepší z možných světů.“

Vlak zarachotil, pískl a zpomaloval. Oba muži vstali, zarazili se a překvapeně na sebe pohlédli. Oba řekli najednou:

„Vy vystupujete v téhle stanici?“

Oba s úsměvem přisvědčili.

Beze slova prošli uličkou, a když vlak zastavil v chladné prosincové noci, vystoupili a podali si ruce.

„Pozdravujte ode mě pana Smithe.“

„A vy pana Quillana!“

Z různých stran nádraží se ozval klakson auta. Oba muži pohlédli k jednomu autu. Seděla v něm krásná žena. Oba pohlédli na druhé. Seděla v něm krásná žena.

Rozešli se, ale ohlíželi se po sobě jako školáci a pokradmu pokukovali na vůz, k němuž se blížil ten druhý.

Rád bych věděl, myslel si starší muž, jestli ta ženská je ...

Rád bych věděl, myslel si mladík, jestli ta dáma v jeho autě může být. ..

Ale oba spěchali. Dvoje dvířka zaklapla jako výstřely z pistole na zakončení slavnosti.

Autá odjela. Nádraží se vyprázdnilo. Byl chladný prosinec a za chvíli se spustil sníh jako opona.

TYRANNOSAURUS REX

Otevřel dveře do tmy. Ozvalo se: „Zavřít!“ Bylo to jako rána do obličeje. Protáhl se dovnitř. Dveře praskly. Potichu se proklínal. Týž hlas s ořesnou trpělivostí pokračoval: „Bože! To jste vy, Terwilliger?“

„Ano,“ řekl Terwilliger. Po jeho pravici dopadal na tmavou stěnu biografu slabý odraz z plátna. Po levici opisovala ohnivé obloučky cigareta, kterou kdosi při řeči držel v ústech.

„Jdete o pět minut pozdě!“

Ty to říkáš, jako by šlo o pět let, pomyslel si Terwilliger.

„Hod'te film do projekce. Ať to běží.“

Terwilliger přimhouřil ve tmě oči.

Rozeznal pět komfortních lůžových křesel, jež těžce oddychovala, jak se na nich organizační štáb posunoval a nakláněl k prostřednímu sedadlu, kde téměř ve tmě seděl nějaký chlapec a kouřil.

Ne, napadlo Terwilligera, to není chlapec. To je on. Joe Clarence. Clarence Veliký.

Neboť právě v tom okamžiku klapla maličká ústa jako čelist loutky a vyfoukla kouř. „Bude to?“

Terwilliger tápavě hledal cestu, aby podal film promítači, který necudným posuňkem ukázal na křesla, mrkl na Terwilligera a přibouchl dveře projekční kabiny.

„Bože!“ vyjekl hlásek. Zabzučel bzučák. „Projekce, mužem!“

Terwilliger zkusmo nahmatal nejbližší křeslo, narazil na někoho, stáhl se, zůstal stát a kousal se do rtů. Z plátna vylétla hudba. Jeho film se vynořil ze smršti bubnů:

TYRANNOSAURUS REX

Hromový ještěr

Kamera, animace a loutky John Terwilliger

Studie o formách života na Zemi

miliardu let před Kristem

V prostředním křesle dětské ručky slabě a ironicky zaplácaly.

Terwilliger zavřel oči. Nový nápor hudby ho vytrhl ze snění. Poslední titulky se rozplývaly do světa dávného slunce, mlhy, jedovatých lijáků a bujně divočiny. Ranní mlhy se válely na věčných pobřežích, kde nesmírné letící sny a hrůzná noční vidiny kosily vítr. Obrovské trojúhelníky z kostí a žluklé kůže s diamantovými očima a okoralými zuby, pterodaktylové, draci zkázy prudce vyráželi, vrhali se na kořist a odlétali, maso a jekot v nůžkách tlamy. Terwilliger v transu třeštil oči.

V houští džungle plížení, chvění, těkavé pohyby tykadel, mihotání hmyzu, sliz uvězněný v olejově tučném hleny, krunýř přísátý ke krunýři. Na slunné pasece i ve stínu ještěří obyvatelé Terwilligerových šílených vzpomínek na zhmotněnou pomstu, na zmizelý chaos.

Brontosauři. stegosauři, triceratopsové. Jak snadno člověku tahle neohrabaná tonáž jmen splývá ze rtů.

Obrovská zvířata se sunula jako ohavné válečné smrtící stroje stržemi lišejníků, jediným dopadem nohy drtila tisíce květů, z nozder frkala páru a jediným skřekem rvala oblohu vedví.

Moji milánkové, myslel si Terwilliger, moje příšerky! Jste z tekutého latexu, z pěnové gumy, z ocelových článků a ložisek. Vysnil jsem si vás, vymodeloval z hlíny, spojil, svařil, snýtoval a plesknutím jsem vás přivedl k životu. Polovička vás není větší než má dlaň, zbytek není větší než hlava, v níž jste se narodili.

„Pane Bože,“ tiše vzdechl obdivný hlas v temnotě. Krok za krokem, okénko za okénkem, pohyb za pohybem on, Terwilliger, provedl svá zvířata všemi pózami, každým

pohnul o zlomek centimetru, vyfotografoval je, znovu o chloupek postrčil, vyfotografoval a tak to šlo po celé hodiny, dny a měsíce. Teď ty nevidané obrazy na pouhých třech stech metrů filmu letí promítačkou.

Ejhle! pomyslel si. Nikdy si na to nezvyknu. Podívejte se na ně! Jsou *živí*

Guma, ocel, hlína, ještěří kůže z latexu, skleněné oči, porcelánové tesáky, všechno se to vleče, valí, vykračuje si s hroznou pýchou po pevninách dosud nezalidněných, u moří dosud neslaných, před miliardou let. Oni *skutečně* dýchají. Oni *skutečně* kují vzduch hromem. Ó, vy zlověští!

Mám pocit, myslel si Terwilliger, a je to celkem samozřejmé, že tamhle je *můj ráj*, ty tvory jsem stvořil šestého dne a zítra, sedmého dne, musím odpočívat.

„Bože,“ ozval se tichý hlas znovu.

Terwilliger málem odpověděl: „Prosím?“

„To je překrásný film, pane Clarenci,“ pokračoval ten hlas.

„Uvidíme,“ řekl muž s chlapeckým hlasem.

„Neuvěřitelně životný.“

„Už jsem viděl lepší,“ řekl Clarence Veliký.

Terwilliger se naježil. Odvrátil se od plátna, kde jeho přátelé dunivě mizeli v zapomnění, odvrátil se od vražedné řeže, která se odehrávala na kaširovaném pozadí. Poprvé se zkoumavě zadíval na své pravděpodobné zaměstnavatele.

„Skvělá věc.“

Chvála se ozvala od staršího muže, který seděl o samotě na druhém konci biografu a v úžasu se předkláněl ze sedadla k dávnému životu.

„Trhá to oči. Jen se podívejte!“ Ten divný chlapec v prostředním křesle povstal a cigaretou v ústech trhl směrem k plátnu. „Aby bylo jasno, nestálo to za nic, rozumíte?“

„Ano,“ odpověděl stařec, náhle jako by zvadl a stáhl se do židle. „Rozumím.“

Terwilliger ovládl svou prchlivost, jen krev mu přidruženě bouřila.

„Trhá to oči,“ řekl Joe Clarence.

Bílé plátno, rychlý sled čísel, tma. Hudba zmlkla, příšery“To jsem rád, že je konec,“ oddechl si Joe Clarence. „Už je pomalu poledne. Hod'te tam další kotouč, Waltře! To stačí, Terwilligere.“ Ticho. „Terwilligere?“ Ticho. „To už tu ten ti-chošlápek zase není?“

„Je.“ Terwilliger zarýval pěsti do boku.

„No,“ řekl Joe Clarence. „Ujde to. Ale nedělejte si iluze o příjmech. Včera tu bylo celé procesí mladíků se stejně dobrými nebo i lepšími ukázkami pro náš nový film *Prehistorická příšera*. Konečné rozhodnutí vám nechám v obálce u sekretářky. Ven se dostanete stejně jako dovnitř. Waltře, na co sakra čekáte? Jedeme, další!“

Terwilliger si ve tmě seděl o židli kůži na holeni, nahmatl kliku dveří, sevřel ji a pevně stiskl.

Za ním vybuchlo plátno. Snesla se lavina padajícího kamení, celá města ze žuly, obrovské mramorové budovy se nakupily, rozpadly a svezly v troskách. V tomhle burácení slyšel rozhovor z příštího týdne:

„Dáme vám tisíc dolarů, Terwilligere.“

„Ale tisíc dolarů potřebuji jen na materiál.“

„Tak podívejte. Dávám vám příležitost prorazit. Nikdo vás nenutí, abyste to bral.“

Teprve když mu lavina dozněla za zády a jeho krev dospěla k nevyhnutelnému rozhodnutí a přestala divoce bušit v srdci, teprve pak Terwilliger odtáhl těžké dveře a vykročil do surového prudkého denního světla.

Přítav pružnou páteř k otáčivému krku, namontuj krk k lebce smrtihlava, zavěš pantem čelisti k propadlým tvářím, přiklíž pěnu z plastiku k naolejované kostře, přes pěnovou hmotu natáhni šupinatou kůži, vyhlad' švy ohněm a pak triumfálně postav do světa, kde šílenství procitá, aby mohlo zhlédnout pomatenost - - své dílo! Hle - *Tyrannosaurus rex*!

Ruce stvořitelovy sklouzly z umělého slunce. Usadily zrnitého netvora do kašírované bujně letní divočiny, ponořily ho do hustého hemžení hmyzu. Zasazen do průzračné hrůzy vyhríval se plazí stroj na slunci. Z nevidomého nebe bzučel hlas stvořitele a rozezvučel ráj starým monotónním popěvkem o tom, co vzniklo prvního dne . . . druhého dne . . . čtvrtého dne ...

Rozlétly se dveře.

Joe Clarence vpadl dovnitř jako hejno neukáznělých kluků. Divoce se rozhlížel, jako by byl v místnosti sám.

„Proboha!“ křičel. „Vy se s tím ještě babráte? To mě stojí peníze!“

„Nestojí,“ odpověděl suše Terwilliger. „Platíte mi paušál bez ohledu na to, jak dlouho mi to trvá.“

Joe Clarence přihopkal blíž. „Zkrátka hněte kostrou. A hrůza ať z toho kape!“

Terwilliger klečel u miniaturní džungle. Oči měl v jedné rovině s producentem, když říkal: „Kolik metrů krve a kolik sedliny tam chcete mít?“

„Tisíc metrů od každé!“ Clarence se smál, jako když se sype kamení. „Ukaž se!“ Chňapl po jednom ještěrovi.

„Opatrně!“

„Proč opatrně?“ Clarence ohavným zvířetem nedbale točil v neúčastných rukou. „Ta příšera je přece moje. Ve smlouvě ...“

„Ve smlouvě se stanoví, že model můžete využít k reklamní propagaci, ale jakmile půjde film do kin, vrátí se zvíře ke mně.“

„Matičko skákává!“ Clarence mával netvorem. „To není možné. Vždyť jsme ty smlouvy podepisovali teprve před čtyřmi dny.“

„Mně to přijde jako čtyři roky.“ Terwilliger si protřel oči. „Dvě noci jsem nespál, dělám na zvířeti, abychom mohli začít s natáčením.“

Clarence jeho poznámku ignoroval. „Na smlouvu vám kašlu. Co to je za kličky? Příšera je moje. Vy a váš agent mě přivedete do hrobu. Z vás by člověk dostal infarkt kvůli penězům, kvůli materiálu, kvůli. . .“

„Kamera, kterou jste mi dal, patří do muzea.“

„Když se rozpadne, spravte si ji, ruce snad máte, ne? Když nemáte kapitál, poslužte si místo peněz mozkem. Ale abych se vrátil k věci. Tenhle netvor — to mělo být při jednání výslovně vymíněno, je moje dítě.“

„Nikdy jsem neprodal nic, co jsem vytvořil,“ řekl Terwilliger vážně. „Dal jsem do svých výrobků příliš mnoho času a srdce.“ „Tak dobrá, když musíte prosadit svou, přidáme vám padesát dolarů za zvíře a kameru přihodíme, až film dokončíte co vy na to? Budete si moci založit vlastní společnost. Můžete mi konkurovat, dokonce se mi budete moci rovnat díky mým vlastním strojům!“ smál se Clarence.

„Jen jestli se do té doby nerozpadnou,“ poznamenal Terwilliger.

„Tak k věci.“ Clarence položil loutku na zem a začal kolem ní kroužit. „Nelíbí se mi, jak se vybarvuje.“

„Cože se vám nelíbí?“ Terwilliger téměř zařval.

„Výraz. Chce to víc ohně, víc ... búmu. Víc mazaše!“

„Mazaše?“

„Vždyť je to bambula a dobrák! Proč mu nelezou oči z důlků? Proč se mu nechvěje chrípí a neblýskají zuby? Jazyk má mít jako meč. Vy víte, jak na to! Tak co, pořád ještě ta příšera není moje?“

„Je má.“ Terwilliger vstal.

Spona na jeho pásku stoupla do výše Clarencových očí. Producent vytřeštil na blýskavou přezku oči a zíral na ni jako hypnotizován.

„Zatracený právníci!“

Vyrazil ke dveřím.

„Do práce!“

Netvor dopadl na dveře zlomek vteřiny po tom, co zaklaply.

Terwilliger držel napřaženou ruku ještě chvíli ve vzduchu, pak mu ramena sklesla. Šel ke dveřím a sebral svého miláčka. Ukroutil mu hlavu, strhal z lebky latexové svaly, připevnil ji na podstavec a s nekonečnou trpělivostí znovu začal z hlíny modelovat prehistorickou tvář.

„Já ti dám búm,“ mručel si pro sebe. „A trochu mazaše!“

Za týden se ukázka animovaného netvora promítala znova.

Když to skončilo, Clarence ve tmě sotva znatelně přikývl.

„Je to lepší. Ale ... chce to víc děsu, člověku musí v žilách tuhnout krev. Všechny báby vyděsíme k smrti. Znova!“

„Jsem týden za plánem,“ protestoval Terwilliger. „Sedíte na mně. Tohle změňte, tamto není v pořádku! Tak já měním-Jednou se vám nelíbí ocas, podruhé pazoury.“

„Však vy to dokážete tak, abych byl spokojen,“ řekl Clarence. „Dejte se do toho a bojujte až do konečného vítězství!“

Koncem měsíce bylo druhé předvádění.

„Už jen chlup! Chloupek!“ řekl Clarence. „Obličej je skoro v pořádku. Tak ještě jednou, Tewilligere!“

Terwilliger se vrátil. Zanimoval tlamu dinosaura neslušnými výrazy, které ovšem zachytí jen ten, kdo umí odezírat, zatímco ostatní diváci budou mít dojem, že netvor řve. Pak vzal hlínu a do tří do rána pracoval na příšerné tváři.

„To je ono!“ křičel v projekci o týden později Clarence. „Výborně! Tomuhle říkám příšera!“

Naklonil se ke svému starému právníkovi panu Glassovi a ke svému asistentovi produkce Maury Poolovi.

„Jak se vám líbí *moje* kreace?“ zářil celým obličejem.

Terwilliger, zhroucený únavou v poslední řadě, poznal, že starý právník krčí rameny.

„Jedna příšera jako druhá!“

„Máte pravdu, ale tohle je něco extra!“ křičel Clarence radostně. „Musím uznat, že Terwilliger je génius!“

Všichni se zas obrátili k plátnu a sledovali obludu, jak v titánském valčíku šlehá ostrím ocasu kolem sebe a zlomyslně kosí trávu i květiny. Vtom se netvor zastavil, zamyslel, zahleděl se do mlžného oparu a hryzal rudou kost.

„Ten netvor,“ řekl po chvíli pan Glass a přimhouřil oči, „je mi nějak povědomý.“

„Povědomý?“ Terwilliger poposedl v křesle a zpozorněl.

„Jeho pohled,“ rozvážně pokračoval pan Glass ve tmě, „jsem už někde viděl, na to se nezapomíná.“

„Mezi exponáty přírodovědného muzea?“

„Ne, ne.“

„Možná že jste kdysi měl v ruce knihu, Glassi,“ smál se Clarence.

„To je zvláštní...“ Glass se nedal vyprovokovat, naklonil hlavu a zavřel jedno oko. „Mám paměť na obličeje jako detektivové. Ten Tyrannosaurus rex — Bože, kde já jsem se s ním setkal?“

„A záleží na tom?“ vyletěl Clarence. „Je skvělý. To proto, že jsem Terwilligera tak dlouho kopal do zadku, až jsem to z něj dostal. Jdeme, Maury!“ Když za nimi zapadly dveře, Glass upřel oči na Terwilligera. Aniž odvrátil zrak, zavolal tiše do projekce: „Waltře? Pustil byste nám laskavě tu obludu znova?“

„Beze všeho.“

Terwilliger neklidně poposedl, dobře si vědom, že v té temnotě a v ostrém světle, které vzápětí znovu vrhlo na plátno děs, se sbírá mrazivá síla.

„Ano. Je to tak,“ uvažoval pan Glass. „Už si vzpomínám. Už to skoro mám. Ale .. . kdo?“

Netvor se obrátil, jako by chtěl odpovědět, a na chvilku opovržlivě upřel přes sto tisíc miliónů let pohled na dva človíčky příkřečené v malé temné místnosti. Stroj-tyran se projevil rachotem.

Pan Glass se vyklonil, jako by chtěl lépe nastavit ucho.

Všechno pohltila tma.

Po deseti dnech, když byl film v polovině, pozval Clarence třicet zaměstnanců, technický personál a pár přátel na promítání pracovní kopie.

Film běžel už čtvrt hodiny, když obecně projel náhlý vzdech.

Clarence se těkavě rozhlédl.

Pan Glass, který seděl vedle, zatajil dech.

Terwilliger postřehl nebezpečí a mimoděk se posunul k východu. Zneklidněl intuitivně a proti své vůli. S rukou na klíce pozoroval plátno.

Kdosi se tiše zasmál. Sekretářka se zachichotala. Pak následovalo hrobové ticho.

Neboť ze sedadla vyskočil Joe Clarence.

Jeho drobná postavička se v kuželu světla promítla na plátno. Na okamžik gestikulovaly ve tmě dva obrazy: tyrannosaurus, který rval nohu pteranodona, a Clarence, který ječel a vrhal se vpřed, jako by se chtěl pustit do křížku s oběma fantastickými zápasníky.

„Zastavit! Okamžitě vypnout!“

Film se zastavil. Obraz zůstal na plátně.

„Co se děje?“ Clarence šplhal po obraze. Dětskou ručkou mlátil do plátna, bodal do tyranových čelistí, do plážích očí, do jedovatých zubů, obočí, a pak se slepě otočil přímo clo

světla projektoru, takže se kůže plaza promítla na jeho rozzuřených tvářích.

„Co se to děje? Co to je?“

„Jen nějaká příšera, šéfe.“

„Příšera! Já vám ukážu!“ Clarence bušil do plátna drobnou pěstičkou. „To jsem *jal*“

Polovina obecnstva v křeslech nadskočila, polovina zapadla hlouběji a dva lidé vyskočili. Jedním z nich byl pan Glass, který hledal rezervní brýle, mhouřil oči a sténal. „Tak proto já ho už odněkud znal!“

„Cože jste ho?“

Pan Glass pokyvoval hlavou, oči měl zavřené. „Já věděl, že ten obličej mi je nějak povědomý.“

Místností prolétl průvan.

Všichni se otočili. Dveře byly dokořán.

Terwilliger zmizel.

Našli ho v animačním studiu. Uklízel věci ze svého stolu, házel je do veliké lepenkové krabice, model loutky tyranno-saura měl pod paží. Když skupina s Clarencem v čele vtrhla dovnitř, zvedl hlavu.

„Co jsem udělal, že jsem si tohle zasloužil?“ vykřikl Clarence.

„Promiňte, pane Clarenci.“

„Co vám mám promíjet?! Copak jsem vám dobře nezaplatil?“

„Ne, když se to tak vezme.“

„Bral jsem vás na obědy ...“

„Vzal jste mě jednou a platil jsem to já.“

„Pozval jsem vás na večeři do vlastního domu, koupal jste se v mém bazénu a teď tohle! Propouštím vás!“

„Nemůžete mě vyhodit, pane Clarenci. Už týden pracuji bez gáže a přesčas, zapomněl jste mi poslat šek ...“

„Ale já vás přesto vyhazuji, jste na dlažbě! V Hollywoodu si už neškrtnete! Pane Glass!“ Obrátil se na patě a pátral po starém právníkovi. „Podejte na něj žalobu!“

„Co si na mně chcete vyžalovat?“ řekl Terwilliger a už se

na něj nedíval, hleděl dolů, hrabal se ve stole a balil. „Co?

Peníze? Nikdy jste mi nedával tolik, abych si něco našetřil.

DŮM ? To jsem si nemohl dovolit. Ženu? Celý život jsem pra-coval pro lidi, jako jste vy. Na ženy nebyl čas. Jsem bezdětný. Mně nemůžete nic udělat. Jestliže mě v soudní síni oberete o mého dinosaura, najdu si v nějakém hnízdě čtyři stěny, opatřím si plechovku latexu, hlínu nahrabu v řece, seženu si starou ocelovou trubku a udělám nové monstrum. Prošlý filmový materiál dostanu lacino. Vysloužilou kameru mám. Jestli mi vezmete i tu, postavím si novou vlastníma rukama. Můžu dělat cokoli. Já už jsem nezranitelný.“

„Jste propuštěn!“ řval Clarence. „Dívejte se na mě. Nekoukejte jinam. Jste propuštěn! Jste propuštěn!“

„Pane Clarenci,“ řekl tiše pan Glass a postoupil kousek kupředu. „Mohu si s ním chvíli promluvit?“

„Pro mě za mě!“ řekl Clarence. „Ale co to má za smysl? Stojí si tamhle s tou příšerou pod paží a ta zatracená potvora vypadá jako já. Radši se do toho neplet’te!“

Clarence vyrazil ze dveří. Ostatní ho následovali.

Pan Glass zavřel dveře, přešel místnost, zastavil se u okna a díval se ven na večerní nebe bez mráčku.

„Kéž by nám zapršelo,“ řekl. „Jednu věc Kalifornii neodpustím. Nikdy na sobě nedá nic znát, nikdy se nerozpláče. Jako teď například, co bych za to dal, kdyby z toho nebe spadla aspoň kapička. Nebo kdyby sjel jediný šíp blesku.“

Stál mlčky a Terwilliger už nebalil tak překotně. Pan Glass těžce dosedl na židli, tužkou si čmáral po podložce a smutně, polohlasem si začal pro sebe povídat.

„Šest kotoučů filmu, zdařilých kotoučů, polovina filmu hotová, tři tisíce dolarů vyhozených pro nic za nic. Celá práce letí z okna. Kdo nakrmí hladové krky dětí? Co se řekne akcionářům? Kdo uchlácholí banku? Nezraje někdo pro sebevraždu?“

Obrátil se a pozoroval, jak Terwilliger zaklapuje zámky na aktovce.

„Co Bůh učinil?“

Terwilliger se díval na ruce, obracel si je před očima, jakc by chtěl vyzkoumat, z čeho jsou, a pak řekl: „Přisahám, že jsem nevěděl, co dělám. Vyrostlo mi to pod rukama. Vycházelo to z podvědomí. Nedělal jsem to já, udělaly to mé prsty-Tohle je jejich dílo.“

„Škoda, že ty prsty raději nepřišly za mnou do kanceláře a rovnou mě nezardousily,“ řekl Glass. „Nikdy jsem nebyl pro zpomalený film. Život, to jsou pro mě Keystonovi strážníci puštění trojnásobnou rychlostí, jinak je lepší smrt. To pomyšlení, že gumová příšera nás všechny drží v šachu! Nejsme víc než rajska omáčka schopná jediné konzervování.“

„Nechtějte na mně, abych si připadal ještě provinilejší,“ řekl Terwilliger.

„A co na mně chcete, mám vás za to velebit?“

„Jsem v právu,“ vykřikl Terwilliger. „Seděl na mně. Udělejte tohle. Udělejte tamhleto. Udělejte to takhle. Přesně naopak. Vzhůru nohama. Žluč ve mně kypěla. Celý ten čas jsem se mučil vztekem. Změnil jsem obličej, aniž jsem si toho byl vědom. Neviděl jsem to až do chvíle, kdy pan Clarence vyletěl. Veškerou odpovědnost беру na sebe.“

„Ne,“ povzdechl pan Glass, „všichni jsme to měli vidět. Možná že jsme to dokonce viděli, ale nepřipouštěli jsme si to. Možná že jsme to viděli a smáli jsme se ze spaní celou noc, kdy jsme se nemohli slyšet. Ale co teď? Pan Clarence měl velká vydání, to se nedá jen tak přejít. Vy se v budoucnosti taky musíte něčím živit, a ať se vám to líbí nebo ne, musíte s tím počítat. Pan Clarence se třese na to, aby ho někdo přesvědčil, že to všechno je hrozný sen. Část jeho otřesu, devadesát devět procent, pramení z jeho peněženky. Kdybyste dokázal obětovat jedno procento svého času z následující hodiny, abyste ho přesvědčil o tom, co vám teď řeknu, nebudou zítra inzeráty v Hollywoodském zpravodaji a ve Variety dojímat pláčem sirotek v rubrice ‚Práci hledají‘. Kdybyste mu šel říct...“

„Co mi má říct?“

Ve dveřích stál Joe Clarence, tváře mu dosud hořely.

„To, co právě říkal mně,“ obrátil se k němu klidně pan Glass. „Je to dojemný příběh.“

„Poslouchám,“ řekl Clarence.

„Pane Clarenci,“ starý právník pečlivě vážil slova. „Film, který jste právě zhlédl, je zcela vážně míněným holdem pana Terwilligera vaší osobnosti.“

„Cože?“ zařval Clarence.

Clarence i Terwilliger zůstali jako omráčeni.

Starý právník se upřeně díval na stěnu a plaše se zeptal: „Mám pokračovat?“ Animátor se vzpamatoval: „Jak chcete.“

„Tento film,“ právník vstal a střídavým gestem ukázal na projekční sál, „byl vytvořen jako projev úcty a přátelské oddanosti, pane Clarenci. Sedíte za svým stolem, neopěvovaný hrdina filmového průmyslu, neznámý, neviditelný, dřete se osaměle všedním životem a kdo sklízí slávu? Filmové hvězdy. Kolikrát za život řekne obyčejný divák někde v Zapadákově v Idahu své ženě: Poslouchej, ten Joe Clarence, ten mi celou noc nešel z hlavy — to je obrovské producent, to je někdo! Kolikrát? Nikdy! Takhle uvažoval Terwilliger. A jak by se dal skutečný Clarence představit světu? Točíme dinosaura. No! A už to tady bylo! Už to mám! napadlo ho, mám cosi, před čím svět strne hrůzou, mám osamělý, hrdý, úžasný, posvátný symbol nezávislosti, moci, síly, pronikavé zvířecí bystrosti, pravého demokrata, individuum vynesené k vrcholu, hrom a zkřížené blesky. Dinosaur: Joe Clarence. Joe Clarence: Dinosaur. Člověk vtělený v tyranského ještěra!“

Pan Glass se posadil a prudce oddychoval.

Terwilliger neříkal nic.

Clarence se po chvíli pohnul, přešel po pokoji, pomalu obešel Glasse, pak se postavil před Terwilligera, obličej jako křída. Nejistýma očima těkal po jeho vysoké postavě.

„To jste říkal?“ zeptal se nevýrazně.

Terwilliger polkl.

„Mně to říkal. Je ostýchavý,“ řekl pan Glass. „Slyšel jste ho někdy vykládat, odsekávat, klít nebo něco podobného? Má lidi rád, ale nedokáže jim to říct. Zato dát jim nesmrtelnost, to dokáže!“

„Nesmrtelnost?“ řekl Clarence.

„Co jiného?“ pokračoval starý právník. „Vytváří sochu, jenže pohyblivou. Ještě po létech se budou lidé ptát: Pamatujete se na ten film Netvor z pleistocénu? a na to se bude odpovídat: Samozřejmě, proč? Protože, řeknou ti první, to je jediný netvor, jediné zvíře v celé historii Hollywoodu, které bylo z masa a krve,

byla to skutečná osobnost. A proč? Protože jistý génius měl tolik představivosti, že vytvořil to stvoření podle obchodníka prvotřídního kalibru, podle skutečného muže s pronikavým čichem a bystrým úsudkem. Vstoupil jste do dějin, pane Clarenci. Všechny filmové knihovny vás povedou v mnoha exemplářích. Budete atrakcí v kinu náročného diváka. Není to báječné štěstí? Ubohého právníka Immanuela Glasse nikdy nic takového nepotká. Dvě stě, pět set let poběží denně někde ve světě vaše tvář v hlavní roli.“

„Denně?“ zeptal se Clarence tiše. „Dvě stě .. .“

„Možná osm set let, proč ne?“

„Na to jsem nikdy nepomyslel.“

„Tak se nad tím zamyslete!“

Clarence došel k oknu, vyhlédl na Hollywoodské vršky a za chvíli pokýval hlavou.

„Bože můj, Terwilligere,“ řekl. „To mě máte opravdu tak rád?“

„Těžko se vyjadřuji slovy,“ dostal ze sebe Terwilliger.

„Tak dokončíme tu grandiózní podívanou?“ zeptal se Glass. „V titulní roli hrůzný tyran, před jehož každým krokem se všechno chvěje, a není to nikdo jiný než pan Joseph J. Clarence?“

„Ano. Uděláme to.“ Clarence se strnule dopotácel ke dveřím a tam řekl: „Něco vám povím. Vždycky jsem si přál být hercem!“

Pak tiše vyšel na chodbu a zavřel za sebou dveře.

Terwilliger a Glass se srazili nad stolem, jak se oba vrhli k zásuvce.

„Starší má přednost,“ řekl právník a natáhl se spěšně pro láhev whisky.

O půlnoci po prvním promítání *Netvora z doby kamenné* přísel pan Glass do studia, kde už se všichni chystali oslavovat, a zastihl Terwilligera o samotě v pracovně, s dinosaurem na klíně.

„Vy jste tam nebyl?“ zeptal se pan Glass.

„Nevydržel bych to. Došlo k něčemu?“

„K čemu? Premiérové lístky si rozebrali největší snobové! Roztomilejší obludu nikdo neviděl! Už se uvažuje o seriálu! Joe Clarence jako tyrannosaurus v *Návratu netvora z doby kamenné*, Joe Clarence a(nebo) *Tyrannosaurus rex* v — řekněme — *Příšera ze staré vlasti...*“

Zazvonil telefon. Terwilliger ho zvedl.

„Terwilligere, tady Clarence! Čekám vás během pěti minut! Vyhráli jsme na celé čáře! Váš netvor! Senzace! Je můj? Čert vem smlouvu, myslím jako přátelský dárek, můžu si ho dát doma do vitríny?“

„Pane Clarenci, je váš.“

„Mám z něj větší radost než z Oscara! Na shledanou!“

Terwilliger třel oči na hluchý telefon.

„Panebože! Jak se ten člověk směje! On snad má hysterický záchvat.“

„Možná že bych k tomu měl vysvětlení,“ řekl pan Glass. „Po premiéře ho jedna holčička požádala o autogram.“

„O autogram?“

„Na ulici před kinem. Chtěla podpis. Byl to první vyžádaný autogram v jeho životě. Smál se celou dobu, co psal. Někdo ho zná. On, veliký, důležitý jako život, sám Rex, vyšel před kino, tak ať se podepíše. A psal.“

„Moment,“ *zarazil* ho Terwilliger, který naléval přípitek. „Ta holčička .. .“

„... je moje nejmladší dcera,“ odpověděl Glass. „Ale kdo to ví? Kdo to prozradí?“

Napili se.

„Já ne,“ řekl Terwilliger.

Pak vzali pěnového dinosaura mezi sebe, sebrali i whisky a šli se postavit do vchodu do studia, odkud ozářené limuzíny s houkáním rozvázely hosty na oslavu.

AUTOMATY PRO RADOST

Páter Brian otálel s odchodem na snídani, protože se mu zdálo, že dole slyší smích pátera Vittoriniho. Vittorini, jako obvykle, jedl sám. S kým nebo komu se to tam dole tedy směje?

Směje se nám, napadlo pátera Briana.

Zbystřil pozornost.

Na druhé straně haly se skrýval nebo snad přemítal ve svém pokoji páter Kelly.

Nikdy nenechali Vittoriniho dojíst snídani o samotě, to ne,

vždycky se jim podařilo přisednout, když dojídal poslední sousta. Nedokázali by nést břemeno své viny po celý den.

Zdola se určitě ozývá smích. Páter Vittorini něco vyslídil v ranních Timesech. Anebo ještě hůř — že on probděl většinu noci u té nekřesťanské obludy, u televizoru, který stojí za dveřmi jako nevítaný host, chvílemi vyvádí jako pominutý, chvílemi s[^] zarytě mračí. A co když páter Vittorini, jehož mysl si tahle elektronická příšera osedlala, šije na ně zbrusu novou čertovinu, kolečka mozku

se mu nehlučně otáčejí na plné obrátky, sedí si, záměrně se postí a doufá, že svým italským temperamentem vyprovokuje jejich zvědavost?

„Ach Bože,“ povzdechl si páter Brian a sáhl po obálce, kterou si připravil v noci. Strčil ji do kabátu pro případ, že by se ji rozhodl předat faráři Sheldonovi. Jestlipak ji páter Vittorini svým bystrým temným zrakem vypátrá i přes sukno?

Páter Brian rukou pevně přihladil klopky, aby vyrovnal sebemenší náznak žádosti o přeložení do jiné farnosti.

„Jde se.“

A s tichou modlitbou sestupoval po schodech.

„Á, otec Brian!“

Vittorini vzhledl od misky ovesných vloček. To zvíře si je ještě ani neosladilo!

Páteru Brianovi se najednou zdálo, že vkročil do prázdné

šachty výtahu.

Pudově natáhl ruku, aby se zachránil. Ruka dohmátla na televizní přijímač. Byl rozpalený. Brian nedokázal potlačit otázku: „Že jste tu zas vysedával celou noc?“

„Ano, bděl jsem u televizoru.“

„Bděl jste u televizoru!“ vyjel páter Brian. „Bdít máme u nemocných nebo u mrtvých! Kdysi jsem sám vysedával nad spiritistickou tabulkou. To bylo rozumnější.“ Odvrátil se od elektrického šílence a prohlížel si Vittoriniho. „A slyšel jste aspoň vzdálený řev a kvílení Morany z toho — jak to jmenují? Canaveral?“

„Posunuli odpálení na tři hodiny v noci.“

„A vy si tu teď sedíte čilý jako ryba.“ Páter Brian šel dál a kroutil hlavou. „Ne všechno, co je pravdivé, je správné.“

Vittorini se plně soustředil na přípravu vloček s mlékem. „Zato vy, otče Briane, vy vypadáte, jako byste v noci prolétl Peklem.“ V tom okamžiku naštěstí vstoupil páter Kelly. Strnul, když spatřil, že Vittorini s posilováním sotva začal. Zamumlal něco na adresu obou, posadil se a pohlédl na zmateného pátera Briana.

„Na mou věru, William, vás je dneska polovička. Trpíte nespavostí?“ „Trochu.“

Páter Kelly po očku pozoroval oba muže. „Co se tu děje? Stalo se něco, když jsem byl včera večer pryč?“

„Trochu jsme spolu diskutovali,“ řekl páter Brian a pohrával si s vločkami.

„Diskutovali!“ opakoval páter Vittorini. Už se zdálo, že se dá do smíchu, ale ovládl se a řekl jen: „Italský papež nesedí irskému knězi.“

„Ale otče Vittorini,“ řekl Kelly. „Jen ať to dopoví,“ řekl páter Brian. „Děkuji za svolení,“ zdvořile odpověděl Vittorini a přátelsky pokynul. „Papá je neustálým zdrojem uctivého pobouření jisté části, ne-li veškerého irského kléru. Proč by se taky jednou nemohl papež jmenovat Nolan? Proč by místo rudého klobouku nemohl mít zelený? A proč by se, když už jsme u toho, dejme tomu v pětadvacátém století nemohla svatopetrská katedrála přestěhovat do Corku nebo do Dublinu?“ „Doufám, že tohle nikdo neříkal,“ řekl páter Kelly. „Jsem zlostný člověk,“ řekl páter Brian, „v hněvu jsem to možná nadhodil.“

„Zlostný, proč? A proč by se to nadhazovalo?“ „Slyšel jste, co právě říkal o pětadvacátém století?“ zeptal se páter Brian. „To bude, až Kačer Donald s Mickey Mou-sem proletí oknem křtící kape a já budu koukat, kudy zmizet.“

Páter Kelly povzdechl. „Ach Bože, to už se zase bavíte na tenhle účet?“

Páter Brian cítil, jak se mu hrne krev do tváří, ale ze všech sil se ji snažil dostat zpět do chladnějších částí svého těla.

„Bavíme? To přestala být zábava. Už víc než měsíc neexistuje nic než samý Canaveral, oběžné dráhy a astronauti. Je to tu jak na čtvrtého července, denně se kvůli raketám probdí polovina noci. No jen mi řekněte, co to je za život ponocovat

a hýřit v hale s medúzovitou mašinou, která vám zmrazí rozum, jen se na ni podíváte? Nemůžu spát, protože mám pocit, že celá fara každou minutu vyletí do povětří.“

„To máte pravdu,“ odpověděl páter Kelly. „Ale co to má společného s papežem?“

„Ne s tím, co je teď, s tím předposledním,“ řekl Brian zničeně. „Ukažte mu ten novinový výstřížek, otče Vittorini.“

Vittorini zaváhal.

„Jen to ukažte,“ stál Brian na svém.

Páter Vittorini vytáhl malý výstřížek z novin a položil ho na stůl.

Třebaže to měl vzhůru nohama, přečetl páter Brian bez obtíží tu pohromu: „**PAPEŽ ŽEHNÁ LETŮM DO VESMÍRU.**“

Páter Kelly se výstřížku ostýchavě dotkl jedním prstem. Polohlasně přeříkával novinovou zprávu a slovo za slovem si ukazoval nehtem:

CASTEL GANDOLFO, ITÁLIE, 20. září — Papež Pius XII. požehnal dnes úsilí lidstva o dobytí vesmíru.

Hlava církve prohlásila k delegátům Mezinárodního astronautického kongresu: „Bůh nezamýšlí stanovit hranice lidskému snažení o dobytí vesmíru.“

400 delegátů kongresu, jehož se účastní zástupci 22 států, přijal papež ve svém letním sídle.

„Astronautický kongres má v dnešní době, kdy se člověk snaží proniknout do kosmu, nesmírný význam,“ řekl papež. „Tento problém se týká všeho lidstva... Člověk se musí snažit navázat nové spojení s Bohem a jeho vesmírem.“

Páter Kelly schlíple dočetl.

„Kdy to vyšlo?“

„V roce 1956.“

„Tak dávno?“ páter Kelly odložil výstřižek. „Nečetl jsem to.“

„Zdá se,“ řekl páter Brian, „že my oba, otče, vůbec málo čteme.“

„Tohle se dá snadno přehlédnout,“ řekl Kelly. „Je to článku jako nic.“

„Ale myšlenka v něm je veliká,“ dodal páter Vittorini stále

v dobré náladě. „Problém je v tom ...“

„Problém je v tom,“ řekl Vittorini, „že když jsem o tomhle začal poprvé, vyskytly se velké pochybnosti o mé věrohodnosti. Dnes zjišťujeme, že jsem nebyl daleko od pravdy.“

„To nepopírám,“ pospíšil si s odpovědí páter Brian, „ale jak praví náš básník William Blake:

„Ta pravda, která v zášti vyslovena,

lží všeho světa hodná jména.,,

„Ano.“ Vittorini roztál do ještě větší roztomilosti. „Ale týž Blake napsal:

„Kdo v pochybách svým očím neuvěří, ten vůbec v něco věřit může stěží. A kdyby slunce pochybovat mělo, i s měsícem by rázem potemnělo.“

Nesmírně případné verše,“ dodal italský kněz, „pro kosmický věk.“

Páter Brian toho hrubce změřil pohledem. „Byl bych vám vděčen, kdybyste nám našeho Blakea necitoval.“

„Vašeho Blakea?“ řekl štíhlý bledý muž s měkce lesklými černými vlasy.

„Vida, já jsem ho vždycky měl za Angličana.“

„Blakeova poezie,“ pokračoval páter Brian, „přinášela mé matce velkou útěchu. Říkala mi, že Blake měl z matčiny strany irské předky.“

„To je radostná novina,“ řekl páter Vittorini. „Ale vraťme se k této zprávě. Když už jsme takhle daleko, zdá se, že je na čase, abychom se obeznámili s encyklikou Pia Dvanáctého.“

Podezření pátera Briana, které číhalo v záloze pod kůží jako druhá nervová soustava, se naježilo.

„O jakou encykliku jde?“

„Přece o letech do vesmíru.“

„Nic takového snad nevydal?“

„Ale ano.“

„Zvláštní encykliku o letech do vesmíru?“

„Ano, zvláštní encykliku.“

Zdálo se, že nápor tohoto sdělení smete oba irské kněze z^e židlí.

Páter Vittorini se oddal činnosti člověka, který se čistí po výbuchu — tu našel smítko na rukávě kabátu, tu pár drobtů chleba na ubruse.

„To nestačilo,“ řekl páter Brian skomíravým hlasem, „že si s tím houfem astronautů podal ruku, popřál jim štěstí a kdovíco ještě, to o tom ještě musel psát?“

„Asi to nestačilo,“ řekl páter Vittorini. „Slyšel jsem, že měl také v úmyslu vyjádřit se blíže k problému života na jiných planetách a k vlivu tohoto problému na křesťanské myšlení.“ Každé jeho slovo, pronášené s promyšleným důrazem, tisklo oba muže hlouběji do sedadel.

„Říkáte, že jste to slyšel?“ zeptal se páter Brian. „Sám jste to ještě nečetl?“ „Ne, ale mám v úmyslu ..“

„Máte dobré úmysly, ale ve skutečnosti z nich nic dobrého nepochází. Těžko se mi to říká, otče Vittorini, ale jsou chvíle, kdy mluvíte, jako byste ani nebyl knězem naší matky církve.“ „Mluvím jako italský kněz,“ odpověděl mu Vittorini, „který se cítí trochu zaskočen a snaží se udržet na houpavé půdě církevního močálu, na němž je odstrkován do pozadí ohromným stádem duchovních jménem Shaughnessy, Nultý a Flannery, kteří začnou dupat a panikařit jako stádo sobů nebo bizonů, kdykoli jen něco šeptnu o papežské bule.“

„Nepochybuji. . .“ a v tom okamžiku páter Brian přímo pohlédl směrem k pomyslnému Vatikánu, „že kdybyste tam tehdy mohl být, byla by tahle vesmírná maškaráda Svatého otce vaším dílem.“ „Mým dílem?“

„Vaším! Kdo jiný než vy sem tahá hory časopisů s vesmírnými loděmi na pestrých obálkách. Ohavné zelené příšery se šesti očima a s celým arzenálem koleček a přístrojů na nich v nějaké měsíční krajině pronásledují polozahalené ženy. Vás tu slyším počítat pozdě do noci deset, devět, osm a tak dále až do jedné ve shodě s tou odpornou televizí, takže nám nezbývá než ležet a přetrpět ty strašlivé nárazy, které nám vyrážejí plomby ze zubů. Bůh mi odpusť, ale dvěma

Italům, jednomu zde a druhému v Castel Gandolfu, se podařilo pěkně stisknout celý irský klér.“ „Pokoj vám oběma,“ řekl po zámлке páter Kelly.“Tou či onou cestou já pokoje dojdu,“ řekl páter Brian a vytáhl z kapsy obálku.

„Nedělejte to,“ řekl páter Kelly, který tušil, co asi v obálce je.

„Dejte to prosím mým jménem faráři Sheldonovi.“

Páter Brian těžce povstal a krátkozrace se rozhlédl, kde jsou dveře a východ z pokoje. Najednou byl pryč.

„Vidíte, co jste způsobil!“ řekl páter Kelly.

Páter Vittorini přestal jíst upřímně zaražen. „Ale otče, po celou dobu jsem si myslel, že se jen přátelsky škádlíme, chvíli měl vrch on, chvíli já, on přísazoval hlučně, já potichu.“

„Jenže jste hráli příliš dlouho a z vaší hloupé legrace se stala vážná záležitost!“ řekl Kelly. „Znám Williama mnohem lip než vy. Vy jste mu dal co proto!“

„Udělám vše, co je v mých silách, abych spravil. ..“

„Spravovat si můžete kalhoty! Neplet’te se do toho, pokusím se sám.“ Páter Kelly vzal obálku ze stolu a podržel ji proti světlu. „Rentgen lidské duše. Ach Panebože.“

Vyběhl po schodech nahoru. „Otče Briane?“ volal. Zpomalil krok. „Otče?“ Zaklepal na dveře. „William?“

V jídelně opět osaměl Vittorini a uvědomil si, že má dosud v ústech pár vloček. Byly už bez chuti. Dalo mu hodně práce, než je dostal do žaludku.

Teprve po obědě se podařilo páteru Kellymu donutit pátera Briana v malé pusté zahrádce za farou, aby si vzal obálku zpátky.

„Willy, musíte to roztrhat. Nechci, abyste hru vzdal v polovině. Jak dlouho už se to mezi vámi vleče?“

Páter Brian s povzdechem obálku přijal, ale neroztrhal ji-“Jako by do nás něco vjelo. Ze začátku jsem se já chlubil irskými spisovateli a on italskými operami. Pak jsem mu začal vykládat o vzácném iluminovaném rukopisu, který máme v Dublinu, a on mě začal provádět po renesanci. Díky Bohu za to, že nevyhrabal papežovu encykliku o těch proklatých letech do vesmíru dřív, jinak bych se byl dal přeložit do kláštera, kde muži skládají slib mlčení. Ale obávám se, že by šel za mnou i tam a odpočítával starty na Canaveralu v posunkové řeči. Z toho člověka by byl dobrý d’áblův advokát!“

„Ale otče!“

„Nebojte se, budu se za to kát. Nesnáším tu temnou vydru, toho tuleně, vždyť on si pohrává s církevním dogmatem, jako by to byl pruhovaný nafukovací míč.

Nemám nic proti tomu, aby vystupovali cvičení tulení, ale zakazují si, aby se pletli mezi skutečné zapálence, jako jste vy nebo já! Promiňte mi mou hrdost, otče, ale opravdu se mi zdá, že když se ti piko-listi dostanou mezi nás harfeníky, hrají jen variaci na skutečné téma, nemyslíte?“

„Já vám nerozumím, Wille! My, příslušníci církve, bychom měli být pro ostatní příkladem snášenlivosti.“

„Řekl to někdo otci Vittorinimu? Berme to, jak to je. Italové jsou církevní rotariáni. Nevsadil bych ani grešli na to, že by při Poslední večeři zůstali střízliví.“

„Jak by to asi dopadlo s Iry,“ zamyslel se páter Kelly.

„My bychom aspoň počkali až po večeři.“

„Tak počkat, jsme knězi, nebo holiči? Chceme na sobě hledat vši, anebo oholíme Vittoriniho jeho vlastní břitvou? Wil-liame, copak nevíte, jak na to?“

„Měli bychom asi povolat nějakého baptistu, aby nám dělal prostředníka.“

„Přestaňte s baptistou! Prozkoumal jste tu encykliku?“

„Encykliku?“

„Vy jste od rána nehnul prstem? Na mou duši, že ne! Musíme si ten edikt o vesmírných letech přečíst! Naučte se to zpaměti, naučte se to, jako když bičem mrská, a pak zasáhněte raketového nadšence jeho vlastní zbraní! Jdeme do knihovny! Co to teď ta mládež pořád mele? Pět, čtyři, tři, dva, jedna, start?“

„Něco takového.“

„Tak to musíte říkat taky, člověče. Poslechněte mě!“

Když vcházeli do knihovny, srazili se ve dveřích s farářem Sheldonem.

„Jdete zbytečně,“ řekl jim s úsměvem, když si všiml jejich napjatého výrazu. „Tady to nenajdete.“

„Co tam nenajdeme?“ Páter Brian zahlédl, že se farář dívá na dopis, který dosud tiskl v prstech, a rychle ho schoval. »Co nenajdeme?“ „Raketová loď je pro naše malé prostory trochu moc velká,“ řekl farář s chabým pokusem mluvit v záhadách.

„To už si vás ten Ital taky naklonil?“ vyhrkl páter Kelly zaraženě.

„Ne, ale když se volá, ozvěna se rozléhá všude. Chtěl jsem se přesvědčit sám.“

„Znamená to,“ s úlevou začal Brian, „že jste s námi?“ Farář Sheldon posmutněl. „Copak jsou tu možné dva tábory?“

Všichni tři vešli do malé knihovny a páter Brian i páter Kelly se posadili na kraj tvrdých nepohodlných židlí. Farář Sheldon zůstal stát, vědom si jejich nepohodlí.

„Tak ven s tím. Proč se bojíte otce Vittoriniho?“

„Bojíme?“ Pátera Briana jeho slova zřejmě udivila, a tiše, ale důrazně řekl: „My se spíš zlobíme.“

„Možná že jedno vyplývá z druhého,“ připustil Kelly a pokračoval: „Víte, pane faráři, tady se z nějakého hnízda v Toskánsku vrhají kameny na Meynooth, který, jak víte, je nedaleko Dublinu.“

„Jsem Ir,“ řekl farář chlácholivě.

„To víme, pane faráři, ale tím méně si dovedeme vysvětlit váš klid v téhle bouři,“ řekl páter Brian.

„Jsem Ir z Kalifornie,“ řekl farář.

Počkal, až knězi stráví jeho sdělení. Když *zpráva*, pronikla až na dno, páter Brian zničeně zachroptěl: „Na to jsme zapomněli.“

Pohlédl na faráře a uviděl čerstvě opálenou, snědou plet' člověka, který i tady v Chicagu natáčí tvář ke slunci jako slunečnice a snaží se zachytit každý paprsek světla i tepla pro udržení barvy a zdraví. Měl před sebou muže, který pod kněžským rouchem má dosud postavu tenisového a badmintonového hráče a jeho štíhlé pevné ruce prozrazují zkušeného házenkáře. Když člověk pozoroval jeho rozmáchlá gesta na kazatelně, lehce si ho představil, jak plave pod teplým kalifornským nebem.

Páter Kelly se úsečně zasmál.

„Ach, osud si s námi divně zahrává. Otče Briane, tady máme našeho baptistu!“

„Baptistu?“ zeptal se farář Sheldon.

„Nezlobte se, pane faráři, ale chtěli jsme hledat prostředníka a najednou se objevíte vy, Ir z Kalifornie, který pobyl v drsném povětří státu Illinois tak krátce, že dosud nese na sobě pečeť válcovaných trávníků a lednového opálení. My jsme se narodili a vyrostli jako venkovští balíci v jižním Irsku. Nás by nepředělalo ani dvacet let v Hollywoodu. A pak, no zkrátka už jsem slyšel, že Kalifornie se hodně podobá . . .“ na tomto místě se odmlčel, „Itálii.“

„Už chápu, kam míříte,“ zahučel páter Brian.

Farář Sheldon přikývl, po tváři mu přelétl teskný, ale chápavý úsměv. „Jsem ze stejné krve jako vy. Jen podnebí, ve kterém jsem byl vychován, se podobá Římu. Takže když jsem se ptal, jestli mohou existovat dva tábory, otče Briane, šlo mi to ze srdce.“

„Ir, ale neirský,“ bručel páter Brian. „Hotový Ital, ale ne docela. Bože, jak si ten svět s námi zahrává.“

„Jen když mu dáme příležitost, Williame, Patricku.“

Oba muži sebou trhli, když zaslechli svá křestní jména.

„Ještě jste mi neodpověděli: Proč se bojíte?“

Páter Brian se zadíval na své ruce, jak po něčem chňapají jako dva zápasníci vyvedení z míry. „Asi proto, že když už jsme tady na Zemi dali všechno do pořádku, když už se zdá, že vítězství je na dosah ruky, že církev spočívá na pevných základech, objeví se otec Vittorini . . .“

„Počkejte, otče,“ přerušil ho farář. „Objeví se skutečnost. Objeví se vesmír, čas, přeměna energie, pokrok, stále se objevují milióny věcí. Otec Vittorini vesmírné lety nevymyslel.“

„To ne, ale přeje jim. Podle něj na počátku všeho je mystika a na konci politika. Nu, co se dá dělat. Schovám svůj kyj, když on dá pokoj s raketami.“

„Ne, jen ať si létají,“ odpověděl farář. „Není dobře skrývat ani násilí, ani neobvyklý způsob cestování. Nejlépe je přizpůsobit se. Proč si do takové rakety nevlezeme a něco nového se nedovíme?“

„Co bychom se měli dovědět? Že většina věcí, které jsme učili v minulosti o Zemi, se nehodí na Mars nebo na Venuši, nebo do kterého čerta nás bude chtít otec Vittorini vystřelit? Máme vyhnat Adama a Evu z nějakého nového ráje na Jupiteru motory vlastní rakety? Anebo, a to by bylo ještě horší, zjistit, že není ani ráj, ani Adam, ani Eva, ani prokleté jablko a had, žádný pád, žádný prvotní hřích, žádné zvěstování, žádné narození, žádný Bůh Syn a tak dále, že zkrátka na tom zatraceném řetězci světů není vůbec nic! Tohle se máme dovědět, pane faráři?“

„Bude-li třeba, ano,“ odpověděl farář Sheldon. „Toto je vesmír Pána našeho a ve vesmíru jsou Jeho světy, otče. Nesmíme si s sebou chtít brát katedrály, když nepotřebujeme víc než necesér. Církev se dá zapakovat do kufříku, do něhož se vejdu mešní nádoby, a ten unesu vlastníma rukama. Nezlobte se na otce Vittoriniho, lidé z jižních oblastí se už hodně dávno naučili stavět z vosku, který se rozpouští a formuje v souladu s pohnutkami a potřebami člověka. Williame, Williame, chcete-li stavět z tvrdého ledu, roztře se vaše stavba v základech při nárazu zvuku anebo roztaje beze zbytku v žáru na odpalovací rampě.“

„V padesátce se už člověk těžko učí, pane faráři,“ řekl páter Brian.

„Ale učit se musíte, vím, že to dokážete,“ řekl farář a vzal ho pod paží. „Ukládám vám jednu povinnost: smiřte se s tím Italem. Dnes večer najděte rozumné řešení. Snažte se o to ze všech sil, otče. A teď už jděte. Protože naše

knihovna je příliš malá, vypravte se někam najít tu encykliku o vesmíru, ať se vlastně dozvíme, o co se hádáme.“

V příštím okamžiku byl farář pryč.

Páter Brian naslouchal, jak se jeho kročeje rychle vzdalují — jako by se v průzračně modrém vzduchu vysoko vznášel bílý míč a farář ho spěchal úspěšně vybrat.

„Ir, ale neirský,“ opakoval si, „hotový Ital, ale ne docela. A co vlastně jsme my, Patricku?“

„Já sám nevím,“ dostal odpověď.

Vydali se do větší knihovny, kde snad budou uloženy velkolepé papežovy myšlenky na veliký vesmír.

Toho dne večer hodně dlouho po večeři, téměř v dobu, kdy už se jindy chodilo spát, páter Kelly, pověřený posláním, obcházel faru, klepal na dveře a něco šeptal.

Krátce před desátou sešel po schodech páter Vittorini a překvapením zatajil dech.

Páter Brian stál vedle nepoužívaného krbu, ohříval se u plynových kamínek, která stála v ohništi, a chvíli zůstal obrácen zády.

Hala byla vyklizená a oblodný televizní přijímač vytažen kupředu do kroužku čtyř židlí, mezi nimiž stály dva servírovací stolky se dvěma láhvemi a čtyřmi skleničkami. Všechno obstaral páter Brian. Kellyho nepustil k ničemu. Teď už se obrátil, protože přicházel Kelly a farář Sheldon.

Farář se zastavil u vchodu a rozhlédl se po místnosti. „Výborně!“ Odmlčel se a pokračoval: „Tak se mi zdá... Moment prosím . . .“ Přečetl si vinětu na jedné láhvi. „Otec Vittorini si sedne sem.“

„K irské whisky?“ zeptal se Vittorini.

„Přesně tak,“ řekl páter Brian.

Vittorini si s opravdovým potěšením sedl.

„A my zbývající se posadíme k Lacrimae Christi, že?“ řekl farář.

„To je italský nápoj, pane faráři.“

„Už jsem o něm, myslím, slyšel,“ odpověděl farář a posadil se.

„Prosím,“ páter Brian čile přistoupil, a aniž na Vittoriniho pohlédl, naplnil mu skleničku irskou whisky až po okraj. „Irská transfúze.“

„Potěšení je na mé straně.“ Vittorini se uklonil na znamení díků a na oplátku nalil sklenky ostatním. „Slzy Kristovy a slunce Itálie,“ řekl. „A než se napijeme, musím vám něco říct.“

Pohlédli na něj plni očekávání.

„Ta papežova encyklika o cestách do vesmíru,“ řekl po chvíli, „vůbec neexistuje.“

„Na to jsme už před několika hodinami také přišli,“ řekl Páter Kelly.

„Promiňte mi, bratři,“ řekl Vittorini. „Jsem jako rybář, který když ze břehu uvidí rybu, hned hodí větší návnadu. Po celou dobu jsem měl podezření, že žádná encyklika neexistuje. Ale pokaždé, když se o tom začalo trochu víc mluvit, slyšel jsem, jak to spousta kněží z Dublinu popírá, a tak jsem si vsu-geroval, že prostě musí být! Oni se o tom přesvědčit nepůjdou, protože mají z její existence strach. Já jsem se zas ve své pýše nechtěl snížit k ověřování, protože jsem měl strach, že žádná není. Mezi pýchou římskou a dublinskou není žádný rozdíl. Uchýlím se teď do ústraní, pane faráři, uložím si týdenní mlčení a budu se kát.“

„Dobrá, otče, dobrá,“ farář Sheldon vstal. „Mám pro vás ještě malé oznámení. Příští měsíc k nám přijde další kněz. Už dlouho jsem na to pomýšlel. Je to Ital, narozený a vychovaný v Montrealu.“

Vittorini přimhouřil oko a pokoušel se představit si obraz toho muže.

„Má-li církev být pro každého vším,“ řekl farář, „líbí se mi představa horké krve vychované ve studeném podnebí, jako je tomu u toho nového Itala, třebaže mi připadá úžasné, když pomyslím na to, že já jsem studená krev vychovaná v Kalifornii. Potřebujeme tady ještě jednoho Itala, abychom zajistili rovnováhu, a tenhle Latinec podle mého úsudku zamává i s otcem Vittorinim. Chce teď někdo pronést přípitek?“

„Já bych rád připil, pane faráři.“ Páter Vittorini znovu povstal, mírně se usmál, oči mu temně zajiskřily a zrakem přejížděl z jednoho na druhého. Posunul si brýle. „Jestli si dobře vzpomínám, nemluví Blake někde o automatech pro radost? Neříká, že Pán dal podnět k vytvoření života a pak zahnal živly do úzkých tím, že vyvolal existenci lidských bytostí, loutkových mužů a žen, jimiž jsme my? Šťastně vypraveni do života, obdařeni milostí a rozumem, nejsme v nejlepším případě v klidná poledne a v pěkném podnebí Božími automaty pro radost?“

„Jestli je to z Blakea,“ řekl páter Brian, „všechno odvolávám. V Dublinu nikdy nežil!“

Všichni se zasmáli.

Vittorini popíjel irskou whisky, a jak se slušelo, nemluvil.

Ostatní pili italské víno, pomalu roztávali, až v dobré pohodě páter Brian tiše zvolal: „Vittorini, je to proti Pánubohu, ale vyladil byste to monstrum?“

„Na devátý kanál?“

„Je to myslím devátý.“

A zatímco Vittorini točil knoflíky, páter Brian meditoval nad skleničkou: „Tohle že napsal Blake?“

„Myslím, otče,“ řekl Vittorini, sehnutý nad přízraky, které se míhaly po obrazovce, „že by to asi napsal, kdyby dnes žil. Napsal jsem to sám dnes večer.“

Všichni pohlédli na Itala s jistým obdivem. V televizoru to zahučelo, obraz se vyjasnil a ukázala se vzdálená raketa připravovaná k odletu.

„Automaty pro radost,“ řekl páter Brian. „Patří k nim také ten, co právě vyladujete? A co další, co ta raketa na rampě?“ „Možná že se dnes večer dočkáme,“ zahučel Vittorini. „Jestli se to vznese s člověkem na palubě, obletí svět a člověk to vydrží, budeme s ním, třebaže tu celou dobu zůstaneme sedět. To bude opravdu radostné.“

Raketa se chystala k odpálení a páter Brian na chvíli zavřel oči. Odpusť mi, Ježíši, myslel si, odpusť starci jeho pýchu, odpusť Vittorinimu jeho naschvály a pomoz mi pochopit, co dnes uvidím, nech mě bdít, bude-li to třeba, v dobré náladě až do rozednění a s raketou ať je všechno v pořádku, při odpálení i při přistání, a bdi nad člověkem, který je v té novotě, bdi nad ním a buď s ním. A stůj při mně, Bože, až nastane časné léto, neboť je předurčeno osudem, že večer čtvrtého července se objeví Vittorini a děti z celé ulice a tady na trávníku fary budou zapalovat rakety. Všichni se budou dívat na oblohu jako na červánky věčného spasení a pomoz mi, ó Bože, abych byl jako ty děti, až přijde ona velická noc odchodu v místa, kde ty meškáš. Pomoz mi kráčet vpřed, Bože, ozářit příští výročí nezávislosti raketami a stát po boku tomu latinskému duchovnímu, nechť můj obličej se rozsvítí týmž nadšením, jaké má dítě tváří v tvář žhnoucím svatozářím, které nám dáváš do rukou, a ved' nás.

Otevřel oči.

Hlasy ze vzdáleného Canaveralu volaly větrem času. Na obrazovku z dálky připlouly podivné přízračné síly. Právě dopíjel víno, když se ho někdo zlehka dotkl na lokti.

„Otče,“ řekl vedle něj Vittorini. „Připoutejte se.“

„Připoutám,“ odpověděl páter Brian. „Připoutám a mnohokrát vám děkuji.“

Schoulil se hlouběji do židle. Zavřel oči. Čekal na hromový zvuk. Čekal na oheň. Čekal na výbuchy a na ten hlas, který učí nesmyslnou, podivnou, smělou a zázračnou věc:

Jak počítat zpátky, stále pozpátku ... k nule.

DLOUHO PO PŮLNOCI

Policejní sanitka dorazila na útesy v nedobrou dobu. Příjezd policejní sanitky není dobrý v žádné době, tentokrát to však platilo dvojnásob, jelikož tak dlouho po půlnoci si nikdo neuměl představit, že se vůbec kdy vrátí den, neboť to popíralo moře smáčející temné pobřeží dole a po něm to opakoval chladný slaný vítr z Pacifiku a poslední, nehmatatelnou, ale ochromující ránu všemu zasadila mlha, zastírající nebe a zhasínající hvězdy. Počasí tvrdilo, že je zde od nepaměti, zatímco člověk tu vlastně téměř není a brzy se vytratí. Muži, kteří se na jednom z útesů shromáždili v záři reflektoru několika aut a za mihotání fotoblesků, si v této situaci stěží mohli připadat skuteční, neboť byli polapeni mezi západem slunce, na který si už bezmála nevzpomínali, a novým jitem, které se vymykalo představám.

Útlé břemeno, obtěžkávající strom a otáčející se v chladném slaném větru, nemohlo tento pocit v nejmenším oslabit. Tím útlým břemenem byla sotva devatenáctiletá dívka v lehounkách zelených šatech do společnosti, plášť a střevíčky pohltila chladná noc. Přinesla si na útesy provaz a našla si strom s větví zpola přesahující útes, k ní provaz přivázala, udělala smyčku, navlékla si ji na šíji a spustila se do větru, který ji teď houpal. Provaz suše povrzával, jak se třel o větve, až se objevili policisté a sanitka, aby ji vrátili z prázdnoty na zem.

Kolem půlnoci se ozval telefon, a oni se dozvěděli, co najdou na kraji útesu, ale ať volal kdokoli, v příští chvíli zavěsil a už se neozval a nyní, po několika hodinách bylo všechno, co se dalo dělat, uděláno a skončeno, policisté byli hotovi a odjeli a zůstala jen sanitka a její posádce zbývalo přenést tichý náklad do vozu a vydat se na cestu do márnice.

Z těch tří mužů kolem přikrytého těla se první jmenoval Carlson a dělal toto řemeslo už třicet let, další byl Mořeno, ten měl za sebou deset let, a konečně Latting, který nastoupil jako nováček před několika týdny. Právě Latting teď stál s provazem v ruce na kraji útesu, zíral na prázdnou větev a nebyl schopen odvrátit oči. Carlson se k němu zezadu při-

blížil. Latting ho uslyšel a řekl: „Umřít na takovém místě, to „ je peklo.“

„Každý místo je děsný, když si chceš sáhnout na život,“ řekl Carlson. „Tak pojď, mladej.“

Latting se nehýbal z místa. Natáhl ruku a dotkl se stromu. Carlson si odfrkl a zavrtěl hlavou. „Jen tak dál. Hlavně si to všechno zapamatuj.“

„A proč bych neměl?“ Latting se prudce obrátil k šedivé prázdné tváři staršího muže. „Máš něco proti tomu?“

„Vůbec ne. Taky jsem byl kdysi takovej. Ale brzo ti dojde, že je lepší nevědět. Lip jíš. Lip spíš. Brzo se naučíš zapomínat.“

„Já nechci zapomínat,“ řekl Latting. „Kristepane, před pár hodinama tady někdo umřel. Zaslouží si...“

„Zasloužila, minulej čas, mladej. Zasloužila si něco lepšího, jenomže se na ni nedostalo. A teďka si zaslouží slušnej pohřeb. Víc pro ni udělat nemůžeme. Je pozdě a je zima. Můžeš nám to všechno povědět cestou.“

„Mohla by to být tvoje dcera.“

„Tímhle mě nedojmeš, mladej. Není to moje dcera a to je podstatný. Ani tvoje dcera to není, i když se tváříš, jako že jo. Je to devatenáctiletá holka beze jména, bez kabelky, bez ničeho. Je mi líto, že je mrtvá. Ale je to něco platný?“

„Bylo by, kdybys to řekl jinak.“

„Tak to lituju, a ty radši chyt' ty nosítka za druhéj konec.“

Latting zvedl na své straně nosítka, ale nevykročil, jen se díval na tělo pod přikrývkou.

„To je peklo, když se někdo v tomhle věku rozhodne, že to zabalí.“

„Občas mě to,“ řekl Carlson na druhém konci nosítek, „taky unavuje.“

„Jo, jenomže ty jsi . . .“ Latting se zarazil.

„No, jen to klidně řekni. Jsem starej. Když je někomu padesát šedesát, tak na tom nic není, každému je to volný, ale když je někomu devatenáct, tak nad tím každej brečí. Takže mladej, na můj funus nechod' a kytku taky nekupuj.“

„Já to tak nemyslel.. .“ začal Latting.

„Žádnej to tak nemyslí, ale každej to říká, ale já mám naštěstí hroší kůži. Tak hybaj.“ Vydali se s nosítky k sanitce, kde Mořeno zatím otevřel dvířka dokořán.

„Pane jo,“ řekl Latting, „jako pírkó. Ta snad nic neváží.“ „To je z toho, jak vy mladý dneska žijete, jak šílenci.“ Carlson se právě soukal zadními dvířky do sanitky a společně zasouvali dovnitř nosítka. „Cejtím whisky. Vy si, mládeži, myslíte, že můžete nasávat jak univerzitní zadáci a váha vám dolů nepůjde. Sakra, vždyť má sotva čtyřicet kilo, a kdoví jestli.“

Latting položil provaz na podlahu ambulance. „Kdepak to asi sebrala?“

„To není jako s jedem,“ řekl Mořeno. „Provaz si může koupit každej a nemusí nic podepisovat. Vypadá to na vlečný lano od auta. Třeba byla na nějakým plážovém mejdanu, naštvála se na svýho kluka, tohle mu sebrala z auta a pak si našla místo...“

Naposled pohlédli na strom na útesu, na prázdnou větev, na listí šelestící ve větru, pak Carlson vylezl ven a šel se posadit dopředu k Mořenovi a Latting nastoupil dozadu a zabouchl dvířka.

Odjeli po nezřetelné cestě, která se svažovala k pobřeží, u nějž hřměl oceán a kladl do tmavého písku jednu bílou kartu za druhou. Jeli chvíli mlčky a před nimi se přízračně pohybovaly kužely reflektorů. Pak Latting řekl: „Najdu si jinou práci.“

Mořeno se zasmál. „Kamaráde, to jsi dlouho nevydržel. Já se vsadil, že nevydržíš. Ale hele, ty se vrátíš. Žádná jiná práce se s tím nedá srovnat. Všechno ostatní je nuda. Jasně, sem tam je ti nanic. Mně jo. A to si pak říkám: Jdu od toho. Skoro to udělám. Pak si to přeberu. A zůstanu.“

„Jo, tak si zůstaň,“ řekl Latting. „Ale já toho mám plné zuby. Už nejsem ani trochu zvědavý. Za poslední týdný jsem toho viděl až dost, ale tohle je poslední kapka. Už je mně nanic z toho, že je mně nanic. A vlastně je mi spíš nanic z toho, jak vám je všechno fuk.“

„Komu je co fuk?“

„Vám oběma!“

Moreno odfrkl. „Zapal nám dvě, Karlouši, jo?“ Carlson zapálil dvě cigarety, jednu podal Mořenovi, ten z ní s přimhouřenýma očima potahoval a jel dál podél bušícího moře. „Akorát že neječíme a nepišíme a neomdlíváme ...“

„Omdlívat nemusíte, o to mně nejde,“ řekl Latting zezadu, shrbený vedle přikrytého těla. „Jde mně o trochu lidské řeči, chci jenom, abyste se na to dívali jinak, než když vlezete do krámu k řezníkovi. Já kdybych někdy byl jako vy dva, bez problémů, v pohodě, pěkně tlustá kůže ...“

„My nemáme tlustou kůži,“ řekl tiše Carlson, který o tom přemýšlel, „prostě jsme si zvykli.“

„Zvykli, prokrista, když byste z toho měli být vyřízený?“

„Mladej, nevykládej nám, jaký bysme měli být, když ani nevíš, jaký jsme. Doktor, kterej hupsne za každým pacientem do hrobu, stojí za prd. Kdyby to dělali všichni doktoři, tak nezbyde žádnéj, aby pomoh těm živejm. Vylez z hrobu, kamaráde, nic odtamtud neuvidíš.“

Vzadu bylo dlouho ticho. Nakonec začal Latting mluvit,

spíš k sobě:

„To bych rád věděl, jak dlouho byla sama na tom útesu, hodinu, nebo dvě? Muselo to být divný, když se dívala shora na všechny ty ohně na pláži a věděla, že za chvíli bude po ní. Asi byla na tancovačce nebo na pláži na mejdanu a pohádala se s klukem. Ten její kluk přijde zítra, na stanici a bude ji identifikovat. Nechtěl bych být v jeho kůži. Jak se bude cítit...“

„Nijak se nebude cejtít. Vůbec se neobjeví,“ řekl pomalu Carlson a drtil přitom cigaretu v popelníčku na palubní desce. „Byl to nejspíš ten, co ji našel, pak zavolal a zdrhnul. Můžeš se vsadit, že jí nesahal ani po kotníky. Nějakej cucák, co má pupínky po ksichtě a nečistí si zuby. Proč se ty holky proboha nenaučej počkat do rána.“

„Nojo,“ řekl Mořeno, „ráno je všechno lepší.“

„To zkus vykládat zamilované holce,“ řekl Latting.

„Takovej mužskej,“ řekl Carlson a zapálil si novou cigaretu, „ten se tak akorát namaže a řekne si, že žádná káča nestojí za to, aby si kvůli ní hodil mašli.“

Jeli chvíli dál mlčky kolem temných chat na pláži, málokde se svítilo, bylo už příliš pozdě.

„Třeba čekala dítě,“ řekl Latting.

„Stává se to.“ „A potom jí kluk uteče s jinou a tahle sebere jeho lano a vyleze na útes,“ řekl Latting. „A teď mně řekněte, je to láska, nebo ne?“

„Tohle,“ řekl Carlson a přivřenýma očima hleděl do tmy, „tohle je jeden druh lásky. Ale kterej, to ti nepovím.“

„Nojo, to jistě,“ řekl Mořeno od volantu. „Beru to, mladej, Chci říct, je to fajn vědět, že někdo na světě má takhle rád.“

Všichni se na chvíli zamysleli, zatímco sanitka vrčela mezi mlčícími skalami a na chvíli ztichlým mořem a dva z nich si možná letmo vzpomněli na své ženy a řadové domky a spící děti a na ty časy před lety, kdy jezdili na pláž a pili pivo a hladili a líbali ve skalách dívky a leželi v kruhu na dekách s kytarami, zpívali a zdálo se jim, že tenhle život půjde takhle stejně daleko jako oceán, a to je hodně daleko, a možná že si to vůbec nemysleli. Latting se díval na zátylky obou starších mužů a doufal, ale možná jenom velice mlhavě, že se tito mužové vůbec pamatují na první polibky a na slanou chuť na rtech. Stalo se vůbec někdy, že zdupali písek jako zdivočelí býci a ryčeli čistou radostí a vyzývali vesmír na souboj?

Podle toho, jak mlčeli, Latting pochopil, že ano, že se jim tím svým mluvením, tou nocí, větrem, tím útesem a stromem a lanem dostal pod kůži. Musí teď myslet na své ženy v teplých postelích, dlouhé černé kilometry daleko, neskutečné, náhle nedosažitelné, když oni takhle jedou po solí pokryté silnici v prázdné hodině mezi jistotou a nejistotou, vezou na lehátku tu divnou věc a také použitý kus lana.

„Její kluk,“ řekl Latting, „bude zítra večer tancovat s jinou. To mě pěkně míchá.“

„Já bych z něj,“ prohlásil Carlson, „klidně vytřískal duši.“

Latting odhrnul příkrývku. „Některé nosí ty bláznivé účesy nakrátko, některé z nich. Samé kudrlinky, ale krátké. Zbytečně moc make upu. Taky . . .“ *Zarazil se.*

„Co jsi říkal?“ zeptal se Mořeno.

Latting ještě trochu stáhl příkrývku. Neříkal nic. V příštích chvílích bylo jen slyšet, jak odhrnuje příkrývku na různých místech. Latting byl bledý ve tváři.

„Moment,“ zamumlal nakonec. „Moment.“

Mořeno podvědomě zpomalil.

„Copak, mladej?“

„Zrovna jsem na něco přišel,“ řekl Latting. „Pořád jsem měl takový pocit, byla moc nalíčená a ty vlasy, a ...“

„A co?“

„No, prostě,“ řekl Latting ztuhlými rty a přejel si rukou po obličeji, aby zjistil, jak se vlastně tváří. „Chcete vědět něco srandovního?“ „Jen do toho, ať se zasmějem,“ řekl Carlson.

Sanitka zpomalila ještě víc, protože Latting řekl: „Není to ženská. Chci říct, že to není holka. Teda, není ženského po-hlaví. Jasný?“

Teď se sanitka sotva ploužila.

Z neurčitého ranního moře vrazil okýnkem dovnitř vítr a ti dva vpředu se obrátili a upřeli oči na nosítka.

„Řekněte mi někdo,“ začal Latting tak tiše, že ho takřka nebylo slyšet. „Cítíme se teď lip? Anebo hůř?“ Nikdo neodpověděl. Vlna a za ní další a za ní další se valily a tříštily se o duha-prázdné pobřeží.

PŘÍBĚH LÁSKY

Bylo to ten týden, kdy Ann Taylorová přišla do Green Townu, aby tam vyučovala v letní škole. Bylo to léto jejích čtyřladvacátých narozenin a bylo to léto, kdy Bobu Spauldingovi bylo čtrnáct.

Každý se pamatoval na Ann Taylorovou, protože to byla učitelka, které všechny děti chtějí nosit velké pomeranče nebo růžové květiny a pro niž samy od sebe rolují šustící zelené a žluté mapy světa. Byla to žena, která jako by vždy šla právě kolem ve dnech, kdy pod klenbami dubů a jilmů starého města byl zelený stín, žena, jejíž tvář se měnila spolu s jasnými stíny, když kráčela, až všichni lidé viděli v té tváři všemožné věci. Byla krásnými broskvemi léta ve sněhu zimy a byla chladné mléko, které kane za horkého rána v časném červnu na ovesné vločky. Kdykoli jste zatoužili po opaku, byla tu Ann Taylorová. A bylo těch několik málo vzácných dní na světě, kdy počasí je dokonale vyvážené jako javorový list mezi dvěma větry, jež vanou přesně, byly to dny jako Ann Taylorová, a měly by tak být pojmenovány v kalendáři.

Pokud jde o Boba Spauldinga, byl naopak tím, kdo kráčí sám městem za neurčeného říjnového večera a jako krysař myši má v patách vír listů, nebo byl k vidění jako pomalá bílá ryba na jaře ve štiplavém proudu říčky Fox Hill Creek, byl k vidění, jak se opéká dohněda, až na podzim jeho tvář svítí jako kaštan. Nebo byl slyšet jeho hlas v těch vrcholcích stromů, s nimiž si pohrává vítr; pak se Bob Spaulding objevil a ručkoval dolů a tam se posadil a sám pozoroval svět a později ho bylo možné vidět na trávníku, mouchy mu lezly po knížkách a on sám četl celá dlouhá odpoledne nebo hrál partii šachů sám se sebou u babičky na verandě anebo vytukával osamělou melodii na černém pianě ve výklenku u okna. Nikdy ho nebylo vidět s žádným jiným dítětem.

To první ráno vstoupila slečna Ann Taylorová bočními dveřmi do třídy a všechny děti seděly tiše na svých místech, když se dívaly, jak píše úhledným okrouhlým písmem na tabuli své jméno.

„Jmenuji se Ann Taylorová,“ řekla tiše. „A jsem vaše nová učitelka.“

Zdálo se, že třídu náhle zaplavila vlna světla, jako by se zvedla střecha; a stromy byly plné zpívajících ptáčků. Bob Spaulding seděl, v dlani skrytou čerstvě nasliněnou papírovou kuličku. Po půl hodině naslouchání Ann Taylorové nechal kuličku tiše padnout na podlahu.

Toho dne po vyučování přinesl kbelík s vodou a hadr a začal umývat tabuli.

„Copak je?“ Obrátila se k němu od stolu, u něhož opravovala pravopisné písémky.

„Ty tabule jsou dost špinavý,“ řekl zaměstnaný Bob.

„Ano, to vím. Víš určitě, že se ti chce je mýt?“

„Asi jsem se měl napřed dovolit,“ *zarazil* se rozpačitě.

„Myslím, že se můžeme tvářit, jako by se stalo,“ odpověděla s úsměvem a on pod vlivem toho úsměvu dokončil mytí v překvapivém výbuchu rychlosti a pak vyklepával houby tak divoce, až se zdálo, že za otevřeným oknem sněží.

„No ne,“ řekla slečna Taylorová. „Ty jsi Bob Spaulding, že ano?“

„Ano, sím.“ „No, tak ti, Bobe, děkuji.“

„Smím je mýt každý den?“ zeptal se.

„Nemyslíš, že bys měl nechat taky ostatní, aby si to zkusili?“

„Chtěl bych to dělat,“ řekl. „Každý den.“

„Nějakou dobu to zkusíme a uvidíme,“ řekla.

Otálel.

„Myslím, že bys už radši měl běžet domů,“ řekla nakonec.

„Na shledanou.“ Pomalu odkráčel.

Příští ráno se z ničeho nic objevil v místech, kde byla na stravu a byt, právě když se chystala odejít do školy.

„No, tak jsem tady,“ prohlásil.

„A víš, že mě to nepřekvapuje?“ řekla.

Šli společně.

„Smím vám nést knihy?“ zeptal se.

„No, děkuji ti, Bobe.“

„To je maličkost,“ řekl a chopil se jich.

Kráčeli několik minut a on neřekl ani slovo. Když pohlédla stranou o něco níž, viděla, že je uvolněný a vypadá velice spokojeně, a tak se rozhodla, že nechá na něm, aby přerušil ticho. On však nepromluvil. Když došli na roh školního pozemku, dá! jí knihy nazpět. „Bude asi lepší, když teď odejdu,“ řekl. „Ostatní ve třídě by tomu nerozuměli.“

„Já tomu možná taky nerozumím, Bobe,“ řekla slečna

Taylorová. „No jsme přece přátelé,“ řekl Bob přesvědčeně a s velkou přirozenou upřímností.

„Bobe ...,“ začala.

„Ano, sím?“

„To nic.“ A šla dál.

„Sejdeme se ve třídě,“ řekl.

Byl ve třídě a byl tam také každé odpoledne po vyučování dalších čtrnáct dní; nikdy nic neříkal, tiše myl tabule, vykle-pával houby a uklízel mapy, zatímco ona pracovala na svých Písemkách a panovalo ono zvláštní ticho čtvrté hodiny odpoledne, ticho slunce, které klesá po pomalém nebi, ticho, v němž o sebe třené houby vydávaly kočičí zvuky, ozývalo se crčení vody ze ždímaného hadru, šustění obrácených papírů a škrábání pera a možná i bzučení mouchy, která ve zběsilém hněvu zlehka narážela do nejvyšší čisté okenní tabule ve tří-dě. Někdy ticho tímto způsobem pokračovalo téměř do pěti kdy slečna Taylorová zjišťovala, že Bob Spaulding sedí v po-slední lavici, tiše se na ni dívá a čeká na další příkazy.

„Tak, je čas jít domů,“ říkala slečna Taylorová a vstávala.

„Ano, sím.“

A rozběhl se, aby jí přinesl klobouk a plášť. Také místo ní zamykal dveře třídy, neboť školník přicházel až později. Chodili ven z budovy a přes školní dvůr, který byl prázdný, školník na štaflích pomalu uklízel zavěšené houpačky, slunce svítlo za deštníkovitými stromy. Mluvili o nejrůznějších věcech.

„A čím budeš, Bobe, až vyrosteš?“

„Spisovatel,“ odpověděl.

„To je ale velké předsevzetí, dá to spoustu práce.“

„To vím, ale zkusím to,“ řekl. „Hodně jsem toho přečetl.“

„Bobe, ty nemáš po škole co na práci?“

„Jak to myslíte?“

„Chci říct, že mě mrzí, když tě vidím pořád zavřeného uvnitř, jak myješ tabule.“

„Líbí se mi to,“ řekl. „Nikdy nedělám, co mě nebaví.“

„Ale stejné.“

„Ne, musím to dělat,“ řekl. Zamyslel se na chvíli a řekl: „Udělala byste pro mě něco, slečno Taylorová?“

„Přijde na to.“

„Každou sobotu chodím na výlet tak asi od Buetrick Street kolem řeky k jezeru Michigan. Je tam spousta motýlů a raků a ptáků. Nechtěla byste jít se mnou?“

„Děkuju,“ odpověděla.

„Takže půjdete?“

„To asi ne.“

„Vždyť by to přece byla zábava.“

„Ano, to určitě, ale já budu mít práci.“

Už se chtěl zeptat jakou, ale nechal toho.

„Nosím si obložené housky,“ řekl. „Se šunkou a s nakládanou zeleninou. A oranžádu a prosté jenom jdu a užívám si to-U jezera jsem tak v poledne a jdu zpátky a domů přijdu kolem třetí... Je to bezvadný den a chtěl bych, abyste šla. Sbíráte motýly? Já mám velkou sbírku. Mohl bych pro vás začít zakládat další.“

„Díky, Bobe, to ne, snad někdy jindy.“

Podíval se na ni a řekl: „Asi jsem se vás neměl ptát, že ano?“

„Máš přece právo ptát se, na co chceš,“ řekla.

Několik dnů nato našla starý výtisk Nadějných vyhlídek, který už nechtěla, a dala ho Bobovi. Byl velice vděčný a odnesl si knížku domů a tu noc nespál a přečetl ji a druhý den ráno o ní mluvil. Nyní se s ní každý den scházel takřka na dohled od jejího penzionu a častokrát už měla na jazyku „Bobe ...“, aby mu řekla, ať na ni víckrát nechodí čekat, ale nikdy větu nedokončila a on s ní pokaždé cestou do školy a ze školy mluvil o Dickensovi a Kiplingovi a Poeovi a jiných. V pátek ráno našla na svém stole motýla. Už ho chtěla zaplašit mávnutím ruky, když zjistila, že je mrtvý a na jejím stole se objevil, zatímco byla venku ze třídy. Podívala se na Boba přes hlavy ostatních žáků, ale díval se do své knihy; nečetl, jen se díval.

Někdy v té době zjistila, že není schopná vyvolat Boba, aby recitoval. Přejížděla kolem jeho jména tužkou, a pak vyvolala následujícího nebo předcházejícího v zasedacím pořádku. Ale několikrát za pozdního odpoledne, když zvedl paži vysoko k tabuli a stíral matematické značky, přistihla se, že na něj chvílemi, než se znovu skloní nad své papíry, několik vteřin hledí.

A potom v sobotu ráno stál uprostřed říčky s overalem vyhrnutým nad kolena, přiklekl, aby vytáhl raka zpod kamene, a když vzhlédl, spatřil na kraji běžícího proudu slečnu Ann Taylorovou.

„Tak jsem tady,“ smála se.

„A víte, že mě to nepřekvapuje?“ řekl.

„Ukaž mi raky a motýly,“ řekla.

Šli podél proudu k jezeru a seděli na písku a nad nimi měkce vál teplý vítr, čečral jí vlasy a volánek na blůzce a on Seděl několik metrů od ní a jedli obložené housky se šunkou a zeleninou a slavnostně pili oranžádu. . „No to je skvělé,“ řekl. „Tohle je nejskvělejší chvíle mého života.“ „Nenapadlo mě, že někdy půjdu na takovýhle piknik,“ řekla.

„S malým klukem,“ řekl.

„Ale je mi příjemně,“ řekla.

„To je dobrá zpráva.“

O moc víc toho za odpoledne neřekli.

„Tohle všechno je špatné,“ řekl později. „A já nemůžu přijít na to proč. Prostě se procházíme a chytáme staré motýly a raky a jíme obložené housky. Jenomže táta s mámou, kdyby se to dozvěděli, tak si ze mě budou dělat prču a kluci zrovna tak. Řekl bych, že ostatní učitelé by se vám smáli, nebo ne?“

„To asi ano.“

„Takže si myslím, že bude lip, když už na žádné motýly nepůjdeme.“

„Vlastně ani dost dobře nevím jak to, že jsem vůbec přišla,“ řekla.

Tak uplynul den.

To byl asi celý výsledek schůzky Ann Taylorové a Boba Spauldinga, dva nebo tři motýli s oranžovočervenými křídly, knížka od Dickense, tucet raků,- čtyři obložené housky a dvě lahve oranžády. Příští pondělí Boba překvapilo, že ani po dlouhém čekání neviděl slečnu Taylorovou vycházet na cestu do školy. Jak později zjistil, odešla dříve a byla už ve škole. Také v pondělí odpoledne odešla brzy, bolela ji hlava a poslední hodinu za ni dokončila jiná učitelka. Chodil kolem jejího penzionu, ale nikde ji neviděl a bál se zazvonit a zeptat se na ni.

V úterý odpoledne po vyučování byli oba opět v tiché třídě, on soustředěně utíral tabuli a ona seděla a pracovala na písémkách, jako by také ona měla právě v té místnosti a v tomto klidu a štěstí setrvat navždy, když náhle odbily hodiny na soudní budově. Bylo to o ulici dál a ten rozlehlý bronzový zvuk člověku projel tělem a setřásl mu z kostí pop^{el} času a vehnal mu ten popel do krve, takže v příští minutě se člověk cítil starší. Člověk přibitý hodinami se dokázal soustředit pouze na prýšící tok času, a když hodiny řekly, že J^e pět hodin, slečna Taylorová k nim náhle dlouze vzhlédla a pak položila pero. „Bobe,“ řekla.

Poplašeně se obrátil. Ani jeden z nich během oné hodiny klidu a pohody nepromluvil.

„Pojď sem, prosím tě,“ požádala ho.

Pomalu položil houbu.

„Ano,“ řekl.

„Bobe, chci, aby ses posadil.“

„Ano, sím.“

Upřeně se na něj po několik vteřin dívala, až odvrátil oči. Bobe, nevím, jestli víš, o čem s tebou chci mluvit. Víš to?“

„Ano.“

„Možná by bylo dobře, abys mi to řekl první.“

„O nás,“ řekl nakonec.

„Kolik je ti, Bobe?“

„Bude mi čtrnáct.“

„Je ti třináct let.“

Svěsil hlavu. „Ano, sím.“

„A víš, kolik let je mně?“

„Ano, sím. Slyšel jsem to. Dvacet čtyři.“

„Dvacet čtyři.“

„Bude mi skoro dvacet čtyři za deset let,“ řekl.

„Ale bohužel teď ti dvacet čtyři není.“

„Není, ale občas se na ně cítím.“

„Ano a občas se tak skoro i chováš.“

„Opravdu ano?“

„Zůstaň, prosím tě, v klidu sedět, musíme toho hodně probrat. Je moc důležité, abychom chápali, co se děje, souhlasíš?“

„Ano, myslím, že ano.“

„Za prvé si můžeme říct, že jsme ti největší a nejlepší přátelé na světě. Můžeme si říct, že já jsem nikdy neměla žáka jako tebe a nikdy jsem žádného kluka, co jsem znala, neměla tak ráda jako tebe.“ Při těch slovech se začervenál. Pokračovala. „A dovoľ, abych to řekla za tebe — zjistil jsi, že já jsem ta nejskvělejší učitelka ze všech učitelek, co znáš.“

„To je málo,“ řekl.

„Tak je to možná málo, ale my musíme čelit faktům a zamyslet se nad celým životem, nad městem a lidmi v něm a musíme vzít v úvahu tebe i mě. Přemýšlela jsem o tom pěkných pár dní, Bobe. Nemysli, že jsem něco vynechala nebo že jsem nevěděla, co cítím já sama. Za určitých okolností by naše přátelství bylo opravdu nepřírozené. Jenže ty nejsi obyčejný kluk. Já se znám moc dobře, aspoň myslím, a vím, že nejsem ani tělesně ani duševně nemocná a že to všechno, co se vyvinulo, byla upřímná odezva na tvou povahu, na to, jak jsi hodný, Bobe; jenže tyhle věci se ve světě necení, Bobe, po-kud je nenajdeme u muže určitého věku. Nevím, jestli to říkám, jak bych měla.“

„To je v pořádku,“ řekl. „Takže kdybych byl o deset let starší a asi o čtyřicet centimetrů větší, tak by se nic nedělo, a to je hloupé,“ řekl, „brát to podle toho, jak je člověk velký.“

„Svět to tak bere.“

„Já nejsem svět,“ protestoval.

„Vím, že to vypadá jako nesmysl,“ řekla. „Když se cítíš velice dospělý a v právu a nemáš, za co by ses styděl. Nemáš se vůbec za co stydět, Bobe, pamatuj si to. Jsi velice čestný a hodný a já doufám, že já taky.“

„To jste,“ řekl.

„V ideální společnosti, Bobe, možná dokážou jednou posoudit stáří lidské mysli tak přesně, že budou moct říct: Toto je muž, ačkoli jeho tělu je pouze třináct; jakýmsi zázrakem okolností a štěstěny je toto muž s mužským vědomím zodpovědnosti a poslání a povinností; jenomže do toho dne se budeme asi, Bobe, naneštěstí muset v obyčejném světě řídit věkem a výškou.“

„To se mi nelíbí,“ řekl.

„Mně třeba taky ne, ale chceš být ještě nešťastnější než teď? Chceš, abychom oba byli nešťastní? A to bychom určitě byli. Opravdu není žádný způsob, jak bychom mohli pro nás něco udělat — už jenom mluvit o nás je víc než divné.“

„Ano, sím.“

„Ale přitom o sobě aspoň všechno víme, i to, že jsme se chovali poctivě a správně a jak je třeba a že na tom, že se známe, není nic špatného, ani by nás to nenapadlo, protože oba chápeme, že to prostě nejde, vid’?“

„Já vím. Ale nemůžu si pomoci.“

„Teď se musíme domluvit, co s tím uděláme,“ řekla. „Ted o tom víš jenom ty a já. Později by to mohli vědět i ostatní-Mohu se nechat z téhle školy přeložit jinam ...“

„Ne“

„Nebo mohu nechat převést tebe.“

„To nemusíte,“ řekl.

„Proč?“

„Budeme se stěhovat. Budeme s rodiči bydlet v Madisonu. Stěhujeme se příští týden.“

„Nemá to nic společného s tímhle, nebo ano?“

„Ne, ne, to je všechno v pořádku. Jenom můj táta tam dostal novou práci. Je to jen osmdesát kilometrů. Smím vás navštěvovat, když přijedu do města, vid’te?“

„Myslíš, že je to dobrý nápad?“

„Ne, asi sotva.“

Chvilí seděli v tiché třídě.

„Kdy se tohle všechno stalo?“ zeptal se bezmocně. „Já nevím,“ řekla. „To neví nikdy nikdo. Lidi to už nevědí tisíce let a pochybují, že to někdy budou

vědět. Lidi se buď mají rádi, nebo ne, a někdy se mají rádi dva, kteří by neměli. Já za to nemohu a ty určitě taky ne.“

„Myslím, že bych měl radši jít domů.“

„Nezlobíš se na mě, vid’?“

„Ne, to vůbec ne, nikdy bych se na vás nemohl zlobit.“

„Chtěla bych, aby sis pamatoval ještě jednu věc — život umí vynahrazovat. Kdyby to tak nebylo, nemohli bychom dál žít. Ted’ se necítíš dobře; já také ne. Ale stane se něco, čím se to napraví. Věříš tomu?“

„Rád bych.“

„Ale je to pravda.“

„Kdybyste,“ řekl.

„Co?“

„Kdybyste tak na mě počkala,“ vyhrkl.

„Deset let?“

„To mi bude čtyřiaadvacet.“

„Jenže mně bude třicet čtyři a budu nejspíš někdo úplně jiný- Ne, myslím, že by to nešlo.“

„Vy byste to nechtěla?“ vykřikl.

„Ano,“ řekla tiše. „Je to nesmyslné a nešlo by to, ale strašně bych to chtěla.“
Dlouho zůstal sedět.

„Nikdy na vás nezapomenu,“ řekl. „Je hezké, že to říkáš, i když to nemůže být pravda, proto, že život je jiný. Zapomeneš.“

„Nikdy nezapomenu. Najdu si způsob, abych na vás nikdy nezapomněl,“ řekl.

Vstala a začala utírat tabuli.

„Pomůžu vám,“ řekl.

„Ne, ne,“ řekla spěšně. „Ted’ už jdi, běž domů a s tím my. tím tabule po vyučování přestaneme. Uložím to Helen Sté-vensové.“

Odešel ze školy. Když se venku ohlédl, viděl naposled slečnu Ann Taylorovou u tabule, jak pomalu smývá křídová slova a pohybuje paží nahoru a dolů.

Odstěhoval se z města následující týden a byl pryč šestnáct let. Byl jen osmdesát kilometrů daleko, ale do Green Townu přijel znovu, teprve když mu bylo téměř třicet a byl ženatý, což bylo jednoho jara, kdy tudy projížděli cestou do Chicaga a na den se tu zastavili.

Bob nechal manželku v hotelu a procházel se po městě a nakonec se zeptal na slečnu Ann Taylorovou, ale nejdřív se na ni nikdo nepamatoval, až pak si jeden vzpomněl.

„Ale ano, ta hezká učitelka. Umřela v šestatřicátém, brzo potom, co ses odstěhoval.“

Vdala se někdy? Ne, když o tom tak přemýšlím, tak nikdy.

Odpoledne zašel na hřbitov a našel její náhrobní kámen, na kterém bylo napsáno — Ann Taylorová, narozena 1910, zesnula 1936. A on si pomyslel — dvacet šest let. Takže jsem o tři roky starší, než jste vy teď, slečno Taylorová.

Později téhož dne spatřili lidé ve městě manželku Boba Spauldinga, jak mu jde naproti pod jilmy a duby a všichni se otočili a dívali se, jak jde kolem, neboť její tvář se přitom měnila spolu s jasnými stíny; byla krásnými broskvemi léta ve sněhu zimy a byla chladné mléko, které kane za horkého rána v časném létě na ovesné vločky. A byl to jeden z těch vzácných dnů, kdy počasí je vyvážené jako javorový list mezi dvěma větry, jež vanou přesně, jeden z těch dnů, které by měly být pojmenovány, jak všichni souhlasili, podle ženy Roberta Spauldinga.

PRVNÍ DEN POSTNÍ

Tak vy byste se rádi dověděli, jak to vlastně je s těmi Iry? Ptáte se, co utváří jejich osud a co je hnací silou jejich života? Dobrá, poslouchejte. Neboť ačkoliv já jsem poznal za celý svůj život jen jednoho jediného Ira, znal jsem ho bez přerušení sto čtyřicet čtyři za sebou jdoucích nocí. Zůstaňte u mě; možná že v něm uvidíte celý národ, který vystupuje z deště, jen aby zas zmizel v mlze; neodcházejte, tady přicházejí! Pozor, tamhle odcházejí!

Ten můj Ir se jmenoval Nick.

Na podzim ve třiapadesátém jsem začal v Dublinu psát scénář a každé odpoledne jsem si najal drožku, která mě odvezla třicet mil od řeky Liffeyík velikému chmurnému venkovskému sídlu v georgiánském slohu, kam jezdil režisér filmu a producent v jedné osobě na hon. A tam jsme po celé večery dlouhého podzimu, zimy a začátku jara probírali osm stránek scénáře, které jsem denně napsal. Poté jsem půlnoc co půlnoc, když jsem byl hotov vrátit se k Irskému moři a do Královského hotelu Hibernia, vzbudil telefonistku v centrále vesnice Kilcock a přiměl ji, aby mě spojila s nejteplejším, třebaže naprosto nevytopeným místem v městě. „Je to hostinec Hebera Firma?“ křičel jsem, když jsem konečně dostal spojení. „Je tam Nick? Poslal byste mi ho sem, prosím vás?“

V duchu jsem ty místní hochy viděl všechny před očima jednoho vedle druhého, jak nakukují přes přepážku do toho poloslepého zrcadla, tak podobného zamrzlému rybníku, a objevují sami sebe jakoby utopené hluboko pod tím nád-

herným ledem. Uprostřed pošťuchování a věčného „hele, nikomu to neříkej,“ vzrušeně pronášeného jevištním šepotem, stojí Nick, můj místní šofér, pravý vzor klidu a rozvahy. Slyšel jsem, jak Heber Finn zpěvavě volá od telefonu. Slyšel jsem, jak Nick vstává a odpovídá:

„Tak se podívejte, dyť už plavu ke dveřím!“ Už dříve jsem se poučil, že „plavání ke dveřím“ není žádný nervy drásající proces, který by mohl porušit anebo i zničit jemňoučké pletivo debaty, jež se předla do veliké a neuvěřitelné krásy v hostinci Hebera Finna. Bylo to spíše postupné vymaňování se, pouhé naklánění trupu tak, aby se těžiště diplomaticky posunovalo k onomu vzdálenému a docela prázdnému konci nálevny, kde všemi opuštěny stály opomíjené dveře. Mezitím bylo ještě třeba prohodit a řádně označit alespoň deset konverzačních osnov a útku, aby se nazítří s chraptivým výkřikem poznání mohlo navázat na vzorek a aby člunek začal lítat dřív, než někdo mohl nabrat dech anebo se rozmyslet.

Když jsem to sledoval na hodinkách, vypočítal jsem, že ta dlouhá část Nickova půlnočního putování — to je po nálevně Finnova hostince — trvá půl hodiny. Ta krátká — od Finnova hostince k domu, kde jsem čekal — jen pět minut.

Tak tomu bylo i onu noc před prvním dnem postním. Zavolaal jsem a čekal.

Konečně se z nočního lesa vykodrcala chevroletka model 1931, celá v barvě rašeliny zrovna jako Nick. Vůz i řidič s funěním, vzdycháním a sípotem klidně, pohodlně, beze spěchu dohrkali na dvůr a já jsem si potmě hledal cestu ze schodů pod bezměsíčnou, zato však hvězdami posetou oblohou.

Nakoukl jsem okýnkem vozu do ničím nerušené temnoty; přístrojová deska vzala už dávno za své. „Je to Nick?“

„Sám osobně,“ zašeptal tajuplně. „To je krásnej teplej večír, co?“

Nebylo víc než patnáct stupňů. Jenže Nick nebyl Římu nikdy blíž, než je mu pobřeží Tipperary, takže s počasím to bylo relativní.

„Krásný, teplý večer.“ Nastoupil jsem dopředu a přibouchl jsem skřípající dvířka, až z nich rez padal na všechny strany, ale jinak to opravdu nešlo. „Tak co, Nicku, jak se máte?“

„Ale.“ Nechal vůz hrkat a vytřásat se po lesní cestě. „Jde to. Zítra to bude ještě lepší, máme půst.“

„Půst,“ zahloubal jsem se. „A v čem se postíte, Nicku?“

„Už jsem to promyslel.“ Nick náhle zatáhl ze své cigarety. Z kouře na chvíli vystoupila růžová vrásčitá maska jeho obličeje. „Co bych nenechal zrovna tuhle vohavu, co vidíte u my pusy? Člověk aby za to zlatem platil a ještě mu to žere

plíce. Když se to veme kolem a kolem, je to za rok pěkná ztráta, co říkáte? A tak po celej půst tyhle potvory už u mě neuvidíte, a jestli potom, to se ukáže!“

„Bravo!“ prohlásil jsem, neboť jsem nekuřák.

„Bravo, to si taky říkám,“ sykl Nick a jedním okem uhýbal kouří.

„Hodně zdaru,“ popřál jsem mu.

„Budu ho potřebovat,“ zašeptal Nick, „dyž mám vypustit takovej hříšnej návyk.“

Ujížděli jsme pod pevným vedením, uvážlivě jsme se kolébali ze sírany na stranu, přejížděli jsme a objížděli díry v rašelině, projeli jsme mlhou a vjeli do Dublinu pohodlnou rychlostí padesáti kilometrů za hodinu.

Popřejte mi ještě chvíli sluchu, abych mohl zdůraznit toto: Nick byl ten nejopatrnější řidič, co jich jezdí po Božím světě, počítaje v to kteroukoli malou, zdravou, pokojnou, máslem a mlékem oplývající zemičku, na kterou si vzpomenete.

A nadto vystupuje Nick jako vzor nevinnosti a světec, když ho přirovnám k těm automobilistům, kteří jakmile vklouznou za volant v Los Angeles, Mexiku, nebo v Paříži, vrazí klíček do startéru označeného paranoia. Anebo k těm slepcům, kteří sice odmítají plechovou misku a hůl, ale přesto nosí tmavé brýle podle hollywoodské módy, smějí se jako blázni na Via Veneto a sypou obložení brzd jako konfety na maškarním z okýnek svých závodních vozů. Jen si vzpomeňte na zříceniny Říma; jsou to zaručeně trosky nakupené a opuštěné těmi motoristickými vydrami, které se po celé noci s jekotem řítí setmělými římskými ulicemi pod oknem vašeho pokoje, křesťany, kteří se jako čerti ženou do lvích jam Kolosea.

A podívejte se na Nicka. Pohleďte, jak se jeho ruce volným stiskem mazlí s volantem, netočí jím o nic rychleji, než se sunou ručičky hodin, a tak měkce a tiše, jako se souhvězdí v zimě sypou noční oblohou. Naslouchejte jeho hlasu, z něž dýchá mlžný opar a noční klid, když zaklíná cestu, nohou něžně a shovívavě poklepává šepavý pedál plynu, nikdy ani kilometr pod padesát a nikdy o dva víc. To je Nick, Nick a jeho pevná lodička, ovládající sladký mír jezera, na němž podřimuje čas. Pohleďte a porovnejte. A takového člověka připoutejte k sobě stébly letních travin, obdarujte ho stříbrem a na konci každé cesty mu srdečně stiskněte ruku.

„Dobrou noc, Nicku,“ řekl jsem u hotelu. „Zítřka na shledanou.“

„Pánbu dej,“ zašeptal Nick. A zvolna ujížděl pryč.

Přeskočme nyní třiadvacet hodin spánku, snídani, oběd, večeři i malé posilnění na noc. Necht' i hodiny přepisování špatného scénáře na ucházející se nám rozplynou v mlze a dešti po rašeliništích, a máte mě tu znovu, o půlnoci následujícího dne, stojím před venkovským sídlem v georgiánském slohu, dveřmi přede mnou propadá barevný obdélník přátelského světa a já sestupuji po schodech a šestým smyslem slepců tápu v mlze po autě, které tam někde rachotí. Slyším, jak v zhoustlém vzduchu lapě svým rozšířeným a astmatickým srdcem po dechu a jak Nick pokašlává, jako by odvažoval kašel na lékárenských vážkách.

„Tak tady vás mám!“ řekl Nick.

Posadil jsem se družně na přední sedadlo a s obvyklým bouchnutím jsem zavřel dveře. „Nicku,“ usmál jsem se.

A tu se stalo něco neuvěřitelného. Vůz sebou škulbl, jako by ho vystřelil z rozžhaveného jícnu kanónu, *zarval, vyrazil*,

zapotácel se a smykl a pak, poskakuje po kamenitém terénu, vyřítil se po stezce roztřesenými křovinami a svíjivými stíny. Když jsem už počtvrté narazil hlavou do stropu, popadl jsem se za kolena.

Nicku! téměř jsem vykřikl. Nicku!

Vidiny Los Angeles, Mexika a Paříže mi prolétly hlavou. S opravdovým strachem jsem zíral na tachometr. Osmdesát, devadesát, sto kilometrů. Za námi se zvedaly fontány šterku. Vyjeli jsme na hlavní silnici, přeskákali jsme most a sklouzli do půlnočních ulic Kilcocku. Při našich sto deseti kilometrech jsme z městečka vyjeli téměř v okamžiku, kdy jsme do něj vjeli, a měl jsem pocit, že tráva po celém Irsku se sklání a naslouchá, když jsme s ryčným zavřeštěním přeskočili nějaký hrbol.

Nicku! Uvažoval jsem a pak jsem se otočil. Seděl tam, ale jen jedna věc na něm byla stejná jako včera. V ústech mu hořela cigareta, oslepující nejdřív jedno oko a pak druhé.

Zato ten Nick za cigaretou se změnil tak, jako by ho sám ďábel zmačkal, přemodeloval a vlil do něj oheň svou černou rukou. Volantem kroutil sem tam, kolem dokola. Jako šílenci jsme se vrhali pod viadukty, vyráželi jsme z podjezdů a návěstí na přechodech jsme nabírali, až se točila jak korouhvičky ve vichřici.

Hleděl jsem na Nickův obličej; všechna moudrost z něj vyschla, oči už nebyly ani mírné, ani filozofické, ústa ani snášenlivá, ani pokojná. Byl to obličej obnažený až na dřev, spařený a oloupaný brambor, vypadal spíš jako oslepující světlo, který šmejdí vytrvalým pohledem bez výrazu před sebou, zatímco jeho

rychlé ruce kroutí a krotí volant, aby s námi vybíral zatáčky a včas uskakoval před nočními nástrahami.

To není Nick, napadlo mě, to je jeho bratr. Anebo ho možná potkalo něco hrozného, zdrcující neštěstí nebo rána, smutek nebo nemoc v rodině — ano, v tom bude vysvětlení.

Pak Nick promluvil a i hlas měl změněný. Kdepak byl konec měkkým rašeliništím, vlhkým trávníkům, teplému plameni vystupujícímu z chladu deště, kdepak byl konec hedvábným travinám! Jeho hlas na mě zavřeštěl břeskem fanfárových trubek z plechu a železa. „Tak co, jak se máme!“ hulákal Nick. „Jak se vede?“ Vůz také trpěl násilím. Bouřil se proti té změně, jistěže se bouřil, vždyť to byl stařeček životem poznamenaný, který si už odsloužil své a teď se chtěl jen potulovat na cestách k moři i dalekým obzorům jako zkornatělý žebrák, který se stará jen o své kosti a dech. Ale Nick nedbal ani jednoho, ani druhého a štal rachotinu vpřed, jako bychom se řítili do pekel, kde si chtěl ohřát studené ruce u zvlášť přichystaného ohníčku. Nick se nahnul a celý vůz se nahnul; z výfuku vyletěl ohňostroj zsinálých plynů. Nick, já i vůz jsme se každý zvlášť a všichni společně naklepávali a ničili v divokých otřesech. Za to, že jsem dočista nezešlél, vděčím velmi jednoduchému počinu. Můj zrak, který pátral po příčině našeho zkázo-nosného letu, padl na muže, který tu plál jako pochodeň vznícených par z pekelné propasti, a přispěl k rozluštění záhady.

„Nicku,“ těžce jsem vydechl, „dnes je první postní den!“ „Vážně?“ podivil se Nick.

„Vážně,“ odpověděl jsem, „a když si vzpomenu na vaše postní předsevzetí, tak proč máte tu cigaretu v ústech?“

Nick si v první chvíli neuvědomil, co tím myslím. Pak sklopil oči, uviděl skotačivý kouř a pokrčil rameny. „Ale,“ začal, „já jsem nechal toho druhýho.“ Náhle bylo všechno jasné.

Těch dosavadních sto čtyřicet a pár dalších nocí jsem pokaždé při rozloučení se starým georgiánským sídlem dostal od svého zaměstnavatele ohnivý doušek skotské nebo režné anebo něčeho podobného „na zahřátí“. Potom, vdechuje vůni dozrálé pšenice, ječmene, ovsu anebo co to všechno bylo v mých na uhel spálených ústech, vykročil jsem k taxíku, v němž seděl člověk, který všechny ty dlouhé večery, kdy čekal, až si telefonicky objedná jeho služby, prožil v hostinci Hebera Finna.

Ty blázne! pomyslí jsem si, jak jsi mohl na tohle zapomenout!

Tam, v hostinci Hebera Finna, v dlouhých hodinách vyšperkovaného hovoru, který se podobá zahradě, v níž pracovití muži pěstují plodiny a sklízí je, každý přispívá semínkem či sazeničkou a místo náradím se ohání jazykem, kde

muži zvedají sklenice s pěnovými čepicemi a vlastníma rukama zlehounka ovíjejí milované nápoje, tam, tam do sebe sál Nick svou vláčnost.

A tahle vláha jím prokapala v pomalém dešti, který svažil doutnající nervy a vyhnal divokost i oheň ze všech jeho údů. Tytéž spršky mu opláchly obličej a zanechaly po sobě nános moudrosti a vrásky z čela Platónova i Aischylova. Úrodná vláha mu zbarvila líce, rozněžnila oči, snížila hlas k tónům vycházejícím jakoby z mlhy, usadila se v hrudi a zpomalila běh srdce na krotký klus. Protekla pažemi, aby uvolnila stisk rukou na roztřeseném volantě a posadila Nicka půvabně a bezstarostně do žíněné sedačky, když mírnou rychlostí projížděl mlhou, která nás dělila od Dublinu.

A protože jsem sám měl jazyk svázaný sladem, který ohnivými výpary opájel mé mozkové závity, nikdy jsem u svého starého přítele nepostřehl vůni alkoholu.

„Ale,“ opakoval Nick znovu. „Už je to tak, nechal jsem to druhý.“

Poslední kostka stavebnice dopadla na místo.

Dnes je první postní den.

Dnes, poprvé za všechny noci, co s ním jezdím, je Nick střízlivý.

Po všech těch sto čtyřicet a pár dalších nocí nejel Nick opatrně a pomalu kvůli mé bezpečnosti, kdepak, ale proto, že ta vláčnost ho nakláněla hned na tu, hned na onu stranu, když jsme projížděli dlouhými, zkosenými zatáčkami.

Kdo tedy vlastně zná Iry, ptám se, a která jejich polovička je která? Co Nick? — kdo je Nick? — čím pro všechno na světě je? Který z těch Nicků je pravý, ten, kterého každý zná?

Na to nechci myslet!

Pro mě je jenom jeden Nick. Ten, jehož utvářelo samo Irsko svým podnebím a vodstvem, osevy a žněmi, otrubovou kaší, lahvemi lihovin a výčepy. Za noci lokály prosáklé dozrálým obilím víří a tančí s větrem v pšenici i ječmeni a jejich šum je zřetelně slyšet i daleko v lesích a na močálech, když se člověk drkotá kolem. Z toho je Nick, od hlavy až k patě, i jeho oči, srdce a vláčné ruce. Zeptáte-li se mě, co dělá Iry tím, čím jsou, ukáži vám směr a povím, kudy odbočit do hostince Hebera Finna. První den postní, a než bys pět napočítal, jsme v Dublinu! Vystupuji z drožky, která rachotí u chodníku, a nahýbám se dovnitř s penězi pro řidiče. Vážně, naléhavě, srdečně a s co nejprátelejší prosbou hledím

do syrového, cizího a jako pohodeň rozpáleného obličejě toho pozoruhodného muže.

„Nicku!“ řekl jsem.

„Přejete si, pane!“ zahulákal.

„Udělejte mi laskavost,“ řekl jsem.

„Pro vás všecko!“ hulákal.

„Vezměte si tyhle peníze navíc,“ řekl jsem, „a kupte si největší láhev irského životabudiče, která se dostane. Než pro mě zítra v noci přijedete, Nicku, celou ji vypijte, do dna. Uděláte mi to k vůli, Nicku?“

Zahloubal se a myšlenka na láhev zchladila nebezpečný zápal v jeho obličejí.

„Děláte mi to moc těžký,“ řekl.

Donutil jsem jeho prsty sevřít peníze. Konečně je zastrčil do kapsy a tiše se zadíval před sebe.

„Dobrou noc, Nicku,“ řekl jsem. „Na shledanou zítra.“

„Pámbu dej,“ odpověděl Nick.

A odjel.

ŽEBRÁK NA O'CONNELLOVĚ MOSTĚ

„Já jsem pitomec,“ konstatoval jsem. „Nic jiného než pitomec.“

„Proč, prosím tě?“ zeptala se mě má žena.

Hloubal jsem truchlivě u okna našeho hotelového pokoje ve druhém patře. Dole po dublinské ulici šel nějaký člověk a pod lampou zdvihl obličej vzhůru.

„To je on,“ zavrčel jsem. „A před dvěma dny . . .“

Když jsem před dvěma dny šel dole po chodníku, z průchodu do hotelu na mě někdo zasyčel: „Pane, něco důležitého! Pane!“

Vešel jsem do přítmí. Muž drobné postavy mi tragickým způsobem oznámil: „Kdybych sehnal libru na vlak, můžu dostat práci v Belfastu!“

Váhal jsem.

„Strašně důležitou práci!“ pokračoval rychle. „Moc dobře placenou! Já — já vám ty peníze pošlu poštou! Napište mi jméno a adresu hotelu.“

Věděl, že jsem turista. Už jsem nemohl uhnout, roztál jsem při jeho slibu, že peníze vrátí. Librová bankovka mi zašustila v ruce, jak jsem ji dobýval ze svazku ostatních.

Zbystřil oči jako jestřáb, který se vrhá na kořist.

„A kdybych měl dvě libry, to bych si mohl dát cestou něco k jídlu.“

Vyštrachal jsem dvě bankovky.

„A tři libry by mi stačily i pro ženu, nemusel bych ji tu nechat samotnou.“

Odloupl jsem třetí.

„Nebesa.“ zvolal muž. „Kdybyste měl pět liber, pět mizerných liber, stačilo by mi to na hotel v tom nelidském městě a tu práci bych dostal na beton!“

Uznávám, že byl bojovník vynikajících kvalit, tančil kolem mě po špičkách, mával rukama, mrkal očima, usmíval se ústy a švihal jazykem.

„Bůh vám zaplat' a požehnej, pane!“

Odběhl a mých pět liber s ním.

Teprve na poloviční cestě do pokoje jsem si uvědomil, že pro samé dušování si ten muž nezapsal mé jméno.

„Ha!“ zvolal jsem tehdy.

„Ha!“ zvolal jsem nyní u okna v přítomnosti manželky.

Neboť tam dole krácel týž člověk, který měl už předevcírem odjet do Belfastu.

„Á, toho znám,“ řekla moje žena. „V poledne mě zastavil. Chtěl na mně na vlak do Galway.“

„Dala jsi mu?“

„Ne,“ odpověděla žena prostě.

A pak došlo k nejhoršímu. Ten ďábel dole na chodníku pohlédl vzhůru, uviděl nás, a ať se na místě propadnu, jestli "ám nezamával!

Málem jsem zamával také. Na rtech se mi objevil kyselý úsměv.

„Už se mi nechce z hotelu,“ řekl jsem.

»Máš pravdu, venku je zima.“ Moje žena si oblékla kabát.“Zima mi nevadí,“ odpověděl jsem. „Tihle mi vadí.“

A znovu jsme vyhlédli z okna.

Pod námi byla dlážděná dublinská ulice a noční vítr vál jedním směrem ke koleji svaté Trojice a druhým ke kostelu svatého Štěpána. Naproti u cukrárny stáli ve stínu dva muži jako vyschlé mumie. Na rohu stál člověk s rukama v kapsách, místo bradky měl kus ledu. O kousek dál ve vchodu do domu byl balík starých novin, který se zavrtěl jako klubko myši a popřál vám dobrý večer, když jste šli kolem. Přímo pod námi u vchodu do hotelu stála třesoucí se skleníkově křehká žena se záhadným ranečkem.

„Aha, žebráci,“ řekla má žena.

„Kdepak ,aha, žebráci',“ řekl jsem, „aha, lidi na ulicích, z kterých se nějak stali žebráci.“

„Je to jako v biografu. Všichni čekají ve tmě, až se objeví hrdina.“

„Ten hrdina jsem já, hrom aby do toho bacil!“ Moje žena se na mě úkosem podívala. „Ty se jich nebojíš?“

„Ne, vlastně ano. Krucinál. Ale nejhorší je ta ženská s tím rancem. To je nátlak přírody. Útočí na člověka svou chudobou. Co se týče ostatních — ty беру jako velký šachový mač. Jak už jsme dlouho v Dublinu — osm týdnů? Už osm týdnů tu sedím u psacího stroje a studuji jejich pracovní dobu i volno. Když mají pauzu, udělám si ji taky, skočím si do cukrárny, do knihkupectví, do biografu. Když si to správně načasují, uniknu jejich nataženým rukám a svému trhání zahnat je k holiči nebo do kuchyně. V tomhle hotelu znám všechny tajné východy.“

„Bože můj,“ povzdechla si žena, „proč ti tak jdou na nervy?“

„Štvou mě. A nejvíc ten žebrák na O'Connellově mostě!“ „Který?“

„To je otázka! Je skvělý i strašný. Nenávidím ho a mám ho rád. Když ho vidíš, přestaneš mu věřit. Pojd', půjdeme.“

Výtah, který strašil v zanedbané šachtě už sto let, se vynesl k nebi a vlekl své neznabožské řetězy a hrůzné vnitřnosti z sebou. Dveře se dýchavičně otevřely. Výtah zachroptěl, jak° bychom mu stoupli na břicho. Do krajnosti otráveno klesal“ pak tohle monstrum k zemi a my v něm.

Při jízdě mi moje žena řekla: „Kdybys nasadil správný výraz obličeje, žebráci by tě neobtěžovali.“ „Obličej mám takový, jaký mám,“ vysvětloval jsem trpělivě. „Pochází z Apple Dumplingu ve Wisconsinu a Sarsaparilly v Maine. Ochránce vdov a sirotek mám napsáno na čele. Ulice může být jako vymetená, ale jen do ní vkročím, ze všech kanálů na kilometry daleko lezou přístavní dělníci a v tu chvíli tu pochoduje demonstrace stávkujících.“ „Musíš se naučit,“ pokračovala má žena, „jak ty lidi přehlížet, nevidět je, dívat se skrz ně nebo je zmrazit pohledem.“ Zamyslela se. „Mám ti ukázat, jak s nimi zatočit?“

„Dobrá, ukaž mi to. Jsme dole!“

Rozrazil jsem dveře výtahu, prošli jsme halou hotelu Hibernia a vyhlédli jsme do noci černé jako saze.

„Pane Bože, při mně stůj,“ zahučel jsem. „Tamhle jsou, v pozoru, oči jako rys. Čichají tučnou kořist.“

„Sejdeme se za dvě minuty u knihkupectví,“ řekla má žena. „Dávej pozor.“

„Počkej!“ zavolal jsem.

Ale ona už byla venku ze dveří a po několika schodech sešla na chodník.

Pozoroval jsem ji s nosem přitisknutým na skleněnou tabuli.

Žebráci na jednom rohu, na druhém, přes ulici i před hotelem se jako na povel napřáhli k mé ženě. Oči jim plály.

Moje žena se na každého klidně a dlouze podívala.

Žebráci zaváhali a byl jsem si jist, že už nejsou tak suverénní. Pak se stáhli. Ustájím ochabla. Oči pohasly. Hlavy klesly.

Foukal vítr.

Podpatky mé ženy klapaly jako bubínek, svižně odcházely a jejich zvuk slábl.

Zdola z restaurace jsem slyšel hudbu a smích. Skočím si tam, napadlo mě, a hodím do sebe panáka. Na kuráž ...

Sakra, zaklel jsem a prudce jsem otevřel dveře. Výsledek byl stejný, jako kdyby někdo uhodil do velikého bronzového gongu. Zdálo se mi, že slyším obrovský vzdech. Pak jsem slyšel, jak podrážky dřou dlažební kostky, až z nich jiskry létají. Sbíhali se ze všech stran a svatojanské mušky z jejich okovaných bot zkrápěly dlažbu. Viděl jsem natažené ruce, ústa roztažená k úsměvu jako klávesy starého piana.

Na druhém konci ulice u knihkupectví na mě čekala žena. Stála zády do ulice, ale její třetí oko na temeni hlavy určitě postřehlo tuto scénu: Kolumbus vítaný Indiány. Svatý František mezi veveruškami s pytlíkem oříšků. Na jeden otřesný okamžik jsem si připadal jako papež na ochozu svatopetrského chrámu s rozvášněným davem před sebou.

Ještě jsem nesešel ze schodů, už se na mě vrhla ta ženština a strčila mi rozbalený raneček až pod nos. „Podívejte se na to ubohé dítě!“ kvílela. Podíval jsem se na dítě. Dítě se podívalo na mě.

Pane Bože na nebesích, že ten vykuk na mě mrká? Blázním, pomyslel jsem si. To dítě má oči zavřené. Dala mu napít piva, aby mu nebylo zima a mohla je ukazovat. Mé ruce i mé mince se rozběhly mezi ně. „Bůh vám zaplat!“ „Dítě vám děkuje, pane!“ „Tak tak. Už je nás jen pár!“

Prorazil jsem jejich kruh a běžel jsem pryč. Prohrál jsem, mohl jsem se klidně zbytek cesty loudat, mé předsevzetí mě tlačilo v ústech, ale mně to nedalo, pospíchal jsem a přitom jsem uvažoval: to dítě musí být pravé, určitě. Není to atrapa? Není. Slyšel jsem ho plakat, kolikrát. Čert babu odnes, myslel jsem si, jak zavěťtí cizince, štípne ho. Jsi cynik, okřikl jsem se, a odpověděl jsem si: Ne, jsi zbabělec.

Moje žena mě viděla v odrazu výkladní skříně knihkupectví a kývla na mě.

Zastavil jsem se, abych popadl dech, a zahloubal jsem se nad svým zjevem: štědré oči, přechočná a bezbranná ústa. „Máš pravdu,“ vzdychl jsem si. „Špatně

se tvářím.“ „Hrozně se mi líbí, jak se tváříš.“ Vzala mě za ruku. „Moc ráda bych to uměla jako ty.“

Ohlédl jsem se, právě když jeden z nich mizel ve větrné tmě s mými šilinky.

„Už je nás jen pár,“ řekl jsem nahlas. „Co tím asi myslel? „Už je nás jen pár.“
Moje žena se zahleděla do stínů. „To říkal?“

„Člověk se nad tím chtěl nechtěl zamyslí. Pár čeho?

A kde?“

Ulice byla prázdná. Dalo se do deště.

„Víš co,“ řekl jsem za chvíli, „já ti ukážu ještě větší záhadu, člověka, který mě dokáže vydráždit k zuřivosti a pak mě uklidní a potěší. Když rozřešíš jeho záhadu, rozřešíš záhadu všech žebráků, co jich kdy bylo.“

„Na O'Connellově mostě?“ zeptala se mě žena. „Na O'Connellově mostě,“ odpověděl jsem.

A šli jsme dál v mrholivém dešti. V polovině cesty k mostu, právě jsme si prohlíželi ve výkladě krásný irský křišťál, popadla mě za ruku jakási žena, hlavu měla zabalenou v šátku.

„Jsme na dně!“ naříkala. „Chudák sestra. Doktor říká, že má rakovinu, nevydrží víc než měsíc. A já zůstanu sama s hladovými krky! Ach Bože, kdyby byl aspoň penny!“ Cítil jsem, že mě žena tiskne pevněji. Díval jsem se na ni rozpolcený jako vždycky. Jeden hlas ve mně říkal: „Chce jediný penny!“, druhý pochyboval: „Ta v tom umí chodit, ví, že když si řekne o málo, přidáš jí!“ a já jsem se za spor těch dvou hlasů nenáviděl. Zhluboka jsem nadechl: „Vy jste ...“ „Co jsem, pane?“

„Vy jste přece ta osoba, která byla před chvílí u hotelu s dítětem v náručí!“

„Jsem nemocná!“ Skryla se do stínu. „Nemocná lítostí nad ubohou sestrou!“

Dítě jsi někomu vrazila, uvažoval jsem, místo šedé šály máš na hlavě zelenou a letěla jsi celou cestu, abys nás tu chytila.

„Rakovinu ...“ Měla jen jeden zvon ve své zvonici, ale věděla, kdy ho rozhoupat. „Rakovinu . . .“

Moje žena se do toho vložila. „Promiňte, ale neviděli jsme

se už před hotelem?“ Žena i já jsme byli otřeseni tímto hrubým porušením kázně. To se nemělo stát!

Její obličej jako by se zmuchlal. Podíval jsem se na ni hod-ně zblízka. Na mou duši, ten obličej byl jiný. Proti své vůli jsem se jí obdivoval. Ona věděla, vycítila a naučila se to, co vědí, cítí a učí se herci: že totiž rozpínavostí, křikem a

velkohubou arogancí vytvoří určitou postavu, a v příštím okamžiku, když se celkově uvolní, povolí svaly, sklopí oči a stáhnou ústa politováníhodnou grimasou, jsou někým jiným. Je to táž žena, ale týž obličej a táž role? Rozhodně ne.

Dala mi poslední ránu pod pás: „Rakovinu.“

Kapituloval jsem.

Následoval krátký zápas, jakési rozsnoubení s jednou ženou a zasnoubení s druhou. Manželka přišla o mou ruku a ta žena získala mé peníze. Vzlykla štěstím a zmizela za rohem tak rychle, jako by jela na kolečkových bruslích.

„Panebože!“ Nábožně jsem za ní hleděl. „Ta studovala Stanislavského. V jednom díle říká, že když člověk stočí jedno oko a jeden ret povytáhne na stranu, změní se k nepoznání. Jsem zvědav, jestli bude mít tu drzost stát zase u hotelu, až se vrátíme!“

„Já jsem zase zvědavá,“ řekla má žena, „kdy můj muž přestane obdivovat a začne kritizovat tahle ochotnická představení.“

„Ale co když to je všechno pravda? Žije v tom už tak dlouho, že nedokáže plakat. Musí to sehrát, aby se užívala. Co když to tak opravdu je?“

„To nemůže být pravda,“ uvažovala má žena. „Já tomu nevěřím.“ Ale ten jediný zvon stále ještě někde vyzváněl ve tmě černé jako kouř z komína.

„Tady musíme odbočit k mostu,“ řekla má žena.

„Ano, tady.“

Po našem odchodu osířel ten roh v dešti na hodně dlouho.

Před námi stál šedivý kamenný most nesoucí jméno velikého O'Connella a pod ním valila své šedé vody řeka Liffey-Ačkoli jsme k mostu ještě měli kousek cesty, zaslechl jsem zpěv. V mysli jsem se přenesl do prosince.

„Vánoce,“ hučel jsem si pro sebe, „jsou nejlepší doba v Dublinu.“

Pro žebráky, tak jsem to myslel, ale nahlas jsem to neřekl-

Neboť v předvánočním týdnu se dublinské ulice hemží hejny dětí, o něž pečují učitelé nebo jeptišky. Tlačí se u dveří, vykukují z vchodů do divadel, vrážejí do vás v ulicích, Štěstí,

zdraví, pokoj svatý mají na rtech. Tichou noc, svatou noc v očích, v rukou nosí tamburíny a sněhové vločky jim vykrouží kolem krku půvabný límeček. Tyhle noci se v Dublinu zpívá prostě všude. Chodívali jsme tehdy se ženou denně po Grafton Street poslechnout si Jak jsi krásné Jezulátko, což se zpívalo u fronty do biografu, nebo na Veselé vánoční hody před hospodou U čtyř provincií. Celkem jsme v téhle Boží sezóně napočítali za jediný večer na padesát sborů klášterních

chovanek a chlapců ze soukromých škol, jež zdobily svým dechem mrazivý vzduch z jednoho konce Dublinu na druhý. Když člověk chodí v sněhové chumelenici, chtě nechtě vidí vločky, a když chodil mezi nimi, nebylo možné nebrat je na vědomí. Říkal jsem jim hodní žebráci, protože člověku jeho štedrost na místě opláceli.

Pod vlivem jejich zářného vzoru si i nejzatvrzelejší žebráci v Dublinu umyli ruce, opravili pokřivené úsměvy, vypůjčili si bendža nebo si koupili housle a vrzali ostošest. Dokonce se spojili ve čtyřhlas. Jakkap mohli mlčet, když polovina lidstva zpívala a druhá polovina, která se nechala unášet rozezpívaným proudem, byla ochotna stejně štědře a s radostí zaplatit i dalšímu tělesu?

Takže vánoce byly nejlepší pro všechny. Žebráci *pracovali* - falešně, to je pravda, ale jedinkrát za celý rok měli opravdu co dělat.

Jenže vánoční doba minula, děti v lékořicových šatech se vrátily do svých voliér a místní žebráci zmlkli, radovali se z ticha a vrátili se k zahálce. Všichni, až na žebráky na O'Con-nellově mostě. Ti se většinou po celý rok snažili revanšovat.

„Zachovali si sebeúctu,“ řekl jsem v chůzi ženě. „Jsem rád, že tenhle drnká na kytaru a ten další fidlá na housle. Ale tamhle, podívej se, uprostřed mostu!“

„To je ten, kvůli kterému jsme sem šli?“

„To je on. Tahá harmoniku. Napohled je všechno v pořádku. Aspoň myslím, že je.“

„Co tím myslíš? Ten člověk je slepý, ne?“

Tato přímá slova mnou tak otřásla, jako by má žena řekla něco neslušného.

Drobně přšelo na šedý Dublin, na šedé kamenné nábřeží, na šedou, jako láva tekoucí řeku. „To je právě ten problém,“ řekl jsem po chvíli. „Já nevím.“

A když jsme šli kolem, oba jsme se dívali na muže, který stál přesně uprostřed O'Connellova mostu.

Nebyl příliš vysoký, vypadal jako pokroucená socha při-hraná sem odněkud z venkovské zahrady, jeho šaty jako šaty většiny lidí v Irsku byly příliš často prané v dešti a vlasy příliš často přibarvené kouřem ze vzduchu, tváře měl zapopelené vousy, z odstálých uší mu trčely štětičky chlupů a tváře mu hořely jako člověku, který stojí příliš dlouho na mrazu a příliš si přihýbá v krčmě, aby zase mohl dlouho na mrazu stát. Na očích měl černé brýle a těžko se dalo říci, co je za nimi. Už dlouho jsem se mučil pochybnostmi, zda mě jeho zrak nenápadně provází a proklíná můj provinilý spěch, nebo zda jen uši zachytí přítomnost trýzněného svědomí. Měl jsem hrůzu z toho, že jednou, až zase půjdu kolem, strhnu mu brýle z nosu. Ale ještě víc jsem se bál, že spatřím propast, do níž se se strašlivým

výkřikem zřítí mé smysly. Jestliže za kouřovými skly zeje umělé oko nebo mezihvězdný prostor, je lépe žít v nevědomosti.

Navíc jsem měl ještě zvláštní důvod, proč mi ten člověk nedával spát.

Po celé dva měsíce, kdy lilo, foukal vítr a sněžilo, neměl nikdy na hlavě ani klobouk ani čepici.

Byl jediný, koho jsem viděl v Dublinu stát o samotě v lijáku a v mlze po celé hodiny, vlhko mu ojínilo uši, rozbrázdilo popelavě rudé vlasy, připláclo mu je na hlavu, razilo si řečiště jeho obočím a stékalo po hmyzích očích brýlí, černých jako uhel, na nos, kde trůnily perličky kapek.

Počasí pospíchalo vyjetými rýhami na jeho tvářích, kolem úst a dolů z brady jako bouře ústy chrlíce. Špičatá brada vystřelovala proud neustálými poryvy do vzduchu na tvídový šál a kabát neurčité barvy.

„Proč nenosí klobouk?“ zeptal jsem se najednou.

„Co když žádný nemá?“ odpověděla mi žena.

„Určitě nějaký má,“ řekl jsem.

„Nemluv tak nahlas.“

„Musí přece nějaký mít,“ tvrdil jsem tišeji.

„Co když si ho nemůže koupit?“

„Tak chudý není v Dublinu nikdo. Každý má aspoň čepici.

„Co když musí platit nějaké dluhy nebo mu někdo stůně?“ „Ale stát v dešti celé týdny a měsíce a nehnout brvou, vůbec ten déšť nebrat na vědomí, to je proti přírodě.“ Zavrtěl jsem hlavou. „Nemůžu si pomoci, hraje to na nás. Jinak to není možné. Je stejný jako ti druzí, má jen jiný způsob, jak budit soucit kolemjdoucích. Když ho člověk vidí, přijde si stejně zmrzlý a ubohý jako on, a dá mu víc.“ „Vsadím se, že je ti ho líto,“ odpověděla mi žena. „Je mi ho líto.“ Neboť ačkoliv jsem měl čepici, tekla mi voda po nose potůčkem. „Ale pro Boha živého, co je pravda?“

„Proč se ho nezeptáš?“ „Nechci.“ Vypytování jsem se bál.

A pak se stalo ještě něco, co souviselo s jeho čekáním ve studeném dešti s nepokrytou hlavou.

Zatímco jsme kousek od něj hovořili, na chvíli přestal hrát. A pak, jako by ho počasí probudilo k životu, prudce zmáčkl harmoniku. Skládáním a rozkládáním vymáčkl z té hadovité bedny pár dýchavičných tónů, které nebyly v žádné souvislosti s tím, co následovalo. Otevřel ústa. Zpíval.

Po O'Connellové mostě se nesl příjemný jasný baryton, nosný a pevný, krásně posazený a ovládaný, vyrovnaný a čistý. Ten člověk otevřel ústa, ale současně povolila všechna tajná dvířka v jeho těle. Ani tak nezpíval, jako spíše dal průchod své duši.

„Krásné zpívá,“ řekla má žena.

„Krásně,“ souhlasil jsem.

Poslouchali jsme a žebrák zpíval tu ironickou píseň o krásném městě Dublinu, kde v zimě měsíc co měsíc naprší dvanáct palců vody, a nato navázal melodií o Kathleen Mavour-neenové, průzračné jako bílé víno, o Macushlahovi a o všech těch ostatních jinoších a děvuchách, o jezerech a kopcích, o slavné minulosti a bídné přítomnosti, a všechno to záhadně ožilo, omládlo a nabylo nových barev v jarním deštičku, v nějž se náhle změnil zimní déšť. Jestli ten člověk dýchal, musel snad ušima, protože melodie plynula bez přerušení a slova na sebe těsně navazovala. „Ten člověk by mohl zpívat v opeře,“ řekla má žena.

„Možná že tam kdysi zpíval.“

„Je ho tu škoda.“

„To už mé napadlo mnohokrát.“

Manželka hledala peněženku. Podíval jsem se na ni a pak na zpěváka, na jehož holou hlavu padal déšť, proudil mezi vlasy, v kapkách visel na ušních boltcích. Moje žena otevřela peněženku.

Vtom došlo k podivné zvrácenosti. Než k němu žena mohla vykročit, chytil jsem ji pod paži a vedl ji pryč po druhé straně mostu. Na okamžik se vzepřela, podívala se na mě, ale pak se dala vést.

Když už jsme šli po nábřeží Liffey, začal zpívat další píseň. Slýchali jsme ji v Irsku často. Ohlédl jsem se a uviděl jsem ho s hlavou hrdě vztyčenou, po černých brýlích mu stékal déšť, ústa měl otevřená a čistý příjemný hlas zpíval:

Ráda budu, až na funus ti puďu,

starej, a do hrobu tě dám, jo, ráda budu, až na funus ti puďu,

starej, a do hrobu tě dám, jo, ráda budu, až na funus ti puďu,

a kytky házet budu a za tovaryše pak se vdám. “

Až mnohem později, teprve když se člověk ohlíží nazpátek, přijde na to, že ačkoli dělal v životě všechno možné — psal v hotelu, na jehož střechu bubnoval déšť, článek o jedné části Irska, doprovázel manželku k obědu, prohlížel muzea — také si podvědomě všímal ulice a těch, kteří se dokázali o sebe postarat, i těch, kteří jen stáli a čekali.

Dublinští žebráci. Kdopak se namáhá zamyslet se nad nimi, podívat se na ně, vidět je, poznat je a porozumět jim? Ovšem vnější slupka oka vidí a vnitřní slupka mysli zaznamenává a člověk, uvězněný mezi nimi, nebere na vědomí, jak vzácnou službu mu prokazují tyhle dvě poloviny bystrého smyslu.

„přeložil Radoslav Nenadal

Takže já jsem se žebráky zabýval i nezabýval. Občas jsem před nimi prchal a občas jsem je vyhledával. Občas jsem slyšel a občas neslyšel, občas jsem přemítal a občas ne, co znamená:

„Už je nás jen pár!“

Jednou jsem byl přesvědčen, že ten kamenný chrlíč, který přijímá svou denní sprchu na O'Connellově mostě a zpívá přitom operní árie, *není* slepý. A příště mi jeho hlava připadala jako kalich temnoty.

Jednou odpoledne jsem se přistihl, že přešlapuji u obchodu s textilem nedaleko O'Connellova mostu a nemohu odtrhnout oči od hromady pěkných teplých čepic. Novou čepici jsem nepotřeboval, mám jich v kufru, že s nimi vydržím do konce života, a přesto jsem vydal peníze za krásnou teplou hnědou čepici a v jakémsi transu jsem ji bez ustání obracel

v rukou.

„Pane,“ řekl mi prodavač. „To je sedmička. Mám dojem, že vy máte hlavu sedm a půl.“

„Určitě mi bude dobře.“ Nacpal jsem si čepici do kapsy.

„Dám vám sáček, pane ...“

„Nechci!“ vyběhl jsem z krámu celý rudý a najednou mi bylo jasné, co vlastně dělám.

Most stál nedaleko v závoji deště. Stačí, abych tam došel...

Můj zpívající žebrák uprostřed mostu nebyl.

Na jeho místě stál stařec se stařenou, točili klikou velikánského kolovrátku, který skřípal a skytal, jako když se do mlýnku na kávu nasype sklo a kamení, a nevydával žádný zvuk, jen důstojné a melancholické kručení železných vnitřností.

Čekal jsem, až píseň, dalo-li se to tak nazvat, dohrají. Novou tvídovou čepici jsem hnětl zpocenou dlaní a kolovrátek pořád sípal, hrkal a duněl.

„K čertu s várna!“ zdálo se, že říká stařec i stařena, zuřivě točí klikou, obličeje otřesně bledé a oči deštěm zrudlé. „Za-Plaťte! Slyšíte! Ale hrát už pro vás nebudeme! Hrajte si sám!“ říkaly jejich němé rty.

Stál jsem na místě, kde vždycky zpíval ten žebrák bez čepice, a myslel jsem si: Proč neobětují padesátinu toho, co kaž-ý měsíc dostanou, a nedají si ten krám

naladit? Kdybych já točil klikou, chtěl bych písničku aspoň pro sebe! Kdybys točil klikou, odpověděl jsem si. Jenže ty klikou netočíš. A tihle lidé zřejmě žebrají neradi, to není divu, a nemají zájem, aby se odvděčili známou písničkou.

V tom je rozdíl proti mému příteli s nepokrytou hlavou. Mému příteli?

Zamrkal jsem překvapením, pak jsem k nim přistoupil a kývl na pozdrav.

„Promiňte, ten člověk s tahací harmonikou . . .“ Žena přestala točit klikou a dívala se na mě. „Co?“

„Ten člověk, který ani v dešti nenosil čepici.“ „Á, ten!“ štěkla žena. „Ten tu dnes není?“

„Vy ho tu někde vidíte?“ rozčilila se žena. Znovu začala točit klikou toho ďábelského instrumentu. Hodil jsem penny do plechového talířku. Podívala se na mě, jako bych byl na talířek plivl. „Víte, kde je?“ zeptal jsem se.

„V posteli, je nemocnej. To je ta sakramentská zima! Slyšeli jsme ho kašlat, když šel odsud.“ „Víte, kde bydlí?“

„Ne.“

„Víte, jak se jmenuje?“ „Co bych se starala!“

Stál jsem a nevěděl jsem, kam jít, myslel jsem na toho člověka, který je bůhví kde ve městě sám. Jako blázen jsem koukal na novou čepici.

Staříci mě rozpačitě pozorovali.

Hodil jsem na talířek šilink.

„Bude zas v pořádku,“ řekl jsem povzbudivě ne jim, ale někomu, sám sobě.

Žena zdvihla kliku. Dýchavičný nástroj vydal ze svých odporných vnitřností řinkot skla a haraburdí.

„Jaká je to písnička?“ zeptal jsem se otrle.

„Jste hluchej?“ štěkla na mě stařena. „Je to státní hymna. Smekněte čepici.“

Ukázal jsem jí novou čepici, kterou jsem držel v ruce.

Pohlédla vzhůru: „Svou čepici, pane, svou čepici.“ „Aha!“ Zarděl jsem se a strhl si starou čepici z hlavy.

Teď jsem měl čepice v obou rukou.

Stařena točila klikou. „Hudba“ hrála. Déšť mi padal na obočí, na víčka, na ústa.

Na konci mostu jsem se zastavil, abych učinil těžké a závažné rozhodnutí: kterou čepici si posadit na mokrou hlavu?

Následující týden jsem chodil přes most často, ale byli tam buď ti dva staříci se svým ďábelským nástrojem, nebo nikdo.

Poslední den našeho pobytu chystala se má žena zapakovat novou tvídovou čepici s ostatními do kufru.

„Prosím tě, nebal ji.“ Čepici jsem jí vzal. „Necháme ji venku, tady na krbu.“

Večer k nám přišel do pokoje ředitel hotelu a přinesl láhev na rozloučenou. Dobře jsme se bavili, návštěva se protáhla hodně dlouho, oheň v krbu plápolal jako oranžový lev, veliký a živý, brandy stálo ve sklenkách a na chvíli zavládlo v pokoji ticho, snad proto, že jsme si všimli, že ticho se snáší ve velkých hebkých vložkách kolem našich francouzských oken.

Ředitel se sklenkou v ruce pozoroval tu nekončící šňůru, pak se podíval dolů na půlnoční kameny a nakonec utrousil polohlasem: „Už je nás jen pár.“

Podíval jsem se na manželku a ona na mě.

Ředitel si toho všiml.

„Vy ho znáte? Taky vám to řekl?“

„Ano. Ale co ta věta znamená?“

Ředitel pozoroval postavy dole ve stínu a upíjel ze sklenky.

„Kdysi jsem si myslel, že tím miní, že bojoval v občanské válce v devatenáctém roce a že už jich je jen pár, kdo zbyli z Irské republikánské armády. Ale není to tak. Anebo že si myslí, že v dnešním bohatším světě jsou žebráci na vymření, a chce tím říct, že už není moc lidí, kteří se dívají kolem, vidí, na co se dívají, a chápou, že jeden žádá a druhý dává. Dneska má každý plno práce, tam musí letět, tady musí být a na bližního nemá čas. Ale podle mně je to jen žvást, fňukavá hra na city lidí.“

Otočil se od okna k nám.

„Takže vy znáte toho Užjenásjenpár?“ Oba jsme přikýkli. „A znáte taky tu ženu s dítětem?“ „Ano,“ odpověděl jsem. „A tu s rakovinou?“

„A toho, co potřebuje na vlak do Corku?“ „Ano,“ řekla moje žena. „Do Belfastu,“ opravil jsem ho. „Do Galway,“ opravila ho moje žena. Ředitel se smutně usmál a obrátil se zas k oknu. „A co ty dva s kolovrátkem, který nehraje?“ „Hrál vůbec někdy?“ zeptal jsem se. „Já se nepamatuju.“ Ředitelův obličej náhle zvážněl. „Znáte žebráka na O'Connellově mostě?“ „Kterého?“

Ale věděl jsem, kterého myslí, protože jsem se díval na čepici u krbu.

„Četli jste dnešní noviny?“ zeptal se ředitel.

Ne „Ne.“

„V Irish Times byla dole na páté stránce malá zprávička. Už ho to asi přestalo bavit. Hodil harmoniku do řeky a skočil za ní.“

Tak včera tam byl zas! pomyslíl jsem si. A já tudy nešel!

„Chudák, ale byl to trouba,“ smál se ředitel dunivě. „Takhle směšně a přitom hrozně umřít! Ta příšerná harmonika -snášíte je? Já ne -- kvičela při pádu jako nemocná kočka a on letěl za ní. Směju se a stydím se za to. No, co se dá dělat. Tělo se nenašlo. Ještě po něm pátrají.“

„Bože můj!“ vykřikl jsem a vstal. „To je k vzteku!“

Ředitel se na mě podíval překvapen mou účastí. „Tomu jste nemohl zabránit.“

„Mohl! Nikdy jsem mu nedal ani penny! Vy jste mu něco dal?“

„Když si teď vzpomínám — nedal.“

„Tak jste ještě horší než já!“ vrhl jsem se na něj. „Viděl jsem vás, jak chodíte po městě a rozhazujete drobné plnými hrstmi. Proč jste nedal jemu?“

„Mám dojem, že se mi zdálo, že to dělá moc okatě.“

„Přesně tak!“ Stál jsem teď vedle něj u okna a díval se dolů sněhovou chumelenicí. „Myslel jsem si, že hlava bez klobouku je bouda na mě, abych ho víc litoval. Bože můj, člověk za chvíli bude považovat všechno za podvod. Chodíval jsem tam v zimě, když v noci hustě pršelo, vždycky tam stál a mně z něj byla taková zima, že jsem nenáviděl jeho vytrvalost. Rád bych věděl, kolik dalších lidí ho za to nenávidělo. Místo peněz měl prázdnou misku. Házet jsem ho do jednoho pytle s ostatními. Ale co když on byl jeden z těch skutečných žebráků, nováčků, který začal teprve letos v zimě, nikdy dřív ne-žebrel, takže musel zastavit šaty, aby nakrmil žaludek, a rozčiloval pak lidi tím, že stál v dešti bez klobouku.“

Sněžilo teď tak hustě, že nebylo vidět ani lampy, ani sochy v jejich stínu.

„Jak je má člověk rozeznat?“ zeptal jsem se. „Podle čeho se má posoudit, kdo z nich je poctivý a kdo ne?“

„To nejde,“ odpověděl ředitel. „Není mezi nimi žádný rozdíl. Někteří už to dělají dlouho, takže jsou mazanější a zapomněli už, jak to kdysi začalo. V sobotu měli co jíst. V neděli už ne. V pondělí kupovali na dluh. V úterý si vypůjčili první sirku. Ve středu cigaretu. A o několik pátek později, sám Pán Bůh ví jak, se octli před Královským hotelem Hibernia. Neuměli nikomu vysvětlit, co se stalo a proč. Jedno je ale jisté: drží se nad propastí za konečky prstů. Tomu chudákovi na O'Connellově mostě asi někdo šlápl na ruce, a tak on vypustil duši a všechno rozřešil. K čemu tím docházíme? Nemůžete dokázat, aby se na vás nedívali, a nemůžete je nevidět. Nemůžete před nimi utéct, ani se nemůžete schovat. Můžete jediné dávat všem. Jakmile začnete rozlišovat, někoho poškodíte. Hrozně mě teď mrzí, že jsem tomu slepému zpěvákovi nedal pokaždé šilink. Co se dá dělat.“

Musíme se utěšit vírou, že to neudělal kvůli penězům, ale kvůli něčemu v rodině nebo v minulosti. Už se to nedozvíme. V novinách nepíší, jak se jmenoval.“

Sníh se nám tiše snášel před očima. Dole čekaly tmavé stíny. Těžko říci, zda sníh, který halil jejich ramena, záda, klobouky a šály, oblékal vlka do roucha beránčího anebo padal Jen na ovečky.

O chvilku později jsem sjížděl nocí ve strašidelném výtahu a objevil jsem, že v ruce držím novou tvídovou čepici. Bez kabátu, jen v košili jsem vyšel do noci.

Čepici jsem dal prvním, kdo přišel. Nikdy jsem se nedozvěděl, jak mu byla. Peníze, které jsem měl po kapsách, byly za chvíli pryč.

Když jsem pak zůstal sám, roztřásl jsem se zimou a náhodou jsem pohlédl vzhůru chumelenicí, mlčenlivou chumelenicí oslepujícího sněhu. Viděl jsem francouzská okna hotelu, světla, stíny.

Jaké to je tam nahoře? napadlo mě. Mají zatopeno? Je taní příjemné teplo? Co to tam je za lidi? Popíjejí? Jsou šťastni?

Vědí vůbec, že já jsem TADY?

HYMNOVÍ SPRINTÉŘI

„Doone je nejlepší, to je hotovka.“

„Jdi se s Doonem vycpat!“

„Božsky reaguje, vyběhne vzhůru jako křepelka, a než si nasadíš klobouk, je venku.“

„Hoolihan je lepší, vždycky!“

„Vždycky, chm! Ať to dokáže!“

Seděl jsem vzadu ve výčepu na konci Grafton Street a naslouchal prozpěvování tenorů, úporné hře harmonik a argumentům, které se nesly kouřem jako výzva protivníkům. Hospoda se jmenovala U čtyř provincií a na Dublin už začínala být pokročilá hodina. Ve vzduchu visela jistá hrozba, že za chvíli se všechno zavře — pípy sudů, víka pian, zmlknou harmoniky, sólisté, tria, kvarteta, zavřou hospody, kavárničky a kina. Až jednou přijde soudný den, polovina dublinských občanů vypadne na prudké světlo lamp a v zrcátku u automatu na žvýkačky zjistí, že k něčemu takovému vůbec nejsou způsobilí. Jejich duše budou jako omráčené, protože najednou ztratí morální i fyzickou potravu, chvíli se budou potácet jako jepice a pak zamíří k domovu.

Ale teď jsem byl svědkem debaty, jejíž žár, když už ne zcela její idea, ke mně dolétal na vzdálenost padesáti kroků.

„Doone!“

„Hoolihan!“

Vtom se nejmenší debatér na druhém konci výčepu ohlédl, uviděl v mém obličejí výmluvnou zvědavost a křičel: „Vy jste Američan, to je jasan. A rád byste věděl, vo co de! Přijdu vám důvěryhodnej? Vsadil byste podle mýho tipu na sportovní událost obrovskýho místního významu? Jestli jo, pojd'te k nám!“

Vzal jsem si pivo, přešel Čtyři provincie a přisedl k povy-kujícím chlapíkům. Houslista zatím přestal vrzat, ale vystřídal ho pianista s celým ansámblem.

„Já jsem nákej Timulty!“ Mužiček mi podal ruku.

„Douglas,“ řekl jsem. „Píšu pro film.“

„Pro biásky!“ vykřikli sborem.

„Pro biografy,“ připustil jsem skromně.

„To je klika! K nevěře!“ Timulty mě tiskl, až mi klouby praštěly. „Lepšího soudce jsme nemohli najít a sázet bude taky. Jste velkej fanda? Vyznáte se například v přespolákách, víte, co jsou štafety a takový věci?“

„Viděl jsem dvě olympiády.“

„Biásky a navíc světový závody!“ Timulty byl udolán. „Vy jste rarita. No, a copak víte o speciální celoírské disciplíně, která patří do desetiboje, ale má co dělat s kinama?“

„Jakou disciplínu myslíte?“ „To je otázka! Hoolihane!“

Vyskočil ještě menší usměvavý človíček a cpal si do kapsy foukací harmoniku. „To jsem jako já. Nejlepší hymnový sprinter v celým Irsku!“ „Jaký sprinter?“ zeptal jsem se.

„Hy—mno—vy,“ slabikoval přepečlivě Hoolihan. „Hymnový. Sprinter. Nejrychlejší.“

„Byl jste už v Dublinu v kinu?“ vmísil se Timulty.

„Včera jsem viděl film s dárkem Gablem,“ odpověděl jsem. „Předevčírem jsem byl na Charlesi Laughtonovi...“

„Stačí! Jste stejnej fanda jako všichni Irové. Kdybysme neměli biáky a hospody, kde si chudej nebo nezaměstnanej vodpočine nebo se napije, už dávno bysme to tu vodšpuntovali a poslali tenhle ostrov ke dnu. Tak teda,“ zatleskal, „jestlipak jste si po skončení večerního představení všiml jistý naší zvláštnosti?“

„Po skončení představení?“ uvažoval jsem. „Počkejte! Myslíte státní hymnu?“ „Myslíme, hoši?“ zařval Timulty.

„Myslíme!“ křičeli všichni.

„Pořád, každej den, už desítky prašivejch let nám ji na konci každýho pitomýho filmu orchestr spustí, jako bysme tu zatracenou písničku ještě neslyšeli,“ hořekoval Timulty. „A co se stane v tom okamžiku?“

„No,“ řekl jsem už skoro jejich tónem, Jestli má člověk kus cti v těle, pokusí se vypadnout z kina během několika drahocenných okamžiků mezi koncem filmu a začátkem hymny.“

„Přesně tak.“

„Kupte tomu Yankeeovi panáka!“

„Víte,“ pokračoval jsem s ledabylou samozřejmostí, „jsem v Dublinu už čtyři měsíce. Hymna se mi oposlouchala. Tím jí ovšem nechci ubírat na vážnosti,“ honem jsem připojil.

„To ne!“ souhlasil Timulty. „To by ani nikdo z nás, veteránů irský republikánský armády, co jsme přežili občanskou válku v devatenáctým roce a milujeme svou zemi, nemoh dopustit. Ale když má člověk dejchat stejnej vzduch miliónkrát, je to na něj moc. Proto, jak jste si všim, se v těch pár vod Boha seslanejch vteřinách obecenstvo žene ven třeba přes mrtvolu. A nejlepsi z nich je ...“

„Doone,“ doplnil jsem. „Nebo Hoolihan. Vaši hymnoví sprinteri!“

Usmáli se na mě. Úsměv jsem jim oplatil.

Byli jsme všichni tak pyšní na můj pronikavý intelekt, že jsem všem objednal další pivo.

Když jsme olízli pěnu ze rtů, byli jsme si všichni bližší.

„A právě teď,“ řekl Timulty, hlas přiškrcený vzrušením a oči přimhouřené vidinou té scény, „v tomhle momentě necelých sto metrů dolů z kopce sedí v příjemný tmě kina Grafton Street u uličky ve čtvrtý řadě uprostřed ...“

„Doone,“ řekl jsem.

„Ten chlap je jasnovidec,“ prohlásil Hoolihan a smekl přede mnou čepici.

„No ...,“ Timulty spolkl námitku, „je tam Doone. Ten film ještě neviděl, opakujou na všeobecnou žádost Durbinku, a teď právě je ...“

Všichni se podívali na nástěnné hodiny.

Peset hodin!“ proneslo celé shromáždění. „Za pouhých patnáct minut vypustí kino poslední várku svých návštěvníků.“

„No a?“ zeptal jsem se.

„A,“ opakoval Timulty, „o to právě jde. Jestli tam pošlém Hoolihana, aby se změřili v rychlosti a obratnosti, Doone určitě přijme.“

„Copak on šel do biografu jen pro hymnový sprint?“

„Co vás vede! Šel se podívat na Durbinku a poslechnout si písničky. Doone tu hraje na piáno, aby si vydělal na živobytí. Ale jestli si jen koutkem oka všimne, že tam Hoolihan vchází, a ten bude dost nápadnej, když přijde tak pozdě a vejde zrovna vchodem naproti Doonovi — bude Doone hned vědět, kolik uhodilo. Pozdraví se spolu a oba budou poslouchat oblíbenou muziku, dokud se na plátně neobjeví KONEC.“

„Přesně tak.“ Hoolihan zaklusal na špičkách a pokrčil předloktí. „Pust’te mě na něj!“

Timulty se mi naklonil až skoro do obličeje. „Pane Douglas, vidím, že nám nevěříte. Tyhle podrobnosti se vám nezdaj. Vrtá vám hlavou, jak je možný, že dospělí lidi mají na něco takovýho čas. Víte, čas je to jediný, čeho máme v Irsku fůry. Tady není do čeho píchnout, a tak čeho je u vás jako šafránu, musí se u nás patřičně nafouknout. V životě jsme neviděli slona, ale učili jsme se, že štěnice pod mikroskopem je největší zvíře na světě. A tak i když to ještě neproniklo za hranice, je hymnový sprint prima sport, jen když vás to chytne. Hned vám vysvětlím pravidla!“

„Když už je teď zasvěcenej, nejdřív se ho zeptejte, jestli si vsadí,“ případně navrhl Hoolihan.

Oči všech se na mě upřely se zvědavou otázkou, na jakou Půdu padla jejich slova.

„Vsadím,“ řekl jsem.

Zavládl všeobecný názor, že jsem tak dobrý, že snad ani nejsem člověk.

„Tak to bychom měli,“ řekl Timulty. „Tohle je Fogarty, hlavní soudce u dveří. Nolan a Clannery jsou jeho pomocníci v uličkách, Clancy je časoměřič. Stálé obecenstvo — O’Neil, Bannion a bratři Kellyové. Jdeme!“

Měl jsem pocit, že mě zachytil obrovský Čisticí vůz, sršatá nestvůra samý knír a škrábající kartáč. Rozjařená banda mě unášela z kopce k roji blikavých světýlek a tam nás pohltilo kino. Timulty v rychlosti vykřikoval důležité podrobnosti. „Samozřejmě hrozně záleží na tom, jak biograf vypadá!“ „Samozřejmě!“ souhlasil jsem stejně hlučně. „Jsou volnomyšlenkářský biografy, kde mají široký uličky, široký východy a ze všeho nejširší krásně prostorný záchody! Někde jsou samej porcelán a všechno se tam tak rozlívá, že z toho člověku běhá mráz po zádech. Pak jsou škudlivý biásky jak myší díry, s uličkama, kde se člověk nemůže pořádně nadechnout, na sedadle si obrousí kolena o řadu před sebou, a když si chce skočit přes ulici na pivo, aby lez ze dveří bokem. Každěj biograf pečlivě prohlídne před závodem, při závodě a po něm a fakta se zapisou. Hodnotíme

sprinter a taky jeho čas je buď dobrej, nebo neslavnej podle toho, jestli se musel prodírat mezi muži a ženami *en masse*, nebo jestli tam byli většinou muži nebo většinou ženy anebo jestli to bylo dětský představení, to je vůbec nejhorší. U dětí to láká kosit je jak při senoseči, odhazovat je do řádek napravo i nalevo, proto jsme to zrušili. Teď děláme závody většinou večer tady v Graftonu!“

Tlupa se zastavila. Blikavá světýlka nad biografem plála v našich očích a malovala nám tváře. „Ideální biograf,“ řekl Fogarty. „Proč?“ zeptal jsem se.

„Uličky,“ vykládal Clannery, „nejsou ani široký, ani úzký, východy jsou na správném místě, dveře jsou namazaný, obecnstvo má buď sportovního ducha, nebo jsou to lidi uznalí a uskočej stranou, když se sprinter žene jako d'as uličkou.“ Náhle mě něco napadlo. „Jestlipak taky sprintery handicapujete?“

„Jasný! Občas vyměníme východy, když ty starý už každé zná. Nebo jednomu dáme svrchník a druhý mu zimník. Nebo jednoho posadíme do šestý řady a druhý sedí ve třetí. A když se z někoho vyklube namydlený blesk, zatížíme ho nejvyšší známou zátěží..“ „Alkohol?“ zeptal jsem se.

„Správně! Doone například je tak mrštný, že má dva handicapy. Nolane!“ Timulty vytáhl láhev. „Skoč s tím dovnitř-At si Doone dvakrát lokne, ale pořádně.“

Nolan odběhl.

Timulty pokračoval ve výkladu: „Tadyhle Hoolihan, kterej už dneska má za sebou Čtyři provincie, je zatížený dostatečně. Podmínky musej mít stejný!“

„Do toho, Hoolihane,“ řekl Fogarty. „Naše peníze ti daj křídla. Za pět minut ať tě vidím vyletět z tohohle východu jako jistýho vítěze!“

„Naříd'te si všichni hodinky!“ řekl Clancy.

„Já si můžu naříd't leda holej zadek,“ odpověděl Timulty. My tady máme na zápěstí nejvejš špinavěj flek. Ty jedinej máš čas, Clancy. Hoolihane, na věc!“

Hoolihan nám všem podal ruku, jako by se loučil před cestou kolem světa. Pak nám ještě mával, dokud ho nepohltila tma biografu.

V témž okamžiku se přiřítíl Nolan a nad hlavou třímál poloprázdnou láhev. „Doone je handicapovaný.“

„Dobrý, Clannery, skoč zkontrolovat závodníky, podívej se, jestli sedí proti sobě přes uličku ve čtvrtý řadě, jak je to dohodnutý, jestli mají čepice na hlavě, kabáty napůl zapnutý a šály správně zatočený. Pak mi podej hlášení.“

Clannery odběhl do tmy.

„A co uvaděči?“ zeptal jsem se.

„Ty jsou vevnitř a koukají na film,“ odpověděl Timulty. „Dlouhý stání nohám neprospívá. Nemíchaj se do toho.“

„Je deset třináct,“ ohlásil Clancy. „Za dvě minuty ...“

„... to začne,“ doplnil jsem.

„Vy jste poklad,“ uznale řekl Timulty.

Clannery se přihnál zpátky.

„Připraveni! Jsou na svých místech a všechno klapě!“

„Už je skoro konec! To se pozná — ke konci všech filmů Muzikanti vždycky sílejí!“

„Hroznej rámus,“ souhlasil Clannery. „Zpěvačka, orchestr na plný pecky a ještě zpívá sbor. Zejtra se sem vypravím na celý představení. Je to trháč.“

„Vážně?“ zajímal se Clancy a ostatní.

„Jaký jsou tam písničky?“

„Dejte pokoj s písničkama!“ zasáhl Timulty. „Zbejvá nám minuta času a vy se sháníte po písničkách! Teď se sází. Kdo je pro Doona? Kdo pro Hoolihana?“
Následovala čilá výměna peněz, většinou šilinků, a čilá výměna názorů. Vytáhl jsem čtyři šilinky.

„Na Doona,“ řekl jsem.

„Vždyť ho vůbec neznáte.“

„Sázím na černého koně,“ zašeptal jsem.

„To je vono!“ Timulty se obrátil. „Clannery a Nolan dovnitř, ujměte se funkce uličkovejch rozhodčích! Dávejte pozor, aby nevyrazili před KONCEM.“

Clanner a Nolan vběhli dovnitř šťastni jak malí kluci.

„My tu uděláme špalír. Pane Douglassi, vy zůstanete se mnou tady.“

Muži se rozběhli do špalíru po obou stranách dvou hlavních východů.

„Fogarty, poslouvej za dveřma!“

Fogarty uposlechl rozkazu. Oči měl na stopkách.

„Krucinál, ta muzika dneska řve!“

Jeden Kelly šťouchl do bratra: „Za chvíli je po všem. Už se to tam jistě houfně objímá.“

„Řve to hrozně!“ oznámil Fogarty, ucho měl na dveřích a rukama kroutil, jako když ladí rádio. „Teď! Tohle je určitě intráda, kterou hrajou, když se na plátně objeví KONEC.“

„Už vyběhli!“ zahučel jsem.

„Vyřídít se!“ křikl Timulty.

Nespouštěli jsme oči ze dveří.

„Hymna!“

„Pó-zor!“

Stáli jsme jako svíce. Někteří salutovali.

Ale stále jsme nespouštěli oči ze dveří.

„Slyším dusot,“ řekl Fogarty.

„Ten měl pěkněj odpich, než začala hymna ...“

Dveře se rozlétly.

Vyřítíl se Hoolihan s úsměvem vyčerpaného vítěze.

„Hoolihan!“ jásalí úspěšní sázkaři.

„Doone!“ křičeli neúspěšní. „Kde je Doone?“

Neboť Hoolihan byl sice první, ale soupeř nedorazil.

Skupinka se rozběhla po ulici.

„Že si ten trouba spletl dveře?“

Čekali jsme. Za chvíli bylo všechno obecenstvo venku.

První se do prázdných chodeb odvážil Timulty.

„Doone?“

Nic.

„Je vůbec možný, aby byl vevnitř?“

Kdosi otevřel dveře s nápisem PÁNI. „Doone?“

Žádná ozvěna, žádná odpověď.

„Pro Boha živýho,“ zvolal Timulty, „co když si zlomil nohu a leží někde vevnitř v posledním tažení?“

„Máš pravdu!“

Lidský ostrůvek vykloněný jedním směrem změnil přitažli-vost a vyklonil se na druhou stranu, k vnitřním dveřím, proplul jimi, šinul se uličkou a já s ním.

„Doone!“

Čekal tam na nás Clannery s Nolanem a beze slova ukázali dolů. Dvakrát jsem si povyskočil, abych viděl přes hlavy. V rozlehlém biografu bylo šero. Neviděl jsem nic.

„Doone!“

Pak jsme najednou stáli v jednom chumlu v uličce u čtvrté lady. Když uviděli ostatní, co jsem viděl i já, uslyšel jsem jejich výkřiky překvapení.

Doone seděl ve čtvrté řadě u uličky, ruce měl v klíně, oči zavřené. Mrtev? Kdepak!

Po tváři mu stékala veliká, zářivá a krásná slza. A ještě větší a lesklejší se objevila v druhém oku. Bradu měl celou mokrou. Určitě už plakal hezkou chvíli.

Chlapi ho obcházel, nakláněli se k němu až skoro do obličeje.

„Doone, je ti zle?“

„Něco vážnýho?“

„Ach, Bože,“ naříkal Doone. Otřásl se, aby nabral sílu k řeči.

„Ach Bože,“ řekl po chvíli, „vona zpívá jako anděl.“

„Jakej anděl?“

„Tamhleten.“ Pohodil hlavou.

Všichni se otočili k prázdnému stříbrnému plátanu.

„To jako Durbinka?“

Doone vzlykal. „Přišlo mi to jako hlas mojí milovaný mrtvý babičky ...“

„Jdi s babičkou někam!“ zařval Timulty. „Kam se na ni hrabe!“ „Mně nebudeš nic vykládat!“ Doone si utřel nos a otíral si oči.

„Chceš nám tvrdit, že kvůli Durbince jsi neběžel?“

„Kvůli ní,“ řekl Doone. „Jen kvůli ní! Dyt' by to byla sva-tokrádež hnát se z kina po takovýmhle představení. To už by člověk mohl při oddavkách brát oltář s rozběhem nebo si dát při pohřbu skočnou.“

„To jsi nás nemoh aspoň upozornit, že se nezávodí?“ Timulty ho probodával pohledem.

„Kdy? Padlo na mě božský vytržení. Při tom posledním šlágru, jak se to jmenuje, Clannery, Ostrůvek Innisfree?“

„Co ještě zpívala?“ zeptal se Fogarty.

„Co ještě zpívala?“ zařval Timulty. „Polovičku nás tu obere o celodenní vejdělek a ty se ptáš, co ještě zpívala! Jdi do háje!“

„Peníze vládnu světem, to máš pravdu,“ souhlasil Doone, který pořád seděl se zavřenýma očima. „Ale muzika ho drží pohromadě.“

„Co se to tam děje?“ křikl někdo.

Z balkónu se nakláněl muž s cigaretou. „Co je to tam za pozdvižení?“

„To je promítač,“ zašeptal Timulty. A nahlas řekl: „Nazdar, Phile, ty kluku! Jsme tu s manšaftem! Máme tu problém, etickej, Phile, etickej! Rádi bysme věděli, jestli by se dala hymna pustit znova.“

„Znova?“

Tábor vítězů se zavlnil, nastalo pošťuchování a reptání.

„To je nápad!“ zvolal Doone.

„Správně,“ souhlasil Timulty a byl zas ve svém živlu. „Doone byl znemožněnej Božím zásahem.“

„Ten vohranej film ze sedumatřicátýho roku ho vzal za srdce,“ řekl Fogarty.

„Takže by bylo správný . . .“ v tu chvíli Timulty pevně jdoucí za svým cílem pohlédl k nebesům, „Phile, ty kluku, máš tam ještě poslední kotouč toho filmu s Durbinkou?“

„Bodejť ho budu mít na DÁMÁCH,“ odpověděl Phil s cigaretou v ústech.

„Ty jsi vtipálek! A co myslíš, Phile, šlo by to, abys nám tam hodil znova ten KONEC?“

„Vážně byste to chtěli?“ zeptal se Phil. Nastala těžká chvíle rozhodování. Ale představa dalšího boje byla příliš lákavá, aby si ji nechali uniknout, třebaže byly v sázce už vyhrané peníze. Jeden po druhém souhlasili. „Tak to si vsadím!“ křikl Phil z balkónu. „Šilink na Hoolihana!“

Úspěšní sázkaři se smáli a pokřikovali; věřili v opětné vítězství, Hoolihan jim půvabně kynul. Neúspěšní sázkaři se vrhli na svého muže.

„Slyšíš, jak tě urážejí, Doone? Seber se, člověče!“ „Čert vem tu ženskou, zacpi si uši, když zpívá.“ „Na místa!“ ujal se organizace Timulty. „Není tu obecenstvo,“ připomněl Hoolihan. „Nemáme nikoho v cestě, to není žádný závod.“

„Víte co,“ Fogarty se rozhlédl kolem sebe, „budeme dělat diváky sami.“

„Výborně!“ všichni se rozjařeně vrhli na sedadla. „Mám nápad,“ hlásil Timulty od plátna, „uděláme z toho závod družstev. Hlavní zůstane Doone a Hoolihan, ale za každého Doonova nebo Hoolihanova běžce, kterej to stihne, než ho hymna vbodne do země, se přičte bod, souhlasíte?“ „Hurá!“ křičeli všichni.

„Promiňte,“ vložil jsem se do toho. „Nemáme venku soudce.“

Všichni se otočili ke mně.

„Ach,“ povzdechl Timulty. „Máte pravdu, Nolane, jdi ven!“

Nolan zaklel, ale vlekl se uličkou k východu. Phil vystrčil hlavu z projekční kabiny. „Tak co, jste tam dole připraveni?“ „Hlavně jestli je připravená Durbinka a hymna!“ Světla zhasla.

Uvědomil jsem si, že sedím vedle Doona a ten mi vzrušeně šeptá: „Šťouchej do mě, člověče, koukej, ať se držím při zemi, místo abych se vznášel v oblacích, jo?“

„Držte hubu!“ křikl někdo. „To je zázrak!“ A skutečně, ta mladá zpívající dívka na pomíjejícím obraze byla zázrak, zázrak spojem písně, umění a života, chcete-li. „Spolehneme na vás, Doone,“ zašeptal jsem. „Cože?“ odpověděl. Usmál se před sebe. „No řekněte, není roztomilá? Slyšíte ji?“

„Naše sázka, Doone,“ řekl jsem. „Připravte se.“

„No jo,“ zabručel. „Musím si protáhnout nohy. Můj ty Kriste!“

„Co je?“

„Že mě to nenapadlo dřív! Ta pravá noha! Šáhněte si. Á, to nepoznáte. Je dřevěná, fakt!“

„Máte v ní mravence?“ vyděsil jsem se.

„Říkejte tomu, jak chcete, ale já jsem vyřízenej! Kamaráde, musíš běžet místo mě! Vem si mou čepici a šálu!“

„Tvou čepici...“

„Když vyhraješ, ukážeš se a vysvětlíš jim, že jsi běžel, protože moje noha truce!“

Narazil mi čepici a uvázal šálu.

„Ale to přece . . .“, bránil jsem se.

„Dokážeš to! Jenom nezapomeň, že nesmíš vyběhnout dřív, než bude KONEC! Písnička už je skoro dozpívána. Máš trému?“

„To bych řekl!“

„Vyhrává slepá vášeň, kamaráde. Žeň se hlava nehlava. Když na někoho šlápněš, ne aby ses ohlídl! Pozor!“ Doone uhnul nohama stranou, abych měl volno. „Písnička skončila. Voň ji líbá ...“

„KONEC!“ vykřikl jsem.

Skokem jsem byl v uličce.

Vyběhl jsem k východu. Jsem první! napadlo mě. Mám náskok! To není možné! Tamhle jsou dveře!

Vrazil jsem do dveří při prvních tónech hymny.

Přibouchl jsem je za sebou a stál jsem v chodbě!

Zvítězil jsem! pomyslí jsem si nevěřicně. Doonova čepice a šála mě věnčily jako vavříny. Zvítězil jsem. Vyhrál jsem pro družstvo!

Kdo je druhý, třetí, čtvrtý?

Otočil jsem se k rozkývaným dveřím.

Teprve pak jsem uslyšel zevnitř křik a volání.

Panebože, napadlo mě, to se asi větší skupinka vrhla najednou k nesprávnému východu, někdo zakopl, upadl a ostatní spadli na něj. Jak by jinak bylo možné, že jsem tu první

a sám? Teď se to tam v tichu asi všechno mydlí, družstva jsou si ve vlasech nad sedadly i pod sedadly, jinak to není možné!

Vyhrál jsem! Chtělo se mi křičet, abych je odtrhl.

Prudce jsem otevřel dveře.

Zíral jsem do propasti, kde se nic nehýbalo.

Nolan mi nakoukl přes rameno.

„To jsou celí Irové,“ pokýval hlavou. „Víc než závody je táhne múza.“

Víte, co to řvali v tom šeru?

„Hod' to tam znova! Ještě jednou! Tu poslední písničku, Phile!“

„Sednout! Bože, to je krása. Donne, už ti rozumím!“

Nolan mě obešel a sedl si dovnitř.

Dlouho jsem stál a díval se před sebe na řady sedadel, v nichž sedělo družstvo hymnových sprinterů, nikdo ani nedýchal a utírali si oči.

„Phile, ty kluku,“ ozval se někde zdola Timulty.

„Jedem!“ zavolal Phil.

„A tentokrát,“ dodal Timulty, „bez hymny.“

Všichni mu zatleskali.

Plumená světla zhasla. Plátno zářilo jako veliký teplý krb.

Ohlédl jsem se do normálního rozsvíceného světa Grafton Street, na hospodu U čtyř provincií, na hotely, obchody a noční promenádu. Chvilku jsem se rozmýšlel.

Pak jsem si při Ostrůvku Innisfree sundal čepici a šálu, nacpal ty své vavříny pod sedadlo a pomalu, jako bych měl všechen čas jen pro sebe, jsem se uvelebil na sedadle ...

JAK JEN PŘEČKAT NEDĚLI

Neděle v Dublinu. Ta slova sama zní jako poslední soud. Neděle v Dublinu.

Svrhněte taková slova z útesu a nikdy nedopadnou na dno. Budou klesat prázdnotou k páté hodině šedivého odpoledne.

Neděle v Dublinu. Jak ji jenom přechkat. Rozezněte pohřební zvony. Přetáhněte si příkrývku přes uši. Slyšte, jak syčí černě opeřená nenávist, když chřestí zavěšena na vašich tichých dveřích. Naslouchejte těm prázdným ulicím pod vaším hotelovým pokojem, které číhají, aby vás pohltily, jestliže se odvážíte vyjít před polednem. Nechtě si na kůži proniknout mlhu, která klouže vlhkým flanelovým jazykem po okenních římsách, líže hotelovou střechu a z jejího velkého těla ukapává nuda.

Neděle, pomyslel jsem si. Dublin. Hospody jsou hermeticky uzavřené vyjma jediné prchavé hodiny. Kina mají vyprodáno na dva i tři týdny dopředu. Nic, co by se dalo dělat, jediné civět na močově zbarvené lvy v zoo v parku Phoenix. na supy, kteří vypadají, jako by spadli pomazáni kličem do vozíku nějakého hadráře.

Procházet se kolem řeky Liffey, dívat se na vodu barvy mlhy. Procházet se stromořadími, dívat se na nebe barvy Liffey.

Ne, pomyslel jsem si zuřivě, zůstanu v posteli, vzbudte mě při západu slunce, dejte mi svačinku, strčte mě zpátky do postele a dobrou noc vespolek!

Místo toho jsem se potácel jako hrdina pod drtvími úderů neděle, oholil jsem se a ve slabé panice jsem v poledne koutkem oka pozoroval den před sebou. Byl tam, pustá chodba hodin, zbarvená jako můj jazyk za chmurného rána. V takové dny se v severních zemích musí nudit i sám Bůh. Nemohl jsem odolat myšlence na Sicílii, kde je neděle královským svátkem, oslavnou přehlídkou s ohňostrojem, neboť jarní hejna kuřat a lidí spokojeně přecházejí po alejích horkých jako koláč, mávají křídýlky, rukama, nohama, přivírají oči před pronikavým sluncem a zatím hudba marnotratně prýští, překypuje ze všech oken, která se nikdy nezavírají.

Ale Dublin! Dublin! Ach ty velká městská mršino! To jsem si myslel a díval jsem se oknem na zasněženou a sazemi pokrytou mrtvolu. Tu máš dvě mince a zatlač si oči!

Pak jsem otevřel dveře a vystoupil do té nejvražednější neděle, která čekala jen na mě.

Zavřel jsem další dveře. Stál jsem v hlubokém tichu hospody, která byla ve znamení sedmého dne. Bez hlesu jsem přistoupil blíž a šeptem požádal o nejlepší drink a pak jsem dlouhou chvíli stál a utěšoval svou duši. Poblíž se starý muž

rovněž zabýval hledáním smyslu svého života v hlubinách skleničky. Uplynulo nejméně deset minut, když stařec velice pomalu zvedl hlavu a zadíval se do hloubky za mušinci na zrcadle, mimo ně, mimo sebe.

„Co jsem tento den učinil,“ zahorekoval, „pro alespoň jednu smrtelnou duši? Nic! A proto jsem tak zbědovaný.“

Čekal jsem.

„Čím jsem starší,“ řekl muž, „tím méně toho dělám pro lidi. Čím méně dělám, tím víc se cítím jako obžalovaný. Něco rozmlátit a ukrást, to jsem celý já!“

„No . . .“, řekl jsem.

„Ne!“ zvolal starý muž. „Svět je tak zařízen, aby nám dával věci a to je hrozná odpovědnost. Tak třeba: západy slunce. Všechno je růžové a zlaté, vypadá to jako ty melouny, co je vozí ze Španělska. To je dar, nebo ne?“

„To ano.“

„No a komu děkujete za západy slunce? A teď sem netahejte Pánaboha! Všechno, co se říká na jeho adresu, je příliš tiché. Myslím někoho, koho můžete popadnout a poplácát po zádech a říct mu: dík za to fajnové světlo dneska brzo po

ránu, kamaráde, nebo: dlužím ti za podívanou na ty legrační kytičky dneska u silnice a za trávu, kterou skláněl vítr. To jsou taky dary, může to někdo popřít?“

„Já ne,“ řekl jsem.

„Vzbudil jste se někdy vprostřed noci a cítil, že léto právě opravdu přichází, oknem, po dlouhém chladnu? Zatřásl jste svou ženou a vyslovil jí svou vděčnost? Ne, ležel jste tam jako pařez a blaženě jste si funěl jen pro sebe, vy a nové počasí. Chápete podstatu toho, o co mi jde?“

„Naprosto,“ řekl jsem.

„No a nejste teda vy sám hrozně vinný? Nekřiví vám to břímě záda? Všechny ty pěkný věci, co jste od života dostal a nedal za ně ani penny? Nejsou ukryté tam někde ve tmě vašeho masa, neprosvětlují vám duši, ta krásná léta a slunné podzimy anebo jen to, jak všechny ty dary chutnají čistotou a silou a vy se cítíte jako blázen, kdybyste měl nějakému smrtelníkovi za své štěstí děkovat. Co čeká chlápky jako my, to se ptám, kteří si vděčnost schovávají po celý život a nikdy z ní nic nevydají, jako hotoví lakomci? Nerozloíme se jed-noho dne jako rozpolcený trám a neodhalíme hnilobu? Nezasudíme se jedné noci?“ „Nikdy jsem nemyslel...“

„Člověče, tak myslíte!“ vykřikl. „Dřív než bude pozdě. Jste Američan, že ano, a mladý? Máte stejné přirozené vlohy jako já? Ale protože neumíte pokorně poděkovat někomu někde nějak, hrbí se vám záda a krátí dech. Dělejte něco, člověče, než z vás bude chodící mrtvola!“

S tím se tiše uzavřel do závěrečné části svého snění a ležák mu nad horním rtem vlhce kreslil knírek z pěny. Vyšel jsem z hospody do nedělního počasí. Stál jsem a díval se na šedivé kamenné ulice a šedivé kamenné mraky, pozoroval zmrzlé lidi, jak se udržují v pohybu namáhavým vyfukováním šedivé koudele ze zimních úst, oblečení do kouřově zbarvených oděvů a do kabátů černých jako saze, a cítil jsem, jak mi vlasy prorůstají bílou barvou. Takové dny, pomyslel jsem si, se do člověka pustí všechny věci, které kdy neudělal, rozvazují mu tkaničky, svrbí ho ve vousech. Bůh pomoz člověku, který v ten den nemá zaplacené dluhy.

Beznadějně jsem se otočil jako korouhvička ve slabém větru a přiměl své vzdálené nohy k cestě zpět do hotelu. V té chvíli se to stalo.

Zastavil jsem se. Stál jsem velice tiše. Poslouchal jsem. Neboť se zdálo, že vítr nabral jiný směr a vane teď od západu a nese s sebou jakési šimrání a pocinkávání: zvuk harfy.

„No tohle,“ zašeptal jsem.

Jako když se vytáhne zátka, všechny těžké šedé vody moře zmizely s řevem dírou v mé botě; cítil jsem, že má trpkost zmizela.

A zahnul jsem za roh.

Seděla tam ženička, asi způli tak vysoká jako její harfa, ruce měla rozpjaté na rozechvělých strunách jako dítě, které se dotýká jemného čistého deště.

Struny harfy zbrkle drnčely; zvuky se rozpadaly jako zmatená voda narážející na břeh. Z harfy se zjevil Danny Boy. Za ním oblečené Zelené šaty. Pak Limerick je moje město a já jsem Sean Liam a Úplně nejhlasitější probuzení. Při zvuku

harfy jste měli pocit toho druhu, jako když vás šampaňské nalité do velké sklenice štípe do víček a vlhčí vám líce.

Roztáhl jsem ústa od ucha k uchu. Tváře jsem měl jako v ohni. Dech mi pískal v nose. Mé nohy zkoušely potajmu tančit v úkrytu mých nehybných bot.

Harfa spustila notoricky americkou Yankee Doodle.

To mě snad ta paní viděla, že tu opodál stojím v přihloupilé horečce? Ne, pomyslel jsem si, to je shoda okolností.

A pak jsem znovu posmutněl.

Protože koukej, řekl jsem si, vždyť ona tu svou harfu nevidí. Ona tu svou hudbu neslyší!

Opravdu. Ruce jí, samy od sebe poskakovaly a hrály ve vzduchu, nacházely struny a drnkaly na ně, dva prastaří pavouci zaměstnaní rychlou stavbou sítí a jejich novým spřádáním, když je potrhál vítr. Nechala prsty hrát samotné, pro ně samé, a tvář obracela tam i onde, jako by bydlela v blízkém domě a tu a tam vyhlédla ven, zda se jejím rukám nic nestalo. Ach ... Má duše ve mně vzdychla.

Pak:

Teď máš šanci! Málem jsem vykřikl. Panebože, samozřejmě!

Ale udržel jsem se a nechal jsem ženičku očesat poslední bohaté padající hrsti Yankee Doodle.

Pak jsem se srdcem v krku řekl:

„Pěkně hrajete.“

Půl metraku se vyplavilo z mého těla.

Žena přikývla a spustila Léto na pobřeží a její prsty tkaly mantily z pouhého dechu.

„Opravdu hrajete moc pěkně,“ řekl jsem.

Z mých údů odpadlo dalších třicet kil.

„Když hrajete čtyřicet let,“ řekla, „tak vám to ani nepříjde.“

„Klidně byste mohla hrát v divadle.“ „Dejte pokoj!“ Dva vrabčáci klovali v běžícím stavu. „Proč bych měla myslet na orchestry a kapely?“

„Je to práce pod střechou,“ řekl jsem.

„Můj tatík,“ řekla a její ruce vzlétly a zase dosedly, „udělal tuhle harfu, moc dobře na ni hrál a mě to naučil. U všech všudy, povídal, drž se stranou od střech.“ Stařena zamrkala, jak se rozpomínala. „Hraj vzadu, hraj před divadlem, hraj si z boku, říkával tatík, ale nehraj tam, kde rdousí muziku. To bys rovnou mohla hrát v rakvi!“

„A nevádí ten déšť vašemu nástroji?“

„Harfám škodí právě to horko a pára, co je v domech, říkal tatík. Bud' s ní venku, nech ji dýchat, pěkný tóny a barvy chytej ze vzduchu. A navíc, říkal tatík, když lidi koupí lístek, tak si každý myslí, že na tebe může hulákat, když nehraješ nahoru, dolů a kolem dokola akorát pro něj. Na to si dávej pozor, říkal tatík; jeden rok tě budou vynášet, a druhý tě nakopou. Bud' tam, kudy procházejí; když se jim tvoje písnička bude líbit, no tak sláva! Ti, kterým se líbit nebude, zmizí z tvého života. Tímhle způsobem, holčičko, budeš potkávat jenom ty, kteří se z přirozenosti kloní na stejnou stranu s tebou. Proč by ses měla zavírat s uctívači ďábla, když můžeš žít na čerstvém povětří v ulicích s anděly, kteří s tebou zůstanou. Jenže já ve skutečnosti jdu dál. A proč asi?“

Poprvé na mě pohlédla, jako někdo, kdo vyšel z tmavé místnosti a mhouří oči.

„Kdo jste?“ zeptala se. „Rozvázal jste mi jazyk! O co vám jde?“

„Ještě před chvílí, než jsem zahrnul za tenhle roh, o nic dobrého,“ řekl jsem. „Chtělo se mi skácet Nelsonův sloup. Chtělo se mi provokovat frontu před divadlem, prodírat se jí, napůl přitom plakat a napůl se rouhat...“

„Nepozoruju, že byste něco takového dělal.“ Utkala rukama další metr písne. „Proč jste si to rozmyslel?“

„Kvůli vám,“ řekl jsem.

Jako bych jí vystřelil do obličeje z děla.

„Mně?“ řekla.

„Kvůli tomu, že jste zvedla den z dlažby, postrčila ho, že jste ho přiměla, aby se znovu s pokřikem rozběhl.“

„To že jsem udělala?“

Poprvé jsem zaslechl, že z melodie vypadlo několik tónů.

„Nebo jestli chcete, tak kvůli vašim rukám, které si jdou po své práci, ani je nemusíte hlídat.“

„Když je třeba vyprat šaty, tak je vyperete.“

Pocítil jsem, že se mi do údů zavěšuje železná tíže.

„Neříkejte to!“ zaprosil jsem. „Proč bychom my, kteří jdeme kolem, měli z téhle věci být šťastni a vy ne?“

Svěsila hlavu; ruce se jí pohybovaly ještě pomaleji.

„A proč byste se vy měl zabývat tím, co se líbí mně?“

Stál jsem před ní, ale mohl jsem začít vykládat to, co mi říkal onen muž v uspávajícím tichu Dooleyho hospody? Mohl jsem popisovat tu horu krásy, která se mi během života navršila v duši a sebe s dětskou lopatičkou, jak ji po hrstkách rozdělují zpátky světu? Měl jsem vypočítávat všechny své dluhy vůči lidem na jevištích a stříbrném plátně, kteří mě rozesmáli nebo rozplakali nebo prostě jen probrali k životu, a přitom jsem v setmělém divadle či kině neměl nikoho, ke komu bych se obrátil a s odvahou zvolal: „Kdybys někdy potřeboval pomoc, tak já jsem tvůj přítel!“ Měl jsem pro ni znovu vyvolat obraz toho člověka před deseti lety v autobuse, který se na sedadle úplně vzadu smál tak uvolněně a lehce, že tím zvukem rozehrál lidi k úsměvu, s nímž i každý v dobré náladě vystupoval, ale nikdo neměl dost smělosti, aby se zastavil, dotkl se paže toho muže a řekl: „Človče, vy jste nás ale dneska večer potěšil; ať vám to Bůh vynahradí!“ Mohl jsem vykládat, že ona je prostě jednou položkou v knize dávno splatných dluhů? Ne, nic z toho jsem říci nemohl. Zkusil jsem to jinak:

„Zkuste si něco představit. ..“

„No prosím,“ řekla.

„Zkuste si představit, že jste Američan, píšete články pro noviny, sbíráte materiál daleko od domova, manželky, dětí, přátel, za škaredé zimy, ve smutném hotelu, že je šedivý den, který v sobě cítíte jako střepy skla, rozžvýkaný tabák a zača-zený sníh. Představte si, že chodíte nevlídnými zimními ulicemi a zahnete za roh a tam je tato malá žena se zlatou harfou a všechno, co hraje, je jiná roční doba, podzim, jaro, léto, přichází to jedno přes druhé. A sníh taje, mlha se zvedá, ve větru pálí červen a vy se cítíte o deset let mladší. Zkuste si to představit.“

Přestala hrát.

Z náhlého ticha byla otřesena.

„Vy jste ale cvok,“ řekla.

„Představte si, že vy jste já,“ řekl jsem. „Jak jdu teď zpátky do svého hotelu. A cestou bych chtěl něco slyšet, cokoli. Hrajte. A až budete hrát, zajděte za roh a poslouchajte.“

Vložila ruce na struny a zarazila se, pohybovala rty, já jsem čekal. Nakonec vzdychla, pak zaúpěla. Náhle vykřikla: „Běžte pryč!“ „Cože ...?“

„Mám kvůli vám ruce jako ze dřeva! Podívejte se! *Zkazil* jste to!“

„Chtěl jsem jen poděkovat...“

„Strč si to ...!“ vykřikla. „Syčáku, mizero! Starej se o sebe! Hleď si svýho! Nech mě, člověče! Moje ubohý prsty, jsou vyřízený, vyřízený!“

Dívala se na ně a na mě planoucím, hrozivě upřeným pohledem.

„Zmiz!“ vykřikla.

Zoufale jsem zaběhl za roh.

No *nazdar*, myslel jsem si, ty jsi tomu dal! A jak! Ničivé díky, tak by se mohl jmenovat její příběh. Tvůj taky a musíš s tím žít! Pitomče, proč jsi nedržel jazyk za zuby?

Podklesl jsem v kolenou a opřel se o zeď jakéhosi domu. Odtikala nejméně minuta.

Prosím, ženo, myslel jsem si, pokračuj! Hraj! Ne pro mě. Hraj pro sebe! Zapomeň, co jsem říkal! *Prosím!*

Zaslechl jsem pár slabých zkusmých zašeptání harfy.

Další přestávka.

Pak znovu zavál vítr a přinesl zvuky velmi pomalé hry.

Byla to stará píseň, znal jsem slova. Říkal jsem si je pro sebe:

Jdi zlehka podle hudby, nepokřiv stébla trav. Život s počasím plyne jak písek v hodinách.

Ano, pomyslel jsem si, pokračuj, *dál!*

Pluj volně mezi stíny, líně se v slunci hřej, za žár i chlad vzdej díky, za krmě, vína, dívky. Věz, život rychle vadne, jdi loukou jako vánek a nezraň lásky žádné.

A když se život sklání — pozdrav a díkyvzdání, po dobrém dílu spi své zasloužené sny.

Ach, pomyslel jsem si, jak moudrá je ta stařena.

Jdi lehce, podle hudby.

Nejradši bych ji umačkal vděčností. *A nezraň lásky žádné.*

Zato ona byla samá modřina, jak jsem ji zraňoval svou tupou laskavostí.

Nyní však písní, která byla výmluvnější než cokoli jsem já mohl říci, utěšovala sama sebe.

Čekal jsem, dokud nedošla ke třetímu refrénu, a pak jsem znovu prošel kolem a nadzvedl klobouk.

Měla však zavřené oči a naslouchala svým rukám, které se pohybovaly mezi strunami jako panenské ruce velmi mladé dívky, která poprvé poznává déšť a omývá si dlaně v jeho čistém proudu.

Měla za sebou naprostou nevšimavost, pak přílišnou citlivost a teď dbala, aby byla citlivá přesně v nezbytné míře.

Koutky úst měla lehce povytažené.

To bylo o vlásek, pomyslel jsem si. O nejtenčí vlásek. Opustil jsem ji a harfu jako dva přátele, které jsem potkal na ulici.

Běžel jsem do hotelu, abych jí poděkoval jediným způsobem, který jsem dovedl: abych vykonal svou práci a vykonal ji dobře. Cestou jsem se ale zastavil u Dooleyho.

Ještě pořád se lehce chodilo podle hudby a loukou jako vánek a žádná láska nebyla zraňována a já jsem potichu zavřel dveře hospody a rozhlédl jsem se po muži, jemuž jsem nejvíc mezi všemi chtěl potřást rukou.

McGILLAHEEOVIC SKVRNĚ

V roce 1953 jsem strávil šest měsíců v Dublinu psaním scénáře. Od té doby jsem tam nebyl.

Teď jsem se po patnácti letech vrátil lodí, vlakem a taxíkem a zastavili jsme tady, před Královským hotelem Hibernia, a tady jsme vystoupili a šli nahoru po schodech k hotelu, když nám žebrácká strčila do obličeje své špinavé děcko a vykřikla:

„Pro Pánaboha, slitování! Slitování potřebujeme! Máte ho?“

Měl jsem ho někde u sebe a plácal jsem se po kapsách, až jsem ho našel a právě jsem ho podával, když se mi vydral malý výkřik nebo zvolání. Mince se mi vysypaly z ruky.

V tom okamžiku se děcko dívalo na mě a já na ně.

Pak je žena strhla pryč. Shýbla se pro mince a vyplašeně ke mně vzhledla.

„Co, prosím tě, máš?“ Manželka mě odvedla do recepce, kde jsem ve svém ohromení zapomněl nad knihou hostů své jméno. „Co je s tebou? Co se tam venku stalo?“

„Viděla jsi to děcko?“ zeptal jsem se.

„To žebrácké dítě .. .?“

„Je to to samé.“

„Jaké to samé?“

„To samé děcko,“ řekl jsem strnulými rty, „které nám ta ženská strkala do obličeje před patnácti lety.“

„Ale běž.“

„Ano, poběž.“ A vrátil jsem se ke dveřím, otevřel a vyhlédl.

Jenže ulice byla prázdná. Žebrácká se svým uzlíčkem utekla někam jinam, do jiné ulice, k jinému hotelu, vstříc jiným přijíždějícím nebo odjíždějícím.

Zavřel jsem dveře a vrátil se ke knize hostů.

„Cože?“ řekl jsem.

Najednou jsem si vzpomněl, jak se jmenuji, a podepsal se.

Dítě nechtělo jít pryč.

Totíž vzpomínka.

Vzpomínka na jiné roky a dny v dešti a mlhách, na matku

a jejího malého tvorečka, saze v té droboučké tváři a křik té ženy, který zněl jako skřípění brzdy, jež chrání před záhubou.

Někdy jsem ji slýchal pozdě v noci, jak kvílí, když dělá krok z útesu irského počásí dolů na skály, kde moře nikdy nepřestává přicházet a odcházet a zůstává věčně rozbouřené.

Ale dítě také zůstávalo.

Když mě manželka přistihla, jak dumám nad čajem nebo po večeři nad kávou, říkala: „Už zase?“

„Už zase.“

„Je to hloupost.“

„Jistěže je to hloupost.“

„Vždycky sis dělal legraci z metafyziky, astrologie, čtení z ruky . . .“

„Tohle je genetika.“

„Zkazíš si celou dovolenou.“ Manželka mi podala meruňkové koláče a dolila mi šálek. „Poprvé za celé roky cestujeme bez zátěže scénářů nebo románů. Ale dneska ráno ses v Galway ohlížel přes rameno, jako by běžela za tebou se svým věrným obrazem.“

„Opravdu?“

„Víš to sám. Genetika, říkáš? To mi vyhovuje. Je to ta samá ženská, která před patnácti lety žebrela před hotelem, ano, ale má doma dvacet dětí jako stupínky a všechny jsou si podobné jako pytel brambor. Některé rodiny jsou takové. Horda tatínkových dětí nebo horda maminčiných absolutních dvojníků a nic mezi tím. Ano, dítě vypadá jako to, které jsme viděli před lety. Ale ty přece vypadáš jako

tvůj bratr a je mezi vámi dvanáct let rozdílu, ne?“ „Mluv dál,“ řekl jsem. „Dělá mi to dobře.“

To jsem ovšem lhal.

Šel jsem pátrat do dublinských ulic.

Tak jsem si to ovšem neřekl. Ale přesto jsem pátral.

Od koleje svaté Trojice přes celou O'Connellovu ulici a zpátky k Svatoštěpánskému parku jsem předstíral velký zájem o vynikající architekturu, ale tajně jsem vyhlížel ji a její žalostné břemeno.

Narazil jsem na obvyklou směsici hráčů na bendžo a lidových tanečníků a zpěváků nábožných písní a vrkajících tenorů a barytonů vzpomínajících na pohřbenou lásku nebo kladoucích kamen na matčin hrob, ale svou kořist jsem nikde nepřistihl.

Nakonec jsem šel za portýrem Královského hotelu Hibernia.

„Miku,“ řekl jsem.

„Ano, pane?“ řekl on.

„Co ta ženská, co tu stávala u schodů ...“

„Myslíte tu s děckem?“

„Znáte ji?“

„No jestli! Ježíš, vždyť mě tady mučí od mých třicíti let a podívejte se na moje šediny!“

„To už žebrá tak dlouho?“

„A dávno předtím.“

„Jmenuje se ...“

„Snad Molly. Myslím McGillaheevá. Jistě. McGillaheevá. Jestli prominete, pane, proč se ptáte?“

„Podíval jste se někdy na její dítě, Miku?“

Pokrčil nos. „Toho jsem nechal už před lety. Tyhle žebrácky drží své děti v děsném stylu, víceméně v morových podmínkách. Neutírají, nekoupou, nezašívají. Čistota zebrotě nesvědčí, víte? Čím špinavější, tím lepší, to je jejich zásada, no ne?“

„Máte pravdu, Miku. Takže jste si to dítě nikdy pořádně neprohlédl?“

„Já jsem vskrytu duše estét, takže umím skvěle odvracet pohled. Jsem prostě slepý, pane. Nemůžu vám pomoci. Odpusťte.“

„Vše odpuštěno, Miku.“ Podal jsem mu dva šilinky. „Vlastně ... viděl jste ty dva poslední dobou?“

„Je to divné. Když o tom přemýšlím, nebyli tu už ...“, počítal na prstech a dával najevo překvapení, „no určitě už deset dní! To ještě nikdy neudělali. Deset!“

„Deset,“ řekl jsem a tajně jsem si také něco spočítal. „To by bylo od toho dne, kdy jsem já přijel do hotelu.“

„Nepovídejte!“

„Povídám, že ano, Miku.“

A loudal jsem se ze schodů, přemýšleje, co jsem to řekl a co jsem tím myslel.

Bylo zřejmé, že se schovává.

Ani chvíli jsem nevěřil, že je nemocná ona nebo dítě.

Naše střetnutí před hotelem, to, jak mé oči a oči dítěte vy-křísly jiskry, ji vyplašilo jako lišku a zahnal ji to kdovíkam, do nějaké jiné uličky, na jiný bulvár, do jiného města.

Cítil jsem, jak mi uniká. Ano, byla to liška, ale já jsem se cítil den ode dne lepším honícím psem.

Začal jsem chodit na procházky časněji, později, do nejpodivnějších končin. Vyskakoval jsem z autobusu v Billsbridge a obcházel v mlze nebo jsem se vyvezl taxíkem na půl cesty do Kilcocku a schovával se po hospodách. Dokonce jsem poklekl v kostele děkana Swifta, abych zaslechl ozvěnu jeho hvajninimského hlasu, ale nastražil jsem se při nejslabším zafňukání dítěte neseného kolem.

Bylo to šílenství jít za takovou nehorázností. Přesto jsem šel; svědilo mě na místě, kde mě ta ztracená věc škrábla.

A pak, ryzí a úžasnou náhodou v lijáku, který naplnil stoky parou a ověšoval mi klobouk miliónem dešťových kapek za vteřinu, když jsem podnikal svou noční plavbu, se to stalo ...

Vycházel jsem z kina po filmu s Wallacem Beerym z třicátého roku, v puse poslední čokoládový bonbon, zahnul jsem za roh ...

A tahle ženská mi strčila pod nos raneček a ozval se známý výkřik: „Jestli máte v duši kouska milosrdenství...!“

Zůstala, jako by ji přibil. Zvrtla se. Rozběhla se.

Okamžitě totiž *věděla*. A dítě v jejím náručí s tou zděšenou tvářičkou a bystrýma, jasnýma očima mě také poznalo! Oba vykřikli úlekem.

Bože, ta ženská ale uměla utíkat.

Byla ode mě přes celý blok, než jsem nabral dech, abych křikl: „Chyťte zloděje!“

Zdalo se mi to jako přiměřený pokřik. Děcko bylo záhada, kterou jsem si přál rozluštit. A ona mi s ním prchala. Vypadala tedy jako zlodějka.

A tak jsem se vrhl za ní a pokřikoval: „Stát! Pomoc! Ty tam!“

Prvního půl kilometru mezi námi udržovala stometrový odstup, nahoru po mostech přes Liffey a nakonec Graftonovou ulicí, až jsem doběhl do Svatoštěpánského parku a našel ho ... prázdný.

Naprosto zmizela.

Pokud ovšem, pomyslel jsem si, otáčel se na všechny strany a přitom jsem jen tak bloudil očima, nezašla do hospody U čtyř provincií.

Šel jsem tam.

Byl to dobrý odhad.

Tiše jsem za sebou zavřel.

U baru byla ta žebrácká, obracela do sebe pintu ležáku a děcku dávala štamprli džinu na šťastné sání.

Počkal jsem, až se mi trochu ztiší srdce, pak jsem si stoupl k baru a řekl: „Prosil bych bombajský džin.“

Když mě děcko slyšelo, škublo sebou. Z úst mu vyprskl džin. Začalo se dusit a kašlat.

Žena je obrátila a bouchla je do zad. aby se uklidnilo. Tak jsem měl proti sobě červenou dětskou tvářičku, s očima zamhouřenýma, ústy dokořán. Konečně záchvat přešel, tvářičky pobledly a já řekl:

„Ty, děcko.“

Udělalo se ticho. Všichni v baru vyčkávali.

Dořekl jsem:

„Potřebovalo bys oholit.“

Děcko sebou zazmítalo v matčině náruči s podivným hlasitým ublíženým křikem, který jsem prostě utál slovy:

„To je v pořádku. Nejsem od policie.“

Žena se uvolnila, jako když jí všechny kosti změknou na kaši.

„Pust' mě na zem,“ řeklo dítě.

Postavila je na podlahu.

„Dej mi můj džin.“

Podala mu jeho skleničku džinu.

„Pojďme do sálu, tam si můžeme popovídat.“

Děcko šlo napřed jako malá vtělená důstojnost, jednou rukou si přidržovalo plenky, ve druhé třímalo skleničku džinu.

Sál byl prázdný, jak vytušilo. Děcko bez mé pomoci vylezlo na židli u stolu a dopilo džin.

„Kristepane, bodnul by ještě jeden,“ řeklo tenounkým hláskem.

Zatímco šla matka pro nový, posadil jsem se a dlouze jsme se na sebe s děckem dívali.

„No tak,“ řeklo nakonec, „co si o tom myslíte?“ „Nevím. Čekám, co to se mnou udělá,“ řekl jsem. „Každou chvíli se buď začnu smát nebo brečet.“ „Radši se smějte. To druhé bych nesnesl.“ Bez rozmyšlení mi podal ruku. Přijal jsem. „Jmenuju se McGillahee. Znájí mě ale spíš jako McGillaheevic škvrně. Zkráceně Skvrně.“ „Skvrně,“ řekl jsem, „Smith.“ Pevně mi sevřel ruku malinkými prsty. „Smith? Vaše jméno neříká nic. Ale takový Skvrně, nevede snad takový jméno deset tisíc kilometrů dolů? A ptáte se, co že tu dole dělám? A vy tam nahoře takovej velikej a pěknej a decháte si tam v povětrí? Ale už nám jde pití. Hod'te to do sebe a poslouchajte.“

Žena se vrátila se skleničkami pro oba. Napil jsem se, zadíval se na ni a řekl: „Vy jste matka ...?“

„Je to moje sestra,“ řeklo děcko. „Naše matička už dávno odešla za svou odměnou: půlpence denně pro nejbližší tisíciletí, pak ani halír a studený léta na milión roků.“

„Vaše sestra?“ Moje nevíra musela být znát, protože se odvrátila a srkala pivo.

„To byste neuhod, vid'te? Vypadá desetkrát starší než já. Ale když nezestárnete zimou, tak chudobou určitě. A zima a chudoba, to je celá ta historie. V tomhle počasí porcelán praská. A ona bejvala ten nejhezčí porcelán z letní pece.“ Jemně ji šľouchl: „Ale už třicet let je to matka ...“ „To jste třicet let...!“

„Před Královským hotelem Hibernia? Ještě víc! A předtím naše máma a taky náš táta a jeho táta, celý klan! V den, kdy jsem se narodil, sotva mě zavinuli do plenek, už jsem byl na ulici a matka vykřikovala Smilování a svět byl hluchej, šľépěj, neměj jako kámen. Třicet let se sestrou, deset s matkou je v provozu McGillaheevic Skvrně!“

„Čtyřicet?“ vykřikl jsem a napil se džinu, abych si urovnal myšlenky. „Opravdu je vám čtyřicet? A celé ty roky — jak?“

„Jak jsem k tyhle práci přišel?“ řeklo děcko. „K tomu se nepřichází, k tomu se člověk, jak se říká, rodí. Večer co večer, devět hodin, žádná neděle, žádný píchačky, žádná výplatní páska a většinou prach a drobečky z kapes boháčů na procházce.“

„Ale pořád nechápu,“ ukázal jsem na jeho velikost, vzezření, plet'.

„To já taky jakživ nepochopím,“ řeklo McGillaheevic Skvrně. „Narodil jsem se jako trpaslík? Jsou to žlázy? Nebo mě někdo varoval, abych neriskoval a zůstal malej?“ „To by snad ...“

„Že by to nešlo? Ale šlo! Jen poslouchejte. Tisíckrát jsem to slyšel a ještě tisíckrát přišel táta domů ze žebroty, strčil mi prst do postýlky a povídá: ‚Škvrně, za žádnou cenu nerost, žádný svaly, žádný fousy! Venku je Skutečnost, Svět. Slyšíš mě, Skvrně? Tam dál je Dublin a za ním Irsko a nad náma všema sedí svým tvrdým zadkem Anglie. Vyrůst a snažit se nějak vyjít nestojí za to přemejšlení, za tu dřinu, za to plánování, a tak poslouchej, Skvrně, my ti zarazíme růst historkama, pravdou, varováním a předpověďma, odkojíme tě džinem a budeme tě okuřovat španělskejma cigaretama, až z tebe bude uzená irská šunčička, růžovoučká a chutná a mrňavá, slyšíš, Skvrně mrňavá! Já jsem tě nechtěl přivést na svět. Ale když už na něm jsi, pěkně se přikrč, nechod, lez, nemluv, breč, nepracuj, lež si, a když bude na tebe, Skvrně, svět příliš velikej, dej mu znát svoje mínění: počůrej se! Tady máš, Skvrně, svou kořalku na noc, lupni ji do sebe. U řeky Liffey čekají čtyři apokalyptický jezdcí. Chceš je vidět? Drž se. A jdem!‘

A vyrazili jsme na večerní obchůzku, táta drnkal na bendžo a já mu ležel u nohou s miskou, nebo tancoval, pod jednou paží mě, pod druhou nástroj, a jedno i druhý řvalo falešně. Pozdě večer jsme potom doma leželi čtyři v jedny posteli jako nevydařená úroda brambor, zbytky starýho hladomoru. A někdy uprostřed noci, když neměl táta co dělat, vyskočil z postele do zimy a běžel ven a hrozil pěstma obloze, vzpomínám si, vzpomínám si, slyšel jsem, viděl jsem, jak vyzývá Boha, aby na něj vztáhnul ruku, Ježíš, kdyby tak on mohl vztáhnout ruku na Boha, to by lítalo peří a fousy, světla by zhasínaly a velkolepej cirkus stvoření by měl na věčnost za-vříno! Slyšíš, Bože, ty pitomče, s tvejma věčnejma dešťovejma mrakama, co na mě vystrkujou černej zadek, záleží ti vůbec na něčem?

Obloha odpovídala pláčem a máma plakala taky celou noc, celou noc.

A ráno jsem šel zase ven, tentokrát v její náruči a zpátky a zase ven mezi nima, den co den a ona naříkala ptá milión mrtvých za hladomoru v jednapadesátým a on dával sbohem čtyřem miliónům, co odpluly do Bostonu ...

Pak jednou v noci zmizel i táta. Možná že odplul na nějaký bláznivý lodi jako ti ostatní, aby na nás všechny zapomněl. Odpouštím mu. Byl chudák zdivočelej hladem a přeskočilo mu z toho, jak nám chtěl něco dát, a nebylo co.

A máma se potom rozplynula ve vlastních slzách, roztála, aby se tak řeklo jako cukrová svatá a byla pryč, než se rozhrnula ranní mlha, a tráva ji vzala a moje dvanáctiletá sestra přes noc vyrostla, ale já? Já? Já jsem zakrsnul. Vidíte, každý jsme se samozřejmě už dávno předtím rozhodli, jakou cestou kdo půjde.

Já jsem se ovšem zčásti rozhodnul hodně brzo. Přisahám, že jsem věděl, jak výbornej jsem herec!

Slyšel jsem to od každýho slušnýho žebráka v Dublinu, když mi bylo devět dní. „To je přece žebrácký dítě!“ vykřikovali.

A když máma stála v dešti před divadlem Abbey a mně bylo třiadvacet dní, herci a režiséři, kteří vycházeli a natahovali uši na moje gaelský lamentování, říkali, že by mě měli přijmout a vyškolit! Kdybych byl výrost, patřilo by mi jeviště, ale já nevyroší. A v Shakespearovi nejsou role pro škvřnata. Snad Puk, ale co jinýho? Zatím jsem se teda Čtyřicet dní a padesát nocí po narození předváděl tak, že se ježily chlupy a žebráci dundali, ať jim máma aspoň sem tam na hodinku půjčí mou kůži, maso, duši a hlas. Když matka stonala, pronajímala mě na celé půldne. A kdo si mě koupil a odnes, vracel se s chválou. „Panebože,“ vykřikovali, „ten ječí, že by výtah prachy z papežovy kasičky!“

A jednou v neděli ráno zůstal stát jeden americkej kardinál před katedrálou jako přikovanéj nad tím, jak jsem zaječel, když jsem viděl jeho parádní sutanu a tu barevnou látku.

Řekl: „Ten křik, to je Kristův první výkřik, když se narodil, smíšený s hrozným jekem Lucifera, kterýho vyšplouchli z nebe jako bláto do pekelnějch splašků!“

To řek ten milej kardinál. Já? Kristus a d'ábel v jednom, moje vřískání napůl ztracený, napůl nalezený? Doved byste si vymyslet něco lepšího?“ „Nedovedl,“ řekl jsem.

„A jednou, za moc let, přijel takovej divokej americkej fil-movej režisér, kterej lovil Bílý velryby. Jen mě viděl, rychle si mě prohlídnul... a mrknul! A výtah librovou bankovku a nedal ji do ruky sestře, ale vzal mou vlastní strupatou pěstičku, strčil mi do ní tu libru, zmáčknul ji, mrknul ještě jednou a byl pryč.“

Pozdějš jsem viděl jeho fotku v novinách, jak zapichuje Bílou velrybu strašnou harpunou, celej vzteklej, a kdykoli jsme se potkali, říkal jsem si, že mě prokouk, ale nikdy jsem na něj nezamrkal. Hrál jsem němýho. A vždycky jsem na tom vydělal libru a on byl hrdej na to, že si nezádávám a nedám mu najevo, že vím, že on ví.

Ze všech, co kolem mě prošli na tomhle obrovským kolotoči, byl jedinej, kdo se mi kdy podíval do očí, kromě vás! Všichni ostatní se tak styděli před životem, že dávali almužnu a ani nekoukali.

Takže myslím, že ten filmovej režisér a ti herci z Abbey a kardinálové a ti žebráci, co mi říkali, ať zůstanu se svým přirozeným já a nadáním a géniem jako děťátko, to všechno mi zamotalo hlavu.

K tomu jsem pořád poslouchal o hladomorech a neminul den, abych neviděl kolem jít pohřeb nebo pochodovat stávkující nezaměstnaný, chápete? Ubíjenej deštěm a proudama lidí a tím, že jsem tolik věděl, nemyslíte, že mě to muselo tlačit dolů a zpátky?

Nemůžete trápit děcko hladem a mít z něj muže; nebo snad zázraky fungují jinak než zastará?

Bylo snad pravděpodobný, když mi kapali do uší všechnu tu hrůzu, že se mi bude chtít prohánět ve všech těch úkladech a hříchu a nechám si ubližovat přirozenou přírodou a nepřirozeným člověkem? Kdepak! Chtěl jsem jenom svou komů-rečku, a protože z ní jsem byl už dávno venku a vtlačit se zpátky nešlo, prostě jsem se schoulil do klubíčka proti dešti. A ať si mě trápení hledá.

A víte, jak to dopadlo? Vyhrál jsem.“

To ano, Skvrně, pomyslel jsem si, to ano.

„Tak to by byl asi můj příběh,“ řeklo stvořeníčko na vysoké židli v prázdném sále.

Poprvé za tu dobu, co vypravoval, se na mě podíval.

I žena, která byla jeho sestra, ale vypadala jako jeho šedivá matka, se teď odvážila zvednout pohled.

„Vědí o vás lidi v Dublinu?“ zeptal jsem se.

„Někteří. A závidějí mi. A asi mě nenávidí, protože se mi podařilo vyváznout lehce Bohu a jeho ránám a osudu.“

„Ví to policie?“

„Kdo by jim to řekl?“

Dlouho bylo ticho.

Děšť bušil do oken.

Kdesi záupěly stěžeje dveří jako trýzněná duše, když někdo vycházel a někdo jiný vcházel.

Ticho.

„Já ne,“ řekl jsem. „Kristepane, Kristepane ...“ A sestře se po tváři valily slzy. A slzy tekly po usmolené podivné tvářičce dítěte. Oba nechali slzy plynout,

nestírali je, až nakonec přestaly, a dopili jsme džin, ještě jsme chvíličku poseděli a pak jsem řekl: „Nejlepší hotel ve městě je Královský hotel Hibernia.“ „Pravda,“ souhlasili. „A vy jste se ze strachu přede mnou vyhýbali nejbohatšímu

území?“ „Ano.“ „Noc je mladá,“ řekl jsem. „Těsně před půlnocí přiletí ze Shannonu letadlo boháčů.“ Vstal jsem.

„Když dovolíte ... Rád tam teď s vámi půjdu.“ „Kalendář svatejch je plnej,“ řekla žena, „ale my už tam pro vás místo najdem.“

Potom jsem šel s McGillaheevou a jejím škvrnětem deštěm zpátky ke Královskému hotelu Hibernia a cestou jsme hovořili o spoustě lidí, kteří těsně před dvanáctou přijedou z letiště, budou popíjet a zapisovat se v tu pozdní hodinu, tu skvělou hodinu pro žebrotu, která se s tím studeným deštěm a se vším nesmí propást. Kus cesty jsem děcko nesl, protože vypadala unaveně, a když jsme byli na dohled hotelu, dal jsem jí je zpátky a řekl:

„Je to úplně prvně?“

„Že mé odhalil turista? Jo,“ řeklo děcko. „Máte oko jako rys.“

„Jsem spisovatel.“

„No to mě podrž,“ řekl, „to mě mohlo napadnout! Vidíte, že...“

„Ne,“ řekl jsem. „Nenapíšu o tom, o vás, ani slovo ještě nejmíň patnáct let.“

„Ruku na to?“

„Ruku.“

Byli jsme třicet metrů od schodů hotelu.

„Tady musím zmlknout,“ řeklo Skvrně v sestřině náručí, po džinu svěží jako mátová pokrouťka, s kulatýma očima, vlásky rozčuchané, zavnuté ve špinavých hadřících, pěstičky v mírném pohybu. „Máme s Mařkou pravidlo: v práci se nekecá. Podejte mi ruku.“

Uchopil jsem tu malou pěstičku, ty prstíčky. Jako bych držel mořskou sasanku.

„Bůh vám žehnej,“ řekl.

„A ať se Bůh o vás stará,“ řekl jsem já.

„Á,“ řeklo děcko, „za rok budeme mít našetřeno na loď do New Yorku.“

„Určitě,“ řekla.

„A už nikdy nebudu žebrot, už nikdy nebudu špinavý děcko, co brečí v noci za bouřky, ale dostanu nějakou slušnou práci na čerstvém vzduchu, víte, umíte si to představit? Vidíte, že mi na to zapálíte svíčku?“ „Už hoří.“ „Tak běžte.“ „Jdu,“ řekl jsem.

A rychle jsem krácel k průčelí hotelu, kam začínaly přijíždět taxíky z letiště.

Slyšel jsem za sebou, jak žena vybíhá, viděl jsem, jak zvedá paže a nastavuje Sváté děťátko dešti.

„Jestli v sobě máte kousek milosrdenství!“ křičela. „Slitování!“

A slyšel jsem mince zvonit v misce a slyšel jsem kyselý dětský pláč a přijížděly další vozy a žena volala Milosrdenství a Díky a Slitování a Bůh žehnej a Bud' pochválen a já si utíral slzy a připadal jsem si, že sám měřím sotva půl metru, nějak jsem se vyškrábal po vysokých schodech do hotelu a do postele, kde celou noc harašil a padal na okna studený déšť a za svítání, když jsem se probudil a vyhlédl ven, byla ulice prázdná až na ten stále padající příval...

ČERTÍK V KRABIČCE

Vyhlížel okny do chladného rána, v rukou držel krabičku s pérovým čertíkem a prsty dloubal pod zarezavělé víčko. Ale ať se snažil sebevíc, čertík ne a ne vyskočit na světlo, křiknout nebo tlesknout do vzduchu sametovými palečnicemi anebo se rozhoupat na všechny strany a usmívat se od ucha k uchu namalovaným úsměvem. Zůstával namačkán ve svém vězení, stlačen do krajnosti pod víčkem. Když se ke krabičce přiložilo ucho, dal se v ní postřehnout tlak, strach i panika polapené hračky. Bylo to, jako by člověk držel v ruce něčí srdce. Edwin nedokázal říci, zda pulsuje krabička, anebo zda na víčko buší jeho krev.

Odhodil krabičku a pohlédl k oknu. Za oknem stály stromy a obklopovaly dům, který obklopoval Edwina. Za stromy neviděl. Když se za nimi pokoušel nalézt jiný Svět, vítr stromy hustě propletl a tak ztišil jeho zvědavost a zakryl mu výhled.

„Edwine!“ Za ním přerývaně oddechuje maminka při ranní kávě. „Nech toho vyhlížení. Pojd' jíst.“

„Ne,“ zašeptal.

„Cože?“ Šustot škrobené látky. Zřejmě se otočila. „Co je důležitější, snídaně, nebo to okno?“ „Okno ...,“ zašeptal a zrakem přelétl stezky a pěšinky, které zkoumal už třináct let. Je pravda, že ty stromy pokračují ještě tisíc kilometrů a končí v prázdnu? To nemohl říci. Zrak se poraženecky vrátil k trávníku před domem a ke schodům a ruce se mu chvěly na okenní tabulce.

Bez chuti se pustil do meruněk, sám s matkou v ohromné jídelně, kde se všechno rozléhalo. Pět tisíc snídaní u tohoto stolu a tohoto okna a za těmi stromy nikdy nic.

Jedli mlčky.

Matka byla bledá žena, kterou viděli jen ptáci v oknech vysokých kulatých věžiček na starých venkovských sídlech každé ráno v šest, odpoledne ve čtyři, večer v devět a také minutu po půlnoci. Vždycky tam byla, ve své věži, mlčenlivá, osamocená a klidná v té výši. Bylo to, jako když člověk prochází opuštěným skleníkem, v němž poslední plachý bílý květ zvedá hlavu k měsíci.

A její dítě, Edwin, byl jak chmýří bodláku, které vítr jediným nápořem může odváť, až dozraje čas. Vlasy měl jak hedvábí a oči sytě modré a horečnaté. V tváři měl vyplašený výraz, jako by neklidně spal. Kdyby práskly jisté dveře, možná že by se rozpadl jako semena netykavky.

Matka začala hovořit, pomalu a obezřetně, pak rychleji a rozzlobeněji a nakonec se sotva ovládala:

„Proč musíš být každé ráno neposlušný? Nemám ráda, když tak vyhlížíš z okna, slyšíš mě? Co chceš? Chceš je uvidět?“ vykřikla a křečovitě zkroutila prsty. Plála roztomile jak rozzlobený bílý květ. „Chceš uvidět ty Stvůry, které přiběhnou po cestičce a zhltnou člověka jako jahodu?“

Ano, pomyslel si, rád bych ty Stvůry viděl, i když jsou tak strašné.

„Chceš jít ven, chceš za nimi,“ křičela, „jako to udělal tvůj otec, ještě než ses narodil, a nechat se zabít, jako zabili jeho, dát se cestou srazit od těch Běsů, to by se ti líbilo?“

„Ne . . .“

„Není dost na tom, že zavraždili tvého otce? Proč o těch Stvůrách vůbec přemýšlíš!“ Mávla rukou k lesu. „Dobrá, jestli si tak úpěnlivě přeješ umřít, jdi si!“

Uklidnila se, ale prsty stále ještě nervózně pošukávala ubrus. „Edwine, Edwin, celý tenhle Svět do posledního kamínku postavil tvůj otec; pro něj byl krásný a měl být i pro tebe. Za těmito stromy není nic, nic než smrt. Nechci, aby ses jí přiblížil! Tohle je Svět! Žádný jiný nestojí za to, aby sis jim lámal hlavu.“

Zničeně přikývl.

„Tak se zasměj a dojez snídani,“ řekla.

Jedl pomalu a ve stříbrné lžičce tajně pozoroval odraz okna.

„Mami...?“ Nemohl to vyslovit. „Co to je ... umřít? Ty o tom mluvíš. Je to nějaký pocit?“

„Ano, pro ty, kdo musí někoho přežít, je to ošklivý pocit.“ Náhle vstala. „Přijdeš pozdě do školy! Už utíkej!“

Políbil ji a přitom popadl knihy. „Sbohem!“

„Pozdrav paní učitelku!“

Vylétl od ní jako kulka z pistole. Běžel vzhůru po nekonečných schodištích, probíhal chodbami, halami a kolem oken, která bílými vodopády zalévala stěny tmavých ochozů. Stále výš dalšími světy, ležícími na sobě jak poschoďový dort spojovaný tlustými vrstvami orientálních koberců a ozdobený jasnými svíčkami.

Z nejvyššího schodiště shlížel dolů čtyřmi stupni Vesmíru. V Nížině je kuchyň, jídelna a salón. Pak dvojce Středohoří s obrazárnami, hudebním salónkem, hernami a řadou zamčených, zakázaných pokojů. A tady — roztočil se — tady je Vysočina výletů, dobrodružství a učení. Tady se cestou do školy potuluje, nečinně postává anebo sedí a osaměle si zpívá dětské písničky.

Tohle je tedy Vesmír. Otec (anebo Bůh, jak mu maminka často říkala) tu kdysi vztyčil tyhle hory ze stěn pokrytých tapetami. To Otec-Bůh způsobil, že otočením vypínače se rozhoří hvězdy. A slunce je maminka a maminka je slunce, kolem nějž obíhá a točí se celý svět. Edwin, malý temný meteor, víří po temných kobercích a třpytivých čalounech prostoru. Bývá ho vidět, jak při průzkumných potulkách stoupá i mizí na rozlezlých kometách schodišť.

Někdy si s maminkou uspořádají na Vysočině piknik, rozprostrou chladivé sněžné pokrývky na rudých trávnicích měkkých perských koberců, na karmínových loukách vzácné plošiny na vrcholku Světů, kde na jejich jídlo a veselí shlízejí protáhlými tvářemi z řady portrétů zažloutlí cizinci. Vodu si pouštějí ze stříbrných kohoutků skrytých v kachlíčkových výklencích, pohárky rozbíjejí o dlaždice před krbem a křičí při tom smíchy. Hrají si na schovávanou v začarovaných výšinách, v neznámých, divokých a skrytých krajích, v nichž ho objevuje zamotaného jako mumii do sametových závěsů u oken, anebo pod potahy nábytku jako vzácnou květinu, chránící se před větrem. Jednou se ztratil a putoval celé hodiny po nezdravých úbočích prachu a ozvěn, kde na věšácích a ramínkách ve skříních visí jen noc. Ale matka ho našla a snesla ho uplakaného několika rovinami Vesmíru do salónku, v němž smítečka prachu, stále stejná a důvěrně známá, padají v jiskrných sprškách prosluněným vzduchem.

Běžel po schodišti.

Tady klepe na tisíce dveří, zamčených a zapovězených. Tady mlčky křičí z azylu svých pláten Picassovy dámy a Dalího pánové a zlaté oči jim planou, když se kolem nich potlouká.

„Tihle žijí tam venku,“ řekla mu kdysi matka a ukázala na Dalího a Picassovy výtvary.

Když teď utíkal kolem, vyplázl na ně jazyk.

Přestal utíkat.

Jedny ze zakázaných dveří byly otevřené.

Prodíralo se jimi teplé slunce a dráždilo ho.

Za dveřmi spirálovitě stoupalo vzhůru točité schodiště, zalité tichým sluncem.

Stál a těžce oddychoval. Po všechna léta dveře zkoušel a vždycky byly zavřené. Co by se stalo, kdyby tyhle otevře! dokořán a vylezl po schodišti? Skrývá se nahoře nějaká Obluda?

„Haló!“

Jeho hlas se vznesl po zatočeném slunečním paprsku. „Haló ...“, zašeptala slabá, líná ozvěna vysoko, vysoko nahoře, a dozněla.

„Prosím tě, moc tě prosím, nic mi neudělej,“ zašeptal té sluncem ozářené výšině.

Lezl nahoru, na každém schodu se zastavil, očekáváje trest, a oči měl zavřené jako kající. Ted' už postupoval rychleji, kolem dokola, výš a výš, kolena ho bolela, dech se mu dral

z plic, hlava zvučela jak zvon, než se konečně dostal na obávaný vrchol a stanul v otevřené, sluncem vyprahlé věži.

Slunce ho udeřilo do očí. Nikdy, nikdy neviděl tolik slunce. Doklopýtal k železnému zábradlí.

„Tamhle to je!“ S otevřenou pusou se otáčel všemi směry. „Tamhle je to!“ Běhal dokola. „Tam!“

Byl nad chmurnou bariérou stromů. Poprvé v životě stál vysoko nad klátivými kaštany a jilmy a kam dohlédl, všude byla zelená tráva, zelené stromy a bílé stužky, po nichž uháněli brouci, a druhá polovina toho světa byla modrá a nekončná, slunce se ztrácelo a rozpouštělo v neuvěřitelně hlubokém prostoru, tak obrovském, až se mu zdálo, že sám do něj padá, vykřikl, pevně se chytil římsy, a tam za stromy, za těmi bílými stužkami, po nichž běhali brouci, uviděl cosi jako vzhůru zdvižené prsty, ale žádné hrůzy z Picassových a Dalí-ho obrazů, jen nějaké malé červenomodrobílé kapesníčky, třepotající se vysoko na mohutných bílých tyčích.

Z ničeho nic se mu udělalo špatně; a zas.

Otočil se a téměř sletěl po schodišti. Zabouchl zakázané dveře a dopadl na ně. „Ted' oslepneš!“ Přitiskl si ruce na oči. „Neměl jsi to vidět, neměl, neměl!“

Padl na kolena, křečovitě se zkroutil na podlaze a přikryl si obličej. Za chvíli určitě oslepne.

O pět minut později stál u obyčejného okna na Vysočině a vyhlížel do svého známého Zahradního světa.

Zase uviděl jilmy, ořešáky i kamennou zeď a les, o němž se domníval, že je takovou nekončící zdí, za níž není nic než hrůza noční prázdnoty, mlha, déšť a věčná noc. Teď bylo jis-té, že Vesmír tímhle lesem nekončí. Existovaly i jiné světy než ty v Nízině a na Vysočině. Znovu zkusil zakázané dveře. Byly zamčené. Je to vůbec pravda, že byl nahoře? Objevil skutečně ty napůl zelené a napůl modré prostory? Viděl ho Bůh? Edwin se Zachvěl. Bůh. Bůh, který kouřil záhadné černé dýmky a třímal kouzelné vycházkové hole. Bůh, který ho možná pozoruje i teď!

Edwin něco zahuhlal a dotkl se svého zrudlého obličeje. „Vidím, děkuji ti, děkuji. Já pořád vidím!“ V půl desáté zatřásl s půlhodinovým zpožděním na školní dveře.

„Dobrý den, paní učitelko!“

Dveře se rozletěly. Učitelka čekala ve vysoké kutně ze silné šedavé látky s kápí staženou přes obličej. Na očích měla jako obvykle stříbrné brýle. Gestikulovala rukama v šedých rukavicích.

„Jdeš pozdě.“

Za ní se prostírala země knih, ozářená světlem z krbu. Byly v ní stěny vyzděné encyklopediemi a ohniště, do něhož se člověk mohl postavit a vůbec se neuhodil do hlavy. Divoce v něm plápolalo poleno.

Zavřeli dveře a nastalo teplé ticho. Stál tu psací stůl, u něhož kdysi seděl Bůh, po tomhle koberci chodil, cpal si přitom dýmku silným tabákem a mračil se z toho širokého barevného okna. V pokoji bylo cítit vůni Boha, vyleštěného dřeva, tabáku, kůže a stříbrných mincí. Uprostřed těch věcí zněl učitelčin hlas jako zpěv osamělé harfy. Vyprávěl o Bohu a o zašlých časech, o světě, když se ještě třásl před Božím rozhodnutím a chvěl se jeho důvtipem, o časech, kdy Svět vyrůstal pod Božíma rukama, od plánů, od nápadů, od prvních trámů. Otisky Božích prstů lpěly dosud jako polorozbředlé vločky sněhu na spoustě ořezaných tužek v zamčených skleněných vitrínách. Nikdy, nikdy se jich nikdo nesmí dotknout, aby otisky nezmizely navždy.

Tady na Vysočině se z tichého toku učitelčina hlasu učil Edwin všemu, co se očekávalo od jeho ducha i těla. Má se z něj stát Někdo, musí dozrát pro velikost a burcující Boží hlas. Jednoho dne musí stanout vysoký a planoucí bledým žárem u tohoto okna, aby smetl prach z trámů Světů; sám musí být Bohem! Nic tomu nesmí zabránit. Ani obloha, ani stromy, ani Věci za těmi stromy.

Učitelka se pohybovala po místnosti jako pára.

„Proč jsi přišel pozdě, Edwine?“

„Nevím.“

„Zeptám se tě ještě jednou, Edwine. Proč jsi přišel pozdě?“

„Jeden — jedny zakázané dveře byly otevřené ...“ Slyšel, jak učitelka sykla. Viděl, jak pomalu sklouzla a za-

padla do široké ručně vyřezávané židle, jak ji pohltila temnota a od brýlí se jí odrazil záblesk světla, než zmizely. Cítil, že se na něj dívá ze stínu, a její hlas byl hluchý a tolik podobný hlasu, který někdy slyšel v noci, než se vlastním výkřikem probudil z děsivého snu. „Které dveře? Kde to bylo?“ zeptala se. „Určitě byly zavřené!“

„Ty u Dalího a Picassa,“ odpověděl vystrašeně. S učitelkou byl vždycky zadobře. Je teď všemu konec? Což to všechno pokazil? „Vylezl jsem nahoru po schodech. Musel jsem! Prostě jsem musel! Já už to neudělám, opravdu neudělám! Prosím vás, neříkejte nic mamince.“

Učitelka se ztrácela v dutině židle i kápě. Brýle matně odrážely třpytivé záblesky svatojánských mušek ve studni její samoty. „A co jsi tam nahoře viděl?“ zamumlala. „Veliký modrý pokoj!“

„Pokoj?“

„A také zelený pokoj a stužky, po kterých běhali brouci, ale já jsem tam nezůstal dlouho, opravdu ne, na mou duši, přísahám!“

„Zelený pokoj a stužky, máš pravdu, stužky a po nich běhají broučci, máš pravdu,“ řekla a její hlas ho rozesmutněl.

Chtěl ji vzít za ruku, ale ona ji spustila do klína a tápavě přenesla v temnotě na hrud'. „Šel jsem rovnou dolů, zabouchl sem dveře a už se tam nikdy nepůjdu podívat!“ vykřikl.

Muvila tak slabým hlasem, že sotva slyšel, co povídá. „Jen-že už jsi to viděl, a budeš chtít vidět víc, budeš už stále zvědavý.“ Kápě se zvolna pohupovala sem tam. Její hloubka se nahnula k němu s otázkou: „A — líbilo se ti, co jsi viděl?“

„Polekalo mě to. Bylo to veliké.“

„Veliké, ano, příliš veliké. Rozsáhlé, strašně rozsáhlé, Ed-wine. Ne jako náš svět. Veliké, rozsáhlé a plné nejistoty. Ach, proč jsi to udělal? Věděl jsi přece, že děláš něco špatného!“

Oheň v krbu se rozhořel a pak odumíral a ona stále čekala na odpověď. Nakonec, když odpovědět nedokázal, zeptala se téměř nehybnými rty: „Je to kvůli matce?“

„Nevím!“

„Je nervózní, omezuje tě, okřikuje tě, drží tě moc zkrátka a ty bys chtěl mít taky chvilku pro sebe, je to kvůli tomu, je to kvůli tomu, povídej, odpověz?“ „Ano, je,“ prudce se rozvzlykal.

„Utíkáš proto, že si dělá právo na všechn tvůj čas, na každou tvoji myšlenku?“ Hlas zněl smutně a ztraceně. „Pověz mi...“

Ruce měl ulepené slzami. „Ano!“ Kousal se do prstů a do hřbetů rukou. „Ano!“ Neměl připouštět takovéhle věci, ale vždyť vlastně nemusel nic říkat, to ona, ona je vyslovovala, a stačilo, když jen souhlasil, přikyvoval, kousal se do kotníků a mezi pláčem vykřikl.

Učitelka zestárla o milión let.

„Všichni se stále učíme,“ řekla unaveně. Vstala ze židle, šedé roucho se jí zvolna rozvlnilo, a přešla k psacímu stolu, kde rukou v rukavičce dlouho hledala pero a papír. „Všichni se stále učíme, ach, Bože, ale učíme se pomalu a bolestně. Myslíme si, že to děláme dobře, a zatím stále jen zabíjíme. Plán ...“ Sykla a náhle pohodila hlavou. Kápě se roztrásla, ale jako by byla docela prázdná. Napsala na papír pár slov.

„Dej tohle mamince. Píšu jí, že musíš mít každé odpoledne dvě hodiny jen pro sebe, aby sis mohl *zalézt*, kam chceš. Kam ty chceš. Jen ne ven. Slyšíš mě, dítě?“

„Ano.“ Osušil si obličej. „Ale ...“ „Jen pokračuj.“

„Lhala mi maminka o tom tam venku a o těch Stvůrách?“

„Podívej se na mě,“ řekla. „Jsme spolu přátelé, nikdy jsem tě přece nebila jako někdy tvá matka. Obě jsme tu, abychom ti pomohly porozumět věcem a vyrůst tak, abys nebyl zničen, jako byl zničen Bůh.“

Vstala a přitom natočila kápi, až jí světlo z krbu zalilo celý obličej. Jas ohně v mžiku vyhladil četné vrásky.

Edwin zalpal po dechu. Srdce se mu rozbušilo. „Oheň!“ Učitelka strnula.

„Oheň!“ Edwin pohlédl do ohně a zpět na její obličej. Kápě ušklubla jeho pohledu, obličej zmizel v hluboké studni a byl ten tam. „Váš obličej,“ vypravil ze sebe Edwin. „Vypadáte jako maminka!“

Rychle přistoupila ke knihám a jednu vzala do ruky. Vysokým zpěvavým tónem svého monotónního hlasu promlouvala k policím. „Všechny ženy vypadají stejně, to přece vis

Zapomeň na to! Čti! Tady čti!“ Přinesla mu knihu. „Čti první kapitolu! Čti deník!“

Edwin vzal knihu, ale vůbec necítil její váhu v rukou. Když začal číst, oheň zapraskal a ohnivými jazyky vyšlehl až do komína. Pokračoval a učitelka sklesla do židle, usadila se a ztišila, a čím dále četl, tím častěji šedá kápě přikyvovala a skrytý obličej nabyl důstojné strnulosti jako srdce usazené ve svém zvonu. Četl a oheň ozařoval zlaté nápisy na knihách v policích. Vyslovoval slova, ale ve skutečnosti myslel na knihy, z nichž byly žiletkou vyříznuty nebo seříznuty některé stránky, některé řádky vyškrtány, některé obrázky vytrženy, některé knihy měly kožené čelisti pevně zaklizené a před jinými byl jako před vzteklým psem chráněn těžkými bronzovými sponami. To všechno mu vířilo myslí, zatímco jeho rty v ti-chu rušeném jen ohněm vyslovovaly:

„Na počátku byl Bůh. A ten vytvořil Vesmír a všechny Světy uvnitř Vesmíru, všechny pevniny uvnitř Světů i všechny země uvnitř pevnin a svým duchem a svými rukama vymodeloval milující ženu a dítě, které, až přijde čas, stane se samo Bohem...“

Učitelka zvolna přikyvovala. Oheň tiše pohasl v dřímající uhlíky. Edwin četl stále dál.

Sotva dechu popadaje sklouzl po zábradlí do salónu. „Mami, mami!“

Ležela bez dechu v měkkém karmínovém křesle, jako by tu dlouhou cestu uběhla také.

„Mami, mami, vždyť ty jsi mokrá skrz naskrz!“ „Vážně?“ zeptala se, jako by bylo jeho vinou, že tak spěchala. „No tak jsem, co na tom.“ Zhluboka nabrala dech a vzdychla. Pak ho vzala za ruce a obě políbila. Upřeně se na něj dívala a oči se jí rozšířily. „Dobře mě teď poslouvej, mám pro tebe překvapení! Víš, co bude zítra? To bys neuhodl! Máš narozeniny!“

„Ale od minulých je to teprv deset měsíců!“ „Zítra je máš! Říkám ti, že si trochu zakouzlíme. A co já říkám, je pravda.“

Zasmála se.

„A otevřeme další tajemný pokoj?“ zeptal se zmámeně. „Samozřejmě, otevřeme čtrnáctý pokoj! Patnáctý příští rok, pak šestnáctý, sedmnáctý a tak pořád až do jednadvacátých narozenin, Edwine! Pak — pak otevřeme na tři západy zavřené dveře nejdůležitějšího pokoje a ty se staneš Pánem tohoto domu, Otcem, Bohem, Vládcem vesmíru!“

„Sláva,“ vykřikl a znovu: „Sláva!“ Knihy vyhodil do vzduchu. Vybuchly, jako když se rozletí hejno holubic, a šustivé se snášely dolů. Smál se a ona také. Jejich smích vylétl a snesl se s knihami. S výskotem se rozběhl sjet ještě jednou po zábradlí.

Čekala na konci schodiště s rozevřenou náručí, aby ho mohla chytit.

Edwin ležel v posteli zalité měsíčním světlem, prsty ščoural do čertíka v krabičce, ale víčko zůstávalo zavřené. Bezmyšlenkovitě točil krabičkou v ruce a nedíval se na ní. Zítra má narozeniny — ale proč? Copak byl tak hodný? Ne, to nebyl. Tak proč jsou tu ty narozeniny tak brzo? Asi proto, že všechno je teď nějak — jak by se to jenom řeklo? Neklidné? Ano, všechno se teď ve dne v noci chvěje. Viděl bílé napětí, viděl, jak měsíční světlo prosívá neviditelný sníh na matčin obličej. Budou muset oslavit ještě několikery jeho narozeniny, než se maminka zas uklidní.

„Moje narozeniny,“ povídal stropu, „budou teď stále častěji. Vím to, určitě to vím. Maminka se tak hodně a nahlas směje a oči má tak divné ...“

Pozve na narozeniny paní učitelku? Nepozve. Matka a učitelka se nikdy nesetkaly. „A proč ne?“ „Protože,“ odpověděla mu maminka. „Vy se nechcete seznámit s mojí maminkou, paní učitelko?“ „Až jednou,“ řekla učitelka nevýrazně a její hlas se zavlnil jako pavučiny v hale. „Až .. . jednou . . .“

Kam asi chodí paní učitelka na noc? Vystoupí těmi tajemnými hornatými kraji vzhůru až skoro k měsíci, k lustrům slepým nánosem prachu, anebo vyjde ven za stromy a jde stále dál a dál? Ne, to jistě ne!

Kroutil hračkou v zapečených rukou. A vloni, když se všechno začalo chvět a třást, to maminka jeho narozeniny ne-posunula o několik měsíců? Ale ano, posunula, určitě posunula.

Mysli na něco jiného. Na Boha. Na Boha, který postavil studený půlnoční sklep, prosluněnou půdu a celý ten zázrak mezi tím. Mysli na jeho poslední hodinku, kdy ho zničil nějaký ten nestvůrný brouk za zdí. Jak se asi Světy otrásaly při je-ho odchodu!

Edwin si přitáhl čertíka k obličejí a šeptal víčku: „Haló! Haló! Haló, haló ...“

Žádná odpověď, jen napjatý tlak zmáčknutých pružin. Já tě dostanu ven, pomyslel si Edwin. Jen počkej, počkej! Možná že to zabolí, ale jinak to nejde. Počkej, uvidíš ...

Vylezl z postele k oknu a hodně se vyklonil, aby uviděl na

mramorovou cestičku ozářenou měsícem. Zvedl krabičku

nad hlavu, ucítil, že mu v podpaží stéká pramének potu,

a uvědomil si, jak se mu sevřely prsty a jak sebou trhla paže.

S výkřikem vyhodil krabičku ven. Krabička se zakymácela

v chladném vzduchu a padala. Dlouho trvalo, než narazila na

mramorový chodník.

Edwin se nahnul ještě víc a vzrušeně oddychoval. „Tak co?“ křikl. „Tak co?“ zeptal se znovu. „Co ty! Co?“ Ozvěny dozněly. Krabička ležela v lesním stínu. Neviděl, zda se při pádu otevřela. Neviděl, zda usměvavý čertík vyskočil z ohavného vězení nebo zda se pohupuje větrem sem tam, sem tam a tiše cinká stříbrnými rolničkami. Naslouchal. Celou hodinu stál u okna, upřeně vyhlížel a naslouchal, než se konečně vrátil do postele.

Ráno. Jasně hlasy vcházely a vycházely ze Světa kuchyně, zněly zblízka i zdálky a Edwin otevřel oči. Čí jsou to hlasy, čí jen to mohou být? Nějakých božích pomocníků? Nebo lidí z Dalího obrazů? Ne, ty přece maminka nemá ráda. Hlasy se rozplynuly v mručivém hřmotu. Ticho. Z velké dálky se ozvaly kroky, jejich zvuk zesiloval a sílil, až se rozletěly dveře.

„Všechno nejlepší k narozeninám!“

Tancovali, jedli polévané koláčky, pochutnávali si na citrónové zmrzlině, pili růžová vína, a když matka rozezněla piano lavinou zvuků a otevřela ústa ke zpěvu, objevil se dort se sněhovou čepicí a s jeho jménem. Matka se s ním roztočila a znovu ho táhla k jahodám, k vínu a smáli se tak, až roztráslu lustry v chvějivý děšť. Pak se blýskl stříbrný klíč a spěšně se vydali odemknout čtrnácté zapovězené dveře. „Hotovo! Dávej pozor!“

Dveře zajely do stěny.

„Ach,“ vydechl Edwin.

Neboť k jeho velkému rozčarování byl tenhle čtrnáctý pokoj jen obyčejná zaprášená hnědá skříň. Neslibovala nic z toho, co mu přinesly pokoje při ostatních výročích! Dárek k šestým narozeninám byl školní pokoj na Vysočině. Při sedmých narozeninách otevřel hrací pokoj v Nízině. Při osmých hudební pokoj, při devátých kuchyň se zázračným pekelným ohništěm! Při desátých otevřel pokoj, v němž syčely fonogra-fy nepřetržitými vzdechy duchů, kteří zpívali z jemných zákrutů. Jedenáctý byl ten obrovský zelený pokoj zahradní, v němž byl koberec, který se místo zametání musel sekat!

„Nebud' zklamaný, jen jdi dovnitř!“ matka ho se smíchem strčila do skříně. „Počkej, až uvidíš, jaké v tom je kouzlo! Zavři dveře!“

Edwin vykřikl: „Ne!“

Neboť pokoj se rozechvěl, dal se do pohybu a držel je v čelistech jako železná tlama; pokoj se rozjel a stěna klouzala podél něho dolů.

„Neboj se, neboj, miláčku,“ tišila ho. Dveře projely podlahou a kolem nich se jako šelestící had sunula dlouhá, nepřírozeně pustá stěna a přinášela s sebou další a další dveře, u nichž se nezastavovali, nýbrž jeli dál, a Edwin celou cestu svíral

matčino zápěstí. V jednom místě pokoj zavrzal a odkašlal si; chvění ustalo a pokoj zůstal stát. Edwin vyjeveně zírá! na neznámé nové dveře a slyšel, jak mu matka říká, tak jdi, otevři je, no, tamhle. A ty nové dveře se rozlétly k další záhadě. Edwin nevěřil svým očím.

„Vysočina! Jsme na Vysočině! Jak jsme se sem dostali? Kde je salón, mami, kde je salón?“

Vyvedla ho ze dveří. „Vyskočili jsme přímo nahoru a letěli jsme. Jednou za týden nepůjdeš do školy oklikami, ale poletíš!“

Stále se ještě nemohl pohnout, jen stál a díval se na *záhadnou* proměnu jedné země v druhou, jedné krajiny v druhou, vzdálenou a výše položenou.

„Ach maminko, maminko ...,“ vypravil ze sebe.

Ve vysoké trávě na zahradě strávili nádherné odpoledne v sladkém nicnedělání. Z velkých číší popíjeli jablečný mošt, opírali se o hedvábné purpurové podušky, odkopli střevíce a nohy ponořili do hořkých pampelišek a sladkého jetele. Dvakrát matka vyskočila, když uslyšela z dálky za lesem řev Netvorů. Edwin ji políbil na krk. „Neboj se,“ řekl, „já tě ochráním.“

„Já vím,“ odpověděla, ale odvrátila se a zadívala se na seskupení stromů, jako by ten chaos tam venku mohl v kterémkoli okamžiku jedinou ranou smést celý les, došlápnout na ně titánskou botou a rozdrtit je v prach.

Později za toho dlouhého modrého odpoledne uviděli hřmotně proletět cosi, co se podobalo chrómovému ptáku, světlou trhlinou ve veliké výšce mezi stromy. Rozběhli se do salónu a kryli si hlavy jako před bouřkou s lijákem a zelenými blesky, neboť měli pocit, že je ten zvuk oblévá ze všech stran oslepujícími sprškami.

Prásk, prásk — narozeniny splaskly v celofánové nic. V tichém zešeřelém salónku vdechovala matka při západu slunce jemným chřípím šampaňské a její bledá ústa, podobná letní růži, zahnala ospalého Edwina do pokoje a zavřela ho tam. Svlékal se pomalu, jako ve snách, a přemýšlel: letos, napřesrok, a který pokoj přijde za dva, za tři roky ode dneška? Jak je to s těmi Stvůrami a Netvory? Co je to „být rozdrčen“ a „Bůh by! zabit“. Co znamená zabít? Co je smrt? Je smrt pocit? Líbila se Bohu tak, že se už nikdy nevrátil? Je tedy smrt nějaká cesta?

Když se matka vracela dolů, upustila v hale láhev šampaňského. Edwin to uslyšel a strnul, neboť mu hlavou probleskla myšlenka, že tak si představuje matku. Jestli upadla, jestli se rozbila, najde zítra ráno milión úlomků. Jasně sklo a čisté víno na parketách, víc svítání neodhalí...

Ráno vonělo v jeho pokoji révou, hrozny i mechem, vůní Šera a chladu. Dole se v tomto okamžiku se vší pravděpodobností prostírá na osamělých stolech.

Edwin vstal, umyl se, oblékl a čekal a bylo mu docela pěkně. Teď bude alespoň celý měsíc všechno svěží a nové. Dnes se jako každý den nasnídá, půjde do školy, naobědvá se, pus-ti písňe v hudebním pokoji, hodinu i déle zůstane u elektrických her — a pak se nasvačí venku na zářivé trávě. V podvečer se vrátí ještě asi na hodinku do školy a možná že budou s paní učitelkou prolézat zcenzurovanou knihovnu a on si nebude vědět rady se slovy a myšlenkami o Světě tam venku, který není pro jeho oči.

Zapomněl na vzkaz, který poslala paní učitelka. Musí jej dát mamince!

Otevřel dveře. Hala byla prázdná. Hlubinami Světů plul mlžný opar a nesl se tichem, jež nerušily žádné kročeje; pahorky byly klidné; stříbrné kroupky se netřpytily v ranním slunci a zábradlí, nořící se z mlhy, bylo prehistorickou nestvůrou, která nakukovala do jeho pokoje. Odtáhl se od toho stvoření a přitom se rozhlížel po matce jako bílý člun poháněný ranním příbojem a stoupajícími parami.

Není tu. Rozběhl se dolů tichými krajinami a volal: „Maminko!“

Našel ji v salónu zhroucenou na zemi v stříbřitě zelených společenských šatech. V jedné ruce držela číši na šampaňské a koberec kolem ní byl poset rozbitým sklem.

Maminka zřejmě spala, a tak se posadil ke kouzelnému stolu se snídání. Několikrát se podíval na prázdný bílý ubrus a vyleštěné talíře. Nikde žádné jídlo. Odjakživa tu na něj čekaly zázračné pokrmy. Dnes ne.

„Maminko, vzbud' se!“ Běžel k ní. „Mám jít do školy? Kde je jídlo? Vzbud' se!“

Vyběhl po schodech.

Na Vysočině bylo chladno a pochmurno a ze stropů nezářila bílá skleněná slunce, ačkoliv byl tak zamračený a mlžný den. Edwin pospíchal tmavými chodbami a zešeřelými pevninami ticha. Vytrvale klepal na školní dveře. Zaskřípěly a otevřely se samy od sebe.

Škola byla prázdná a tmavá. V krbu neplápolal oheň a jeho stíny se neodrážely na trámový strop. Neozval se ani hlásek, ani prasknutí.

„Paní učitelko?“

Opatrně postoupil doprostřed prázdného studeného *pokoje*.

„Paní učitelko!“ vykřikl.

Rozhrnul závěsy; barevným oknem se prodral slabý paprsek slunečního světla.

Edwin zamával rukama. Poručil ohni, aby vybuchl, jako když se do krbu hodí kaštany. Poručil mu, aby se rozhořel! Zavřel oči, aby popřál učitelce čas se objevit. Otevřel je a byl omráčen objevem na jejím stole.

Pečlivě složený tam ležely její šaty i se šedou kápí, navrch se třpytily stříbrné brýle a jedna šedá rukavička. Dotkl se jich. Druhá šedá rukavička chyběla. Na šatech ležel kousek mastného líčidla. Když je chtěl vyzkoušet, počmáral si ruku temnými vráskami.

Poodstoupil a u vytržení zíral na prázdné učitelčiny šaty, na brýle a mastné líčidlo. Rukou nahnátl kliku dveří, které byly vždycky zamčený. Dveře se pomalu otevřely. Nahlédl do malé hnědé skříně.

„Paní učitelko.“

Vešel dovnitř a dveře se hřmotně zavřely. Stiskl červený knoflík. Pokojík klesal níž a níž a s ním klesal i plíživý smrtelný chlad. Svět byl mlčenlivý, tichý a studený. Paní učitelka je pryč a maminka — spí. Pokojík, který ho svíral v železných čelistech, dopadl.

Stroj zařinčel. Dveře se klouzavě otevřely, Edwin vyběhl.

Byl v salóne!

Za ním nebyly dveře, vynořil se z vysokého dubového sloupu.

Maminka nevšímavě ležela a spala. Když ji otočil, ležela pod ní složená tak, že ji sotva postřehl, jedna učitelčina tenká šedivá rukavička.

Stál u matky hodně dlouho a v ruce držel tu neuvěřitelnou rukavičku. Nakonec se rozvzlykal.

Znovu vyběhl na Vysočinu. Krb byl studený a pokoj prázdný. Čekal. Učitelka nepřicházela. Seběhl dolů do majestátní Nížiny a poručil stolu, aby se prostřel kouřícími pokrmy! Nestalo se nic. Sedl si k matce, mluvil na ni, prosil ji, hladil, ale její ruce byly studené.

Hodiny ubíhaly, den nepostupoval a matka sebou ani nehnula. Měl hlad a vzduchem se po všech Světech snášel mlčenlivý prach. Přemýšlel o paní učitelce a uvědomil si, že není-li nikde nahoře v horách ani v nížinách, zbývá už jen jedno místo, kde může být. Omylem zabloudila ven a je ztracena, jestli ji někdo nenajde. Musí jít ven, zavolat na ni a přivést ji, aby vzbudila maminku, nebo tu bude ležet navěky a v těch velikých tmavých prostorách bude padat prach.

Proběhl kuchyní a zadem vyšel ven. Zastihl podvečerní slunce a houkání Stvůr, které sem slabě doléhalo přes hradbu Světa. Přitiskl se k zahradní zdi, neodvažuje se postoupit, a v dálce ve stínu spatřil roztržštěnou krabičku, kterou vyhodil oknem. Ostrůvky slunečního svitu se třásly na rozbitém víčku a chvělivě

přejížděly po obličejí čertíka, který vyskočil z krabičky a vztáhl ruce nad hlavu věčným gestem osvobození. Hračka se střídavě usmívala a neusmívala, podle toho, jak jí slunce ozářilo ústa, a Edwin nad ní stál u vytržení a hypnotizován něčím, co nedovedl pochopit. Hračka rozvírala ruce k cestě potřísněné olejovými skvrnami z Netvorů. Cesta ležela docela tiše, slunce Edwina hřálo a ve stromoví slyšel lehce povívat vítr. Konečně se odtrhl od zahradní zdi.

„Paní učitelko?“

Popošel několik kroků po cestě.

„Paní učitelko!“

Boty klouzaly po skvrnách z těch zvířat a on zíral slepě před sebe nehybným tunelem. Cesta ubíhala pod ním a stromy nad ním.

„Paní učitelko!“

Šel pomalu, ale bez ustání. Otočil se. Za ním ležel jeho Svět i s tím docela novým tichem. Jak se zmenšil, jak je malý! Připadalo mu divné, že se mu teď zdá menší než obvykle. Vždycky mu připadal tak rozlehlý. Cítil, že se mu srdce zastavilo. Udělal krok nazpět. Ale pak, ze strachu před tichem ve Světě, otočil se tváří k lesní stezce.

Všechno před ním bylo nové. Vůně naplnily jeho chřípí, barvy, podivné tvary a neuvěřitelné rozměry jeho očí.

Jestliže zajdu za ty stromy, umřu, napadlo ho, to přece říkala maminka. Umřeš, umřeš!

Jenže co je umírání? Je to další pokoj? Modrý a zelený pokoj, mnohem větší než všechny dosavadní pokoje! Ale kde je klíč? Tamhle, daleko vpředu, jsou veliké pootevřené železné dveře, jakási tepaná vrata. Za nimi je pokoj veliký jako obloha a celý zelený stromy a trávou! Ach, maminko, paní učitelko ...

Dal se do běhu, klopýtal, padal, vstával, běžel dál, znechtli-vělé nohy mu docela vypověděly službu, když opustil stezku a s nářkem a křikem padal po srázu pahorku a pak už bez křiku a nářku, ale vydáváje nové zvuky. Dostal se k veliké zarezivělé železné bráně a skokem byl venku. Vesmír se ztrácel někde vzadu a Edwin se ani neohlédl na své staré Světy, jen běžel a běžel a ony zanikaly a mizely.

Na obrubě chodníku stál strážník a díval se ulicí. „Tyhle děti! Nikdy se v nich nevyznám.“

„Jak to?“ zeptal se náhodný chodec.

Strážník se zamyslel a svažtil čelo. „Před pár vteřinami tu přeběhl malý chlapec. Smál se a tekly mu přitom slzy. Poskakoval jako kůzle a všechno

ohmatával. Stožáry lamp, telegrafní tyče, hydranty, psy, lidi, chodníky, ploty, branky, automobily, výkladní skříně, vývěsní tabule. Na mou duši, chytil si i mě a prohlížel si mě. Prohlížel si oblohu a měl jste vidět ty jeho slzy! Ale celou dobu přitom mlel a mlel něco strašně divného.“

„A co to bylo?“ zeptal se chodec.

„Drmolil v jednom kuse: ‚Já jsem umřel, já jsem umřel, to jsem rád, že jsem umřel, já jsem umřel, já jsem umřel, já jsem umřel, to jsem rád, že jsem umřel, já jsem umřel, já jsem umřel, to je krása, když se umře!‘. Strážník se pomalu po-škrábal na bradě. ‚Nejspíš to bude zas nějaká nová dětská hra.“

A TAK ZEMŘELA RIABOUCHINSKA

Sklep byl studený cement, mrtvý muž byl studený kámen, vzduch byl plný neviditelného mrholení a lidé se přišli podívat na mrtvého, jako by ho bylo moře k ránu vyvrhlo na opuštěný břeh. Do této sklepní místnosti směřovala zemská přitažlivost - přitažlivost tak obrovská, že protáhla jejich obličej, svésila koutky jejich úst a propadla jejich tváře. Ruce jim ztěžkle visely a nohy vrostly do země, takže když se pohnuli, vypadalo to, jako když krácejí pod vodou.

Nějaký hlas volal, ale nikdo neposlouchal.

Hlas zavolal znovu, trvalo však hodně dlouho, než se lidé otočili a na chvíli se podívali do vzduchu. Byli na listopadovém pobřeží a hlas patřil rackovi, který jim v šedivém svítání křičel nad hlavami. Byl to smutný křik jako křik ptáků, kteří táhnou na jih, než přijde ocelová zima. Byl to zvuk oceánu u tak vzdáleného pobřeží, že zbyl jen šepot písku a větru v mořské mušli.

Lidé ve sklepní místnosti obrátili zrak ke stolu, na němž stála zlatá skříňka dlouhá sotva šedesát centimetrů s nápisem Riabouchinska. Hlas se konečně definitivně usídlil pod víkem téhle malé rakve, lidé ze skřínky nespouštěli oči a ten mrtvý ležel na podlaze a neslyšel tichý pláč.

„Pusťte mě, pusťte mě, prosím vás, prosím vás, pusťte mě někdo ven.“

Pan Fabián, břichomluvec, se nakonec naklonil nad zlatou skříňkou a zašeptal: „Ne, Rio, tohle je vážná věc. Až později. Přestaň a buď hodná.“ Zavřel oči a pokusil se zasmát.

Zpod naleštěného víka řekl její klidný hlas: „Nesměj se, prosím tě. Měl bys být daleko laskavější po tom, co se stalo.“

Vyšetřující poručík Krovitch se dotkl Fabiánova ramene. „Nechtě si ty produkce na potom. Teď si nejdřív musíme vyjasnit tohle.“ Podíval se na ženu,

kteřá se právě posadila na skládací židli. „Paní Fabiánova?“ Kývl na mladého muže, který seděl vedle ní. „Pane Douglasi, vy děláte panu Fabiánovi tiskového tajemníka a manažera?“

Mladý muž přisvědčil. Krovitch se podíval do tváře muže na podlaze. „Fabiáne, paní Fabiánova, pane Douglasi, všichni tvrdíte, že neznáte tohoto člověka, který tu byl včera v noci zavražděn, a že jste nikdy neslyšeli jméno Ockham. A přitom Ockham říkal inspicientovi, že Fabiána zná a že s ním musím mluvit o něčem hrozně důležitém.“

Hlas ve skřínce se znovu tiše ozval.

Krovitch zařval. „Sakra, přestaňte s tím, Fabiáne.“

Hlas pod víkem se zasmál. Znělo to jako přidušený cinkot zvonečků.

„Nevšímejte si jí, pane poručíku,“ řekl Fabián. „Jí? Vás, k sakru! Co to má znamenat? Jste spolu jedna ruka.“

„Už nikdy nebudeme spolu,“ řekl tichý hlas, „už nikdy po tom, co se dnes v noci stalo.“

Krovitch napřáhl ruku. „Dejte mi klíč, Fabiáne.“ Do ticha zarachotil klíč v malém zámku, vrzly miniaturní panty a odklopené víko dosedlo na desku stolu. „Děkuji vám,“ řekla Riabouchinska. Krovitch se zarazil, pohlédl dolů, viděl Riabouchinskou ve skřínce a nemohl uvěřit svým očím.

Obličej byl bílý, vytesaný z mramoru nebo vyřezaný z nej-bělejšího dřeva, jaké kdy viděl. Mohla být také vytesána ze sněhu. A krk nesoucí hlavu křehkou jako šálek z porcelánu, jehož tenkými stěnami prosvítá slunce, byl také bílý. Ruce jako ze slonoviny, útlé věcičky s titěrnými nehtíky a s papilárními rýhami na bříškách prstů z pavučiny spirál a čar.

Celá byla z bělostného kamene, jímž pronikalo světlo, a světlo vycházelo i z temných očí s modrým nádechem barvy čerstvých moruší. Vzbudilo to v něm představu láhve mléka a smetany nalité do křišťálového poháru. Obočí bylo klenuté, černé a tenké, tváře propadlé, na obou spáncích zarůžovělé žíly a sotva viditelná modrá žilka nad štíhlým klenutím nosu mezi zářícíma tmavýma očima.

Rty měla pootevřené a jakoby lehce zvlhlé, nosní dírky měla

klenuté a skvěle vymodelované právě tak jako uši. Vlasy černé, uprostřed rozdělené a sčesané za uši. Byly pravé — poručík viděl každý jednotlivý vlas. Šaty měla černé jako vlasy a šité tak, aby jí odhalovaly ramena vyřezaná ze dřeva

bílého jako kámen, který se dlouho bělil na slunci. Byla překrásná. Krovitch Hatil, že se mu svírá hrdlo, zarazil se a neřekl nic.

Fabián vyndal Riabouchinskou ze skříňky. „Má líbezná paní,“ řekl. „Vyřezaná z nejvzácnějšího dováženého dřeva. Vystupovala v Paříži, v Římě, v Istanbulu. Celý svět ji má rád a myslí si, že je skutečně lidská bytost, jakási neuvěřitelně křehká trpaslice. Nikdo si nechce přiznat, že kdysi patřila hlubokým lesům, které rostou daleko od města a od bláznivých lidí.“

Fabiánova manželka Alyce pozorovala svého manžela a nespouštěla oči z jeho úst. Za celou dobu, kdy vyprávěl o loutce a držel ji v náruči, ani jednou nemrkla. On naopak zřejmě vnímal pouze loutku, sklep, a lidé se ztráceli v mlze, která se rozestřela kolem.

Ale za chvíli se ta malá postavička zavrtěla a otřásla se. „Nemluv o mně, prosím tě! Víš, že to Alyce nemá ráda.“

„Alyce to nikdy neměla ráda.“

„Přestaň!“ okřikla ho Riabouchinska. „Ne tady a ne teď.“ Pak se prudce obrátila ke Krovitchovi a její rtíky se pohybovaly. „Jak se to stalo? Myslím s panem Ockhamem, s panem Ockhamem.“

Fabián řekl: „Jdi radši spát, Rio.“

„Já nechci,“ odpověděla, „mám stejné právo poslouchat a mluvit, patřím k té vraždě stejně jako Alyce nebo — nebo dokonce pan Douglas!“

Tiskový tajemník odhodil cigaretu. „Nezatahujte mě do toho, vy...“ A změřil si loutku, jako by se náhle vytáhla na metr osmdesát a stála před ním živá.

„Já jen chci, aby se říkala pravda.“ Riabouchinska otočila hlavou, aby přehlédl celou místnost. „A jestli mě zamknete do rakve, pravdu se nedozvíte, protože John je obratný lhář, pořád na něj musím dohlížet, vid' John?“

„Ano,“ odpověděl se zavřenýma očima. „Je to tak.“

„John mě má nejraději ze všech žen, já mám ráda jeho a snažím se pochopit jeho nesprávný způsob myšlení.“

Krovitch praštil pěstí do stolu. „Zatracená práce, k sakru s tím, Fabiáne! Jestli si myslíte, že můžete ...“

„Nemůžu nic dělat,“ řekl Fabián.

„Ale vždyť ona ...“

„Já vím, co chcete říct,“ uklidňoval detektiva Fabián. „Chcete říct, že ji mám v hrdle, vid'te. Kdepak. Nemám ji v hrdle. Je někde jinde. Nevím kde. Tady nebo tady.“ Dotkl se hrudníku a hlavy.

„Uniká snadno. Někdy jsem úplně bezmocný. Někdy je pouze sama sebou, nemá ze mě vůbec nic. Někdy mi říká, co mám dělat, a já to musím dělat. Hlídá mě, hubuje mě, je upřímná, kde já jsem neupřímný, je dobrá, když já jsem zkažený všemi hříchy světa. Žije svým vlastním životem. Postavila v mé hlavě zeď a za ní žije, nevšímá si mě, když se ji

pokouším přimět, aby mluvila nevhodně, a spolupracuje, když jí navrhuju správná slova i chování.“ Fabián povzdechl. „Takže jestli chcete ve vyšetřování pokračovat, bude asi Ria muset být při tom. Když ji zamknu, ničemu se nepomůže, vůbec ničemu.“

Poručík Krovitch chvíli tiše seděl a pak se rozhodl. „Dobrá. Ať zůstane venku. Než tahle noc skončí, budu možná tak unavený, že budu vyslýchat i břichomluvcovu loutku.“

Krovitch vybalil nový doutník, zapálil ho a vyfoukl kouř. „Tak vy toho mrtvého nepoznáváte, pane Douglassi?“

„Připadá mi trochu povědomý. Možná že to je nějaký herec.“

Krovitch zaklel. „Co kdybyste už konečně přestali lhát? Podívejte se na Ockhamovy boty a na jeho oblečení. Je jasné, že potřeboval peníze a že si je sem večer přišel vyžebrot, vypůjčit nebo ukrást. Chtěl bych se vás na něco zeptat, Dougla-si. Jste zamilován do paní Fabiánové?“

„Tak pomalu, pomalu,“ ohradila se Alyce Fabiánova.

Krovitch ji usadil: „Vy dva tu sedíte spolu, vedle sebe. Já nejsem úplně slepý! Když sedí tiskový tajemník na místě, kde by měl sedět manžel a utěšovat manželku, to není samo sebou. A kdybyste se viděla, paní Fabiánova, jak se díváte na rakev té loutky a jak se nasupíte, když se objeví! Když promluví, zatínáte pěsti. Kruci, to je jasné.“

„Proboha, nebudu přece žárlit na kus dřeva!“

„Ale žárlíte.“

„Ne, ne, nežárlím!“

Fabián se do toho vložil. „Nemusíš mu nic říkat, Alyce.“ „Jen ať mluví!“

Všichni sebou trhli a hleděli na malou figurínu, jejíž ústa se pomalu zavírala. I Fabián zůstal na loutku koukat, jako by mu dala ránu.

Po delší odmlce začala Alyce Fabiánova mluvit.

„Vzala jsem si Johna před sedmi lety, protože říkal, že mě má rád, a protože jsem já měla ráda jeho a měla jsem ráda Riabouchinskou. Aspoň zpočátku. Ale pak jsem si uvědomila, že John jí vlastně věnuje celý život a většinu pozornosti a já že jsem stín, který čeká večer co večer v zákulisí. Padesát tisíc dolarů utratil

ročně za její garderobu — sto tisíc dolarů za domeček se zlatým, stříbrným a platinovým nábytkem. Každý večer ji pečlivě uložil do atlasové postýlky a povídal si s ní. Zpočátku jsem si myslela, že je to skvěle vymyšlený žert, a výborně jsem se bavila. Ale když mi konečně došlo, že opravdu jen přihlížím, začala jsem pociťovat neurčitou nenávist a nedůvěru — ne vůči té loutce, protože to koneckonců nedělala ona, ale vzrůstala ve mně nechut' a nenávist k Johnovi, protože za to mohl on. On ji přece vedl a veškerá jeho vypočítavost a přirozený sadismus vyšel najevo jeho vztahem k dřevěné panně.

A pak jsem, já blázen, opravdu začala žárlit! Byl to nejvyšší hold, který jsem mohla projevit Johnovi a jeho způsobu, jímž zdokonalil umění ovládat hlas. Všechno to bylo nesmyslné, všechno to bylo strašně divné. A přitom jsem si byla vědoma, že John je něčím ovládán, zrovna jako lidé, kteří pijí, mají někde v sobě nenasytné zvíře umírající žízni.

A tak jsem se potácela mezi vztekem a soucitem, mezi žárlivostí a porozuměním. Po dlouhém období ve mně nebyla ani stopa nenávisti a nikdy jsem neměla nic proti tomu, že Ria je v něm, protože ona byla tou lepší půlkou, jeho dobrou částí, upřímnou a milou. Byla vším, oč se on nikdy ani nepokusil.“

Alyce Fabiánova zmlkla a ve sklepní místnosti zavládlo mlčení.

„Pověz o panu Douglasovi,“ zašeptal nějaký hlas.

Paní Fabiánova se nepodívala na loutku. S velkým vypětím dokončila vyprávění. „Léta ubíhala, a když pro mě měl John tak málo lásky a porozumění, myslím, že bylo docela přirozené, že jsem se sblížila s — panem Douglasem.“

Krovitch přikývl. „Už nám to začíná hrát. Pan Ockham byl velice chudý člověk. Štěstěna mu nepřála, a tak šel včera večer do divadla, protože věděl něco o vás a o panu Douglasovi. Možná že vyhrožoval, že něco řekne panu Fabiánovi, jestli mu pořádně nezaplatíte. To by byl pro vás dostatečný důvod, abyste se ho zbavili.“

„To jste přišel na něco ohromného,“ řekla Alyce Fabiánova unaveně. „Já jsem ho nezabila.“

„Co když ho zabil pan Douglas a nic vám neřekl.“

„Proč bych ho zabíjel?“ zeptal se Douglas. „John o nás věděl všechno.“

„To je fakt,“ zasmál se John Fabián.

Přestal se smát, škul rukou ponořenou do sněhobílého vnitřku panenky a její ústa se otevírala a zavírala. Pokoušel se přenést smích na ni, když už se nesmál, ale neozval se ani hlásek, jediné prázdný šepot jejích pohybujících se rtů. Fabián upřeně hleděl do jejího obličejíčku a na tváři se mu objevily lesklé krupičky potu.

Druhý den odpoledne poručík Krovitch prolezl neosvětleným zákulisím, našel železné schody a rozvážně stoupal vzhůru — na každém schodě setrval tak dlouho, jak to považoval za nutné — do šaten ve druhém podlaží. Zaklepal na jedny tenké dveře.

„Dále,“ ozval se Fabiánův hlas jakoby z velké dálky. Krovitch vešel, zavřel za sebou dveře, zůstal stát a díval se na muže, který sklesle seděl před zrcadlem. „Mám tu něco, co bych vám rád ukázal,“ řekl Krovitch. S kamennou tváří otevřel složku z tuhého papíru, vytáhl lesklou fotografii a položil ji na toaletní stolek.

John Fabián povytáhl obočí, letmo pohlédl na Krovitche a pak se pomalu zvrátil do židle. Položil si prsty na kořen nosu a začal si pečlivě masírovat obličej, jako by ho bolela hlava. Krovitch obrázek otočil a začal číst údaje napsané strojem na rubu: „Ilyana Riamonovová. Svobodná. Čtyřicet pět kilo. Oči modré. Vlasy černé. Obličej oválný. Narodena 1914 v New York City. Zmizela v roce 1934. Pravděpodobně ztráta paměti. Ruského nebo slovanského původu. Et cetera. Et cetera.“

Fabiánovi zacukal ret.

Krovitch položil fotografii na stolek a rozvážně pokyvoval hlavou. „Bylo to ode mě bláznovství hrabat se v policejním archívu kvůli obrázku loutky. Měl jste slyšet ten smích nahoře. Panebože! A prosím — tady ji máme, je to — Riabouchinska. Žádné kaširování, dřevo nebo loutka, ale žena, která kdysi žila, chodila a — zmizela.“ Nesputil z Fabiána oči. „Doufám, že ostatní je jasné.“

Fabián se pokusil o úsměv. To s tím vůbec nesouvisí. Kdysi dávno jsem viděl fotografii téhle ženy a tak se mi líbily její rysy, že jsem podle ní udělal svou loutku.“

„Tak to s tím nesouvisí!“ Krovitch se zhluboka nadechl, pak vydechl a obrovským kapesníkem si otřel čelo. „Fabiáne, zrovna dneska ráno jsem se probíral takhle vysokým stohem starých divadelních časopisů. V ročníku 1934 jsem našel zajímavý článek o jakémsi představení, které hrál na druhořadých scénách jakýsi Fabián a malý Vilík. Vilík byl malý maňásek. Měli asistentku — Ilyanu Riamonovovou. U toho článku sice nebyl její obrázek, ale získal jsem aspoň jméno, jméno osoby, kterou jsem mohl sledovat. Pak už bylo snadné prohrabat policejní archívy a vystrachat tuhle fotografii. Nemusím snad zdůrazňovat, že podobnost mezi skutečnou ženou a vaší loutkou je náhlední. Doufám, že si to rozmyslíte a povíte mi ještě jednou, jak to bylo.“

„Byla mojí asistentkou, to je všechno. Použil jsem jí pouze jako modelu.“

„Vy mi dáváte zabrat!“ řekl detektiv. „Vy si myslíte, že jsem idiot? Myslíte, že nepoznám lásku? Pozoroval jsem vás, jak s tou loutkou zacházíte, viděl jsem vás, když jste s ní mluvil, viděl jsem, že ji vedete k tomu, aby na vás reagovala. Není na tom nic zvláštního, že jste do té loutky zamilován, protože jste k smrti miloval její originál. Jsem už dost starý, abych to pochopil. Ježíšmarjá, Fabiáne, nechtě už těch vytáček.“

Fabián zvedl útlé bledé ruce, otočil je dlaněmi vzhůru, prohlédl si je a zase je spustil.

„Tak dobrá. V roce 1934 jsem vystupoval v programu Fabián a malý Vilík. Vilík byl maňásek s nosem jako cibulka, kterého jsem kdysi vyřezal. Byli jsme v Los Angeles, když se tahle dívka objevila jednou večer u divadla. Sleduje prý mou práci už hodně dlouho. Zoufale shání místo a doufá, že ji vezmu za asistentku ...“

Viděl ji znovu před sebou v chabém světle uličky za divadlem a vzpomněl si, jak byl ohromen jejím svěžím zjevem a touhou pracovat s ním a pro něj, viděl tiše padat chladný déšť úzkou uličkou, jeho kapky se chytaly jako drobné střípky v jejích vlasech splývajících s teplým příšeřím, a déšť se perlil na její ruce z bílého porcelánu, jíž si u krku přidržovala kabát.

Viděl ve tmě pohyb jejích rtů, slyšel její hlas, vycházející jakoby ze zvukového záznamu, zdálo se mu, že k němu mluví v podzimním větru, a vzpomněl si, že aniž řekl ano nebo ne nebo uvidíme, octla se najednou s ním na jevišti v obrovském přívalu jasného světla a za dva měsíce on, který byl vždycky hrdý na svůj cynismus a nevíru, vykročil za ní ze svých vyjetých kolejí a ponořil se do bezedného prostoru beze světla a bez hranic.

Pak přišly hádky a víc než to — došlo ke slovům a k činům, jež se přičily zdravému rozumu a slušnosti. Nakonec se od něj odpoutala, což ho popudilo k nepřičetnosti a vyvolalo u něj hysterické záchvaty. V záchvatu žárlivosti spálil celou její garderobu. Přijala to klidně. Ale pak jí jednou dal týdenní výpověď, obvinil ji z hnusné nevěry, řval na ni, vrhl se na ni, fackoval ji, zastrášoval ji, nakonec ji vyhodil ze dveří a práskl jimi za ní! Té noci zmizela.

Když druhý den zjistil, že je opravdu pryč a není k nalezení, připadal si jako v centru obrovské exploze. Svět byl srovnán se zemí a mnohonásobná ozvěna výbuchu se ve vlnách vracela o půlnoci, ve čtyři ráno a za svítání. Vstal časně a omráčil ho zvuk vařící se kávy, škrtání sirek a zapalování cigaret, pokoušel se holit, ale byl znechucen zkresleným obrazem zrcadel.

Vystříhoval všechny inzeráty, které dal do novin, a lepil je v úhledných řadách do alba -- všechny uváděly její popis a žádaly, aby se vrátila. Najal si dokonce soukromého detektiva. Začaly kolovat různé pověsti. Případu se ujala policie a vyšetřovali ho. Pověsti neustaly.

Ale ona zmizela jako cár neuvěřitelně jemného hedvábného papíru hnaného větrem po obloze. Policie rozeslala její popis do všech větších měst a tím to pro ni skončilo. Nikoli však pro Fabiána. Možná že byla mrtvá, možná že prchala, ale ať byla kde byla, věděl, že ji nějakým způsobem dostane zpátky.

Jednou v noci přišel domů se svou vnitřní tmou, kterou si teď nosil s sebou, zhroutil se na židli, a aniž si to uvědomil, začal v úplně temném pokoji rozmlouvat s Vilíkem.

„Vili, všechno je ztraceno. Už to nevydržím!“ „Zbabělce! Zbabělce!“ křičel Vilík ze vzduchu nad jeho hlavou, z prázdného prostoru. „Můžeš ji mít zpátky, když budeš chtít!“

Celou noc Vilík pištěl a dorážel na něj: „Samozřejmě, že můžeš. Přemýšlej!“ nutil ho. „Vymysli něco. Můžeš to udělat. Odlož mě, zamkni mě někam. Začni znova.“ „Začít znova?“

„Ano,“ šeptal Vilík a temný stín se pohnul tmou. „Ano. Kup si dřevo. Nové vzácné dřevo. Kup si tvrdé dřevo. Kup si nádherné čerstvé nové dřevo. A vyřezávej. Vyřezávaj pomalu a pečlivě. Ořezávej. Pracuj precizně. Takhle vymodeluj jemné nosní chřípí. A vyřež její tenké černé obočí, hezky do oblouku a zdvižené, a do tváří jí udělej dolíčky. Vyřezávej, vyřezávej . . .“

„Ne! To je hloupý nápad. Nikdy bych to nedokázal!“ „Ale dokázal bys to. Určitě bys to dokázal, dokázal, dokázal, dokázal . . .“

Hlas zmizel jako vlnka v podzemním proudu. Proud zmo-hutněl a pohltil ji. Hlava mu klesla na prsa. Vilík zavzdychal. A pak oba leželi jako kameny pohřbené pod vodopádem. Nazítří si John Fabián koupil nejtvrdší, nejjemnější žilkované dřevo, jaké sehnal, přinesl je domů, položil na stůl, ale nedokázal se ho dotknout. Dlouhé hodiny seděl a upřeně se na ně díval. *Zdálo* se neuvěřitelné, že by z tohoto chladného kusu materiálu dokázaly jeho ruce znova přivést na svět něco teplého, poddajného a důvěrně známého. Jak jen se přiblížit vlastnostem deště a léta a prvního poprašku sněhu na průzračnou skleněnou plochu uprostřed prosincové noci. Nedá se, nedá chytit sněhová vločka. Hned se rozplyne v nemotorných prstech.

A po půlnoci Vilík znovu přesvědčoval, vzdychal a šeptal: „Ty to dokážeš, určitě, dokážeš to!“

Tak se dal do díla. Trvalo celý měsíc, než vyřezal její ruce do tvaru tak přirozeného a krásného jako mušle ležící na slunci. Uplynul další měsíc a jako zkamenělý obtisk, po kterém se pídil, objevila se vtisknuta a ukryta do dřeva kostra, celá rozpálená a tak neskonale křehká, že budila představu žilek v bílém mase jablka.

Po celou tu dobu ležel Vilík pod nánosem prachu, v krabici, která se kvapem měnila ve skutečnou rakev. Vilík do toho skřehotal a sípál své bezzubé sarkasmy, zahořkle kritizoval, někdy radil a někdy pomáhal, ale po celou tu dobu umíral, vytrácel se, brzy měl zůstat zapomenut, brzy měl být jako pleva, která se v létě sloupne a zůstane napospas větrům.

Týdny plynuly, Fabián stále modeloval, škrábal a leštil to nové dřevo a Vilík ležel čím dál tím déle ve skličujícím tichu. A jednoho dne, když Fabián vzal loutku do ruky, Vilík jako by se na něj chvíli díval nechápajícíma očima a pak se v jeho hrdle ozvalo smrtelné zachroptění. Vilík přestal existovat.

Pak Fabián při práci ucítil, jak někde hluboko v hrdle se ohlásil slabý náznak slova, odrážel se znova a znova ozvěnou a jen šeptal, jako když si vánek pohrává suchým listím. A pak si poprvé přidržel pannu v rukou určitým způsobem a vzpomínky mu sjely po pažích do prstů a z prstů do vydlabaného dřeva a drobné ručky se zachvěly a tělo náhle zvláčnělo, oči se otevřely a podívaly se na něj.

Malá ústa se sotva znatelně pootevřela, jen promluvit, a Fabián věděl o všem, co mu bude muset říci, a věděl celou řadu věcí, o kterých ji nechá promluvit. Ozýval se šepot, šepot, šeptání.

Malá hlavička se zlehka otáčela ze strany na stranu. Ústa se znovu pootevřela a začala mluvit. A jak mluvila, naklonil hlavu a ucítil teplý dech — samozřejmě, že dýchala! — z jejích úst a pak si ji přidržel k hlavě, zavřel oči, a když se pozorně zaposlouchal, je to možné, že jí také tiše a jemně tlouklo srdce?

Když Fabián domluvil, zůstal Krovitch ještě chvíli sedět bez hnutí. Pak řekl: „Aha. A co vaše žena?“

„Alyce? Alyce byla samozřejmě moje druhá asistentka. Pracovala velmi pilně, a Bůh jí to odplat', měla mě ráda. Dnes už těžko můžu říct, proč jsem si ji bral. Bylo to ode mě nečestné.“

„A co ten mrtvý — Ockham?“

„Viděl jsem ho poprvé, když jste mi včera ukázal v divadelním sklepe jeho mrtvolu.“ „Fabiáne,“ řekl detektiv. „Je to pravda.“ „**Fabiáne.**“

„Je to pravda, je to pravda, hrome, přísahám, že je to pravda!“

„Pravda.“ Ozval se šepot, jako když se moře při rozbřesku blíží k šedému břehu. Příliv vytvořil na břehu jemnou krajku. Obloha byla studená a prázdná. Na břehu nikdo nebyl. Slunce zašlo. Jen ten šepot znovu opakoval: „Pravda.“

Fabián se napřímil a tenkýma rukama si objal kolena. Tvář mu ztuhla. Krovitch se přistihl, že dělá stejný pohyb jako včera — podíval se na šedivý strop, jako by to byla listopadová obloha, po níž odlétá osamělý pták, šedivý v chladné sedí.

„Pravda.“ Únik. „Pravda.“

Krovitch se zvedl a co nejopatrněji se přesunul na druhý konec šatny, kde ležela zlatá skříňka a v ní to, co mluvilo, šeptalo, někdy se smálo, někdy zpívalo. Přinesl zlatou krabici k Fabiánovi, položil ji před něj a čekal, až jeho živé prsty sklouznou do jemných dutin jako do rukavice, čekal, až se ta hezká malá ústa zachvějí a oči se zaostří. Nemusel čekat dlouho.

„První dopis přišel před měsícem.“ „Ne „

„První dopis přišel před měsícem.“

„Ne, ne!“

„V tom dopise stálo: ‚Riabouchinska, narozená 1914, zemřela 1934. Znovu se narodila 1935‘. Pan Ockham byl eskamotér. Před léty vystupoval ve stejném divadle jako John a Vilík. Pamatoval si, že před loutkou existovala skutečná žena.“

„Ne, to není pravda!“

„Je,“ řekl hlas.

V tichu, ve stále se prohlubujícím tichu šatny padal sníh. Fabiánova ústa se chvěla. Zíral na prázdné stěny, jako by hledal nové dveře, kudy uniknout. Povstal ze židle. „Prosím .. „

„Ockham vyhrožoval, že o nás promluví veřejně.“

Krovitch si všiml, jak se loutka chvěje, viděl, že jí pošukává rty, viděl, jak se Fabiánovi rozšiřují oči a dostávají strnulý výraz, jak se jeho hrdlo stahuje v křeči, jako by chtělo *zarazit* ten šepot.

„Byla jsem v místnosti, když pan Ockham přišel. Ležela

jsem ve skříňce, poslouchala jsem, slyšela jsem, vím, jak to bylo.“ Hlas dokončil zastřeně, pak se opět vzpamatoval a pokračoval. „Pan Ockham hrozil, že mě roztrhá a spálí na popel, jestli mu John nedá tisíc dolarů. Pak bylo slyšet nějaký pád. Ozval se výkřik. Pan Ockham zřejmě padl na hlavu. Slyšela jsem

Johna křičet, slyšela jsem ho klít a slyšela jsem ho vzlykat. Slyšela jsem, že někdo lapá po dechu a že se dusí.“

„Nic jsi neslyšela! Jsi hluchá, jsi slepá! Jsi kus dřeva!“ křičel Fabián.

„Ale slyším!“ odpověděla a zmlkla, jako by jí někdo přitlačil ruku na ústa.

Fabián vyskočil a stál s loutkou v ruce. Ústa dvakrát třikrát zaklapala naprázdno a pak vytvořila slova: „Namáhavé dýchání ustalo. Slyšela jsem, jak John táhne pana Ockhama dolů po schodech v suterénu divadla do staré šatny, která se již mnoho let nepoužívala. Dolů, dolů, slyšela jsem je vzdalovat se — dolů ...“

Krovitch ustoupil o krok, jako by se díval na film a obrázky najednou příšerně vyrostly. Postavy ho děsily, byly obrovské a čnely do výšky. Zachvátila ho hrůza. Hrozily ho zavalit svou velikostí. Někdo pustil zvuk a film vrískal.

Viděl Fabiánovy zuby, grimasy, šepot, viděl, jak zatíná pěsti. Viděl, jak Fabián násilím *zavírá*, oči.

Tichý hlas zněl nyní tak vysoko a slabě, až zanikal v prázdnotě.

„Nemůžu takhle existovat. Nejde to. Nic nám už nezbývá. Kdekdo se to doví, kdekdo. Když jsi ho zabil, usnula jsem a snila jsem. Věděla jsem to, všechno jsem si uvědomila. Oba jsme to věděli, oba jsme si uvědomili, že tohle budou naše poslední dny, naše poslední hodiny. Žila jsem s tvými slabostmi, žila jsem s tvým lhaním, ale nemohu žít s něčím, co zabíjí a vražděním zraňuje. Teď už se nedá pokračovat. Jak bych mohla žít, když všechno vím ...?“

Fabián ji držel v paprscích slunce, které kalně zářilo malým okýnkem herecké šatny. Dívala se na něj a v jejích očích nebylo nic. Jeho ruka se trásla a chvění se přenášelo na loutku. Její ústa se zavřela a otevřela, znovu se zavřela a otevřela, opět a opět. Ticho.

Fabián si nevěřícně položil prsty na ústa. Jemný povlak mu zakalil oči. Vypadal jako člověk, který se ztratil v ulicích a snaží se vzpomenout si na číslo určitého domu, snaží se nalézt jisté okno s jistým světlem. Kymácel se zíraje na zdi, na Krovitche, na loutku, na volnou ruku, otáčel prsty, dotýkal se hrdla, otvíral ústa. Naslouchal.

Na kilometry odtud vyběhla z moře do jeskyně jediná vlna, zpěnila se a odšuměla zpět. Nehlučně plachtil racek, ne-zamával křídly, pouhý stín.

„Odešla. Odešla. Nemohu ji najít. Utekla. Nemohu ji najít. Nemohu ji najít. Pokouším se, snažím se, ale utekla daleko. Pomůžete mi? Pomůžete mi ji najít? Pomůžete mi ji najít? Prosím vás, pomůžete mi ji najít?“

Riabouchinska mu ochable vyklouzla z bezvládné ruky, přepadla a sjela bezhlučně dolů, zůstala ležet na chladné podlaze, oči zavřené, ústa pevně stisknutá.

Když ho Krovitch vyváděl ze dveří, Fabián se na ni ani nepodíval.

TRPASLÍK

Aimee tiše pozorovala oblohu.

Byla zase jednou taková horká letní noc, kdy se nehnul ani lísteček. Betonové promenádní molo bylo pusté a červené, bílé a žluté žárovky navlečené na šňůře svítily ve vzduchu nad jednotvárnou prázdnotou jako svatojánské mušky. Po celé délce mola stáli u zábavních stánků majitelé jako roztékající se voskoví panáci, nepřítomně se dívali před sebe a mlčeli.

Před hodinou tu prošli dva zákazníci. Ti dva osamělí lidé jedou teď na horské dráze a vražedně ječí, když se jejich klec vrhá horkou nocí jako olověné závaží z jedné prázdnoty do druhé.

Aimee se pomalu pustila přes pláž, do vlhkých dlaní se jí lepilo několik ošoupaných dřevěných obručí. Zastavila se za pokladní budkou před vchodem do ZRCADLOVÉHO BLUDIŠTĚ. Spatřila se všelijak zpitvořená ve třech zvlněných zrcadlech před bludištěm. Řada jejích unavených odrazů se rozplývala dozadu do chodby, rozpálené obrazy ve střízlivém chladu.

Vstoupila do budky, hezky dlouho zůstala stát a dívala se na tenký krk Ralpha Bangharta. Tiskl v dlouhých nepravidelných zažloutlých zubech nezapálenou cigaretu a opotřebovanými kartami vykládal na pokladní desku pasiáns.

Teprve když zavyla horská dráha a klec se jako příšerná lavina znovu vyřítila, probrala se z mlčení. „Kdo to chodí na tu horskou dráhu?“

Ralph Banghart se celých třicet vteřin zabýval cigaretou. „Lidi chtěj umírat. Ta dráha je ze všeho, co máme, smrti nejbliž.“ Seděl a naslouchal slabým výstřelům z pušek na střelnici. „Celej tenhle zatracenej zábavní krám je bláznívej nápad. Vem si jen třeba toho trpaslíka. Už jsi ho viděla? Noc co noc zaplatí svůj niklák, maže si to zrcadlovým bludištěm až na konec komůrky Krále smíchu. Měla bys tam toho mrňouse vidět. Panebože!“

„Máš pravdu,“ rozpomínala se Aimee. „Kolikrát mě napadne, jaké to asi je, být trpaslíkem. Vždycky mi ho je líto, když ho vidím.“

„Znám ho jak své boty.“ „To neříkej!“ „Co ti mám vykládat!“ Ralph se volnou rukou plácl do stehna. „Ty toho tak víš o těchhle lidech, vždyť ses s nima

ani nikdy nesetkala.“ Pohodil hlavou a uchechl se. „A to jeho tajemstvíčko! Jenže on neví, že já o něm vím, to je na tom to nejlejší. Páni, to je psina!“

„Dneska je horká noc.“ Ve vlhkých prstech nervózně svírala velké dřevěné obruče.

„Jen to nezamlouvej. Ten přijde, ať leje nebo je hezky.“ Aimee přešlápla z nohy na nohu. Ralph ji chytil za loket. „Hele! Co blázníš? Vždyť přece toho trpaslíka chceš vidět, ne? Pst!“ Ralph se otočil. „Už jde!“ Objevila se hnědá chlupatá trpaslíková ruka, jen ruka se stříbrným penízem, a natáhla se k pokladnímu okénku. Kdosi neviditelný zavolal vysokým dětským hlasem: „Jeden!“ Aimee se proti své vůli naklonila kupředu. Trpaslík k ní vzhlédl. Těžko ho k něčemu přirovnat! Nejspíš se podobal ošklivému muži s temnými očima a tmavými vlasy, kterého zavřeli do vinného lisu, mačkali a tiskli, tlačili, kroutili a skládali v bolestných mukách, dokud jej nevyběhli na zneuctěnou hmotu s beztvárně nafouklým obličejem, který docela určitě leží se široce otevřenými očima vzhůru ve dvě, ve tři a ve čtyři hodiny ráno, bezmocně rozložený na posteli, v níž spí jen tělo.

Ralph přetrl žlutý lístek: „Jeden!“

Trpaslík, jako by se bál blížící se bouře, přitáhl si černé klopky kabátu těsně ke krku a kolébavým krokem rychle vykročil. V příštím okamžiku se tisíce ztracených a do neznáma putujících trpaslíků svíjelo jak šílení temní brouci v zrcadlových plochách a pak zmizeli.

„Pojď honem!“

Ralph cpal Aimee temnou chodbou za zrcadly. Cítla, jak ji popleskává na záda po celou cestu tunelem až k tenké přepážce, v níž byla škvíra na dívání.

„Tohle je za všechny prachy,“ chechtal se. „Honem — podívej se.“

Aimee zaváhala a pak přitiskla obličej k otvoru.

„Vidíš ho?“ šeptal Ralph.

Aimee cítila, jak jí tlouče srdce. Uběhla celá minuta.

Uprostřed malé modré místnosti stál trpaslík. Oči měl zavřené. Ještě nebyl připraven je otevřít. Až teď, teď otevřel víčka a pohlédl do velikého zrcadla před sebou. Obraz v zrcadle jej přiměl k úsměvu. Zamrkal, zatočil se na jedné noze, poodstoupil, zamával, uklonil se, a dokonce udělal několik neohrabaných tanečních kroků.

Zrcadlo odráželo každý pohyb dlouhými tenkými pažemi, vysokým, vysokánským tělem, obrovským mrknutím a opakovalo úžasný tanec, končící gigantickou úklonou.

„Každý večer dělá to samé,“ šeptal Ralph Aimee do ucha. „No, není to za všechny prachy?“

Aimee otočila hlavu, nehybným obličejem se dlouze zadívala na Ralpha a neřekla nic. A pak, jako by si nemohla pomoci, pomalu sklonila hlavu a váhavě se ještě jednou podívala tou škvírou.

Ralph do ní šťouchl a zašeptal:

„Co tam teď dělá ten pind’a?“

Když za půl hodiny vycházel trpaslík z bludiště, pili už v pokladně kávu, ale ani na sebe nepohlédli. Trpaslík smekl

klobouk, zamířil k budce, avšak když uviděl Aimee, spěšně odcházel.

„Něco chtěl,“ řekla Aimee.

„Chtěl.“ Ralph bezmyšlenkovitě rozmáčkl cigaretu. „A já vím co. Ale nemá na to nervy, aby se zeptal. Jednou večer mi tu tím svým hláskem zapištěl: ‚Ta zrcadla jsou asi drahá, že?‘ No, já ze sebe dělal nemluvu. Řekl jsem jo, že jsou. On se na mě tak podíval, chvíli čekal, a když jsem už nic neříkal, šel domů, ale druhý den zas začal: ‚Že stojí pět pětetek nebo i kilo?‘ To teda jo, řekl jsem. A vykládal jsem si pasiáns.“

„Ralph,“ ozvala se.

Pohlédl na ni. „Proč se na mě takhle díváš?“

„Ralph,“ řekla, „proč mu neprodáš jedno zrcadlo z těch, co máš navíc?“

„Koukej, Aimee, radím ti já, jak máš víst ten svůj obručovej podnik?“

„Co stojí ta zrcadla?“

„Můžu je mít z druhý ruky za pětatřicet babek.“

„Tak proč mu neřekneš, kde si to zrcadlo může koupit?“

„Aimee, ty nic nepochopíš.“ Položil jí ruku na koleno. Uhnula mu. „I kdybych mu řek, kam má jít, ty si myslíš, že by si ho koupil? Za živýho boha ne. A víš proč? Je hrozně plachej. Kdyby ten věděl, že vím, jak se vykračuje před tím zrcadlem u Krále smíchu, nikdy by sem už nepřišel. Dělá, že chodí do bludiště, aby se tam ztratil, jako to dělají všichni ostatní. Staví se, jako by se o tu speciální místnost vůbec nezajímal. Počká si vždycky hodně pozdě do noci, když už se obchody nehejbaj, aby měl tu místnost pro sebe. Čím se baví ty dny, kdy jdou obchody dobře, to ví bůh. Kdepak, ten by se neodvážil jít si někam koupit zrcadlo. Nemá žádný přátele, a i kdyby měl, nedokázal by jim říct, aby mu něco takovýho koupili. Má taky svou hrdost, panebože. Jedinej důvod, že se o tom zmínil mně, je ten, že jsem vlastně jedinej člověk, kterýho zná. A pak — vždyť se

na něj podívej — ten nemá peníze na takovýhle zrcadlo. Možná že by si našetřil, ale to mi řekni, kde se dneska najde na světě pro takovýho trpaslíka práce? Máš jich za babku tučťák a nejdou na odbyť, leda někde v cirkusu.“

„Je mi hrozně. Je mi z toho smutno.“ Aimee seděla a upřeně se dívala na prázdný prkenný vchod. „Kde bydlíš?“ „Bydlíš v těch kurníkách u vody. V Ganghes Arms. Proč se ptáš?“

„Protože jsem se do něj šíleně zamilovala, když to musíš vědět.“

Vycenil zuby nad doutníkem. „Aimee,“ řekl, „to jsou zas ty tvoje velevtipný vtipy.“

Po teplé noci horké ráno a sálající poledne. Moře bylo jako hořící plocha skla a blýskavého pozlátka.

Uličkami zavřených zábavních podniků nad teplým mořem přicházela Aimee, držela se ve stínu a pod paží nesla hromadu sluncem vybledlých časopisů. Otevřela oprýskané dveře a zavolala do horké tmy: „Ralph?“ Prodírala se černou chodbou za zrcadly a podpatky se zapichovala do dřevěné podlahy. „Ralph?“

Někdo se líně zavrtěl na visutém plátěném lůžku. „To jsi ty, Aimee?“

Posadil se a zašrouboval kalnou žárovku do objímky na toaletním stolku. Zamžoural na ni oslněn světlem. „Člověče, ty vypadáš jako kočka, když sežere kanára.“

„Ralph, přišla jsem kvůli tomu liliputánovi!“

„Trpaslíkovi, miláčku, trpaslíkovi. Lilipután je z porušený buňky, ten už se tak narodí. Trpaslík to má ze žláz ...“

„Ralph! Já jsem se o něm dověděla něco úžasného!“

„Bože na nebesích,“ prohlásil ke svým rukám a vztáhl je před sebe jako svědky svých pochybností. „Co je tohle za ženskou! Koho by napadlo třeba jen hnout prstem pro mrňavýho šeredu ...“

„Ralph!“ Se zářícíma očima mu podávala časopis. „Představ si, on je spisovatel!“

„Dneska je pro mě moc horko na přemejšlení.“ Zase si lehl, bedlivě si ji prohlížel a usmíval se.

„Náhodou jsem šla kolem Ganghes Arms a zrovna vidím domáčího, pana Greeleyho. Říkal, že v pokoji pana Hory se psací stroj celou noc nezastaví.“

„Cože, on se jmenuje Hora?“ Ralph řval smíchy.

„Píše detektivky pro laciné plátky a vydělá si tím tak zrovna na živobytí. Našla jsem jednu jeho povídku ve stánku s antikvárními časopisy a víš co, Ralph?“

„Aimee, já jsem unavenej.“

„Ten chlapík má duši zrovna tak velkou jako všichni ostatní. V hlavě to má v pořádku!“

„Tak proč teda nepíše do známejch časopisů, smím-li se ptát?“

„Možná že se bojí — možná že ani neví, jestli by to dovedl. To se stává. Lidi si nevěří. Ale kdyby to zkusil, tak se vsadím, že by mohl prodávat povídky po celém světě.“

„Proč teda není bohatej, to bych rád věděl?“

„Možná že mu nápady přicházejí pomalu, když je pořád tak sklíčený. A kdo by nebyl? Vsadila bych se, že asi sotva může myslet na něco jiného než na to, že je malý a že bydlí v jedné laciné místnosti.“

„Jdi s tím, prosím tě!“ vyštěkl Ralph. „Mluvíš jako babička Florence Nightingalové.“

Zdvihla časopis. „Přečtu ti kousek z jeho kriminálního příběhu. Jsou tam pistolníci a ostří hoši, jak to má být, ale vypravuje to trpaslík. Vsadila bych se, že redaktora ani ve snu nenapadlo, že autor zná, o čem píše. Ralphe, prosím tě, neseď tam tak! Poslouchej!“

Aimee začala číst nahlas.

„Jsem trpaslík a jsem vrah. Ty dvě věci nelze rozlišit. Jedna podmiňuje druhou.

Člověk, kterého jsem zabil, mě zastavoval na ulici, když mi bylo jedenadvacet let, zdvihal mě do náruče, líbal mě na čelo, zuřivě mě konejšil, zpíval mi Hajej dadej, broučku malej, do-vlekl mě na masný trh, hodil mě na váhu a křičel: ‚Kolik to je? Haló, řezníku, nevažte si tam palec!‘

Je vám jasné, jak jsme oba spěli k vraždě? Ten blázen, co ten se napronásledoval mého těla i duše!

Vraťme se však k mému dětství: moji rodiče byli malí, ale nebyli trpaslíci, ne docela. Z rozhodnutí mého otce jsme se zdržovali v domečku pro panenky, ve zvláštním stavení podobném svatebnímu koláči s bílými ornamenty — malé pokojíčky, malé židličky, miniaturní obrazy, kameje, jantarové ozdoby s brouky zalitými uvnitř, všechno maličké, droboučké, nepatrné! Svět Obrů byl od nás daleko, dovídal jsem se o něm jen jako o něčem ohavném za naší zahradní zdí. Chudák maminka, chudák tatínek! Chtěli pro mě jen to nejlepší. Chovali mě pro sebe jako malou drahocennou porcelánovou vázičku v našem mravenčím světě, v pokojích jako včelí buňky, v mikroskopické knihovně, v naší zemi, kde dveřmi prolezl jen brouk a okna byla pro motýly. Teprve dnes si plně uvědomuji úžasnou psychózu svých rodičů! Určitě snili o tom, že budou žít navěky a mě budou

chovat jako motýlka pod skleněným příklopem. Avšak nejdříve zemřel otec a pak oheň pohltit náš domeček, to vosí hnízdo, kde zrcadla nebyla větší než poštovní známky a skříně byly jako slánky. Maminka také odešla! Ocitl jsem se sám tváří v tvář rozpadlým uhlíkům popela, vyvržen do světa Oblud a Titánů, chycen na šikmé ploše skutečnosti, a řítit jsem se, koulel a byl jsem stržen až na dno srázu!

Trvalo mi celý rok, než jsem se s tím vyrovnal. Práce v zábavním podniku byla pro mě nemyslitelná. Zdálo se, že na celém světě není pro mě místo. A pak, právě před měsícem, vstoupil do mého života Pronásledovatel, přiklepl čepici na mou nic netušící hlavu a vykřikl na své přátele: „Chci, aby sis našel ženušku!“,

Aimee přestala číst. Oči jí bloudily, a když podávala časopis Ralphovi, trásl se jí v ruku. „Dočti si to. Zbytek už je ta vražda. To už je jako normálně. Ale copak to nechápeš? Ten malý muž! Ten malý člověk!“

Ralph odhodil časopis a líně si zapaloval cigaretu. „Já mám radši kovbojky.“

„Ralph, musíš si to přečíst. Potřebuje někoho, kdo by mu řekl, že je dobrý, a přiměl ho, aby psal dál.“

Ralph se na ni po straně podíval. „A kdopak to asi bude? Máme si zahrát na Spasitelovu pravou ruku?“

„Tohle nebudu poslouchat!“

„Ženská, vem rozum do hrsti! Jak se k němu přiblížíš, bude si myslet, že ho jdeš litovat. Požene tě ze svého pokoje, že ti nohy nebudou stačit.“

Posadila se, chvíli uvažovala a pokoušela se vidět všechna pro i proti. „Já nevím. Možná že máš pravdu. Ale Ralph, na mou duši, to není jen lítost. Jenže jemu by to asi tak přišlo. Musím být hrozně opatrná.“

Zlehka jí tiskl prsty do ramene a cloumal jí sem tam. „Čerta starýho, nechci na tobě nic jinýho, než abys od něho šla

dál. Nezískáš za svou námahu nic než nepříjemnosti. Panebože Aimee, v životě jsem tě neviděl takhle do něčeho žhavou. Podívej, Aimee, co kdybychom si spolu udělali pěknou vejlet, vzali si jídlo, koupili trochu benzínu a jen se tak projeli po pobřeží, kam až nám to vystačí. Zaplaveme si, navečeříme se, někde si tam zajdeme na něco veselýho — a tady ta šaškárna ať jde k čertu, co tomu říkáš? Byl by to krásnej den a vůbec žádný starosti. Mám ušetřeno pár pěttek.“

„A to proto, že vím, že on je úplně jiný,“ řekla a zadívala se do temnoty. „Že on je něco, co my, ty a já a všichni tady na tom molu nikdy nemůžeme být. Je to zvláštní, hrozně zvláštní. Život ho udělal takového, že se nehodí jinam než do zábavních atrakcí, a on je přesto na pevnině. Nás udělal život takové, že bychom nemuseli pracovat v zábavním parku, a stejně jsme tu, ať chceme nebo nechceme,

daleko v moři na molu. Někdy se mi zdá, že ke břehu je milión kilometrů. Jak to přijde, Ralphe, že my jsme dostali tělo, a on ducha, a může proto přemýšlet o věcech, o kterých my nemáme ani potuchy?“

„Tys mě vůbec neposlouchala!“ řekl Ralph.

Seděla a on stál nad ní, ale jeho hlas byl strašně daleko. Oči měla přivřené a rukama pošukávala v klíně. „Nemám rád, když nasadiš tenhle bystrej pohled,“ řekl po chvíli.

Pomalů otevřela peněženku, vyndala svazek bankovek a začala počítat. „Třicet pět, čtyřicet dolarů. Tak. A teď jdu zavolat Billiemu Fineovi a zařídím, aby poslal jedno prodlu-žovací zrcadlo panu Horadolovi do Ganghes Arnis. Ano, jdu!“

„Cože?“

„Představ si, Ralphe, jaké to bude pro něj báječné, když ho bude mít ve vlastním pokoji, kdykoliv se mu zachce. Můžu si zatelefonovat?“

„Když se chceš mermomocí znemožnit.“

Ralph se prudce otočil a vyšel z tunelu. Někde praskly dveře.

Aimee čekala, teprve po chvíli vztáhla ruce k telefonu a bolestně pomalů začala vytáčet číslo. V polovině čísla se zastavila, zadržela dech, zavřela oči a představovala si, jaké to asi je, když je člověk celý život malý a najednou mu jednoho dne někdo pošle zvětšovací zrcadlo. Zrcadlo do jeho pokoje, kde se může schovat před světem s velikými odrazy sama sebe a rozradostněn může psát a psát a nevycházet do světa, pokud nemusí. Jaké to asi je, když je člověk s touhle báječnou iluzí v pokoji sám. Má z toho radost, nebo žal, pomůže mu to psát, anebo ho to zničí? Pokyvovala hlavou dopředu dozadu. Když nic jiného, aspoň se nikdo na tebe nebude dívat, pomyslela si. Budeš si moci noc co noc tajně vstát ve tři hodiny do studeného rána a mrkat, tancovat, smát se a mávat na sebe velikého, hrozně velikého, hezkého a velikého v jasném zrcadle.

Z telefonu se ozvalo: „Billie Fine.“

„Ach, Billie!“ vykřikla.

Na molo se snesla noc. Pod prkennou podlahou ležel temný hučící oceán. Ralph seděl ve své skleněné rakvi studený a jako z vosku, oči nehnutě upřené před sebe, ústa sevřená a vykládal karty. Vedle něj rostla pyramida cigaretových špačků. Když šla kolem pod rozpálenými červenými a modrými žárovkami Aimee, usmála se na něj a zamávala mu, ale on nepřestal pomalů, docela pomaloučku vykládat karty. „Haló, Ralphe!“ zavolala.

„Jak pokračují námluvy?“ zeptal se a napil se ze špinavé sklenice vody s ledem. „Jak se má ten tvůj Charlie Boyer, nebo je to Cary Grant?“

„Šla jsem si jen tak pro nic za nic koupit nový klobouk,“ odpověděla s úsměvem. „Panebože, mně je krásně! Víš ty proč? Zítra pošle Billie Fine zrcadlo! Dovedeš si představit obličej toho pidimourka?“

„Nejsem v tom představování tak náhlej.“

„Proboha, snad si nemyslíš, že si ho chci vzít nebo tak něco?“

„A proč ne? Mohla bys ho s sebou nosit v kufru. Kdyby se lidi ptali: Kde máte manžela?, mohla bys otevřít kabelu a vrísknout: Tady! Měla bys ho jako stříbrnou trubku. Mohla bys ho vytáhnout z pouzdra, kdy by sis vzpomněla, zahrát na něj a zas si ho ulejt. A taky bys pro něj mohla mít za dveřma bedničku s pískem.“

„Měla jsem takový krásný pocit,“ řekla.

„Říká se mu dobročinnost.“ Ralph se na ni neřádkal a ústa měl trpká. „Dobročinnost. Asi se moc nemejlím, že to všechno vzalo začátek v tom mém koukání škvírou, vid’? Proto jsi mu poslala to zrcadlo? Lidi jako ty tu obíhají kolem s tamburínama a berou mi všechnu radost ze života.“

„Už mě sem zvát na kávu nemusíš. To budu radši sama, než abych chodila se sprostákem.“

Ralph se zhluboka nadechl. „Aimee, Aimee. Copak ty nevíš, že tomu chlápku nemůžeš pomoci? Trochu mu přiskočilo. A tenhle tvůj bláznivější podnik je to samý, jako bys řekla: Jen do toho, vyváděj ještě víc, já ti pomůžu, kamaráde.“

„To je jedno, jednou za život je docela hezké se splést, když si člověk myslí, že to někomu bude k něčemu dobré,“ odpověděla.

„Bože, rač mě před dobrodinci chránit.“

„Přestaň, přestaň!“ vykřikla a víc nic.

Chvilí ticho nerušil, ale pak vstal a odsunul omakané sklo. „Ohlídala bys to tu za mě?“

„Samozřejmě. Proč?“

Skleněnými chodbami mezi zrcadly viděla kráčet tisíce jeho studeně bílých odrazů. Ústa měl stažená a prsty si nervózně hrály.

Seděla v pokladně dobrou minutu a pak se náhle zachvěla. V pokladně tikaly hodinky, Aimee obracela karty jednu po druhé a čekala. V dálce uvnitř bludiště slyšela bušit kladivo, pak nějaké klepání a znovu bušení; pak ticho, zase čekala a nakonec uviděla tisíce odrazů, jak se překrývají, postupují a mizí, až vyšel Ralph a pohlédl na tisíce jejích odrazů v pokladně. Sestupoval po prkenném pódiu a slyšela, že se tiše směje.

„Co ti, prosím tě, tak spravilo náladu?“ zeptala se podezíravě.

„Aimee,“ odpověděl jako by nic. „Neměli bysme se hádat. Říkalas, že Billie pošle zrcadlo panu Horovi zítra?“

„Doufám, že mu nehodláš něco vyvést?“

„Já?“ Vystrčil ji z pokladny, vzal karty, pobrukoval si a oči mu zářily. „Kdepak, co tě vede.“ Ani na ni nepohlédl a rychle začal vyhazovat karty na stůl. Stála za ním. Pravé oko se jí trochu stočilo. Založila si ruce a zase je spustila. Odtíkala minuta. Bylo slyšet jen oceán pod nočním molem. Ralphův těžký dech a jemný šustot karet. Obloha nad molem byla parná a obtěžkaná mraky. V dálce nad mořem se občas slabě zablýsklo.

„Ralph,“ ozvala se konečně.

„Pust' to všechno z hlavy, Aimee,“ řekl.

„S tím výletem, jak jsi říkal, na pobřeží...“

„Dost času zítra,“ odpověděl. „Snad příští měsíc. Snad příští rok. Ralph Banghart, trouba starej, umí čekat. Já si nedělám starosti, Aimee. Podívej.“ Natáhl ruku. „Já jsem klidnej.“

Počkala, až na moři odumřel rachot hromu.

„Já jen nechci, abys bláznil, nic jiného. Nechci, aby se stalo něco špatného, slib mi to.“

Po molu tančil vítr v teplých a studených nárazech. Ve větru byl cítit déšť. Hodinky tikaly. Aimee se začala strašně potit, když pozorovala, jak se karty neustále pohybují. Z dálky bylo slyšet zásahy do terčů a pistole ze střelnice.

A pak se objevil.

Kolébal se osiřelou zábavní třídou pod hmyzími žárovkami, obličej temný a zkroucený, každý pohyb jako by mu působil námahu. Přicházel až z druhého konce mola a Aimee ho po celou dobu pozorovala. Chtěla mu říci: Dnes je to naposled, dnes naposled musíte přemáhat sám sebe a chodit sem a naposled se budete ukazovat před Ralphem, který se tajně dívá. Nejraději by vykřikla, zasmála se a řekla to zrovna tady před Ralphem. Jenže neřekla nic.

„Haló, haló,“ křičel Ralph. „Dnes se jede zadarmo! Zvláštní prémie pro staré zákazníky!“

Trpaslík poplašeně vzhlédl, malá černá očka jezdila sem tam, tonul v rozpacích. Ústa vytvořila slova díků, trpaslík se obrátil, zvedl ruku ke krku, těsně si přitáhl drobné klogy k rozčilenému hrdlu a v druhé ruce tajně stiskl stříbrný dese-ticent. Ohlédl se, nepatrně pokynul a pak už skleněnými chodbami putovaly stovky obličejů stažených grimasou a planoucích při osvětlení podivně temnou barvou.

„Ralph,“ Aimee ho chytila za loket. „Co se bude dít?
Zašklebil se. „Právě dělám dobrý čin, Aimee, dobrý čin.

„Ralph,“ řekla.

„Pst,“ okřikl ji. „Poslouchej.“

Čekali v rozpálené boudě a dlouho bylo ticho.

Pak se z veliké dálky ozval tlumený výkřik.

„Ralph!“ řekla Aimee.

„Poslouchej, poslouchej!“ odpověděl.

Znovu se ozval výkřik, další a ještě jeden a mlácení, bou-chání, řinkot a úprk bludištěm. Hned tu a hned zas jinde bylo vidět pana Horu, jak divoce naráží na zrcadla, otlouká se, vzlyká a hystericky ječí, slzy mu tečou po tvářích a ústa má dokořán. Vypadl do zářivé noci, divoce se rozhlédl, zaskučel a rozběhl se po molu.

„Ralph, co se stalo?“

Ralph seděl, smál se a pleskal se do stehén.

Udeřila ho do obličeje. „Co jsi to udělal?“

Ani teď se nepřestal docela smát. „Pojď! Ukážu ti to!“

V příštím okamžiku byla v bludišti, spěchala od jednoho do bělá rozpáleného zrcadla ke druhému, svou rtěnku viděla jako tisícínásobný rudý plamen v hořících stříbrných slujích, jimiž podivná hysterická žena, hodně jí podobná, následovala rychle krácejícího usmívajícího se muže. „Jen pojď!“ volal. Vpadli do malé, zatuchlé místnosti.

Stáli spolu na prahu místnůstky, kam chodil trpaslík večer co večer po celý rok. Stáli na místě, kde se každou noc trpaslík zastavil, než otevřel oči a spatřil před sebou *zázračný* obraz.

Aimee se s napřaženou rukou pomalu posunula do šeré místnosti.

Zrcadlo bylo vyměněné.

To nové zmenšovalo i normální lidi na docela maličké; snižovalo a rozmazávalo i vysoké lidi, a když se člověk přiblížil, zkroutilo ho ještě víc.

Aimee stála před ním a do hlavy se jí neodbytně vkrádala myšlenka, co asi zrcadlo, které zmenší velké lidi, když se sem postaví, co asi proboha udělá z trpaslíka, drobouckého trpaslíka, chmurného, vyplašeného a osamělého trpaslíka? Obrátila se a zavrávala. Ralph stál a díval se na ni. „Ral-phe,“ řekla. „Proboha, proč jsi to udělal?“

„Aimee, pojď zpátky.“ S pláčem běžela mezi zrcadly. Těžko hledala zakalenýma očima cestu ven, ale našla ji. Zastavila se na prázdném molu, otřela si

oči, rozběhla se jedním směrem, druhým a třetím a pak se zastavila. Ralph přišel za ní, něco jí povídal, ale slyšela ho jen jako vzdálený a cizí hlas hovořící pozdě v noci za stěnou.

„Nemluv na mě,“ řekla.

Po molu někdo přibíhal. Byl to pan Kelly ze střelnice. „Haló, vy tam, neviděli jste tu teď někdy takovýho mrňousa? Ten hlupák u mě šlohnul nabitou pistoli a zmizel, než jsem ho mohl popadnout! Pomůžete mi ho hledat?“

Kelly zmizel rychlým poklusem, strkal hlavu mezi plátěné boudy a hledal pod girlandami z rozpálených modrých, červených a žlutých žárovek.

Aimee se zapotácela a vykročila.

„Aimee, kam jdeš?“

Pohlédla na Alpha, jako by se byli — dva cizí chodci -právě střetli na rohu a vrazili do sebe. „Já mu asi půjdu pomoci hledat.“

„Stejně nic nesvedeš.“

„Ale aspoň se musím pokusit. Proboha, Ralphe, všechno je to moje vina! Neměla jsem volat Billiemu Fineovi! Neměla jsem objednávat zrcadlo a rozzuřit tě tak, až jsi udělal tohle! Neměla jsem chodit k panu Horovi a neměla jsem kupovat něco tak šíleného. Teď ho najdu, i kdyby to mělo být to poslední, co v životě udělám.“

Zavrávorala, tváře měla mokré slzami a tu si najednou všimla rozvlněných zrcadel před bludištěm a v jednom z nich spatřila Ralphův odraz. Nemohla od toho obrazu oči odtrhnout, fascinoval ji tak, že ztuhla a chvěla se s ústy dokořán.

„Aimee, co se děje? Na co ...“

Vycítil, kam se dívá, a otočil se, aby se podíval, co se děje. Oči se mu rozšířily.

Zamračil se zlostně do lesklého zrcadla.

Jakýsi strašný mrňavý ohava, sotva půl metru vysoký, s bledým obličejem rozplácnutým pod starodávným slamákem se na něj zamračil zpět. Ralph zůstal na sebe civět neschopen pohybu.

Aimee šla pomalu, pak přidala do kroku a nakonec se rozběhla. Běžela po prázdném molu a po celou dobu, co běžela, po ní házel vítr krápance horkého deště.

PLUKOVNÍK A TELEFON

A pak nastane ten den, kdy všude, všude kolem sebe uslyšíš, jak ze stromů padají jablka, jedno po druhém. Nejprve jedno tu, druhé tamhle a pak už tři a čtyři a pak devět a dvacet, až budou pršet v provázcích jako déšť a padat jako koňské podkovy do měkké tmavnoucí trávy; a ty budeš to poslední jablko na stromě; budeš čekat na vítr, aby tě pomalu odpoutal od oblohy a spustil níž a níž. Dávno před tím, než se dotkneš trávy, zapomeneš už, že někdy existoval nějaký strom nebo jiná jablka nebo léto a zelená tráva pod ním. Budeš padat do temnoty ...

„Ne!“

Plukovník Freeleigh zprudka otevřel oči a vzpřímil se v invalidním křesle. Studenou ruku dychtivě natáhl po telefonu. Ještě tu je! Zamrkal a na chvíli si ho přitiskl k hrudi.

„Takové sny nemám rád,“ řekl prázdnému pokoji.

Po chvíli zvedl rozechvělými prsty sluchátko, zavolal meziměstskou ústřednu, ohlásil číslo, čekal a přitom pozoroval dveře do ložnice, jako by se v kterémkoli okamžiku na něj mohla přiřítit otravná smečka synů, dcer, vnoučat, sester a doktorů a odnést mu tento poslední přepych, který v životě povolil svým chřadnoucím smyslům. Před mnoha dny — ne- bo snad léty — kdy jeho srdce bodalo jako dýka skrze žebra i maso, uslyšel zdola ty chlapce . . . jakpak se jmenovali? Charles, Charlie, Chuck, ano! A Douglas! A Tom! Už si vzpomíná! Volali mu dole z haly, ale protože jim zavřeli před nosem, odešli. Nesmíte se rozrušovat, řekl doktor. Žádné návštěvy, pamatujte, žádné návštěvy. Slyšel, jak hoši přecházejí ulici, viděl je a zamával jim. Taky mu zamávali. „Pane plukovníku . . ., pane plukovníku ...“ Ted' sedí opuštěný s šedivým škvrnětem srdce, které se tu a tam slabounce zatře-potá někde v hrudi. „Plukovník Freeleigh?“ zeptala se telefonistka. „Máte tu ten hovor. Mexiko, Erickson 3899.“

Nyní se ozval vzdálený, ale nekonečně zřetelný hlas:

„Bueno.“

„Jorge!“ vykřikl stařec.

„To je señor Freeleigh! Už zase! Vždyť to stojí moc peněz.“

„Ať stojí! Víte, co dělat.“

„Si. To okno?“

„Okno, Jorge, prosím vás.“

„Moment,“ řekl hlas.

A tisíce kilometrů odtud, v jižní zemi, v jedné kanceláři jisté budovy v té zemi se ozval zvuk kročejů, odcházejících od telefonu. Stařec se naklonil kupředu,

sluchátko pevně přitiskl k svrašťelému uchu, které se rozbolelo očekáváním příštího zvuku.

Okno se zvedlo.

Ach, povzdechl si stařec.

Zvuky z horkého, žlutého poledne v Mexiku stoupaly otevřeným oknem do čekajícího telefonu. Viděl, jak tam Jorge stojí a přidržuje sluchátko ven, ven do zářivého dne.

„Señore...“

„Ne, ne, prosím, vás. Nechtě mě poslouchat.“

Naslouchal houkání směsice kovových trubek, skřípotu brzd a vyvolávání pouličních prodavačů, kteří ze stánků nabízeli purpurově červené pomeranče a banány dozrálé v džungli. Nohy plukovníka Freeleigha, visící přes okraj invalidního křesla, začaly komíhat pohyby kráčejičího muže. Oči se pevně sevřely. Mnohokrát za sebou zhluboka nadechl, jako by chtěl zachytit vůni masa rozvěšeného ve slunečním jasu na železných hácích a posetého mouchami jako hrozinkami; vůni kamenných tříd, zvlhlých ranním deštěm. Dokázal ucítit sálavé slunce na zarostlých tvářích a bylo mu znova dvacet pět let, chodil a procházel se, díval se, usmíval, šťasten, že žije, čilý a opájející se barvami a vůní.

Někdo zaťukal na dveře. V rychlosti skryl telefon pod deku na kolenou.

Vstoupila sestra. „Dobrý den,“ pozdravila. „Vede se vám dobře?“

„Ano.“ Stařec odpověděl mechanicky. Téměř neviděl. Šok z obyčejného zaťukání na dveře byl tak silný, že dosud dlel v tom druhém městě, daleko odtud. Čekal, až se mysl přiřítí domů — musí tu být, aby odpovídala na otázky, hrála si na zdravého a byla zdvořilá. „Přišla jsem vám změřit tep.“ „Teď ne!“ řekl stařec. „Copak se někam chystáte?“ usmála se. Upřeně se na sestru zadíval. Nebyl nikde už deset let. „Půjčte mi zápěstí.“

Její prsty, přesné a tvrdé jako nožky kružítko, vyhmataly nemoc v jeho tepu.

„Co jste dělal, že jste se tak rozrušil?“ zeptala se. „Nic.“

Klouzala pohledem a zastavila se na prázdném telefonním stolku. V tom okamžiku, tři tisíce kilometrů odtud, slabě za-houkala trubka.

Vytáhla sluchátko zpod deky a přidržela mu je před obliče-jem. „Proč to děláte? Slíbil jste, že už nebudete. Škodí vám to ze všeho nejvíc, vždyť to víte. Nesmíte se rozrušovat a moc mluvit. Ti hoši, co tu kolem vás poskakovali...“

„Seděli tiše a poslouchali,“ ozval se plukovník. „Vyprávěl jsem jim o věcech, o kterých nikdy neslyšeli. Vyprávěl jsem jim o buvolech a o bizonech. Stálo to za to. O sebe nedbám. Byl jsem ve skutečném zápalu a žil jsem. Co na tom záleží,

jestli takové žití člověka zabije? Vždycky je lepší dostat rychlý zápal. A teď mi dejte ten telefon. Když nechcete povolit, aby ke mně přišli hoši a slušně tu seděli, mohu alespoň mluvit s někým zvenčí.“

„Nezlobte se, pane plukovníku. Váš vnuk se o tom bude muset dovědět. Zabránila jsem mu, aby vám vzal telefon už minulý týden. Teď se ale zdá, že mu to budu muset dovolit.“

„Tohle je můj dům, můj telefon. Já si vás platím!“ řekl.

„Chcete-li být v pořádku, nesmíte se rozčilovat.“ Přešla se židlí po pokoji. „A teď s vámi do postele, mladíku!“

Z postele znovu pohlédl k telefonu a nespustil z něj oči. „Odskočím na pár minut do krámu,“ řekla sestra. „A abych si byla jistá, že zas nebudete telefonovat, schovám vám křeslo do haly.“ Vyjela s prázdným křeslem ze dveří. Slyšel, že se zastavila dole u vchodu a že telefonuje z druhého aparátu. Že by volala Mexiko? Rád by byl věděl. Toho se neodvážil! Domovní dveře se zavřely.

Myslel na minulý týden v tomto osamělém pokoji a na tajné narkotizující hovory napříč pevninami, na zemské šíje, na džungle s deštivými pralesy, na náhorní plošiny, na jezera a hory . . hovory . . . hovory ... s Buenos Aires ... Limou ... Rio de Janeirem.

Nadzdvihl se v chladné posteli. Zítra bude telefon pryč! Že byl takový bláznivý nenasyta! Spustil křehké nohy jako ze slonoviny dolů z postele a bylo mu samotnému divné, jak jsou vysušené. Vypadaly jako něco, co mu přidělali k tělu, když jednou v noci spal, zatímco jeho mladší nohy odňali a spálili v kotelně. Během let ho zničili celého, oddělali mu ruce, paže i nohy a zanechali ho s náhražkami, které byly tak křehké a nepotřebné jako šachové figurky. A teď si pohrávali s něčím, co se nedalo tak snadno nahmatat — s pamětí; pokoušeli se odříznout dráty, které vedly zpět k minulým létům.

Klopýtavým během se dostal přes pokoj. Popadl telefon a stáhl ho s sebou v okamžiku, kdy sklouzl po stěně a dosedl na podlahu. Spojil se s meziměstskou — srdce v něm vybuchovalo, rychleji a rychleji, a v očích měl tmou. „Pospěšte si, pospěšte si!“

Cekal.

„Bueno?“

„Jorge, přerušili nás.“

„Nesmíte už volat, señore,“ řekl vzdálený hlas. „Volala mi sestra. Říkala, že jste těžce nemocný. Musím zavěsit.“

„Ne, Jorge! Prosím vás!“ stařec žadonil. „Poslouchejte mě. je to naposled. Zítřka mi vezmou telefon. Už nikdy nebudu moct volat.“

Jorge nic neříkal.

Stařec pokračoval. „Pro lásku Boží, Jorge! Nebo pro naše přátelství, pro ty zašlé časy! Vy nevíte, co to znamená. Jste starý jako já, ale můžete se hýbat! Já jsem se nepohnul už celých deset let!“

Upustil telefon a sebral ho jen s námahou. Strašná bolest mu svírala hrud'. „Jorge! Jste tam ještě, že?“

„Bude to naposled?“ zeptal se Jorge.

„Slibuji vám to!“

Tisíce kilometrů odtud dolehlo sluchátko na psací stůl. Znovu se ozval ten zřetelný, důvěrně známý zvuk kročejů, přerušení a — konečně — zdvihání okna.

„Poslouchej,“ šeptal stařec sám sobě.

A v novém slunečním jasu slyšel tisíce lidí a slabý, drkotavý zvuk kolovrátku, který vyhrával La Marimbu — panebože, to je nápěv do tance!

S očima pevně sevřenýma vztáhl stařec ruku, jako by si chtěl promítnout obrázky jakési staré katedrály, a jeho tělo ztěžklo masem, bylo mladší a pod nohama ucítil rozpálený chodník.

Chtěl říci: „Jste tam ještě, že? Jste v tom městě ve chvíli, kdy začíná siesta, obchody se zavírají a malí hoši vyvolávají *Lotería nacional para hoy!*, aby rozprodali losy. Jste tam všichni, lidé v tom městě. Nemohu uvěřit, že jsem vůbec kdy byl mezi vámi. Když člověk z nějakého města odejde, stává se město fantazií. Kterékoli město, New York, Chicago, i jeho obyvatelé se s odstupem zdají neskuteční. Zrovna jako já jsem neskutečný tady, v Illinoisu, v malém městečku na břehu klidného jezera. Všichni jsme si navzájem neskuteční, protože nejsme navzájem přítomní. Proto je dobré slyšet zvuky a vědět, že Mexiko je tam dosud a že se jeho obyvatelé pohybují a žijí. ..“

Seděl a sluchátko pevně tiskl k uchu.

A nakonec se ozval nejzřetelnější, nejméně pravděpodobný zvuk ze všech — zvuk zelené tramvaje zahýbající za roh — tramvaje obtížené hnědými, cizími, krásnými lidmi a zvuk dalších lidí, kteří běželi, s vítězným výkřikem naskočili, vyhoupli se na plošinu, zmizeli za rohem na skřípějících kolejích a byli unášeni pryč do sluncem rozpálené dálky, zanechávající za sebou jen zvuk smažících se *tortillas* na kamnech trhovců, anebo to snad byl jen sílící a slábnoucí šum a praskot statického vlnění na třech tisících kilometrech měděného vodiče...?

Stařec seděl na podlaze.

Čas plynul.

Dole v přízemí se pomalu otevřely dveře. Vešly lehké kroky, zaváhaly a pak se odvážíly vzhůru po schodech. Bylo slyšet přidušené hlasy.

„Neměli bychom sem chodit!“

„Vždyť vám říkám, že mi telefonoval. Hrozně návštěvy potřebuje. Nemůžeme ho nechat na holičkách.“

„Je nemocný!“

„To je! Ale řekl mi, abychom přišli, když je sestra pryč. Zůstaneme tam jen vteřinku, pozdravíme ho a ...“

Dveře ložnice se otevřely dokořán. Tři chlapci zůstali stát a hleděli překvapeně na starce sedícího na zemi.

„Pane plukovníku,“ řekl Douglas tiše.

V jeho mlčení bylo něco, co je přimělo zavřít ústa.

Blížili se k němu téměř po špičkách.

Douglas se sklonil a vyprostil telefon ze starcových prstů, které byly již téměř studené. Douglas zdvihl sluchátko k uchu a naslouchal. Přes praskot drátů uslyšel podivný, vzdálený, poslední zvuk.

Tři tisíce kilometrů odtud někdo zavřel okno.

A UŽ NIKDY NEPŘESTALO PRŠET

Hotel trčel jako dutá vysušená kost pod samým středem pouštní oblohy, kde od rána do večera slunce pražilo do střechy. A celou noc prochvívala každý pokoj vzpomínka na slunce jako přízrak dávného lesního požáru. Ještě dlouho po setmění zůstávala za okny tma, protože světlo s sebou přináší žár. Obyvatelé hotelu se raději poslepu šourali při stěnách chodeb v nekonečném hledání závanu chladnějšího vzduchu.

Majitel hotelu, pan Terle, a jeho dva jediní nájemníci, pan Smith a pan Fremley, kteří vypadali i páchli jako dva dávno vyschlé žvance tabáku, vysedávali toho večera dlouho na verandě. Do zvonkohry křesel, vrzajících ve tmě dopředu dozadu, lapali po dechu a snažili se rozhoupat vítr.

„Pane Terle ...? Nebylo by skvělé ..., kdybyste si mohl ... jednoho dne ... koupit klimatizaci...?“

Pan Terle zavřel oči a nechal se chvíli kolébat křeslem.

„Na něco takového nemám peníze, pane Smithi.“

Oba starí nájemníci zrudli rozpaky. Jednadvacet let už neplatili účet.

Po delší odmlce si teskně povzdechl pan Fremley. „Ale, proč to tady vlastně nezabalíme, nesebereme si svých pět švestek a nevypadneme někam do slušného města? Přestaneme se pařit, smažit a potit.“

„Kdo by si v liduprázdném městě koupil hotel?“ zeptal se tiše pan Terle. „Kdepak. My tu zůstaneme sedět a budeme čekat, čekat na náš veliký den, devětadvacátého ledna.“

Všichni tři se zvolna přestali houpat.

Devětadvacátého ledna.

Jediný den v roce, kdy se dešti uráčí pořádně zapršet.

„To nebudeme čekat dlouho.“ Panu Smithovi zazářily na dlani zlaté železničářské hodinky jako vlahá letní luna. „Devětadvacátého ledna bude za dvě hodiny a devět minut. Ale na tisíc kilometrů odsud nevidím ani mráček.“

„Přšlo každého devětadvacátého ledna od roku, kdy jsem se narodil!“ Pana Terleho samotného zarazilo, jak se rozkřikl. „Jestli to letos přijde o den později, nehodlám Pánubohu zavazovat tkaničky.“

Pan Fremley ztěžka polkl a rozhlédl se po poušti a kopcích na obzoru od východu na západ. „Myslíte ..., že by se sem mohla ještě někdy vrátit zlatá horečka?“

„Se zlatem je amen,“ řekl pan Smith. „A navíc se s vámi vsadím, že nezaprší. Nesprchne ani zítra, ani pozítří. Celý tenhle rok už nepadne ani kapka.“

Trojice mlčky zírala na velký, sluncem do oranžova sežehnutý měsíc, který jim nad hlavou vypaloval díru do nehybného nebe.

Po dlouhém mlčení se opět začali houpat, ještě zatrpkleji než předtím.

V prvních záchvěvech horkého jitřního vánku chrastily na oprýskané čelní stěně hotelu stránky kalendáře jako zteřelná hadí kůže.

Trojice obyvatel, palce zaháknuté pod kšandami na vyzáblých ramenou, připomínajících spíš věšák na klobouky, sešla bosky dolů a mžourala na přihloupě usměvavou oblohu. „Devětadvacátého ledna ...“

„Nikde ani kapička milosrdenství.“

„Den je ještě mladý.“

„Já už ale nejsem.“ Pan Fremley se otočil a zamířil dovnitř.

Trvalo pět minut, než se šilným dusnem chodeb doškokrtal do své horké, čerstvě upečené postele.

V poledne k němu nahlédl pan Terle.

„Pane Fremley.. .?“

„Jsme jak ubohoučké kaktusy na mizerné poušti!“ lapal pan Fremley po dechu a vypadalo to, jako by se jeho tvář měla každou chvíli snést v hrstce žhavého popela na hrubou prkennou podlahu. „Ale i ten nejbídnější kaktus musí dostat alespoň kapku vody, než se zase na rok do té zatracené výhně vrátí. Říkám vám, že jestli na té střeše neuslyším nic jiného než ptačí dráčky, už se ani nehnu, zůstanu tu ležet a umřu.“

„Nachystejte si prostou modlitbičku a paraple,“ vyzval ho pan Terle a po špičkách odešel.

Za soumraku na střeše dutě zazněl chabý pleskot kapek.

Z lůžka pana Fremleyho se vznesl truchlivý hlas.

„To není žádný déšť, pane Terle! To jenom vy stříkáte zahradnickou hadicí vodu ze studně na střechu! Děkuju vám za námahu, ale už toho nechť.“

Pleskot ustal. Ze dvorka se ozval povzdech.

Když se pan Terle za chvíli vracel do hotelu, vzduchem zasvištěl kalendář a dopadl do prachu.

„Čert vem devětadvacátý leden!“ houkl kdosi. „Dalších dvanáct měsíců čekat!“

Ve dveřích stál pan Smith. Otočil se, zašel dovnitř, vynesl na verandu dva zvětšelé kufrы a postavil je, až to buchlo.

„Pane Smithi!“ vykřikl pan Terle. „Po třiceti letech si nemůžete odejít jen tak!“

„V Irsku prý prší dvacet dní v měsíci,“ odsekl pan Smith. „Seženu si tam práci a budu chodit bez klobouku a otvírat pusu k nebi.“

„Nemůžete odejít!“ Pan Terle zoufale hledal záminku -a luskl prsty. „Dlužíte mi devět tisíc dolarů nájemného!“

Pan Smith sebou trhl. V očích se mu objevil bezmocný, dotčený výraz.

„Promiňte.“ Pan Terle sklopil hlavu. „Nemyslel jsem to tak. Podívejte — jeďte jen do Seattlu. Týdně tam naprší šest centimetrů. Zaplatíte mi, až budete mít čím, nebo na to zapomeneme. Ale udělejte pro mě něco — počkejte do půlnoci. Alespoň už pak bude chladněji. Uděláte si hezkou noční procházku do města.“

„Stejně se už do půlnoci nic nezmění.“ „Musíte věřit. I když je všechno v háji, musíte pořád ještě doufat, že se něco stane. Jenom tu tak se mnou postůjте, nemusíte si ani sedat, a myslете na déšť. To je to poslední, co po vás budu chtít.“

Na poušti si nepravidelné závany nočního vánku přehazovaly v drobných vírech písek. Pan Smith přehlížel obzor zarudlý západem slunce.

„A co si mám jako myslet? Dešti, ó dešti, přijď? Něco takového?“

„Cokoliv. Úplně co vás napadne.“

Pan Smith stál nehybně mezi svými odřenými kufry. Uplynulo šest minut. V soumraku bylo slyšet pouze dech obou mužů.

Nakonec se pan Smith sklonil, nasadil rozhodný výraz a chystal se sevřít rukojeti zavazadel.

V tu chvíli pan Terle zamžikal. Nachýlil se kupředu a přiložil si dlaň k uchu.

Pan Smith ztuhl s rukama na držadlech. V dálce za obzorem se ozval temný mrukot, provázený tichým, sotva slyšitelným lomozem. „Přichází bouřka!“ sykl pan Terle.

Pan Smith se zvedl na špičky a strnul. Nahoře se pan Fremley vztyčil na loži jako Lazar.

Pan Terle vyvaloval oči víc a víc, aby neuniklo nic z toho, co mělo přijít. Svíral zábradlí verandy jako kapitán lodi uvízlé v bezvětrí, který právě ucítil první záchvěv tropického větru, vonícího limetkami a ledovou kokosovou dření. Po bolestně napjatém chřípí ho jako po ústí doběhla rozžhaveného komína pohladil téměř neznatelný vánek. „Tamhle!“ vykřikl. „Podívejte.“

Nad nejvzdálenějším kopcem se objevil oblak, roztrásající perí ohnivého prachu a blížil se s bouřlivým rachotem a hřměním. Poprvé po dvaceti dnech se do údolí vřítelo auto, provázené pískotem, kvílením a hřmotem.

Pan Terle se neodvažoval na pana Smithe ani pohlédnout.

Pan Smith si vzpomněl na pana Fremleyho nahoře v pokoji a zvedl hlavu.

Pan Fremley vykoul a viděl, jak vůz před hotelem vydechl naposled a zhasl.

Auto totiž skutečně vydalo zvuk silně podobný smrtelnému chropotu. Přijíždělo z velké dálky po rozpálených sirnatých cestách, přes solné pláně opuštěné před deseti milióny let vlnami oceánu. A teď se tento originál Kissel z roku 1924, z nějž trčely roztřepené drátky jako vlasy kanibalů a jehož mohutná plátěná střecha překlopená za zadní sedadlo se roztekla do barvy mátové žvýkačky, zachvěl, jako by hodlal vypustit duši.

Stará dáma za volantem trpělivě vyčkávala a dívala se na trojici mužů a na hotel s výrazem: promiňte, můj přítel stůně; znám ho léta a v jeho posledním hodině musím zůstat s ním. Seděla tedy ve voze, čekala, až drobné záchvěvy ustanou a všechny kosti s úlevou znehybní na znamení, že poslední hodinka je u konce. Určitě seděla ještě o plnou minutu déle a naslouchala svému vozu. Vyzařovala tak neobyčejný klid, že se k ní pan Terle a pan Smith z verandy bezděčně naklonili. Konečně se na ně se smutným úsměvem otočila a zvedla ruku na pozdrav.

Pan Fremley si s překvapením všiml, že i jeho ruka se vysunuje z okna a mává v odpověď.

Pan Smith na pavlači zamumlal: „To je zvláštní. Není to bouřka. A přitom nejsem zklamaný. Jak je to možné?“

To už pan Terle sešel po cestičce k vozu.

„Mysleli jsme, že je to ... že jste ...“ Nedořekl. „Jmenuji se Terle, Joe Terle.“

Stiskla mu ruku a pohlédla na něj naprosto průzračnými zářivě modrými očima, připomínajícíma vodu, která někde tisíc kilometrů daleko roztála ze sněhu a došla až sem, pročištěná větrem i sluncem.

„Blanche Hillgoodová,“ řekla tiše. „Absolventka Grinnellovy akademie, učitelka hudby, svobodná, po třicet let dirigentka středoškolského pěveckého spolku a studentského orchestru v Green City v Iowě, dvacet let soukromá učitelka zpěvu a hry na harfu a piano. Teď jsem už měsíc v důchodu a žiji z penze. Dneska jsem vytrhla kořeny z rodné hroudy a mám namířeno do Kalifornie.“ „Vypadá to, že už odsud nikam nedojedete, slečno Hillgoodová.“

„Taky mám ten pocit.“ Dívala se, jak oba muži obezřetně krouží kolem vozu. Seděla jen tak zlehka, jako dítě na klíně revmatického dědečka. „Nemůžeme s tím něco udělat?“

„Z kol uděláme plot k zahrádce, z brzdového bubnu gong do jídelny a ze zbytku krásnou skalku pro kytičky.“

Z nebes zazněl hlas pana Fremleyho: „Je kaput? Povídám, je to auto kaput? Cítím to až sem! Poslyšte — už jsme dávno měli večereť!“

Pan Terle máchl rukou za sebe. „Slečno Hillgoodová, před vámi je Pouštní hotel Joea Terleho, otevřený šestadvacet hodin denně. Jedovaté plazy a ptactvo nebeské přihlaste v recepci, než se ubytujete. Hezky se vyspíte, zadarmiko, a ráno raníčko sešoupneme ze špalků forda a odvezeme vás do města.“

Přijala nabízenou dlaň a vystoupila z vozu. Stroj zasténal, jako by jí vyčítal, že ho opouští. Tiše, opatrně zaklapla dvířka.

„Jeden přítel mi odešel, ale druhý mi zůstal. Pane Terle, odnesl byste ji prosím vás do domu?“

„Ji, milostivá?“

„Promiňte, vždycky беру věci, jako by to byli lidé. Auto bylo nejspíš muž, protože mě vozilo z místa na místo. Ale harfa, to je přece žena, nemyslíte?“

Kývla k zadnímu sedadlu. Tam se k obloze zvedalo pouzdro jako prastará, do voluty kroucená kožená příď lodi roz-česávající vítr a tyčilo se nad řidičem, ať už se plavil tišinou pouště či rušnou městskou dopravou.

„Pane Smithi,“ ozval se pan Terle, „pomozte mi.“

Odvázali mohutný futrál a nesmírně opatrně ho mezi sebou zvedli.

„Co to tam máte?“ zahulákal shora pan Fremley.

Pan Smith škobrtl. Slečna Hillgoodová zalapala po dechu. Pouzdro se jim zakymácelo v rukou.

Uvnitř to tiše zadrnčelo čistými tóny. Uslyšel je i pan Fremley. Tato odpověď mu stačila. S otevřenou pusou přihlížel, jak průvod složený z dámy, obou mužů a přítelkyně v pouzdře mizí na prostorné verandě.

„Pozor!“ ozval se pan Smith. „Nějaký zatracený trouba tu nechal stát kufry...“ Zarazil se. „Zatracený trouba? Vždyť jsem to byl já!“

Pánové se na sebe podívali. Už se nepotili. Odněkud se objevil vítr, lehký vánek, který jim ovíval zátylky a obracel listy v pohozeném kalendáři.

„Moje kufry...,“ špitl pan Smith.

Všichni zašli dovnitř.

„Ještě trochu vína, slečno Hillgoodová? Už léta jsme neměli na stole víno.“

„Jenom kapičku, jestli smím prosit.“ Seděli ve světle jediné svíčky, ale i ta hřála jako pec. Vykřesávala jiskry z nefalšovaných stříbrných příborů a zachovalého porcelánu. Jedli, pili zteplalé víno a povídali si. „Co se s vámi dělo dál, slečno Hillgoodová?“ „Celý život,“ vyprávěla, „mě zaměstnávali Bach, Beethoven a Brahms, ani jsem nepostřehla, že je mi devětadvacet. Než jsem se vzpamatovala, bylo mi čtyřicet. A včera jedna-setmdesát. Ale ano, sem tam se objevil nějaký muž. Jenže obvykle přestal v deseti zpívat a ve dvanácti léhat. Vždycky jsem se totiž domnívala, že jsme se narodili, abychom se -tak či onak — naučili léhat, a nemohla jsem vystát, když se většina mužů šourala kolem mě se vším železem na Zemi v krvi. Nikdy jsem nepotkala mužského, který by vážil míň než půl tuny. Když mě mýjeli ti obchodníci v černých oblecích, měla jsem pocit, že kolem slyším drkotat pohřební vůz.“ „A co vy — vy jste nakonec odletěla?“ „Pouze v představách, pane Terle. Trvalo mi šedesát let, než jsem se konečně rozhoupala. Celou tu dobu jsem se chytala pikol, fléten a houslí, protože tečou vzduchem, víte, jako potoky a řeky tečou po zemi. Sjela jsem každý přítok a prozkoumala každý sladkovodní proud od Handela až po celou tu Straussovskou bandu. Dorazila jsem až sem pořádnou oklikou.“

„A co vás nakonec přimělo odejít?“ zeptal se pan Smith.

„Minulý týden se vám tak rozhlédnu kolem sebe a říkám si: Jen se podívej, vždyť létáš sama. Nikomu v Green City ve skutečnosti vůbec nesejde na tom, jestli létáš nebo do jakých výšek. Vždycky slyšíš jenom ‚Moc pěkné, Blanche‘,

nebo Děkujeme za kulturní vložku na rodičovském sdružení, slečno Hillgoodová'. Ale ve skutečnosti nikdo neposlouchá. A když jsem kdysi dávno vykládala o Chicagu nebo o New Yorku, lidi mě plácali po rameni a smáli se. 'Proč byste měla být malá žabička ve velkém rybníku, když můžete být největší žába v Green City!' Já zůstávala, zatímco lidé, kteří mi udíleli rady, se buď odstěhovali nebo zemřeli nebo obojí. A zbytek měl v uších vosk. Minulý týden jsem se konečně oklepala a povídám si: 'Tak moment! Odkdy mají žáby křídla?','

„Takže teď máte namířeno na západ?“ zeptal se pan Terle.

„Možná budu hrát ve filmu nebo v tom orchestru pod hvězdami. Prostě musím konečně někde hrát pro někoho, kdo mě uslyší a bude doopravdy poslouchat...“

Seděli mlčky v horkém šeru. Pověděla jim všechno, ať už to znělo nebo neznělo hloupě, tiše se napřímila a opřela se vzadu o opěradlo.

Nahoře někdo zakašlal.

Slečna Hillgoodová ho uslyšela a vstala.

Panu Fremleymu chvíli trvalo, než rozlepil víčka a rozeznal ženskou postavu, která se k němu skláněla a pokládala vedle zvaleného lůžka ták.

„O čem si to tam pořád vykládáte?“

„Později se vrátím a povím vám to slovo od slova,“ řekla slečna Hillgoodová.

„Teď se najezte. Ten salát je moc dobrý.“ Zamířila ke dveřím.

Spěšně se zeptal: „Zůstanete u nás?“

Zastavila se a snažila se rozeznat ve tmě výraz jeho zpoceného obličeje. Neviděl jí ani na ústa, ani do tváře. Chvilku mlčky postála a pak sešla ze schodů.

„Určitě mě neslyšela,“ zabručel pan Fremley.

Ale věděl, že tomu tak není.

Slečna Hillgoodová prošla halou a v šeru šmátrala po západkách na stojícím koženém pouzdře.

„Musím vám zaplati za večeri.“ „Jste hostem podniku,“ řekl pan Terle.

Do tmy se zalesklo zlato.

Oba mužové napjatě poposedli. Mžourali na starou dámu, nad níž se tyčil srdcovitý tvar velikánského nástroje. Z blyštivého podstavce zdobeného holoubky na ně shlížela mírná řecká tvář s gazelíma očima s týmž nebeským klidem jako slečna Hillgoodová pod ní.

Oba muži po sobě vrhli úzkostný pohled, jako by oba uhodli, co vzápětí přijde. Rychle přeběhli halu, těžce oddychující usedli na samý krajíček rozžhavené sametové pohovky a utírali si zavlhlými kapesníky obličeje.

Slečna Hillgoodová si přitáhla židli, sklonila si zlatou harfu zlehka k rameni a přiložila prsty ke strunám.

Pan Terle se nadechl rozpáleného vzduchu a čekal.

Verandou náhle přeběhl *závan* větru z pouště a opřel se do křesel, až se rozhoupala jako loďky na noční hladině jezera.

Pan Fremley zavolal shora vyčítavě: „Co se to tam dole děje?“

A pak se ruce slečny Hillgoodové pohnuly.

Přejela prsty po prosté tapiserii strun od oblouku u svého ramene ke krásným, byť nevidomým očím řecké bohyně na sloupku a zase zpátky. Na okamžik znehybněla a nechala tóny stoupat sálajícím horkem do prázdných pokojů.

Pokud pan Fremley nahoře něco křičel, nikdo ho neslyšel. Neboť pan Terle a pan Smith spěšně vyskočili a s bouří v hrudi zkameněli ve stínech, neslyšíce nic než divý tlukot vlastního srdce a vyděšené supění vzduchu z plic. S vytřeštěnými očima a pootevřenými ústy, posedlí jakýmsi čirým šílenstvím, zírali na ty dvě ženy před sebou, slepou Múzu, hrdě se vypínající na zlatém pilíři, a tu druhou, která s něžně přivřenými očima vztahovala drobné ruce do prostoru.

Jako děvčátko, pomysleli si oba bláznivě, jako děvčátko, které natahuje ruce z okna, aby ucítilo — co ? No ano, jistě, jistě!

Aby do dlaní zachytilo déšť.

Ozvěna první spršky zanikla daleko na cestičkách a v okapech.

Pan Fremley se vztyčil na posteli, jako by ho zvedly vlastní uši.

Slečna Hillgoodová hrála.

I když tu hudbu nepoznávali, slyšeli ji za svůj dlouhý život tisíckrát, slova nešlová, melodie nemelodie. Hrála, a s každým kmitnutím prstů pleskal temným hotýlkem déšť. Chladil otevřená okna, smáčel spečená prkna verandy. Dopadal na střechu, na syčící písek, na zrezivělé auto a prázdnou stáj a uschlé kaktusy na dvorku. Umýval okenní tabule, splachoval prach, plnil plechové sudy pod okapy a do dveří zavěšoval záclony z korálků, které se rozhrnou a zašeptají, když jimi projdete. Ale především něžně chladil pana Smithe a pana Terleho. Jeho hebká tíha a tlak je tiskly níž a níž, až se nakonec znovu posadili. Jak je pleskal do tváří a koulel se jim po čele, přiměl je zavřít oči i ústa a zastít si obličej rukama. Cítili však, že se jim hlavy zaklánějí a dovolují dešti dopadat, kam se mu zlíbí.

Ten prudký příval trval minutu, pak zvolna ochaboval, jak prsty stále pomaleji klouzaly po předivu strun, vrátil se v několika posledních poryvech a ustal.

Harfa zavěšila do vzduchu poslední akord, fotografii, na níž zachycený výboj blesku osvětlí na vteřinu miliardu kapek v jejich pádu. Blesk pohasl. Tmou dopadaly do ticha poslední kapky.

Slečna Hillgoodová stáhla ruce ze strun, ale oči nechávala zavřené.

Pan Terle a pan Smith se naopak překvapeně rozhlédli a viděli, že ty dvě podivuhodné ženské na protější straně haly přečkaly bouři netknuté a suché.

Celí se chvěli. Naklonili se kupředu, jako by chtěli promluvit. Vyhlíželi bezmocně a nevěděli, co v tu chvíli počít.

Vtom jim napověděl osamělý zvuk nesoucí se shora hotelovou chodbou. Oba vzhlédli a naslouchali.

Pan Fremley.

Pan Fremley ve svém pokoji tleskal.

Panu Terlemu trvalo pět vteřin, než si uvědomil, co se děje. Šťouchl do pana Smithe a sám začal bušit dlaněmi o sebe. Snažili se ze všech sil. Výbuchy potlesku roznášela ozvěna hlubinami hotelu, narážela do stěn, zrcadel a oken a pokoušela se vysvobodit z uzavřených prostor.

Slečna Hillgoodová zamžikala, jako by ji takhle nová bouře zastihla pod širým nebem nepřipravenou. Pánové pořádali vlastní koncert. Plácali tak náruživě, až se zdálo, že mají hrsti plné kapslíků. Pan Fremley něco křičel. Nikdo ho neslyšel. Ruce od sebe odskakovaly a opět se srážely, až otékaly prsty. Konečně se oběma staříkům rozbušilo srdce a zkrátil dech. Složili dlaně do klína.

Pan Smith vstal, s očima upřenýma na harfu vyšel ven a přinesl si kufry. Zastavil se pod schodištěm v hale a dlouze se zadíval na slečnu Hillgoodovou. Pohlédl na její opuštěné zavazadlo, stojící u prvního schodu. Znovu se otočil na ni a tázavě zvedl obočí.

Slečna Hillgoodová přejela zrakem harfu, kuffík, pana Terleho a znovu pana Smithe. Přikývla.

Pan Smith se sklonil, zastrčil si vlastní kuffík pod paži, uchopil její kufr do volné ruky a pomalu se vydal vlídným šerem vzhůru. Slečna Hillgoodová opět přiložila harfu k rameni, a zda hrála do rytmu jeho kroků nebo on přizpůsobil krok tempu její melodie, to se v tu chvíli nedalo poznat.

V polovině cesty potkal pana Fremleyho, který se šoural ve vybledlém županu dolů.

Oba chvíli postáli a dívali se dolů do haly na muže ve stínech na protější straně a na dvě ženy pod sebou, z nichž neviděli nic než pohyb a zlatý třpyt. Oba však

mysleli na totéž. Na líbezný tón harfy a na to, že ode dneška budou večer co večer naslouchat pleskotu chladivého deště. Už nebude třeba kropit střechu zahradnickou hadicí. Stačí jen sedět na verandě nebo ležet v posteli a poslouchat, jak padá ... padá .. . padá...

Pan Smith pokračoval vzhůru, pan Fremley se vydal do haly.

Harfa, harfa. Naslouchejte, poslouchejte! Padesát let sucha skončilo. Nadešel dlouhý čas dešťů.

JAK LAZAR ŽIJÍ NĚKTEŘÍ

Nebudete asi věřit mému vyprávění, jak jsem přes šedesát let čekala na vraždu, jak jsem celou svou ženskou duší doufala, že k ní dojde, a jak jsem ani prstem nehnula, abych jí zabránila, když se konečně přiblížila na dosah. Anno Marie, říkala jsem si, věčně nemůžeš být ve střehu. Vražda po deseti tisících dnů je už víc než překvapení, to je zázrak.

„Chyť mě! Vidíš, že padám!“

Hlas paní Harrisonové.

Slyšela jsem ho někdy za to půlstoletí šeptat? Nebo vždycky jen křičel, ječel, dožadoval se, vyhrožoval?

Ano, vždycky.

„Pojď, maminko. Už to jde, maminko.“

Hlas jejího syna Rogera.

Slyšela jsem ho za všechna ta léta pozvednout se k zareptání, k odporu nebo jen k náznaku hašteřivosti?

Ne. Vždycky stejný, milující tón.

Dnes dopoledne, které bylo navlas stejné jako všechna první dopoledne, přijeli v ohromném černém pohřebním voze na každoroční letní byt do Green Bay. No ovšem, už strká dovnitř ruku a vytahuje figurínu z výkladní skříně, prastarý pytlík kostí a talkového prášku, který se nazývá — a to je hrubý kanadský žertík — matka.

„Opatrně, maminko.“

„Tiskneš mě, že budu mít modřinu!“

„Promiň, maminko.“

Pozorovala jsem z okna jezerního pavilónku, jak ji strká v invalidním vozíčku po cestičce a jak ona třímá napřaženou hůl jako mušketu a chystá se rozdrtit každou nepřízeň osudu, která by se jim snad chtěla připlést do cesty.

„Pozor, ne abys zajel do záhonu! Ještě že jsme si to nakonec rozmysleli s tou Paříží! Co by sis se mnou počal v tom blázinci. Nemrzí tě to, vid’?“

„Ne, maminko.“

„Do Paříže se podíváme příští rok.“

Příští rok ... příští rok ... žádný rok, slyšela jsem někoho reptat. Samu sebe — a mé prsty drtily okenní parapet. Protože tohle jsem slyšela už téměř sedmdesát let slibovat chlapci, mladíkovi, muži — lučnímu koníkovi a teď živoucí kudlance nábožné v mužské podobě, jíž se stal, jak tlačil tu věčně zmrzlou a do kožešin zahrabanou ženu kolem verand hotelů, na nichž se kdysi dávno třepotaly papírové vějíře jako orientální motýli v rukou slunících se dam.

„Tak maminko, tady ve vilce ...“, jeho slabý hlas se ztrácel víc a víc, věčně mladý ve stáří, věčně starý i v nejútlejším mládí.

Kolik jí teď asi je? přemýšlela jsem. Devadesát osm, ne, devadesát devět žlučovitých let. Připomíná strašidelný film promítaný každoročně znovu, protože zábavní fondy hotelu nestačí na nákup nového, který by běžel po večerech ve vločkách křidel nočních můr.

A tak jsem se v duchu vrátila monotónním opakováním příjezdů a odjezdů k době, kdy se kladly základy hotelu v Green Bay a kdy slunečníky byly listově zelené a citrónově žluté. Bylo mu pět let, ale oči měl už tehdy staré, moudré a unavené.

Stál na trávě u pavilónku, a když jsem k němu přišla, pozoroval slunce a pestré praporky.

„Nazdar,“ řekla jsem.

Jen se na mě podíval.

Zaváhala jsem, dala jsem mu babu a rozběhla jsem se.

Ani se nehnul.

Vrátila jsem se a bouchla jsem ho znova.

Podíval se na rameno, kde jsem se ho dotkla, už by se byl rozběhl za mnou, ale vtom se z dálky ozval její hlas.

„Rogere, neumaž si šaty!“

A tak se loudavě vrátil k jejích vilce, ani se neohlédl.

Tehdy jsem ho *začala* nenávidět.

Slunečníky se vystřídaly v tisíci letních barev, srpnové vánky odnesly celé roje motýlích vějířů, pavilón vyhořel a na jeho místě postavili nový, navlas stejný, jezero se seschlo jako švestka a stejně tak se má nenávisť měnila, narůstala, ustoupila lásce, vrátila se a pak se s léty zmírnila.

Pamatuji se, že když mu bylo sedm let, přijeli v kočáře, vlasy měl tehdy dlouhé, až mu padaly na vystouplá nervózní ramena. Drželi se za ruce a ona říkala: „Jestli budeš letos moc hodný, napřesrok pojedeme do Londýna. Nebo nejpozději za dva roky.“

Prohlížela jsem si jejich obličej, porovnávala jsem jejich oči, ústa, a když tehdy v létě přišel jednou v poledne pro sodovku, šla jsem mu naproti a vykřikla jsem: „To není tvoje maminka!“

„Cože?“ Zděšeně se rozhlížel, co kdyby byla někde poblíž.

„Není to ani tvoje tetička, ani babička!“ křičela jsem. „Je to čarodějnice a ukradla tě, když jsi byl miminko. Nevíš, kdo je tvoje maminka a tatínek. Vůbec nevypadáš jako ona. Hlídá tě, aby za tebe dostala miliónové výkupné od nějakého vévody nebo krále, až ti bude jednadvacet!“

„Neříkej to!“ křičel.

„Proč ne?“ odsekla jsem. „Co sem vlastně lezeš? Nesmíš dělat tohle a tamhleto, nesmíš si hrát, nic s tebou není. Děláš jen to, co řekne a chce ona. Vím o ní všechno! O půlnoci visí v černých šatech v ložnici ze stropu hlavou dolů!“

„Neříkej to!“ Byl bledý a vyděšený.

„Proč to nemám říkat?“

„Protože,“ potáhl, „je to pravda.“

A tryskem vyběhl ze dveří.

Do příštího léta jsem ho už nespátřila. A pak jen jednou, krátce, když jsem nesla čisté prádlo do jejich vilky.

To léto, kdy nám oběma bylo dvanáct[^] jsem ho na nějaký čas přestala nenávidět.

Stál před pavilónkem, zavolal na mě, a když jsem vyhlédla, řekl docela vážně: „Anno Marie, až mi bude dvacet a tobě taky, vezmu si tě.“

„A kdo ti to dovolí?“ zeptala jsem se.

„Já to dovolím, aby sis mě vzala,“ řekl. „Pamatuj si to, Anno Marie. Počkáš na mě, vid’? Slib mi to.“

Kývla jsem hlavou. „Ale co ...“

„Ta už tu nebude,“ řekl trdnomyslně. „Je stará. Je hrozně stará.“

Pak se otočil a odešel.

Následující rok nepřijeli na letní byt. Říkalo se, že je nemocná. Každý večer jsem se modlila, aby umřela.

Ale o dva roky později tu byli zas a pak každý rok, až už bylo Rogerovi i mně devatenáct a pak konečně dvacet, a tehdy došlo k jedné z řidkých návštěv restaurace, které za všechna ta léta podnikli. Přišli spolu, ona už na vozíku, zachumlá-na do kožešin hlouběji než dřív a její obličej byl bílý prach a zmuchlaný pergamen.

Loupla po mně očima, když jsem před ni stavěla zmrzlinový pohár, a loupla očima po Rogerovi, když říkal: „Maminko, rád bych tě seznámil s ...“

„Neseznamuji se s děvčaty, která obsluhují v restauraci,“ řekla. „Vím, že existují, že pracují a že berou peníze. Ale jméno hned zapomenu.“

Po kousíčkách uždibovala lžičkou zmrzlinu, po malých ždibkách, a Roger seděl a vůbec se zmrzliny nedotkl.

Toho roku odjeli o den dřív než obvykle. Viděla jsem Ro-gera platit účet v recepci. Podal mi ruku na rozloučenou a já jsem si nedokázala odpustit poznámku: „Něco jsi zapomněl.“

Poodstoupil, pak se otočil, přejížděl po kapsách.

„Zavazadla jsou v pořádku, účet jsem zaplatil, peněženku mám, ne, myslím, že je to všechno,“ řekl.

„Rogere,“ řekla jsem, „je mi dvacet. Tobě taky.“

Prudce mě chytil za ruku, jako by padal z paluby lodi, a já šla od něj a nechala jsem ho bez pomoci se utopit.

„Ještě rok, Anno! Nejvýš dva tři!“

„Ne,“ řekla jsem zničeně.

„V krajním případě čtyři! Doktor říká ..“

„Doktoři nevědí, co vím já, Rogere. Ta bude žít věčně. Přežije tebe i mě a ještě naše pohřby pořádně zapije.“

„Anno, je nemocná! Panebože, už to nemůže dlouho trvat!“

„Ta vydrží, protože my jí dáváme sílu. Ví, že chceme, aby umřela. To jí dává vůli všechno přežít.“

„Já nemůžu takhle mluvit, já nemůžu!“ Popadl kufry a vykročil do haly.

„Nebudu čekat, Rogere,“ řekla jsem.

Ve dveřích se otočil a podíval se na mě tak bezbranně, bledý jako motýl připíchnutý na stěně, že jsem to nedokázala opakovat.

Dveře se zabouchly. Léto skončilo.

Příští rok přišel Roger rovnou k nálevnímu pultu a řekl: „Je to pravda? Kdo je to?“

„Paul,“ odpověděla jsem. „Znáš ho. Jednou tenhle hotel povede. Vezmeme se na podzim.“

„To tedy nemám moc času,“ řekl Roger.

„Už je pozdě,“ řekla jsem, „už jsem mu dala slovo.“

„Dala slovo! Co je mi po tom! Nemáš ho ráda!“

„Myslím, že mám.“

„Myslíš! Co myslíš, je jedna věc, a co víš, je druhá. Víš, že máš ráda mě!“

„Vážně, Rogere?“

„Přestaň o tom tolik uvažovat! Víš moc dobře, jak to je! Anno, budeš nešťastná!“

„Takhle jsem taky nešťastná,“ řekla jsem.

„Anno, prosím tě, Anno, počkej!“

„Čekala jsem hodně dlouho. Ale vím, co se stane.“

„Anno!“ Vyhrklo to z něj, jako by na to byl právě přišel. „Co kdyby — co kdyby umřela letos v létě?“

„Neumře.“

„Ale co kdyby, co kdyby se jí přitížilo za tyhle dva měsíce . . .“ Zkoumal výraz mého obličeje. Pak to zkrátil. „Za měsíc, Anno, za čtrnáct dní, slyšíš, co kdyby umřela za dva týdny, mohla bys počkat, vzala by sis mé?“

Dala jsem se do pláče. „Prosím tě, Rogere, vždyť jsi mě nikdy ani nepolíbil. To není možné.“

„Pověz mi, kdyby umřela za týden, ode dneška za sedm dní . . .“ Chytil mě za ruce.

„Kdo mi to zaručí?“

„Já to zaručím! Přisahám, že do týdne umře, jinak tě víckrát nebudu obtěžovat!“

Širokým pohybem rozrazil síťové dveře a vyběhl do dne, který mi najednou připadal příliš jasný.

„Rogere, to nesmíš . . .“, vykřikla jsem.

Ale moje duše volala, Rogere: udělej něco, udělej cokoli, ať už to jednou začne nebo skončí.

Tehdy jsem v noci na lůžku přemýšlela, jakým způsobem se dá člověk zavraždit, aby se na to nepřišlo. Myslí Roger, který v té chvíli byl ode mě asi sto metrů, na totéž? Vypraví se zítra do lesa na muchomůrky, které jsou k nerozeznání od jedlých hub? Anebo šlápne na plyn, až pojedou autem, a v zatáčce otevře dvířka na její straně? Viděla jsem tu voskovou ježibabí figurínu, jak letí

vzduchem v nádherném oblouku, a rozpleskne se směšně jako burský oříšek někde na dubě, na jilmu, na javoru. Posadila jsem se na posteli a smála jsem se, až mi tekly slzy. A se slzami v očích jsem se znovu rozesmála. Ne, tak ne, říkala jsem si, vymyslí něco lepšího. V noci ji lupič vyděsí k smrti, smrt se jí už nepustí a bába se zadusí strachem.

A pak mě napadla ta nejčernější, nejstarší a nejdětinštější myšlenka. Je jen jeden způsob, jak se zbavit ženské, která má ústa od krve. Vždyť ona není žádná příbuzná, ani tetička ani prababička, proč jí znenadání nevrazit dýku do srdce.

Slyšela jsem ji zaječet. Bylo to tak nahlas, že všichni noční ptáci vyletěli z úkrytů a zakryli hvězdy.

Lehla jsem si. Anno Marie, jsi křesťanka, napadlo mě. A chceš zabít? Chci, proč bych nezabila vraha, ženu, která zaškrtila dítě v kolébce a od té doby mu neuvolnila smyčku? Chudák, jak je hrozně bleďý, nikdy v životě volně nevydechl.

Pak se mi v hlavě mimoděk vynořily verše staré básně. Kde jsem je četla nebo kdo je napsal nebo jestli jsem je napsala sama za ta léta přemýšlení, to jsem nevěděla. Ale verše byly tu a četla jsem je ve tmě:

Jak Lazar žijí někteří

v hrobce živobytí

a vycházejí v pozdním čase do špitálů nočních

a šerých mární“

Řádky zmizely. Na chvíli jsem si je nedokázala vybavit, ale pak jsem je zas nedokázala setřást, protože se objevily samy od sebe. Ze tmy vystoupil poslední zlomek:

Je lip, když na severním nebi chladný oblak zříš, než když jak slepec strneš v tupém prokletí. Když Rio ztratils, dej lásku arktickému objetí. Ó Lazare věkuvěčný, vyjdi již!

Tady báseň končila a přestala mě trápit. Konečně jsem usnula neklidným spánkem a doufala jsem, že ráno přinese dobré a rozhodné zprávy.

Druhý den jsem ho viděla tlačit vozík po molu a napadlo mě: To je ono! *Zmizí* a najdou ji za týden někde na břehu, vyplave jako mořská příšera, samá hlava a žádné tělo.

Den přešel. Tak zítra už určitě, říkala jsem si...

Minul druhý den toho týdne, třetí, čtvrtý a ještě pátý a šestý, a sedmý den letěla jedna pokojská po cestičce a křičela jako pominutá.

„To je hrůza, hrůza!“

„Paní Harrisonova?“ vykřikla jsem. S hrůzou jsem si uvědomila, že se proti své vůli usmívám.

„Kdepak, její syn! Pověsil se!“

„Pověsil se?“ Opakovala jsem nesmyslně a omámeně jsem si uvědomila, že jí vysvětluji: „Ne, on nechtěl umřít, on chtěl...“,“ zakoktala jsem se. Zmlkla jsem, protože pokojská mi svírala paži a táhla mě s sebou.

„Odřízli jsme ho, díky Bohu ještě žije, rychle, pojďte na pomoc!“

Ještě žije? Ještě dýchá, to ano a všechna další léta se pohyboval, to ano, ale nežil.

Jeho pokus o únik přežila ona a načerpala z něj sílu. A nikdy mu nezapomněla, že chtěl utéct.

„Co to má znamenat, co to má znamenat?“ ještě dnes slyším, jak na něj křičela, když jsem vběhla do dveří vilky, kde ležel se zavřenýma očima, ochablý, rukama si ohmatával krk. „Co tím chceš dokázat, co, co?“

A když jsem se tam na něj dívala, pochopila jsem, že chtěl utéct od nás od obou, obě jsme pro něj byly břemenem. Po nějakou dobu jsem mu to také neodpustila. Ale cítila jsem, že má stará zášť vůči němu se proměnila v jakousi tupou bolest ve chvíli, kdy jsem se vrátila a běžela pro doktora.

„Co to má znamenat, co je to za hloupost?“ křičela ona.

Paula jsem si vzala na podzim téhož roku. Pak léta rychle protékala tenkým hrdlem času. Roger si rok co rok přišel jednou sednout do restaurace, dal si mátovou

zmrzlinu, jedl ji rukama, které připomínaly splasklé rukavice, a nikdy už mě neoslovil jménem ani nepřipomněl dávný slib.

V těch stovkách měsíců, které mezitím uběhly, mě občas napadlo, jen kvůli němu, ne pro někoho jiného, že se někdy nějak musí vzchopit a zničit tu dračici s odporně odulým obličejem a s rukama ze šupinaté rzi. Protože to musí udělat jedině Roger, jedině on a jedině pro sebe.

Letos už určitě, myslela jsem si, když mu bylo padesát, padesát jedna, padesát dva. Po sezóně jsem se občas přistihla, jak prohlížím chicagské noviny s nadějí, že tam najdu obrázek, jak leží rozkuchaná jako ohavné žluté kuře. Ale nic, nic, nic...

Než se tu dnes objevili, už jsem na ně skoro zapomněla. On už je hrozně starý, vypadá spíš jako přestárlý manžel než jako syn. Je vypálená šedá socha s vybledle modrýma očima, bezzubými ústy a pěstěnými nehty, které vypadají silnější, protože všechno maso kolem se vysušilo.

Dnes v poledne chvíli otálel venku - - osamělý šedivý jestřáb bez křídel pozorující oblohu, k níž se nikdy nevznesl ani nedoletěl — pak vešel dovnitř a oslovil mě zvýšeným hlasem.

„Proč jsi mi to neřekla?“

„Co jsem ti neřekla?“

„Jedna pokojská se zmínila, že tvůj manžel zemřel už před pěti lety! Měla jsi mi to říct!“

„No co, tak to víš teď,“ odpověděla jsem.

Pomalů se posadil. „Panebože,“ řekl, pustil se do zmrzliny a se zavřenýma očima ji převaloval v ústech, „jak je to hořké.“ Po dlouhé odmlce pokračoval: „Anno, nikdy jsem se neptal. Měli jste děti?“

„Ne,“ odpověděla jsem. „Ani nevím proč. Asi se to už nikdy nedovím.“

Nechala jsem ho sedět a šla jsem mýt nádobí.

V devět večer jsem zaslechla, že se někdo směje u jezera. Neslyšela jsem, že by se Roger byl někdy od dětských let zasmál, takže mě nenapadlo, že by to byl on, až do chvíle, kdy se otevřely dveře, dovnitř se vpotácel Roger neschopný se ovládnout a smál se, až skoro plakal. „Rogere!“ zeptala jsem se. „Co se děje?“

„Nic! Vůbec nic!“ vykřikoval. „Všechno je v nejlepším pořádku! Velké pivo, Anno! A jedno pro tebe! Napij se se mnou!“

Popíjeli jsme, on se smál, šibalsky mrkal a najednou úplně ztichl. A jak se stále ještě usmíval, vypadal najednou nádherně mladě.

„Anno,“ šeptal rozjařeně a nakláněl se přes stůl, „víš ty co? Zítřka letím do Číny! Odtamtud do Indie! Pak do Londýna, do Madridu, do Paříže, Berlína, Říma, do Mexika!“

„Vážně, Rogere?“

„Vážně,“ řekl. „Letím, letím, letím ne letíme, letíme, letíme, jenom já, Roger Bidwell Harrison, já, já, já!“

Podívala jsem se na něj, on klidně můj pohled opětoval, ale já jsem asi zatajila dech. Protože tehdy jsem pochopila, co konečně dnes udělal, teď, před několika minutami.

Ale ne, to moje rty zavraždily.

Ale ano, ano, odpověděly mi jeho oči, neuvěřitelný zázrak nad *zázraky* po všech těch létech čekání. Konečně dnes. Konečně.

Nechala jsem ho mluvit. Z Říma poletí do Vídně a do Stockholmu, za čtyřicet let si nashromáždil tisíce jízdních řádů, letových řádů a hotelových prospektů, znal čas přílivu i odlivu, odjezdy a příjezdy všeho na vodě i ve vzduchu.

„Ale víš, co bude nejlepší,“ řekl nakonec, „pojeď se mnou, Anno. Našetřil jsem spoustu peněz, nenech se přemlouvat! Anno, pověz mi, pojeděš?“

Pomalu jsem obešla pult a sledovala jsem se v zrcadle — sedmdesátiletá žena, která jde na večírek s půlstoletým zpožděním.

Sedla jsem si vedle něj a zavrtěla jsem hlavou.

„Podívej, Anno, proč ne, nemáš k tomu důvod!“

„Mám,“ odpověděla jsem. „Kvůli tobě.“

„Kvůli mně? Na mě se neohlíže!“

„Ba ne, Rogere, musím.“

„Anno, mohli bychom se mít spolu báječně . . .“

„Taky myslím. Ale, Rogere, vždyť jsi byl ženatý sedmdesát let. Teprve teď jsi neženatý. Přece se nechceš obratem oženit znovu?“

„Myslíš?“ zeptal se a víčka se mu chvěla. „Nechceš, věř mi, že nechceš. Zasloužíš si alespoň na chvíli někam vyjet sám, aby ses podíval do světa, abys poznal, kdo je Roger Harrison. Zasloužíš si chvíli odloučení od žen. Až objedeš svět a vrátíš se sem, bude čas myslet na jiné věci.“

„Když myslíš ...“

„Ne. Nesmíš udělat nic, co já myslím nebo vím nebo ti říkám. Ode dneška si musíš říkat ty, co máš vědět, na co se podívat, co dělat. Jeď a měj se skvěle. A jestli to dokážeš, buď šťastný.“

„Budeš tu na mě čekat, až se vrátím?“

„Čekat už neumím, ale budu tady.“

Vykročil ke dveřím, ale zastavil se a pohlédl na mě, jako by ho překvapila nová otázka, která se mu náhle vynořila v hlavě.

„Anno,“ řekl, „kdyby se tohle všechno bylo stalo před čtyřiceti, před padesáti lety, byla bys tehdy odjela se mnou? Byla by sis mě opravdu vzala?“

Neodpověděla jsem.

„Anno?“ zeptal se.

Dlouho jsem otálela s odpovědí: „Jsou otázky, které by se nikdy neměly klást.“

Protože, pokračovala jsem v duchu, na ně nejsou odpovědi. Když jsem tak přehlížela zpět ta léta u jezera, nedokázala jsem si je vybavit, takže jsem nemohla říct, zda bychom byli spolu šťastni. Možná že jsem už jako dítě vycítila to nemožné v Rogerovi a zajala jsem to nemožné, a tudíž vzácné do svého srdce prostě proto, že to bylo nemožné a vzácné. Byl snůlkou odcházejícího léta lisovanou ve staré knize, která se jednou za rok vytáhla, otevřela a obdivně

prohlédla, ale bylo něco víc? Kdo ví? Já určitě ne za tak dlouhý den a tak pozdě večer. Život jsou otázky, ne odpovědi.

Roger přistoupil docela blízko, aby mi mohl číst v obličeji i v myšlenkách, když jsem o tom uvažovala. Před tím, co uviděl, odvrátil pohled a zavřel oči. Pak mě vzal za ruku a přitiskl si ji na tvář.

„Vrátím se. Přísahám, že se vrátím.“

Přede dveřmi se na chvilku zmateně zastavil v měsíčním světle, díval se na svět a všechny jeho strany, na východ, na západ, na sever, na jih, jako školák, který má poprvé prázdniny, a neví, kudy se rozběhnout dřív, jen dýchal, poslouchal, díval se.

„Nespěchej!“ řekla jsem vroucně. „Ach Bože, ať uděláš cokoli, prosím tě, prožívej to, nespíchej.“

Viděla jsem, jak běží k autu u vilky, kde ráno zaklepu, a nikdo mi neodpoví. Ale věděla jsem, že nepůjdu dovnitř a že tam nepustím ani děvčata, protože stará paní si nepřeje být rušena. To poskytne Rogerovi čas, který potřebuje na výpravu. Za týden, za dva nebo za tři možná zavolám policii. Jestliže pak zastihnou Rogera, jak se vrací členem z bouřlivého výletu, nebude už to vadit.

Zavolám policii? Možná že to nebude nutné. Možná že umřela na mrtvici a chudák Roger si jen myslí, že ji zabil, hrdě teď vyplouvá do světa a pýcha mu nedovoluje připustit si, že se osvobodil jedině díky její vlastní smrti.

Ale jestliže nakonec přece jen vražedný úmysl, který oddaloval sedmdesát let, ho dnes donutil vztáhnout ruku na tu odpornou krůtu, nenašla jsem ve svém srdci ani kousek lítosti nad ní, nýbrž pouze nad nesmírnou dobou, která uplynula, než byl rozsudek vykonán.

Na silnici je ticho. Je to už hodinu, co po ní hlučně odjela známá limuzína.

Právě jsem zhasla světla, stojím sama v pavilónku, dívám se na zářivé jezero, kde v jiném století a pod jiným sluncem jsem dala babu chlapečkovi s obličejem starce, aby si se mnou hrál, a on mi ji teď, tak strašně pozdě, vrátil, políbil mi ruku a rozběhl se, a tentokrát jsem já zůstala jako přimražená a neběžela jsem za ním.

Je toho dnes v noci moc, čemu nerozumím.

Ale jedno vím jistě.

Už nechovám nenávist k Rogeru Harrisonovi.

ILUSTROVANÁ ŽENA

Když do ordinace vstoupí nový pacient, položí se a zajímavě ze sebe souká telegrafický záznam volných asociací, je úlohou psychiatra pohotově proniknout za ně, do nich i snadně a rozhodnout, kterými výčnělky kostry se jeho klient dotýká pohovky.

Jinými slovy, kde se pacient stýká se skutečností.

Jsou lidé, kteří jako by se vznášeli centimetr nad povrchem čehokoli. Pevnou zem neviděli tak dlouho, že téměř stále trpí leteckou nemocí.

Jiní zase natolik dbají přitažlivosti, tak tisknou, tlačí, při-strkují svá těla ke skutečnosti, že ještě dlouho po jejich odchodu najdete jejich obrys a stopy zaťatých prstů vyražené do čalounění.

V případě Emmy Fleetové se dr. George C. George dlouho nemohl rozhodnout, co je nábytek a co žena a kde se co čeho dotýká.

Neboť, abychom to vzali od počátku, Emma Fleetová se podobala pohovce.

„Paní Emma Fleetová, pane doktore,“ ohlásila ji sestra,

Dr. George C. George obrátil oči.

Neboť to byl šokující zážitek vidět, jak se tahle žena sune dveřmi bez pomoci výhybkáře nebo pozemního personálu, který při startovním manévru reklamních balónů kontroluje provazy a vede tu mohutnou kouli směrem na věčný hangár kdesi v nedohlednu.

Do místnosti vkročila Emma Fleetová svižná jako její jméno a podlaha klesla jako obrovská miska vah pod její tíhou.

Dr. George zřejmě obrátil oči podruhé, odhaduje ji na dva metráky živé váhy, protože Emma Fleetová se usmála, jako by mu četla myšlenky.

„Dvě stě jedno kilo patnáct deka, chcete-li to vědět přesně,“ řekla.

Dr. George si uvědomil, že s obavami pozoruje nábytek.

„Nebojte se, ten vydrží,“ řekla paní Fleetová intuitivně.

Posadila se.

Pohovka záúpěla jako přišlápnuté psisko.

Dr. George si odkašlal. „Ještě než se dáme do hovoru,“ řekl, „cítím se vázán přiznat docela otevřeně, že v oboru psychiatrie jsme dosud nedosáhli větších úspěchů v omezování chuti k jídlu. Komplexní problém závislosti váhy a přijímání potravy se dosud vymyká úspěšnému řešení. Mé přiznání se vám možná zdá zvláštní, ale pokud nezjevíme pacientům

i svá zranitelná místa, vydáváme se v nebezpečí, že se zesměšníme a přijmeme honorář na základě falešného předstírání. Proto jestliže ke mně přicházíte hledat pomoc pro svoji postavu, musím vás upozornit, že nejste na správné adrese.“

„Díky za vaši upřímnost, pane doktore,“ řekla Emma Fleetová. „Jenže já nechci zhubnout. Potřebovala bych, abyste mi pomohl padesát až sto kilo přibrat.“

„To nemyslíte vážně!“ vykřikl dr. George.

„Myslím. Bohužel srdce se zdráhá povolit mi to, co by má duše s největší radostí vydržela. Mé tělesné srdce by mohlo zklamat v tom, co od něj milující srdce i duše žádají.“

Vzdychla. Pohovka vzdychla.

„Dovolte, abych vám pověděla všechno od začátku. Jsem vdaná. Mým manželem je Willy Fleet. Pracujeme v zájezdovém divadelním a cirkusovém souboru Dillbecka-Horseman-na. Vystupuji jako Žena obdařená vnadami. A Willy ...“

Jako ve snách se zvedla z pohovky a sunula se, či spíše doprovázela svůj stín přes místnost. Otevřela dveře.

Za nimi v čekárně, v jedné ruce hůlku, v druhé slamáček, toporně seděl a zíral do prázdná drobný mužíček, nožičky, ručičky jako pro panenku, z malinké hlavičky mu svítila modrá očka. Kdyby mu chtěl člověk hodně přidat, odhadl by ho na metr a vážen v pořádném lijáku mohl mít třicet kilo. Avšak z toho malého ostře řezaného obličejíčku vyzařoval hrdý, v sebe uzavřený, téměř divoký pohled génia.

„To je Willy Fleet,“ řekla Emma zamilovaně a zavřela dveře.

Sedla si a pohovka znovu zaúpěla.

„Děti samozřejmě nemáte,“ slyšel svůj hlas.

„Nemáme.“ Stále se usmívala. „Ale ani to mě netrápí. Willy je do jisté míry mé dítě. A já zas, do jisté míry, jsem jeho žena i matka. Podle mého názoru to všechno nějak souvisí s naší velikostí a jsme šťastni, jak krásně se nám to podařilo vyřešit.“

„Jestli ovšem vás netrápí bezdětnost nebo velikost vaše a vašeho manžela nebo to přibývání na váze, co tedy...“

Emma Fleetová se shovívavě zasmála. Byl to příjemný smích, jako by se smála dívka skrytá v tom obrovitém těle a hrdle. „Nepředbíhejte, pane doktore. Budu vám asi muset povědět všechno od Adama, to je od prvního setkání s Willym.“

Lékař pokrčil rameny, taky se zasmál, vzpomatoval se z údivu a přikývl: „To bude nejlepší.“

„Na střední škole,“ začala Emma Fleetová, „jsem vážila devadesát kilo, a když mi bylo jednadvacet, vyhnala jsem ručičku na váze na jeden a čtvrt metráku. Nemusím vám dlouze vykládat, že ctitelé se o mě nepřetrhli. Většinou jsem byla na suchu. Přesto jsem měla spoustu kamarádek, které se mě držely. Skoro všechny vážily kolem osmdesáti kilo a v mé přítomnosti si připadaly štíhlé. Ale to už je dávno. To mě nemrzí. Willy všechno změnil.“

„Zdá se, že Willy je pozoruhodný muž.“ Dr. George se zase přistihl, že mluví proti všem zásadám.

„To je, určitě je! Je přímo nabitý — schopnostmi, talentem, který dosud nebyl objeven, ani se ještě nerozvinul!“ řekla a rozplývala se něhou. „Bože, jak ti děkuji, že sjel do mého života jako blesk! Před osmi lety jsem šla večer s kamarádkami na oslavu Svátku práce. Když už se to rozcházelo, všechny dívky kolem mě si rozebrali mladíci, kteří se jen mihli .a zmizeli s nimi v noci. Zůstala jsem sama se třemi panenkami ze střelnice a s kabelkou z imitace krokodýlí kůže a neměla jsem na práci nic jiného než znervózňovat muže u váhy tím, že jsem kolem něho přecházela a pokaždé jako bych zaváhala, že snad oželím pár šestáků a půjdu se zvážit.“

Ale muž u váhy nebyl nervózní! Když jsem přešla kolem něho potřetí, všimla jsem si, že se na mě upřeně dívá, S úctou, a dokonce s obdivem! Kdo myslíte, pane doktore, že byl u té váhy? Willy Fleet, kdo jiný! Když jsem kolem něj šla počtvrté, zavolal na mě a řekl mi, že dostanu zdarma cenu, jestli se nechám zvážit. Hořel nedočkavostí a vzrušením. Začal mě obskakovat. V životě se o mě nikdo tak očividně nezajímal. Zrudla jsem. Bylo mi báječně. Posadila jsem se na váhu. Slyšela jsem, jak ručička sviští po ciferníku a jak Willy hvízdal upřímně rozradostněn.

„Sto čtyřicet pět kilo!“ vyjekl. „Ach holčičko, jste skvělá!“

„Co jsem?“ zeptala jsem se.

„Jste nejskvělejší žena na světě,“ řekl Willy a zadíval se mi přímo do očí.

Znovu jsem zrudla. Zasmála jsem se. Oba jsme se smáli. Pak jsem se asi rozplakala, protože jsem si uvědomila, že mě účastně bere za loket. Hleděl mi poplašeně do obličeje.

„Řekl jsem, co jsem neměl?“ ptal se.

„Ne,“ ještě jsem vzlykla a ovládla jsem se. „Udělal jste pro mě moc, opravdu moc. Stalo se mi poprvé, že někdo ...“

„Co?“ řekl.

„Snesl moji tloušťku,“ řekla jsem.

„Vy nejste tlustá,“ řekl. „Jste mohutná, veliká, jste báječná. Michelangelo by se do vás zamiloval. Tizian by se byl do vás zamiloval. Dá Vinci by vás byl miloval. Tehdy tomu lidé rozuměli. Velikost. Velikost je vším. Mně můžete věřit. Podívejte se na mě. Šest let jsem jezdil se skupinou Zpívajících trpaslíků jako Pepa Paleček. Ale vy, vážená slečno, vy jako když vystoupíte z nejslavnějšího období renesance. Bernini, který postavil kolonádu v průčelí svatého Petra a vyzdobil sloupy oltář, by zaprodal svou nesmrtelnou duši, kdyby mohl poznat dívku, jako jste vy.“

„Přestaňte!“ vykřikla jsem. „Nechci být takhle šťastná. Až skončíte, bude to bolet dvojnásob.“

„Neskončím,“ řekl. „Slečno ...“

„Jsem Emma Gertzová.“

„Emmo,“ řekl. „Jste vdaná?“

„Proč si ze mě děláte blázný?“ řekla jsem.

„Emmo, cestujete ráda?“

„Nikdy jsem necestovala.“

„Ermmo,“ řekl, „tahle pouť bude ve vašem městě ještě týden. Chodte sem každý večer, každý den. Povídejte si se mnou, abyste mě víc poznala. A koncem týdne, kdo ví, třeba pojedete se mnou.“

„O čem to mluvíte?“ řekla jsem a už jsem se nezlobila, ani jsem nebyla pobouřená, nic, byla jsem milostně omámená a unesená, že se našel někdo, kdo si všiml dcery Bílé velryby.

„O sňatku!“ Willy Fleet ze mě nespouštěl oči, dýchal přerývaně a mně se zdálo, že ho vidím v alpinistické výstroji, s tyroláckým kloboukem, horolezeckými botami, skobami a lanem přehozeným přes dětské ramínko. Kdybych se ho byla zeptala: „Proč to říkáte?“ nepřekvapila by mě odpověď: „Protože jste tu vy.“ Ale nezeptala jsem se a on neodpověděl. Stáli jsme v noci uprostřed pouti a já jsem se najednou odpotácela po hlavní cestě. Jsem opilá!“ křičela jsem. „Jsem hrozně opilá a přitom jsem nic nevypila.“

„Pamatujte si, že když jsem vás konečně našel,“ volal za mnou Willy Fleet, „neuniknete mi!“

Omámena mužnými slovy, zazpívanými jeho sopránkem, potácela jsem se a klopýtala jako opilec a vůbec nevím, jak jsem se vymotala z pouti a dovezla se domů.

Následující týden jsme se vzali.“

Emma Fleetová se odmlčela a prohlížela si ruce.

„Nezlobil byste se, kdybych vám pověděla o našich líbáncích?“ zeptala se ostýchavě.

„Ne, ne,“ řekl lékař a hned ztlumil hlas, aby se nezdálo, že se třese na podrobnosti. „Prosím, jen pokračujte.“

„Naše líbánci,“ Emma rozezněla svůj vox humana. Rezonance každé buňky jejího těla rozechvěla pohovku, místnost i doktora do morku kostí.

„Naše líbánci ... nebyly, jako to bývá.“

Lékař nepatrně povytáhl obočí. Podíval se na ženu a pak na dveře, za nimiž seděl miniaturní obraz Edmunda Hillaryho, přemožitele Mount Everestu.

„V životě jsem neviděla spěch, s nímž mě Willy jakoby mávnutím hůlky dopravil domů, do rozkošného domečku pro panenky s jediným pokojem normální velikosti, který byl určen pro mě, vlastně pro nás. Tam mě nesmírně zdvořile, protože Willy je vždycky laskavý, pozorný a rozvázný gentleman, požádal, abych si odložila blůzu a pak sukni, a já jsem mu vyhověla. Podávala jsem mu kusy oděvu, jak o ně říkal, až už ... Věřil byste, že se člověk může červenat od hlavy k patě? Je to možné. Bylo tomu tak. Stála jsem doslova jako rozpálené ohniště, živené ze všech síran ruměncem pohyblivé barvy, která se vzdouvala a ve vlnách rozlévala po mém těle v střídavých odstínech růžové a červené.“

„Bože!“ zvolal Willy. Jsi nejkrásnější a největší kamélie, která se kdy rozvila.' Nato se ve mně uvolnily přívaly ruměnce ze skrytých lavin, jež pronikly k povrchu jen proto, aby obarvily schránku mého těla, tu vnější a pro Willyho nejcennější — mou pokožku.

Hádejte, co pak Willy udělal?“ „To si netroufám,“ řekl doktor, sám vzrušený. „Obcházel mě kolem dokola.“ „*Kroužil kolem vás?*“

„Obcházel mě kolem dokola jako sochař, který si prohlíží obrovský balvan sněhobílé žuly. Sám to řekl. Žuly nebo mramoru, do nějž může zhmotnit představy dosud nevidané krásy. Obcházel mě kolem dokola, vzdychal a šťastně pohazoval hlavou u vytržení nad svým majetkem, tleskal ručkama a oči mu zářily. Kde začít, myslel si zřejmě, kde jen začít?

Pak promluvil: ‚Emmo,‘ zeptal se mě, ‚proč myslíš, že jsem celá léta jezdil po poutích s váhou? Proč? Protože jsem celý život toužebně hledal někoho, jako jsi ty. Všechna ta léta jsem večer co večer pozoroval ručičku váhy, jak vyskakuje a

komíhá. A teď konečně mám prostředky, stěnu, plátno, abych mohl uplatnit svého génia.'

Přestal mě obcházet a koukal na mě, až mu oči lezly z důlků. ‚Emmo,‘ řekl tiše, ‚smím tě požádat o dovolení, abych s tebou mohl dělat cokoli, absolutně všechno, co budu chtít?‘ ‚Ach Willy, Willy, co budeš chtít!‘ vykřikla jsem.‘ Emma Fleetová se odmlčela.

Lékař si uvědomil, že sedí už docela na krajíčku židle. ‚Ano, ano. A pak?‘

‚A pak,‘ pokračovala Emma Fleetová, ‚pak si přinesl lahvičku různých inkoustů, krabice se šablonami a svítivě stříbrnými jehlami na tetování.‘ ‚Jehlami na tetování?‘

Lékař se zvrátil do židle. ‚On ... vás tetoval?‘ ‚Ano, tetoval mě.‘

‚Willy byl umělec, který se zabývá tetováním?‘ ‚Byl, vlastně je umělec. Shodou okolností forma, již se jeho umění projevuje, je tetování.‘

‚A vy,‘ říkal doktor zvolna, ‚Jste byla plátnem, které hledal celé své mládí?‘

‚Byla jsem plátnem, které hledal celý život.‘ Nechala slova působit a slova skutečně zapůsobila a pronikala do doktora hloub a hloub. Když viděla, že se dostala až ke dnu a rozvířila obrovské množství bahna, důstojně pokračovala. ‚Tak začalo naše velkolepé soužití! Milovala jsem Willyho, Willy miloval mě a oba jsme milovali to, co bylo silnější než my a co jsme dělali společně. Vytvářeli jsme nejdokonalejší obraz, jaký kdy měl svět spatřit. ‚Dokonalost je můj cíl!‘ hlásal Willy. ‚Dokonalost je můj cíl!‘ hlásala jsem s ním.

Byla to šťastná doba. Prožili jsme spolu tisíce rozkošných hodin v pilné práci. Neumíte si představit, jak jsem byla pyšná na to, že mohu být širokým pobřežím, které omývá génius Willyho Fleeta příbojem barev.

Celý rok jsme strávili na pravé a levé paži, půl roku na pravé noze, osm měsíců na levé a to byla jen příprava na velkolepý gejzír pestrých scén, které ověnily klíční kost a lopatku, stoupaly od mých boků a spojily se v pestrý průvod větrníků, Tizianových aktů, Giorgionových krajín a El Grecových křižujících se blesků na mém průčelí a v pichlavých elektrických výbojích se proháněly po mé páteři.

Jak je Bůh nade mnou, láska jako ta naše nikdy nebyla a nebude. Láska, v níž se dva lidé upřímně oddali jedinému cíli: rovným dílem přispět ke zkrášlení světa. Den za dnem jsme si vycházeli vstříc, a jak léta plynula, jedla jsem víc a víc, byla jsem stále mohutnější a Willy nadšeně souhlasil. Znamenalo to víc místa, víc prostoru pro zachycení nových výjevů. Nesnesli jsme ani chvíli odloučení, protože jsme cítili, byli jsme přesvědčeni, že jakmile Dílo bude dokončeno,

budeme moct opustit cirkus, poutě a estrády navždy. Dílo bylo grandiózní, ale věděli jsme, že jakmile je dokončíme, budou mě půjčovat z Institutu umění v Chicagu do Kressovy sbírky ve Washingtonu, do Tateovy galerie v Londýně, do Louvrů, do galerie Uffizi a do Vatikánského muzea! Do konce života budeme cestovat se sluncem!

Tak nám roky ubíhaly. Nepotřebovali jsme svět ani lidi, měli jsme sebe. Ve dne jsme normálně pracovali a pak až přes půlnoc — Willy u mého kotníku, Willy na lokti, Willy na průzkumu nevídaného oblouku mých zad stoupal k sněžně ochmýřenému zátylku. Willy většinou nedovolil, abych se dívala. Nechtěl, abych se mu dívala přes rameno, a abych pravdu řekla, nechtěl, abych se dívala ani přes své rameno. Zvědavost mě málem dohnala k šílenství, než mi po mnoha měsících konečně povolil sledovat, jak postupuje centimetr

za centimetrem, jak mě zaplavuje pestrými barvami a já se topím v duze jeho inspirace. Osm let, osm báječných, zázračně krásných let. Ale jednou jsme skončili, Dílo bylo hotovo. Willy padl na zem a spal bez přestávky osmačtyřicet hodin. Já spala vedle něj, mamut líhající s černým jehňátkem. Stalo se to před čtyřmi týdny. Před čtyřmi krátkými týdny naše štěstí skončilo.“

„Už rozumím,“ řekl lékař. „Vy i váš manžel trpíte tvůrčí obdobou porodní deprese, kterou pociťuje matka po narození dítěte. Vaše dílo je skončeno. V takovém případě vždycky následuje únava a skleslost. Ale uvědomte si, že teď budete sklízet ovoce své dlouholeté námahy. Podniknete přece tu cestu kolem světa?“

„Ne,“ zvolala Emma Fleetová a slzy jí vstoupily do očí. „Willy ode mě uteče a víckrát se nevrátí. Už se začal toulat po městě. Včera jsem ho přistihla, jak čistí váhu. Dnes jsem ho poprvé po osmi letech viděla u váhy pracovat.“

„Proboha,“ řekl psychiatr. „On zas ...?“

„Ano, váží nové ženy. Shání nová plátna. Nic neřekl, ale já to vím, vím to určitě. Tentokrát najde ještě těžší ženu, dvě stě padesát, tři sta kilo! Tušila jsem, že to tak dopadne, už před měsícem, kdy jsme mistrovské Dílo dokončili. Jedla jsem, co jsem mohla, a roztahovala jsem kůži, jak jsem mohla, takže se ještě tu a tam objevily malé plošky, malá bílá místa, která Willy musel opravit, vyplnit je novými detaily. Ale teď jsem u konce svých sil, jsem vyčerpaná, přecpala jsem se k prasknutí a všechno už je plné. Neexistuje milióntina centimetru od kotníku ke krku, kam by se dal nacpat jeden jediný démon, derviš nebo barokní anděl. Pro Willyho jsem vyřízená. Ale on chce dál. Mám strach, že se ožení ještě aspoň

čtyři-krát, pokaždé s mohutnější ženou, s větší plochou pro větší nástěnnou malbu a grandióznější vyvrcholení svého talentu.

A pak také minulý týden začal Dílo kritizovat.“

„Cože? Své Dílo s velkým D?“ zeptal se lékař.

„Jako všichni umělci touží po dokonalosti a teď objevuje drobné kazy; tenhle obličej nemá správné osvětlení nebo vý- raz, tady se trochu pokroutila ruka následkem mého překot- něho úsilí o ztloustnutí, aby měl nový prostor a já získala jeho zájem. Pro něj jsem především byla začátkem. Teď musí postupovat od let uřednických ke skutečně mistrovským dílům. A já, pane doktore, já mám být odsunuta na vedlejší kolej. Ale čím je žena, která váží dvě stě kilo a je ilustrovaná? Jestli mě opustí, co mám dělat, kam mám jít, kdo mě teď bude chtít? Mám zase být na světě opuštěná, jako jsem byla, než přišlo mé bláznivé štěstí?“

„Psychiatri,“ řekl psychiatr, „obvykle neradí. Ale ...“

„Ale, ale, ale?“ volala plna očekávání.

„Psychiatri pomáhají nalézt pacientovi příčinu jeho choroby, aby se mohl léčit. Abyste si udržela lásku svého manžela ...“

„Abych si udržela jeho lásku, tak co?“

Lékař se usmál. „Musíte Dílo zničit.“

„Cože?“

„Musíte ho zahladit, zbavit se ho. Tetování se přece dá odstranit. Jednou jsem někde četl...“

„Pane doktore!“ Emma Fleetová vyskočila. „Vy jste moje spása! Samozřejmě, že to jde! A ke všemu to může udělat Willy! Bude mu trvat určitě aspoň tři měsíce, než to smyje, než ze mě dostane Dílo, které ho teď dráždí. A pak, až budu zase panensky bílá, začne pro nás nových osm let, a potom zas a zas. Pane doktore, on to určitě udělá! Možná že jen čekal, až mu to navrhnou — a já jsem taková husa, že mě to nenapadlo! Pane doktore, ach pane doktore!“

Emma ho drtila v náručí.

Když se lékař šťastně osvobodil, odstoupila od něj a kruhem se otočila.

„To je neuvěřitelné,“ řekla. „Během půlhodiny jste vyřešil otázku mých budoucích tří tisíc dnů a po nich celý můj život. Jste moudrý člověk. Zaplatím vám, co budete chtít.“

„Nechci víc, než žádám obvykle,“ řekl lékař.

„Nemůžu se dočkat, až to povím Willymu! Ale nejdřív,“ řekla, „protože jste tak moudrý, zasloužíte si, abyste viděl Dílo, než je zničíme.“

„To není nutné, paní...“

„Musíte sám posoudit nevšední nápaditost, vidění a umělecký rukopis Willyho Fleeta, než navždy zanikne, abychom mohli začít znovu!“ zvolala a rozpínala objemný plášť. „Opravdu to není...“

„Prosím!“ řekla a jediným pohybem rozhalila plášť.

Lékaře celkem nepřekvapilo, že byla pod kabátem úplně nahá.

Popadl dech. Oči se mu rozšířily. Brada mu klesla. Pomalu dosedl na židli, ačkoli vlastně chtěl zůstat stát, jako stával kdysi jako desetiletý školák při vztyčování vlajky, po němž čtyřicet třaslavých hlásek zapělo v nábožném zanícení:

*„Tvé krásy hoden prostor vesmíru
a zralých klasů jantarové vláni
i purpurový opar Pamíru
tam ve výškách nad obtěžkanou plání...“*

Místo toho seděl udolán a tupě zíral na nedohlednou pevninu té ženy.

Nebyl na ní jediný vpich, jediný tah tužky nebo štětce, ani stopa po tetování.

Byla nahá, nezdobená, nedotčená, nepokreslená, neilustrovaná.

Znovu nabíral dech.

Zahalila se do pláště s vítězným úsměvem akrobata, který právě dokončil vrcholné číslo. Pak se sunula ke dveřím.

„Počkejte ..“, řekl lékař.

Ale ona už byla za dveřmi a v čekárně mazlivě šeptala: „Willy, Willy.“ Skláněla se k manželovi, syčela mu do ouška a najednou *jemu* zasvítily oči, zatrpkle stisknuté rty se otevřely, Willy hlasitě vykřikl a v povznesené náladě zatleskal rukama.

„Pane doktore, mockrát vám děkuji, děkuji vám!“

Vrazil do ordinace, popadl doktora za ruku a pevně mu ji stiskl. Lékaře zarazilo, kde se v něm vzal takový zápal a tolik síly. Tiskla ho ruka člověka oddaného umění a stejný žár plál z temných očí divoce rozzářeného obličej.

„Všechno zas bude v pořádku!“ pištěl Willy.

Lékař váhavě pohlédl z Willyho na vzdálené obrysy mohutného balónu, který už naléhal na odlet.

„A nebudeme víckrát potřebovat vaši pomoc, že ne?“

Bože na nebesích, pomyslel si lékař, myslí si *on*, že ji ilustroval od hlavy k patě, a ona to hraje, protože mu dělá, co mu na očích vidí? Je *on* blázen? Anebo *ona* trpí představou, že ji tetoval po celém těle, a on hraje kvůli ní? Je *ona* blázen?

Anebo, ale to snad vůbec není možné, věří *oba* tomu, že po ní šplhal jako po stropě Sixtinské kaple a celou ji pokryl nevidaným dílem nezapomenutelných krás? Oba věří, anebo to oba vědí a jeden druhému chce vyhovět v tom jejich světě zvláštních rozměrů?

„Nebudeme už potřebovat vaši pomoc?“ zeptal se Willy Fleet podruhé.

„Ne.“ Lékař se šeptem modlil. „Snad ne.“

Proč? Protože v jakémsi idiotském záchvatu milosrdenství dokázal, co se od něj chtělo. Věděl sice sotva, oč jde, ale vyléčil dokonale. Je úplně jedno, jestli ona nebo on nebo oba dva věří v Dílo. Navrhl, aby se obrazy vyhladily a zničily, a tak jí naznačil, jak se proměnit v čisté, krásné a přitažlivé plátno, kdykoli to *ona* bude potřebovat. A jestliže naopak *on* chtěl mít novou ženu, na kterou by mohl čmárat, drápat a předstírat, že ji tetuje, prosím, vyhověl i v tomto případě. Protože čistá a nedotčená bude určitě.

„Děkujeme, pane doktore, tisíckrát vám děkujeme.“

„Mně neděkujte,“ řekl lékař. „Nic jsem neudělal.“ A málem dodal: Všechno je to náhoda, vtip, zjevení! Šťastně mi to vyšlo!

„Sbohem, sbohem!“

Výtah klouzal šachtou, obryně s mužíčkem klesali z dohledu do země, která najednou nebyla dost pevná a jejíž atomy se před nimi rozestupovaly.

„Sbohem, díky, díky ... děkujeme ...“

Hlasy slábly, ale volaly jeho jméno a chválily jeho moudrost ještě dlouho potom, co odjeli ze čtvrtého poschodí.

Lékař se rozhlédl a nejistě se vracel do ordinace. Zavřel dveře a opřel se o ně.

„Doktore,“ zamumlal, „kdo tobě pomůže?“

Vykročil. Připadal si neskutečný. Musí si lehnout, aspoň na chvíli.

Kam?

Na pohovku, samozřejmě, na pohovku.

LÉTO S PICASSEM

George a Alice Smithovi vystoupili jednoho letního poledne z vlaku v Biarritz, během jediné hodiny se ubytovali v hotelu, vyrazili na pláž, vykoukali se v moři a vylezli z vody, aby se mohli opékat na písku.

Když se někdo díval na George Smithe, jak tam leží rozpálený do ruda, pomyslí si nejspíš, že to je obyčejný turista, který byl — čerstvý jak zmrazený

salát — dopraven do Evropy a zanedlouho se zas poplaví domů. Ve skutečnosti měl před sebou muže, který by dal život za umění.

„Tady ...“ George Smith povzdechl. Po hrudi mu stékal další pramínek potu. Hled' ze sebe vypařit vodu z ohijských vodovodů, pomyslel si, a pak se zhluboka napiješ nejlepšího vína z Bordeaux. Promísíš svou krev mocnou esencí francouzského vína a tak prohlédneš očima domorodců!

Ale proč? Proč jíst, dýchat a pít všechno francouzské? Jen proto, aby mohl skutečně začít chápat génia jediného muže.

Jeho ústa se pohnula a vytvořila jméno.

„Georgi?“ Žena se nad ním posadila. „Vím, na co myslíš. Vidím ti to na rtech.“

Ležel úplně tiše a čekal.

„Na co?“ „Na Picássa.“

Otrásl se. Kdy se už Alice naučí vyslovit to jméno!

„Prosím tě, pusť to z hlavy,“ řekla. „Vím, žeš ráno zaslechl, co se tu povídá, ale měl by ses vidět — už máš zas v obličejí ten tik! Tak dobrá, Picasso je někde tady na pobřeží pár mil odtud na návštěvě u přátel v některé rybářské vesnici. Ale na to musíš zapomenout, nebo máme dovolenou úplně zkaženou.“

„Kéž bych to nebyl vůbec zaslechl,“ odpověděl upřímně.

„Kdybys tak měl rád taky jiné malíře,“ namítla.

Jiné? No ovšem, existují i jiní. Jako předkrm by mu docela vyhovovala Caravaggiova zátiší s vyzrálými hruškami a do černá zbarvenými švestkami. Jako hlavní chod pak Van Go-ghovy slunečnice, z nichž sálal žár a jejichž květy mohl rozeznat i slepec, přejel-li jen jedinkrát sežehlými prsty po ohnivém plátně. Ale co bylo pro něj opravdovou pochoutkou? Pro čí kresby si šetřil chuť? Kdo to tam zastiňuje obzor jako Neptun vystoupivší z vod, ověnčený chaluhami, alabastrem, korálovou červení, v drápotivých prstech třímaje malířské štětce jako trojzubce a s rybím ocasem tak mohutným, že by jím mohl rozehnat všechny letní přeháňky nad celým Gibraltarem -- kdo jiný než tvůrce Dívky před zrcadlem — než tvůrce Guernicy?

„Alice,“ začal trpělivě, „jak jen bych ti to vysvětlil? Když jsme sem jeli v tom vlaku, panebože, já měl pocit, že celý tenhle kraj je Picassem prostoupený.“

A je tomu skutečně tak? zeptal se vzápětí sám sebe. Ta obloha, země, lidé, zarděle růžové cihly domů, ocelově modré balkónky z tepaného mřížoví, tisíckrát ohmataná mandolína ležící jako zralý plod v něčích rukou, cáry plakátů povíající z vývěsních tabulí jako konfety v nočním větru — kolik z toho je Picasso a kolik

George Smith, který obzírá svět pronikavýma Picassovýmá očima? Odpovědět už nedokázal. Ten starec prosákl George Smithe svým terpentýnem a lněným olejem tak dokonale, že ony teď vytvářely jeho bytí, které bylo modrým obdobím při setmění a růžovým obdobím za svítání.

„Nemohu se zbavit myšlenky,“ řekl nahlas, „že kdybychom šetřili...“

„Nikdy nenašetříme pět tisíc dolarů.“

„Já vím,“ odpověděl klidně. „Ale stejně je to pěkné pomýšlení, že bychom to někdy dali dohromady. Nemyslíš, že by bylo skvělé, kdybychom k němu mohli prostě přistoupit a říct: ‚Pablo, tady je pět tisíc! Dej nám své moře, písek, oblohu anebo cokoliv ze svých věcí a my budeme šťastni...‘,“

Po chvíli ho žena uchopila za paži.

„Myslím, že bys měl jít do vody,“ řekla.

„Máš pravdu,“ odpověděl, „to je to nejlepší, co mohu udělat.“

Když rozrazil vodu, vystříkla oslnivě bílá sprška.

Celé odpoledne se George Smith nořil do oceánu a opět z něj vycházel a stříkal ve vodě týmiž rozmáchlými pohyby jako lidé, kterým je hned horko, hned zas chladno, a kteří nakonec, když slunce zapadne, rudí jako raci anebo kuřata či perličky pečené na rožni, se vlečou k hotelům, do nichž přijeli na svatební cestu.

Pobřeží leželo na mnoho mil daleko pusté, až na dva lidi. Jedním z nich byl George Smith, který s ručníkem přes ramena vyšel vzdát poslední hold zhasínajícímu dni.

Dále na břehu kráčet v klidném podvečeru jiný osamocený muž, malý a rozložitý. Byl do hnědá osmahlý, vyholenou hlavu měl sluncem opálenou do mahagonová a z obličeje mu zářily oči jasné jako voda.

Jeviště na mořském břehu bylo připraveno a za několik minut se ti dva muži setkají. Osud si zas jednou přichystal svůj rejstřík náhlých překvapení, příchodů a odchodů. Přitom oba osamělí poutníci ani na okamžik nepomysleli na nepředvídanou náhodu, na ten neprobádaný proud, který prodlévá po boku všech lidí, ať jsou kdekoli. Ani nehloubali o tom, že odváží-li se člověk do toho proudu ponořit, zachytí oběma rukama *zázrak*. Jako většina lidí krčili nad takovou hloupostí ramen a drželi se raději břehu, aby je Osud nestrhl.

Cizí muž stál sám. Zběžně se rozhlédl kolem, uviděl svou samotu, uviděl vody rozkošného zálivu, uviděl slunce, jak klouže po červáncích hasnoucího dne, pak se pootočil a v písku vypátral kousek dřívka. Byla to jen tenká špejle od mražené citrónové pochoutky, která se už dávno rozpustila. Usmál se a dřívko zvedl. Ještě jednou se ohlédl, aby se ubezpečil, že je docela sám, znovu se shýbl, jemně

dřívko stiskl a lehkými rozmachy ruky začal dělat to, co uměl ze všeho na světě nejlépe.

Začal do písku kreslit neuvěřitelné postavy.

Načrtl postavu, poposedl, a s hlavou skloněnou a soustředěn jen na práci, nakreslil druhou, třetí, po ní čtvrtou, pátou a šestou.

George Smith, který měřil linii pobřeží svými kroky, pozoroval hned to, hned ono, až spatřil před sebou onoho muže. Když se dostal blíž, uviděl, že se ten do hnědá opálený muž k něčemu shýbá. Šel ještě blíž — a pak už bylo zřejmé, čím se ten muž zabývá. George Smith se uchechtl. No ovšem, ovšem ... Ten člověk — kolik mu asi je? Pětašedesát? Sedmdesát? — je na pobřeží docela sám, a tak si pro sebe čmárá a škrábe do písku. Ale že se mu ten písek opravdu vlní! A jak se ty nazdařbůh dělané podobizny vzpínají po břehu! Jak ...

George Smith postoupil ještě o krok a zůstal tiše stát.

Neznámý kreslil a kreslil a zdálo se, že nemá ponětí, že někdo stojí hned za ním a za světem jeho písečných kreseb. Byl tak plně zaujat svým osamělým tvůrčím vytržením, že i kdyby teď v zálivu vybuchly hlubinné bomby, nezastavily by jeho kmitající ruku, dokonce by se ani neohlédl.

George Smith hleděl na písek. Díval se dlouho a pak se roztřásl.

Neboť tam na plochem břehu se rýsovaly obrazy řeckých lvů a divokých koz, portréty dívek, jejichž těla z písku byla jako zlatem ojínná, satyři pískali na ručně vyřezávané rohy, děti tančily a sypaly břeh květinami, za dětmi dováděla jehňátka, muzikanti se chápali harf a lyr a jednorožci uháněli za jinochy ke vzdáleným loukám, lesnatým porostům, k zříceninám chrámů a k sopkám. Muž se skláněl v horečce zaléván potem a jeho ruka s dřevěným rydlem črtala po břehu nepřetržitý sled výjevů, svazovala je stuhami, poutala je dohromady, převazovala, rozváděla, spojovala a zdobila. Muž si něco zašeptal, náhle ustal a pak se vrhl do díla, jako by se ty pokračující bakchanálie musely rozbíjet až k vyvrcholení dříve, než slunce bude pohlceno mořem. Na dvaceti, třiceti, snad i více metrech povstaly z nerozlučitelných hieroglyfů nymfy a dryády i letní studánky. Písek se v slábnoucím světle dne

zbarvil odstínem roztavené mědi, jež byla nyní rozryta poselstvím, které si mohl kdykoli přečíst kterýkoli člověk a vychutnávat je po celá staletí. Všechno tu vířilo vlastním větrem a drželo se přitahováno vlastní tíží. Tu vínem zbrocené nohy tančících dcer vinařů mačkaly šťávu z hroznů, tu ze zamlžených moří povstávali šupinatí netvoři a květinami ověncení luňáci roznášeli vůni na plujících oblacích ... tu... tu... tu...

Umělec se zarazil.

George Smith se stáhl a postavil se stranou.

Umělec překvapeně vzhlédl, když zjistil, že je někdo nablízku. Pak prostě zůstal stát a díval se od George Smithe k svému výtvoru, který byl jen tak pohozen jako náhodná stopa. Nakonec se usmál a pokrčil rameny, jako by chtěl říci: Tak to vidíš, co jsem udělal, jsem jako malé dítě. Ale ty mi to odpustíš, vid'š? Každý z nás udělá občas nějakou ztreštěnost... Ty snad taky, ne? Tak přej starému bláznovi tohle. Děkuju ti, děkuju.

George Smith se nezmohl na nic jiného, než že se na toho malého muže s temně opálenou pletí a jasnýma pronikavýma očima díval a jednou si sám pro sebe zašeptal jeho jméno.

Tak stáli snad ještě dalších pět vteřin. George Smith zíral do písku na vlasy a umělec si George Smithe prohlížel s pobavenou zvědavostí. George Smith otevřel ústa, zavřel je, napráhl ruku a zase ji stáhl. Udělal krok k obrazům a zase odstoupil. Pak vykročil podél výjevů jako člověk, který si prohlíží drahocenný mramorový reliéf, vyvržený na břeh z nějaké staré zříceniny. Neodvážil se ani mžiknout okem. Jeho ruka se chtěla dotknout díla, ale neodvážila se. Chtěl utíkat, ale neutíkal.

Náhle pohlédl k hotelu. Měl by utíkat, samozřejmě, měl by utíkat! Anebo popadnout lopatu, kopat, hloubit, zachránit kus tohohle písku, který se mu sype pod rukama? Nebo nalézt konzervátora a zahnat ho sem se sádrou, aby udělal odlitek některé křehoučké částičky toho výjevu? Ne, to ne. Je to nesmysl, nesmysl! Což kdyby .. .? Očima zabloudil k oknům svého hotelu. Fotografický aparát! Utíkej, vezmi ho, přines sem a chvátej po břehu, tiskni spoušť, vyměň film a znovu tiskni spoušť, dokud ...George Smith se otočil ke slunci. Slabě mu ozářilo obličej. V slunečním světle vypadaly jeho oči jako dva malé ohníčky. Slunce bylo již zpoloviny ve vodě a v několika vteřinách zapadne docela.

Umělec přistoupil blíž a hleděl Georgi Smithovi do obličeje tak přátelsky, jako by mu uhádl myšlenky. Ted' pokývl hlavou a trochu se uklonil. Dřívko od zmrzliny mu samovolně vypadlo z prstů. Ted' řekl dobrou noc, dobrou noc, a odcházel po břehu směrem na jih.

George Smith stál a hleděl za ním. Teprve po chvíli udělal to jediné, co mohl dělat. Začal na začátku fantastického vlysu hemžícího se satyry a fauny, dívkami brodícími se vínem, vzpínajícími se jednorožci a mladíky s písťalami a pomalu postupoval po břehu. Ušel pěkný kousek cesty a po celou dobu pozoroval rozevláté bakchanálie. Když došel na konec, otočil se, vykročil opačným směrem

a upřeně zíral na zem, jako by byl něco ztratil a nevěděl, kde to hledat. Dělal to tak dlouho, až už na obloze ani na písku nezbyl jediný paprsek světla.

Zasedl k večeři.

„Jdeš pozdě,“ řekla mu manželka. „Šla jsem k večeři sama. Mám hlad jako vlk.“

„To je v pořádku,“ odpověděl.

„Viděl jsi na procházce něco zajímavého?“ zeptala se.

„Ne,“ odpověděl.

„Vypadáš nějak divně. Georgi, že tys plaval moc daleko do moře a málem ses utopil? Já to na tobě poznám. Že jsi plaval moc daleko do moře, vid’?“

„Ano,“ odpověděl.

„Už to nikdy nedělej,“ řekla a zkoumavě si ho prohlížela. „Co si dáš k večeři?“

Uchopil jídelní lístek, začal ho číst a náhle se *zarazil*.

„Co je?“ zeptala se ho žena.

Odvrátil hlavu a na chvíli zavřel oči.

„Poslouchej.“

Naslouchala.

„Nic neslyším,“ řekla.

„Nic?“

Ne. Co má být?“

„Ale jen příliv,“ odpověděl po chvíli a seděl stále s očima zavřenýma. „To jen přichází příliv.“